Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
6 C
26

M

Cic. Epist. Fam. Cum
ad not. MSS. *
Ragazoni in Epist.
Cicer.

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLAE FAMILIARES. DICTAE

PAVLLI. MANVTII
ſtudio, atque induſtria
emendatæ,
& Scholijs ad marginem illuſtratæ.

ADDITA

Epiſtolarum genera, ad epiſtolas conſcribendas mirum in modum conducentia.

ALDVS IVNIOR

Venetijs *M D LXXVI.*

Ex libris ... Antonij

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Interpretationes, ac ſimilitudines
locorum, in margine.
Verba Græca Latinis expreſſa.

Digitized by Google

AD MATTHAEVM. SENAREGAM
AMBROSII. FILIVM

IN. EPISTOLAS. CICERONIS
QVÆ. FAMILIARES. VOCANTVR

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

PAVLI. MANVTII
PRÆFATIO

TVONE, *Matthæe Senarega, an meo dicã felici contigiſſe fato,ut, relicto* Louanienſi *celeberrimo gymnaſio,quo,tãquam ad mercatum bonarum artium, uirtutis, & eloquẽtiæ comparandæ cauſſa conceſſeras,* Venetias *te hoc potiſſimum nomine contuleris, quod noſtri,ut ipſe dicere ſolitus es; uidendi, & cognoſcendi mira quædam te cupiditas incenderat? tu quidem,ſi tuum ſenſum attendo, uis me hoc tribuere ſortunæ tuæ. nam quod ita euenerit, non modo ut ad amicitiam, & conſuetudinem, uerum etiam ad conuictum, & contubernium meum tibi aditus patuerit;in eo, quaſi tibi quiddam expetendum contigerit, ipſe tibi gratulari plurimum ſolitus es. de quo, non:eſt meum ſtatuere, uere ne ſentias, an ſecus. at illud meum eſt, paucis oſtendere, cur tu contra mihi cariſſimus iucundiſſimusq. ſis, &, quod nunc in meis ædibus mecum habites, mecumq. uiuas,in eo ego quoq; meæ felicitatis aliquid agnoſcam. nam ſi tu ita de me ſentis honorifice, quod iudicio mouearis:æquum eſt mihi a te concedi,ut ego de te nõ minus uere,quã tu de me, iudicare poſſim.ſin iſtam tibi de me opinionem peperit humanitas: me quoque non ſolum natura,ſed ipſa iam ratio docuit, præclarum eſſe humanitate excellere. itaque do me libenter in eam partem, ut homines officijs eclam,*

laudibus exornem, re, ſi opus eſt, pro mea tenuitate ſuſtentem. Sed me hercule ego de te, mi Matthæe, a uero animi mei ſenſu iudico: nihil me gratia, nihil afficit ambitio. Primum, cum aliquoties mei ſalutandi cauſſa domum meam ueniſſes, pellexiſti me in amorem tui commitate morum, & lenitate ſermonis: deinde, quod iam non tibi modo, uerum & aliis petentibus negaueram, atque excluſeram, ut ego te domo reciperem, eloquentiæq. ſtudijs erudirem, multis precibus uſus peruiciſti. Nec mihi tamen, quod tibi, meorum ſermonum cupiditate flagranti, meamq. domeſticam conſuetudinem, petenti, ſatisfecerim, adhuc uenit in mentem pænitere. quin, quo plus ad noſtrum conuictum accedit temporis, eo maiorem e tuis moribus, tuisq. ſtudiis haurio ſuauitatem. non enim tam hoc in te laudo, quod certe in adoleſcente ſumma laude dignum eſt, quod a ſtudio doctrinæ non te ſuis illecebris uoluptas, non commodum, ne ipſa quidem ualetudinis ratio deducit; quam illud & admiror, & prædicare ſatis pro dignitate non poſſum, quod in tuis cogitationibus hæc tibi prima eſt, & antiquiſſima; ut Deum optimum maximum, a quo uno, quæ uere bona ſunt: emanant omnia, humanis rebus, quæ fluxæ nimis, infirmæq. ſunt, longe omnibus anteponas. Perge adoleſcens optime in hoc præclaro diuinoq. ſenſu. hæc eſt omnium rerum una nobiliſſima, una, mihi crede, quæ omnium philoſophorum ſcientias; una, quæ omnium regum opes facile uincat. Quare tu quidem oblecta te, quod facis, eloquentiæ ſtudio; in qua, quomodo principia ſe dant futurum auguror, ut breui ſuperiorem neminem, aliquando ne parem quidem habeas. ſed illud ſtet in primis, neque unquam exci-

ci-

Digitized by Google

tidet, omnium uirtutum, pietatem in Deum eſſe fundamentum. ac uide, quod inde tibi bona fluant. primum tuæ ſaluti conſulueris egregie. animi ſalutem apello, non corporis. decet enim nos æternam potius illam uitam, omni felicitate circumfluentem, quam hanc, quæ temporum ſpatiis definitur, miſeriis numquam uacantem, cogitare. deinde patrem tuum, qui, ut audio de multis, atque etiam de te ipſo, humanam prudentiam præ diuina religione nihil eſſe putat, incredibili uoluptate, lætitiaq. perfundes. cui quantũ debeas, non ex eo ſolum intellige, quod pater eſt; ſed quod is pater, qui te filium uult eſſe inter tuos ciues omni re florentem, atque honoratum; qui te conſiliis a puero ſapientiſſimis erudiuit, qui te ſuo exemplo, ſuis optimis inſtitutis, ac factis ad laudem quotidie uocat. Tali patri, tam probo, tam tui amanti, tam libenter ſuas omnes curas in te conſumenti, curare debes, ut id, quod reliquum eſt uitæ, per te ſit iucundiſſimum. quod ita conſequeris: ſi ſtatueris, quibus artibus ideo nunc operam das, ut aliquando ceteris hominibus elegantia ſermonis, & ſcientia rerum antecellas, earum artium infirmam eſſe gloriam, niſi perpetuo erga ſummum Deum amore, ſtudioq. fulciatur. Mihi, quidem, cui tu cariſſimus eſſe aut uis, aut certe ita uideris uelle, ut mihi perſuadeas, magis ulla re placere non poteris; quam ſi te in eo, quod inſtituiſti, uitæ, innocenter & cum uirtute degendæ ſtudio conſtantem, tuiq. ſimillimum uidero. Et, ut iam nunc intelligas, quos animis hominum amoris igniculos uera uirtus accendat; ſcis quinctum abhinc menſem mihi tecum nihil fuiſſe; te mihi numquam uiſum, ignotam mihi tuam faciem, obſcurum nomen. nunc apud me quo loco ſis, intelligere te puto. pauciſſimis diebus ex conuictu conſuetudo, ex conſuetudine amor, ex amore familiaritas

Digitized by Google

exorta:itaq. tecum & ſæpiſſime ſum, quod ſub iiſdem tectis ne ceſſe eſt, & admodum iucunde, quod ea, quæ in tuis moribus elucet, probitate conſequeris. Et quoniam is ego ſum, qui, quo me uoluptas ducat a ratione profecta, eo libenter ſequar; geſſi morem animo meo, tacite hortati. ut hanc meam ad amandum propenſionem non modo tibi, ſed, quatenus quidem per me liceat, reliquis etiam hominibus illuſtri aliquo officio ac munere declararem. cumq. tuliſſet caſus, ut hoc tempore Ciceronis epiſtolæ familiares, eæ, quas tu iam legendo & peruolutando triuiſti, denuo typis, ut nunc loquimur, eſſent imprimendæ, peropportuna ad id, quod uolebam, uiſa res eſt. nam, hunc librum ſi cum tui nominis inſcriptione peruulgarem, putaui me facere quiddam, quod utrique noſtrum æque conueniret; tibi, quia ex his primum Ciceronis epiſtolis ad Latinæ orationis elegantiam informamur, ex his primus eloquentiæ quaſi ſuccus, qui qualis initio fuerit, permagni intereſt, ebibitur; mihi, quia cum hic liber omnium fere uerſetur inter manus, circumferet, id quod ego cupio, tuum nomen, & meum de te iudicium, meamq. ſpem quam plurimis oſtendet: quorum alterum eſt eiuſmodi, ut ego tibi nunc ex æqualibus tuis neminem in ullo genere laudis anteponam: altera, cum ætate proceſſeris, ea mihi de te pollicetur, quæ ſi euenerint, (omnium autem rerum euentus in Deo poſitus eſt) uir eris inter uiros maximus, & habebit a te familia tua memoriam nominis ſempiternam, patria uero exẽplũ in ciuitate uirtutis excolendæ præclariſſimum. ∞ D LIV. menſe Maio.

Digitized by Google

EIDEM

SAEPE rogatus a te, quid ſentirem de ijs notatiunculis, vt appellant, quas hominum eruditorum falſo, vt opinor, nomine in harum epiſtolarũ margine adſcriptas videmus; reſpondi demũ id, quod res erat, leues omnino, minimeq. dignas, quæ legerentur, mihi uideri. tum tu, Cur igitur ipſe, his, quæ tibi non probantur, deletis, eas, quæ plus habeant ponderis, quarumq. nos vtilitas ad legendum alliciat, aliquando non reponis? debes tu quidem hoc nõ iam noſtra cauſſa ſolum, ſed filioli quoque tui Aldi; qui, qua ætate nunc eſt, iam harum epiſtolarum libros te auctore in manibus coeperit habere: ſi modo ſtas in eo, quod te ſæpe cõfirmantẽ audiuimus, hoc primum Ciceronis libro puerilem ætatem ad eloquẽtiam eſſe informandam. Victus ſum, Matthæe, tuo ſtudio, iniecta præſertim de filio mentione; quem iiſdẽ, quibus nos, itineribus ire volumus. itaque, dum huic rei inſeruirem, dies aliquot maiorum rerum occupationibus ſurripui: notaui cum alia paucis verbis in margine, quæ fuſius fortaſſe tractata in vulgatis cõmentarijs reperientur; in quo placuit ſtudioſorum cõmodo breuitate conſulere; tum, vt arbitror, nonnulla, quæpartim aliqua in legendo vtilitas, partim nouitas ipſa commendabit. quod ſi ita erit: optimarum litterarum ſtudioſis gratulabor; tibi, qui me, diu recuſantem, ad hoc, quidquid operis fuit, impuliſti, quaſi de litteris, ac dicam etiam de me ipſo, bene merito, gratias habebo. publicum enim beneficium ſemper cum meo beneficio coniunctum eſſe duxi. Venetijs, ꝏ D L I I X. menſe Iunio.

EPISTOLAE, *quas Familiares uocant, ſcriptæ ſunt omnes poſt conſulatum, ante exſilium, in exſilio, poſt exſilium: ante exſilium quinque, prima omnium, quæ, Pompeio Magno, inſcribitur; altera Q. Metelli Celeris ad Ciceronem; tertia Ciceronis ad eum; quarta ad C. Antonium; quincta ad P. Sextium; quæ libro* V. *omnes leguntur; in exſilio, ad Terentiam uxorem quinque lib.* XIV.; *poſt exſilium reliquæ omnes. Ad Lentulum lib.* I. *diuerſis temporibus, ideſt toto triennio ſcriptæ ſunt; ſex quidem primæ, gerentibus conſulatum Marcellino, & Philippo; ſeptima, & octaua, Pompeio, & Craſſo; nona, Domitio, & Appio: quod ex earum argumentis, & obſeruatione cognoſcitur hiſtoriæ.*

Epiſtolarum familiarium M. T. Ciceronis genera.

Commendaticiæ.

Lib. 1 *Ep.*3.
2 6. 14
3 1. *fere in extremo epiſt.*
5 5. 9. *reſcr. ep.* 10. *&* XI.
6 9. 17
7 5. 22.
8 4. *fere in extremo.* 8. *in extr.* 9. *ultra med. reſcr. ep.* 3.
9 13. 25. *in medio fere. reſcr. ep.* 24.
11 4. 16. 17. 19. *in extr.* 17.19.20. 22.
12 6. 21.24.26.27. *fere in extremo.* 29.
13 *epiſtolæ uniuerſæ.*
15 4. 10. 13. *reſcr. ep.* 14.

Petitoriæ.

Lib. 1 7. *in extremo. &* 9.
2 10. *in extr.* 7. *fere in extr.* 8. *in extr. reſcr. ep.* 13.17.19.
3 2. 3. 6. *in extr.* 8. *prope finem.* 9. 10. *reſcr. ep.*
4 *reſcribit, ep.* 2.
5 4. 8. *fere in extr.* 10. *in extr.* 11. 12. 20. *ultra med.*

reſcr.

reſcr. ep. 6.
6 17. reſcr. ep. 8.
7 12. in extr. 18. in med. fere.
25. in extr. 30. 31. 33.
reſcr. ep. 1. 17. 24.
8 1. 3. fere in extr. 9. 10.
in medio. 12. in extr.
9 8. 9. in extr. 14. in med.
fere. reſcr. ep. 16.
10 21. non longe à ſine.
11 2. 8. 10. in extr. 11.
12 14. citra mediũ. 15. 16.
in extremo. 17. 18. 20.
13 78. ultra medium.
15 4. 7. 12. in extr. 14. ultr. med.
16. 20. reſcr. ep. 5.
16 1. 8. 9. in extremo fere.

Hortatoriæ.

Lib. 1 5. in medio fere. 7. ult. med. 10.
2 1. 3. 4. 5. 7. 8. in med. fere. 9. 12. 14.
18. reſcr. ep. 16.
3 5. ultra medium.
4 7. 8. 9. 10. 13. in medio fere. 14.
fere in extremo. reſcr. ep. 11.
5 20.
6 4. in extremo. 7. non longo
à fine. 12. 14. in extr. 15.
21. 23. in medio fere.
7 1. in extremo fere. 6. 10. fere

in

in extr. 11. 15. *in extr.* 17. *citra medium.* 18. 21.

8 6, 17.

9 2. *ultra mediũ.* 9. 14. 24.

10 1. 3. 5. 6. 10. 12. *fere in extr.* 13. *in extr.* 14. 16. 19. 20. 21. 22. 25. *non procul a fine.* 27. 32. *reſcr. ep.* 4. 6.

11. 5. 7. 8. 11. 12. 13. 15. 18. 20. 29. *in extr. reſcr. ep.* 24.

12. 1. 2. 3. 6. 8. 9. 10. 14. 19. 22. 23.

14 4. 7. *in extr. reſcr. ep.* 4.

15 1. 6. 14.

16 9. 10. 11. 12. 22. 26. *reſcr. ep.* 21.

4 *Expoſitoriæ.*

Lib. 1 *ep.* 1. 2. 4. 5. 6. 8.

2 4. 10. 11. 12. 13. *in medio fere. reſcr. ep.* 8.

3 1. 3. 4. 5. 6. 8. 10. 13.

4 5. 12. *reſcr. ep.* 15.

5 2. 3. 8. 10. 13. 18. *reſcr. ep.* 21.

6 3. 6. 7. 13. *reſcr. ep.* 18.

7 1. 3. 16. 19. 24. 27. 31. 32. 34. 51

8 1. 2. 3. 5. 9. 10. 12. 16. *reſcr. ep.* 4.

9 1. 3. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 16. 18. 20. 22. 24. *reſcr. ep.* 21.

10 1. 3. 5. 6. 8. 9. 11. 12. 13. 15. 17. 19. 23. 24. 28. 29. 35. 32. 33. 35.

11. 4. 6. 8. 10. 11. 12. 13. 20. 24. 25.

26. 27, reſcr. ep. 29.
12 2.3.4 5.6.7.9.10.11.12.13.14.
15.16.17.18.23.28.
13 48. in extremo.
14 5.7.9.11.14.15.16.17.18.19.22
23. 24.
15 1.2.3.4.6.8.11.17.20.21.
16 1.2.3.6.7.9.10.11.18.21.22.

5 Laudatoriæ.

Lib. 1 ep. 1. 7.
2 11. reſcr. ep. 15.
3 1. 5.
4 3. 4. 7. 8.
5 2. 6. 7. 8. 11. 14. 18. 22.
6 1. 5. 6.
7 1. 5. 21. 29. 31. 33.
9 6. ultra mediũ. 14. 15.
10 3. 10. 12. 15.
11 5. 10. 27. 29.
12 5. 13. 16. 23. 28. 29.
13 17.
15 2.4.19 20. reſcr ep. 6.
16 2. in medio fere.

6 Inuectiuæ & accuſatoriæ.

Lib. 1 ep. 7. 9.
3 6. reſcr. ep. 7. 8. 9.
4 14. ultra medium.
5 1. 5. 7. 10. 11. in extremo. reſcr. ep. 2

F

	6	7.
	7	3.9.17. 19. reſcr. ep. 28.
	8	1.10.12.13.17.
	9	9.
	10	24. 26.27.31.32.
	11	10.21.
	12	1.2.3.8.10.14.15.
	14	16.
	15	17.reſcr. ep.19.fere in extremo.
	16	6. 26.

7 *Lacrymabiles.*

Lib.	2	*ep.* 2.
	4	1.5.6.13.
	5	15.
	9	11.
	12	23.
	14	1.2.3.9.

8 *Conſolatoriæ.*

Lib.	2	*ep.* 2.
	3	10.
	4	3.5.13. *reſcr. ep.* 6.
	5	13.14.16.18.18.*reſcr ep.* 15.
	6	1.2.3.4.5.6.11.13.14.15.19.21.22
	9	[illegible].

9 *Expoſtulatoriæ & Excuſatoriæ:*

Lib.	1	*ep.* 6.7.8.

	2	1. 4. 15.17.
	3	1. 2. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.
	4	*reſcr. ep.* 4.
	5	1. 2. 3. 5. 7. 8.
	6	2. 3. 6. 7. 11. 14. 22. 23.
	7	1. 2. 9. 13. 18. 28.
	8	1. 4. 7. 11. 14.
	9	2. 11. 12. *reſcr. ep.* 15.
	10	2. 7. 17. 18. 21. 22. 23. 31. 33. 35.
	11	2. 3. 5. 13. 20. 25. 27. 28.
	12	4. 15. 16. 29. 30.
	13	72. 77.
	14	2. 6. 10.
	15	1. 3. 7. *in extremo.*
	16	1. 21. 24. *reſcr. ep.* 25.

10 *Gratulatoriæ.*

Lib.	2	*ep.* 5. 6. 7. 8. 9. 19.
	3	11. 12.
	4	*reſcr. ep.* 11. 14.
	6	12. 13.
	7	15. 17. *in extremo.*
	8	13.
	9	12. 14.
	10	9. 12. 14.
	12	2. 13. 16. 19.
	15	7. 8. 9. 10. 12. 14. 19.
	16	16. *reſcr. ep.* 21. *ultra medium.*

11 *Actiones gratiarum.*

Lib.	2	*ep.* 9. 15. *reſcr. ep.* 18:
	3	5. 8. 11. 13.
	8	11.
	10	11. 24. 31. *fere in extr. reſcr. ep.* 19. 20. ep. 4.
	11	13. 15. 28. 29
	15	11.

12 *Facete, & Iocoſa.*

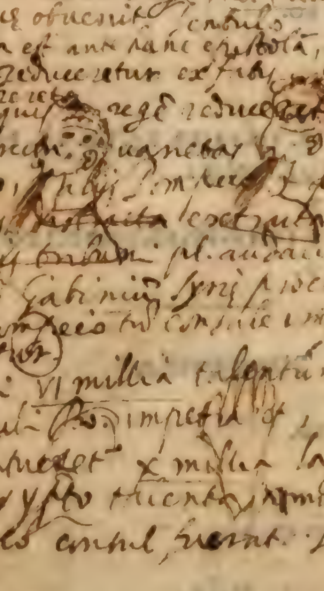
Lib.	1	*ep.* 10.
	2	10. 11.
	5	6.
	6	4.
	7	1. 7. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 18. 21. 23. 31. 32.
	8	6. 7.
	9	4. 7. 10. 16. 17. 18. 19. 20. 22. 23. 24. 25. 6.
	16	17.

13 *Nuncupatoriæ.*

Lib.	7	*ep.* 20.
	9	8.
	12	16: 17.
	15	*reſcr. ep.* 21.

14 *Miſtæ.*

Lib.	1	*ep.* 10.
	2	7. 13.

Rex Aegypti ... Lentulus dictus ...
... exputavit ... esset.
Pater fuit ... et Ptolemaei ... in Rom
... 3 10. ...
... et ... 8 1. ...
... 9 10. regnum ... faceret
... emit.
10 1.
... coactus ... fugere ...
11 11.
... Aegyptiorum, et coactus fugere
12 14. 14.
... Metello ...
14 1. 13
... Petyt ut restitueretur
16 reſcr. cp. 21.
... facile.
... reduceret Regem, cui Cilicia ex consul
... obvenit ... Lentulo
S.C. ... est ... epistola, ne ... in
multitudine reduceretur ex libris Sibyllinis
S.C. ... regem reduceret ... inter ...
... exercitu ... opinionum
alii Lentulo, ... Pompeio, alii alii ...
... animum;
... Gabinius ... pl. audacia ... turba
... ad Gabinium Syriae proconsulem ... contenderet
... Pompeio ... consilio ... ut

... Caesari VI millia talentum, ut socie...
... Popul. Ro. imperium ..., Gabinio
ut ... X millia ... est
... ex Aegypto ... millia 10
... annis consul, ... Lentulus

ARGVMENTVM. EPISTOLÆ I.

P. Cornelio Lentulo Spintheri, gentis patriciæ, Ciliciam proconſulari imperio adminiſtrāti, ſcribit Cicero de officio ſuo erga ipſum, in curāda regis Ptolemæi reductione: deinde quia rem non perficiat, excuſationem affert. eſt autē excuſatio multiplex; & quia rex ipſe a Pōpeio reſtitui cupiat, & quia Pōpeius idē cupere uideatur, & quia conſulares eam rem odio habeant; poſtremo, quia ipſe, cum Lentulo debeat, auctoritatis in cauſſa regia non ſatis habeat.

M. Cicero s. d. P. Lentulo procos. I

EGO, *omni officio, ac potius** *pietate erga te, ceteris ſatisfacio omnibus, mihi ipſe numquam ſatisfacio. tanta enim magnitudo eſt tuorū erga me meritorum; ut, quoniam tu, niſi perfecta re, de me, non conquieſti, ego, quia non idē in tua cauſſa efficio, uitam mihi eſſe acerbā putem. In cauſſa hæc ſunt.* *Hammonius, regis legatus, aperte pecunia nos oppugnat. res agitur per eoſdem* creditores, per quos, cùm tu aderas, agebatur. regis cauſſa, ſi qui ſunt, qui uelint, qui pauci ſunt; omnes rem ad Pompeium deferri uolunt. ſenatus religionis calumniam, non religione, ſed maleuolentia, & illius regiæ largitionis inuidia, comprobat. Pompeium & hortari, & orare, & iam liberius accuſare, & monere, ut magnam infamiam** *fugiat, non deſiſtimus: ſed plane nec precibus noſtris, nec admonitionibus reliquit locum. nam cum in ſermone quotidiano, tum in ſenatu palam ſic egit cauſſam tuam, ut neque** *eloquentia maiore quiſquam, neque grauitate, nec ſtudio, nec conten-*

tione

pietas erga optime meritos, non ſolū erga Deum & parētes ep. 9. huius libri in principio, & 6. lib. 2.

excuſatio rei non perfectæ.

a quibus pecuniam & Ptolemaeus, & Rabirius ſūpſerat, ut Ptolemaeo daret ... ne corruptus a rege uideatur.

tria coniungit, quia nec eloquentia

tione agere potuerit, cũ ſumma teſtificatione tuorum in ſe officiorum, & amoris erga te ſui. * Marcellinum tibi eſſe iratũ ſcis. is, hac regia cauſſa excepta, ceteris in rebus ſe acerrimum tui defenſorem fore oſtendit. quod dat, accipimus: quod inſtituit referre de * religione, & ſæpe iam retulit, ab eo deduci non poteſt. Res ante idus acta ſic eſt: nã hæc idibus mane ſcripſi. Hortenſii, & mea, & Luculli ſententia cedit religioni de exercitu: (teneri enim res aliter non poteſt) ſed ex illo S. C. quod te referente * factum eſt, tibi decernit, ut regem reducas: quod commodo rem facere poſſis: ut exercitum religio tollat, te auctorem ſenatus retineat. Craſſus tres legatos decernit, nec excludit Pompeium; cenſet enim etiam ex iis, qui * cũ imperio ſunt: Bibulus tres legatos ex iis, qui priuati ſunt. huic aſſentiuntur reliqui conſulares, præter * Seruilium, qui omnino reduci negat oportere; & Volcatiũ, qui, Lupo referente, Põpeium decernit; & Afranium, qui aſſentitur Volcatio: quæ res auget ſuſpicionem Pompeii uoluntatis: nam aduertebatur, Pompeii familiares aſſentire Volcatio. Laboratur uehementer. inclinata res eſt. * Libonis, & Hypſæi non obſcura concurſatio, & contentio, omniumq. Pompeii familiarium ſtudium, in eam opinionem rem adduxerunt, ut Pompeius cupere uideatur. cui qui nolunt, iidem tibi quod eum ornaſti, non ſunt * amici. Nos in cauſſa auctoritatem eo minorem habemus, quod tibi debemus. gratiam autem noſtram exſtinguit hominum ſuſpicio, quod Põpeio ſe gratificari putant. Vt in rebus multo ante, quàm profectus es, ab ipſo rege, & ab intimis, ac domeſticis Pompeii clam exulceratis, deinde palam a conſularibus exagitatis, & in ſummam * inuidiam adductis, ita uerſamur. noſtram fidem omnes, amorem tui abſentis præſentisq.

quẽ etiã ſine gratuitate multum poſſet, nec ſine ſtudio grauitas.

hic erat ex iis: qui regẽ reſtitui nolebant.

parendum eſſe religioni, quæ uetabat regem cum exercitu reducі.

ep. - dixit: Quẽadmodũ ſenatus initio cenſuit.

uide Feſtum.

Iſauricum, conſularem & triũphalem.

opinor, tribuni pl. hoc enim de Hypſæo tradit Dio. lib 39.

ep. 2. l. 2. ad Q. fratrem.

paullatim Lentulo regis reſtituendi ſpem præcidit.

rei difficultatẽ oſtendit.

propter apertã regis largitionem.

eisq. cognoſcent.*ſi eſſet in iis fides, in quibus ſumma eſſe debebat; non laboraremus. Vale.

ita ſe excuſat ut culpam in alios reijciat.

Scribit, quid actum ſit in ſenatu de cauſſa regia. oſtendit, de Pōpeio ſe bene ſperare, ab eius familiaribus timere: tribuni pl. ne quid moliri contra poſſint, prouiſum eſſe.

Cicero S. D. Lentulo.

IDIBVS Ian. in ſenatu nihil eſt confectum: propterea quod dies magna ex parte conſumptus eſt altercatione* Lentuli cōſulis, & Caninij tribuni pl. eo die nos quoque multa uerba fecimus, maximeq. uiſi ſumus ſenatū cōmemoratione tuæ uoluntatis erga illū ordinē cōmouere. itaque poſtridie placuit, ut breuiter ſententias diceremus. uidebatur.n.* reconciliata nobis uolūtas ſenatus eſſe: quod tum dicendo, tum ſingulis appellandis, rogādisq. perſpexerā. itaque, cum ſententia prima* Bibuli pronunciata eſſet, ut tres legati regem reducerent; ſecunda Hortenſij, ut tu ſine exercitu reduceres; tertia Volcatij, ut Pompeius reduceret: poſtulatū eſt, ut Bibuli ſententia diuideretur, quatenus de* religione dicebat; cuiq. rei iam obſiſti nō poterat, Bibulo aſſenſum eſt. de tribus legatis, frequentes ierunt in* alia omnia. Proxima erat Hortēſij ſentētia, cui Lupus tribunus pl. quod ipſe de Pōpeio retuliſſet, intēdere cœpit, ante ſe oportere diſceſſionem facere, quā conſules. eius orationi uehementer ab omnibus reclamatum eſt: erat enim & iniqua, & noua. conſules neque concedebant, neque ualde repugnabāt: diem conſumi uolebant: id quod eſt factum: perſpiciebant enim in Hortenſij ſententiam* multis partibus plures ituros: quamquam aperte Volcatio aſſentirentur. multi rogabantur, atque id ipſum conſulibus inuitis: nam Bibuli ſententiā ualere cupierunt. Hac cōtrouerſia uſq; ad noctē ducta, ſenatus eſt demiſſus; & ego eo

hic eſt Cn. Cornelius Lētulus Marcellinus.

alienata iā ob regiā largitionem.

iure trium conſularium ſententiæ primū pronunciatæ ſunt.

quæ uetabat rege cum exercitu reſtitui.

id eſt, multo plures.

die caſu apud Pompeiũ cenaui: nactusq. tempus hoc magis idoneum, quam unquam antea, quod poſt* tuum diſceſſum is dies honeſtiſſimus nobis fuerat in ſenatu, ita ſum cum illo locutus, ut mihi uiderer animum hominis ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam tranſduxiſſe: *quem ego ipſum cum audio, prorſus eum libero omni ſuſpicione cupiditatis: cum autem eius familiares omnium ordinum uideo, perſpicio id, quod iam omnibus eſt apertum, totã rem iſtam iampridem a certis hominibus, non inuito rege ipſo, conſiliariiſq. eius, eſſe corruptam. Hæc ſcripſi ad *XVI. Kal. Feb. ante lucem. eo die ſenatus erat futurus. nos in ſenatu, quemadmodum ſpero, dignitatem noſtram, ut poteſt, in tanta hominum perfidia, & iniquitate, retinebimus. Quod ad *popularem rationem attinet, hoc uidemur eſſe conſecuti, ut ne quid agi cum populo aut ſaluis auſpiciis, aut ſaluis legibus, aut denique ſine ui poſſit. De his rebus pridie, quam hæc ſcripſi, ſenatus auctoritas grauiſſima interceſſerat: cui cum *Cato, & *Caninius interceſſiſſent, tamen eſt perſcripta. eam ad te miſſam eſſe arbitror. De ceteris rebus, quidquid erit actum, ſcribam ad te: &, ut quam rectiſſime agantur, omni mea* cura, opera, diligentia, gratia prouidebo. Vale.

fuerat Lentulus in Cilicia proconſul.

excuſat Põpeium bene meritum & culpã in eius familiares.

altero poſt dus dies. Ianuarius habebat tantũ xxix. dies.

timebat a tribuny pl.

hi erant tribuni pl. Lentulo infenſi. ep. 14.1.4. & 13 & 14.1.6.

Commendat A. Trebonium, amicum ſuum, ſplendidum eq. R. Huius generis epiſtolarum quatuor partes ſolent eſſe; ut amicum noſtrum oſtendamus eum, quem commendamus; ut bonum uirum, & dignum qui comendetur; ut æquitatem rei, de qua ſcribimus; denique ut beneficij memorem futurum ſimulq. nos ipſos ſignificemus. quæ hic non plane omnia ſunt expreſſa.

Cicero s. D. Lentulo.

A. *Trebonio, qui in tua prouincia magna negotia, & ampla, & expedita habet, multos annos utor ualde familiariter. is cum antea ſemper, & ſuo* ſplendore, & no-

ſtra,

ex equeſtri ordine.

diuitias, & liberalitatem ſi-

ſtra, cæterorumque amicorum commendatione, gratiſſimus in prouincia fuit: tum hoc tempore, propter tuum in me amorem, noſtramq. neceſſitudinem, uehementer confidit, his meis litteris ſe apud te gratioſum fore. quæ ne ſpes eum fallat, uehementer te rogo: commendoq. tibi eius omnia negotia, libertos, procuratores,* familiam; in primisque, quæ T.* Ampius de eius re decreuerit, ea comprobes; omnibusq. rebus eũ ita tractes, ut intelligat noſtram commendationem non uulgarem fuiſſe. Vale.

gnificat ep. 26. lib. 12.

ſeruos. ep. 29. lib. 12.

forte is eſt, ad quẽ ſcribit ep. 12. lib. 6. & de quo epiſt. 29. l. 10. & ad Att. xj. lib. 8.

Laudat officium ſuum: tũ ſubiungit de calumnijs aduerſariorum; per quos ſteterit, quo minus res conficeretur, a ſenatu oſtendi: ſe bene ſperare, ſed eum habitum iri non ut ſi poſt multos dies. uim timet. poſtremo loco ſenatum, & populum bene ſentire de Lentulo; ſignificat.

Cicero S. D. Lentulo.

AD XVI. Kal. Febr. cum in ſenatu pulcherrime ſtaremus; quod iam illam ſententiam Bibuli de tribus legatis pridie eius diei fregeramus; unumq. certamen eſſet relictum,* ſententia Volcatij; res ab aduerſarijs noſtris extracta eſt uarijs calumnijs. cauſſam enim, frequenti ſenatu in magna* uarietate, magnaq. inuidia eorũ, qui a te cauſſam regiam alio transferebant, obtinebamus. eo die acerbum habuimus* Curionem, Bibulum multo iuſtiorẽ, pæne etiam amicum. Caninius, & Cato negarunt ſe legem ullam ante* comitia eſſe laturos. ſenatus haberi ante Kal. Febr. per legem* Pupiam, id quod ſcis, non poteſt, neque menſe Febr. toto, niſi perfectis, aut reiectis legationibus. hæc tamen opinio eſt populi R. a tuis inuidis, atque obtrectatoribus nomen* inductum fictæ religionis, non tã ut te impedirent, quam ut ne quis propter exercitus cupiditatem Alexandriam uellet ire. dignitatis autem tuæ, nemo eſt, quin exiſtimet habitam eſſe rationẽ ab ſenatu.

ut Põpeius regẽ reduceret.

ſententiarum

conſularem & triumphalem.

quæ habebantur Sextili menſe.

de comitialibus diebus ep. 2. & 12. l. 2. ad Q. fr.

cum dicerent, ſibyllæ uerſibus regis reductionẽ uetari. Dio l. 39.

rijs calumnijs, his comitialib. diebus ep. 2. l. 2. ad Q. fr.

artificioſe ſuũ officium extollit, & aliorum iniurias inſectatur.

qui ſi fortes eſſent, uim prohibere poſſent.

nemo eſt enim, qui neſciat, quo minus diſceſsio fieret, per * *aduerſarios tuos eſſe factum. qui* * *nunc populi R. nomine, re autem uera ſceleratiſsimo latrocinio, ſi qua conabuntur agere; ſatis prouiſum eſt, ut ne quid ſaluis auſpicijs, aut legibus, aut iã ſine ui agere poſsint.* * Ego neque de meo ſtudio, neque de nonnullorum iniuria ſcribendum mihi eſſe arbitror. quid enim aut me oſtentem, qui, ſi uitam pro tua dignitate profundam, nullam partem uidear tuorum meritorum aſſecutus? aut de aliorum iniurijs querar, quod ſine ſummo dolore facere non poſſum? ego tibi a ui, hac præſertim imbecillitate * magiſtratuum, præſtare nihil poſſum: ui excepta, poſſum confirmare, te & ſenatus, & populi R. ſummo ſtudio amplitudinem tuam retenturum. Vale.

Semper exorditur a commemoratione officij ſui. ſubiungit de Catonis tribuni pl. lege promulgata, ut Lentulus de Cilicia reuocaretur. cauſſam regiam a Pompeio depoſitam ſignificat, quo maiorem ſpem habere Lentulus debeat.

Cicero s. d. Lentulo 5

TAMETSI *nihil mihi fuit optatius, quam ut primum abs te ipſo, deinde a ceteris omnibus quam gratiſsimus erga te eſſe cognoſcerer: tamen afficior ſummo dolore, eiuſmodi tempora poſt tuam profectionem conſecuta eſſe, ut & meam, & ceterorum erga te fidem, & beneuolentiam abſens* * *experirere. Te autem uidere, & ſentire eandem fidem hominũ in tua dignitate, quam ego in mea ſalute ſum expertus, ex tuis litteris intellexi.* Nos cum maxime *conſilio, ſtudio, labore, gratia de cauſſa regia niteremur;* * *ſubito exorta eſt nefaria Catonis promulgatio, quæ noſtra ſtudia impediret, & animos a* * *minore cura ad ſummum timorem transduceret. ſed tamen in eiuſmodi rerum perturbatione quamquam omnia ſunt me-*

in cauſſa regia & in Catonis iniuria.

quia negauerat Cato ſe legem ullam ante comitia laturum.

grauius enim eſt eripi no-

tuenda

quenda, nihil magis, quam perfidiam, timemus; & Catoni quidem, quoquo modo ſe res habet, profecto reſtitimus. De Alexandrina re, cauſſaq. regia tantum habeo polliceri, me tibi abſenti, tuisq. præſentibus cumulate ſatisfacturum. ſed uereor, ne aut* eripiatur nobis, aut deſeratur: quorum utrum minus uelim, non facile poſſum exiſtimare. ſed, ſi res coget, eſt quiddam tertium, quod neque Selicio, nec mihi diſplicebat: ut neque iacere regem pateremur, nec, nobis repugnantibus, ad* eum deferri, ad quem prope iam delatum eſſe exiſtimatur. a nobis agentur omnia diligenter: ut neque, ſi quid obtineri poterit, non contendamus; nec, ſi qui non obtinuerimus, repulſi eſſe uideamur. * Tuæ ſapientiæ, magnitudinisq. animi eſt, omnem amplitudinem, & dignitatem tuam in uirtute, atque in rebus geſtis, atque in tua grauitate poſitam exiſtimare; ſi quid ex ijs rebus, quas tibi * fortuna elargita eſt, nonnullorum hominum perfidia detraxerit, id maiori illis fraudi, quam tibi, futurum. A me* nullum tempus prætermittitur de tuis rebus & agendi, & cogitandi: utorq. ad omnia Q. Selicio: neque enim prudentiorem quemquam ex tuis, neque fide maiore eſſe iudico, neque amantiorem tui.

HIC quæ agantur, quæq. acta ſint, ea te & litteris multorum, & nuncijs cognoſcere arbitror: quæ autem poſita ſunt in coniectura, quæq. mihi uidentur fore, ea puto tibi a me ſcribi oportere. Poſtea quam Pompeius apud* populum ad. VIII. id. Febr. cum pro Milone diceret, clamore, conuicioq. iactatus eſt, in ſenatuq. a Catone aſpere, & acerbe, nimium magno ſilentio, eſt accuſatus; uiſus eſt mihi uehementer eſſe perturbatus. itaque Alexãdrina cauſſa, quæ nobis adhuc integra eſt, (nihil

bis, quod habemus, quam nõ dari, quod cupimus.

ut uel alius reſtituat, uel, tota re abiecta, reſtituat nemo.

Pompeium ſignificat.

conſolatur Lentulum, re pæne deſperata.

animi enim bona eripi nõ poſſunt.

ſic ep 1. lib. xij.

non dubiũ eſt, hoc eſſe principium alterius epiſtolæ. cũ ſupra regẽ dicat ad Pompeium eſſe delatum, infra uero a Pompeio rem depoſitã. ep. 3. l. 2. ad fr.

a quibus extra cta res eſt ua-

enim tibi detraxit ſenatus, niſi id, quod per eandem religionem dari alteri non poteſt) uidetur ab illo plane eſſe depoſita. nunc id ſperamus, idq. molimur: ut, cum rex intelligat ſeſe, id quod cogitabat, ut a Pompeio reducatur, aſſequi non poſſe, & , niſi per te ſit reſtitutus, deſertum ſe, atque abiectum fore,* proficiſcatur ad te. quod ſine ulla dubitatione, ſi Pompeius paullum modo oſtenderit ſibi placere, faciet. ſed noſti hominis* tarditatem, & taciturnitatem. nos tamen nihil, quod ad eã rem pertineat, prætermittimus. ceteris iniurijs, quæ propoſitæ ſunt a Catone, facile, ut ſpero, *reſiſtemus. amicum ex conſularibus neminem tibi eſſe uideo præter Hortenſium, & Lucullum. ceteri ſunt partim obſcurius iniqui, partim nõ diſſimulanter irati. tu fac animo forti, magnoq. ſis; ſperesq. fore, ut, fracto impetu* leuiſſimi hominis, tuam priſtinam dignitatem, & gloriam conſequare. Vale.

de ſe uno cogitet.

non ſtatim ſolebat Põpeius oſtẽdere, quid uellet. ep 4 l.8.

inuento tribuno pl. qui legi promulgatæ intercedat.

Catonis.

Tota uidetur eſſe conſolatoria: conſolatur enim Lentulum ex comparatione temporum ſuorum; cum, in exilium pulſus, breui tamen & patriam, & dignitatem recuperauit. breuis eſt, quia Pollio ad Lentulũ ibat, omnia narraturus.

Cicero s. d. Lentulo. 6

QVAE gerantur, accipies ex* Pollione, qui omnibus negotijs non interfuit ſolum, ſed præfuit. Me in ſummo dolore, quem in* tuis rebus capio, maxime * ſcilicet conſolatur ſpes, quod ualde ſuſpicor fore, ut infringatur hominum improbitas & conſilijs tuorum amicorum, & ipſa die, quæ debilitantur cogitationes & inimicorum, & *proditorum. Facile ſecundo loco me conſolatur recordatio meorum temporum: quorum imaginem uideo in rebus tuis. nam, etſi minore in re uiolatur tua dignitas, quã* mea ſalus afflicta ſit: tamen eſt tanta ſimilitudo, ut ſperẽ te mihi ignoſcere, ſi ea non timuerim, quæ ne tu quidem umquam

Aſiniæ gentis. ep. 31. lib. 10.

quia non præſto quod tu in meis pſtitiſti. ep 20. l. 9. ep. 7. l. 3. & 15. l. 15. & ult. l. 1. ad Q. fr.

quorũ infidelitate laborauimus. ep. 1.

cum eiectus patria eſt, bonis publicatis.

unquam timenda duxiſti. ſed præſta te eum, qui mihi à teneris, ut Græci dicunt, unguiculis es cognitus. *illuſtrabit, mihi crede, tuam amplitudinem hominum iniuria. *a me omnia ſumma in te ſtudia, officiaq. exſpecta. non falſam opinionem tuam. Vale.

maior enim apparet uirtus in rebus aduerſis. ep.10.l.3.

Lentuli litteris reſpondet: de Alexandrina re, quid Pompeio, ipſiq. uideatur: ut tamen totum illud conſilium Lentuli ſapientiæ permittat, adiungit de Milone, Clodio, de ſtatu reip. de filiæ nuptijs.

Cicero s. D. Lentulo procos. 7

LEGI tuas litteras; quibus ad me ſcribis, gratum tibi eſſe, quod crebro certior per me fias de omnibus rebus, & meam erga te beneuolentiam facile perſpicias: quorum alterum mihi, ut te plurimum diligam, facere neceſſe eſt, ſi uolo is* eſſe, quem tu me eſſe uoluiſti: alterum facio libenter; ut, quoniam interuallo locorum,* & temporum diſiuncti ſumus, per litteras tecum quam ſæpiſſime colloquar. quod ſi rarius fiet, quam tu exſpectabis; id erit cauſſæ, quod non eius generis meæ litteræ ſunt, ut eas audeam temere committere. quoties mihi certorum hominum poteſtas erit, quibus recte dem; non prætermittam. Quod ſcire uis, qua quiſque in te fide ſit, & uolũtate: difficile dictu eſt de ſingulis. unũ illud audeo, quod antea tibi ſæpe ſignificaui, nunc quoque, re perſpecta, & cognita, ſcribere. uehementer quoſdã homines, & eos maxime, qui te & maxime *debuerunt, & plurimũ iuuare potuerunt, inuidiſſe dignitati tuæ: ſimillimãq. in re diſſimili, tui temporis nunc, & *noſtri quondam, fuiſſe rationem: ut, quos tu reip. cauſſa læſeras, palam te oppugnarent; quorum* auctoritatem, dignitatem, uoluntatemq. defenderas, nõ tam memores eſſent uirtutis tuæ, quam laudis inimici. Quo quidem tempore, ut perſcripſi ad te antea, cognoui Hortenſium

gratus, pro tuo in me merito.

erat enim annua prouinciarum adminiſtratio: quod ſi longior, extra ordinem.

perfidiã &. hic notat. ep.2.&5

loquiter de tẽpore exſilij ſui.

in cõſulares dictum uidetur.

tenſium

teuſtium percupidum tui, ſtudioſum Lucullum, ex magi-
ſtratibus autẽ L.* Racilium & fide, & animo ſingulari.

[illegible] pl ep. [illegible] ad [illegible].

na noſtra propugnatio, ac defenſio dignitatis tuæ, propter magnitudinem * beneficij tui, fortaſſe pleriſq; officij maiorem auctoritatem habere uideatur, quam ſententiæ, præterea quidem de conſularibus * nemini poſſum aut ſtudij erga te, aut officij, aut amici animi eſſe teſtis. etenim Pompeium, qui mecum ſæpiſſime, non ſolum a me prouocatus, ſed etiam ſua * ſponte, de te communicare ſolet, ſcis temporibus illis non ſæpe in ſenatu fuiſſe. cui quidem litteræ tuæ, quas proxime miſeras, quod facile intellexerim, periucundæ fuerunt. mihi quidem humanitas tua, uel ſumma potius ſapientia, non iucunda ſolum, ſed etiam admirabilis uiſa eſt. uirum enim excellentem, & tibi tua præſtanti in eum * liberalitate deuinctum, nonnihil ſuſpicantem propter aliquorum opinionem ſuæ cupiditatis, te ab ſe abalienatum, illa epiſtola retinuiſti. qui mihi cum ſemper tuæ laudi fauere uiſus eſt, etiam ipſo ſuſpicioſiſſimo tempore * Caniniano: tum uero, lectis tuis litteris, perſpectus eſt a me, toto animo de te, ac de tuis ornamentis, & commodis cogitare. Quare ea, quæ ſcribam, ſic habeto, me, cum illo re ſæpe communicata, de illius ad te ſententia, atque auctoritate ſcribere: quoniam S. C. nullum exſtat, quo reductio regis Alexandrini tibi adempta ſit; eaque, quæ de ea ſcripta eſt, auctoritas, cui ſcis interceſſum eſſe, ut ne quis omnino regem reduceret, tantam uim habet, ut magis * iratorum hominum ſtudium, quam conſtantis ſenatus conſilium, eſſe uideatur; te poſſe perſpicere, qui Ciliciam,* Cyprumq; teneas, quid efficere, & quid conſequi poſſis: &, ſi res facultatem habitura uideatur, ut Alexandriam, atque Aegyptum tenere poſſis; eſſe

& tuæ

Marginal notes:

quia te adiuuãte ſum ab exſilio reuocatus. idem ep. 5.

in quo beneuolentiam ſignificat.

quia Lentulus eũ ornauerat, ut eſt in ep. 1.

cum Caninius legem ferre uoluit, ut cũ duobus legatis Põpeius regẽ reduceret. Plutarchus.

ob regis largitionem.

ergo & Cyprus a Ciliciæ proconſule regebatur, cum, a P..

& tuæ & noſtri imperij dignitatis, Ptolemaide, aut aliquo propinquo loco rege collocato, te cum claſſe, atque exercitu proficiſci Alexandriam; ut cum eam pace præſidijsque firmaris, Ptolemæus redeat in regnum: ita fore, ut per te reſtituatur, quemadmodum ſenatus initio * cenſuit; & ſine multitudine reducatur, quemadmodum homines religioſi Sibyllæ placere dixerunt. Sed hæc ſentētia ſic & illi, & nobis probabatur, ut ex euētu homines de tuo conſilio exiſtimaturos uideremus: ſi cecidiſſet, ut uolumus, & optamus, omnes te & ſapienter, & fortiter: ſin aliquid eſſet *offenſum, eoſdem illos, & cupide, & temere feciſſe, dicturos. Quare, quid aſſequi poſſis, non tam facile eſt nobis, quam tibi, cuius prope in conſpectu Aegyptus eſt, iudicare. nos quidē hoc ſentimus: ſi exploratum tibi ſit, poſſe te illius regni* potiri, non eſſe cunctandum: ſin dubium, non eſſe conandum. illud tibi affirmo, ſi rem iſtam ex ſentētia geſſeris, fore, ut abſens a multis; cum redieris, ab omnibus collaudere. offenſionem eſſe periculoſam propter interpoſitam* auctoritatē, religionēq. uideo. ſed ego te ut ad certam laudem adhortor, ſic a dimicatione deterreo: redeoq. ad illud, quod initio ſcripſi, totius facti tui iudiciū non tam ex conſilio tuo, quam ex euentu homines eſſe facturos. Quod ſi hæc ratio rei gērendæ periculoſa tibi uidetur; placebat illud, ut, ſi rex amicis tuis, qui p prouinciā, et imperij tui prouinciæ ei credidiſſent, fidem ſua* præſtitiſſet, & auxilijs eum tuis, & copijs adiuuares: eam eſſe naturā, & regionem* prouinciæ tuæ, ut illius reditum uel adiuuando cōfirmares, uel negligendo impedires. In hac ratione quid* res, quid cauſſa, quid tempus ferat, tu facillime, optimeq. perſpicies; quid nobis placuiſſet, ex me potiſſimū putaui te ſcire oportere.

Clodio lege lata eſſet publicata, ut hiſtoria demōſtrat.

cum ipſe Lentulus conſul retulit de rege reducendo, ut ep.1.

offēſum eſſet; ſi Alexandrinis regem reijcientibus, uentum eſſet ad arma. ep.4.lib.8.

ut Aegyptij Ptolemaeum recipiant.

auctoritas ſenatus tollebat reſtitutionem regis, religio ſibyllinorū carminum reſtitui regem cum multitudine uetabat. ep.14 lib. 11.

ex Cilicia .n. tranſiicitur in Aegyptum.

latius patet, quam cauſſa. cauſſam autem Alexandrinam ſignificat. ſic

Quod mihi de noſtro ſtatu, de Milonis familiaritate, de leuitate, & imbecillitate Clodij gratularis; minime miramur, te* tuis, ut egregium artificem, præclaris operibus lætari. quamquam eſt incredibilis hominum peruerſitas; (grauiori enim uerbo uti non libet) qui nos, quos fauendo in communi cauſſa retinere potuerunt, inuidendo abalienauerunt: quorum maleuolentiſſimis obtrectationibus nos ſcito de uetere illa noſtra diuturnaq.* ſententia prope iã eſſe depulſos; non nos quidem ut noſtræ dignitatis ſimus obliti, ſed ut habeamus rationem aliquando etiam ſalutis. poterat utrumque præclare, ſi eſſet fides, ſi grauitas in hominibus * conſularibus: ſed tanta eſt in pleriſque leuitas, ut eos non tam conſtantia in rep. noſtra delectet, quam ſplendor offendat. quod eo liberius ad te ſcribo, quod tu non ſolum temporibus iis, quæ per te ſum adeptus, ſed iam olim naſcenti prope noſtræ laudi, dignitati, uirtutiq. præfuiſti: ſimul quod uideo, non, ut antehac putabam, nouitati eſſe inuiſum meæ. in te enim, homine omnium* nobiliſſimo, ſimilia inuidorum uitia perſpexi: quem tamen illi eſſe in principibus facile ſunt paſſi; euolare altius certe noluerunt. Gaudeo tuam diſſimilem fuiſſe fortunam. multum enim intereſt, utrum laus imminuatur, an ſalus deſeratur. me meæ tamen ne nimis pœniteret, tua uirtute perfectũ eſt. *curaſti enim, ut plus additũ ad memoriam nominis noſtri, quam demptum de fortuna uideretur. Te uero* moneo, cum beneficijs tuis, tum amore incitatus meo, ut omnem gloriam, ad quam a pueritia inflammatus fuiſti, omni cura, atque induſtria conſequare; magnitudinemq. animi tui, quam ego ſemper ſum admiratus, ſemperq. amaui, ne umquam inflectas cuiuſquam iniuria. magna eſt hominum opinio de te, magna commen-

datio

locutus etiam ep.6.l.2.

cũ enim per te maxime ſim reſtitutus, hæc maxime a te ſunt.

cum dignitatis rationem habebamus ſine ſalutis cura.

eoſdem carpit ep.5. & hac ipſa, in principio

non ſolum genere, quia patricius erat, ſed honoribus etiam, ac uirtute.

cum me in patriã reſtituiſti.

timet, ne Lentulus, propter improborũ iniurias, abijciat reip. curam.

datio liberalitatis, magna memoria conſulatus tui. hæc profecto uides quanto expreßiora, quantoq. illuſtriora futura ſint, cum aliquantum ex prouincia, atque ex imperio laudis acceſſerit. quamquã te ita gerere uolo, quæ per exercitum, atque imperium gerenda ſunt; ut hæc multo ante meditere, huc te pares, hæc cogites, ad hæc te exerceas; ſentiasq. id, quod quia ſemper ſperaſti, non dubito quin adeptus intelligas, te facillime poſſe * obtinere ſummum, atque altißimum gradum ciuitatis. Quæ quidẽ mea cohortatio ne tibi inanis, aut ſine cauſſa ſuſcepta uideatur; illa me ratio mouit, ut ex noſtris euentis communibus admonendum putarem; ut conſiderares in omni reliqua tua uita, quibus * crederes, quos caueres. Quod ſcribis te uelle ſcire, qui ſit reip. ſtatus: ſumma diſſenſio eſt, ſed contentio diſpar. nam* qui plus opibus, armis, potentia ualent, profeciſſe tantum mihi uidentur ſtultitia, & inconſtantia aduerſariorum, ut iam etiam auctoritate plus ualerent. itaque, perpaucis aduerſantibus, omnia, quæ ne per* populum quidem ſine ſeditione ſe aſſequi poſſe arbitrabantur, per ſenatum conſecuti ſunt. nam & ſtipendiũ Cæſari* decretũ eſt, & decẽ legati: &, ne lege Sempronia ſuccederetur, facile perfectum eſt. quod ego ad te breuius ſcribo, quia me ſtatus hic reip. non delectat: ſcribo tamen, ut te admoneam; quod ipſe litteris omnibus a pueritia deditus, experiendo tamen magis, quam diſcendo, cognoui, tu tuis* rebus integris diſcas, neque ſalutis noſtræ rationem nobis habendam eſſe ſine dignitate, neque dignitatis ſine ſalute.* Quod mihi de filia, & de Craſſipede gratularis: agnoſco humanitatẽ tuam: ſperoque, & opto, nobis hanc coniunctionem uoluptati fore. Lentulum noſtrum, eximia ſpe ſummæ uirtutis adoleſcentem, cum cete-*

quam ædilis oſtenderat lib. 2. de off. & Va. Max. l. 2. c. 1.

ita eum hortatur, ut multam [illegible] cautionẽ adhibere.

tueri, & conſeruare. iã enim dixit, Adeptus.

notat amicorũ Lentuli perfidiam.

factio Cæſaris & Pompeij, optimatibus aduerſa.

qui maxime Cæſari & Pompeo fauebat.

de prouinc.

lex Sempronia erat, ut annua tantum eſſet prouinciarum adminiſtratio.

pro domo.

cum ego didicerim in aduerſa fortuna

filiã ſuam poſt mortem Piſonis Craſſipedi collocauit.

fuit enim liue

ris

fuit enim litte ris inſtructus: declaris orat.

ris artibus, quibus* ſtuduiſti ſemper ipſe, tũ in primis imitatione tui fac erudias. nulla enim erit hac præſtantior diſciplina. quem nos, & quia tuus, & quia te dignus eſt filius, & quia nos diligit, ſemperq. dilexit, in primis amamus, carumq. habemus. Vale.

Tota eſt epiſtola contra mores immutatos; & hoc non ſine artificio, ut intelligat Lentulus iam ſibi nil ſperandum, de rege reducendo.

Cicero s. d. Lentulo procos. 8

De omnibus rebus, quæ ad te pertinent, quid actum, quid conſtitutũ ſit, quid Pompeius ſuſceperit, optime ex* Emplatorio cognoſces, qui nõ ſolũ interfuit his rebus, ſed etiã præfuit, neq; ullũ officiũ erga te hominis* amantiſsimi, prudentiſsimi, diligentiſsimi prætermiſit. ex eodem de toto ſtatu rerum communium cognoſces: quæ quales ſint, non facile eſt ſcribere: ſunt quidem certe in amicorum noſtrorum poteſtate, atque ita, ut nullam mutationem umquam hac hominum ætate habitura res eſſe videatur. ego quidem, ut debeo, & ut tute mihi præcepiſti, & ut me pietas, utilitasq. cogit, me ad* eius rationes adiungo, quem tu in meis rationibus tibi eſſe adiungendum putaſti. ſed te non præterit, quam ſit difficile, ſenſum in rep. præſertim rectũ, & confirmatũ, deponere. veruntamen ipſe me conformo ad eius voluntatẽ, a quo* honeſte diſſentire non poſſum. neque id facio, ut forſitan quibuſdã videor, ſimulatione. tantũ n. animi inductio, & mehercule amor erga Põpeiũ apud me valet, ut, quæ illi utilia ſunt, & quæ ille vult, ea mihi omnia iam & recta, & vera videantur. neque, ut ego arbitror, errarẽt ne* adverſarij quidem eius ſi, cum pares eſſe non poſſent, pugnare deſiſterent. Me quidem etiam illa res conſolatur, quod ego is ſum, cui vel maxime concedant omnes, ut vel ea defendam, quæ Põpeius velit;

aut liberti nomen; aut mendoſum. fortaſſe, C. Plætorio. tria requiruntur in curando negotio, amor, prudentia, diligentia.

Pompeiũ intelligit, qui Lentulum adiuverat i reſtituẽdo Cicerone.

cum ei plurimum debeam.

M. Catonem, Hortenſium, & alios intelligit, Pompeij, Cæſariſq. potẽtiam oppugnãtes.

*uelit; uel taceam;uel etiam,id quod mihi maxime lubet, ad noſtra me ſtudia referam litterarum : quod profecto faciã,ſi mihi per eiuſdẽ amicitiã licebit. quæ enim propoſita fuerant nobis,cum & honoribus ampliſsimis,& laboribus maximis perfuncti[1] eſſemus,dignitas in ſentẽtijs dicendis, libertas in rep.*capeſſenda,* adminiſtrãda ; *ea ſublata tota , ſed nec mihi magis,quã omnibus. nã aut aſſentiendũ eſt nulla cum grauitate* paucis ,* contra remp. ſuæ potentiæ cauſſa ſentientibus. *aut fruſtra diſſentiendum. Hæc ego ad te ob eam cauſſam maxime ſcribo, ut iam *de tua quoque ratione meditere.* de rege reducẽdo. *commutata tota ratio eſt ſenatus, iudiciorum,rei totius publicæ:otium nobis exoptandum eſt,quod ij,qui potiuntur rerum,præſtaturi uidentur,ſi* quidam homines* maxime autem M. Cato, nimis in rep. ſeuerus *patientius eorum potentiam ferre potuerint.dignitatem quidem illam conſularem fortis , & conſtantis ſenatoris,nihil eſt.quod cogitemus: amiſſa eſt culpa eorum, qui a ſenatu &*ordinem coniunctiſsimũ,* de ordine equeſtri loquitur, & de Pompeio. *& hominem clariſſimum abalienarunt. Sed,ut ad ea,quæ coniunctiora rebus tuis ſunt,reuertar : Pompeium tibi ualde amicum eſſe cognoui: & eo tu*conſule,* conſul enim erat cũ M. Craſſo. *quantum ego perſpicio, omnia, quæ uoles, obtinebis. quibus in rebus me ille ſibi affixum habebit:neque a me ulla res,quæ ad te pertineat,negligetur,neque enim uerebor, ne ſim ei moleſtus:cui iucundum erit etiam propter id ipſum , quod me eſſe gratum uidebit. Tu uelim tibi ita perſuadeas , nullam rem eſſe minimam , quæ ad te pertineat, quæ mihi non carior ſit quam meæ res omnes . idq. cum ſentiam ; ſedulitate mihimet ipſe ſatisfacere poſſum ; re quidem ipſa ideo mihi * non ſatisfacio,* dixit idem initio primæ epiſtolæ. *quod nullam partem tuorum meritorum non modo referenda , ſed ne cogitanda quidem gratia conſequi poſſum . Rem te ualde bene geſsiſſe rumor erat . exſpectabantur litteræ tuæ : de quibus eramus iam cum*

Pom-

*Pompeio locuti: quæ ſi erunt allatæ, noſtrum ſtudium exſtabit in * conueniendis magiſtratibus, & ſenatoribus. cetera, quæ ad te pertinebunt, cum etiam plus contenderimus, quam poſſumus, minus tamen faciemus, quam * debemus.* Vale.

ut ſupplicationes tibi decernantur.

uincētur enim tuis meritis officia mea. idē alijs uerbis ep. 4. lib. 6. in fine.

Quærenti Lentulo, cur cum inimicis in gratiam rediſſit, cauſſas exponit cōſilij ſui, & oſtendit uelle ſe rationem tam ſalutis habere, quam dignitatis, & eorum obſequi uoluntati, a quibus de ſe optime meritis honeſte diſſentire non poteſt. Pompeium autem maxime ſignificat.

Cicero S. D. Lentulo imp. 9

PERIVCVNDAE *mihi fuerunt litteræ tuæ: quibus intellexi, te perſpicere meam in te pietatē: quid enim dicam beneuolentiā? cum illud ipſum grauiſsimum * & ſanctiſsimum nomē pietatis leuius mihi meritis erga me tuis eſſe uideatur.* Quod *autem grata tibi mea erga te ſtudia ſcribis eſſe: facis tu quidem * abundantia quadam amoris, ut etiam grata ſint ea, quæ prætermitti ſine nefario ſcelere non poſſunt: tibi autem multo notior, atque illuſtrior meus in te animus eſſet, ſi hoc tempore omni, quo ſeiuncti fuimus, & una, &* Romæ *fuiſſemus. nam in eo ipſo, quod te oſtendis eſſe facturum, quodq. & in primis potes, & ego a te uehementer exſpecto, in ſententijs ſenatorijs & in omni actione, atque adminiſtratione reip. floruiſſemus. de qua oſtendam equidem paullo poſt, qui ſit meus ſenſus, & ſtatus: & reſcribam tibi ad ea, quæ quæris. ſed certe & ego te * auctore amiciſsimo, ac ſapiētiſsimo, & tu me conſiliario fortaſſe non * imperitiſsimo, fideli quidem, & beneuolo certe, uſus eſſes. quamquam tua quidem cauſſa, te eſſe * imperatorem, prouinciamq. bene geſtis rebus cum exercitu uictore obtinere, ut debeo, lætor. ſed certe, qui tibi ex me fructus debentur, eos uberiores, & præſtantio-*

proprie enim erga deos uſurpatur ep. 1.

diſce quod ſit officiū boni uiri ſuam enim erga Lentulū bene meritum ſtudia nonmodo non extollit, ſed quaſi diſſimulat.

in conſilijs capiendis.

modeſta ſui laudatio.

ab exercitu poſt uictoriam appellatum. ut de ep. 10. lib. 1.

res præſens capere potuiſſes. in eis uero ulciſcendis, quos tibi partim inimicos eſſe intelligis, propter tuã propugnationem ſalutis meæ, partim inuidere propter illius actionis amplitudinem, & gloriam, mirificum me tibi comitem præbuiſſem. quamquam ille perennis inimicus amicorum ſuorum, qui tuis maximis beneficijs ornatus, in te potiſſimum fractam illam, & debilitatam uim ſuam contulit, *noſtram uicem ultus eſt ipſe ſeſe: ea eſt enim conatus, quibus patefactis, nullam ſibi in poſterum non modo dignitatis, ſed ne libertatis quidem partem reliquit. Te autem etſi mallem in meis rebus expertum, quã etiam in tuis: tamẽ* in moleſtia gaudeo, eandem fidẽ cognoſcere hominum non ita magna mercede, quam ego * maximo dolore cognoram. de qua ratione tota iam uidetur mihi exponendi tẽpus dari, ut tibi reſcribam ad ea, quæ quæris. Certiorem te per litteras ſcribis eſſe factum, me cum Cæſare, & cũ Appio eſſe in* gratia: teq. id non reprehendere adſcribis. Vatinium autem, ſcire te uelle oſtendis, quibus rebus adductus defenderim, & laudarim. quod tibi ut planius exponam, altius paullo rationem meorum conſiliorum repetam, neceſſe eſt. Ego* me, Lentule, initio rerũ, atque actionum tuarum, non ſolum meis, ſed etiam reip. reſtitutũ putabã: &, quoniam tibi incredibilẽ* quendam amorem, & omnia in te ipſum ſumma, ac ſingularia ſtudia deberem, reip. quæ te in me reſtituendo multum adiuuiſſet, eum certe me animum merito ipſius debere arbitrabar, quem antea tantummodo cõmuni officio ciuiũ, non aliquo erga me ſingulari beneficio, debitũ præſtitiſſem. Hac me mente fuiſſe, & ſenatus ex me, te cõſule,* audiuit, et tu in noſtris ſermonibus, collocutionibusq. ipſe uidiſti. etſi iam primis temporibus illis multis rebus meus offendebatur ani-*

quod a te conſule ſum reſtitutus.

quod in illum nos facere oportuit, fecit ipſemet.

contra. in uoluptate doleo. ep. 21. l. 15

idem ſignificat ep. 6 & 7.

per Cn. Pompeium: cuius filio Appij filia nupſerat.

narratio altè repetita, ut incõſtantiæ crimen a ſe depellat.

quaſi dicat, quem tibi ſatis explicare non poſſum.

poſtea quam reſtitutus a te ſum, eo ipſo anno.

mus;cũ,te agente de reliqua noſtra dignitate, aut occulta non nullorum odia, aut obſcura in me ſtudia cernebã: nam neq. de monumentis meis ab ijs adiutus* es,a quibus debuiſti, neq. de ui nefaria, qua cum fratre eram domo expulſus:neq. hercule in ijs ipſis rebus,quæ quãquã erãt mihi propter rei familiaris naufragia neceſſariæ, tamen a me minimi putabantur, in meis damnis ex auctoritate ſenatus reſarciendis eã uoluntatem, quam exſpectaram, præſtiterunt. Quæ cum* uiderem(neque enim erant obſcura) nõ tamen tam acerba mihi hæc accidebant, quam erant* illa grata,quæ fecerant.itaque,quamquam & Põpeio plurimũ,te quidem ipſo prædicatore,ac teſte,debebã;& eum non ſolum beneficio,ſed amore etiam,& perpetuo quodam iudicio meo diligebam:tamen, nõ reputãs quid ille uellet,in omnibus meis ſententijs de rep. priſtinis permanebam. Ego,ſedente Cn. Pompeio, cum,ut* laudaret P. Sextium,introiſſet in urbẽ;dixiſſetq. teſtis Vatinius,me fortuna,& felicitate C. Cæſaris cõmotum illi amicum eſſe cœpiſſe,dixi,me eam* Bibuli fortunam,quam ille afflictã putaret,omnium triumphis, uictorijsq. anteferre;dixiq. eodem teſte alio loco,eõſdem eſſe,qui Bibulũ exire domo prohibuiſſent,& qui me coegiſſent. tota uero interrogatio mea nihil habuit aliud,niſi reprehenſionem illius* tribunatus:in quo omnia dicta ſunt libertate, animoq. maximo de ui,de auſpicijs,de donatione regnorum. neq. uero hac in cauſſa modo,ſed cõſtanter ſæpe in ſenatu. quin etiã, Marcellino,& Philippo cos. nonis Apr. mihi eſt ſenatus aſſenſus,ut de* agro Campano, frequenti ſenatu, idibus Maij referretur. num potui magis in arcem illius cauſſæ inuadere,aut magis obliuiſci* temporũ meorum,& meminiſſe actionum? hac a me ſententia dicta,

magnus

de domo recuperanda.

eadem uerba, pro Sextio. cum te in me reſtituendo adiuuerunt.

In iudicio, cũ Sextius de ui accuſatus cauſſam diceret.

Bibulus enim, armorum metu domo incluſus, conſul fuerat titulotenus

tribunus fuerat Vatinius cõſule Cæſare.

diuiſendo. ep. 10. lib 8. & 20. dixi.

tẽpora pro calamitatibus, & ... alibi nõ

magnus animorum motus eſt factus, cum eorum, quorum oportuit, tum illorum etiam, quorum numquam putaram. nam hoc s. c. in meam ſententiam facto, Pompeius, cum nihil mihi oſtendiſſet ſe eſſe offenſum, in Sardiniam, & in Africam profectus eſt: eoq. itinere* Lucam ad Cæſarem uenit: ubi multa de mea ſententia queſtus eſt Cæſar, quippe, qui etiam Rauennæ Craſſum ante uidiſſet, ab eoq. in me eſſet incenſus. ſane moleſte Pompeium id ferre cõſtabat: quod ego cum audiſſem ex alijs, maxime ex meo fratre cognoui. quem cum in Sardinia Pompeius paucis poſt diebus, quã Luca diſceſſerat, conueniſſet: Te, inquit, ipſum cupio: nihil opportunius potuit accidere: niſi cum Marco fratre diligenter egeris; dependendũ tibi eſt, quod mihi pro illo ſpopõdiſti. quid multa? queſtus eſt grauiter: ſua merita cõmemorauit: quid egiſſet ſæpiſſime de* actis Cæſaris cum ipſo fratre, quidq. ſibi is de me recepiſſet, in memoriã redegit: ſeque, quæ* de mea ſalute egiſſet, uolũtate Cæſaris egiſſe ipſum meum fratrẽ teſtatus eſt: cuius cauſſam, dignitatemq. mihi ut commẽdaret, rogauit; ut eã ne oppugnarẽ ſi nollem, aut non poſſem tueri. Hæc cũ ad me frater pertuliſſet; & cum ante tamen Pompeius ad me cũ mandatis Vibulliũ miſiſſet, *ut integrum mihi de cauſſa Cãpana ad ſuũ reditũ reſeruarem; collegi ipſe me, & cũ ipſa quaſi rep. ſum collocutus; ut mihi tam multa pro ſe perpeſſo, atque perfuncto, concederet, ut officium meum, memoremq. in bene meritos animum, fidemque fratris mei præſtarem; eumque, quem bonum ciuem ſemper habuiſſet, * bonũ uirum eſſe pateretur. In illis autem meis actionibus, ſententijsq. omnibus, quæ * Pompeium uidebantur offendere, certorũ hominum, quos iam debes ſuſpicari, ſermones referebantur ad me: qui cum illa

ſemel uſurpatur.

prouinciæ Galliæ, cui præerat Cæſar, initium erant coloniæ duæ, Luca ad inferum mare, ad ſuperum Rauenna.

confirmandis à ſenatu.

de me ab exſilio reuocando.

i. ut nihil agerem antequam ipſe rediſſet.

arguit ab honeſto quia Cæſaris, ſoceri ſui, potẽtiæ faueret.

ſentirent in rep. quæ ego agebam, ſemperq. ſenſiſſent, me tamen non ſatisfacere Pompeio, Cæſaremq. inimiciſſimũ mihi futurum, gaudere ſe aiebant. Erat hoc mihi dolendũ, ſed multo magis* illud, quod inimicum meum, meum autẽ? immo uero legum, iudiciorum, otij, patriæ, bonorum omnium, ſic* amplexabantur, ſic in manibus habebant, ſic fouebant, ſic, me præſente, oſculabantur, non illi quidem ut mihi* ſtomachum facerent, quem ego funditus perdidi, ſed certe ut facere ſe arbitrarentur. Hic ego, quantum humano conſilio efficere potui, circumſpectis rebus omnibus, rationibusq. ſubductis, ſummam feci cogitationũ mearum omnium: quã tibi, ſi potero, breuiter exponam. Ego, ſi ab improbis, & perditis ciuibus remp. teneri uiderem, ſicut & * meis temporibus ſcimus, & non nullis * alijs accidiſſe accepimus; non modo præmijs, quæ apud me minimum ualent, ſed ne periculis quidem compulſus ullis, quibus tamen mouentur etiam fortiſſimi uiri, ad eorum cauſſam me adiungerem, ne ſi ſumma quidem eorum in me merita conſtarent. *cum autem in rep. Cn. Pompeius princeps eſſet, uir is, qui hanc potentiam, & gloriam maximis in remp. meritis, præſtantiſſimisq. rebus geſtis eſſet conſecutus, cuiusq. dignitatis ab adoleſcentia fautor, in prætura* autem, & in conſulatu adiutor etiam exſtitiſſem; cumq. idem auctoritate, & ſententia per ſe, conſilijs, & ſtudijs tecum me adiuuiſſet; meumq. inimicum unum in ciuitate haberet inimicum: non putaui famam inconſtantiæ mihi pertimeſcendam, ſi quibuſdam in ſententijs paulum me immutaſſem, meamq. uoluntatem ad ſummi uiri, de meq. optime meriti dignitatem aggregaſſem. In hac ſententia complectendus erat mihi Cæſar, ut uides, in coniuncta & cauſſa, & dignitate. hic multum ualuit cum

arguit ab iniuria, ut excuſet mutationem conſilij ſui.

de prouincijs in extremo.

pro iram commouerent.

ut a Mario, & Sylla.

ut a decem uiris. Liu. l. 3.

a Pompeij perſona.

prætor orationem habuit, pro leg. Manil. conſul retulit de ſupplicationibus Põpeio decernendis bello Mithridat. confecto.

cum* uetus amicitia, quam tu non ignoras mihi, & * Quincto fratri cum Cæſare fuiſſe: tum humanitas eius, ac liberalitas, breui tempore & litteris, & officijs perſpecta nobis, & cognita. Vehementer etiam res ipſa publica me mouit: quæ mihi uidebatur contentionem, præſertim maximis rebus a Cæſare * geſtis, cum illis uiris nolle fieri, &, ne fieret, uehementer recuſare. Grauiſſime autem me in hanc mentem impulit & Pompeij fides, quã de me* Cæſari dederat, & fratris mei, quam Pompeio. Erant præterea hæc animaduertenda in ciuitate, quæ ſunt apud Platonem noſtrũ ſcripta diuinitus, QVALES in rep. principes eſſent, tales reliquos ſolere eſſe ciues. Tenebam memoria, nobis conſulibus ea * fundamenta iacta ex* Kalendis Ian. confirmandi ſenatus, ut neminem mirari oporteret, nonis Dec. tantum uel animi fuiſſe in illo ordine, uel auctoritatis. Idemq. memineram, nobis priuatis uſque ad Cæſarem, & Bibulum* cos. cum ſententiæ noſtræ magnum in ſenatu pondus haberent, unum fere ſenſum fuiſſe bonorum omnium. Poſtea, cum tu Hiſpaniam citeriorem cum imperio* obtineres; neque reſp. conſules haberet, ſed mercatores prouinciarum, & ſeditionum ſeruos, ac miniſtros; iecit quidam caſus caput meũ, quaſi certaminis cauſſa, in mediam contentionem, diſſenſionemq. ciuilem. quo in diſcrimine, cum mirifica ſenatus,* incredibilis Italiæ totius,* ſingularis bonorũ omniũ conſenſio in me tuendo extitiſſet; non dicam, quid acciderit; (multorũ eſt enim, & uaria culpa) tantũ dicam breui, non mihi exercitum, ſed duces defuiſſe. in quo, ut iam ſit in ijs culpa, qui me non defenderunt; non minor eſt in ijs, qui* reliquerunt. & ſi accuſandi ſunt, qui pertimuerunt; magis etiam reprehendendi, qui ſe timere ſimularunt. Illud quidem

oratio de prouinciis. Quinctus erat Cæſaris legatus in Gallia. arguit a Cæſaris meritis in ſe, & in remp. in Gallia.

cum in me reſtituendo recepit, me illi aduerſarium non futurum. oratio de prouinciis.

ep. 29 lib 10. quo die conſulatus inibatur.

quo anno ſenatus auctoritas a Cæſare imminuta.

ex pretura. annus deſignatur, quo Piſo, & Gabinius conſules fuere.

mirifica, incredibilis, ſingularis, epithetorũ copia.

Pompeium deſignat; qui deſeruit illum, cũ ſe ei non defuturum promiſiſſet.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

certe nostrum conſilium iure laudandum eſt, qui meos ciues, & a me ſeruatos, & me ſeruare cupientes, ſpoliatos ducibus, ſeruis armatis obiici* noluerim; declarariq. maluerim, quanta uis eſſe potuiſſet in conſenſu bonorum, ſi iis pro me ſtante pugnare licuiſſet, cum* afflictum excitare potuiſſent. quorum quidem animum tu non perſpexiſti ſolum, cum de me ageres, ſed etiam confirmaſti, atque tenuiſti. Qua in cauſſa non modo non negabo, ſed etiam ſemper & meminero, & prædicabo libenter. uſus es* quibuſdam nobiliſſimis hominibus, fortioribus in me reſtituendo, quam fuerant iidem in tenendo. qua in ſententia ſi conſtare uoluiſſent, ſuam auctoritatem ſimul cum ſalute mea recuperaſſent. recreatis enim bonis uiris conſulatu tuo, & conſtantiſſimis, atque optimis* actionibus tuis excitatis, Cn. Pompeio præſertim ad cauſſam adiuncto, cum etiam Cæſar, rebus maximis geſtis, ſingularibus ornatus, & * nouis honoribus, ac iudiciis ſenatus, ad auctoritatē eius ordinis adiungeretur; nulli improbo ciui locus ad remp. uiolandam eſſe potuiſſet. ſed attende quæſo; quæ ſint conſecuta. Primum illa furta muliebrium religionum: qui non pluris fecerat Bonam deam, quam tres* ſorores, impunitatem eſt eorum ſententiis aſſecutus, qui, cum* tribunus pl. pœnas a ſeditioſo ciue per bonos uiros iudicio perſequi uellet, exemplum præclariſſimum in poſterum uindicandæ ſeditionis de rep.* ſuſtulerunt: iidemq. poſtea non meum monumentum, (non enim illae manubiæ meæ, ſed operis locatio mea fuerat, monumentum uero ſenatus.) hoſtili* nomine, & cruentis iniuſtum litteris eſſe paſſi ſunt. qui me homines quod ſaluum eſſe uoluerunt, eſt mihi gratiſſimum: ſed uellem, non

Idem ſæpe in orationibus.

patria pulſum reſtituere.

Catonē in primis, & Bibulū ſignificat, Cæſaris inimicos. uide infra.

præſertim in me reducēdo.

ſupplicatione primū xv. mox xx. dierum. Plutar. de prouinciis, Cæſar lib. 2. & 4. & de bel. Gal.

a fratre Clodio uiolatas.

tribunus Milo accuſauit Clodium de ui.

eum Clodium, de ui a Milone accuſatum, in iudicium adduci uoluerunt. pro Sextio. uide in orat. pro Domo.

non ſolum ſalutis meæ, quemadmodum medici, ſed etiam, ut * aliptæ, uirium, & coloris rationem habere uoluiſſent. nunc, ut Apelles * Veneris caput, & ſumma pectoris politiſſima arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatam reliquit: ſic quidam homines in capite meo * ſolum elaborarunt, reliquum corpus imperfectum, ac rude reliquerunt. in quo ſpem fefelli non modo inuidorum, ſed etiam * inimicorum meorum: qui de uno acerrimo, & fortiſſimo uiro, meoq. iudicio, omnium magnitudine animi, & conſtantia præſtantiſſimo, Q. * Metello L. F. quondam falſam opinionem acceperunt: quem poſt reditum dictitant fracto animo, & demiſſo fuiſſe. eſt uero probandum, qui & ſumma uoluntate ceſſerit, & egregia animi alacritate abſuerit, neque ſane redire curaret; eum ob id ipſum fractum fuiſſe animo, in quo cum omnes homines, tum M. illum * Scaurum, ſingularem uirum, conſtantia, & grauitate ſuperaſſet. ſed, quod de illo acceperant, aut etiam ſuſpicabantur, de me idem cogitabant, abiectiore animo me futurum: cum reſp. maiorē ēt mihi animū, quā umquam habuiſſem, daret; quæ iam declaraſſet, ſeſe non potuiſſe me uno ciue carere, cūq. Metellum unius tribuni pl. rogatio, me uniuerſa reſp. duce ſenatu, comitante Italia, promulgantibus omnibus, referente conſule, comitiis * centuriatis, cunctis ordinibus, hominibus incumbentibus, omnibus denique ſuis uiribus recuperaſſet. Neque uero ego mihi poſtea quidquā aſſumpſi, neq; hodie aſſumo, quod quē quā * maleuolentiſſimū iure poſſit offendere. tantū enitor, ut neque amicis, neque etiam alienioribus opera, conſilio, labore deſim. Hic meæ uitæ curſus offendit eos fortaſſe, qui ſplendorem, & ſpeciem huius uitæ intuentur, ſol-

qui certaturos athletas ungebant.

ep. 21. l. 2. Att. l. 3. de Off. 2. de Diu. 2. de Nat. de. in Verr. & in Orat. in prooemio.

cum me ab exilio reuocarūt.

quibus ſatisfacere difficilius.

Numidico, qui abire maluit in exilium, quā in leges Saturnini iurare. Val. Max. l. 6. c. 1. & de uir. ill.

quē fuiſſe principem ſenatus Cic. pro Rabirio, Sextio; Sal. Iug. & Alconius 68, tradit.

quæ erant comitia nobiliora, cum iis maiores magiſtratus creari ſolerent.

ne maleuolentiſſimus quidē, ſe eſſe offenſū a me, iure dixerit.

 licitudinem

ſicitudinem autem, & laborem perſpicere non poſſunt. Illud uero non obſcure queruntur in meis ſententiis, quibus ornem Cæſarem,* quaſi deſciuerim a priſtina cauſſa. Ego autem, cum illa ſequor, quæ paullo ante propoſui, tum hoc in poſtremis, de quo cœperam exponere. non offendes eundem bonorum ſenſum Lentule, quem reliquiſti: qui confirmatus conſulatu noſtro, non numquam poſtea interruptus, & * afflictus ante te conſulem, recreatus abs te totus eſt, nunc ab ijs, a quibus tuendus fuerat, derelictus: idq. non ſolum fronte, atque uultu, quibus ſimulatio facillime ſuſtinetur, ij declarant, qui tum noſtro illo ſtatu optimates nominabantur, ſed etiam * ſententia ſæpe iam, * tabellaq. docuerunt. itaque tota iam ſapientium ciuium, qualem me & eſſe, & numerari uolo, & ſententia, & uoluntas mutata eſſe debet. id enim iubet * idem ille * Plato, quem ego auctorem uehementer ſequor: TANTVM contendere in rep. quantum probare tuis ciuibus poßis: uim neque parenti, neque patriæ afferre oportere. atque hanc quidem ille cauſſam ſibi ait non attingendæ reip. fuiſſe, quod, cum offendiſſet populum Athenienſem prope iam deſipientem ſenectute; cumq. eum nec perſuadendo, nec cogendo regi poße uidißet; cum perſuaderi poſſe diffideret, cogi fas eſſe non arbitraretur. Mea ratio fuit alia, quod, neque deſipiente populo, * neque integra re mihi ad ad conſulendum capeſſerem ne remp. implicatus tenebar. ſed lætatus tamen ſum, quod mihi liceret in eadem cauſſa & mihi utilia, & cuiuis bono recta defendere. Huc acceßit commemoranda quædam & diuina Cæſaris in me, * fratremq. meum liberalitas: qui mihi, quaſcunque res gereret, tuendus eſſet; nunc in tanta felicitate,

quaſi Cæſari magis, quam reip. ſtudeam. oratio de prouinciis.

conſulatu primum Cæſaris, deinde etiã magis Piſonis, & Gabinii, tribuno pl. Clodio.

ſententia in ſenatu, tabella in iudicijs. ep. 6. lib. 2. ad Q. fr.

a Platonis auctoritate. id epiſt ad Perdiccam. Sal. de bel. Iug. in principio.

iã enim antea me reip. dederam: ut integrũ amplius non eſſet,

Cæſaris in Galia legatum.

tate, tantiſq. uictorijs, etiam ſi in nos non is eſſet, qui eſt, tamen* ornandus uideretur. ſic enim te exiſtimare uelim; cum a * uobis meæ ſalutis auctoribus diſceſſerim, *neminem eſſe, cuius, officijs me tam eſſe deuinctum non ſolum confitear, ſed etiam gaudeam. Quod quoniam tibi expoſui; facilia ſunt ea, quæ a me de Vatinio, & de Craſſo requiris. Nam de Appio quod ſcribis ſicut de Cæſare, te non reprehendere: gaudeo tibi conſilium probari meum. De * Vatinio autem primum reditus intercesſerat in gratiam per Pompeium, ſtatim ut ille prætor eſt factus; cum quidem ego eius petitionem grauisſimis in ſenatu ſententijs oppugnaſſem, neque tam illius lædendi cauſſa, quam defendendi, atque ornandi Catonis: poſt autem Cæſaris, ut illum defenderem, mira* contentio eſt conſecuta. cur autem laudarim, peto a te, ut id a me ne'ue in hoc reo, ne'ue in alijs requiras; ne tibi ego idem reponam, cum ueneris; tametſi poſſum uel abſenti. recordare, enim quibus laudationem * ex ultimis terris miſeris. nec hoc pertimueris. nam a me ipſo laudantur, & laudabuntur ijdem. ſed tamen defendendi Vatinij fuit etiam ille ſtimulus, de quo in iudicio, cum illum defenderem, dixi me facere quiddam, quod in * Eunucho paraſitus ſuaderet militi.

» Vbi nominabit Phædriam: tu Pamphilam
» Continuo. ſi quando illa dicet, Phædriam
» Comiſſatum intromittamus: tu, Pamphilam
» Cantatum prouocemus. ſi laudabit hæc
» Illius formam: tu huius contra. denique
» Par* pro pari referto, quod eam mordeat,

ſic petiui a iudicibus, ut quoniam quidam nobiles homines, & de me optime meriti, nimis amarent inimi-

reip. cauſſa. ipſo Lentulo, & Pompeio uide ep.12.l.6.

Vatinius in p̃turæ petitione Catonem ſuperauit. Plutar. in Cat. Vtic.

quia Vatinius Cæſari conſuli tribunis pl. in omni re obſecutus eſt. ep. 1. lib.7.

ex puincia tua Hiſpania citeriore, ultimis imperii R. terris ſupra. 25.

act 3. ſc. 1.

In quibuſdam libris legitur, par pari, corrupte, ſi uerſum metiaris.

cum meum, meq. inſpectante ſæpe cum in ſenatu modo ſeuere ſeducerent, modo familiariter, atque hilare amplexarentur; quoniamq. illi haberent ſuum Publium, darent mihi ipſi* alium Publium, in quo poſſem eorum animos mediocriter laceßitus leuiter repungere. neque ſolũ dixi, ſed etiam ſæpe facio, dijs, hominibuſq. approbantibus. Habes de Vatinio: cognoſce de Craſſo. Ego, cum mihi cum illo magna iam gratia eſſet; quod eius omnes grauiſſimas iniurias, communis concordiæ cauſſa, uoluntaria quadam obliuione contriueram; repentinam eius defenſionem Gabinij, quem proximis ſuperioribus diebus acerrime oppugnaſſet, tamen, ſi ſine ulla mea contumelia ſuſcepiſſet, tulißem; ſed, cum me diſputantem, non laceſſentem, læſiſſet; exarſi, non ſolum præſenti, credo, iracundia (nam ea tam uehemens fortaſſe non fuiſſet) ſed cum incluſum illud* odium multarum eius in me iniuriarum, quod ego effudiße me omne arbitrabar, reſiduum tamen inſciente me fuiſſet, omne repente apparuit. Quo quidem tempore ipſo quidam homines, & ijdem illi,* quos ſæpe nutu, ſignificationeq. appello, cum ſe maximum fructum cepiſſe dicerent ex libertate mea, meq. tum denique ſibi eſſe uiſum reip. qualis fuiſſem, reſtitutũ; cumq. ea contentio mihi magnum etiam* foris fructum tuliſſet; gaudere ſe dicebant, mihi & illum inimicum, & eos, qui in eadem cauſſa eſſent, numquam amicos futuros. quorum iniqui ſermones cum ad me per homines honeſtiſſimos perferrentur; cumq. Pompeius ita contendiſſet, ut nihil umquam magis, ut cum Craſſo redirem in gratiam; Cæſarq. per litteras maxima ſe* moleſtia ex illa contentione affectum oſtenderet: habui non temporum ſolum rationem meorum, ſed etiam naturæ: Craſſus ut quaſi teſtata

populo

ſinerent me defendere P. Vatinium, cum illi tantopere diligerent P. Clodium.

odium meum ab illius iniuriis natum.

eoſdem ſignificat ſupra in hac ipſa epiſt.

uulgo; ut lib. 2. ad Q. fr. Foris plauditur.

cũ Craſſi filii, Marcus quaeſtor, Publius Cæſaris in Gallia legatus eſſent.

populo R. eſſet noſtra gratia, pæne a meis laribus in prouinciam eſt profectus. nam cum mihi* condixiſſet, cenauit apud me in mei generi Craßipedis hortis. quamobrem eius cauſſam, quod te ſcribis audiſſe, magna illius commendatione ſuſceptã,* defẽdi in ſenatu, ſicut mea fides poſtulabat. Accepiſti, quibus rebus adductus, quamq. rem, cauſſamq. defenderim; quiq. meus in rep. ſit pro mea parte capeſſenda ſtatus. de quo ſic uelim ſtatuas; me hæc eadem ſenſurum fuiſſe, ſi mihi integra omnia, ac libera fuiſſent. nam neque pugnandũ arbitrarer contra tantas opes; neque delendum, etiam ſi id fieri poſſet,* ſummorum ciuium principatum; neque permanendum in una ſententia, conuerſis rebus, ac* bonorum uoluntatibus immutatis; ſed tẽporibus aſſentiendum. NVMQVAM enim præſtantibus in rep. gubernanda uiris laudata eſt in una ſententia pꝑpetua permanſio. ſed ut in nauigando tempeſtati obſequi *artis eſt, etiam ſi portum tenere non queas; cum uero id poßis, mutata uelificatione, aſſequi, ſtultum eſt eum tenere cum periculo curſum, quem ceperis, potius, quam, eo commutato, quo uelis, tamen peruenire; ſic, cum omnibus nobis in adminiſtranda rep. propoſitum eſſe debeat; id quod a me ſæpiſſime dictum eſt, cum dignitate otium; NON idem ſemper dicere, ſed idem* ſemper ſpectare debemus. Quamobrem, ut paullo ante poſui, ſi eſſent omnia mihi ſolutißima; tamen in rep. non alius eſſem, atque nunc ſum. cum uero in hunc ſenſum & alliciar* beneficijs hominum, & compellar iniurijs; facile* patior ea me de rep. ſentire, ac dicere, quæ maxime cum mihi tum etiam reip. rationibus putem conducere. Apertius autem hæc ago, ac ſæpius, quod & Quinctus, frater meus, *legatus eſt Cæſaris; & nullum meum mini-

mum

ſet. de bello Gal. denunciaſſet. Feſtus.

uide de hac de ſen ep. 8. l. 5.

Craſſi, Põpeii, Cæſaris, in rep cõſentientium.

de quibus uide ſupra.

tuetur ſuũ conſilium a ſimili

ſemper bene ſentire, & patriam diligere.

Pompeii, cuius uolontati obſiſtere non poſſum.

ep. 7. l. 5. & 16. lib. 6.

Cæſ. lib. 5.

mum dictum, non modo factum, pro Cæſare interceſſit: quod ille non ita illuſtri gratia exceperit, ut ego eum mihi deuinctum putarem. itaque eius omni & gratia, quæ* ſumma eſt, & opibus, quas intelligis eſſe maximas, ſic fruor, ut meis. nec mihi aliter potuiſſe uideor hominum perditorum de me conſilia frangere, niſi cum præſidijs ijs, quæ ſemper habui, nunc etiam *potentium beneuolentiam coniunxiſſem. His ego conſilijs ſi te præſentem habuiſſem; ut opinio mea fert, eſſem uſus eiſdem. noui enim temperantiam, & moderationem naturæ tuæ: noui animum cum mihi amiciſſimum, tum * nulla in ceteros maleuolentia ſuffuſum, contraq. cum magnum, & excelſum, tum etiam apertum, & ſimplicem. uidi ego quoſdam in te tales, quales tu eoſdem in me uidere potuiſti. quæ me mouerunt, mouiſſent eadem te profecto. ſed, quocumque tempore mihi poteſtas præſentis tui fuerit, tu eris omnium moderator conſiliorum meorum: tibi erit eidem, cui ſalus mea fuit, etiam dignitas curæ. me quidem certe tuarum actionum, ſententiarum, uoluntatum, rerum denique omnium* ſocium,* comitẽq. habebis: neque mihi in omni uita res tam erit ulla propoſita, quam ut quotidie uehementius, te de me optime meritum eſſe, lætere. Quod rogas, ut mea tibi ſcripta mittam, quæ poſt diſceſſum tuum ſcripſerim: ſunt orationes quedam, quas* Menocrito dabo, neque ita multæ, ut* pertimeſcas. ſcripſi etiam, (nam etiam ab orationibus diſiungo me fere, referoq. ad manſuetiores muſas, quæ me maxime, ſicut iam a prima adoleſcentia delectarunt) ſcripſi igitur Ariſtotelico more,* quemadmodum quidem uolui, tres libros in diſputatione, ac dialogo, de Oratore: quos arbitror Lẽtulo tuo fore non inutiles: abhorrent enim a* communibus

præceptis.

apud populum ep. 7.

ep. ult. l. 3. ad Q. fr.

exponit quod dixerat, Moderationem naturæ.

proprie ſocius agentem adiuuat; comes eũtem ſequitur.

liberto.

diuturno legendi labore deterritus.

neſcio an ſim aſſecutus, uolui qdẽ certe.

quæ uulgo docentur a uenalibus magiſtris.

præceptis, & omnem antiquorum & Ariſtotelicam, & Iſocraticam rationem oratoriam complectuntur. ſcripſi etiam uerſibus tres libros de* temporibus meis: quos iam pridem ad te miſiſſem, ſi eſſe edendos putaſſem: ſunt enim teſtes, & erunt ſempiterni meritorum tuorum erga me, meæq. in te pietatis.* ſed, quia uerebar, non eos, qui ſe læſos arbitrarentur, (etenim id feci parce, & molliter) ſed eos, quos erat infinitum bene de me meritos omnes nominare. quos tamen ipſos libros, ſi quem, cui recte committam, inuenero, curabo ad te perferendos. Atque iſtam quidem* partem uitæ, conſuetudinisq. noſtræ, totam ad te defero. quantum litteris, quantum ſtudijs; ueteribus noſtris delectationibus, conſequi poterimus, id omne ad arbitriũ tuũ, qui hæc ſemper amaſti, libentiſſime conferemus. Quæ ad me de tuis rebus domeſticis ſcribis, quæq. mihi cõmendas, ea tantæ mihi curæ ſunt, ut me nolim admoneri,* rogari uero ſine magno dolore uix poßim. Quod de Quinctii fratris negotio ſcribis, te priore æſtate, quod morbo impeditus in* Ciliciam non tranſieris, conficere nõ potuiſſe, nunc autem omnia facturũ, ut conficias: id ſcito eſſe eiuſmodi, ut frater meus uere exiſtimet, adiuncto iſto fundo patrimonium fore ſuũ per te conſtitutum. Tu me de tuis rebus omnibus, & de Lẽtuli tui, noſtriq. ſtudijs, &* exercitationibus uelim quam familiariſsime certiorẽ, & quam ſæpiſsime facias; exiſtimesq., neminẽ cuiquam neque cariorem, neque iucundiorẽ umquã fuiſſe, quã te mihi; idque, me, non modo ut tu ſentias, ſed ut omnes gentes, etiam ut* poſteritas omnis intelligat, eſſe facturũ. Appius in ſermonibus antea dictitabat, poſtea dixit etiã in ſenatu palã, ſe ſe. ſi licitũ eſſet legem curiatam ferre, ſortiturum eſſe cum collega prouinciam; ſi curiata lex non eſſet, ſe paraturum

cum

de exſilio, & reſtitutione.

uidetur ſubaudiendum, non mihi.

quod ad litteras & ſtudia mea pertinet.

uide ep. 13. l. 9. & ep. 10. lib. 3. & 18. l. 13.

quæ erat pars Lẽtuli prouinciæ. nam etiam Aſiæ partem regebat.

oratoriis maxime.

oſtendit ſe in ſuis libris mẽtionẽ facturũ beneficii a Lẽtulo accepti.

lex curiata imperium, & milites dabat rectoribus prouinciarũ orat. 2. in Rullum.

*tum collega, tibiq. ſucceſſurum: * legem curiatam conſuli ferri opus eſſe, neceſſe non eſſe: ſe, quoniam ex* S. C. *prouinciam haberet, lege* Cornelia *imperium habiturum, quoad in urbem introiſſet. ego, quid ad te tuorum quiſque neceſſariorũ ſcribat, neſcio: uarias eſſe opiniones intelligo. ſunt, qui putant poſſe te non decedere, quod ſine lege curiata tibi ſuccedatur: ſunt etiam, qui, ſi decedas, a te * relinqui poſſe, qui prouinciæ præſit. mihi nõ tam de iure certum eſt, (quamquam ne id quidem ualde dubium eſt) quam illud, ad tuã ſummam amplitudinem, dignitatem, * liberalitatem, qua te ſcio libentiſsime ſolere frui, pertinere, te ſine ulla mora prouinciam ſucceſſori concedere; præſertim cum ſine ſuſpicione tuæ cupiditatis non poſsis illius cupiditatem refutare. ego utrumq. puto meũ eſſe, & quod ſentiam, oſtendere; &, quod feceris, defendere.*

ut reliquit ipſe Cicero Cœlium quæſtorẽ ep. 15 l. 2.

hic non ad largitionem, ſed ad quandã animi magnitudinem & gratificandi cupiditatem refertur. ep. 3. lib. 10 & 3 lib 5.

SCRIPTA *iam epiſtola ſuperiore, accepi tuas litteras de publicanis: quibus æquitatem tuam non potui non probare. facilitate autẽ, quod uellẽ, conſequi potuiſſes, ne eius ordinis, quem ſemper ornaſti, rem, aut uoluntatem offenderes. equidem non deſinam tua decreta defendere: ſed noſti conſuetudinem hominum: ſcis, quam grauiter inimici illi ipſi* Q * *Scæuolæ fuerint. tibi tamen ſum auctor, ut, quibus rebus poſsis, eum tibi ordinem aut reconcilies, aut mitiges. id etſi difficile eſt, tamen mihi uidetur eſſe prudentiæ tuæ.* Vale.

pontifici max. qui ſumma iuſtitia Aſiam rexit; ut etiam ad honorem eius dies feſti, Mucia, ſint inſtituti. Cic in Verr. Pedianus. Val lib. IIX.

Iocoſa & ſalibus referta. extra iocum hoc, ſe egiſſe gratias Lentulo, Ciliciam adminiſtranti: hortatur etiam, ut Romam redeat.

M. Cicero S. D. L. Valerio iuriſconſulto: 10

iocatur, quaſi iuriſcõſultum eũ appellauerit.

* CVR *enim tibi hoc non gratificer, neſcio; præſertim cum his tẽporibus, audacia pro ſapientia liceat uti.* Lentulo

Lentulo noſtro egi per litteras tuo nomine gratias diligenter. ſed tu uelim deſinas iam noſtris litteris uti, & nos aliquãdo reuiſas, & ibi malis eſſe, ubi aliquo numero ſis, quã iſtic; ubi ſolus ſapere uideare. quamquam qui iſtinc nũc ueniunt, partim te ſuperbum eſſe dicunt, quod nihil reſpõdeas; partim cõtumelioſum, quod male* reſpondeas. Sed iam cupio tecum coram iocari. quare fac, ut quamprimum uenias: neque in Apuliam tuam accedas: ut poſſimus, ſaluum ueniſſe, gaudere. nam, illo ſi ueneris, tamquam Vlyſſes cognoſces tuorum* neminem. Vale.

rit, non ueritatis, ſed gratiæ cauſſa. ep. 1. l. 3

uide ep. 10. & 16. l. 7.

iocatur in Valerii ignobilitatẽ, quaſi a propinquis, & & amicis eſſet admodũ inops

CICERONIS. EPISTOLARVM AD. CVRIONEM. ET. ALIOS LIBER. II

ARGVMENTVM

Quattuor partes habet. primũ, accuſatus a Curione, quod minus ſæpe ſcriberet, excuſationem affert cum officii ſui cõ memoratione. deinde, dolorem ſuum ex illius abſentia, & ex eiuſdem dignitate lætitiam narrat. tertio loco, ad laudem, & uirtutem hortatur. poſtremo, commendat illi ſuã ſenectutẽ. Mittit aũt in Aſiã has oẽs epiſtolas ad Curionem quęſtorẽ, pręter ultimam, quę incipit, Sera gratulatio; quam ſcripſit in prouincia Romam ad Curionem tribunum pl.

M. Cicero s. d. Curioni.

QVAMQVAM me nomine neglegentiæ ſuſpectum tibi eſſe doleo: tamen* non tam mihi moleſtum fuit, accuſari abs te officium meum, quam iucundum, requiri; præſertim cum, in quo accuſabar, culpa uacarem, in quo autem deſiderare te ſignificabas meas litteras, præ te ferres perſpectum mihi quidem, ſed tamen dulcem, & optatum amorem tuum. equidem neminem* prætermiſi, quem quidem ad te peruenturum putarem, cui litteras

Curio, ſeri bonorum cognomen.

excuſatio cum beneuolentiæ teſtimonio.

ep. 1. l. 16

litteras non dederim. etenim quis eſt tam in ſcribendo* impiger, quam ego? a te uero bis, ter ue ad ſummum, & eas perbreues accepi. quare ſi iniquus es in me iudex; condemnabo eodem ego te crimine: ſin me id facere noles, te mihi* æquum præbere debebis. Sed de litteris hactenus: non enim uereor, ne non ſcribendo te expleam; præſertim ſi in eo genere ſtudium meum non aſpernabere. *Ego te abfuiſſe tam diu a nobis, & doleo, quod carui fructu iucundiſſimæ conſuetudinis: et lætor, quod abſens omnia cũ maxima dignitate es conſecutus, quodq. in omnibus tuis rebus meis optatis fortuna reſpondet; breue eſt, quod me tibi præcipere meus incredibilis in te amor cogit.* Tanta eſt exſpectatio uel animi, uel ingenij tui; ut ego te obſecrare, obteſtarìq. non dubitem, ſic ad nos confirmatus* reuertare, ut, quam exſpectationem tui concitaſti, hanc ſuſtinere, ac tueri poſſis. Et quoniam meam tuorum erga me meritorum memoriam nulla umquam delebit obliuio: te* rogo, ut memineris, quantæcumque tibi acceſſiones fient & fortunæ, & dignitatis, eas te non potuiſſe conſequi, niſi meis puer olim fideliſſimis, atque amantiſſimis conſilijs paruiſſes. quare hoc animo in nos eſſe debebis, ut ætas noſtra, iam* ingraueſcens, in amore, atque in adoleſcentia conquieſcat tua. Vale.

non dixit diligens, ſed impiger, magis ut excuſet ſe, quã ut laudet. ep. 2. lib. 5.

ſecunda pars epiſtolæ.

tertia pars epiſtolæ. laudat ſimul & hortatur. quia cohortatio debet eſſe cũ laude. ep. 12. l. 15.

quarta pars epiſtolæ.

ſcripſit enim hæc annos natus L I V.

Conſolatur Curionem in obitu patris, ſeq; illi parentis futurum loco pollicetur.

Cicero S. D. Curioni. 2

GRAVI teſte priuatus ſum amoris ſummi erga te mei, patre tuo, clariſſimo uiro: qui, cum ſuis laudibus, tum uero te filio, ſuperaſſet omnium fortunam, ſi ei contigiſſet, ut te ante* uideret, quam a uita diſcederet. ſed ſpero noſtram amicitiam non egere teſtibus. tibi patri-

poſt reditum a prouincia.

monium

ſium dij fortunent. me certe habebis, cui carus æque & periucundus, ac fuiſti patri. Vale.

Diſſuadet a muneribus dandis in funere patris. dari autem populo ſolebat gladiatorium munus.

Cicero S. D. Curioni.

RVPAE ſtudium non deſuit declarandorum munerum tuo nomine: ſed nec mihi placuit, nec cuiquam tuorum, quidquam, te abſente, fieri, quod tibi, cum ueniſſes, non eſſet integrum. meam quidem ſententiam aut ſcribam ad te poſtea pluribus; aut, ne ad eam meditere, imparatũ te offendam; coramq. contra iſtam rationem, meam dicam: ut aut te in meam ſententiam adducam; aut certe teſtatum apud animum tuum relinquam, quid ſenſerim: ut, ſi quando, quod nolim, diſplicere tibi tuum conſilium cœperit, poſsis meum recordari. Breui tamen ſic habeto, in eum ſtatum temporum tuum reditum incidere, ut ijs bonis, quæ tibi natura, ſtudio, fortuna data ſunt, facilius omnia, quæ ſunt in rep. ampliſsima, conſequi poſsis, quam muneribus; quorum neque facultatem quiſquam admiratur; (eſt* enim copiarum, non uirtutis) neque quiſquam eſt, quin ſatietate iam defeſſus ſit. Sed aliter, atque oſtenderam, facio, qui ingrediar ad explicandam rationem ſententiæ meæ. quare omnem hanc diſputationem in aduentum tuum differo. Summa ſcito in exſpectatione te eſſe, eaq. a te exſpectari, quæ a ſumma uirtute, ſummoq. ingenio exſpectanda ſunt. ad quæ ſi es, ut debes, paratus; quod ita eſſe confido: plurimis, maximiſq. *muneribus & nos amicos, & ciues tuos uniuerſos, & remp. afficies. Illud profecto cognoſces, mihi te neque cariorem, neque iucundiorem eſſe quemquam. Vale.

libertus Curionis Rupa. & eſt declarare, pro oſtẽdere; quod ep. 8. l. 9. dixit.

[illegible] ciat hæc munera danda populo exiſtimes.

diſſuaſio a muneribus dãdis.

quod eſt ſine uirtute, admiratione dignũ non eſt.

tacite monet gratiora fore merita in rep. quam munera gladiatoria.

C

Hortatur Curionem ad ſtudium ſummæ laudis; q exoriente iam bello ciuili timet ne ſe ad improbos c deſerta rep. conferat: quod euenit. grandi enim aere alien a Cæſare liberatus, a ſenatu ad populum tranſiit.

Cicero s. d. Curioni. 4

epiſtolarū tria genera.

EPISTOLARVM genera multa eſſe non ignoras, ſed unum illud certiſſimum, cuius cauſſa inuenta res ipſa eſt, ut certiores faceremus abſentes, ſi quid eſſet, quod eos ſcire, aut noſtra, aut ipſorum intereſſet. huius generis litteras a me profecto non expectas; tuarum enim rerum domeſticarum habes & ſcriptores, & nuncios: in meis autem rebus nihil eſt ſane noui. reliqua ſunt epiſtolarum genera duo, quæ me magnopere delectant; unum familiare, & iocoſum; alterum ſeuerum, & graue. utro me minus deceat uti, non intelligo. Iocer ne tecum per litteras? ciuem mehercule non puto eſſe, qui * temporibus his ridere poſſit. An grauius aliquid ſcribam? quid eſt, quod poſſit grauiter a Cicerone ſcribi ad Curionem, niſi de rep. atque in hoc genere hæc mea cauſſa eſt, ut neque ea, quæ nunc ſentio, uelim * ſcribere. Quamobrem, quoniam mihi nullum ſcribendi argumentum relictum eſt, utar ea * clauſula, qua ſoleo, teq. ad ſtudium ſummæ laudis cohortabor. eſt enim tibi grauis aduerſaria conſtituta, & parata, incredibilis quædam exſpectatio: quam tu una re facillime uinces, ſi hoc ſtatueris, quarum laudum gloriam adamaris, quibus * artibus eæ laudes comparantur in iis eſſe elaborandum. In hanc ſententiam ſcriberem plura, niſi te tua ſponte ſatis incitatum eſſe confiderem; & hoc, quidquid attigi, non feci * inflammandi tui cauſſa, ſed teſtificandi amoris mei. Vale.

* temporibus ad ciuile bellum ſpectantibus.
* odioſa enim ſcriberem.
* epiſtolam concludā, qua ſententia ſoleo.
* quæ ſunt morales uirtutes, iuſtitia, fortitudo, temperantia: quibus & nobis ipſis, & patriæ conſulimus. ep.3.l 10.

Gratulatur, quod & Romæ non ſit, ubi multa contra remp. committuntur; & ibi ſit, ubi ex recte factis magnam laudem conſequatur. poſtremo eum ad ſuſcipiendam remp. hortatur.

Cicero s. d. Curioni. 5

HAEC negotia quo modo ſe habeant, ne epiſtola quidem narrare audeo tibi. etſi, ubicunque es, ut ſcripſi ad te antea, in eadem es * naui; tamen, quod abes, gratulor; uel quia non uides ea, quæ nos; uel quod excelſo, & illuſtri loco ſita ſit laus tua in plurimorum & ſociorum, & ciuium conſpectu: quæ ad nos nec * obſcura, nec * uario ſermone, ſed, & * clariſſima, & * una omnium uoce perfertur. Vnum illud neſcio, gratuler ne tibi, an timeam, quod mirabilis eſt expectatio reditus tui: non quo uerear, ne tua uirtus opinioni hominum non reſpondeat; ſed mehercule, ne, cum ueneris, non habeas iam, quod cures: ita ſunt omnia debilitata, iam prope & extincta. Sed hæc ipſa, neſcio, recte ne ſint litteris commiſſa. quare cetera cognoſces ex alijs. Tu tamen, ſiue habes aliquam ſpem de rep. ſiue deſperas, ea * para, meditare, cogita, quæ eſſe in eo ciue, ac uiro debent, qui ſit remp. afflictam, & oppreſſam miſeris temporibus, ac perditis moribus in ueterem libertatem, ac dignitatem uindicaturus. Vale.

nauem poſuit pro periculo. μεταφορικῶς. Eru. ...

antitheta quatuor, obſcuro & clariſſima; uario, una.

uſitata Ciceronis clauſula ad Cur. cuius enim nouerat ingenium, ... commune metuebat.

Commendat ſummo ſtudio T. Annium Mil. ad petitionē conſulatus, &, ut impetret quod uult, nihil omittit, quod in genere commendaticio requiri poſſit.

Cicero s. d. Curioni. 6

NONDVM * erat auditum, te ad Italiam aduentare, cum Sex. * Villium, Milonis mei familiarem, cum his ad te litteris miſi: ſed tamen, cum appropinquare tuus aduentus putaretur, & te iam ex * Aſia Romā uerſus profectum eſſe conſtaret, magnitudo rei fecit, ut nō uereremur,

prima uerba ſtudium petentis declarant. ep. 8. lib. 8.

in qua Curio quæſtor fuerat.

ne nimis cito mitteremus, cum has ad te quamprimum perferri litteras magnopere uellemus. * Ego, ſi mea in te eſſent officia ſolum, Curio, tanta, quanta magis a te ipſo prædicari, quam a me ponderari ſolent; * uerecundius a te, ſi qua magna res mihi petenda eſſet, contenderem. GRAVE eſt enim homini pudenti petere aliquid magnum ab eo, de quo ſe bene * meritum putet: ne id, quod petat, exigere magis, quã rogare, & in mercedis potius, quã beneficij loco numerare uideatur. ſed quia tua in me uel nota omnibus, uel ipſa nouitate meorũ * temporũ clariſſima, & maxima exſtiterũt; ESTQVE animi ingenui, cui multum debeas, eidem * plurimũ uelle debere: nõ dubitaui id a te per litteras petere, quod mihi omniũ eſſet maximum, maximeq. neceſſarium. neq. enim ſum ueritus, ne ſuſtinere tua in me uel innumerabilia beneficia non poſſem; cum præſertim confiderem, nullã eſſe gratiam tantam, quam non uel capere animus meus in accipiendo, uel in remunerando, cumulandoq. illuſtrare poſſit. Ego omnia mea ſtudia, omnem operam, curam, induſtriam, cogitationem, mentem denique omnem in Milonis conſulatu fixi, & locaui; * ſtatuique in eo me non officij ſolũ fructũ, ſed etiam pietatis laudẽ debere quærere. Neq. uero cuiquã ſalutem, ac fortunas ſuas tantæ * curæ fuiſſe unquam puto, quantæ mihi ſit honos eius: in quo omnia mea poſita eſſe decreui. Huic te unum tanto adiumento eſſe, ſi uolueris, poſſe intelligo, ut nihil ſit præterea nobis requirendum. habemus hæc omnia, bonorum ſtudium, conciliatum ex tribunatu, propter noſtram, ut ſpero te intelligere, cauſſam; uulgi, ac multitudinis, propter magnificentiam * munerum, liberalitatemq. naturæ; iuuentutis, et gratioſorum in ſuffragijs, propter ipſius excellentem in eo genere

insinuatio ad petitionem.

a modeſtia.

a meritis ſuis diſſimulanter.

a tempore exilij ſui.

a conſuetudine bonorum.

a ſpe remunerandi.

ab honeſto.

a ſtudio ſuo.

in quæ Milo tria patrimonia effuderat, p Mi. & Aſcon.

*nere uel gratiam, uel diligentiam; noſtram ſuffragationem ſi minus potentem, at probatam tamen, & iuſtam, & * debitam, & propterea fortaſſe etiam gratioſam. dux nobis, & auctor opus eſt, & eorum uentorum, quos propoſui, moderator quidam, & quaſi gubernator.* qui ſi ex omnibus unus optandus eſſet; quem tecum conferre poſſemus, non haberemus. Quamobrem, ſi* me memorem, ſi gratum, ſi bonum uirũ uel ex hoc ipſo, quod tam uehemẽter de Milone laborem, exiſtimare potes; ſi dignum denique tuis beneficijs iudicas: hoc a te peto, ut ſubuenias huic meæ ſollicitudini, ut huic meæ laudi, uel, ut uerius dicam, prope ſaluti tuum ſtudium dices. De ipſo T. Annio tantum tibi polliceor, te maioris animi, grauitatis, conſtantiæ, beneuolentiæ erga te, ſi complecti hominem uolueris, habiturum eſſe neminem. mihi * uero tantum decoris, tantum dignitatis adiunxeris, ut eundem te facile agnoſcam fuiſſe in laude mea, qui fueris in * ſalute. Ego, ni te uidere ſcirem, cum hoc ad te ſcriberem, quantum officij ſuſtinerem, quantopere mihi eſſet in hac petitione Milonis omni non modo contentione, ſed etiam dimicatione elaborandum; plura ſcriberem. nunc tibi omnem rem, atq. * cauſſam, meq. totum commendo, atq. trado. unum hoc ſic habeto; ſi a te hanc rem impetraro, me pæne plus tibi, quam ipſi Miloni, debiturum. non enim mihi tam mea ſalus cara fuit, in qua præcipue ſum ab illo adiutus, quam * pietas erit in referẽda gratia iucunda. eam autem unius tui ſtudio me aſſequi poſſe confido. Vale.*

ipſius in me meritis.

a laude Curionis.

a perſona ſua.

a perſona Milonis.

a re ſua.

cum in me patriæ reſti〈tuen〉do uehemẽter contendiſti.

cauſſam, & 〈rem〉 coniungit etiã ep. 7. l. 1.

ep. 1. & 9. lib. 2

Scripſit in Cilicia proconſul. gratulatur Curioni de tribunatu pl. hortatur ad boni ciuis officium. de ſacerdotio Curionis quiddam interſerit. poſtremo rogat, ne quid ſibi temporis prorogari ad prouinciæ adminiſtrationem patiatur.

Cicero procos. s. p. Curioni trib. pl. 7

SERA* gratulatio reprehendi non ſolet, præſertim ſi nulla neglegētia prætermiſſa eſt. longe enim abſum: audio ſero. ſed & tibi gratulor: &, ut ſempiternæ laudi tibi ſit iſte tribunatus, exopto: teq. hortor, ut omnia gubernes, & moderere prudentia tua: ne te auferant aliorum conſilia. nemo eſt, qui ſapientius tibi ſuadere poſſit te ipſo. numquam labere, ſi te audies.* nō ſcribo hoc temere. cui ſcribam, uideo. noui animum, noui conſilium tuum. non uereor, ne quid* timide, ne quid* ſtulte facias, ſi ea defendes, quæ ipſe recta eſſe ſenties. Quod in id reip. tempus non incideris, ſed ueneris (iudicio enim tuo, nō caſu, in ipſum diſcrimen rerum contuliſti tribunatum tuum) profecto uides, quanta uis in rep. temporū ſit, quanta uarietas rerum, quam incerti exitus, quam flexibiles hominum uoluntates: quid inſidiarum, quid uanitatis in uita, non dubito, quin cogites. ſed amabo te cura, & cogita, nihil noui, ſed illud idem, quod initio ſcripſi. tecum loquere; *te adhibe in conſilium; te audi; tibi obtempera. alteri qui melius dare conſilium poſſit, quam tu, non facile inueniri poteſt; tibi uero ipſi certe nemo melius dabit. Dij immortales, cur ego non * adſum uel ſpectator laudum tuarum, uel particeps, uel ſocius, uel miniſter conſiliorum? tametſi hoc minime tibi deeſt: ſed tamen efficeret magnitudo, & uis amoris mei, conſilio te ut poſſem iuuare. Scribam ad te plura alias. paucis enim diebus eram miſſurus domeſticos tabellarios: ut, quoniam ſane* feliciter, & ex mea ſententia remp. geſsimus, unis litteris totius æſtatis res geſtas ad ſenatum perſcriberem. De * ſacerdotio tuo quantam curam adhibuerim, quamq. difficili in re, atque cauſſa, cognoſces ex ijs litteris, quas Thraſoni liberto

[Margin notes:] ...tria ſeruat. in officio gratulationis. primū gratulatur propter dignitatē. deinde bene precatur: tum hortatur ad magiſtratū cum laude gerendum. ep. 13 lib. 4.

fortitudo, & prudētia in adminiſtrantibus remp. requiruntur.

...timebat, quod euenit, ne deſciſceret a rei. cauſſa.

Si affuiſſet, forte Curio nō ſe ad Cæſaris partes tráſtuliſſet.

de quo uide ep. 4 lib. 15.

pontificatum, opinor, intelligi Dio lib. 40. ſufectus autē eſt in patris locū, de haruſpicibus.

liberto tuo, dedi. Te, mi Curio, pro tua incredibili in me beneuolentia, meaq. item in te ſingulari, rogo, atque oro, ne * patiare mihi quidquam ad hanc prouincialem moleſtiam temporis prorogari. præſens tecum egi, cum te tribunum pl. iſto anno fore non putarem: itéq. petiui ſæpius per litteras, ſed tum quaſi a ſenatore nobiliſſimo, & adoleſcente gratioſiſſimo, nunc a tribuno pl. & a Curione tribuno; non ut decernatur aliquid noui, quod ſolet eſſe difficilius; ſed ut ne quid noui decernatur; & ut S. C. & * leges defendas; eaq. mihi condicio maneat, qua * profectus ſum. hoc te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

poterat enim tribunus pl. intercedere.

legibus annua erat prouinciarũ adminiſtratio.

profectus erat cum annuo imperio.

Leniter obiurgat, qui commentarium miſiſſet refertum leuiſſimis rebus. tum hortatur ad amicitiam Pompei, emergente iam belli ciuilis initio. addit de ſuo in prouinciam itinere. in extremo, ne ſibi prouinciale tempus prorogetur.

Cicero procos. S. D. M. Cœlio Rufo. 8

QVID? tu* me hoc tibi mandaſſe exiſtimas, ut mihi gladiatorum compoſitiones, ut uadimonia dilata, & Chreſti compilationem mitteres. & ea, quæ nobis, cum Romæ ſumus, narrare nemo audeat? uide, quantum tibi meo iudicio* tribuam: (nec mehercule iniuria: πολιτικώτερον enim te adhuc neminem cognoui) ne illa quidem curo mihi ſcribas, quæ maximis in rebus reip. geruntur quotidie; niſi quid ad me ipſum pertinebit. ſcribent alij: multi nunciabunt: perferet multa etiam ipſe rumor. quare ego nec præterita, nec præſentia abs te, ſed, ut ab homine longe in poſterum * proſpiciente, futura exſpecto: ut ex tuis litteris cum formam reip. uiderim, quale ædificium futurum ſit, ſcire poſſim. neque tamen adhuc habeo, quod te accuſem. neque enim fuit, quod tu plus proui-

uide ep. 1. l. 8. cui Cicero reſpondet.

qui putem te futura proſpicere.

quod non niſi diuturno rerũ uſu ingenijq. præſtãtia conſequimur.

horrerem ab urbe relinquenda? quod cũ audiſſem; nõ ne ti-bi affirmaui, quiduis me potius perpeſſurũ, quam ex Italia ad bellũ ciuile exiturum? quid ergo accidit, cur conſiliũ mutarem? non ne* omnia potius, ut ſententia permanerẽ? credas hoc mihi uelim, quod puto te exiſtimare, ex his miſerijs nihil aliud me quærere, niſi ut homines aliquãdo intelligant, me nihil maluiſſe, quã pacẽ; ea deſperata, nihil tã fugiſſe, quã arma ciuilia. huius me conſtantiæ puto fore ut nunquã pæniteat. etenim memini in hoc genere* gloriari ſolitum eſſe familiarem noſtrũ Q. Hortenſium, quod numquã bello ciuili interfuiſſet. hoc noſtra laus erit illuſtrior, quod illi tribuebatur ignauiæ, de nobis id exiſtimari poſſe non arbitror. Nec me* iſta terrent, quæ mihi a te ad timorem fidiſſime, atque amatiſſime proponuntur. nulla eſt enim acerbitas, quæ non omnibus, hac orbis terrarũ perturbatione, impendere uideatur; quam quidem ego a rep. meis priuatis, & domeſticis incommodis libentiſſime uel iſtis ipſis, quæ tu me mones ut caueam, redemiſſem. Filio meo, quẽ tibi carũ eſſe gaudeo, ſi erit ulla reſp. ſatis amplũ patrimonium relinquam, memoriam nominis mei; ſin autem nulla erit, nihil accidet ei ſeparatim a reliquis ciuibus. Nã, quod rogas, ut reſpiciam* generum meũ, adoleſcentem optimum, mihique cariſſimum: an dubitas, cũ ſcias quanti cum illum, tum uero Tulliam meam faciam, quin ea me cura uehementiſſime ſollicitet? & eo magis, quod in communibus miſerijs hac tantũ oblectabar ſpecula, Dolabellam meum, uel potius noſtrum, fore ab ijs* moleſtijs, quas liberalitate ſua contraxerat, liberum. uelim quæras, quos ille dies ſuſtinuerit, in urbe dum fuit, quam acerbos ſibi, quã mihi ipſi ſocero non honeſtos. Itaque* neque ego hunc Hiſpanienſem caſum exſpecto; de quo mihi

D explo-

re a Pompeio, & Pompeianis in Italia male geſta.

Syllanis tẽporibus, ideo felicem appellat in Bruto.

ſcripſerat Cœlius de Cæſare, Nil, niſi atrox, & ſæuum cogitat. ep. 16. lib. 8.

P. Cornelium Dolabellam

i. ab aere alieno.

nuncius exſpectabantur de

exploratum eſt, ita eſſe, ut tu ſcribis: nec quidquam aliter cogito. ſi quando erit ciuitas; erit profecto nobis locus: ſin autem non erit; in eaſdem ſolitudines tu ipſe, ut arbitror, uenies, in quibus nos conſediſſe audies. Sed ego fortaſſe * uaticinor; & hæc omnia meliores habebunt exitus. recordor enim deſperationes eorum qui ſenes erant adoleſcente me. eos ego fortaſſe nunc imitor, & utor ætatis uitio. uelim, ita ſit: ſed tamen, togam * prætextam texi Oppio, puto te audiſſe. nam Curtius noſter dibaphum cogitat: ſed eum infector moratur. Hæc adſperſi, ut ſcires, me tamen in * ſtomacho ſolere ridere. De Dolabella quod ſcripſi, ſuadeo uideas, tamquam ſi res tua agatur. Extremum illud erit: nos nihil turbulenter, nihil temere faciemus. te tamen oramus, quibuſcumque erimus in * terris, ut nos, liberosq. noſtros ita tueare, ut amicitia noſtra & tua fides poſtulabit. Vale.

Reſpondet ad omnes partes ep. Caninii: deinde alteræ ep. roganti ut ſe Bibulo commendet, cauſſas affert, quare id facere nō debeat, ſe tamē illi morē geſſiſſe cōfirmat.

Cicero imp. s. D. Caninio Salluſtio procos. 17

LITTERAS [illegible] ator tuus reddidit Tarſi ad XVI. Kal. Sext. [illegible] dine, ut uideris uelle, reſpondebo. De ſucceſſore [illegible] nihil audiui: nec quemquam fore * arbitror. quin [illegible] m decedam, nulla cauſſa eſt, præſertim ſublato metu Parthico. commoraturum me nuſquam ſane arbitror: * Rhodum, Ciceronum cauſſa puerorum, acceſſurum puto: neque id tamen certum eſt. ad urbem uelim quamprimum uenire: ſed tamen iter meum * reip. & rerum urbanarum ratio gubernabit: Succeſſor tuus non poteſt ita maturare ullo modo, ut tu

me in

Bello Hiſpanienſi, quod a Cæſare contra Pompei legatos gerebatur.

Vaticinor, inſanio, ut & Sext.

ſtomacho

ridere cum ira & audia

diſceſſum ex Italia ſignificat.

mēdoſum nō, Caninius, & Salluſtius, duæ familiæ, ſin ul eſſe non poſſunt. forte, C. Salluſtio, uel Caninio Salluſtiano. quomodo locutus in inſcriptione. ep. 59 lib 13.

recte arbitratur. nemo enim ſucceſſit. ep. 7. l 6. ad At.

fortaſſe enim, turbulenta an

*me in Aſia poſſis conuenire. De rationibus referendis, non erat incomodum te nullã referre: quam tibi ſcribis a Bibulo fieri poteſtatem: ſed id uix mihi uideris per *legẽ Iuliam facere poſſe: quam Bibulus *certa quadam ratione nõ ſeruat; tibi magnopere ſeruãdã cenſeo. Quod ſcribis, Apamea præſidium deduci non oportuiſſe; uidebã idem ceteros exiſtimare: moleſteq. ferebam, de ea re minus cõmodos ſermones maleuolorum fuiſſe. Parthi *tranſierint nec ne, præter te, uideo dubitare neminem. itaque, omnia præſidia, quæ magna, & firma parauerã, commotus hominum nõ dubio ſermone, dimiſi. Rationes mei quæſtoris nec uerum fuit me tibi mittere; nec tamẽ erant cõfectæ. eas nos *Apameæ deponere cogitabamus. De præda *mea, præter quæſtores urbanos, id eſt populum R. terũciũ nec attigit, nec tacturus eſt quiſquam. Laodiceæ me prædes accepturũ arbitror omnis pecuniæ publicæ; ut et mihi, & populo cautum ſit ſine uecturæ periculo. Quod ſcribis ad me drachmis *CCCIↃↃↃ, nihil eſt, quod in iſto genere cuiquam poſſim cõmodare: omnis enim pecunia ita tractatur, ut præda a præfectis; quæ autem mihi attributa eſt, a quæſtore curetur. Quod quæris, quid exiſtimem de legionibus, quæ decretæ ſunt in Syriam; antea dubitabam, uenturæ ne eſſent; nunc mihi non eſt dubiũ, quin ſi antea auditum erit, otiũ eſſe in Syria, uenturæ nõ ſint. Marium quidem *ſucceſſorẽ tarde uideo eſſe uenturũ: propterea quod ſenatus ita decreuit, ut cũ legionibus iret. Vni epiſtolæ reſpõdi: uenio ad alterã. Petis a me, ut Bibulo te quàm diligentiſſime commendem. in quo mihi uoluntas non deeſt: ſed locus uidetur eſſe tecum *expoſtulandi. ſolus enim tu ex omnibus, qui cum Bibulo ſunt certiorẽ me numquam feciſti, quam ualde Bibuli uoluntas a*

diero, ſubſiſti in itinere.

In Piſonem: propter nimicitias cum Cæſare.

Euphratẽ, imperii Romani terminũ. ſed loquitur de tranſitu diſcendẽtium.

uide ep. 20. l. 5

uniuerſa, ab ipſo in bello tacta, nõ quæ ad ipſum proprie pertineret.

i. centum millibus. drachma reſpondet fere denario Romano, denarius autẽ quatuor ſeſtertiis.

Sal[illegible] Bibulo [illegible] in libello exorto, ſucceſſi nemo

quo plus humanitatis noſtræ dat, prius expoſtulat, deinde

morem illi a ſe geſtum ſubiungit. Parthorum aduentu. ep. 10.

uide ep. 10. li. 13.

quia prouinciæ præſuit, non quia præturã gerat. ſic Alc. de Scæuola.

nedũ litteras, ut eum adiuuaret. augur n. erat Cicero.

duos Bibuli filios occiderat equites Alexandrini. ideo dicit, Miſericordia cõmotus. Val. Max. li. 4. c. 4. Cæſ. l. 3. de bel. ci.

equitibus auxiliariis, qui tamquam alæ utrimque in acie collocantur.

regem Cappadociæ.

me ſine cauſſa abhorreret. permulti enim ad me detulerũt, cum magnus Antiochiæ* metus eſſet, et magna ſpes in me atque in exercitu meo, ſolitum dicere, quiduis ſe perpeti malle, quam uideri eguiſſe auxilio meo. quod ego officio *quæſtorio te adductum reticere de* prætore tuo non moleſte ferebam: quamquam, quemadmodum tractarere, audiebam. Ille autem, cum ad Thermum de Parthico bello ſcriberet, ad me* litteram numquam miſit, ad quem intelligebat eius belli periculum pertinere. tantum de* augurratu filij ſui ſcripſit ad me. in quo ego miſericordia* commotus, & quod ſemper amiciſſimus Bibulo fui, dedi operam, ut ei quam humaniſſime ſcriberem. ille, ſi omnibus eſt maleuolus, quod numquam exiſtimaui; minus offendor in me: ſin a me eſt alienior; nihil tibi litteræ meæ proderunt. Nã, ad ſenatũ quas Bibulus litteras miſit, in ijs, quod mihi cum illo erat commune, ſibi ſoli attribuit. ſe ait curaſſe, ut cum quæſtu populi pecunia permutaretur. quod autẽ meum erat proprium, ut* alariis tranſpadanis uti negarem, id etiã populo ſe remiſiſſe ſcribit. quod uero illius erat ſolius, id mecũ communicat. Equitibus auxiliarijs, inquit, cum amplius frumenti poſtularemus. Illud uero puſilli animi, & ipſa maleuolentia ieiuni, atque inanis, quod* Ariobarzanem, quẽ ſenatus per me regem appellauit, mihiq. commẽdauit, iſte in litteris nõ regem, ſed regis Ariobarzanis filium appellat. hoc animo qui ſunt, deteriores fiunt rogati: ſed tibi morem geſſi: litteras ad eum ſcripſi: quas cum acceperis, facies quod uoles. Vale.

Suadet, ut decedens præponat prouinciæ quæſtorẽ potius, quã legatos. quod ipſe quoque poſtea fecit. uide ep. 15.

Aſiã regebat. epiſt. 13. li. 5. Att.

M. Cicero imp. s. d. Q.* Thermo propraet. 18.

OPPI-

OFFICIVM* meum erga Rhodonem, ceteraq. mea ſtudia, quæ tibi, ac tuis præſtiti, tibi, homini gratiſſimo grata eſſe, uehementer gaudeo: mihiq. ſcito in dies maiori curæ eſſe dignitatem tuam: quæ quidem a te ipſo inte*gritate, & clementia tua ſic* amplificata eſt, ut nihil addi poſſe uideatur. ſed mihi magis, magiſq. quotidie de rationibus tuis cogitanti, placet illud meum conſilium, quod initio Ariſtoni noſtro, ut ad me uenit, oſtendi; graues te ſuſcepturum inimicitias, ſi adoleſcens potens, & nobilis, a te ignominia affectus eſſet. & hercle ſine dubio erit ignominia. habes enim neminẽ honoris gradu ſuperiorẽ. ille autem, ut omittam nobilitatem, hoc ipſo uincit uiros optimos, homineſq. innocentiſſimos legatos tuos, quod &* quæſtor eſt, & quæſtor tuus. nocere tibi iratum neminem poſſe perſpicio: ſed tamen tres fratres, ſummo loco natos, promptos, non indiſertos, te nolo habere iratos, præſertim iure: quos uideo deinceps* tribunos pl. per triennium fore. tẽpora autẽ reip. qualia futura ſint, quis ſcit? mihi quidem turbulenta uidentur fore. cur ego te uelim incidere in terrores tribunicios? præſertim cum ſine cuiuſquam reprehenſione legatis quæſtorem poſſis anteferre: qui ſi dignum ſe maioribus ſuis præbuerit, ut ſpero, & opto; tua laus ex aliqua parte fuerit: ſin quid offenderit; ſibi totũ, nihil tibi offenderit. Quæ mihi ueniebãt in mẽtem, quæ ad te pertinere arbitrabar; quod in Ciliciam proficiſcebar, exiſtimaui me ad te oportere ſcribere. tu quod egeris, id uelim dij approbent: ſed, ſi me audies, uitabis inimicitias, & poſteritatis otio conſules. Vale.

captat beneuolentiam a laude Thermi, & a ſtudio ſuo erga illum.

in prouincia.

quæſtor enim legatum dignitate anteit. uide ep. 15.

quorum poteſtas multis calamitatem intulit.

Oſtendit optatiorem ſibi quæſtorem obtingere neminem potuiſſe; & hortatur, ut maturet in prouinciam uenire, ante quam ipſe decedat.

M. Tullius M. F. Cicero imp. s. d. C.

hic eſt, quem prouinciæ, eſt

D 5 Cœlio

decederet, proposuit ep. 15.

Cœlio L. F. C. N. Caldo quæſt. 19

Cvm optatiſſimum nuncium accepiſſem, te mihi quæſtorem obtigiſſe; eo iucundiorem mihi eam ſortem ſperabam fore, quo diutius in prouincia mecum fuiſſes. magni enim uidebatur intereſſe, ad eam neceſſitudinẽ, quã nobis* ſors tribuiſſet, conſuetudinem quoque accedere. poſtea, cum mihi nihil neque a te ipſo, neque ab ullo alio de aduentu tuo ſcriberetur; uerebar, ne id ita caderet, quod etiam nunc uereor, ne ante, quam tu in prouinciam ueniſſes, ego de prouincia decederem. accepi autem a te miſſas litteras in * Cilicia, cum eſſem in caſtris, ad X. Kal. Quinct. ſcriptas humaniſſime; quibus facile & officiũ, & ingenium tuum perſpici poſſet: ſed neque unde, neque quo die datæ eſſent, aut quo tempore te exſpectarem, ſignificabant: nec is, qui attulerat, a te acceperat: ut ex eo ſcirem, quo ex loco, aut quo tempore eſſent datæ. quæ cũ eſſent incerta; exiſtimaui tamen faciundum, ut ad te ſtatores meos, & *lictores cum litteris mitterem: quas ſi ſatis oportuno tempore accepiſti; gratiſſimũ mihi feceris, ſi ad me in Ciliciã quamprimũ ueneris. Nam, quod ad me Curius, cõſobrinus tuus, mihi, ut ſcis, maxime neceſſarius, quod itẽ C.* Virgilius, propinquus tuus, familiariſſimus noſter, de te accuratiſſime ſcripſit; ualet id quidẽ apud me multum, ſicuti debet hominum amiciſſimorum diligens commendatio; ſed tuæ litteræ, de tua præſertim dignitate, & de noſtra coniunctione, maximi ſunt apud me ponderis. mihi quæſtor optatior obtingere nemo potuit. quamobrem * quæcunque a me ornamenta in te proficiſcentur: ut omnes intelligant, a me habitam eſſe rationem tuæ, maiorumque tuorum dignitatis. ſed id iam facilius conſequar, ſi ad me in Ciliciam ueneris: quod ego & mea,

quæſtores ibãt in prouincias aut ſorte, aut S C aut lege, uide Philipp. 2

que erat pars prouinciæ ſuæ.

dictos ait Feſt. quod faces uirgarum ligatos ferũt, quibus; iuſſu magiſtratuum, plagas delinquentibus inferunt, de quo Hirtius in l. de bello Afric.

quæcumque omnia. uide Att ep 21. l. 3. & ad eundem lib. 12 & Virg. lib. 3. Aen.

mea, & reip. & maxime tua intereſſe arbitror. Vale.

CICERONIS. EPISTOLARVM AD. APPIVM. LIBER. III

ARGVMENTVM

Totus eſt hic liber ad Appium P. Clodii fratrem, cũ quo poſt inimicitias in gratiam redierat. in hac autem epiſtola ſcribit de duobus Appii libertis Phania, & Cilice. interſeruit quædam de ſua beneuolentia. in extremo commendat Valerium iuris conſultum cum ioco familiari.

M. Cicero s. d. Appio Pulchro imp. I

SI IPSA reſp. tibi narrare poſſet, quo modo ſeſe haberet; nõ facilius ex ea cognoſcere poſſes, quam ex liberto tuo Phania: ita eſt homo non modo prudens, uerũ etiam, quod uidi, curioſus. quapropter ille tibi omnia explanabit. id enim mihi & ad breuitatẽ eſt aptius, & ad reliquas res* prouidentius. De mea autẽ beneuolẽtia erga te etſi potes ex eodẽ Phania cognoſcere; tamen uidentur etiam aliquæ meæ* partes. Sic enim tibi perſuade, cariſſimũ te mihi eſſe cũ propter multas ſuauitates ingenii, officii, humanitatis tuæ; tũ quod ex litteris tuis, et ex multorũ ſermonibus intelligo, omnia, quæ a me profecta ſunt in te, tibi accidiſſe gratiſſima. quod cũ ita ſit, perficiã profecto, ut lõgi tẽporis uſuram, qua* caruimus, intermiſſa noſtra cõſuetudine, & gratia, crebritate, & magnitudine officiorũ meorũ ſarciam. idq. me, quoniam tu ita uis, puto nõ *inuita Minerua eſſe facturum: quam quidẽ ego ſi forte de tuis ſumpſero, non ſolum Pallada, ſed etiã Appiada nominabo. Cilix, libertus tuus, antea mihi minus fuit notus; ſed, ut mihi reddidit a te litteras, plenas & amoris, & officii; mirifice ipſe ſuo ſermone ſubſecutus eſt humanitatem litte-*

Appio gratificatur in liberti laude, & ſimul excuſat breuitatem litterarum ſuarũ.

Poſſunt enim in alienas manus litteræ peruenire. ut aliquid ego quoque tibi ſignificem.

Cum uiueret P. Clodius Appii frater Ciceronis inimicus.

rarum tuarum. iucunda mihi eius oratio fuit, cum de animo tuo, cum de ſermonibus, quos de me haberes quotidie, mihi narraret. quid quæris? biduo factus eſt mihi familiaris, ita tamen, ut * Phaniam ualde ſim deſideraturus: quem cum Romam remittes, quod, ut putabamus, celeriter eras facturus; omnibus ei de rebus, quas agi, quas curari a me uoles, mandata des uelim. L. * Valerium iuriſconſultum ualde tibi commendo, ſed ita etiam, ſi non eſt iuriſconſultus. melius enim ei cauere uolo, quam ipſe aliis ſolet. ualde hominem diligo. eſt ex meis domeſticis, atque intimis familiaribus. omnino tibi * agit gratias: ſed idem ſcribit, meas litteras maximum apud te pondus habituras. id eum ne fallat, te etiam atque etiam rogo. Vale.

qui ei familiarior erat, quã Cilix. uide ep. 13. l. 2.

hic eſt, ad quẽ ſcribit ep. ult. lib. 1.

quod ipſe tua ſponte illũ humaniſsime tractaſis.

Cum eſſet Appio ſucceſſor in Ciliciæ adminiſtratione creatus, rogat eum, ut prouinciam ſibi quam maxime aptã, explicatamq; tradat, quo ſit ei facilior adminiſtrandi ratio.

Cicero procos. s. D. Ap. Pulchro imp. 2

CVM & contra * uoluntatem meam, & præter opinionem accidiſſet, ut mihi cum imperio in prouinciam proficiſci neceſſe eſſet: in multis, & uariis moleſtiis, cogitationibusq. meis hæc una conſolatio occurrebat, quod neq. tibi amicior, quam * ego ſum, quiſquam poſſet ſuccedere; neque ego ab ullo prouinciam accipere, qui mallet eam mihi quam maxime aptam, explicatamq, tradere. quod ſi tu quoq. eandem de mea uoluntate erga te ſpem habes; ea te profecto numquam fallet. A te maximopere pro noſtra ſumma coniunctione, tuaq. ſingulari humanitate etiam atq. etiam peto, & quæſo, ut quibuſcunque rebus * potes, (* potes autem plurimis) proſpicias, & conſulas rationibus meis. uides * ex s. c. prouinciam eſſe habendã. ſi eam, quoad eius facere potueris, quam expeditiſsimam mihi tradideris: * facilior erit mihi quaſi decurſus mei tempo-

artificioſe exorditur a diſsimulatione cupiditatis ſuæ.

ſignificat, omnia ſe facturũ in prouincia, quæ ad Appii dignitatẽ ſpectent, quo facilius impetret ab eo quod deinceps petit. ep. 11. & 18. l. 2 & 5. l. 6. & 14. l. 9. & 6. l. x. & 41. l. 13.

uide neceſsitatem.

uide commodum.

temporis. quid in eo genere efficere poßis, tui conſilij eſt. ego te, quod tibi ueniet in mentem mea intereſſe, ualde rogo. Pluribus uerbis ad te ſcriberem, ſi aut tua humanitas longiorem orationem exſpectaret; aut id fieri noſtra *amicitia pateretur; aut res uerba deſideraret, ac non pro ſe ipſa loqueretur. hoc uelim tibi perſuadeas, ſi rationibus meis a te prouiſum eſſe intellexero, magnam te ex eo, & perpetuam uoluptatem eſſe capturum.* Vale.

uide modeſtiā, nominatim nihil petentis.

uide artificiū ad colligēdam beneuolentia, & excuſandū breuitatem litterarum.

Petit ut in tradēda prouincia commodet ſibi quam maxime poteſt, præcipue ne numerum militum imminuat.

Cicero procos. S. D. Ap. Pulchro imp. 3

AD XI. Kal. Iun. *Brundiſium cum ueniſſem, Q. Fabius, legatus tuus, mihi præſto fuit, eaq. me ex tuis mandatis monuit, quæ non modo mihi, ad quem pertinebant, ſed uniuerſo ſenatui uenerant in mentem, *præſidio firmiori opus eſſe ad iſtam prouinciam. cenſebant enim omnes fere, ut in* Italia *ſupplementum meis, &* * Bibuli *legionibus ſcriberetur. id cum Sulpicius conſul paſſurum ſe negaret; multa nos quidem queſti ſumus; ſed tantus conſenſus ſenatus fuit, ut mature proficiſceremur, parendum ut fuerit: itaq. fecimus. Nunc, quod a te petij litteris* ijs, *quas Romæ tabellarijs tuis dedi, uelim tibi curæ ſit, quæ ſucceſſori* coniunctiſsimo, & * amiciſsimo commodare poteſt is, qui prouinciam tradit, ut ea, pro noſtra * conſtantiſsima uoluntate, cura, ac diligentia tua complectare: ut * omnes intelligant, nec me beneuolentiori cuiquam ſuccedere, nec te amiciori potuiſſe prouinciam tradere.* Ex *ijs litteris, quarum exemplum ad me miſiſti, quas in ſenatu recitari uoluiſti, ſic intellexeram, permultos a te milites eſſe dimiſſos: ſed mihi Fabius idem demonſtrauit, id te cogitaſſe facere, ſed, cum ipſe a te diſcederet,*

ob metum Parthici belli.

cui dextera erat Syriæ adminiſtratio, Craſſo a Parthis interfecto.

a ſua in illum beneuolentia.

uide ſcholia ab hominum opinione.

ſcederet,

cederet, *integrum militum numerum fuiſſe. id ſi ita eſt, pergratum mihi feceris, ſi iſtas * exiguas copias, quas habuiſti, quamminimum imminueris. qua de re S. C. quæ facta ſunt, ad te miſſa eſſe arbitror. equidē pro eo, quanti te facio, quidquid feceris, *approbabo: ſed te quoque confido ea eſſe facturum, quæ mihi intelliges maxime eſſe accommodata. Ego C. Pontiniū, legatū meum, Brundiſii exſpectabam: eumq. ante Kal. Iun. Brundiſiū uēturum arbitror. qui cum uenerit, quæ primum nauigādi nobis facultas data erit, ea utemur. Vale

filio. nam abeerant cohortes tres. uide ep. 6 ep. 16.

ab Appii prudentia & ſua in illum u lūtate; cui parē ab Appio uoluntatem modeſte poſcit.

Exſpectari a ſe ſcribit L. Clodium cum Appij mandatis. mutuam beneuolentiam eiuſq. cauſſas commemorat.

Cic. procos. S. D. Ap. Pulchro imp. 4

PRIDIE non. Iun. cum eſſem Brundiſij, litteras tuas accepi; quibus erat ſcriptum, te L. * Clodio mandaſſe, quæ illum mecum loqui uelles. eū ſane exſpectabam, ut ea, quæ a te afferret, quamprimū cognoſcerē. Meū *ſtudium erga te, & * officiū tametſi multis ia rebus ſpero tibi eſſe cognitum, tamen in ijs maxime declarabo, quibus plurimū ſignificare potuero, tuā mihi exiſtimationē, & dignitatem cariſſimam eſſe. Mihi & Q. Fabius Virgilianus, & C. Flaccus L. F. & diligentiſſime M. Octauius Cn. F. demonſtrauit, me a te plurimi fieri: quod egomet multis argumentis iam antea iudicaram, maximeq. illo libro augurali, quem ad me * amantiſſime ſcriptum, ſuauiſſimū miſiſti. mea in te omnia ſummæ neceſſitudinis officia conſtabūt. nā cum te ipſum, ex quo * tēpore tu me diligere cœpiſti, quotidie pluris feci: tum acceſſerūt etiā coniunctiones neceſſariorū tuorū; duos enim duarū ætatum plurimi facio, Cn. Pompeium, filiæ tuæ ſocerum, & M. Brutum, generum tuum. * collegijq. coniun-

præfecto fabrū. uide ep. 8

ſtudio uoluntas, officio res ipſa declaratur.

a teſtibus.

ab ipſa re. ep. 9 & 21.

iam ante necē P. Clodii rediérat in gratiā, ut eſt pro Mil.

erat enim an-

coniunctio præſertim tã* honorifice a te approbata, nõ mediocre uinculum mihi quidẽ attuliſſe uidetur ad uoluntates noſtras copulandas. Sed, ſi* Clodiũ conuenero; ex illius ſermone ad te ſcribam plura; & ipſe operam dabo, te ut quamprimum uideam. Quod ſcribis, manendi tibi cauſſam eam fuiſſe, ut me conuenires: id mihi, ne* mentiar, gratum eſt. Vale.

gur uterque. ſcripto ad me lib. ep 9 & 13

quem exſpectabat.

licet nihil te mea cauſſa contra uoluntatẽ meam neliis facere.

agit gratias, quod operam dederit, ut ſibi expeditiſſimã prouinciam traderet. deinde rationem exponit itineris ſui, quo certius de congreſſu ſtatuere Appius poſſit.

Cic procos. s. d. Ap. Pulchro imp. 5

TRALLES ueni ad VI. Kal Sext. ibi mihi præſto fuit L. Lucilius cũ litteris, mandatisq. tuis: quo quidẽ homine neminem* potuiſti nec mihi amiciorẽ, nec, ut arbitror, ad ea cognoſcenda, quæ ſcire uolebam*, aptiorem, prudentiorem ue mittere: ego autem & tuas litteras legi libenter, & audiui Lucilium diligenter. Nunc, quoniã & tu ita ſentis; (ſcribis enim. quæ de noſtris officijs ego ad te ſcripſerim, etſi ea iucunda fuerunt, tamẽ, quoniam ex alto repetita ſint, non neceſſaria te putaſſe) & re uera, confirmata amicitia, & perſpecta* fide, commemoratio officiorũ ſuperuacanea eſt; eã partẽ orationis prætermittam: tibi tamen agam, ut debeo, gratias. animaduerti enim; & didici ex tuis litteris, te omnibus in rebus habuiſſe rationẽ, *ut mihi cõſuleres, reſtitueresque, & præparares quodã modo omnia, quo mea ratio facilior, & ſolutior eſſe poſſet. hoc tuũ officium cũ mihi gratiſſimum eſſe dicam; *ſequitur illud, ut te exiſtimare uelim, mihi magnæ curæ fore, atque eſſe iam, primum ut ipſe tu, tuiq. omnes, deinde etiam ut reliqui ſcire poſſint, me tibi eſſe amiciſſimum. quod quibus adhuc non ſatis eſt perſpectum, ij mihi nolle magis hoc animo

captat beneuolentiam ab Appii prudentia.

fidẽ nominat, quia redierãt in gratiam.

ut mihi expeditam prouinciam traderes. ep. 2.

gratum ſe fore pollicetur.

nos eſſe, quam non intelligere uidentur. ſed profectò intelligent. neque enim obſcuris* perſonis, nec paruis in cauſſis res agetur. ſed hoc fieri melius, quam dici, aut ſcribi, uolo. Quod itinerum meorum ratio te non nullam in dubitationem uidetur adducere, uiſurus ne me ſis in prouincia: ea res ſic habet. Brundiſij cum loquerer cũ Phania, liberto tuo, ueni in eum ſermonem, ut dicerẽ, me libenter ad eam partem prouinciæ primum, quo te maxime uelle arbitrarer. tunc mihi ille dixit, quod claſſe tu uelles decedere, per fore accommodatum tibi, ſi ad Sidam, maritimam partem prouinciæ, nauibus acceſſiſſem. dixi me eſſe facturum: itaq. feciſſem,* niſi mihi L. Clodius noſter Corcyræ dixiſſet, minime id eſſe faciendum: te* Laodiceæ fore ad meum aduentum. erat id mihi multo breuius, multoq. commodius, cum præſertim te ita malle arbitrarer. tua ratio poſtea eſt commutata. nunc quid fieri poſſit, tu facillime ſtatues. ego tibi meũ conſilium exponam. Pridie Kal. Sext. puto me* Laodiceæ fore, ubi perpaucos dies, dum pecunia accipitur, quæ mihi ex publica permutatione debetur, commorabor. deinde iter faciam ad* exercitũ: ut circiter idus Sext. putem me ad Iconium fore. ſed ſi quid nunc me fallit in ſcribendo; (procul enim aberam ab re ipſa, & locis) ſimul ac progredi cœpero, quam celerrimis potero, & quam creberrimis litteris faciam, ut tibi nota ſit omnis ratio dierum, atque itinerũ meorum.* oneris tibi imponere nec audeo quidquam, nec debeo. ſed, quod tuo cõmodo fieri poſſit, utriuſque noſtrum magni intereſt, prius ut te conueniam, quam decedas. quam facultatem ſi quis* caſus eripuerit; mea tamen in te omnia officia cõſtabunt nõ ſecus, ac ſi te uidiſſem. Tibi de noſtris rebus

nihil

[Margin notes:]

perſonati agebant hiſtriones. inde tranſlatio. clarus enim uterque conſularis, & augur erat.

excuſatio in mutatione cõſilij.

quæ Aſiæ urbs prouinciam ingredientibus prima occurrit. ep.6.

ep.15. & 19. l. 3. ad Att.

qui præſidij cauſſa in prouincia ſolebat eſſe.

non potuit neque uerecundius petere, neque uehementius.

quod de Appii uoluntate ſa-

nihil ſum ante mãdaturus per litteras, quam deſperaro, corã me tecũ agere poſſe. Quod te a* Scæuola petiſſe dicis, ut, dũ tu abeſſes, ante aduentũ meum prouinciæ præeſſet: eũm ego Epheſi uidi; fuitq. mecum familiariter triduum illud, quod ego Epheſi commoratus ſum; nec ex eo quidquam audiui, quod ſibi a te mandatum diceret. ſane uellem * potuiſſe obſequi uoluntati tuæ: non enim arbitror noluiſſe. Vale.

ſpicatur, id in cælum confert. Muciæ gentis cognomen:

ſic locutus ep. 1. li. 7. ad Att.

Oſtendit, non per ſe, ſed per Appium, ſtetiſſe, quominus congrederentur: nihil tamen de ſua erga illum beneuolentia detractum.

Cicero procos. s. d. Appio Pulchro imp. 6

Cvm *meum factum cum tuo comparo; etſi non magis mihi faueo in noſtra amicitia tuenda, quam tibi; tamen multo magis meo facto delector, quã tuo. Ego enim *Brundiſij quæſiui ex Phania, cuius mihi uidebar & fidelitatẽ erga te perſpexiſſe, & noſſe * locũ, quẽ apud te is teneret, quã in partẽ prouinciæ maxime putaret te uelle ut in ſuccedendo primũ uenirẽ, cũ ille mihi reſpondiſſet, nihil me tibi gratius facere poſſe, quam ſi ad Sidã nauigaſſe, etſi minus dignitatis habebat ille aduẽtus, & ad multas res mihi minus erat aptus; tamẽ me ita dixi eſſe facturũ. Idem ego, cũ L.* Clodium Corcyræ conueniſſe, hominem ita tibi coniunctũ, ut mihi, cum illo cum loquerer, tecum loqui uiderer: dixi ei me ita facturum eſſe, ut in eã partem, quam Phania rogaſſet, primum uenirem. tunc mihi ille cum gratias egiſſet, magnopere a me petiuit, ut Laodiceam protinus irem: te in prima prouincia uelle eſſe, ut quamprimum decederes: quin, niſi ego ſucceſſor eſſem, quem tu * cuperes uidere, te antea, quam tibi ſucceſſum eſſet, deceſſurũ fuiſſe. quod quidẽ erat conſentaneum

iter, utriuſque conſiderat.

ep. 5.

honeſtiorẽ ſui licet quam reliqui liberti.

inconſtantiæ ſuæ culpam in Clodii ſermonẽ reiicit epiſtola ſuperiori

aliter eſſe, renindicauit.

ficium cũ ijs litteris, quas ego Romæ acceperã; ex quibus perſpexiſſe mihi uidebar, quam feſtinares decedere. Reſpondi * *Clodio, me ita eſſe facturum, ac multo quidẽ libentius, quam ſi illud eſſet faciendum, quod promiſeram Phaniæ, itaque & conſiliũ mutaui; & ad te ſtatim mea manu ſcriptas litteras miſi; quas quidem, ex tuis intellexi, ſatis mature ad te eſſe perlatas. Hoc ego meo facto ualde delector. nihil enim potuit fieri amantius. conſidera nũc uiciſſim tuũ. Non modo ibi nõ fuiſti, ubi me * quãprimũ uidere poſſes; ſed eo diſceſſiſti, quo ego te ne perſequi quidẽ poſſe triginta diebus, qui tibi ad decedẽdum lege, ut opinor, *Cornelia conſtituti eſſent: ut tuum factũ illis, qui, quo animo inter nos ſimus, ignorant, alieni hominis, ut leuiſſime dicam, & fugientis congreſſum, meũ uero coniunctiſſimi, & amiciſſimi eſſe uideatur. Ac mihi tamen ante, quam in prouinciam uenirem, redditæ ſunt a te litteræ: quibus etſi te Tarſum proficiſci demonſtrabas, tamen mihi non dubiam ſpem mei conueniendi afferebas: cum interea, credo equidem maleuoli homines (late enim patet hoc uitium, * & eſt in multis) ſed tamen probabilem materiem nacti ſermonis, ignari meæ conſtantiæ conabantur alienare a te uoluntatem meam; qui te* forum Tarſi agere, ſtatuere multa, decernere, iudicare dicerent: cum poſſes iam ſuſpicari, tibi eſſe ſucceſſum: quæ ne ab ijs quidem fieri ſolerent, qui breui tempore ſibi ſuccedi putarent. Horum ego ſermone non mouebar: quin etiã, (credas mihi uelim) ſi quid tu* ageres, leuari me putabã moleſtia: & ex annua prouincia, quæ mihi lõga uideretur, prope iam undecim menſium prouinciam factam eſſe gaudebam, ſi abſenti mihi unius menſis labor detractus eſſet. Illud, uere dicam, me mouet, in tan-*

ta

hic erat præfectus fabrum apud Appium. ep. 8.

diſputat cõtra Appij factum.

lex Cornelia de magiſtratibus data, ut poſt annuã prouinciæ adminiſtrationẽ, per menſem præterea commorari poſſent.

puto gloſſema, nec eſt in meo libro

ius dicere. ep. 8. h. l. & ad Att. ep. 16. l. 5. & Feſtus.

dixit. Si quid ageres, quaſi nõ crediderit iis, qui eũ multa agi dicerent.

facta ſed...one.

ea militum* paucitate abeſſe tres* cohortes, quæ ſint pleniſſimæ: nec me ſcire ubi ſint. Moleſtiſſime autem fero, quod, te ubi uiſurus ſim, neſcio; eóq; ad te tardius ſcripſi, quod quotidie te ipſum exſpectabam: cum interea ne litteras quidem ullas accepi, quæ me docerent, quid ageres, aut ubi te uiſurus eſſem. itaque uirum fortem, mihiq; in primis probatum, Antonium, præfectum euocatorũ, miſi ad te; cui, ſi tibi uideretur, cohortes traderes: ut, dum tempus anni eſſet idoneum, aliquid negotij* gerere poſſem. in quo, tuo conſilio ut me ſperarẽ eſſe uſurum, & amicitia noſtra, & litteræ tuæ fecerant: quod ego ne nũc quidẽ deſpero: ſed plane, quãdo, aut ubi te uiſurus ſim, niſi ad me ſcripſeris, ne ſuſpicari quidem poſſum. Ego, ut, me tibi amiciſſimũ eſſe, & æqui & iniqui intelligãt, curabo. de tuo in me animo iniquis ſecus exiſtimãdi uideris nõ nihil loci dediſſe. id ſi correxeris, mihi ualdè gratũ erit. & ut habere rationem poſſis, quo loco me, ſalua lege Cornelia, conuenias: ego in prouinciam ueni pridie Kal. Sext. iter in* Ciliciã facio per Cappadociã. caſtra moui ab Iconio pridie Kal. Sept. nunc tu & ex diebus, & ex ratione itineris, ſi putabis me eſſe cõueniendũ, conſtitues, quo loco id commodiſſime fieri poſſit, & quo die. Vale.

ep.4. lib. 15 & ep.3.h.l.

contra Amanienſes ep.10 & 2.& 4.l.15.& ad Att. ep. 19. lib. 5.

concluſio cũ beneuolentiæ ſignificatione.

uide Ciliciam fuiſſe partem prouinciæ. ep. 5.&ep 67 l. 13.

Querellam refellit: contráq; ipſe queritur & oſtendit ſe iuſte queri, uirtutem extollens contra inanem arrogantiam nobilitatis.

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro imp. 7

PLVRIBVS uerbis ad te ſcribam, cum plus otij nactus ero. hæc ſcripſi ſubito, cũ Bruti pueri Laodiceæ me conueniſſent, & ſe Romam properare dixiſſent. itaque, nullas ijs, præterquam ad te, & Brutum, dedi litteras. Legati Appiani mihi * uolumen a te plenum

templū exſtrue je[.] pio, ut de prouinciabene merito, cogitabant.

querellæ iniquiſſimæ reddiderunt, quod eorum* ædificationem litteris meis impediſſem. eādē epiſtola petebas ut eos, quā primum, ne in hiemem inciderent, ad facultatem ædificandi liberarē: et ſimul peracute querebare, quod eos tributa exigere uetarem prius, quam ego, re cognita, permiſiſſem: genus enim quoddam fuiſſe impediendi, cum ego cognoſcere non poſſem, niſi cum ad hiemem me ex Cilicia recepiſſem. ad omnia accipe: et cognoſce æquitatem expoſtulationis tuæ.

confutationis initiū ab æquitate.

Primum, cum ad me* aditum eſſet ab ijs, qui dicerent a ſe intolerabilia tributa exigi, quid habuit iniquitatis, me ſcribere, ne facerent ante quam ego rem, cauſſamq. cognoſcerem?

obiectio cū diſſolutione.

Non* poteram, credo, ante hiemem. ſic enim ſcribis. Quaſi uero ad cognoſcēdum ego ad illos, non illi ad me uenire debuerint. tam lōge inquis? quid? cum dabas ijs litteras, per quas mecū agebas, ne eos impedirem, quo minus ante hiemem ædificarent; nō eos ad me uenturos arbitrabare? tametſi id quidē fecerūt ridicule. quas enim litteras afferebant, ut opus æſtate facere poſſent, eas mihi poſt brumam reddiderunt.

aculeus in Appij ambitionē.

Sed ſcito* & multo plures eſſe, qui de tributis recuſent, quam qui exigi uelint, & me tamen, quod te uelle exiſtimem, eſſe facturū. De Appianis hactenus.*

alterum Appij querellę caput.

A Pauſania, Lētuli liberto, accenſo meo, audiui, cum diceret, te ſecū eſſe queſtum, quod tibi obuiam non prodiſſem. Scilicet contempſi te: nec poteſt fieri me quidquam ſuperbius. Cum puer tuus ad me ſecunda fere* uigilia ueniſſet: iſq. te ante lucem Iconium mihi uenturum nunciaſſet: incertumque, utra uia, cum eſſent duæ; altera Varronē, tuū familiariſſimū; altera Q.* Leptā, præfectū fabrum meum, tibi obuiam miſi; mandaui utrique eorum, ut ante ad me excurrerēt, ut tibi obuiā prodire poſſem.*

nox in [illegible] uigilias deſtribuebatur, uigiliæ in quaternas horarum ſpatia. Macrobius. ep. 13. l 9.

a facto.

currens

currens Lepta uenit; mihiq. nunciauit, te iã caſtra præ tergreſſũ eſſe. confeſtim Iconium ueni: cetera iam tibi nota ſunt. An ego tibi obuiam non prodirem? primum Appio* Claudio? deinde imperatori? deinde more maiorum? deinde quod caput eſt, amico? præſertim cum in iſto genere multo etiam ambitioſius facere ſoleam, quã honos meus & dignitas poſtulet. Sed hæc hactenus. Illud idẽ Pauſania dicebat te dixiſſe: (quid ni?) Appius Lẽtulo, Lẽtulus Appio proceſſit obuiã: *Cicero Appio noluit? Quæſo, etiam ne tu has ineptias, homo, mea ſẽtentia, ſumma* prudentia, multa etiã doctrina, plurimo rerũ uſu, addo urbanitatẽ, quæ eſt uirtus, ut Stoici rectiſſime putant, ullã Appietatẽ, aut Lentulitatem ualere apud me plus, quam ornamenta uirtutis, exiſtimas? cũ ea cõſecutus nondum eram, quæ ſunt hominum opinionibus ampliſſima; tamẽ iſta ueſtra nomina nũquã ſum admiratus; uiros eos, qui ea* uobis reliquiſſent, magnos arbitrabar. poſtea uero quã ita & accepi, & geſſi maxima imperia, ut mihi nihil neque ad honorẽ, neque ad gloriã acquirendũ putarem; ſuperiorem quidẽ numquã, ſed parẽ uobis me ſperaui eſſe factũ. nec mehercule aliter uidi exiſtimare uel Cn. Pompeium, quem omnibus, qui umquã fuerunt, uel P. Lentulum, quem mihi ipſi ante pono. tu ſi aliter exiſtimas; nihil errabis, ſi paullo diligẽtius, (ut, quid ſit ἀγένεια*, quid ſit nobilitas, intelligas) Athenodorus, Sãdonis filius, quid de his rebus dicat, attenderis. Sed, ut ad rẽ redeam, me tibi non amicũ modo, uerũ etiã amiciſſimũ exiſtimes uelim. *profecto omnibus meis officijs efficiam, ut ita eſſe uere poſſis iudicare. tu autem ſi id agis, ut minus mea cauſſa, dũ ego abſum, debere uidearis, quã ego tua laborarim: libero te iſta cura.*

ab argumẽtis

ex gente patricia, claris maioribus, ſummis honoribus perfuncto

in Ciceronis ignobilitatẽ. naturalem ſignificat; quia ſeparatim deinde rerum uſum nominat.

quaſi Appius nõ ſua, ſed maiorum uirtute nobilis eſſet. ſummus enim honor conſulatus quẽ, oppreſſa coniuratione, glorioſiſſime geſſerat.

concludit a beneuolẽtia ſuã, ut ſe non ſolũ cauſſa, ſed etiã humanitate ſuperiorem oſtẽdat.

Agamemnonis uerba apud Homerũ contra Achillem.lib. 1.

—παρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι,
Οἵ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς.
ſin autem natura es φιλαίτιος; illud non perficies, quo minus tua cauſſa uelim: hoc aſſequere, ut quam in partem accipias, minus laborẽ. Hæc ad te ſcripſi liberius, fretus cõſcientia officij mei, beneuolentiæque, quam a me certo iudicio ſuſceptam, quoad tu uoles, conſeruabo. Vale.

Querulis Appii litteris reſpondet cum excuſatione ſui facti, ipſumq. Appium aut imprudẽtem ſignificat, qui ſermonibus iniquorum crediderit; aut nimis aſtutũ, qui ea, quæ ipſi in mentem ueniant, aliis attribuat.

Cic. procos. s. d. Ap. Pulchro imp. 8

quid ſit, Ad urbẽ eſſe, declarat Aſc. in 2. Verr.

imminuto. ſic ep. x. l. 9.

longior fuit, quã cogitabat.

ETSI, quantum ex litteris tuis intelligere potui, uidebam te hanc epiſtolam, cum* ad urbem eſſes, eſſe lecturum, *refrigerato iam leuiſſimo ſermone hominũ prouincialium: tamen, cum tu tam multis uerbis ad me de improborum oratione ſcripſiſſes, faciendum mihi putaui, ut tuis litteris* breui reſponderem. Sed prima duo capita epiſtolæ tuæ tacita mihi quodam modo relinquenda ſunt: nihil enim habent, quod definitum ſit, aut certum; niſi me* uultu, taciturnitate ſignificaſſe, tibi non eſſe amicum; idq. pro tribunali, cum aliquid ageretur, & nõ nullis in conuiuijs intelligi potuiſſe. Hoc totum nihil eſſe, poſſum intelligere: ſed cum ſit nihil, nec quid dicatur quidẽ intelligo. illud quidem ſcio, meos multos & illuſtres, & ex ſuperiore, & ex æquo loco ſermones habitos cũ tua ſumma laude, & cũ magna ſignificatione noſtræ familiaritatis, ad te uere potuiſſe deferri. Nam, quod ad* legatos attinet, quid a me fieri potuit aut elegantius, aut iuſtius, quam ut ſumptus egentiſſimarum ciuitatũ minuerem ſine ulla imminutione dignitatis tuæ, præſertim ipſis ciuitatibus poſtulantibus? nã mihi totũ genus legationum* tuo nomine

non enim ex uultu, & taciturnitate de cuiuſquã animo poſſumus certo iudicare.

queſtus erat Appius de legatis prohibitis.

ut tibi bene merito gra-

pro-

proficiſcentium notum non erat. Apameæ cum eſſem, multarum ciuitatum principes ad me detulerunt, ſumptus decerni legatis nimis magnos, cum ſoluendo* ciuitates non eſſent. hic ego* multa ſimul cogitaui. Primum, te, hominem nõ ſolum ſapientem, uerum etiam, ut nũc loquimur, urbanum, non arbitrabar genere iſto legationum delectari. idq. me arbitror Synnadis pro tribunali multis uerbis diſputauiſſe: primum,* Appium Clodium ſenatui populoq. R. non Myndenſium teſtimonio, (in ea enim ciuitate mentio facta eſt) ſed ſua ſponte eſſe laudatum: deinde, me iſta uidiſſe accidere multis, ut eorum cauſſa legationes Romam uenirent; ſed his legationibus non meminiſſe ullũ *tempus laudandi, aut locum dari: ſtudia mihi eorum placere, quod in te bene merito grati eſſent; conſilium totum uideri minime neceſſarium, ſi autem uellent declarare in eo officium ſuum; laudaturum me, ſi quis ſuo ſumptu functus eſſet officio; conceſſurum, ſi legitimo; non permiſſurum, ſi infinito. Quid enim reprehendi poteſt? niſi quod addis, uiſum eſſe quibuſdam edictum meum quaſi conſulto ad iſtas legationes impediendas eſſe accommodatum. Iam non tam mihi uidentur iniuriam facere ij, qui hæc diſputant, quam ſi* cuius aures ad hanc diſputationẽ patent. Romæ cõpoſui edictũ. nihil addidi, niſi quod publicani me rogarunt, cũ Samum ad me ueniſſent, ut de tuo edicto totidem uerbis transferrem in meum. diligentiſſime ſcriptum caput eſt, quod pertinet ad minuendos ſumptus* ciuitatum: quo in capite ſunt quædam noua, ſalutaria ciuitatibus, quibus ego magnopere delector. Hoc uero, ex quo ſuſpicio nata eſt, me exquiſiuiſſe aliquid, in quo te offendere. *tranſlaticiũ eſt; neque enim eram tã* deſipiẽs ut priuatæ rei cauſſa legari putarẽ, qui & tibi non priua

tias in ſenatu agerent. infra hac epiſtola.

a neceſſario: ne uideatur temere commotus,

ab Appii laude

ab ipſa re.

is enim contentionem quærere uidetur.

quarum conſili fortunis æquum fuit, Suet. in Aug. cap. 9.

Offendiſſe nõ potuiſſe, per ignorantiam peccare:

to, & pro re non priuata ſua, ſed publica, non in priuato, ſed in publico orbis terræ conſilio, ideſt, in ſenatu, ut gratias agerent, mittebantur. Neque cum edixi, ne quis iniuſſu meo proficiſceretur, excluſi eos, qui me in* caſtra, & qui trãs Taurũ perſequi non poſſent. nam id eſt maxime in tuis litteris irridendũ. quid enim erat, quod me perſequerentur in caſtra, Taurũ ue tranſirent; cum ego Laodicea uſque ad* Iconium iter ita fecerim, ut me omniũ illarum diœceſium, quæ cis Taurum ſunt, omniumq; earũ ciuitatum magiſtratus legationesq; cõuenirent? Nõ ſi forte poſtea cœperunt legare, quam ego Taurum tranſgreſſus ſum. quod certe non ita eſt: cum* enim Laodiceæ, cũ Apameæ, cum Synnadis, cum Philomeli, cum Iconij eſſem; quibus in opidis omnibus commoratus ſum: omnes iam iſtius generis legationes erãt conſtitutæ. Atque hoc tamen te ſcire uolo, me de iſto ſumptu legationum aut minuendo, aut remittendo decreuiſſe nihil, niſi quod principes ciuitatum a me poſtulaſſent, ne in uenditionẽ tributorum, & illam acerbiſſimam exactionẽ, quam tu non ignoras, capitum, atque oſtiorum, inducerentur ſumptus minime neceſſarij. Ego autem, cum hoc ſuſcepiſſem, non ſolũ iuſtitia, ſed etiam* miſericordia adductus, ut leuarem miſerijs perditas ciuitates, & perditas maxime per magiſtratus ſuos; nõ potui in illo ſumptu non neceſſario negligens eſſe. Tu, cum iſtiuſmodi ſermones ad te delati de me ſunt,* non debuiſti credere. ſin autem eo genere delectaris, ut quæ tibi in mentem ueniant, alijs attribuas: genus ſermonis inducis in amicitiam minime liberale. Ego, ſi in prouincia de tua fama detrahere unquam cogitaſſem, nõ ad generũ tuũ Lẽtulum, neque ad* libertum tuum Brundiſij, neque ad* pre-

ad Iconiũ. ep.6

ubi caſtra erãt. ep.5. & 6.

Laodiceæ biduũ, Apameæ dies quinque, Synnadis triduum, Philomeli dies quinque, Iconij decem.

ad Att. l.5. ep. 20. eſt aliter ep. 16. eiuſdem lib.

ab officio ſuo.

tacite accuſat Appiũ aut imprudentiæ, aut maleuoli animi.

Phaniam ep 5

L.Clodiũ ep.5

præ-

præfectum fabrûm Corcyræ, quem in locum me uenire uelles, retuliſſem. Quare potes, doctiſſimis hominibus auctoribus, quorum ſunt de amicitia gerenda præclariſſime ſcripti libri, genus hoc totum orationis tollere: * Diſputabant: ego contra diſſerebam. * Dicebant, ego negabam. an mihi de te nihil eſſe dictum unquã putas? ne hoc quidem, quòd, cũ me* Laodiceam uenire uoluiſſes, Taurum ipſe tranſiſti? quòd iiſdem diebus meus conuẽtus erat Apameæ, Synnadis, Philomeli, tuus Tarſi? non dicam* plura; ne, in quo te obiurgem, id ipſum uidear imitari. Illud dicam, ut ſentio: ſi iſta, quæ alios loqui dicis, ipſe ſentis; tua ſũma* culpa eſt: ſin alij tecum hæc loquũtur; tua tamen, quod audis, culpa non nulla eſt. mea ratio in tota amicitia noſtra conſtans, & grauis reperietur. Quod ſi quis me aſtutiorẽ fingit; quid poteſt eſſe* callidius, quã, cũ te abſentẽ ſemper defenderim, cum præſertim mihi uſu uẽturũ nõ arbitrarer, ut ego quoque abſens a te defendẽdus eſſem, nunc committere, ut tu* iure optimo me abſentẽ deſerere poſſes? Vnũ genus excipio ſermonis, in quo perſæpe aliquid dicitur: quod te putẽ nolle dici, ſi aut legatorũ tuorũ cuipiã, aut præfectorum, aut tribunorum mil. male dicitur: quod tamẽ ipſum nõ mehercule adhuc accidit me audiẽte, ut aut grauius diceretur, aut in* plures, quã mecũ Corcyræ Clodius eſt locutus, cũ in eo genere maxime quereretur te aliorũ improbitate minus felicẽ fuiſſe. hos ego ſermones, quod & multi ſunt, & tuã exiſtimationẽ, ut ego ſentio, nõ offendunt, laceſſiui nunquã, ſed nõ ualde* repreſſi. ſi quis eſt, qui neminẽ bona fide in gratiam putet redire poſſe: non noſtram is perfidiam coarguit, ſed indicat ſuam; ſimulq. non de me is peius, quam de te, exiſtimat. ſin autem

uidentur eſſe uerba ex Attici litteris.

ad Att. lib. 5. ep 16.

ep. 9

ne colligã ea, quæ mihi de te dicta ſunt.

qui fictis artibus oppugnes amicitiam noſtram.

εἰρωνικῶς. quid enim ſtultius?

læſus a me in prouincia.

in alios enim potius, quã in te:

artificioſe Appium excuſat.

ep. 1, l. 2.

uide ep. 15. l. 2

quem mea inſtituta in prouincia non delectant; & quadam * diſſimilitudine inſtitutorum meorum, ac tuorum lædi ſe putat; cum uterque noſtrum recte fecerit, ſed non idem uterque ſecutus ſit: hunc ego amicum habere non curo. * liberalitas tua, ut hominis nobiliſſimi, latius in prouincia patuit; noſtra ſi anguſtior, & ſi de tua prolixa, beneficaq. natura limauit aliquid poſterior annus. propter quandã triſtitiam * temporum, nõ debent mirari homines, cum & natura ſemper ad largiendũ ex alieno fuerim reſtrictior, & temporibus, quibus alij mouentur, iiſdẽ ego mouear, me eſſe acerbum ſibi, ut ſim dulcis mihi. De rebus urbanis quod me certiorẽ feciſti, cũ per ſe mihi gratũ fuit, tum quod ſignificaſti tibi omnia mea mãdata curæ fore. in quibus unum illud te præcipue rogo, ut cures, ne quid mihi ad hoc negotij aut oneris accedat, aut temporis: Hortemſiumque, noſtrum * collegam, & familiarem, roges, ut, ſi umquam mea cauſſa quidquã aut ſenſit, aut fecit, de hac quoque ſententia * bima decedat; qua mihi nihil poteſt eſſe inimicius. De noſtris rebus quod ſcire uis: Tharſo nonis Oct. Amanũ uerſus profecti ſumus. hæc ſcripſi poſtridie eius diei, cũ caſtra haberẽ in agro Mopſueſtiæ. ſi quid egero, ſcribã ad te: neque domũ umquã ad meos litteras mittam, quin adiungam eas, quas tibi reddi uelim. De Parthis quod quæris, fuiſſe nullos puto. Arabes qui fuerũt, admixto * Parthico ornatu, dicũtur omnes reuertiſſe. hoſtẽ eſſe in Syria negãt ullũ. Tu uelim ad me quã ſepiſſime & de tuis rebus ſcribas, & meis, & de omni reip. ſtatu: de quo ſum ſollicitus eo magis, quod ex tuis litteris cognoui, Pomponiũ noſtrum in Hiſpaniam iturum. Vale.

eum uideatur eum laudare, carpit, ut ex alienis rebus liberalem liberalitatem reſpuentium.

In auguratu. Phil. 2. & in Bruto.

ut prouinciæ ab iiſdem rectoribus per biennium regerentur.

quo plus terroris inferrent.

quo abſẽte infirmæ uidebuntur partes optimatum. ep. 21. l. 5 ad Att.

Litteris

Litteris, humaniſſime ſcriptis, humaniſſime & ipſe reſpondet. gratulatur de triumphi ſpe hortatur ad abſolutionem librorum auguralium. ſupplicationes petit.

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro 9

VIX tandem legi litteras dignas Appio Clodio, plenas humanitatis, officij, diligentiæ. adſpectus uidelicet urbis tibi tuã priſtinã urbanitatem reddidit. nã quas ex itinere, ante quã ex Aſia egreſſus es, ad me litteras miſiſti, unas de legatis a me probibitis proficiſci, alteras de* Appianorum ædificatione impedita, legi perinuitus. itaque conſcientia meæ conſtantis erga te uoluntatis reſcripſi tibi ſubiratus. ijs uero litteris lectis, quas Philotimo, liberto meo, dediſti, * cognoui, intellexiq. in prouincia multos fuiſſe, qui nos, quo animo inter nos ſumus, eſſe nollent; ad urbem uero ut acceſſeris, uel potius ut primum tuos uideris, cognoſſe te ex ijs, quã in te abſentem fide, qua in omnibus officijs tuendis erga te obſeruantia, & conſtantia fuiſſẽ. itaque quanti illud me æſtimare putas, quod eſt in tuis litteris ſcriptũ? ſi quid inciderit, quod ad meã dignitatẽ ptineat, etſi uix fieri poſſit, tamen te parem mihi gratiam relaturum. tu uero facile facies: NIHIL eſt enim quod ſtudio, & beneuolentia, uel amore* potius effici non poſſit. Ego, etſi & ipſe ita iudicabã, & fiebã crebro a meis per litteras certior; tamen maximã lætitiam cepi ex tuis litteris de * ſpe minime dubia, & plane explorata triumphi tui: neque uero ob eam cauſſam, quo ipſe facilius conſequerer, (nam id quidem* ἐπικούρειον eſt) mehercule, quod tua dignitas, atque amplitudo mihi eſt ipſa cara per ſe. quare, quoniam plures tu habes, quam ceteri, quos ſcias in hanc prouinciam proficiſci, quod te adeunt fere omnes, ſi quid uelis: gratiſſimum

Appii propriã eſſe humanitatem oſtendit.

epiſt. 71

Appiũ nõ ſua ſponte fuiſſe iniquiorẽ in ſe, ſed improborum opera ſignificat.

eodem modo Diligere, minus eſt, quam Amare, ep. 14 l. 9 & 1. ad Bt.

ex tuis rebus geſtis.

Epicurei ad ſe ipſos omnia referebant.

mihi feceris, ſi ad me, ſimul atque adeptus eris, quod & tu confidis, & ego opto, litteras miſeris. longi ſubſellij, ut noſter Pompeius appellat, iudicatio, & mora ſi quem tibi item unum, alterum ue diem abſtulerit; (quid enim poteſt amplius?) tua tamen dignitas ſuum locum obtinebit. ſed, ſi a me diligi uis, ad me litteras, ut quamprimum lætitia afficiar, mittito. Et uelim, *reliquum quod eſt promiſſi, ac muneris tui, mihi perſoluas. cum ipſam cognitionem iuris* auguralis conſequi cupio: tum mehercule tuis incredibiliter ſtudijs erga me, muneribusq. delector. quod autem a me tale quiddam deſideras: ſane mihi*conſiderandum eſt, quonam te remunerer potiſſimum* genere. nam profecto non eſt meum, qui in ſcribendo, ut soles admirari, tantum induſtriæ ponam, committere, ut in ſcribendo negligens fuiſſe* uidear; præſertim cum id non modo negligentis, ſed etiam ingrati animi crimen futurum ſit. uerum hæc uidebimus. Illud, quod polliceris, uelim pro tua fide, diligentiaque, & pro noſtra inſtituta, ſed iam inueterata amicitia cures, enitare, ut* ſupplicatio nobis quam honorificentiſſime, quamprimumq. decernatur. Omnino ſerius miſi litteras, quam uellem. in quo cũ difficultas nauigandi fuit odioſa: tum in ipſum diſceſſum ſenatus incidiſſe credo meas litteras. ſed id feci adductus auctoritate, & conſilio tuo: idq. a me recte factum puto, quod nõ ſtatim, ut imperator appellatus ſim, ſed, alijs rebus additis, æſtiuisq. confectis, litteras miſerim. Hæc igitur tibi erunt curæ, quemadmodum oſtendis meq. totum, & mea, & meos commẽdatos habebis. Vale.*

senatum intelligit, senatus enim triũphũ dabat.

partem enim promiſſi iam pſtiterat. ep. 4. ſcribe'nt Appius de iure augurali ep. xi. & Feſtus.

ſi gratus eſſe nolo.

ſi accepto a te munere, nihil remittam.

pro rebus in Amano geſtis ep. 4. lib. 15.

Dolabella Appium accuſauerat, eoq. ipſo tempore Ciceronis filiam duxerat uxorem. id factum a ſuis, ſe inſciente conatur Cicero probare, & in hanc ſentẽtiam multa colligit.

Cicero

Cicero imp. s. d. Ap. pulchro. 10

CVM eſt ad nos allatum de temeritate eorum, qui tibi* negotium faceſſerent; etſi grauiter primo nuncio commotus ſum, quod nihil tam præter opinionem meam accidere potuit; tamen, ut me collegi, * cetera mihi facillima uidebantur; quod & in te ipſo maximam ſpē, & in tuis magnam habebam; multaq. mihi ueniebant in mentē, quamobrē iſtū laborē tibi etiam* honori putarē fore: illud plane moleſte tuli, quod certiſſimū, & iuſtiſſimū triumphum hoc inuidorum cōſilio eſſe tibi* ereptum uidebā. quod tu ſi tanti facies, quanti ego ſemper iudicaui faciundum eſſe: facies ſapienter, & ages* uictor ex inimicorū dolore triumphū iuſtiſſimum. ego enim plane uideo fore neruis, opibus, ſapientiaq. tua, uehementer ut inimicos tuos pœniteat intemperantiæ ſuæ. De me tibi ſic, cō teſtans omnes deos, promitto, atque confirmo: me pro* tua dignitate (malo enim dicere, quam pro ſalute) in hac prouincia, cui tu præfuiſti, rogando, deprecatoris; laborando, propinqui; auctoritate, cari hominis, ut ſpero, apud ciuitates; *grauitate, imperatoris ſuſcepturum officia, atque partes. omnia uolo a me & poſtules, & exſpectes. uincam meis officijs cogitationes tuas. Q. Seruilius perbreues a te mihi litteras reddidit: quæ mihi tamen nimis longæ uiſæ ſunt. iniuriam enim mihi fieri putabam, cum rogabar. nollem accidiſſet tempus, in quo perſpicere poſſes, quanti ego te, quanti * Pompeium, quem unum ex omnibus facio, ut debeo, plurimi; quanti * Brutum facerem: quamquam in conſuetudine quotidiana perſpexiſſes, ſicuti perſpicies: ſed quoniam accidit, ſi quid a me prætermiſſum fuerit, commiſſum facinus, & admiſſum dedecus confitebor. * Pontinius, qui a te tractatus

eſt

lenius, quam ſi dixerit, Qui accuſarent.

i. quod attinet ad crimina tibi obiecta.

in aduerſis enim uirtus maxime perſpicitur. uide ep. 6. l. 8.

abſolutus,

ne quis teſtis contra te Romam ueniat.

pōderis enim plus habebūt officia mea ob auctam mihi ex imperatoris nomine dignitatem.

ſocerum filiæ tuæ, ep. 4.

generum tuū, ep. 4.

Ciceronis legatus ep. 3. & ad Att. ep. 16. l. 5

*eſt præſtanti, ac ſingulari fide, cuius tui beneficij ſum ego teſtis, præſtat tibi memoriã, beneuolentiãque, quam debet: qui cum, maximis rebus ſuis coactus, a me inuitiſſimo deceſſiſſet; tamen, ut uidit tua intereſſe, conſcendẽs iam nauem Epheſo Laodiceam * reuertit. talia cum te ſtudia uideã habiturum eſſe innumerabilia; plane dubitare nõ poſſũ, quin tibi amplitudini iſta ſollicitudo futura ſit. ſi uero efficis, ut cenſores creentur; & ſi ita geſſeris * cenſuram, ut & debes, & potes: non tibi ſolũ, ſed tuis omnibus uideo in perpetuũ ſummo te præſidio futurũ. Illud pugna, & enitere, ne quid nobis temporis prorogetur: ut, cum hic tibi ſatisfecerimus, iſtic quoque noſtram in te beneuolentiã nauare poſſimus.*

ut in prouincia operã daret, ne quis Roma ad teſtimonium dicendũ cõtraueniret. de Appio cenſore ep. 12. l. 8.

*Quæ de hominũ, atque ordinum omniũ erga te ſtudijs ſcribis ad me, * minime mihi miranda, & maxime iucunda acciderunt: eadẽq. ad me perſcripta ſunt a familiaribus meis. itaque capio magnã uoluptatẽ, cum tibi, cuius mihi amicitia non ſolũ ampla, ſed etiã * iucunda eſt, ea tribui, quæ debeantur, tũ uero etiamnum remanere in ciuitate noſtra ſtudia prope omnium conſenſu erga fortes, & induſtrios uiros, quæ mihi ipſi una ſemper tributa merces eſt laborũ, & uigiliarum mearum.*

ad Plancũ. Nec miror, & gaudeo, ep 1. l. 10.

hoc addidit, ne uideatur eũ diligere dutaxat utilitatis cauſſa.

*Illud uero mihi permirum accidit, tantã temeritatẽ fuiſſe in eo * adoleſcente, cuius ego ſalutẽ duobus capitis iudicijs ſumma contentione defendi, ut, tuis inimicitijs ſuſcipiẽdis, obliuiſceretur * patroni omniũ fortunarum, ac rationum ſuarũ; præſertim cum tu omnibus uel ornamẽtis, uel præſidijs redundares; illi (ut leuiſſime dicã) multa deeſſent: cuius * ſermo ſtultus & puerilis erat iam antea ad me a M. Cœlio, familiari noſtro, perſcriptus: de quo itẽ ſermone multa ſcripta ſunt abs te. ego autẽ citius cũ eo, qui tuas inimicitias ſuſcepiſſet, ueterẽ cõ-*

Dolabella.

quem tui eſſe amantiſſimũ, nõ ignoraret.

iactabat, illam accuſationem a Cicerone ꝓbari, quod ſibi eo ipſo tempore filiam collocaſſet.

iunctio-

ſanctionē diremiſſe, quā nouā conciliaſſem. neque enim de meo erga te ſtudio dubitare debes: neque id eſt obſcurū cuiquā in prouincia, nec Romæ fuit. ſed tamē ſignificatur in tuis litteris ſuſpicio quedam, & dubitatio tua, de qua *alienum tempus eſt mihi tecum expoſtulandi, purgādi autē mei neceſſariū. Vbi enim ego cuiquā legationi fui impedimēto, quo minus Romā ad laudem tuā mitteretur? aut in quo potui, ſi te palā odiſſem, minus quod tibi obeſſet, facere? ſi clā, magis aperte inimicus eſſe? Quod ſi eſſem ea perfidia, qua ſunt ij, qui in nos hæc conferunt, tamen ea* ſtultitia certe non fuiſſem, ut aut in obſcuro odio apertas inimicitias, aut in quo tibi nihil nocerem, ſummam oſtenderem uoluntatem nocendi. Ad me adire quoſdā memini, qui dicerent, nimis magnos ſumptus legatis decerni. quibus ego non tam* imperaui, quā* cenſui, ſumptus legatis quam maxime ad legē Corneliam decernendos. atque in eo ipſo me non perſeueraſſe, teſtes ſunt rationes ciuitatum: in quibus, quantum quæque uoluit legatis tuis datum, induxit. Te autem quibus mendacijs homines leuiſſimi onerarunt? non modo ſublatos ſūptus, ſed etiā a procuratoribus eorū, qui iā profecti eſſent, repetitos, & ablatos, eamq. cauſſam multis omnino nō eūdi fuiſſe.* Quererer tecum, atque expoſtularē, niſi, ut ſupraſcripſi, purgare me tibi hoc* tuo tēpore, quā accuſare te, mallē, idq. putarē eſſe rectius.* itaque nihil de te, quod crediderís; de me, quamobrem non debueris credere, pauca dicam. nam ſi me uirum bonū, ſi dignum ijs ſtudijs, eaq. doctrina, cui me a pueritia dedi, ſi ſatis magni animi, non minimi conſilij in maximis rebus perſpectū habes, nihil in* me nō modo perfidioſum, & inſidioſum, & fallax in amicitia, ſed ne humile quidē, aut ieiunū debes agnoſcere.

ne ſatis grate accuſatione etiam iuſti[illegible] ri, hinc etiam [illegible]cleſtiam adderet.

Stultum eſt & oſtendere uoluntatem nocendi, in quo nocere nō poſſis.

non hoc imperij ſolum, ſed etiam iudicij fuit.

quod aures illæ prouincia ſiet. ep 8. cum ſis reus. quaſi dicat non conteſtes, ſed [illegible] ſcriptum abo

a ſua perſona

re. ſin autē me aſtutū, & occultū lubet fingere: quid eſt, quod minus cadere in eiuſmodi naturā poſſit, quam aut florentiſſimi* hominis aſpernari beneuolētiam; *aut eius exiſtimationē oppugnare in prouincia, cuius laudē domi defenderis, aut in ea re animū oſtendere *inimicū, in qua nihil obſis; aut id eligere ad perfidiā, quod ad indicandū odiū apertiſſimū ſit, ad nocendū leuiſſimū? * Quid erat autē, cur ego in te tā implacabilis eſſem, cū te ex fratre meo ne tunc quidē, cum tibi prope neceſſe eſſet eas agere partes, inimicū mihi fuiſſe cognouiſſem? cum uero reditū noſtrum in gratiam uterque expetiſſet: quid in conſulatu tuo fruſtra *mecum egiſti, quod me aut facere, aut ſentire uoluiſſes? quid mihi mandaſti, cum* te Puteolis proſequerer, in quo non exſpectationem tuam diligētia mea uicerim? Quod ſi id eſt maxime aſtuti, omnia ad ſuā utilitatem referre: quid mihi tandem erat *utilius, quid commodis meis aptius, quam hominis nobiliſſimi, atque honoratiſſimi coniunctio, cuius opes, ingenium, liberi, *affines, propinqui mihi magno, uel ornamento, uel præſidio eſſe poſſent? quæ tamen ego omnia in expetenda amicitia tua, non aſtutia quadam, ſed aliqua potius ſapientia ſecutus ſum. Quid illa uincula, quibus quidem libentiſſime aſtringor, quanta ſunt? * ſtudiorum ſimilitudo, ſuauitas conſuetudinis, delectatio uitæ, atque uictus, ſermonis ſocietas, litteræ * interiores. Atque hæc domeſtica. Quid illa tandem* popularia? reditus illuſtris in gratiam; in quo ne per imprudentiam quidem errari poteſt ſine ſuſpicione perfidiæ; ampliſſimi ſacerdotij* collegium, in quo nō modo amicitiam uiolari apud maiores noſtros fas non erat, ſed ne cooptari quidem ſacerdotem licebat, qui cuiquam ex collegio eſſet inimicus. Quæ ut omittā tā mul-

a perſona Appii.
a tempore.
ab ipſa re.
ab ingrati animi minora.
a cōſtantia ſua
eūtem in prouinciam.
ab utili.
Pompeius maxime, & M. Brutus. ep.4.
a ſtudiis, a conſuetudine, a litteris ep.ult.lib.7.
ab hominum opinione.
erat uterque augur. ep.4.

multa, atque tanta; quis umquam tanti quemquam fecit, ut facere potuit, aut debuit, quanti ego* Cn. Pompeium, cerum filiæ tuæ? etenim, ſi merita ualent: patriam, liberos, ſalutem, dignitatem, memetipſum mihi per illum reſtitutum puto. ſi conſuetudinis iucunditas: quæ fuit umquã amicitia conſularium in noſtra ciuitate coniunctior? ſi illa amoris, atque officij ſigna: quid mihi ille non commiſit? quid non mecum communicauit? quid de ſe in ſenatu, cum ipſe* abeſſet, per quemquam agi maluit? quibus ille me rebus non ornatiſſimum uoluit amplisſime? qua denique ille facilitate, qua humanitate tulit contentionẽ meam pro Milone, aduerſantem interdum actionibus ſuis? quo ſtudio prouidit, ne qua me illius temporis* inuidia attingeret; cum me conſilio, cum auctoritate, cum armis denique texit ſuis? quibus quidem temporibus hæc in eo grauitas, hæc animi altitudo fuit, non modo ut Phrygi alicui, aut* Lycaoni, quod tu in legatis feciſti, ſed ne ſummorum quidem hominum maleuolis de me ſermonibus crederet. Huius igitur filius cum ſit gener tuus; cumque, præter hanc coniunctionem affinitatis, quam ſis Cn. *Pompeio carus, quamq. iucundus, intelligam: quo tandem animo in te eſſe debeo? cum præſertim eas ad me is litteras miſerit, quibus, etiam ſi tibi, cui ſum amiciſſimus, hoſtis eſſem, placarer tamen totumq. me ad eius uiri, ita de me meriti, uoluntatem, nutumq. conuerterem. Sed hæc hactenus: pluribus enim etiã fortaſſe uerbis, quam neceſſe fuit, ſcripta ſunt. Nunc ea, quæ a me* perfecta, quæq. inſtituta ſunt, cognoſce. atque hæc agimus, & agemus magis pro dignitate, quam pro periculo tuo. te enim, ut ſpero, propediem cenſorem audiemus: cuius magiſtratus officia, quæ ſunt maximi animi, ſummiq. conſilij, tibi

a Cn. Pompei perſona. ep. 4.

præſertim bello Mithridat.

quia ſuſpicio fuit, cõſilio Ciceronis Clodium a Milone occiſum.

Lycaonia pertinebat ad imperium Ciceronis. ep. 5. & ad Att. ep. 15. lib. 5.

qui & ipſe augur erat. Ph. 2.

in prouincia, q̃ ad Appij, a Dolabella accuſati, abſolutionem pertinerent.

*bi diligentius, & accuratius, quam hæc, quæ nos de te a-gimus, cogitanda eſſe*cenſeo.* Vale.

opinor hic adiuncta fuiſſe, quæ dixit a ſe perfecta, & inſtituta.

Acceptis litteris de abſolutione maieſtatis, gratulatur maiorem in modum, & de ambitus iudicio bene illi ſperandum ſignificat.

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro, ut ſpero, cenſori, 11

C v m eſſem in caſtris ad fluuium Pyramum, reddi-tæ mihi ſunt uno tēpore a te epiſtolæ duæ, quas ad me Q. Seruilius Tarſo miſerat. earū in altera, dies erat adſcri-pta nonarum Aprilium; in altera, quæ mihi recētior ui-debatur, dies nō erat. reſpondebo igitur ſuperiori prius in qua ſcribis ad me de abſolutione* maieſtatis. de qua etſi permultū ante certior factus eram litteris, nūcijs, fa-ma denique ipſa: (nihil enim fuit clarius: non quo quiſquā aliter putaſſet: ſed nihil de inſignibus ad* laudem uiris obſcure nunciari ſolet) tamen eadem illa lætiora fece-runt mihi tuæ litteræ: non ſolum, quia planius loqueban-tur, & uberius, quam uulgi ſermo: ſed etiam, quia magis tibi uidebar gratulari, cum de te ex te ipſo audiebam. *Complexus igitur ſum cogitatione te abſentem, epiſto-lam uero oſculatus, etiam ipſe mihi gratulatus ſum quæ enim a cuncto populo, a ſenatu, a iudicibus ingenio, in-duſtriæ, uirtuti tribuuntur: quia mihi ipſe aſſentor fortaſ-ſe, cum ea eſſe in me fingo; mihi quoque ipſi tribui puto: nec tam glorioſum exitum tui iudicij extitiſſe, ſed tā pra-uam inimicorum tuorū mentem fuiſſe mirabar. De* am-bitu uero quid intereſt, inquies, an de maieſtate? ad rem nihil: alterum enim non attigiſti, alteram auxiſti. uerum tamen eſt maieſtas, ut* Sylla uoluit, ne quemuis impune de-clamare liceret.* ambitus uero ita apertam uim habet, ut aut accuſetur improbe, aut defēdatur. qui enim facta*

Ciliciæ fluuiū. Mela lib. 1 Arrianus, Curtius.

quo crimine eum accuſauerat Dolabella.

neceſſaria diſtinctio. nā tē, Inſignis latro, dicitur: ſic in Oratore: Inſignia ad maximam laudem.

gratulari ſignificantius non potuit.

uide modeſtā arrogantiam.

de quo nondū erat abſolutus.

Sylla lex de maieſtate. ambitus eſt, cum honores pecunia quæruntur.

etiam ſi oppetenda mors eſſet, domi, atque in patria mallem, quam in externis, atque alienis locis. hoc idem* omnes, qui te diligunt, ſentiunt; quorum eſt magna, pro tuis maximis, clariſſimisq. uirtutibus multitudo. Habemus etiam* rationẽ rei familiaris tuæ, quam diſſipari nolumus. nam, etſi nullã poteſt accipere iniuria, quæ futura perpetua ſit; propterea quod neque is, qui* tenet remp. patietur, neque ipſa reſp. tamen impetu prædonũ in tuas fortunas fieri nolo. iſ autẽ qui eſſet, auderẽ ſcribere, niſi te intelligere cõfiderẽ. Hic te unius ſolicitudines unius & multæ, & aſſiduæ lacrymæ C. * Marcelli, fratris optimi, deprecãtur. nos cura, & dolore proximi ſumus, precibus tardiores, quod ius adeundi cũ ipſi deprecatore eguerimus, nõ habemus, gratia tantũ poſſumus, quãtũ uicti: ſed tamen conſilio, ſtudio Marcello non deſumus: a tuis* reliquis non adhibemur: ad omnia parati ſumus. Vale.

à communi cõſilio.

ab utili.

idem aliis uerb s ep 8. & 9. & 13.

conſularis.

ſic in orat. pro eo.

de Marcelli re du u minime laborantibus. ep. 8. & 11.

Et hæc eo ſpectat, ut Marcello reditus in patriam perſuadeatur.

Cicero S. D. Marcello. 8

NEQVE monere te audeo, præſtanti prudẽtia uirum; nec confirmare maximi animi hominem, uirũq. fortiſſimũ; conſolari uero nullo modo. nam ſi ea, quæ acciderũt, ita fers, ut audio: gratulari magis* uirtuti debeo, quã conſolari dolorem tuum. ſin te tanta mala reip. frangunt; non ita abundo ingenio, ut te conſoler, cum ipſe me non poſſim. Reliquum eſt igitur, ut tibi me in omni re eum præbeam, præſtemque, ut ad omnia, quæ tui uelint, ita adſim preſto, ut me nõ ſolum omnia debere tuæ cauſſa, quæ poſſum, ſed ea quoque, quæ* non poſſum, putent. Illud tamen,* uel tu me monuiſſe, uel cenſuiſſe puta, uel propter beneuolentiam tacere non potuiſſe; ut, quod ego

quæ in aduerſis maxime perſpicitur.

Agamemnonis uerba apud Homerũ contra Achillem lib. 1.

—παρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι,
Οἵ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς.
ſin autem natura es φιλαίτιος; illud non perficies, quo minus tua cauſſa uelim: hoc aſſequere, ut quam in partem accipias, minus laborē. Hæc ad te ſcripſi liberius, fretus cõſcientia officij mei, beneuolentiæque, quam a me certo iudicio ſuſceptam, quoad tu uoles, conſeruabo. Vale.

Querulis Appii litteris reſpondet cum excuſatione ſui facti, ipſumq. Appium aut imprudētem ſignificat, qui ſermonibus iniquorum crediderit; aut nimis aſtutũ, qui ea, quæ ipſi in mentem ueniant, aliis attribuat.

Cic. procos. s. d. Ap. Pulchro imp. 8

quid ſit, Ad urbẽ eſſe, declarat Aſc. in 2. Verr.

imminuto. ſic ep. x. l. 9.

longior fuit, quã cogitabat.

ETSI, quantum ex litteris tuis intelligere potui, uidebam te hanc epiſtolam, cum* ad urbem eſſes, eſſe lecturum, *refrigerato iam leuiſſimo ſermone hominũ prouincialium: tamen, cum tu tam multis uerbis ad me de improborum oratione ſcripſiſſes, faciendum mihi putaui, ut tuis litteris* breui reſponderem. Sed prima duo capita epiſtolæ tuæ tacita mihi quodam modo relinquenda ſunt: nihil enim habent, quod definitum ſit, aut certum; niſi me* uultu, taciturnitate ſignificaſſe, tibi non eſſe amicum; idq. pro tribunali, cum aliquid ageretur, & nõ nullis in conuiuijs intelligi potuiſſe. Hoc totum nihil eſſe, poſſum intelligere: ſed cum ſit nihil, nec quid dicatur quidẽ intelligo. illud quidem ſcio, meos multos & illuſtres, & ex ſuperiore, & ex æquo loco ſermones habitos cũ tua ſumma laude, & cũ magna ſignificatione noſtræ familiaritatis, ad te uere potuiſſe deferri. Nam, quod ad* legatos attinet, quid a me fieri potuit aut elegantius, aut iuſtius. quam ut ſumptus egentiſſimarum ciuitatũ minuerem ſine ulla imminutione dignitatis tuæ, præſertim ipſis ciuitatibus poſtulantibus? nã mihi totũ genus legationum* tuo nomine

non enim ex uultu, & taciturnitate de cuiuſquã animo poſſumus certo iudicare.

queſtus erat Appius de legatis prohibitis.

ut tibi bene merito gra-

pro-

proficiſcentium notum non erat. Apameæ cum eſſem, multarum ciuitatum principes ad me deulerunt, ſumptus decerni legatis nimis magnos, cum ſoluendo* ciuitates non eſſent. hic ego* multa ſimul cogitaui. Primum, te, hominem nō ſolum ſapientem, uerum etiam, ut nūc loquimur, urbanum, non arbitrabar genere iſto legationum delectari. idq. me arbitror Synnadis pro tribunali multis uerbis diſputauiſſe: primum,* Appium Clodium ſenatui populoq. R. non Myndenſium teſtimonio, (in ea enim ciuitate mentio facta eſt) ſed ſua ſponte eſſe laudatum: deinde, me iſta uidiſſe accidere multis, ut eorum cauſſa legationes Romam uenirent; ſed his legationibus non meminiſſe ullū *tempus laudandi, aut locum dari: ſtudia mihi eorum placere, quod in te bene merito grati eſſent; conſilium totum uideri minime neceſſarium, ſi autem uellent declarare in eo officium ſuum; laudaturum me, ſi quis ſuo ſumptu functus eſſet officio; conceſſurum, ſi legitimo; non permiſſurum, ſi infinito. Quid enim reprehendi poteſt? niſi quod addis, uiſum eſſe quibuſdam edictum meum quaſi conſulto ad iſtas legationes impediendas eſſe accommodatum. Iam non tam mihi uidentur iniuriam facere ij, qui hæc diſputant, quam ſi* cuius aures ad hanc diſputationē patent. Romæ cōpoſui edictū. nihil addidi, niſi quod publicani me rogarunt, cū Samum ad me ueniſſent, ut de tuo edicto totidem uerbis transferrem in meum. diligentiſſime ſcriptum caput eſt, quod pertinet ad minuendos ſumptus* ciuitatum: quo in capite ſunt quedam noua, ſalutaria ciuitatibus, quibus ego magnopere delector. Hoc uero, ex quo ſuſpicio nata eſt, me exquiſiuiſſe aliquid, in quo te offendere.* tranſlaticiū eſt; neque enim eram tā* deſipiēs ut priuatæ rei cauſſa legari putarē, quiꝫ tibi non priua

tias in ſenatu agerent. infra hac epiſtola.

a neceſſario. ne, uideatur temere commo tus.

ab Appii laude

ab ipſa re.

is enim conſ ſionem quæ re uidetur.

quarum conſi li fortunis æ quum fuit, Suet. in Aug. cap. 9.

offendiſſe nō potuiſſe, pec ignoratiæ peccare:

to, & pro re non priuata ſua, ſed publica, non in priuato, ſed in publico orbis terræ conſilio, id eſt, in ſenatu, ut gratias agerent, mittebantur. Neque cum edixi, ne quis iniuſſu meo proficiſceretur, excluſi eos, qui me in* caſtra, & qui trãs Taurũ perſequi non poſſent. nam id eſt maxime in tuis litteris irridendũ. quid enim erat, quod me perſequerentur in caſtra, Taurũ ue tranſirent; cum ego Laodicea uſque ad* Iconium iter ita fecerim, ut me omniũ illarum diœceſium, quæ cis Taurum ſunt, omniumq. earũ ciuitatum magiſtratus legationesq. cõuenirent? Niſi ſi forte poſtea cœperunt legare, quam ego Taurum tranſgreſſus ſum. quod certe non ita eſt: cum* enim Laodiceæ, cũ Apameæ, cum Synnadis*, cum Philomeli*, cum Iconij eſſem; quibus in opidis omnibus commoratus ſum: omnes iam iſtius generis legationes erãt conſtitutæ. Atque hoc tamen te ſcire uolo, me de iſto ſumptu legationum aut minuendo, aut remittendo decreuiſſe nihil, niſi quod principes ciuitatum a me poſtulaſſent, ne in uenditionẽ tributorum, & illam acerbiſſimam exactionẽ, quam tu non ignoras, capitum, atque oſtiorum, inducerentur ſumptus minime neceſſarij. Ego autem, cum hoc ſuſcepiſſem, non ſolũ iuſtitia, ſed etiam* miſericordia adductus, ut leuarem miſerijs perditas ciuitates, & perditas maxime per magiſtratus ſuos; nõ potui in illo ſumptu non neceſſario negligens eſſe. Tu, cum iſtiuſmodi ſermones ad te delati de me ſunt,* non debuiſti credere. ſin autem eo genere delectaris, ut quæ tibi in mentem ueniant, alijs attribuas: genus ſermonis inducis in amicitiam minime liberale. Ego, ſi in prouincia de tua fama detrahere umquam cogitaſſem, nõ ad generũ tuũ Lẽtulum, neque ad* libertum tuum Brundiſij, neque ad*

præ-

ad Iconiũ. ep. 6

ubi caſtra erãt. ep. 5. & 6.

Laodiceæ biduũ, Apameæ dies quinque, Synnadis triduum, Philomeli dies quinque, Iconij decem.

ad Att. l. 5. ep. 20. eſſe aliter ep. 16. eiuſdem lib.

ab officio ſuo.

tacite accuſat Appiũ aut imprudentiæ, aut maleuoli animi.

Phaniam ep 5

L. Clodiũ ep. 5

præfectum fabrûm Corcyræ, quem in locum me uenire uelles, retuliſſem. Quare potes, doctiſſimis hominibus auctoribus, quorum ſunt de amicitia gerenda præclariſſime ſcripti libri, genus hoc totum orationis tollere: * Diſputabant; ego contra diſſerebam. * Dicebant, ego negabam. an mihi de te nihil eſſe dictum umquã putas? ne hoc quidem, quod, cũ me * Laodiceam uenire uoluiſſes, Taurum ipſe tranſiſti? quòd iiſdem diebus meus conuẽtus erat Apameæ, Synnadis, Philomeli, tuus Tarſi? non dicam * plura; ne, in quo te obiurgem, id ipſum uidear imitari. Illud dicam, ut ſentio: ſi iſta, quæ alios loqui dicis, ipſe ſentis; tua ſũma * culpa eſt: ſin alij tecum hæc loquũtur; tua tamen, quod audis, culpa non nulla eſt. mea ratio in tota amicitia noſtra conſtans, & grauis reperietur. Quod ſi quis me aſtutiorẽ fingit; quid poteſt eſſe * callidius, quã, cũ te abſentẽ ſemper defenderim, cum præſertim mihi uſu uẽturũ nõ arbitrarer, ut ego quoque abſens a te defendẽdus eſſem, nunc committere, ut tu * iure optimo me abſentẽ deſerere poſſes? Vnũ genus excipio ſermonis, in quo perſæque aliquid dicitur: quod te putẽ nolle dici; ſi aut legatorũ tuorũ cuipiã, aut præfectorum, aut tribunorum mil. male dicitur: quod tamẽ ipſum nõ mehercule adhuc accidit me audiẽte, ut aut grauius diceretur, aut in * plures, quã mecũ Corcyræ Clodius eſt locutus, cũ in eo genere maxime quereretur te aliorũ improbitate minus felicẽ fuiſſe. hos ego ſermones, quod & multi ſunt, & tuã exiſtimationẽ, ut ego ſentio, nõ offendunt, laceſſiui numquã, ſed nõ ualde * repreſſi. ſi quis eſt, qui neminẽ bona fide in gratiam putet redire poſſe: non noſtram is perfidiam coarguit, ſed indicat ſuam; ſimulq. non de me is peius, quam de te, exiſtimat. ſin autem

uidentur eſſe uerba ex Appij litteris.

ad Att. lib. 5. ep. 16.

ep. 9

ne colligã ea, quæ mihi de te dicta ſunt.

qui fictis artibus oppugnes amicitiam noſtram.

εἰρωνικῶς.

quid enim ſtultius?

læſus a me in prouincia.

in alios enim potius, quã in te:

artificioſe Appium excuſat.

ep. 1. l. 2.

quem mea inſtituta in prouincia non delectant; & quaſdam * diſſimilitudine inſtitutorum meorum, ac tuorum lædi ſe putat; cum uterque noſtrum recte fecerit, ſed non idem uterque ſecutus ſit: hunc ego amicum habere non curo. * liberalitas tua, ut hominis nobiliſſimi, latius in prouincia patuit; noſtra ſi anguſtior, & ſi de tua prolixa, beneficaq. natura limauit aliquid poſterior annus propter quandã triſtitiam * temporum, nõ debent mirari homines, cum & natura ſemper ad largiendũ ex alieno fuerim reſtrictior, & temporibus, quibus alij mouentur, ijſdẽ ego mouear, me eſſe acerbum ſibi, ut ſim dulcis mihi. De rebus urbanis quod me certiorẽ feciſti, cũ per ſe mihi gratũ fuit, tum quod ſignificaſti tibi omnia mea mãdata curæ fore. in quibus unum illud te præcipue rogo, ut cures, ne quid mihi ad hoc negotij aut oneris accedat, aut temporis: Hortenſiumque, noſtrum * collegam, & familiarem, roges, ut, ſi umquam mea cauſſa quidquã aut ſenſit, aut fecit, de hac quoque ſententia * bima decedat; qua mihi nihil poteſt eſſe inimicius. De noſtris rebus quod ſcire uis: Tharſo nonis Oct. Amanũ uerſus profecti ſumus. hæc ſcripſi poſtridie eius diei, cũ caſtra haberẽ in agro Mopſueſtiæ. ſi quid egero, ſcribã ad te: neque domũ umquã ad meos litteras mittam, quin adiungam eas, quas tibi reddi uelim. De Parthis quod quæris, fuiſſe nullos puto. Arabes qui fuerũt, admixto * Parthico ornatu, dicũtur omnes reuertiſſe. hoſtẽ eſſe in Syria negãt ullũ. Tu uelim ad me quã ſepiſſime & de tuis rebus ſcribas, & meis, & de omni reip. ſtatu: de quo ſum ſollicitus eo magis, quod ex tuis litteris cognoui, Pomopiũ noſtrum in Hiſpaniam iturum. Vale.

uide ep. 15. l. 2

eum uideatur eum laudare, carpit, ut ex alienis rebus liberalem liberalitatem reſpuentium.

In auguratu. Phil. 2. & in Bruto.

ut prouinciæ ab iiſdem rectoribus per biennium regerentur.

quo plus terroris inferrent.

quo abſẽte infirmæ uidebuntur partes optimatum. ep. 21. l. 5 ad Att.

Litteris

Litteris, humaniſſime ſcriptis, humaniſſime & ipſe reſpondet. gratulatur de triumphi ſpe hortatur ad abſolutionem librorum auguralium. ſupplicationes petit.

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro 9

Vix tandem legi litteras dignas Appio Clodio, plenas humanitatis, officij, diligentiæ. adſpectus uidelicet urbis tibi tuã priſtinã urbanitatem reddidit. nã quas ex itinere, ante quã ex Aſia egreſſus es, ad me litteras miſiſti, unas de legatis a me prohibitis proficiſci, alteras de Appianorum ædificatione impedita, legi perinuitus. itaque conſcientia meæ conſtantis erga te uoluntatis reſcripſi tibi ſubiratus. ijs uero litteris lectis, quas Philotimo, liberto meo, dediſti,* cognoui, intellexiq. in prouincia multos fuiſſe, qui nos, quo animo inter nos ſumus, eſſe nollent; ad urbem uero ut acceſſeris, uel potius ut primum tuos uideris, cognoſſe te ex ijs, qua in te abſentem fide, qua in omnibus officijs tuendis erga te obſeruantia, & conſtantia fuiſſẽ. itaque quanti illud me æſtimare putas, quod eſt in tuis litteris ſcriptũ? ſi quid inciderit, quod ad meã dignitatẽ ptineat, etſi uix fieri poſſit, tamen te parem mihi gratiam relaturum. tu uero facile facies:* NIHIL *eſt enim quod ſtudio, & beneuolentia, uel amore* potius effici non poſſit. Ego, etſi & ipſe ita iudicabã, & fiebã crebro a meis per litteras certior; tamen maximã lætitiam cepi ex tuis litteris de *ſpe minime dubia, & plane explorata triumphi tui: neque uero ob eam cauſſam, quo ipſe facilius conſequerer, (nam id quidem* ἐπίφθονον eſt) mehercule, quod tua dignitas, atque amplitudo mihi eſt ipſa cara per ſe. quare, quoniam plures tu habes, quam ceteri, quos ſcias in hanc prouinciam proficiſci, quod te adeunt fere omnes, ſi quid uelis: gratiſſimum*

Appii propriã eſſe humanitatem oſtendit.

epiſt. 7

Appiũ nõ ſua ſponte fuiſſe iniquiorẽ in ſe, ſed improborum opera ſignificat.

eodem modo. Diligere, minus eſt, quam Amare. ep. 14 l. 9 & 1. ad Br. ex tuis rebus geſtis.

Epicurei ad ſe ipſos omnia referebant.

mihi feceris, ſi ad me, ſimul atque adeptus eris, quod & tu confidis, & ego opto, litteras miſeris. longi ſubſellij, ut noſter Pompeius appellat, iudicatio, & mora ſi quem tibi item unum, alterum ue diem abſtulerit; (quid enim poteſt amplius?) tua tamen dignitas ſuum locum obtinebit. ſed, ſi a me diligi uis, ad me litteras, ut quamprimum lætitia afficiar, mittito. Et uelim, *reliquum quod eſt promiſſi, ac muneris tui, mihi perſoluas. cum ipſam cognitionem iuris* auguralis conſequi cupio: tum mehercule tuis incredibiliter ſtudijs erga me, muneribusq. delector. quod autem a me tale quiddam deſideras: ſane mihi* conſiderandum eſt, quonam te remunerer potiſſimum genere. nam profecto non eſt meum, qui in ſcribendo, ut ſoles admirari, tantum induſtriæ ponam, committere, ut in ſcribendo negligens fuiſſe* uidear; præſertim cum id non modo negligentis, ſed etiam ingrati animi crimen futurum ſit. uerum hæc uidebimus. Illud, quod polliceris, uelim pro tua fide, diligentiaque, & pro noſtra inſtituta, ſed iam inueterata amicitia cures, enitare, ut* ſupplicatio nobis quam honorificentiſſime, quamprimumq. decernatur. Omnino ſerius miſi litteras, quam uellem. in quo cũ difficultas nauigandi fuit odioſa: tum in ipſum diſceſſum ſenatus incidiſſe credo meas litteras. ſed id feci adductus auctoritate, & conſilio tuo: idq. a me recte factum puto, quod nõ ſtatim, ut imperator appellatus ſim, ſed, alijs rebus additis, æſtiuisq. confectis, litteras miſerim. Hæc igitur tibi erunt curæ, quemadmodum oſtendis meq. totum, & mea, & meos commẽdatos habebis. Vale.*

* ſenatum intelligit, ſenatus enim triũphũ dabat.

* partem enim promiſſi iam pſtiterat ep.4. ſcribebat Appius de iure augurali ep. xi. & Feſtus.

* ſi gratus eſſe nolo.

* ſi accepto a te munere, nihil remittam.

* pro rebus in Amano geſtis ep.4. lib. 15.

Dolabella Appium accuſauerat, eoq. ipſo tempore Ciceronis filiam duxerat uxorem. id factum a ſuis, ſe inſciente conatur Cicero probare, & in hanc ſentẽtiam multa colligit.

Cicero

Cicero imp. s. D. Ap. pulchro. 10

CVM eſt ad nos allatum de temeritate eorum, qui tibi* negotium faceſſerent; etſi grauiter primo nuncio commotus ſum, quod nihil tam præter opinionem meam accidere potuit; tamen, ut me collegi, * cetera mihi facillima uidebantur; quòd & in te ipſo maximam ſpē, & in tuis magnam habebam; multaq. mihi ueniebant in mentē, quamobrē iſtū laborē tibi etiam* honori putarē fore: illud plane moleſte tuli, quod certiſſimū, & iuſtiſſimū triumphum hoc inuidorum cōſilio eſſe tibi* ereptum uidebā. quod tu ſi tanti facies, quanti ego ſemper iudicaui faciundum eſſe: facies ſapienter, & ages* uictor ex inimicorū dolore triumphū iuſtiſſimum. ego enim plane uideo fore neruis, opibus, ſapientiaq. tua, uehementer ut inimicos tuos pœniteat intemperantiæ ſuæ. De me tibi ſic, cōteſtans omnes deos, promitto, atque confirmo: me pro* tua dignitate (malo enim dicere, quam pro ſalute) in hac prouincia, cui tu præfuiſti, rogando, deprecatoris; laborando, propinqui; auctoritate, cari hominis, ut ſpero, apud ciuitates; * grauitate, imperatoris ſuſcepturum officia, atque partes. omnia uolo a me & poſtules, & exſpectes. uincam meis officijs cogitationes tuas. Q. Seruilius perbreues a te mihi litteras reddidit: quæ mihi tamen nimis longæ uiſæ ſunt. iniuriam enim mihi fieri putabam, cum rogabar. nollem accidiſſet tempus, in quo perſpicere poſſes, quanti ego te, quanti * Pompeium, quem unum ex omnibus facio, ut debeo, plurimi; quanti * Brutum facerem: quamquam in conſuetudine quotidiana perſpexiſſes, ſicuti perſpicies: ſed quoniam accidit, ſi quid a me prætermiſſum fuerit, commiſſum facinus, & admiſſum dedecus confitebor. * Pontinius, qui a te tractatus

lenius, quam dixeris, Qui te accuſarent.

i. quod attinet ad crimina tibi obiecta.

in aduerſis .n. uirtus maxime perſpicitur.

uide ep.6.l.2.

abſolutus,

ne quis teſtis contra te Romam ueniat.

pōderis enim plus h bebūt officia mea ob auctam mihi ex imperatoris nomine dignitatem.

ſocerum filiæ tuæ, ep.4.

generum tuū, ep.4.

Ciceronis legatus ep. 3. & ad Att. ep. 16. l. 5

est

eſt præſtanti, ac ſingulari fide, cuius tui beneficij ſum ego teſtis, præſtat tibi memoriā, beneuolentiāque, quam debet: qui cum, maximis rebus ſuis coactus, a me inuitiſſimo deceſſiſſet; tamen, ut uidit tua intereſſe, conſcendēs iam nauem Epheſo Laodiceam * reuertit. talia cum te ſtudia uideā habiturum eſſe innumerabilia; plane dubitare nō poſſū, quin tibi amplitudini iſta ſollicitudo futura ſit. ſi uero efficis, ut cenſores creentur; & ſi ita geſſeris * cenſuram, ut & debes, & potes: non tibi ſolū, ſed tuis omnibus uideo in perpetuū ſummo te præſidio futurū. Illud pugna, & enitere, ne quid nobis temporis prorogetur: ut, cum hic tibi ſatisfecerimus, iſtic quoque noſtram in te beneuolentiā nauare poſſimus. Quæ de hominū, atque ordinum omniū erga te ſtudijs ſcribis ad me, * minime mihi miranda, & maxime iucunda acciderunt: eadēq; ad me perſcripta ſunt a familiaribus meis. itaque capio magnā uoluptatē, cum tibi, cuius mihi amicitia non ſolū ampla, ſed etiā * iucunda eſt, ea tribui, quæ debeantur, tū uero etiamnum remanere in ciuitate noſtra ſtudia prope omnium conſenſu erga fortes, & induſtrios uiros, quæ mihi ipſi una ſemper tributa merces eſt laborū, & uigiliarum mearum. Illud uero mihi permirum accidit, tantā temeritatē fuiſſe in eo * adoleſcente, cuius ego ſalutē duobus capitis iudicijs ſumma contentione defendi, ut, tuis inimicitijs ſuſcipiēdis, obliuiſceretur * patroni omniū fortunarum, ac rationum ſuarū; præſertim cum tu omnibus uel ornamētis, uel præſidijs redundares; illi (ut leuiſſime dicā) multa deeſſent: cuius * ſermo ſtultus & puerilis erat iam antea ad me a M. Cœlio, familiari noſtro, perſcriptus: de quo itē ſermone multa ſcripta ſunt abs te. ego autē citius cū eo, qui tuas inimicitias ſuſcepiſſet, ueterē cō

iunctio-

ut in prouincia operā daret, ne quis Roma ad teſtimonium dicendū cōtraueniret. de Appio cenſore ep. 12. l. 8.

ad Planc. Nec miror, & gaudeo, ep. 1. l. 10.

hoc addidit, ne uideatur eū diligere dumtaxat utilitatis cauſſa.

Dolabella.

quem tui eſſe amantiſſimū, nō ignoraret.

iactabat, illam accuſationem a Cicerone ꝓbari, quod ſibi eo ipſo tempore filiam collocaſſet.

iunctionē diremiſſe, quā nouā conciliaſſem. neque enim de meo erga te ſtudio dubitare debes: neque id eſt obſcurū cuiquā in prouincia, nec Romæ fuit. ſed tamē ſignificatur in tuis litteris ſuſpicio quædam, & dubitatio tua, de qua* alienum tempus eſt mihi tecum expoſtulandi, purgādi autē mei neceſſariū. Vbi enim ego cuiquā legationi fui impedimēto, quo minus Romā ad laudem tuā mitteretur? aut in quo potui, ſi te palā odiſſem, minus quod tibi obeſſet, facere? ſi clā, magis aperte inimicus eſſe? Quod ſi eſſem ea perfidia, qua ſunt ij, qui in nos hæc conferunt, tamen ea* ſtultitia certe non fuiſſem, ut aut in obſcuro odio apertas inimicitias, aut in quo tibi nihil nocerent, ſummam oſtenderem uoluntatem nocendi. Ad me adire quoſdā memini, qui dicerent, nimis magnos ſumptus legatis decerni. quibus ego non tam* imperaui, quā* cenſui, ſumptus legatis quam maxime ad legē Corneliam decernendos. atque in eo ipſo me non perſeueraſſe, teſtes ſunt rationes ciuitatum: in quibus, quantum quæque uoluit legatis tuis datum, induxit. Te autem quibus mendacijs homines leuiſſimi onerarunt? non modo ſublatos ſūptus, ſed etiā a procuratoribus eorū, qui iā profecti eſſēt, repetitos, & ablatos, eamq. cauſſam, multis omnino nō eūdi fuiſſe.* Quererer tecum, atque expoſtularē, niſi, ut ſupraſcripſi, purgare me tibi hoc* tuo tēpore, quā accuſare te, mallē, idq. putarē eſſe rectius.* itaque nihil de te, quod credideris; de me, quamobrem non debueris credere, pauca dicam. nam ſi me uirum bonū, ſi dignum ijs ſtudijs, eaq. doctrina, cui me a pueritia dedi, ſi ſatis magni animi, non minimi conſilij in maximis rebus perſpectū habes, nihil in* me nō modo perfidiſum, & inſidioſum, & fallax in amicitia, ſed ne humile quidē, aut ieiunū debes agnoſcere.

ne ſatis gratū ex accuſatione etiam iuſti[illegible] hinc etiam moleſtiam addere.

Stultum eſt ſi oſtendere uoluntatem nocendi, in quo nocere nō poſſis.

non hoc imperij ſolum, ſed etiam iudicij fuit.

quod aures ſibi ꝓuincia. ep. 8. cum ſis reus. quaſi dicat, non contrarie, ſed pro me diſputabo

a ſua perſona

re. ſin autẽ me aſtutũ, & occultũ lubet fingere: quid eſt, quod minus cadere in eiuſmodi naturã poſſit, quàm aut florentiſſimi* hominis aſpernari beneuolẽtiam; *aut eius exiſtimationẽ oppugnare in prouincia, cuius laudẽ domi defenderis, aut in ea re animũ oſtendere* inimicũ, in qua nihil obſis; aut id eligere ad perfidiã, quod ad indicandũ odiũ apertiſſimũ ſit, ad nocendũ leuiſſimũ? * Quid erat autẽ, cur ego in te tã implacabilis eſſem, cũ te ex fratre meo ne tunc quidẽ, cum tibi prope neceſſe eſſet eas agere partes, inimicũ mihi fuiſſe cognouiſſem? cum uero reditũ noſtrum in gratiam uterque expetiſſet: quid in conſulatu tuo fruſtra* mecum egiſti, quod me aut facere, aut ſentire uoluiſſes? quid mihi mandaſti, cum* te Puteolis proſequerer, in quo non exſpectationem tuam diligẽtia mea uicerim? Quod ſi id eſt maxime aſtuti, omnia ad ſuã utilitatem referre: quid mihi tandem erat* utilius, quid commodis meis aptius, quam hominis nobiliſſimi, atque honoratiſſimi coniunctio, cuius opes, ingenium, liberi, *affines, propinqui mihi magno, uel ornamento, uel præſidio eſſe poſſent? quæ tamen ego omnia in expetenda amicitia tua, non aſtutia quadam, ſed aliqua potius ſapientia ſecutus ſum. Quid illa uincula, quibus quidem libentiſſime aſtringor, quanta ſunt? * ſtudiorum ſimilitudo, ſuauitas conſuetudinis, delectatio uitæ, atque uictus, ſermonis ſocietas, litteræ* interiores. Atque hæc domeſtica. Quid illa tandem* popularia? reditus illuſtris in gratiam; in quo ne per imprudentiam quidem errari poteſt ſine ſuſpicione perfidiæ: ampliſſimi ſacerdotij* collegium, in quo nõ modo amicitiam uiolari apud maiores noſtros fas non erat, ſed ne cooptari quidem ſacerdotem licebat, qui cuiquam ex collegio eſſet inimicus. Quæ ut omittã tã mul-

a perſona Appii.
a tempore.
ab ipſa re.
ab ingrati ani minora.

a cõſtantia ſua
eũtem in prouinciam.
ab utili.
Pompeius maxime, & M. Brutus. ep. 4.
a ſtudiis, a conſuetudine, a litteris
ep. ult. lib. 7.
ab hominum opinione.
erat uterque augur. ep. 4.

multa, atque tanta; quis umquam tanti quemquam fecit, ut facere potuit, aut debuit, quanti ego* Cn. Pompeium, ſocerum filiæ tuæ? etenim, ſi merita ualent: patriam, liberos, ſalutem, dignitatem, memetipſum mihi per illum reſtitutum puto. ſi conſuetudinis iucunditas: quæ fuit umquã amicitia conſularium in noſtra ciuitate coniunctior? ſi ulla amoris, atque officij ſigna: quid mihi ille non commiſit? quid non mecum communicauit? quid de ſe in ſenatu, cum ipſe* abeſſet, per quemquam agi maluit? quibus ille me rebus non ornatiſſimum uoluit ampliſſime? qua denique ille facilitate, qua humanitate tulit contentionẽ meam pro Milone, aduerſantem interdum actionibus ſuis? quo ſtudio prouidit, ne qua me illius temporis* inuidia attingeret; cum me conſilio, cum auctoritate, cum armis denique texit ſuis? quibus quidem temporibus hæc in eo grauitas, hæc animi altitudo fuit, non modo ut Phrygi alicui, aut* Lycaoni, quod tu in legatis feciſti, ſed ne ſummorum quidem hominum maleuolis de me ſermonibus crederet. Huius igitur filius cum ſit gener tuus; cumque, præter hanc coniunctionem affinitatis, quam ſis Cn. *Pompeio carus, quamq. iucundus, intelligam: quo tandem animo in te eſſe debeo? cum præſertim eas ad me is litteras miſerit, quibus, etiam ſi tibi, cui ſum amiciſſimus, hoſtis eſſem, placarer tamen totumq. me ad eius uiri, ita de me meriti, uoluntatem, nutumq. conuerterem. Sed hæc hactenus: pluribus enim etiã fortaſſe uerbis, quam neceſſe fuit, ſcripta ſunt. Nunc ea, quæ a me* perfecta, queq. inſtituta ſunt, cognoſce. atque hæc agimus, & agemus magis pro dignitate, quam pro periculo tuo. te enim, ut ſpero, propediem cenſorem audiemus: cuius magiſtratus officia, quæ ſunt maximi animi, ſummiq. conſilij, ti

bi

a Cn. Pompei perſona. ep. 4.

præſertim bello Mithridat.

quia ſuſpicio fuit, cõſilio Ciceronis Clodium a Milone occiſum.

Lycaonia pertinebat ad imperium Ciceronis. ep. 5. & ad Att. ep. 15. lib. 5.

qui & ipſe augur erat. Ph. 2.

in prouincia, quę ad Appij, a Dolabella accuſati, abſolutionem pertinerent.

etiam ſi oppetenda mors eſſet, domi, atque in patria mallem, quam in externis, atque alienis locis. hoc idem* omnes, qui te diligunt, ſentiunt; quorum eſt magna pro tuis maximis, clariſſimisq. uirtutibus multitudo. Habemus etiam* rationẽ rei familiaris tuæ, quam diſſipari nolumus. nam, etſi nullã poteſt accipere iniuria, quæ futura perpetua ſit; propterea quod neque is, qui* tenet remp. pateretur, neque ipſa reſp. tamen impetu prædonũ in tuas fortunas fieri nolo. ij autẽ qui eſſet, auderẽ ſcribere, niſi te intelligere cõfiderẽ. Hic te unius ſolicitudines unius et multæ, & aſſiduæ lacrymæ C.* Marcelli, fratris optimi, deprecatur. nos curæ, et dolore proximi ſumus, precibus tardiores, quod ius adeundi cũ ipſi deprecatore eguerimus, nõ habemus, gratia tantũ poſſumus, quãtũ uicti; ſed tamen conſilio, ſtudio Marcello non deſumus: à tuis* reliquis non adhibemur: ad omnia parati ſumus. Vale.

a communicõ ſilio.

ab utili.

idem aliis uel b 5 ep 8. & 9. & 13.

conſularis.

ſic in orat. pro eo.

de Marcelli re diu minime laborantibus. ep. 8. & 11.

Et hæc eo ſpectat, ut Marcello reditus in patriam perſuadeatur.

Cicero S. D. Marcello. 8

NEQVE monere te audeo, præſtanti prudẽtia uirum; nec confirmare maximi animi hominem, uirũq. fortiſſimũ; conſolari uero nullo modo. nam ſi ea, quæ acciderũt, ita fers, ut audio: gratulari magis* uirtuti debeo, quã conſolari dolorem tuum. ſin te tanta mala reip. frangunt; non ita abundo ingenio, ut te conſoler, cum ipſe me non poſſim. Reliquum eſt igitur, ut tibi me in omni re eum præbeam, præſtemque, ut ad omnia, quæ tui uelint, ita adſim preſto, ut me nõ ſolum omnia debere tua cauſa, quæ poſſum, ſed ea quoque, quæ* non poſſum, putent. Illud tamen,* uel tu me monuiſſe, uel cenſuiſſe puta, uel propter beneuolentiam tacere non potuiſſe; ut, quod ego

quæ in aduerſis maxime perſpicitur.

facio, tu quoque animum inducas; ſi ſit aliqua reſp. in ea te eſſe oportere, iudicio omnium, re, principem, neceſſitate cedentem tempori: ſin autem nulla ſit, hunc tamen aptiſſimum eſſe etiam ad * exſulandum locum. ſi enim libertatē ſequimur; qui locus hoc dominatu uacat? ſin qualemcumque locum; quis eſt domeſtica ſede iucundior? ſed mihi crede, etiam is, qui omnia tenet, fauet ingenijs: nobilitatem uero, & dignitatem hominum, quantum ei res, & ipſius cauſſa concedit, amplectitur. Sed plura, quam ſtatueram. redeo ergo ad unum illud, me tuum fore cum tuis, ſi modo erunt * tui; ſin minus, me certe in omnibus rebus satis noſtræ coniunctioni, amoriq. facturum. Vale.

exſilium enim eſt, ubi reſp nō eſt.

hoc adiecit, ut Marcellus ne- rerum dignitatem ſperaret.

uide ep. ſuperiorem, & 21.

Reditum in patriam ſuadet, ut ſupra, argumenta ex intima arte depromit. ad perſuadendum firmiſſima.

Cicero s. d. Marcello 9

Etsi perpaucis ante diebus dederam Q. Mucio litteras ad te pluribus uerbis ſcriptas, quibus declaraueram, quo te animo cenſerem eſſe oportere, & quid tibi faciendum arbitrarer: tamen, cum Theophilus, libertus tuus, proficiſceretur, cuius ego fidem erga te, beneuolentiamq. perſpexeram; ſine meis litteris eum ad te uenire nolui. Iiſdem igitur de rebus etiam atque etiam hortor, quibus ſuperioribus litteris hortatus ſum; ut in ea rep.* quæcumque eſt, quamprimum uelis eſſe. multa uidebis fortaſſe, quæ nolis; non plura tamen, quam audis quotidie. non eſt porro tuum, uno ſenſu ſolum oculorum moueri; cum illud idem auribus percipias, quod etiam * maius uideri ſolet, minus laborare. At tibi ipſi dicendum erit aliquid, quod non ſentias; aut faciendum, quod non probes. Primum, Tempori cedere,

ſupra dixit, Cuiuſmodi res eſſet. ep. 7.

diuerſa ratio. ep. 1. l. 6. pro auribus contra oculos.

cedere, id eſt neceſſitati parere, ſemper ſapientis eſt habitum. deinde, non habet, ut nunc quidem eſt, id uitij res. dicere fortaſſe, quæ ſentias, non licet; tacere plane licet. * omnia enim delata ad unum ſunt. is utitur conſilio ne ſuorum quidem, ſed ſuo. quod non multo ſecus fieret, ſi* is remp. teneret, quem ſecuti ſumus. an, qui in bello, cum omnium noſtrum coniunctum eſſe periculum ſuo cerneret,* certorum hominum minime prudentium conſilio uteretur, eum magis communem cenſemus in uictoria futurum fuiſſe, quam incertis in rebus fuiſſet? & qui nec, te conſule, tuum ſapientiſſimum conſilium ſecutus eſſet; nec, *fratre tuo conſulatum ex auctoritate tua gerente, uobis auctoribus uti uoluerit; nunc omnia tenentem, noſtras ſententias deſideraturum cenſes fuiſſe?* OMNIA *ſunt miſera in bellis ciuibus: quæ maiores noſtri ne ſemel quidem; noſtra* ætas ſæpe iam ſenſit: ſed* MISERIVS *nihil, quam ipſa* uictoria: quæ, etiam ſi ad meliores uenit, tamen eos ipſos ferociores, impotentioresq. reddit; ut, etiam ſi natura tales non ſint, neceſſitate eſſe cogantur:* *MVLTA *enim uictori eorum arbitrio, per quos uicit, etiam inuito facienda ſunt. An tu non uidebas mecum ſimul, quam illa* crudelis eſſet futura uictoria? igitur tunc quoque patria careres, ne, quæ nolles, uideres? non, inquies: ego enim ipſe tenerem opes, & dignitatem meam. at erat tuæ uirtutis, in minimis res ſuas ponere; de rep. uehementius laborare. Deinde, qui finis iſtius conſilij eſt? nam adhuc & factum tuum probatur, & ut in tali re, etiam* fortuna laudatur. factum, quod & initium belli neceſſario ſecutus ſis, & extrema ſapienter perſequi nolueris; fortuna, quod honeſto otio tenueris & ſtatum, & famam dignitatis tuæ.* * *nunc*

ep 50 l. 12. Att.

idem aliis uerbis ep. 7. 8. & 13.

Pompeius.

Scipionis, Domitii, & aliorum.

C. Marcello, ep. 7 & 9.

propter Syllana tempora. ep 4. & Phil 8.

Cæſarem excuſat, ep 18. l. 12.

ep. 4 hic Marcellū acri pertinacia munitū, tamē expugnat.

quod tuto otio fruaris. infra.

uero nec locus tibi ullus dulcior eſſe debet patria; nec eã diligere minus debes, quòd deformior eſt, ſed miſereri potius; nec eã, *multis claris uiris orbata, priuare etiã aſpectu tuo. Denique, ſi fuit magni animi, nõ eſſe ſupplicem uictori; uide, ne ſuperbi ſit, aſpernari eiuſdem liberalitatẽ: & ſi ſapientis eſt carere patria, duri nõ deſiderare: & ſi re publica nõ poſſis frui, ſtultũ eſt nolle priuata. Caput illud eſt, ut, ſi iſta uita tibi commodior eſſe uideatur, *cogitandũ tamen ſit, ne tutior non ſit. magna gladiorũ eſt licentia: ſed in externis locis minor etiã ad *facinus uerecundia. mihi ſalus tua tantæ curæ eſt; ut Marcello fratri tuo aut par, aut certe proximus ſim. Tuum eſt conſulere *temporibus, & incolumitati, & uitæ, & fortunis tuis. Vale.

Pompeio, Catone, Domitio, Scipione, Bibulo, Lentulo, Appio: qui erãt omnes cõſulares, excepto Catone prętorio.

quod non cogitare, ſapientis non eſt. ſupra.

ut cogites eum eſſe in Cæſaris poteſtate.

Hortatur, ut reditũ maturet. iã.n. de reditu pſuaſerat.

Cicero s. d. Marcello. 10

ETSI nihil noui, quod ad te ſcriberẽ, habebam, magisq. litteras tuas iam expectare incipiebã, uel te potius ipſum: tamen, cum Theophilus proficiſceretur, nõ potui nihil ei litterarũ dare. Cura igitur, ut quamprimum uenias: uenies enim, mihi crede, exſpectatus, neque ſolũ nobis, id eſt tuis, ſed prorſus omnibus. uenit enim mihi in mẽtẽ, ſubuereri interdũ, ne te delectet *tarda deceſſio. quod ſi nullũ haberes ſenſum, niſi oculorũ; prorſus tibi ignoſcere, ſi quoſdã nolles uidere. ſed cũ leuiora nõ multo eſſẽt, quæ *audirentur, quam quæ uiderentur; ſuſpicarer autem multum intereſſe rei familiaris tuæ, te quamprimum uenire, idq. in omnes *partes ualere; putaui, de re te eſſe admonendum. ſed quoniam, quod mihi placeret, oſtendi; reliqua tu pro tua prudentia conſiderabis. me tamen uelim, quod ad tempus te exſpectemus, certiorem

ut qui non libenter uenias.

de malis reip.

ep. 10. l. 5. & ep. 10. l. 13. Att. Nullam ad partem ualet.

certiorem facias. Vale.

Significat, ſe in patriam rediturum, commotum conſilio, & auctoritate Ciceronis.

Marcellus s. d. Ciceroni. 11

PLVRIMVM *ualuiſſe apud me tuã ſemper auctoritatẽ, cũ in omni re, tum in hoc maxime negotio, potes exiſtimare. cum mihi C. Marcellus frater, amantiſſimus mei, non ſolum conſiliũ daret, ſed precibus quoque me obſecraret; non prius mihi perſuadere potuit, quã tuis eſt effectũ litteris, ut uterer ueſtro potiſſimũ cõſilio.* Res *quẽadmodũ ſit acta, ueſtræ litteræ mihi declarãt.* Gratulatio *tua etſi eſt mihi probatiſſima, quod ab optimo ſit animo; tamen hoc mihi multo iucundius eſt, &* gratius, *quod, in ſumma paucitate amicorũ,* propinquorũ *ac neceſſariorũ, qui uere meæ ſaluti fauerent, te cupidiſſimum mei, ſingularemq. mihi beneuolentiam præſtitiſſe cognoui.* Reliqua *ſunt eiuſmodi, quibus ego, quoniã hæc erãt tẽpora, facile, & æquo animo carebã: hoc uero eiuſmodi eſſe ſtatuo, ut ſine taliũ, & uirorũ amicorũ beneuolentia, neq. in aduerſa, neque in ſecũda fortuna quiſquã uiuere poſſit. itaque in hoc ego mihi gratulor. tu uero ut intelligas, homini amiciſſimo te tribuiſſe officium, re tibi præſtabo.* Vale.

auctoritate poteſt aliquis apud nos plus ualere, quam frater; amore non item.

de ipſius reditu a Cæſare impetrato.

hinc illud, Si modo erunt tur. ep 8.

præter unũ te.

quorum & uirtus, & beneuolentia ſingularis.

Marcellum a Magio interfectum, ſuaq. erga mortuum officia ſignificat.

Seruius s. d. Ciceroni. 12

ETSI *ſcio non iucundiſſimũ me nuncium uobis allaturum; tamen, quoniam* CASVS, *& natura in bonis dominatur; uiſum eſt faciẽdum, quoquo modo res ſe haberet, uos certiores facere:* Ad x. Kal. Iun. *cum ab Epidauro Piræeum naui aduectus eſſem,* ibi Marcellum

aut enim caſu moriuntur homines, aut natura.

collegam noſtrum, conueni; eamq. diem ibi conſumpſi, ut cum eo eſſem. poſtero die, cum ab eo digreſſus eſſem, eo conſilio, ut ab Athenis in Bœotiam irem, reliquamq. *iuriſdictionem abſoluerem: ille, uti aiebat, ſupra* Maleas in Italiã uerſus nauigaturus erat. poſtridie eius diei, cũ ab Athenis proficiſci in animo haberem; circiter horam decimã noctis Poſtumius, familiaris eius, ad me uenit, & mihi nunciauit, M. Marcellum, collegam noſtrum post cenæ tẽpus a P. Magio Cilone, familiari eius, pugione percuſſum eſſe: & duo uulnera accepiſſe, unũ in ſtomacho, alterum in capite* ſecundũ aurẽ. ſperare tamen, eum uiuere poſſe: * Magiũ ſe ipſum interfeciſſe: poſtea ſe a Marcello ad me miſſum eſſe, qui hæc nunciaret, et rogaret, uti cogerẽ medicos. coegi; & e ueſtigio eo ſum profectus prima luce. cum non longe a Piræo abeſſem, puer* Acidini mihi obuiam uenit cum codicillis; in quibus erat ſcriptum, paullo ante lucem Marcellum diem ſuum obiiſſe. ita uir clariſſimus ab homine teterrimo acerbiſſima morte eſt affectus; & cui inimici propter dignitatẽ* pepercerant, inuentus eſt amicus, qui ei mortem afferret. ego tamen ad tabernaculum eius perrexi; inueni duos libertos, & pauculos ſeruos: reliquos aiebant profugiſſe metu perterritos, quod dominus eorũ* ante tabernaculũ interfectus eſſet. coactus ſum in eadẽ illa lectica, qua ipſe delatus erat, meisq. lecticariis in urbẽ eũ referre: ibiq.* pro ea copia, quæ Athenis erat, funus ei ſatis amplũ faciendũ curaui. ab Athenienſibus locũ ſepulturæ intra urbẽ ut darẽt, impetrare non potui: quod religione ſe* impediri dicerẽt: neq. tamẽ id antea cuiquã cõceſſerãt. quod proximũ fuit; uti in quo uellemus gymnaſio eum ſepeliremus, nobis permiſerũt. nos in nobiliſſimo orbis terrarũ

In conſulatu. ep. 4.

præerat enim Sulpicius Achaiæ. ep. 4.

de Malea uide Plin. ep. li. 10. & Liu. lib. 4. & Euſtath.

poſt aurem. Att. ep. 10. lib. 13.

cognomen gẽtis Manliæ.

Cæſar enim ei reditum in patriã cõceſſerat.

quod ſeruis capitale erat, q dominũ nõ defendiſſent. Cic. o de re. l. 4.

Villam ſuburbanam pro copia ædificatio, in bono prædio.

Romæ quoque lex uetabat.

*gymnaſio** Academiæ *locum delegimus;ibiq́; eum combuſſimus;poſteaq́; curauimus,ut iidem* Athenienſes *in eodem loco monumentum ei marmoreum faciendum locarent.ita,quæ noſtra officia fuerunt,pro collegio,& pro pinquitate,& uiuo,& mortuo omnia ei præſtitimus.* Vale. Datæ pridie Kal. Iun. Athenis.

in qua floruerat eius auctor, & princeps Plato.

quia cõſulatũ ſimul geſſerãt.

Exſulantẽ ſpe reditus cõſolans ſuam illi operãq́; ſuum officiũ pollicetur, præterea rem omnẽ familiarẽ. in extremo hortatur,ut bono animo fortiq́; ſit in utrãque partẽ.

Cicero s. D. P. Nigidio Figulo. 13

QVERENTI *mihi iam diu,quid ad te potiſſimum ſcriberem,non modo certa res ulla,ſed ne genus quidem litterarum uſitatum ueniebat in mentem. unam enim partem,& conſuetudinem earum epiſtolarũ,quibus ſecũdis rebus uti ſolebamus, tempus eripuerat: perfeceratq́; fortuna,ne quid tale ſcribere poſſem,aut omnino cogitare. relinquebatur triſte quoddam,& miſerum,& his temporibus conſentaneum genus litterarũ. id quoque deficiebat me:in quo debebat eſſe aut promiſſio auxilij alicuius, aut conſolatio doloris tui. quod pollicerer,non erat. ipſe enim,* pari fortuna abiectus,aliorũ opibus caſus meos ſuſtentabam:ſæpiusq́; mihi ueniebat in mentem, queri,quod ita uiuerem,quam gaudere,quod uiuerem. quamquam enim nulla me ipſum priuatim perculit inſignis iniuria;nec mihi quidquam tali tempore in mentẽ uenit optare,quod non ultro mihi Cæſar detulerit:tamen nihilominus eis conficior curis;ut hoc ipſum,quod* maneã in uita, peccare me exiſtimem. careo enim cum familiariſſimis multis,quos aut mors* eripuit nobis, aut diſtraxit fuga; tum omnibus amicis, quorum beneuolentiam nobis conciliarat per me quondam,te ſocio, defenſa reſp. uerſorq́; in eorum naufragiis,& bonorũ direptionibus*

cõmunicatio fortunæ,genus conſolationis eſt apud afflictos.

cum extincta reſp. ſit Pompeiũ Catonem;Lentulos,& alios uide ep.9.

ep. 1. lib. 6.

Catilinæ coniurationem.

Cæſarem excuſans, auertit culpam in tempora.

Latinorum omnium poſt Varronem doctiſſimus appellatur a Gel. l. 19 c. 14.

idem alijs uerbis. ep. 8. & 9.

tecta admonitio cum laude tamen, ut proxime iam oſtendit.

In reip. calamitate.

nec audio ſolum, quod ipſum eſſet miſerum; ſed etiam id ipſum *uideo, quo nihil eſt acerbius, eorum fortunas diſſipari, quibus nos olim adiutoribus illud *incendium exſtinximus: & in qua urbe modo gratia, auctoritate, & gloria floruimus, in ea nũc ijs quidẽ omnibus caremus. obtinemus ipſius Cæſaris ſummã erga nos humanitatẽ: ſed ea plus non poteſt, *quam uis, & mutatio omnium rerum, atque temporum. itaque, orbus ijs rebus omnibus, quibus & natura me, & uoluntas, & conſuetudo aſſuefecerat; cum ceteris, ut quidem uideor, tum mihi ipſe diſpliceo. natus enim ad agendum ſemper aliquid dignum uiro, nunc non modo agendi rationem nullam habeo, ſed ne cogitandi quidem: & qui antea aut obſcuris hominibus, aut etiã ſontibus opitulari poterã; nunc P. *Nigidio, uni omnium doctiſſimo, & ſanctiſſimo, & maxima quondam gratia, & mihi certe amiciſſimo, ne benigne quidẽ polliceri poſſum. Ergo hoc ereptum eſt literarũ genus. Reliquũ eſt, ut cõſoler, & offeram rationes, quibus te a moleſtijs coner *abducere. at ea quidem facultas, uel tui, uel alterius conſolandi, in te ſumma eſt, ſi unquam in ullo fuit. itaque eam partem, quæ ab exquiſita quadam ratione, & doctrina proficiſcitur, non attingam, tibi totam relinquam. *quid ſit forti, & ſapiẽti homine dignum, quid grauitas, quid altitudo animi, quid acta tua uita, quid ſtudia, quid artes, quibus a pueritia floruiſti, a te flagitent, tu uidebis. ego, quod intelligere, & ſentire, quia ſum Romæ, & quia curo, attendoque, poſſum, id tibi affirmo, te in iſtis moleſtijs, in quibus es hoc tempore, nõ diutius futurum: in *ijs autem in quibus etiam nos ſumus, fortaſſe ſemper fore. uideor mihi perſpicere, primum ipſius animum, qui plurimum poteſt, propenſum ad ſalutem tuam.

tuam.* non ſcribo hoc temere. quo minus familiaris ſum, hoc ſum ad inueſtigandum curioſior. quò facilius,* quibus eſt iratior, reſpondere triſtius poſſit, hoc eſt adhuc tardior ad te moleſtia liberandum. familiares uero eius, & ij quidem, qui illi iucundiſſimi ſunt, mirabiliter de te & loquuntur, & ſentiunt. Accedit eodem uulgi uoluntas, uel potius conſenſus omnium. etiam illa, quæ minimum nunc quidē poteſt, ſed poſſit neceſſe eſt,* reſp. quaſcunque uires habebit, ab ijs ipſis, quibus tenetur. de te propediē, mihi crede, impetrabit. Redeo igitur ad id, ut iā tibi etiā pollicear aliquid, quod primo omiſerā. nam & complectar eius familiariſſimos, qui me admodum* diligunt, multumq. mecum ſunt: & in ipſius conſuetudinē, quā adhuc meus pudor mihi clauſit, inſinuabo: & certe omnes uias perſequar, quibus, putabo adit, quod uolumus peruenire poſſe. in hoc toto genere plura faciā, quā ſcribere audeo.* Cetera quæ tibi a multis prōpta eſſe certo ſcio, a me ſunt paratiſſima. nihil in re familiari mea eſt, quod ego meum malim eſſe, quam tuum. hac de re. & de hoc genere toto hoc ſcribo parcius, quod te, id quod ipſe cōfido, ſperare malo, te eſſe uſurū tuis. Extremū illud eſt, ut te horter, & obſecrē, animo ut maximo ſis; nec ea ſolū memineris, quæ ab alijs magnis uiris accepiſti, ſed illa etiā, quæ ipſe ingenio, ſtudioq. peperiſti. quæ ſi colliges; & ſperabis omnia optime; & quæ acciderint, quaſcumque erunt, ſapienter feres. Sed hæc tu melius, uel optime omnium. Ego, quæ pertinere ad te intelligam, ſtudioſiſſime omnia, diligentiſſimeq. curabo: tuorumq. triſtiſſimo* meo tempore meritorum erga me memoriam conſeruabo. Vale.

ijs, qui in Africa bellum renouauerant. reminiſce ep. 3. l. 6

colligit omnia quæ ualent ad ſpem.

ep. 10. lib.

ut Oppius, Hirtius, Balbus, Matius, Panſa, Poſtumus. ep. 7. 12. & 14. l. 6. 4. l. 7. 20. l. 9.

quod ad rem familiarem attinet.

cum electus a Clodio exſularem.

Reſpon-

Reſpondet ad duplicem Plancij gratulationem de recu-perata Ciceronis dignitate, & de nouis eiuſdē nuptijs cū Publia diuortio iam facto cum Terentia

Cicero s. D. Cn. Plancio. 14

BINAS a te accepi litteras, Corcyræ datas: quarū alteris mihi gratulabare, quod audiſſes meā me priſtinam dignitatem* obtinere; alteris dicebas, te uelle, quæ egiſſem, bene, ac feliciter* euenire. Ego autē, ſi dignitas eſt bene de rep. ſentire, & bonis uiris probare, quod ſentias; obtineo dignitatem meam: ſin autem in eo dignitas eſt, quod ſentias, aut re efficere, ſi poſſis, aut denique libera oratione defēdere; ne* ueſtigium quidem ullum eſt reliquū nobis dignitatis: agiturq. præclare, ſi noſmetipſos regere poſſumus; ut ea, quæ partim iā adſunt, partim impendent, moderate feramus: quod eſt difficile in eiuſmodi * bello, cuius exitus ex altera parte cæde oſtentat, ex altera ſeruitutē. quo in periculo non nihil me cōſolatur, cū recordor, hæc me tū uidiſſe, cum ſecundas etiam res noſtras, nō modo aduerſas, pertimeſcebam; uidebāque, quanto periculo de iure publico* diſceptaretur armis: quibus ſi ij uiciſſet, ad quos ego, pacis ſpe, non belli cupiditate adductus, acceſſeram; intelligebam tamen, & iratorum hominū, & cupidorum & inſolentium quā* crudelis eſſet futura uictoria: ſin autem uicti eſſent, quantus interitus eſſet futurus, ciuiū partim ampliſſimorū, partim etiam optimorū, qui* me hæc prædicentē, atque optime cōſulentem ſaluti ſuæ, malebant nimium timidum, quam ſatis prudentem, exiſtimari. Quod autem mihi de eo, quod egerim, gratularis; te ita uelle, certo ſcio: ſed ego tam miſero tempore nihil noui cōſilij cepiſſem, niſi in* reditu meo nihilo meliores* res domeſticas, quā remp. offēdiſſē. quibus enim pro meis immortalibus beneficijs cariſſima

apud Cæſarē. de nuptiis Publiæ. Plutar. & in ep. Att.

ep. 1. l. 10.

a reliquis Pōpeianarū partium in Africa renouato ducibus Scipione, Pompeii ſocero, Catone, Iuba rege.

ep. 4. h. l. & 1. lib. 6.

ep. 9. h. l. & 21. lib. 5.

Intelligit Domitiū, Lentulum, Scipionē, pugnandi maturitate cupidos.

ep. 1. h. l. & 6 lib. 9

poſt pugnam Pharſalicam.

Terentiæ negligentia deminutas.

ma mea ſalus, & meæ fortunæ eſſe debebant; cum propter eorum ſcelus nihil mihi intra meos parietes tutum nihil inſidijs uacuum uiderem; nouarum me neceſſitudinū fidelitate contra * ueterum perfidiam muniendum putaui. Sed de noſtris rebus ſatis, uel etiam nimium multa. De tuis, uelim, ut eo ſis animo, quo debes eſſe, id eſt ut ne quid tibi præcipue timendū putes: ſi enim ſtatus erit aliquis ciuitatis; quicunque erit, te omniū periculorū uideo expertem fore. nam * alteros tibi iam placatos eſſe intelligo, * alteros numquam iratos fuiſſe. De mea autē in te uoluntate ſic uelim iudices: me, quibuſcunque rebus opus eſſe intelligā, quamquam uideam, quis ſim hoc tempore, & quid poſſim, * & opera tamen, & conſilio, ſtudio quidem certe rei, famæ, ſaluti tuæ præſto futurū. Tu, uelim, & quid agas, & quid acturum te putes, facias me quàm diligentiſſime certiorem. Vale.

hic Quinctum fratrem, & filiū ſignificat, ut apparet ex li. xi. ad Att.

Cæſarem, & Pompeium.

[illegible] ep. 2. l. x. & 13. & 14. l. 6.

Hortatur, ut communem fortunam fortiter ferat.

Cicero s. d. Plancio. 15

ACCEPI perbreues tuas litteras: quibus, quod ſcire cupiebā, cognoſcere non potui; cognoui autem id, quod mihi dubiū non fuit. nam, quā fortiter ferres cōmunes miſerias, nō intellexi; quam me amares, facile perſpexi. ſed hoc ſcieram; illud ſi ſciſſem, ad id meas litteras accōmodaſſem. ſed * tamen etſi antea ſcripſi, quæ exiſtimaui ſcribi oportere: tamen hoc tempore breuiter cōmonendū putaui, ne quo periculo te proprio exiſtimares eſſe. in magno omnes, ſed tamen in communi ſumus. quare non debes aut propriam fortunam, & præcipuam poſtulare, aut communem recuſare. quapropter eo animo ſimus inter nos; quo ſemper fuimus: quod de te ſperare, de me præſtare poſſum. Vale.

pro Tamen, ſed rariſſime uſurpatum l. 3 de or. ex ueteri poeta, At Romanus homo tamen eſt, res bene geſta eſt, Cor de ſuo trepidat: & Q. Cl. in lib. de petit. conſulat. in extremo. Att. ep. [illegible] & Ter. An. l. act. 4 ſc. [illegible]

CICERONIS EPISTOLARVM AD METELLVM ET ALIOS

LIBER. V

ARGVMENTVM

Queritur Metellus Celer, qui Galliam proconſul regebat, Metellum, Nepotem, fratrem ſuum, a Cicerone oppugnatum. uidetur eſſe paullo arrogantior epiſtola.

Q. Metellus Q. F. Celer procos. S. D. M. Tullio Ciceroni. I

SI VALES, *bene eſt. Exiſtimaram, pro mutuo inter nos animo, et pro* re *cõciliata gratia, neque me abſẽtẽ ludibrio læſum iri, nec Metellum fratrẽ, ob dictũ, capite, ac fortunis per te oppugnatũ iri. quẽ ſi parũ pudor ipſius defẽdebat; uel* fa*miliæ debebat noſtræ dignitas, uel meũ ſtudiũ erga uos, remq. pub. ſatis ſubleuare. nunc uideo illum circumuentum, me deſertum a quibus minime cõueniebat. itaque in luctu, & ſqualore ſũ, qui prouinciæ, qui* exercitui præ*ſũ, qui bellũ gero. quæ quoniã nec ratione, nec maiorum noſtrorũ clemẽtia adminiſtraſtis: nõ erit mirãdũ, ſi uos pænitebit. Te tam mobili in me meosq. eſſe animo, nõ ſperabam. Me interea nec domeſticus dolor, nec cuiuſquam iniuria a rep. abducet. Vale.*

non proprie dictũ. uide ſeq. epiſt.

nobiliſſimæ, licet plebeiæ.

In Piceno contra Catilinam. Salluſtius.

Excuſat ſe de Marcello Nepote, ſuaq. in ipſum Celerem merita commemorat.

M. Cicero S. D. Q. Metello Q. F. Celeri procos. 2

SI TV, *exercituſq. ualetis, bene eſt. Scribis ad me, te exiſtimaſſe pro mutuo inter nos animo, & pro*

recon-

reconciliata gratia numquã te a me ludibrio læſum iri. quod cuiuſmodi ſit, ſatis intelligere nõ poſſum: ſed tamẽ ſuſpicor ad te eſſe allatum, me, in ſenatu cum diſputarẽ permultos eſſe, qui remp. a me conſeruatam dolerent, dixiſſe; a te * propinquos tuos, quibus negare non potuiſſes, impetraſſe, ut ea, quæ ſtatuiſſes tibi in ſenatu de mea laude eſſe dicẽda, reticeres. quod cum dicerem, illud adiunxi: mihi tecũ ita diſpertitũ officiũ fuiſſe in reip. ſalute retinẽda, ut ego urbẽ a* domeſticis inſidijs, & ab inteſtino ſcelere, tu Italiam & ab* armatis hoſtibus, & ab occulta coniuratione defenderes: atque hãc noſtrã tanti, & tam præclari muneris ſocietatem a tuis propinquis labefactatã: qui, cum tu a me rebus ampliſſimis, atque honorificẽtiſſimus ornatus eſſes, timuiſſent, ne qua mihi pars abs te uoluntatis mutuæ tribueretur. Hoc in ſermone, cum a me exponeretur, quæ mea exſpectatio fuiſſet orationis tuæ quãtoq. in errore uerſatus eſſem, uiſa eſt oratio non iniucunda, & mediocris quidem eſt * riſus cõſecutus, nõ in te, ſed magis in errorem meum, & quod, me abs te cupiſſe laudari, aperte, atque ingenue cõfitebar. Iã, hoc nõ poteſt in te nõ honorifice eſſe dictum, me in clariſſimis meis, atque ampliſſimis rebus tãmẽ aliquod teſtimonium tuæ uocis habere uoluiſſe. Quod autẽ ita ſcribis; pro mutuo inter nos animo: quid tu exiſtimes eſſe in amicitia mutuum, neſcio: equidẽ hoc arbitror, cũ* par uoluntas accipitur, & redditur. Ego ſi hoc dicã, me tua cauſa prætermiſiſſe prouinciã, tibi ipſe leuior uidear eſſe. meæ enim rationes ita tulerunt: atque eius mei conſilij maiorẽ in dies ſingulos fructum, uoluptatemq. capio. illud dico, me, ut primum in concione* prouinciam depoſuerim, ſtatim, quemadmodum eam tibi

tra-

notat Metellũ Nepotem, Metelli Celeris fratrem.

Lentuli, & Cethegi.

Catilina, & Mãlio, qui exierant uocibus & minis extruſi Ciceronis conſulis. qua de re quatuor exſtant orationes.

quia meã inanem ambitionem fatebar.

aculeus in Metellum, quaſi parem uoluntatem non reddiderit.

Galliã. in Piſ

tur;et,ut ſunt leues huiuſmodi homines, a me deſpiciuntur:libenterque,cõmutata perſona,te mihi fratris loco eſſe duco. de illo ne meminiſſe quidem uolo: tametſi his eũ inuitum ſeruaui. de me,meisq. rebus,ne uobis multitudine litterarũ moleſtior eſſem,ad Lollium perſcripſi;de rationibus etiã prouinciæ quid uellẽ fieri, ut is uos doceret & commonefaceret. Si* poteris,uelim priſtinam tuam erga me uoluntatem conſerues. Vale.

quod puto eſſe difficile,cum a fratre meo grauiſſimam iniuriam acceperis.

Studium, & auxilium Metelli Nepotis, conſulatum gerentis, exul implorat:

Cicero s. d. Metello Nepoti cos. 4

LITTERAE Quincti fratris, & T. Pomponij, neceſſarij mei,tantũ mihi ſpei dederãt, ut in te nõ minus auxilij, quam in tuo* collega,mihi conſtitutum fuerit.itaque ad te litteras ſtatim miſi:per quas,ut fortuna poſtulabat,& gratias tibi egi,& de reliquo tempore auxilium petii. poſtea mihi nõ tam meorũ litteræ,quam ſermones eorum,qui hac iter faciebant,animum tuum immutatum ſignificabant:quæ res fecit,ut tibi litteris obſtrepere nõ auderem. nunc mihi Quinctus,frater meus,* mitiſſimam tuam orationem,quam in ſenatu habuiſſes, perſcripſit: qua inductus,ad te ſcribere ſum coactus:& abs te,quantum tua fert uoluntas,peto,quæſoque,ut tuos mecum ſerues potius,quàm propter arrogantem crudelitatem* tuorũ me oppugnes. tune tuas inimicitias ut reip. donares, te uiciſti:alienis ut contra remp. confirmes,adduceris? quod ſi mihi tua clementia opem tuleris: omnibus in rebus me fore in tua poteſtate tibi confirmo. ſin mihi neque* magiſtratum, neque ſenatum, neque populum auxiliari propter eam uim, quæ me cum rep. uicit, licuerit: uide, ne, cum uelis reuocare tempus omnium con-

P. Lentulo conſule, qui retulit ad ſenatum de Cic. reſtituẽdo.

quod ab eo; qui ante fuerit inimicus, ſatis uidetur.

Clodianorum. nã & l. 4. Att. ep. 3. appellatur hic Metellus, frater P. Clodii, Ciceronis inimici.

conſulem P. Lentulum. ad ſalutem Ciceronis maxime propenſum.

ſeruandorum, cum, qui ſeruetur, non erit, non poſſis. Vale.

Exprobrat Antonio, qui Macedoniam proconſul regebat ingrati animi uitium; deinde Atticum illi commendat.

Cicero s. d. C. Antonio M. F. imp. 5

ETSI ſtatueram nullas ad te litteras mittere, niſi commendaticias; non quod eas intelligerem ſatis apud te ualere; ſed, ne ijs, qui me rogarent, aliquid de noſtra coniunctione imminutũ eſſe oſtenderem: tamẽ, cũ T. Põponius, homo omniũ meorũ in te ſtudiorũ & officiorũ maxime cõſcius, tui cupidus, noſtri amãtiſſimus, ad te proficiſceretur; aliquid mihi ſcribendum putaui, præſertim cum aliter ipſi Pomponio ſatisfacere non poſſem. Ego ſi abs te ſumma officia deſiderem, mirum nemini uideri debeat. omnia enim a me in te profecta ſunt, quæ ad tuum* cõmodum, quæ ad honorem, quæ ad dignitatem pertinerẽt. pro his rebus nullam mihi abs te relatam eſſe gratiam, tu es optimus teſtis. contra etiam eſſe aliquid abs te profectum, ex multis audiui: nam, cõperiſſe me, non audeo dicere; ne forte id ipſum uerbum ponam, quod abs te aiunt falſo in me ſolere cõferri. ſed ea, quæ ad me* delata ſunt malo te ex Pomponio, cui non minus moleſta fuerunt, quam ex meis litteris, cognoſcere. meus in te animus quam ſingulari officio fuerit, & ſenatus, & populus R. teſtis eſt; tu, quam gratus erga me fueris, ipſe exiſtimare potes; quantum mihi debeas, ceteri exiſtiment. ego, quæ tua cauſſa antea feci, uoluntate ſum adductus, poſteaq.* conſtantia: ſed* reliqua, mihi crede, multo maius meum ſtudium, maioremq. grauitatem, & laborem deſiderant: quæ ego, ſi non profun-*

miror, cur, imperatori, adſcribat, cũ in prouincia male rẽ ab eo geſtam, Dio, Obſequẽs epitome Liuiana, ſignificet.

ſignificat ſe inuitum ſcripſiſſe.

ad augendam copiam hic eſt locus cum illo conferendus, ep. 2.

uide Att. ep. 20. l. 1.

ep. 8. h. l. & ep. 41. l. 13.

iudicij, quod in Ant paratur, M. Cœlio

profundere, ac perdere uidebor; omnibus meis uiribus ſuſtinebo: ſin ingrata eſſe ſentiam; non committam, ut tibi ipſe inſanire uidear. ea quæ ſint, & cuiuſmodi, poteris ex Pomponio cognoſcere. Atque ipſum tibi Pomponium ita commendo, ut, quamquam ipſius cauſſa confido te facturũ eſſe omnia, tamẽ abs te hoc petam, ut, ſi quid reſidet in te amoris erga me, id omne in Pomponij negotio oſtendas. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

accuſatore; quo in iudicio Antonium Cicero defendit. uide or. pro Cœl. & Att. ep. x. l. 1.

Narrat, ſe diligentiam adhibuiſſe, ne Sextio ſuccederetur. adſcribit de domo a ſe empta.

Cicero s. d. P. Sextio L. F. procos. 6

Cvm ad me Decius librarius ueniſſet; egiſſetq. mecum, ut operam darem, ne tibi hoc tempore ſuccederetur; quamquam illum hominem frugi & tibi amicum exiſtimabam; tamen, quod memoria tenebam, cuiuſmodi ad me litteras antea miſiſſes, non ſatis credidi homini prudẽti, tam ualde eſſe mutatam uoluntatem tuam. ſed poſteaq. & Cornelia tua Terentiam conuenit, & ego cum Q. Cornelio locutus ſum; adhibui diligentiam, quotieſcumque ſenatus fuit, ut adeſſem: plurimumq. in eo negotij habui, ut Q. Fufium tribunum pl. & ceteros, ad quos* tu ſcripſeras, cogerem mihi potius credere, quam tuis litteris. omnino res tota in menſem Ianuarium reiecta erat, ſed facile obtinebatur. ego, tua gratulatione commotus, quod ad me pridem ſcripſeras, uelle te bene euenire, quod de Craſſo domum emiſſem; emi eam ipſam domum* XXXV, aliquanto poſt tuam gratulationem. itaque nunc me ſcito tantũ habere æris alieni, ut cupiã* cõiurare, ſi quis me recipiat. ſed partim odio inducti me excludũt, & aperte uindicem cõiurationis oderũt: par

ut tibi ſuccederetur, contra quam Decius mecũ egerat.

ideſt, tricies quinquies. al. Gel. l. 12. c. 12.

alludit ad coniurationem Catilinæ ex ære alieno contra

tim non credunt; & a me inſidias metuunt; nec putant ei nummos deeſſe poſſe, qui ex obſidione feneratores exemerit.* omnino ſemiſſibus magna copia eſt: ego autem meis rebus geſtis hoc ſum aſſecutus, ut* bonum nomen exiſtimer.* Domum *tuam, atque ædificationem omnem perſpexi, & uehementer probaui.** Antonium, *etſi eius in me officia omnes deſiderant, tamen in ſenatu grauiſſime, ac diligentiſſime defendi; ſenatumq. uehementer oratione mea, atque auctoritate commoui. Tu ad me uelim litteras crebrius mittas.* Vale.

de off lib. 2. libri uet. Omniſpro: cuius ſ. decoctor, qui ſoluendo eſſe poſſit. collegam ſuũ in conſulatu, quẽ poſtea Cœlius accuſauit. uide or. pro M. Cœl.

Leniter expoſtulat, quod Pompeius ſibi de oppreſſa Catil. coniurat. non eſſe pro rei magnitudine litteris gratulatus.

Cicero S. D. Cn. Pompeio. Cn. F. Magno, imp. 7

confecto Mithridatico bello.

S I T V *exercituſq. ualetis, bene eſt. Ex* litteris tuis quas publice miſiſti, cepi una cum omnibus incredibilem uoluptatem. tantã enim ſpem otij oſtendiſti, quantã ego ſemper omnibus, te uno fretus, pollicebar. ſed hoc ſcito, tuos ueteres hoſtes, nouos amicos, uehementer litteris perculſos, atque ex magna ſpe deturbatos, iacere. Ad me autem litteras quas miſiſti, quamquã exiguã ſignificationem tuæ erga me uoluntatis habebant; tamen mihi ſcito iucundas fuiſſe. nulla enim re tã lætari ſoleo, quam meorum officiorum conſcientia: quibus ſi quando non* mutuo reſpondetur; apud me plus officij reſidere facillime patior. illud non dubito, quin ſi te mea ſumma erga te ſtudia parũ mihi adiunxerunt, reſp. nos conciliatura, coniuncturaq. ſit. ac, ne ignores, quid ego in tuis litteris deſiderarim; ſcribam aperte, ſicut & mea natura, & noſtra amicitia poſtulat. Res eas geſſi, quarum aliquam in tuis litteris, & noſtræ neceſſitudinis, & reip.* cauſ-

mordet Pompeium ut immemorem beneficij: habuerat enim Cicero orationem pro leg. Manil. de bel. Mithridat. illi demãdando.

cauſſa.gratulationem exſpectaui:quam ego abs te prætermiſſam eſſe arbitror,quod uerebare,ne cuius animũ offenderes. ſed ſcito,ea quæ nos pro ſalute patriæ geſſimus,orbis terræ iudicio,ac teſtimonio comprobari. quæ, cũ ueneris, tanto conſilio, tantaq. animi magnitudine a me geſta eſſe cognoſces,ut tibi,multo maiori,quam Africanus fuit,me,non multo minorem,quam Lælium facile & in rep. & amicitia adiunctum eſſe patiare. Vale.*

ut Craſſi, aut Cæſaris, qui cõiuratos non eſſe interficiendos cenſuit.

Officium ſuum prædicat;omniaq. pollicetur, quæ ad illius commodum,aut amplitudinem pertinebunt.

Cicero s. d. M. Licinio P. F. Craſſo. 8

QVANTVM *meum ſtudiũ exſtiterit dignitatis tuæ uel tuendæ,uel etiam augendæ,non dubito, quin ad te omnes tui perſcripſerint: non enim fuit aut mediocre, aut obſcurum, aut eiuſmodi quod ſilẽtio poſſet præteriri. nam & cum* conſulibus,& cũ multis conſularibus tanta cõtentione decertaui,quanta numquam antea ulla in cauſſa: ſuſcepiq. mihi perpetuam propugnationẽ pro omnibus ornamentis tuis,ueteriq.noſtræ neceſſitudini iamdiu debitum,ſed multa uarietate temporũ* interruptũ officium cumulate reddidi. Neque mehercule umquam mihi tui aut colendi,aut ornandi uoluntas defuit: ſed quædam peſtes hominum laude aliena dolentiũ,et te nõ numquã a me alienarunt,& me aliquando* immutarunt tibi. ſed exſtitit tempus optatum mihi magis, quam ſperatum, ut florentiſſimis tuis rebus,mea perſpici poſſet & memoria noſtræ uoluntatis,& amicitiæ fides. ſum enim conſecutus non modo ut domus tua tota, ſed ut cuncta ciuitas me tibi amiciſſimum eſſe cognoſceret.itaque & præſtantiſſima omnium feminarum* uxor tua,& eximia pietate,*

proficiſcebatur Craſſus ad bellum Parthicũ.

Domitio,& Appio.

fuerat enim ſimultas inter eos. Plutar.

Alienarunt: & huius immutationis cauſſã in alios confert.

uirtute, gratia * tui Craſſi meis conſilijs, monitis, ſtudijs, actionibusq. nituntur: & ſenatus, populusq. R. intelligit tibi abſenti nihil eſſe tã promptũ, aut tã paratũ quã in omnibus rebus, quæ ad te pertineant, operam, curam, diligentiam, auctoritatẽ meã. Quæ ſint acta, quæq. agantur, domeſticorum tibi litteris declarari puto. De me ſic exiſtimes, ac tibi perſuadeas uehementer uelim, non me repentina aliqua uoluntate, aut fortuito ad tuam amplitudinẽ meis officijs amplectendam incidiſſe; ſed, ut primum * forum attigerim, ſpectaſſe ſemper, ut tibi poſſem quammaxime eſſe cõiunctus. quo quidem ex tempore, memoria teneo, neque meam tibi obſeruantiam, neque mihi tuam ſummam beneuolentiam, ac liberalitatem defuiſſe. ſi qua interciderunt, non tam re, quam ſuſpicione uiolata, ea cũ fuerint et falſa, & inania, ſint euulſa ex omni memoria, uitaq. noſtra. Is enim tu uir es, & eum me eſſe cupio, ut quoniam in eadem reip. tempora incidimus, coniunctionem, amicitiamq. noſtram utrique noſtrum laudi ſperẽ fore. Quamobrem tu, quantum tuo iudicio tribuendum nobis eſſe putes * ſtatues ipſe, &, ut ſpero, ſtatues ex noſtra dignitate: ego uero tibi profiteor, atque polliceor eximium, & ſingulare meum ſtudium in omni genere officij, quod * ad honeſtatem, & gloriam tuam ſpectet. in quo, etiam ſi multi mecum contendent, tamen, cum reliquis omnibus, tum Craſſis tuis iudicibus, omnes facile ſuperabo: quos quidem ego ambos unice diligo, ſed in Marco beneuolentia impari; hoc magis ſum * Publio deditus, quod me, quamquam a pueritia ſua ſemper, tamen hoc tempore maxime, ſicut alterum parentem, & obſeruat, & diligit. Has litteras uelim exiſtimes fœderis habituras eſſe uim, non epiſtolæ; meq. ea, quæ tibi promitto, ac

recipio,

Illi, Marcus, & Publius; quorũ Marcus Cæſaris in Gallia quæſtor, Publius legatus fuit. Cæſ. de bel. Gal.

ab ineunte igitur adoleſcentia: nam adoleſcẽtes uirili toga ſumpta anno ætatis XVII. in forum ibãt.

paria officia modeſte poſtulat.

ſic loc. ep. 17. l. 9. & 1. lib. 10.

hic enim Ciceroni patrẽ cõciliauit. uide Plutar. in Craſſo.

recipio ſanctiſſime eſſe obſeruaturũ, diligẽtiſſimeq. factũ rũ. Quæ a me ſuſcepta defenſio eſt, te abſente, dignitatis *tuæ; in ea iam ego non ſolum amicitiæ noſtræ, ſed etiam* *conſtantiæ meæ cauſſa permanebo. quamobrem ſatis eſ *ſe hoc tempore arbitratus ſum, hoc ad te ſcribere; me, ſi quid ipſe intelligerem aut ad uoluntatem, aut ad* com *modum, aut ad amplitudinem tuam pertinere, mea* ſponte id eſſe facturum; ſin quippiam aut a te eſſem admonitus, aut a tuis, eſſecturum, ut intelligeres, nihil neque te ſcripſiſſe, neque quemquam tuorum fruſtra ad me detuliſſe. quamobrem uelim ita & ipſe ad me ſcribas de omnibus minimis, maximis, mediocribusq. rebus, ut ad hominem amiciſſimum; & tuis præcipias, ut* opera, conſilio, auctoritate, gratia mea ſic utantur in omnibus publicis, priuatis, forenſibus, domeſticis tuis, amicorum, hoſpitum, clientum tuorum negotijs; ut, quoad eius fieri poſſit, præſentiæ tuæ* deſiderium meo labore minuatur.* Vale.

uide ep. 5. h. li. & ep. 41. li. 13.

epiſt. 5. idem ep. 8. l. 6.

auge copiã & alijs locis, ep. 3. 4 & 6. l. 1. & 5. h. l. & 9. & 6. quo tenentur amici tui, hoſpites, cliẽtes.

Ex conſulatu a Cæſ. dictatore in Illyricum miſſus, commendat ſuam dignitatem Cic. contra maleuolorum obtrectationes.

P. Vatinius imp. s. d. Ciceroni ſuo. 9

SI *uales, bene eſt: ego ualeo. Si tuam conſuetudinem in patrocinijs tuendis ſeruas, P. Vatinius cliens ad te uenit, qui pro ſe cauſſam dicier uult. non puto repudiabis in honore, quem in periculo recepiſti. ego autem quem potius adoptem, aut inuocem, quam illum,* quo defendente uincere didici? an uerear, ne, qui potentiſſimorum hominum conſpirationem neglexerit pro mea ſalute, is pro honore meo, puſillorum, ac maleuolorum obtrectatio-*

captat beneuolentiam a cõmemoratione accepti beneficii, de quo beneficio Val. Max. l. 4. c. 2.

nes, & inuidias non proſternat, atque obterat? Quare, ſi me, ſicut ſoles, amas; ſuſcipe me totum, atque hoc, quidquid eſt oneris, ac muneris, pro mea dignitate tibi tuendum ac ſuſtinendum puta. ſcis meam fortunam neſcio quo modo facile obtrectatores inuenire, non meo quidem mehercule merito: ſed quanti id refert, ſi tamen fato neſcio quo accidit? ſi quis forte fuerit, qui noſtræ dignitati obeſſe uelit; peto a te, ut tuam conſuetudinem, &* liberalitatem in me abſente defendendo mihi præſtes. Litteras ad ſenatũ noſtris de rebus* geſtis quo exemplo miſeram, infra tibi perſcripſi. Dicitur mihi tuus ſeruus anagnoſtes * fugitiuus cum Vardæis eſſe; de quo tu mihi nihil mãdaſti: ego tamen, terra, mariq. ut conquireretur, præmandaui, & profecto tibi illum reperiam, niſi ſi in* Dalmatiam aufugerit: & inde tamen aliquando eruam. Tu nos fac ames. Vale. Ad V. id. Quinct. ex caſtris, Narona.

ep.9.lib.1.&3: lib 10.
in Dalmatia.
de hoc ſeruo uide ep.77.l. 13.
Dalmatiæ nomen ab urbe Daimmio dectum ſignificat Strabo l.7.

Scribit hæc, de Dionyſio Ciceronis ſeruo, de Catilio pirata, de rebus a ſe in Dalmatia geſtis, pro quibus ſupplicationes ſibi decerni poſtulat.

Vatinius imp. s. D. Ciceroni. 10

Si uales, bene eſt, ego quidem ualeo. De Dionyſio tuo adhuc nihil extrico, & eo minus, quod me frigus Dalmaticum, quod illinc eiecit, etiam hic refrigerauit. ſed tamen non deſiſtam, quin illum aliquando eruam. Sed tamen omnia mihi* dura imperas. de Catilio neſcio quid ad me ſcripſiſti deprecationis diligẽtiſſimæ. apage te cũ noſtro Sex. Seruilio; nam mehercule ego illum quoque amo. ſed huiuſcemodi uos clientes, huiuſcemodi cauſſas recipitis? hominem unum omnium crudeliſſimum, qui tot ingenuos, matres familias, ciues R. occidit, arripuit,

eum neque ſeruum poſſim inuenire, neque de Catilio, quod petis, facile concedere

diſperdidit, regiones uaſtauit? ſimius, non ſemiſſis ho-
mo, contra me arma tulit, & eum bello cepi. ſed ta-
mē, mi Cicero, quid facere poſſum? omnia mehercule cu
pio, quæ tu mihi imperas. meam animaduerſionem et ſup
plicium, quo uſurus eram in eum, quem cepiſſem, re-
mitto tibi, & condono. quid illis reſpondere poſſum,
qui, ſua bona direpta, naues expugnatas, fratres, libe-
ros, parentes occiſos, actione expoſtulant? ſi mehercule
Appij* os haberem, in cuius locū ſuffectus ſum; tamen
hoc ſuſtinere non poßem. quid ergo eſt? faciam omnia ſe
dulo, quæ te ſciam uelle. defenditur a Q. Voluſio, tuo
diſcipulo. ſi forte ea res poterit aduerſarios fugare,
in eo maxima ſpes eſt. Nos, ſi quid erit iſtic opus, defen
des. Cæſar adhuc mihi iniuriam facit: de meis ſupplica
tionibus, & rebus geſtis Dalmaticis adhuc non* refert;
quaſi uero non iuſtiſſimi triumphi in Dalmatia res geſ
ſerim: nam, ſi hoc exſpectandum ſit, dum totum bellum
conficiam; uiginti opida ſunt Dalmatiæ antiqua: quæ* ip
ſi ſibi adſciuerunt, ſexaginta. hæc niſi omnia expugno, ſi
mihi ſupplicationes non decernuntur; longe alia condicio
ne ego ſum, ac ceteri imperatores.

ſi eſſem ita impudens, ut eſt Appius, ore ſcilicet duriſſimo.

relatio ad ſenatum conſulum erat, & conſul erat Cæſar.

Dalmatæ.

Ego poſt ſupplicationes mihi decretas, in Dalmati-
am profectus ſum; ſex opida ui oppugnādo cepi: unum*
hoc, quod erat maximum, quater a me iam captum: quat-
tuor enim turres, & quattuor muros cepi, & arcem eo-
rum totam: ex qua me niues, frigora, imbres detruſerūt.
indigneque, mi Cicero, opidum captum, & bellum iam
confectum relinquere ſum coactus. Quare te rogo, ſi
opus erit, ad Cæſarem meam cauſſam agas, meq. tibi in
omnes* partes defendendū putes, hoc exiſtimans, nemi
nem te tui amantiorē habere. Vale. nonis Dec. Naronæ.

proxime a ſe relictum.

ep. 10. lib. 4

Suum

Suum ſtudium erga uxorem Vat. ipſumq. Vat. ſignificat, rogat, ut omnino ſibi remittat ſeruum ſuum fugitiuum Dionyſium.

Cicero s. D. Vatinio imp. 11

epiſtolam Vatinii, cui hæc reſpondet, periiſſe conſtat.

G R A T A *tibi eſſe officia mea, non miror. cognoui enim te gratiſſimum omnium; idq. numquam deſtiti prædicare. nec enim tu mihi gratiam modo habuiſti, uerum etiam cumulatiſſime retuliſti. quamobrem reliquis tuis rebus omnibus pari me ſtudio erga te, & eadem uoluntate cognoſces. Quod mihi feminam primariam Pōpeiā, uxorem tuā, commendas; cum Sura noſtro ſtatim, tuis litteris lectis, locutus ſum, ut ei meis uerbis diceret, ut, quidquid opus eſſet, mihi denunciaret; me omnia, quæ ea uellet, ſummo ſtudio, curaq. facturum; itaq. faciam; eamque, ſi opus eſſe uidebitur, ipſe conueniam: tu tamen ei uelim ſcribas, ut nullam rem neque tam magnam, neque tam paruam putet, quæ mihi aut difficilis, aut parum me digna uideatur. omnia, quæ in tuis rebus agam, & non laborioſa mihi, & honeſta uidebuntur.* De Dionyſio, *ſi me amas, confice. quamcumque ei fidem* dederis, præſtabo. ſi uero improbus fuerit, ut eſt; duces eum captiuum in triumpho. Dalmatis dij male faciant, qui tibi moleſti ſunt: ſed, ut ſcribis, breui capientur, & illuſtrabunt res tuas geſtas: ſemper enim habiti ſunt bellicoſi.* Vale.

* ergo non erat Dionyſius in poteſtate Vatinij; ſed conditionibus agebatur cum eo.

Lucceium rogat, ut de rebus a ſe in conſulatu geſtis ſeparatum uolumen conficiat: quod illuſtrius uidebatur.

Cicero s. D. L. Lucceio Q. F. 12

hanc epiſtolā ipſe Bellam uocat, in ep. 6. l. 4. Att.

C O R A M *me tecum eadem hæc agere ſæpe conantem deterruit pudor quidam pæne ſubruſticus: quæ nunc expromā abſens audacius: epiſtola enim nō erubeſcit.*

Ardeo

Ardeo cupiditate incredibili, neque, ut ego arbitror, reprehendenda, nomen ut noſtrũ ſcriptis illuſtretur, & celebretur tuis. quod etſi mihi ſæpe oſtendis te eſſe facturum: tamen ignoſcas uelim huic feſtinationi meæ. genus enim ſcriptorum tuorum etſi erat ſemper à me uehementer expectatum; tamen uicit opinionem meam; meq. ita uel cepit, uel incendit, ut cuperem quam celerrime res noſtras monumentis commendari tuis. non enim me ſolum commemoratio poſteritatis ad ſpem quandam immortalitatis rapit, ſed etiã illa cupiditas, ut uel auctoritate teſtimonij tui, uel indicio beneuolentiæ, uel ſuauitate ingenij uiui perfruamur. Neque tamen, hæc cum ſcribebam, erã neſcius, quantis oneribus premerêre ſuſceptarum rerum, & iam inſtitutarum. ſed, quia uidebam* Italici belli, & ciuilis hiſtoriam iam pæne a te eſſe perfectam; dixeras autem mihi, te reliquas res ordiri: deeſſe mihi nolui, quin te admonerem, ut cogitares, coniuncte ne malles cum ceteris rebus noſtra contexere, an, ut multi Græci fecerunt, Caliſtenes Troicum bellum, Timæus Pyrrhi, Polybius Numantinum, qui omnes a perpetuis ſuis hiſtorijs ea, quæ dixi, bella ſeparauerunt; tu quoque item* ciuilem coniurationem ab hoſtilibus, externisq. bellis ſeiungeres. equidem ad noſtram laudem non multum uideo intereſſe: ſed ad properationem meam quiddam intereſt, non te expectare, dum ad locum uenias, ac ſtatim cauſſam illam totam, & tempus arripere. Et ſimul, ſi* uno in argumento, unaq. in perſona mens tua tota uerſabitur; cerno iam animo, quanto omnia uberiora, atque ornatiora futura ſint. Neque tamen ignoro, quam impudenter faciam, qui primum tibi tantum oneris imponam, (poteſt enim mihi*

laudatio ad colligendam beneuolentiam.

Marſici, uel ſocialis: cũ ſocii, ſe ciuitate extuſos indignati, arma ſumpſerunt, anno DCLIII. Tullo, & Rutilio coſ.

Catilinariam.

ut tãtum & de ciuili coniuratione, & de me uno, a quo eſt extincta, cogites.

bi denegare occupatio tua) deinde etiam, ut ornes me, poſtulem. quid, ſi illa tibi non tantopere uidentur ornandæ? ſed tamen, QVI *ſemel uerecundiæ fines tranſierit, eum bene, & nauiter oportet eſſe impudentem. itaque te plane etiam atque etiam rogo, ut & ornes ea uehementius etiam, quam fortaſſe ſentis; & in eo* leges hiſtoriæ negligas, gratiamq. illam, de qua ſuauiſſime quodam in procemio ſcripſiſti, a qua te affici non magis potuiſſe demonſtras, quam* Herculem* Xenophontium *illum a uoluptate, ea ſi me tibi uehementius commendabit, ne aſpernere; amoriq. noſtro pluſculum etiam, quam concedit ueritas, largiare. Quod ſi te adducemus, ut hoc ſuſcipias; erit, ut mihi perſuadeo, materies digna facultate, & copia tua. a principio enim coniurationis uſque ad * reditum noſtrum uidetur mihi modicum quoddam corpus confici poſſe. In quo & illa poteris uti ciuilium commutationum* ſcientia, uel in explicandis cauſſis rerum nouarum, uel in remedijs incommodorum; cum & reprehendes ea, quæ uituperanda duces; & quæ placebunt, exponendis rationibus comprobabis; & , ſi liberius, ut conſueſti, agendum putabis, multorum in nos* perfidiam, inſidias, proditionem notabis. multam etiam caſus noſtri tibi uarietatem in ſcribendo ſuppeditabunt, plenam cuiuſdam uoluptatis, quæ uehementer animos hominum in legendo ſcripto retinere poſſit.* NIHIL *eſt enim aptius ad delectationem lectoris, quam temporum uarietates, fortunæq. uiciſſitudines: quæ etſi nobis optabiles in experiendo nō fuerunt; in legendo tamē erunt iucundæ.* HABET *enim præteriti doloris ſecura recordatio delectationem; ceteris uero, nulla perfunctis propria moleſtia, caſus alienos ſine ullo dolore intuentibus, etiam*

[Margin notes:]

quæ nihil præter ueritatem concedunt, uel gratiæ, uel odii cauſſa.

apud Xenop. l. 2. Memorab. & de off. l. 1.

ab exilio.

cum te publicę mutationis peritum oſtēdes.

notat Pompeium, & alios, a quibus contra fidem, & amicitiam proditus eſt; ut Clodio gratificarentur.

ipſa miſericordia eſt iucunda. Quem enim noſtrum ille moriens apud Mantineam Epaminondas non cum quadam miſeratione delectat? qui tũ deniq. ſe ſibi auelli iubet ſpiculum, poſtea quam ei percunctanti dictũ eſt, clypeum eſſe ſaluum: ut etiam in uulneris dolore æquo animo cum laude, moreretur. Cuius ſtudium in legendo non erectum Themiſtoclis fuga, redituq. retinetur? etenim ordo ipſe annalium mediocriter nos retinet quaſi enumeratione faſtorum: at uiri ſæpe excellentis ancipites, uariiq. caſus habent admirationem, exſpectationem, lætitiam, moleſtiam; ſpem timorem: ſi uero exitu notabili concluduntur, expletur animus iucundiſſimæ lectionis uoluptate. quo mihi acciderit optatius, ſi in hac ſententia fueris, ut, a continentibus tuis ſcriptis, in quibus perpetuam rerum geſtarum hiſtoriam complecteris, ſecernas hanc quaſi fabulam rerum, euentorumq. noſtrorum.* habet enim uarios actus, multaſq. actiones & cõſiliorũ, & temporum. Ac non uereor, ne* aſſentatiuncula quadam aucupari tua gratiam uidear, cũ hoc demonſtrem, me a te potiſſimum ornari, celebrariq. uelle. neq; enim tuis es, qui, quid ſis, neſcias, & qui non eos magis, qui te non admirentur, inuidos, quam eos, qui laudent, aſſentatores arbitrere. neque autem ego ſum ita demens, ut me ſempiternæ gloriæ per eum commendari uelim, qui non ipſe quoque in me commendando propriũ ingenij gloriam conſequatur. neque enim Alexander ille gratiæ cauſſa ab* Apelle potiſſimum pingi, & a Lyſippo fingi uolebat; ſed quod illorum artem cum ipſis, tum etiam ſibi gloriæ fore putabat. atque illi artifices, corporis ſimulacra* ignotis nota faciebant: quæ uel ſi nulla ſint, nihilo ſunt tamen obſcuriores clari uiri. nec*

miſeratio ex illius, interitu, delectatio ex animi conſtantia. & amore erga ſuos. uide hiſt. apud prob. Iuſtin. l. 6. & Strab. l 8.

ratio, &c. Fabulam, dixerit. amouet a ſe ſuſpicionem aſſentationis.

Pli l. 7. c 37 & l. 37 c 3. Hor ep l. l. 2.

actiue poſuit, pro iis, qui nõ

minus enim eſt Spartiates Ageſilaus ille perhibendus, qui neque pictam, neque fictam imaginem ſuam paſſus eſt eſſe, quam qui in eo genere laborarunt. unus enim Xenophontis libellus in eo rege laudando facile omnes imagines omniũ, ſtatuaſq. ſuperauit. Atque hoc præſtantius mihi fuerit & ad lætitiã animi, & ad memoriæ dignitatem, ſi in tua ſcripta peruenero, quam ſi in ceterorum; quod non ingenium mihi ſolum ſuppeditatum fuerit tuum, ſicut Timoleonti a Timæo, aut ab Herodoto Themiſtocli, ſed etiam auctoritas clariſſimi, & ſpectatiſſimi uiri, & in reip. maximis, grauiſſimiſq. cauſſis cogniti, atque in primis probati: ut mihi non ſolum præconium, quod, cum in Sigæum ueniſſet, Alexander ab Homero Achilli tributum eſſe dixit, ſed etiam graue teſtimonium impertitum clari hominis, magniq. uideatur. placet enim Hector ille mihi Næuianus, qui non tantum laudari ſe lætatur, ſed addit etiã, a laudato uiro. Quod ſi a te non impetro; hoc eſt, ſi qua te res impedierit: (neque enim fas eſſe arbitror, quidquã me rogatẽ abs te non impetrare) cogar fortaſſe facere, quod non nulli ſæpe reprehendunt: ſcribam ipſe de me, multorum tamen exemplo, & clarorum uirorum. ſed, quod te non fugit, hæc ſunt in hoc genere uitia: & uerecũdius ipſi de ſeſe ſcribãt, neceſſe eſt, ſi quid eſt laudandũ; & prætereant, ſi quid forte reprehendendum eſt. accedit etiam, ut minor ſit fides minor auctoritas, multi denique reprehendant, & dicãt uerecundiores eſſe præcones ludorũ gymnicorũ, qui, cum ceteris coronas impoſuerint uictoribus, eorumq. nomina magna uoce pronunciarint, cum ipſi ante ludorum miſſionem corona donentur, alium præconem adhibeant, ne ſua uoce ipſi ſe uictores eſſe prædicent. hæc nos uitare cupi-

nonerant.

Dio Chryſoſt. in or. Corinthiaca, & Xenoph. de

a perſona Lucceii.

Corinthio. Probus, & Plutarchus.

nõ ſatis eſt res præclaras gerere, ſed ſcriptore etiam excellenti opus eſt.

apud Næu. poet. ep 6. l. 15

argumentũ ab amicitia.

cauſſæ, quæ ipſum ſcribendo de ſeſe deterreant.

cupimus, & , ſi recipis cauſſam noſtram, uitabimus: idq. ut facias, rogamus. Ac, ne forte mirere, cur, cum mihi ſepe oſtenderis te accuratiſſime noſtrorum temporum conſilia, atque euentus litteris mandaturum, a te id nũc tantopere, & tam multis uerbis petamus: illa nos cupiditas incendit, de qua initio ſcripſi, feſtinationis, quod* alacres animo ſumus, ut ceteri, uiuentibus nobis, ex libris tuis nos cognoſcant, & noſmetipſi uiui gloria noſtra perfruamur. His de rebus quid acturus ſis, ſi tibi non eſt moleſtum, reſcribas mihi uelim. ſi enim ſuſcipis cauſſam: conficiam commentarios rerum omnium. ſin autem differs me in tempus aliud; coram tecum loquar. tu interea non ceſſabis; & ea, que habes inſtituta, perpolies, noſq. diliges. Vale.

plus ſignificauit, quam ſi dixiſſet, cupidinam in alacritate motus eſt, ſummæ lætitiæ index.

Lucceii litteræ conſolatoriæ quãtum profecerint ad eã ſollicitudinem minuendam, quã ex afflicta rep. capiebat.

Cicero S. D. Lucceio. 13

QVAMQVAM ipſa conſolatio litterarum tuarum mihi gratiſſima eſt; declarat enim ſummam beneuolentiã coniunctam pari prudentia: tamen illum fructum ex iis litteris uel maximum cepi, quod te præclare res humanas contemnentem, & optime contra fortunam paratum, armatumq. cognoui. quam quidem laudem ſapientiæ ſtatuo eſſe maximam, NON aliunde pendere, nec extrinſecus aut bene aut male uiuendi ſuſpenſas habere rationes. que cogitatio cum mihi non omnino* excidiſſet, (etenim penitus inſederat) ut tamen tempeſtatũ, & concurſu calamitatũ erat aliquantum labefactata, atque conuulſa: cui te opitulari & uideo, & id feciſſe etiam proximis litteris, multumq. profeciſſe ſentio. itaque

notandum ad noſtram imitãtionem, quot uerba ſimul attulerit ad perficie[illegible] exornandamq. tranſlationem.

que hoc ſæpius dicendũ, tibiq. non ſignificandum ſolũ, ſed etiã declarandũ arbitror, nihil mihi eſſe potuiſſe tuis litteris gratius. Ad conſolandum autem cum illa ualent, quæ eleganter, copioſeq. collegiſti; tum nihil plus, quam quod firmitudinem, grauitatemq. animi tui perſpexi; quã non imitari, turpiſſimum existimo. itaque hoc etiam fortiorem me puto, quam te ipſum præceptorem fortitudinis, quod tu mihi uideris ſpem non nullam habere, hæc aliquando futura meliora: caſus enim gladiatorij, ſimilitudinesq. eæ, tum rationes in ea diſputatione a te collectæ,* uetabant me reip. penitus diffidere. itaque alterum minus mirum, fortiorem te eſſe, cum aliquid ſperes: alterum mirum, ſpe ulla teneri. quid eſt enim non ita affectum, ut id non deletum, exſtinctumq. omne eſſe fateare? circumſpice omnia membra reip. quæ notiſſima ſunt tibi: nullum reperies profecto, quod non fractum, debilitatum ue ſit. quæ perſequerer, ſi aut melius ea uiderem, quam tu uides; aut commemorare poſſem ſine dolore. quamquam tuis monitis, præceptisq. omnis eſt abijciendus dolor. ergo & * domeſtica feremus, ut cenſes, & publica paullo etiam fortius fortaſſe, quam tu ipſe, qui præcipis. te enim ſpes aliqua conſolatur, ut ſcribis; nos autem erimus etiam in omni deſperatione fortes, ut tu tamen idem & hortaris, & præcipis. das enim mihi iucundas recordationes * conſcientiæ noſtræ, rerumq. * earum, quas, te in primis auctore, geſſimus. præſtitimus enim patriæ non minus certe, quam debuimus: plus profecto, quam eſt ab animo cuiuſquam, aut conſilio hominis poſtulatum. ignoſces mihi de me ipſo aliquid prædicanti. quarum enim tu rerum cogitatione nos leuare ægritudine uoluiſti, ea-*

rum

ab exemplo. Atque, magis placeret.

eo ſpectabant, ne prorſus de rep. deſperarē.

Tulliolæ mortem.

quia ſemper optime de rep. ſenſi.

Catilinæ coniurationem ſignificat.

rum etiam commemoratione lenimur. itaque, ut mones, quantum potero, me ab omnibus moleſtijs, & angoribus abducam: transferamq. animum* ad ea, quibus ſecundæ res ornantur, aduerſæ adiuuantur: tecumq. & ero tantũ, quantum patietur utriuſque ætas, & ualetudo; & ſi eſſe una minus poterimus, quam uolemus, animorum tamen coniunctione, iiſdem ſtudijs ita fruemur, ut numquam non una eſſe uideamur. Vale.

*ad ſtudiũ philoſophiæ: qd coluit maxime poſt afflictam remp.

Cauſſam quærit, cur Cicero ab urbe tam diu abſit: hortaturque, ut animum a mærore abducat.

Lucceius s. d. Ciceroni. 14

Si uales, bene eſt: ego ualeo, ſicut ſoleo, paullulo tamẽ etiam deterius, quam ſoleo. Te requiſiui ſæpius, ut uiderem. Romæ quia poſtea non fuiſti, quam a me diſceſſeras miratus ſum: quod itẽ nunc miror. non habeo certũ, quæ te res* hinc maxime retrahat. ſi ſolitudine delectare, cũ ſcribas, & aliquid agas eorum, quorum conſueſti: gaudeo, neque reprehendo tuum conſilium. nam nihil iſto poteſt eſſe iucundius, non modo miſeris his temporibus, & luctuoſis, ſed etiam tranquillis, & optatis, præſertim uel animo defatigato tuo, qui nunc requiẽ quærat ex magnis occupationibus, uel erudito, qui ſemper aliquid ex ſe promat, quod alios delectet, teipſũ laudibus illuſtret. ſin autem ſicut hic dum eras, lacrymis, & triſtitiæ te tradidiſti: doleo, quia doles, & angere: non poſſum te non, ſi concedis, quod ſentimus, ut liberius dicamus, accuſare. quid enim? tu ſolus aperta* non uidebis, qui propter acumen occultiſſima perſpicis? tu non intelliges te querellis quotidianis nihil proficere? non intelliges* duplicari ſollicitudines, quas eleuare tua te prudentia poſtulat? quod ſi non poſſumus aliquid proficere ſuadendo;

*ab urbe.

*id eſt; te querellis nihil pficere.

*augetur enim dolor retractãdo.

do; gratia contendimus, & rogando; ſi quid noſtra cauſſa uis, ut iſtis te moleſtijs laxes, & ad conuictum noſtrum redeas, & ad conſuetudinem* uel noſtram communem, uel tuam ſolius, ac propriam. Cupio non obtundere te, ſi non delectare noſtro ſtudio: cupio deterrere, ne permaneas in incepto: cum duæ res iſtæ contrariæ me conturbent: ex quibus aut in altera mihi uelim, ſi potes, obtēperes; aut in altera nō* offendas. Vale.

aut eſt amicis, ut ſolebas, uiue, aut ſaltem ſolus hilariter.

pro offendaris, ut etiā. ep. 8. L. 1. ad. Q. fr.

Quærenti, cur ab urbe abeſſet, eiuſque mærorem minuere conāti, reſpondet, & cur doleat, & cur in urbe nō uiuat

Cicero S. D. Lucceio. 15

OMNIS amor tuus ex omnibus partibus ſe oſtendit in ijs litteris, quas a te proxime accepi, non ille quidem mihi ignotus, ſed tamen gratus, & optatus: dicerem, iucundus, niſi id uerbum in omne tempus perdidiſſem, neque ob eam unam cauſſam, quam tu ſuſpicaris, & in qua me, leniſſimis, & amantiſſimis uerbis utens, re grauiter accuſas; ſed quod illius tanti ulneris quæ remedia eſſe debebant, ea nulla ſunt. quid enim? ad amicos ne confugiam? quam multi ſunt? habuimus enim fere communes; quorum alij occiderunt, alij neſcio quo pacto obduruerunt. tecum uiuere poſſem equidem, & maxime uellem.* uetuſtas eſt, amor, conſuetudo, ſtudia paria. quod uinculum, quæ res deeſt noſtræ coniunctioni? poſſumus ne igitur eſſe una? nec mehercule intelligo, quid impediat: ſed certe adhuc non fuimus, cum eſſemus uicini in Tuſculano, in Puteolano: nam, quid dicam, in urbe? in qua, cum forum commune ſit, uicinitas nō requiritur. ſed, caſu neſcio quo, in ea tempora noſtra ætas incidit, ut, cū maxime florere nos oporteret, tum uiuere etiam puderet. quod enim mihi poterat eſſe perfugium

ep. 10 l. 10. & 26 l. 11.

gium ſpoliato & * domeſticis, & forenſibus ornamentis, atque ſolatiis? litteræ, credo, quibus utor aſſidue: quid enim aliud facere poſſum? ſed neſcio quo modo ipſæ illæ excludere me a portu, et perfugio uidentur, et quaſi * exprobrare, quod in ea uita maneam, in qua nihil inſit, niſi propagatio miſerrimi temporis. Hic tu ea me abeſſe urbe miraris, in qua domus nihil delectare poſſit, ſummum ſit odium temporum, hominum, * fori, curiæ? itaque ſic litteris utor, in quibus conſumo omne tempus, non ut ab his medicinam perpetuam, ſed ut exiguam doloris obliuionem petam. quod ſi id egiſſemus ego, atque tu; quod ne in mentem quidem nobis ueniebat propter quotidianos metus: * omne tempus una fuiſſemus; neque me ualetudo tua offenderet, neque te mæror meus. quod, quantũ fieri poterit, conſequamur. quid enim utrique noſtrum aptius? propediem te igitur uidebo. Vale.

ob interitum filiæ. ep. 6. l. 4.

oderunt enim turpia, turpiſſimum autem, ſeruire.

in foro cauſſas agere ſolebat, in curia ſententiam de rep. dicere.

poſt Pharſalicã pugnã. ſtatim enim Cicero in Italiam redijt.

Conſolatur diligenter, filii obitum immoderatius ferentem.

Cicero s. D. Titio. 16

ETSI unus ex omnibus minime ſum ad te conſolandum accommodatus; quod * tantum ex tuis moleſtijs cepi doloris, ut conſolatione ipſe egerem: tamen, cum * longius a ſummi luctus acerbitate meus abeſſet dolor, quam tuus ſtatui noſtræ neceſſitudinis eſſe, meæq. in te beneuolentiæ, non tacere tanto in tuo mærore tam diu, ſed adhiberi aliquam modicam conſolationem, quæ leuare dolorem tuum poſſet, ſi minus ſanare potuiſſet. Eſt autem conſolatio peruulgata quidem illa maxime, quam ſemper in ore atque in animo habere debemus; * HOMINES nos ut eſſe meminerimus, ea lege natos, ut omnibus fortunæ telis propoſita ſit uita noſtra; neque eſſe recuſandum, quo

communicatio doloris, conſolatio eſt. uterque enim reip. malis angimur, tu etiã proprijs.

ſtultum eſt, cõmunem legẽ recuſare.

expoſiti omnibus fortunæ telis.

minus ea, qua nati ſumus, condicione* uiuamus; ne ue tã grauiter eos caſus feramus, quos nullo cõſilio uitare poſſumus; euentisq. aliorum memoria repetendis, nihil accidiſſe nobis noui cogitemus. neque hæ, neque ceteræ conſolationes, quæ ſunt a ſapientiſſimis uiris uſurpatæ, memoriæq. litteris proditæ, tantum uidentur proficere debere, quantum* ſtatus ipſe noſtræ ciuitatis, & hæc perturbatio temporum perditorum: cum beatiſſimi ſint, qui liberos non ſuſceperunt; minus autem miſeri, qui his temporibus amiſerunt, quam ſi eoſdem bona, aut denique* aliqua rep. perdidiſſent.

qui eſt miſerrimus; ut bono uiro iucunda uita eſſe non poſsit.

quaſi tunc nulla prorſus eſſet.

Quod ſi tuum te deſiderium mouet aut ſi tuarum rerum cogitatione mæres: non facile exhauriri tibi iſtum dolorem poſſe uniuerſum puto. Sin illa te res cruciauit, quæ magis amoris eſt, ut eorum, qui occiderunt, miſerias lugeas: ut ea non dicam, quæ ſæpiſſime & legi, & audiui, nihil mali eſſe in morte; in qua ſi reſideat* ſenſus, immortalitas illa potius, quam mors, ducenda ſit: ſin ſit amiſſus, nulla uideri miſeria debeat, quæ nõ ſentiatur; hoc tamen non dubitans, cõfirmare poſſum, ea miſceri, parari, impendere reip. quæ qui reliquerit, nullo modo mihi quidem deceptus eſſe uideatur. quid eſt enim iam non modo pudori, probitati, uirtuti, rectis ſtudijs, bonis artibus, ſed omnino libertati, ac ſaluti loci? nõ mehercule quemquam audiui hoc grauiſſimo, & peſtilẽtiſſimo anno adoleſcentulũ, aut puerũ mortuum, qui mihi non a dijs immortalibus ereptus ex his miſerijs, atque ex iniquiſſima condicione uitæ uideretur. Quare ſi tibi unum hoc detrahi poteſt,* ne quid ijs, quos amaſti, mali putes contigiſſe: permultum erit ex mærore tuo deminutum. relinquetur enim ſimplex illa iam cura doloris tui, quæ non cum illis communicabitur, ſed ad te ipſum

quod probare ſtudet in li. de Sen.

cũ eos uideas non hac luce eſſe priuatos, ſed horum tẽporũ miſerias effugiſſe.

ſuum proprie referetur. in qua non eſt iam grauitatis, ac* ſapientiæ tuæ, quam tu a puero præſtitiſti, ferre immoderatius caſum incommodorum tuorum, qui ſit ab eorum, quos dilexeris, miſeria, maloq. ſeiunctus. etenim eum ſemper te & priuatis in rebus, & publicis præſtitiſti, tuenda tibi ut ſit grauitas, & conſtantiæ ſeruiendũ. nam, quod allatura eſt ipſa* diuturnitas, quæ maximos luctus uetuſtate tollit, id nos* præripere conſilio, prudentiaq. debemus. etenim ſi nulla umquam fuit, liberis amiſſis, tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugẽdi modum fecerit: certe nos, quod eſt dies allatura id cõſilio anteferre debemus, neque exſpectare temporis medicinam, quam* repræſentare ratione poſſumus. His ego litteris ſi quid profeciſſem, exiſtimabam optãdum quiddam me eſſe aſſecutum; ſin minus forte ualuiſſent, officio tamen functum beneuolentiſſimi, atque amiciſſimi: quem me tibi & fuiſſe ſemper, exiſtimes uelim, & futurum eſſe confidas. Vale.

ſapiens enim nulla re afficitur, præterquã culpa.

ep. 28. lib. 7. ſtatim, auideq; præcipere.

ante tempus conſequi.

Excuſat tarditatem litterarum: hortatur Sextium, ut exſilii caſum ſapienter, fortiterq. ferat.

Cicero s. d. P. Sextio P. F. 17

NON obliuione amicitiæ noſtræ, neque intermiſſione cõſuetudinis meæ, ſuperioribus temporibus ad te nullas litteras miſi, ſed quod priora tempora in ruinis reip. noſtriſq. iacuerunt, poſteriora autem me a ſcribendo tuis iniuſtiſſimis, atque acerbiſſimis * incommodis retardarunt. cum uero & interuallum iam ſatis longum fuiſſet, & tuam uirtutem, animiq. magnitudinem diligentius eſſem mecum recordatus: non putaui eſſe alienum inſtitutis meis, hæc ad te ſcribere. Ego te, P. Sexti, & primis temporibus illis, quibus in inuidiam abſens, & in cri

exſilium intelligit Sextij.

men uocabare, defendi: & cum in tui familiariſſimi iudicio, ac periculo tuum nomen coniungeretur, quam potui accuratiſſime te, tuamq. cauſsam tutatus ſum: & proxime recenti aduentu meo cum rem aliter inſtitutam offendiſſem, ac mihi placuiſſet, ſi affuiſſem, tamen nulla re ſaluti tuæ defui: cumq. eo tempore inuidia annonæ inimici non ſolum tui, uerum etiam amicorum tuorum, iniquitas totius iudicij, multaq. alia reip. uitia plus, quã cauſſa ipſa, ueritasq. ualuiſſet; Publio tuo neque opera, neq. cõſilio, neque labore, neque gratia neque teſtimonio defui. quamobrem, omnibus officijs amicitiæ, diligenter a me, ſancteq. ſeruatis, ne hoc quidem prætermittendum eſſe duxi, te ut hortarer, rogaremq. ut & hominem te, & uirum eſſe meminiſſes; id eſt ut & communem, incertumq. caſum, quem neque uitare quiſquam noſtrum, neque præſtare ullo pacto poteſt, ſapienter ferres, & dolori* fortiter, ac fortunæ reſiſteres; cogitaresq. & in noſtra ciuitate & in ceteris, quæ rerũ potitæ ſunt, multis fortiſſimis, atq; optimis uiris, iniuſtis iudicijs, *tales caſus incidiſſe. Illud utinam ne uere ſcriberẽ, ea te* rep. carere, in qua neminem prudentem hominem res ulla delectet? De tuo autem filio, uereor, ne, ſi nihil ad te ſcripſerim, debitum * eius uirtuti uideatur teſtimonium non cepiſſe; ſin autem omnia, quæ ſentio, perſcripſerim, ne refricem meis litteris deſiderium, ac dolorem tuum. ſed tamen prudentiſſime facies, ſi illius pietatem, uirtutem, induſtriam, ubicumque erit, tuam eſſe, * tecum eſſe duces. nec enim minus noſtra ſunt, quæ animo complectimur, quam quæ oculis intuemur. quamobrem & illius eximia uirtus, ſummusq. in te amor magnæ tibi conſolationi debet eſſe; & nos, * ceteri*

Id eſt, cum iudicio condemnatus eſſes.

hoc refertur ad Virum.

ab exemplis.

à ſtatu reip.

a Sextii filio.

omiſſa copula, ut ep. 24. & 28. l. 13.

a iudicio amicorum.

terique, qui te non ex fortuna, ſed ex uirtute tua pendimus, ſemperq. pendemus; & maxime animi tui conſcientia, cum tibi nihil merito accidiſſe reputabis, & illud adiunges, HOMINES ſapientes turpitudine, non caſu, & delicto ſuo, non aliorum * iniuria, commoueri.

quaſi non iure damnatus eſſet.

Ego, & memoria noſtræ ueteris amicitiæ, & uirtute, atque obſeruantia filij tui monitus, nullo loco deero, neque ad conſolandum, neque ad leuãdum fortunam tuam. tu ſi quid ad me forte ſcripſeris, perficiam, ne te fruſtra ſcripſiſſe arbitrere. Vale.

Argumentis utitur ſeptem, ut Fabium exſulem conſoletur.

Cicero S. D. T. Fabio. 18

ETSI egomet, qui te * conſolari cupio, conſolandus ipſe ſum; propterea quod nullam rem grauius iamdiu tuli, quam incommodum tuum: tamen te magnopere non hortor ſolum, ſed etiam pro amore noſtro rogo, atque oro, te colligas, uirumq. præbeas, &, qua * condicione omnes homines, & quibus temporibus nati ſumus, cogites.

a dolore ſuo: nam genus eſt conſolationis, cum nos quoque dolere ſignificamus.

a cõmuni condicione.

Plus tibi uirtus tua dedit, quam * fortuna abſtulit: propterea quod adeptus es, quod non multi homines noui; amiſiſti, quod plurimi homines nobiliſſimi. Ea denique uidetur condicio * impendere legum, iudiciorum, temporũ, ut optime actum cum eo uideatur eſſe, qui quamleuiſſima pœna ab hac rep. diſceſſerit.

a temporũ ſtatu.

a comparatione uirtutis, & fortunæ.

a metu publicæ calamitatis.

* Tu uero, qui, & fortunas, & liberos habeas, & nos, ceteroſq. neceſſitudine, & beneuolentia tecum coniunctiſſimos; quiq. magnam facultatem ſis habiturus nobiſcum, & cum omnibus tuis uiuendi; & cum unum ſit iudicium ex tam multis, quod reprehendatur, ut quod una * ſententia, eaq. dubia, potentiæ alicuius condonatum exiſtimetur;

a leuitate pœnæ.

ab opinione hominum de ipſius innocẽtia.

omnibus his de cauſſis debes iſtam moleſtiam quam leuiſſime ferre. Meus animus erit in te, liberoſq. tuos ſemper, quem tu eſſe uis, & qui eſſe debet. Vale.

ab officio ſuo.

Rufo, paullo ante quæſtori ſuo in prouincia, ſuadet, ut in bello ciuili Pompeium ſequatur.

Cicero s. D. Rufo. 19

aduerte in pleriſque epiſtolis innuationem eſſe quandam ad beneuolentiam in principio.

*ETSI mihi nonquam dubium fuit, quin tibi eſſem cariſſimus: tamen quotidie magis id perſpicio: extatq. id, quod mihi oſtenderas quibuſdã litteris, hoc te ſtudioſiorem in me colendo fore, quam in prouincia fuiſſes (etſi, meo iudicio, nihil ad tuum prouinciale officiũ addi poteſt) quo liberius iudicium eſſe poſſet tuum: itaque me & ſuperiores litteræ tuæ admodum delectauerunt, quibus & exſpectatum meum aduentum abs te amanter uidebam, &, cum aliter res cecidiſſet, ac putaſſes, te meo conſilio magnopere eſſe lætatum: & his proximis litteris magnum cepi fructum & iudicij, & officij tui: iudicij, quod intelligo, te, id quod omnes fortes, ac boni uiri facere debent, nihil putare utile eſſe, niſi quod *rectum, honeſtumq. ſit: officij, quod te mecum, quodcumque cepiſſem conſilij, pollıceris fore: quo neque mihi gratius, neque, ut ego arbitror, tibi honeſtius eſſe quidquã poteſt. Mihi conſilium captum iamdiu eſt: de quo ad te, non quo celandus eſſes, nihil ſcripſi antea; ſed quia communicatio conſilij tali tempore quaſi quædam admonitio uidetur eſſe officii, uel potius efflagitatio ad coeundam ſocietatem uel periculi, uel laboris. cum uero ea tua ſit uoluntas, humanitas, beneuolentia erga me; libenter amplector talem animum, ſed ita; (non enim dimittam pudorem in rogando meum) ſi feceris id, quod oſtendis, magnam habebo gratiam; ſi non feceris, ignoſcam; &

de ciuili parte eligenda.

alterum

* alterum timori, alterum mihi te negare non potuiſſe arbitrabor: eſt enim res profecto maxima. * quid rectum ſit, appareret; quid expediat, obſcurũ eſt, ita tamẽ, ut, ſi nos ijs ſumus, qui eſſe debemus, id eſt ſtudio digni, & litteris noſtris, dubitare non poſſimus, quin ea maxime conducant, quæ ſunt rectiſſima. Quare tu, ſi * ſimul placebit, ſtatim ad me uenies: ſin idem placebit, atque eodem, nec continuo poteris; * omnia tibi ut nota ſint, faciam. quidquid ſtatueris, te mihi amicum; ſin id, quod opto, etiam amiciſſimum iudicabo. Vale.

ſi te ciuilibus armis immiſcere nolueris. idem ep. 2. l. 4.

ut ad Pompeiũ ſimul eamus.

quidquid ſtatuam & de diſceſſu, & de tempore.

Purgatio Cic. ad Ruf. quæſtorem antea ſuum in Cilicia de rationibus prouincialibus. Obſcura epiſtola, ſed adiiciemus in margine, quæ magnam partem illuſtrent.

Cicero s. D. *Rufo. 20

QVO modo potuiſſem, te conueniſſem, ſi eo, quo conſtitueras, uenire uoluiſſes. quare, etſi mei commodi cauſſa commouere me noluiſti: tamen ita exiſtimes uelim, me antelaturum fuiſſe, ſi ad me * miſiſſes, uoluntatem tuam commodo meo. Ad ea, quæ ſcripſiſti, commodius equidem poſſem de ſingulis ad te rebus ſcribere, ſi M. Tullius, ſcriba meus, adeſſet: a quo mihi exploratum eſt, in rationibus dumtaxat referendis, (de ceteris rebus affirmare non poſſum) nihil eum feciſſe ſcientem, quod eſſet contra aut rem, aut exiſtimationem tuam: deinde, ſi rationum * referẽdarum ius uetus, & mos antiquus maneret, me relaturum rationes, niſi tecum pro coniunctione noſtræ neceſſitudinis contuliſſem, confeciſſemque, non fuiſſe. quod igitur feciſſem ad urbem, ſi conſuetudo priſtina maneret; id, quando lege Iulia relinquere rationes in prouincia neceſſe erat, eaſdemq. totidem uerbis referre ad ærarium, * feci in prouincia, ne-

hic eſt L. Meſcinius Rufus, quæſtor Ci. ep. 26. l. 13.

ſi nunciaſſes te ueniſſe quo cõſtitueras.

mos uetus erat ut ad urbem is, qui proconſul erat, cum quæſtore ſuo rationes conferret, prius quam ad ærarium referret.

contuli eas tecum in proui-

eis ex Cæſaris lege. uide ep. 17. l. 2.

neque ita feci, ut te ad meū arbitriū adducerē; ſed tribui tibi tantum, quantū me tribuiſſe numquam pœnitebit. totum enim ſcribam meum, quem tibi uideo nunc eſſe ſuſpectum, tibi tradidi. tu et M. Mindium, fratrem tuum, adiunxiſti. rationes confectæ me abſēte ſunt tecum: ad quas ego nihil adhibui præter * lectionem. ita accepi librū a meo ſeruo ſcriba, ut eundem acceperim a fratre tuo. ſi honos is fuit, maiorem tibi habere non potui; ſi fides, maiorem tibi habui, quam pæne ipſi mihi. ſi prouidendum fuit, ne quid aliter, ac tibi & honeſtum, & utile eſſet, referretur; non habui, cui potius id negotij darem. Illud quidem certe factum eſt, quod lex iubebat, ut apud duas ciuitates, Laodicenſem, & * Apamenſem, quæ nobis maxime uidebantur, quoniam ita neceſſe erat, rationes confectas, & conſolutas deponeremus. itaque huic loco primum reſpondeo, me, quanquam iuſtis de cauſſis rationes * deferre properarim, tamen te expectaturum fuiſſe, niſi in prouincia relictas rationes pro latis haberē. Quamobrem, de Voluſio quod ſcribis, non eſt id rationum. docuerunt enim me periti homines, in his cū omnium peritiſſimus, tum mihi amiciſſimus C. Camillus, ad Voluſium * tranſferri nomen a Valerio non potuiſſe, ſed prædes Valerianos teneri. neque id erat H-S XXX ut ſcribis, ſed XIX. erat enim curata nobis pecunia Valerij mancipis, nomine: ex qua, reliquum quod erat in rationibus, retuli. ſed ſic me & liberalitatis fructu priuas, & diligentiæ, &, quod minime tamen laboro, mediocris etiā prudentiæ: liberalitatis, quod mauis ſcribæ mei beneficio, quam meo, legatum meum, præfectumq. maxima calamitate leuatos, cum præſertim non deberent eſſe obligati: diligentiæ, quod exiſtimas, de tanto officio meo,

* confectas a ſcriba meo & fratre tuo legi.

* ep. 17 l. 2.

* querebatur Rufus, quod rationes deferre ad ærariū nimis properaſſet: quædam enim corrigi cupiebat.

* quod Rufus petierat.

meo, tanto etiam periculo, nec ſciſſe me quidquam, nec cogitaſſe; ſcribam, quidquid uoluiſſet, cum id mihi ne recitaſſet quidem, *retuliſſe: prudẽtiæ, cum rem a me ne inſipienter quidem cogitatam putas, nam & Voluſij liberandi meum fuit conſilium: &, ut multa tam grauis Valerianis prædibus, ipſiq. T. Mario depelleretur, a me inita ratio eſt: quam quidem omnes non ſolum probant, ſed etiam laudant. &, ſi uerum ſcire uis, hoc uni ſcribæ meo intellexi non nimium placere. ſed ego putaui eſſe uiri boni, cum populis ſuum ſeruaret, conſulere fortunis tot uel amicorum, uel ciuium. Nam de logeo eſt ita actum, ut auctore Cn. Pompeio iſta * pecunia in fano poneretur. id ego agnoui meo iuſſu eſſe factum. qua pecunia Pompeius eſt uſus, ut tua, quam tu depoſueras, Sextius: ſed hoc ad te nihil intelligo pertinere. Illud me non animaduertiſſe moleſte ferrem; ut adſcriberem, te in fano pecuniam iuſſu meo depoſuiſſe, niſi iſta pecunia grauiſſimis eſſet, certiſſimisq. monumentis teſtata, cui data, quo S. C. quibus tuis, quibus meis litteris P. Sexto tradita eſſet. Quæ cum uiderem tot ueſtigijs impreſſa, ut in his errari non poſſet: non * adſcripſi id, quod tua nihil referrebat; ego tamen adſcripſiſſe mallem, quando id te uideo deſiderare. Sicut ſcribis tibi id eſſe referendum, idem ipſe ſentio: neque in eo quidquã a meis rationibus diſcrepabunt tuæ. addes enim tu, meo iuſſu: quod ego numquã addidi; nec cauſſa eſt, cur negem; nec, ſi eſſet, & tu nolles, negarem. Nam de H-S non gentis millibus. certe ita relatum eſt, ut tu, ſiue frater tuus referri uoluit. ſed, ſi quid, quando de logeo parum prouiſum eſt, quod ego in rationibus referendis etiamnum corrigere poſſim: de eo mihi, cum S. C.

non ſim

in rationem.

quã te in fano poſuiſti meo iuſſu; qđ nunc quereris a me eſſe in rationibus referẽdis prætermiſſũ.

non ſcripſi in rationibus, meo iuſſu a te eſſe poſitam.

tacite oſtendit, ſe nihil illius cauſſa facturum, quod per leges non liceat.

non ſim uſus; *quid per leges liceat, conſiderãdum eſt. te certe in pecunia exacta ita efferre, ex meis rationibus relatis non oportuit: niſi quid me fallit: ſunt enim alij peritiores. illud caue dubites, quin ego omnia faciam, quæ intereſſe tua, aut etiam uelle te exiſtimẽ, ſi ullo modo facere poſſim. Quod ſcribis de beneficijs, ſcito a me & tribunos militares, & præfectos, et cõtubernales dũtaxat meos *delatos eſſe. in quo quidem ratio me feſellit. liberum enim mihi tempus ad eos deferendos exiſtimabam dari: poſtea certior ſum factus, triginta diebus deferri neceſſe eſſe, quibus rationes retuliſſem. ſane moleſte tuli, nõ illa beneficia tuæ potius ambitioni reſeruata eſſe, quã meæ, qui ambitione nihil uterer. de centurionibus tamen & tribunorũ militarium contubernalibus res eſt in integro: genus enim horum beneficiorum definitum lege non erat. Reliquum eſt de H-S cẽtum millibus, de quibus memini mihi a te *Myrina litteras eſſe allatas, nõ mei errati, ſed tui: in quo peccatum uidebatur eſſe, ſi modo erat *fratris tui, & Tullij. ſed, cũ id corrigi non poſſet; quod iã depoſitis rationibus ex prouincia deceſſimus: credo me quidem tibi pro animi mei uoluntate, proq. ea ſpe facultatum, quam tum habebamus, quam humaniſſime potuerim ſcripſiſſe. ſed neque tum me humanitate mearum litterarum obligatum puto, neque tuam hodie epiſtolam *H-S centum millibus ſic accepiſſe, ut ij accipiũt, quibus epiſtolæ per hæc tempora moleſtæ ſunt. ſimul illud cogitare debes, me omnem pecuniam, quæ ad me ſaluis legibus perueniſſet, Epheſi apud publicanos depoſuiſſe: id fuiſſe H-S *X X I I. eam omnem pecuniam Pompeium abſtuliſſe. quod ego ſiue æquo animo fero, ſiue iniquo: tu de H-S centum millibus æquo animo ferre debes, & exiſtimare

ciuitas, ab Aeolis condita Vell. lib. 1.

qui rationes me abſente cõfecerant.

quæ mutua petebas.

uidetur explanandum, bis uicies millies.

ſtimare, eo minus ad te uel de tuis* cibariis, uel de mea liberalitate perueniſſe. quod ſi mihi expēſa iſta H-S centum tuliſſes: tamen, quæ tua eſt ſuauitas, quiq. in me amor nolles a me hoc tempore* æſtimationem accipere. nã, numeratum ſi cuperem, non erat. Sed hæc iocatum me puta to, ut ego te exiſtimo. ego tamen, cum Tullius rure redierit, mittam eum ad te, ſi, quid ad rē putabis pertinere. Hanc epiſtolã cur nõ ſcindi uelim, cauſſa nulla eſt. Vale.

publice datis a

poſſeſſionē lege Cæſaris æſtimatam.

Cupidum ſe eſſe ſignificat Meſcinii uidendi, eumq. hortatur, ut acerbitatem temporum litterarum ſtudio, optimæq. conſcientiæ recordatione mitiget.

Cicero S. D. L. Meſcinio. 21

GRATAE mihi tuæ litteræ fuerunt: ex quibus intellexi, quod etiam ſine litteris arbitrabar, uidendi mei te ſumma* cupiditate affectũ eſſe. quod ego ita libenter accipio, ut tamen tibi non concedam. nam, tecum eſſe, ita mihi communia omnia, quæ, opto, contingant, ut uehementer uelim. etenim, cum eſſet maior & uirorum, & ciuiũ *bonorum, &* iucundorum hominum, &* amantium mei copia, tamē erat nemo, quicum eſſem libentius, quam tecum, & pauci, quibuſcum, æque libenter. hoc uero tempore, cum alij interierint, alij abſint, alij mutati uoluntate ſint, unum mediusfidius tecum diem libētius poſuerim, quam hoc omne tempus cum pleriſque eorum, quibuſcum uiuo neceſſario. noli enim exiſtimare, mihi non ſolitudinem iucundiorem eſſe, qua tamen ipſa uti non licet, quam ſermones* eorum, qui frequentant domum meam, excepto uno, aut ad* ſummum altero. itaque utor eodem perfugio, quo tibi utendum cenſeo, litterulis noſtris, præterea etiam conſcientia conſiliorum meorum. Ego enim is ſum quemadmodum tu facillime potes exiſtimare, qui nihil umquam mea potius, quam meorum ciuium cauſſa fecerim:

idem aliis uerbis. ep. xi. l. 2.

bonitas, iucunditas, & amor, cauſſæ cur amemus, unaq. eſſe cupiamus. uide ep. 24 l. 9

Cæſaris familiarium. ep. 1. li. 2.

Pompeius. | rim: cui niſi * inuidiſſet is, quem tu numquam amaſti; (me enim amabas) & ipſe beatus eſſet, & omnes boni. ego ſum, qui nullius uim plus ualere uolui, quam honeſtum otium. idemque, cum * illa ipſa arma, quæ ſemper timueram, plus poſſe ſenſi, quam illum conſenſum bonorum, quem ego idem effeceram, * quamuis tuta condicione pacem accipere malui, quam uiribus cum ualentiore pugnare. Sed & hæc, & multa alia coram breui tempore licebit. neque me tamen ulla res alia Romæ tenet, niſi exſpectatio rerum * Africanarũ. uidetur enim mihi res in propinquũ adducta diſcrimẽ. puto autem mea nõ nihil intereſſe; quamquam, id ipſum quid interſit, non ſane intelligo; uerumtamen, quidquid illinc nũciatum ſit, non longe abeſſe a cõſilijs amicorum. eſt enim res ipſa iam in eum locum adducta, ut, quamquam multum interſit inter eorum cauſſas, qui dimicant, tamen inter * uictorias non multum interfuturum putem. ſed plane animus, qui dubijs rebus forſitan fuerit infirmior, deſperatis confirmatus eſt multũ: quem etiam ſuperiores tuæ litteræ confirmarũt: quibus intellexi, quam fortiter iniuriam ferres: iuuitq. me; tibi cum ſummam humanitatem, tum etiam tuas litteras profuiſſe. uerum enim ſcribam: teneriore mihi animo uidebare, ſicut omnes fere, qui, uita ingenua, in beata, & libera ciuitate uiximus. ſed ut illa * ſecunda moderate tulimus: ſic hanc non ſolum aduerſam, ſed etiã funditus * euerſam fortunã fortiter ferre debemus: ut hoc ſaltem in maximis malis boni conſequamur, ut mortem, quã etiã beati contemnere debebamus, propterea quod * nullum ſenſum eſſet habitura, nunc, ſic affecti, non modo contemnere debeamus, ſed etiam optare. Tu, ſi me diligis,

fruere

Margin notes:

Cæſariana.

etiam ſi eſſet minus honeſta.

ex una parte Cæſar fuit, ex altera Scipio, & Iuba rex.

utriusque uictoriam fore crudelem putat. uide ep. 9. & 14. l. 4.

cum reſp. florebat.

cũ Cæſari ſeruiamus.

rerum humanarum, nĩ immortales animos putat, id-

ſiuere iſto otio; tibiq. perſuade, PRAETER *culpam, ac peccatum, quo ſemper caruiſti, & carebis, homini accidere nihil poſſe, quod ſit horribile, aut pertimeſcendum. Ego, ſi uidebitur recte fieri poſſe, ad te ueniam breui; ſi quid acciderit, ut mutandum conſilium ſit; te certiorem faciam ſtatim. Tu ita fac cupidus mei uidendi ſis, ut iſtinc te ne moueas tam infirma ualetudine, niſi ex me prius quæſieris per litteras, quid te uelim facere. Me uelim, ut facis, diligas, ualetudiniq. tuæ, & tranquillitati animi ſeruias.* Vale.

que nititur pbare in lib. de Senectute.

CICERONIS. EPISTOLARVM AD. TORQVATVM. ET ALIOS

LIBER. VI

ARGVMENTVM.

A. Manlium Torquatum, qui Pompeianas partes ſecutus erat, conſolatur in eo, quod Romæ non ſit, & aliquam ſimul ſpem reditus oſtendit.

Cicero s. D. A. Torquato. I

E*TSI *ea perturbatio eſt omnium rerum, ut ſuæ quemque fortunæ maxime pæniteat, nemoq. ſit, quin ubiuis, quã ibi, ubi eſt, eſſe malit: tamen mihi dubium non eſt, quin hoc tempore bono uiro, Romæ eſſe, miſerrimum ſit. nam etſi, quocumque in loco quiſquis eſt, idem eſt ei ſenſus, & eadem acerbitas ex interitu rerum & publicarum, & ſuarum; tamen* oculi augent dolorem, qui ea, quæ ceteri audiunt, intueri cogũtur: nec auertere a miſerijs cogitationem ſinunt. Quare, etſi multarum rerum deſiderio te angi neceſſe*

cõſolatur a cõmuni hominũ condicione. & aduerte. in princip. h. ep. quater eſſe repetitum, Etſi, Tamen: quod in nobis uitio duceretur. ep 4. & 13. l. 4. & 30. lib. 7. Aurium autẽ ſenſum plus doloris afferre, quã oculorũ, dixit

ceſſe eſt: tamen illo dolore, quo maxime te confici audio, quod Romæ non ſis, animum tuum libera. etſi enim cum magna moleſtia tuos, tuaq. deſideras: tamen illa quidem, quæ requiris, ſuum ſtatum tenent, nec melius, ſi tu adeſſes, tenerent, nec ſunt ullo in proprio periculo, nec debes tu, cum de tuis cogitas, aut præcipuam aliquam fortunam poſtulare, aut communem recuſare. De te autem ipſo, Torquate, eſt tuum ſic agitare animo, ut non adhibeas in conſilium cogitationum tuarum deſperationem, aut timorem. nec enim is, qui in te adhuc iniuſtior, quam tua dignitas poſtulabat, fuit, non magna ſigna dedit animi erga te mitigati. nec tamen is ipſe, a quo ſalus petitur, habet explicatam, aut exploratā rationem ſalutis ſuæ. CVM Q. omnium bellorum exitus incerti ſint; * ab altera uictoria tibi periculum nullum eſſe perſpicio, quod quidem ſeiunctum ſit ab omnium interitu; * ab altera te ipſum numquam timuiſſe, certo ſcio*. Reliquum eſt, ut te id ipſum, quod ego quaſi conſolationis loco pono, maxime excruciet, commune periculum reip. cuius tanti mali, quamuis docti uiri multa dicant, tamen uereor, ne conſolatio nulla poſſit uera reperiri, præter illam, quæ tanta eſt, quantum in cuiuſque animo roboris eſt, atque neruorum. ſi enim, * BENE ſentire, recteq. facere, ſatis eſt ad bene, beateq. uiuendum: uereor, ne, eum, qui ſe optimorum conſiliorum conſcientia ſuſtentare poſſit, miſerum eſſe, nefas ſit dicere. nec enim nos arbitror, uictoriæ premijs ductos, patriam olim, & liberos, & fortunas reliquiſſe; ſed quoddam nobis * officium iuſtum, & pium, & debitum reip. noſtræq. dignitati uidebatur: qui neque, cum id faciebamus, tam eramus amentes, ut explo-

Supra ad Marcel. ep. 9. lib. 4. Oratoris hoc eſt eiſdem rebus, ſi res poſtulet, uel contrariis uti.

a Cæſare.

a Pompeio.

cum iam oſtenderim, tibi de te ipſo nihil eſſe timendum.

a conſcientia cōſolationem hauriri uult.

bonus uir non ſpē ſequitur, ſed officiū. uide ep. 5. l. 9.

plorata nobis eſſet uictoria. quare, ſi id euenit, quod ingredientibus nobis in cauſſam propoſitum fuit accidere poſſe: non debemus ita cadere animis, quaſi aliquid euenerit, quod fieri poſſe numquam putarimus. Simus igitur ea mente, quam ratio & ueritas præſcribit; ut nihil in uita nobis præſtandum præter culpam putemus; eaq. cum careamus, omnia humana placate, & moderate, feramus. Atque hæc eò pertinet oratio, ut, *perditis rebus omnibus, tamen ipſa uirtus ſe ſuſtentare poſſe uideatur. ſed, ſi eſt ſpes aliqua rebus communibus, ea tu, quicumque ſtatus eſt futurus, carere nõ debes. Atque hæc mihi ſcribenti ueniebant in mentem, me eum eſſe, cuius tu *deſperationem accuſare ſolitus eſſes, quemq. auctoritate tua cũctantem, & diffidentem excitare. quo quidem tempore non ego cauſſam noſtram, ſed conſilium improbabam. ſero enim nos ijs armis aduerſari uidebam, quæ multo ante* confirmata per noſmet ipſos erant: dolebamq. pilis, & gladijs, non conſilijs, neque auctoritatibus noſtris, de iure publico *diſceptari. Neque ego ea, quæ facta ſunt, fore cum dicebam, diuinabam futura: ſed, quod & fieri poſſe, & exitioſum fore, ſi eueniſſet, uidebam, id ne accideret, timebam; præſertim cum, ſi mihi alterutrum de euentu, atque exitu rerum promittendum eſſet, id futurũ, quod euenit, exploratius poſſem *promittere. ijs enim rebus *præſtabamus, quæ non prodeunt in aciem: uſu autem armorum, & militum robore inferiores eramus. Sed tu illum animum nunc adhibe quæſo, quo me tum eſſe oportere cenſebas. Hæc eo ſcripſi, quod mihi nunc Philargyrus tuus, omnia de te requirenti, fideliſſimo animo, ut mihi quidem uiſus eſt, narrauit, te interdum *ſollicitum ſolere eſſe uehementius. quod facere non debes, nec dubitare,

ſi eſſent perditæ res, tamen te tua uirtus, Torquate, conſolari deberet.

in cauſſa Pompeiana.

cũ Cæſari Gallias in alterũ quinquenniũ prorogauimus ep.7. l. 4.

de Cæſaris uictoria. idem aliis uerbis ep.7.l.4.

ep 3 l.4.

in ſumma dignitate.

bitare, quin aut aliquã rep. ſis* futurus, qui eſſe debes; aut perdita, non afflictiore condicione, quam ceteri. hoc uero tempus, quo exanimati omnes, & ſuſpenſi ſumus, hoc moderatiore animo ferre debes, quod & in ea* urbe es, ubi nata, & alta eſt ratio, ac moderatio uitæ: & habes Ser.* Sulpicium, quem ſemper unicè dilexiſti; qui te profecto & beneuolentia, & ſapientia conſolatur. cuius ſi eſſemus auctoritatem, & *conſilium ſecuti; togati potius potentiam, quam armati uictoriam ſubiſſemus. Sed hæc longiora fortaſſe fuerunt, quam neceſſe fuit. * illa, quæ maiora ſunt, breuius exponam. Ego habeo, cui plus quã tibi debeam, neminem. quibus tantum debebam, quãtum tu intelligis, eos mihi huius belli caſus eripuit. qui ſim autem hoc tempore,* intelligo. ſed quia NEMO eſt tam afflictus, qui, ſi nihil aliud ſtudeat, niſi id, quod agit, non poſſit nauare aliquid, & efficere: omne meum conſilium, operam, ſtudium certe uelim exiſtimes tibi, tuiſq. liberis eſſe debitum. Vale.

Athenis. ep. 3:

Achaiæ præfectum ep. 4. l. 4. & 6. h. l. ſuaſit Sulpicius bellũ ciuile fugiẽdum. ep. 4. l 4. uide modũ cõnectendi.

ſine ulla uidelicet auctoritate.

Primum ſe excuſat, quod minus ſæpe ſcribat: deinde, de reditu Torquati eſſe impetratum, ſignificat: & conſolationis loco ſubiungit, nihil ei præcipue timendum.

M. Cicero s. d. A. Torquato. 2

PETO a te, ne me putes obliuione tui rarius ad te ſcribere, quam ſolebam, ſed aut grauitate ualetudinis, qua tamen iam paullulum uideor* leuari, aut quod abſim ab urbe, ut, qui ad te proficiſcantur, ſcire non poſſim. quare uelim ita ſtatutum habeas, me tui memoriam ſumma cum beneuolentia tenere, tuaſq. omnes res non minori mihi curæ, quam meas, eſſe. Quod maiore in uarietate uerſata eſt adhuc tua cauſſa, quam homines aut uolebãt, aut opinabantur; mihi crede, non eſt pro malis temporum, quod moleſte feras. neceſſe eſt enim, aut armis* ur-

tranſlatũ uerbum, quia dixerat Grauitate.

continuis bellis uexari.

geri

geri remp. ſempiternis,aut,his poſitis,recreari aliquando,aut funditus interire. ſi arma ualebunt:nec eos,a quibus reciperis,uereri debes, nec eos,*quos adiuuiſti. ſin, armis aut condicione poſitis,aut defatigatione abiectis, aut uictoria detractis,ciuitas reſpirauerit: et dignitate tua frui tibi, & fortunis licebit. ſin omnino interierint omnia; fueritq; is exitus,quem uir prudentiſſimus M.* Antonius iam tum timebat,cum tantum inſtare malorum ſuſpicabatur: miſera eſt illa quidem conſolatio,tali præſertim ciui,& uiro,ſed tamen* neceſſaria, NIHIL eſſe præcipue cuiquam dolendum in eo, quod accidat uniuerſis. Quæ uis inſit in his paucis uerbis,(plura enim cõmittenda epiſtolæ non erant) ſi attendes, quod facis:profecto etiam ſine meis litteris intelliges,te aliquid habere quod ſperes; nihil, quod aut* hoc, aut aliquo reip. ſtatu timeas;omnia ſi interierint,cum ſuperſtitem te eſſe reip. ne ſi liceat quidem uelis,ferendam eſſe fortunam,præſertim quæ abſit a* culpa. Sed hæc hactenus. Tu uelim ſcribas ad me,quid agas,& ubi futurus ſis;ut,aut quo ſcribam,aut quo ueniam,ſcire poſſim. Vale.

Pompeianos.*

orator ille ſummus.

quia nihil eſt præterea, qđ conſolari poſſit.

qui perditus plane non eſt.

ep. 1.

Conſolari uult;ſed,quia nihil aliud ſuppetit,conſolationem ait debere eſſe optimorum conſiliorum cõſcientiam

M. Cicero s. d. A. Torquato. 3

SVPERIORIBVS litteris, beneuolentia magis adductus,quam quod res ita poſtularet,fui longior. neque enim confirmatione noſtra egebat* uirtus tua:neque erat ea mea cauſſa,atque fortuna,ut,cui omnia deeſſent, alterum confirmarem. hoc item tempore breuior eſſe debeo. ſiue enim tum nihil opus fuit tam multis uerbis;nihilo magis nunc opus eſt:ſiue tũ opus fuit,illud ſatis eſt, præſertim cum acceſſerit nihil noui. nam, etſi

uirtus eſt in aduerſis fortiter ferendis.

quæ geruntur in Hiſpania.

quotidie aliquid audimus* earum rerum, quas ad te perſerri exiſtimo: ſumma tamẽ eadem eſt, & idem exitus, quem ego tam* uideo animo, quam ea, quæ oculis cernimus. nec uero quidquam uideo, quod non idem te uidere certo ſciam. nam etſi, quem exitum acies habitura ſit, diuinare nemo poteſt: tamen & belli exitum uideo, &, ſi id minus, hoc quidem certe, cum ſit neceſſe* alterutrum uincere, qualis futura ſit uel hæc, uel illa uictoria. idq. cum optime perſpexi, tale uideo, nihil ut mali uideatur eſſe futurum, ſi id uel ante acciderit, quod uel maximum ad timorem proponitur. I T A enim uiuere, ut non ſit uiuendũ, miſerrimũ eſt: *mori aũt nemo ſapiẽs miſerũ duxit, ne beato quidẽ. Sed in ea es * urbe, in qua hæc uel plura, et ornatiora parietes ipſi loqui poſſe uideantur. Ego tibi hoc confirmo, E T S I leuis eſt conſolatio ex miſerijs aliorum, nihilo te nunc maiore in diſcrimine eſſe, quam quemuis aut eorum, qui* diſceſſerint, aut eorum, qui remãſerint. alteri dimicant: alteri uictorem timent. Sed hæc conſolatio leuis, illa grauior, qua te uti ſpero, ego certe utor. nec enim, dum ero angar ulla re, cum omni uacem culpa; &, ſi non ero, ſenſu omnino carebo. Sed rurſus γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας, qui ad te hæc. Mihi tu, tui tua omnia maximæ curæ ſunt, &, dum uiuam, erunt. Vale.

> quæ geruntur in Hiſpania. ep. 12. l. 5.
> Cernere animo.
> utriuſque uictoriam uideo crudelem. ep. 9. & 14. l 4. & prima, & ſeq. n. l.
> quod ad timorẽ proponitur.
> Athenis. ep. 1. & in Bruto in extremo.
> a bello: qui uictorem timẽt.
> officio fere ſolet Cicero epiſtolas claudere. quod exempla declarant.

Conſolatoria, rationibus undecumque collectis; ſed, ſi conſideras deſperationem potius continet.

M. Cicero s. d. A Torquato. 4

N O V I, quod ad te ſcriberem, nihil erat; & tamen ſi quid eſſet, ſciebã te a tuis certiorem fieri ſolere. de futuris autem rebus etſi ſemper difficile eſt dicere; tamen interdum coniectura poſſis propius accedere, cum res eſt eiuſmodi, cuius exitus prouideri poſſit. Nunc tantum

uide-

uidemur intelligere, non diuturnum bellum. etſi id ipſum non nullis uideatur ſecus. equidem, cum hæc ſcribebam, aliquid iam actum putabam; non, quo ego certo ſcirem; ſed, quod non difficilis erat coniectura. nã cũ omnis belli Mars cõmunis, & cũ ſẽper incerti exitus præliorũ sũt: tum hoc tempore ita magnæ utrimque copiæ, ita paratæ ad depugnandum eſſe dicuntur, ut, utercunque uicerit, nõ ſit mirũ futurũ. Illa in dies ſingulos magis magisq. opinio hominum confirmatur; etiam ſi inter cauſas armorum aliquantum interſit, tamen inter uictorias non multum interfuturum. * alteros propemodum iam ſumus experti: de altero, nemo eſt quin cogitet quam ſit metuendus iratus uictor armatus. Hoc loco ſi uideor augere dolorem tuum, quem conſolãdo leuare debebam; fateor me communium malorum conſolationem nullam inuenire, præter illam; quæ tamen, ſi poſſis eam ſuſcipere, maxima eſt, quaq. ego quotidie magis utor; ** CONSCIENTIAM *rectæ uoluntatis maximam conſolationem eſſe rerum incommodarum, nec eſſe ullum magnum malum præter culpam. a qua quando tantum abſumus, ut etiam optime ſenſerimus, euentusq. magis noſtri conſilij, quam conſilium reprehendatur; et quando præſtitimus, quod debuimus: moderate; quod euenit, feramus. Sed hoc mihi tamen non ſumo, ut te conſoler de communibus miſerijs, quæ & ad conſolandum maioris ingenij & ad* ferendum ſingularis uirtutis indigent. Illud cuiuis facile eſt docere, cur præcipue tu dolere nihil debeas: eius enim, qui tardior in te leuando fuit, quam ſpe putaramus, non eſt mihi dubia de tua ſalute ſententia: de alijs autem non arbitror te exſpectare quid ſentiam. Reliquum eſt, ut te angat, quod abſis a tuis*

inter Cæſarẽ, & reliquias Põpeianarũ partium, in Hiſpania pugnãtes

Pompeianos. uide ep. 21. l. 9

ſemper ubi ad conſolandum alia deſunt, ad hanc rationẽ decurrit.

cum uerbo Ferre uirtute coniungit.

tam diu, res moleſta, præſertim ab ijs pueris, quibus ni hil poteſt eſſe * feſtiuius. ſed, ut antea ad te ſcripſi, tempus eſt huiuſmodi, ut ſuam quiſque condicionē miſerrimam putet, & , ubi quiſque ſit, ibi eſſe minime uelit. equidem, nos quod Romæ ſumus, miſerrimum eſſe duco; non ſolum, quod in omnibus malis acerbius eſt* uidere, quam audire; ſed etiam, quod ad * omnes caſus ſubitorum periculorum magis obiecti ſumus, quam ſi ab eſſemus. etſi me ipſum conſolatorem tuum non tantum litteræ, quibus ſemper ſtudui, quantum longinquitas temporis mitigauit. quanto * fuerim dolore, meminiſti. in quo prima illa conſolatio eſt, uidiſſe me plus, quam ceteros, cum* cupiebam quamuis iniqua condicione pacem. quod etſi caſu, non diuinatione mea, factum eſt: tamen hac inani prudentiæ laude delector. de inde, quod mihi ad conſolationem commune tecum eſt, ſi iam uocer ad exitum uitæ, non ab ea * rep. auellar, qua carendum eſſe doleam, præſertim cum id ſine ullo* ſenſu futurum ſit. Adiuuat etiam ętas, & acta iam uita; quæ cum curſu ſuo bene confecto delectatur, tum uetat in eo uim timere, quo nos iam natura ipſa pæne perduxerit. Poſtremo is * uir, uel etiam ij uiri hoc bello occiderunt, ut impudentia uideatur, eandem fortunam, ſi res cogat, recuſare. Equidem mihi omnia pro pono: nec ullum eſt tantum malum, quod non putem impendere: ſed cum* PLVS *in metuendo mali ſit, quā in illo ipſo, quod timetur; deſino; præſertim cum id * im pendeat, in quo non modo dolor nullus, uerum finis etiam doloris futurus ſit. Sed hæc ſatis multa, uel plura potius, quam neceſſe fuit. facit autem non loquacitas mea, ſed beneuolentia longiores epiſtolas. * Seruiū diſceſ ſiſſe*

Torquati filijs. feſtiuitas in pueris amabilis. ep. 10. l. I. Att.

ep. 9. l. 2. ad minuendū Torquati deſiderium.

belli ciuilis initio. a conſcientia.

a ſtatu reip.

eripit ſenſum mortuis, ex Ari. ſent. in Eth.

Pompeius magnus.

ep. 11. l. 10. Att. interitus.

Sulpicium. uide ep. 4. l. 14. & 6. h. l.

*ſiſſe Athenis, moleſte tuli. non enim dubito, quin magnæ tibi leuationi ſit ſolitus eſſe quotidianus congreſſus, & ſermo cum familiariſſimi hominis, tum optimi, & prudentiſſimi uiri. Tu uelim te, ut debes, & ſoles, tua uirtute ſuſtentes. ego, quæ te uelle, quæq. ad te, & ad tuos pertinere arbitrabor, omnia ſtudioſe, diligenterq. curabo. quæ cum faciam; beneuolentiam tuam erga me imitabor, merita non*aßequar. Vale.*

uide ſimilem ſent. aliis uerbis expreſſam ep. 8. l. 1. in fine: & 13. l. 5.

Cæcinã, qui pro Põp. cõtra Cæſ. pugnauerat, patria carentẽ, bene ſperare iubet, ſeq. ei nulla in re defuturũ pollicetur. Ei autẽ Cæſarẽ ignouiſſe, Hirt. tradit de bel. Afr.

Cicero s. d. A. Cæcinæ.

QVOTIESCVMQVE *filiũ tuũ*uideo, (*uideo autem fere quotidie) polliceor ei ſtudiũ quidem meum, & operam ſine ulla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis; gratiam autem, atque auctoritatem cum hac exceptione, quantum ualeam, quantumq. poſſim. Liber tuus & lectus eſt, & legitur a me diligẽter, & cuſtoditur diligentiſſime. Res, & fortunæ tuæ mihi maximæ curæ ſunt: quæ quidem quotidie faciliores mihi, & meliores uidentur: multisq. uideo magnæ eſſe curæ: quorum de ſtudio, & de ſua ſpe filium ad te perſcripſiſſe certo ſcio. ijs autem de rebus, quas coniectura conſequi poſſumus, *nõ mihi ſumo, ut plus ipſe proſpiciã, quã te uidere atque intelligere mihi perſuaſerim. ſed tamẽ, quia fieri poteſt, ut tu ea perturbatiore animo cogites, puto eſſe meũ, quid ſentiã, exponere. Ea*natura rerũ eſt & is temporum curſus, ut non poſſit iſta aut tibi, aut ceteris fortuna eſſe diuturna, neq. hærere in tam bona* cauſſa, & in tam bonis ciuibus tam acerba iniuria. Quare ad eam ſpem quam extra ordinem de te ipſo habemus, non ſolum propter dignitatem, &* uirtutem*

ornatã locutio ob eiuſdẽ uerbi repetit. uide ep. xi. & 18. l. 2 & 2. l. 3 & 14 l 9 & 6. l. 10. & 41. & 53. l. 13.

de futuris dicturi uitemus arrogantiã Cicer exemplo.

cõſolatio a natura rerum.

a cauſſa.

uide ul. tantem.

quadam naturæ, ut pro Ar. & paullo poſt pro ſcientia.

ingenio Cæcinæ.

Cæſaris ira, quia contra eũ ſcripſeris, quotidie lenitur.

ſume hinc ad augendam copiam. ſunt .n. optabilia hæc quattuor, natus, educatus, doctus, cognitus.

*tuam, (hæc enim ornamenta ſunt tibi etiam cum alijs communia) accedunt tua præcipua, propter eximium ingenium, ſummamq; uirtutem: cui mehercule hic, cuius in poteſtate ſumus, multum tribuit. itaque ne punctũ quidem temporis in iſta fortuna fuiſſes, niſi eo ipſo * bono tuo, quo delectatur, ſe uiolatum putaſſet. quod ipſum * lenitur quotidie, ſignificaturq. nobis ab ijs, qui ſimul cum eo uiuunt, tibi hanc ipſam opinionem ingenij apud ipſum plurimum profuturam. Quapropter primum fac animo forti, atque magno ſis. ita enim* natus, ita educatus, ita doctus es, ita etiam cognitus, ut tibi id faciendum ſit. denique ſpem quoque habeas firmiſſimam propter eas cauſſas, quas ſcripſi. a me uero tibi omnia, liberisq. tuis paratiſſima eſſe confidas uelim. id enim & uetuſtas noſtri amoris, & mea conſuetudo in meos, & tua multa erga me officia poſtulant. Vale.*

Ad confirmandum exſulis animum diuinationem inducit, ſumptam ex Cæſ. natura, & ex ciuilium temporum ratione.

Cicero s. D. Cæcinæ. 6

quia ſimul Põpeium ſecuti ſumus.

nota coniũcta uerba in rebus optatis.

*VEREOR, ne deſideres officiũ meũ, quod tibi pro noſtra & meritorum multorum, & ſtudiorum * parium coniunctione deeſſe non debet: ſed tamen uereor, ne litterarum a me officium requiras: quas tibi & iampridem, & ſæpe miſiſſem; niſi, quotidie melius exſpectans, gratulationem, quam confirmationem animi tui, complecti litteris maluiſſem. nunc autem, ut ſpero, breui gratulabimur: itaque in aliud tempus id argumentum epiſtolæ differo. his autem litteris animum tuum, quem minime imbecillum eſſe & * audio, & * ſpero, etſi non ſapientiſſimi, at amiciſſimi hominis auctoritate cõfirmandum*

dum

*dum etiam atque etiam puto, nec ijs quidem uerbis, quibus te conſoler ut * afflictum, & iam omni ſpe ſalutis orbatum, ſed ut eum, de cuius incolumitate non plus dubitem, quã te memini dubitare de mea. nam cũ me ex republica expuliſſent ij, qui illam cadere poſſe, * ſtante me, non putarunt: memini me ex multis hoſpitibus, qui ad me ex Aſia, in qua tu eras, uenerant, audire, te de glorioſo, & celeri reditu meo confirmare. ſi te ratio quædam* Etruſcæ diſciplinæ, quam a patre, nobiliſſimo, atque optimo uiro, acceperas, non fefellit: nec nos quidem noſtra diuinatio fallet, quam tum ſapientiſſimorum uirorum monumentis, atque præceptis, plurimoque, ut tu ſcis, doctrinæ ſtudio, tum magno etiam uſu tractandæ reipublicæ, magnaq. noſtrorum temporum uarietate conſecuti ſumus. cui quidem diuinationi hoc plus cõfidimus, quod ea nos nihil in his tam * obſcuris rebus, tamq. perturbatis unquã omnino fefellit. dicerem, quæ antea futura dixiſſem, ni uererer, ne ex euentis fingere uiderer. ſed tamen plurimi ſunt teſtes, me & initio, ne coniungeret ſe cum Cæſare, monuiſſe Pompeium, & poſt ea, ne* ſeiungeret. coniunctione frangi ſenatus opes, diſiunctione ciuile bellum excitari uidebam. atque utebar familiariſſime Cæſare, Pompeium faciebam plurimi: ſed erat meum conſilium cum fidele Pompeio, tum ſalutare utrique. quæ præterea prouiderim, prætereo. nolo enim* hũc, de me optime meritum, exiſtimare, ea me ſuaſiſſe Pompeio, quibus ille ſi paruiſſet, eſſet hic quidẽ clarus in toga, & princeps: ſed tantas* opes, quantas nunc habet, non haberet. Eundem in Hiſpaniam cenſui. quod ſi * feciſſet, ciuile bellum nullum omnino fuiſſet. rationem haberi * abſentis non tam pugnaui ut liceret, quam, ut quando,*

translatũ trãſlato reddidit, quia dixerat imbecillum. uide ep. 9. l. 1.

& 2. l. 7.

ab Etruſcis orta diuinandi ratio. de Diu. l. 1.

cũ de bellorũ ciuilium & origine, & euentu prædixi.

idẽ in Phil 2.

Cæſarem; qui et reditum in patriam conceſſerat.

refertur nõ ad diuitias, ſed ad potentiã.

Pompeius.

Cæſaris.

Pompeio tertium conſule. ep.3. l. 8. Att. & 1.l. 7. ibid. Cæſ l.1.bel.ci. & Flor. l. 4. uide ep.3.l. 7.

propter æs alienum. ep.3.l. 7.

quoad ſermones bonorum, me reprehendentium, ſuſtinere potui. tollitur in quibuſdã libris negatiua ut Põpeius, deſertor Ciceronis, accuſetur.

pro Marcello.

auguralı. de uolatu autem, cantu, ſomniis uide l. 12. de Diu. in princ. & de N.D.l.2.

a Cæſaris natura.

ep.8.l. 4.

do, ipſo * conſule pugnante, populus iuſſerat, haberetur. cauſſa belli orta eſt: quid prætermiſi aut monitorũ, aut querellarum? cum uel * iniquiſſimam pacem iuſtiſſimo bello anteferrem: uicta eſt auctoritas mea non tam a Pompeio, (nam is mouebatur*) quam ab ijs, qui, duce Pompeio freti, per opportunã & * rebus domeſticis, & cupiditatibus ſuis illius belli uictoriam fore putabant. ſuſceptum bellum eſt, quieſcente me: depulſum ex Italia, manente me * quoad potui. ſed ualuit apud me plus pudor meus, quam timor. ueritus ſum deeſſe Pompeij ſaluti, cum ille aliquando * non defuiſſet meæ. itaque uel officio, uel ſama bonorum, uel pudore uictus, ut in fabulis Amphiaraus, ſic ego prudens, & ſciens ad* peſtem ante oculos poſitam ſum profectus. quo in bello nihil aduerſi accidit non prædicente me. Quare, quando, ut augures, & aſtrologi ſolent, ego quoque augur publicus ex meis ſuperioribus prædictis cõſtitui apud te auctoritatẽ augurij, & diuinationis meæ; debet habere fidem noſtra prædictio. non igitur ex alitis uolatu, nec e cantu ſiniſtro oſcinis, ut in* noſtra diſciplina eſt, nec tripudijs ſolliſtimis, aut ſomnijs tibi auguror, ſed habeo alia ſigna, quæ obſeruem: quæ etſi non ſunt certiora illis, minus tamen habent uel obſcuritatis, uel erroris. Notantur autẽ mihi ad diuinandum ſigna duplici quadam uia: quarum alteram duco e Cæſare ipſo, alteram e temporum ciuilium natura, atque ratione. In * Cæſare hæc ſunt, mitis, clemenſq. natura, qualis exprimitur præclare illo libro querellarum tuarum. accedit, quod mirifice* ingenijs excellentibus, quale eſt tuum, delectatur. preterea, cedit multorum iuſtis, & officio incenſis, non inanibus, aut ambitioſis uoluntatibus, in quo uehementer eum

con-

conſentiens* Etruria mouebit. Cur hæc igitur adhuc parum profecerunt? Quia non putat ſe ſuſtinere cauſſas poſſe multorum, ſi tibi, cui iuſtius uidetur iraſci poſſe, conceſſerit. Quæ eſt igitur, inquies, ſpes ab irato? Eodem fonte ſe* hauſturum intelligit laudes ſuas, e quo ſit leuiter aſperſus. poſtremo, homo eſt ualde acutus, & multum prouidens: intelligit, te, hominem in parte Italiæ minime contemnenda facile omnium nobiliſſimum, & in communi rep. cuiuis ſummorum tuæ ætatis uel ingenio, uel gratia, uel fama populi R. parem, non poſſe prohibere a rep. diutius. nolet hoc* temporis potius eſſe aliquando beneficium, quam iam ſuum. Dixi de Cæſare: nunc dicam de temporum, rerumq. natura. Nemo eſt tam inimicus ei cauſſæ, quam Pompeius animatus melius, quam paratus, ſuſceperat, qui nos malos ciues dicere, aut homines improbos audeat. in quo admirari ſoleo grauitatē, & iuſtitiā, & ſapientiā Cæſaris. nūquam niſi honorificentiſſime Pompeium appellat. at in eius perſonam multa fecit aſperius. armorum iſta, & uictoriæ ſunt facta, non Cæſaris. at nos quēadmodum eſt complexus? * Caſſium ſibi legauit: *Brutum Galliæ præfecit, *Sulpicium Græciæ, *Marcellum, cui maxime ſuccenſebat, cum ſumma illius dignitate reſtituit. Quo igitur hæc ſpectant? rerū hoc natura, & ciuiliū tēporū non patietur: nec manens, nec mutata ratio feret. primum ut nō in cauſſa pari eadem ſit & conditio, & fortuna omnium; deinde ut in eam ciuitatem boni uiri, & boni ciues, nulla ignominia notati, non reuertantur, in quam tot nefariorum ſcelerum* condemnati, reuerterūt. Habes augurium meum. quo, ſi quid addubitarem, non potius uterer, quam illa conſolatione, qua facile fortem uirum ſu-

quæ ſupplex pro te rogabit.

tacite Cæcinã hortatur, ut Cæſarem edito libro laudet; cui alio libro maledixerat, ut apparet ex ep. antecedenti, & Suet. ſimile ep. 4.

Marcum Brutum, uide infra Orat. & ep. 26 l. 12. At de Caſſio ep. 15. l. 15. de Sulpicio, & Marcello ep. 4. l. 4. & 1. & h. l.

alludit ad eos, quos, lege Pōpeiana damnatos, Cæſar reſtituerat. Suet.

ſuſtentarem, te, ſi explorata uictoria arma ſumpſiſſes pro rep. (ita enim tum putabas) non nimis eſſe laudandum, ſin propter incertos exitus, euentuſq. bellorum poſſe accidere, ut uinceremur, putaſſes; non debere ad ſecundam fortunam bene paratum fuiſſe, aduerſam ferre nullo modo poſſe. Diſputarem etiam, quanto ſolatio tibi cõſcientia tui* facti, quãtæ delectationi in rebus aduerſis litteræ eſſe deberent. commemorarem non ſolum ueterum, ſed horum etiam recentium uel* ducum, uel* comitũ tuorũ grauiſſimos caſus. etiã externos multos claros uiros nominarem. LEVAT enim dolorem communis quaſi legis, & humanæ condicionis recordatio. Exponerem etiam quemadmodum hic, & quanta in turba, quantaq. in confuſione* rerum omniũ uiueremus. neceſſe eſt enim minore deſiderio perdita rep. carere, quam bona. ſed hoc genere nihil opus eſt.* incolumen te cito, ut ſpero, uel potius ut perſpicio, uidebimus. Interea tibi abſenti, & huic, qui adeſt, imagini animi, & corporis tui,* conſtantiſſimo, atque optimo filio tuo ſtudium, officium, operam, laborem meũ iampridẽ & pollicitus ſũ, & detuli, nũc hoc amplius, quod me amiciſſime quotidie magis Cæſar amplectitur, familiares quidem eius ſicuti neminem. apud quem quidquid* ualebo uel auctoritate, uel gratia,* ualebo tibi. Tu cura, ut cum firmitudine te animi, tum etiam ſpe optima ſuſtentes. Vale.

a fortitudinis laude.

a cõſcientia recte factorum.

dux, Põpeius; comites Domitius, Lentulus, alii qui perierant.

a ſtatu reip. miſero.

a ſpe non dubia.

qui aduerſam fortunam fortiter ferat.

iteratio uerbi, ep. xi. & 18. l. 1.

Agit de lib quem in Cæſ ſcripſerat: ſtudioſe rogat, ut ueniam ſibi a Cæſ. poteſtatemq impetret redeundi.

Cæcina S. D. Ciceroni. 7

*QVOD tibi non tam celeriter liber eſt redditus, ignoſce timori noſtro, & miſerere temporis. filius, ut audio, pertimuit, (neque iniuria) ſi liber exiiſſet, quãdo non

non eſt hic liber Cæcinæ cõtra Cæſarem ſcriptus, ſed potius cum Cæſaris laude. quod fortaſſe Cæcina fecit, a Cic

non tam intereſt, quo animo ſcribatur, quam quo accipia tur, ne ea res inepte mihi noceret; cum præſertim adhuc ſtyli pœnas dem. qua quidem in re, ſingulari ſum fato. nam, cum mendum ſcripturæ litura tollatur, ſtultitia fama multetur: meus error exſilio corrigitur: cuius ſumma criminis eſt, quod armatus aduerſario maledixi. nemo noſtrum eſt, ut opinor, quin uota uictoriæ ſuæ fecerit: nemo, quin etiam cum de alia re immolaret, tamen eo quidē ipſo tempore, ut quamprimum Cæſar ſuperaretur, optarit. hoc ſi non cogitat; omnibus rebus felix eſt. ſi ſcit, & perſuaſus eſt: quid iraſcitur ei, qui aliquid ſcripſit contra ſuā uoluntatē, cum ignorit omnibus, qui* multa deos uenerati ſint contra eius ſalutem? Sed, ut eodem reuertar, cauſſa hæc fuit timoris: ſcripſi de te, parce medius fidius, & timide, non reuocans me ipſe, ſed pæne refugiens. genus autem hoc ſcripturæ non modo liberum, ſed incitatū, atque elatum eſſe debere, quis ignorat? ſolutum exiſtimatur eſſe, alteri maledicere: tamen cauendū eſt, ne in petulantiā incidas. impeditum, ſe ipſum laudare, ne uitium arrogantiæ ſubſequatur. ſolum uero liberum, alterum laudare: de quo* quidquid detrahas, neceſſe eſt aut infirmitati, aut inuidiæ aſſignetur: Ac neſcio, an tibi gratius, opportuniusq. acciderit. nam, quod præſtare non poteram, primum erat non attingere; ſecundū beneficiū, quamparciſſime facere. ſed tamē ego me quidē* ſuſtinui: multa minui: multa ſuſtuli, cōplura ne poſui quidē. QVEMADMODVM igitur, ſcalarū gradus ſi alios tollas, alios incidas, nonnullos male hærētes relinquas, ruinæ periculū ſtruas, non adſcenſum pares: ſic tot malis tum uictum, tum factum ſtudium ſcribendi, quid dignum auribus, aut probabile poteſt afferre?

rone admonitus, ep. ſup. de illo autem maledicolib. ſignificat, cum infert, Cum p. adhuc ſtylli pœnas dem.

ſic, Empedocles multa peccans, Cicero dixit de. n. de l. I. Et Off. I. Quo in genere & in rep. multa peccantus.

ſi perfecte non laudes.

in ea libri parte, qua Ciceronem laudabat.

ſerre? Cum uero ad ipſius Cæſaris nomen ueni, toto corpore contremiſco, non pœnæ metu, ſed ipſius iudicij: totum enim Cæſarem non noui. Quem putas * animum eſſe, ubi ſecum loquitur? hoc probabit: hoc uerbum ſuſpicioſum eſt. quid, ſi muto? at uereor, ne peius ſit. Age uero, laudo aliquem: num offendo? cum porro offendam, quid ſi non uult? armati ſtylum perſequitur: uicti, & nondum reſtituti quid faciet? Auges etiam tu mihi timorem, qui in Oratore tuo * caues tibi per Brutum, & ad excuſationem ſocium quæris, ubi hoc omnium patronus facit; quid me, ueterem tuum, nunc omnium clientem, ſentire oportet? In hac igitur calumnia timoris, & cæcæ ſuſpicionis tormento cum plurima ad alieni ſenſus conjecturam, non ad ſuum iudicium, ſcribantur, quam difficile ſit * euadere, ſi minus expertus es, quod te ad omnia ſummum, atque excellens armauit ingenium, nos ſentimus. ſed tamē ego filio dixerā, librū tibi legeret, & auferret, aut ea cōdicione daret, ſi reciperes te correcturū, hoc eſt, ſi totum alium faceres. De * Aſiatico itinere, quamquam ſumma neceſſitas premebat, ut imperaſti, feci. Te pro me quid horter? uides tempus ueniſſe, quo neceſſe ſit de nobis conſtitui. nihil eſt mi Cicero, quod filium meum exſpectes: adoleſcens eſt: omnia excogitare uel * ſtudio, uel ætate, uel metu non poteſt. totum negotium tu ſuſtineas oportet: in te mihi omnis ſpes eſt. tu pro tua prudentia, quibus rebus gaudeat, quibus capiatur Cæſar, * tenes. a te omnia proficiſcantur, & per te ad exitum perducantur, neceſſe eſt. apud ipſum multū, apud eius omnes plurimum potes. unum ſi tibi perſuaſeris non hoc eſſe tui muneris, ſi quid rogatus fueris, ut facias, (quamquam id magnum, & amplum eſt) ſed to-

tum

Marginal notes:

meum.

in extremo li. qui, Orator, inſcriptus eſt.

ita ſcribere, ut animus acquieſcat.

piſt. ſequēti.

ſtudiū hic eſt animi quædā uehemens affectio.

in hac epiſtolæ parte tradi cit Et intelligis Cicero, & potes, & ſoles

*tum tuum eſſe onus, perficies. niſi forte aut in * miſeria nimis ſtulte, aut in amicitia nimis impudenter tibi onus impono. ſed utrique rei excuſationem tuæ uitæ conſuetudo dat. nam quod ita conſueſti pro amicis laborare, non iam ſic ſperant abs te, ſed etiam ſic imperant tibi familiares. Quod ad librũ attinet, quem tibi filius dabit; peto a te, ne exeat; aut ita corrigas, ne mihi noceat. Vale.*

miſeris enim tam audacter petere uix licet.

Datum ſibi a Balbo, & Oppio ſcribit, ut Cæcinæ liceret eſſe in Sicilia: ibiq. ut commoretur ſuadet.

Cicero s. d. Cæcinæ. 8

Cvm *eſſet mecum Largus, homo tui ſtudioſus, locutus Kal. Ian. tibi * præfinitas eſſe, quod omnibus in rebus perſpexeram, quæ * Balbus, & Oppius, abſente Cæſare, egiſſent, ea ſolere illi rata eſſe; egi uehementer cũ his, ut hoc mihi darent, tibi in Sicilia, quoad uellemus, uti eſſe liceret. qui mihi cum ſueſſent aut libẽter polliceri, ſi quid eſſet eiuſmodi, quod eorũ animos nõ offẽderet: aut etiam negare, & afferre rationem, cur negarent, huic meæ rogationi potius non continuo reſponderunt: eodem die tamẽ ad me reuerterũt; mihi hoc dederunt, ut eſſes in Sicilia, quoad uelles. ſe * præſtaturos, nihil ex eo te offenſionis habiturum. Quando, quid tibi permittatur, cognouiſti, quid mihi placeat, puto te ſcire oportere. Actis his rebus, litteræ a te mihi ſunt redditæ: quibus a me conſilium petis, quid ſim tibi * auctor, in Sicilia ne ſubſidas, an ut ad reliquias Aſiaticæ negotiationis proficiſcare. hæc tua deliberatio nõ mihi conuenire uiſa eſt cũ oratione Largi. ille enim mecum, quaſi tibi non liceret in Sicilia diutius commorari, ita locutus erat: tu autem, quaſi conceſſum ſit, ita deliberas. ſed ego, ſiue hoc, ſiue illud eſt, in Sicilia cenſeo commorandum. propinquitas loco-*

ne ultra Kal. Ian. tibi eſſe in Sicilia liceret. ep. 12.

ſic libri ueteres, non, Præſtituros.

quid ſuadeam tibi. Parum Romane loquuntur qui dicũt, Auctor libri, pro ſcriptor.

locorum uel ad impetrandum adiuuat crebris litteris, & nuncijs, uel ad reditus celeritatem, re aut impetrata, quod ſpero, aut aliqua ratione confecta: quamobrem cenſeo magnopere commorandum. T.* Furſano Poſtumio, familiari meo, legatisq. eius, item meis familiaribus, diligentiſſime te commendabo, cum uenerint: erant enim omnes Mutinæ. uiri ſunt optimi, & tui ſimilium ſtudioſi, & mei neceſſarij. Quæ mihi * uenient in mentem, quæ ad te pertinere arbitrabor, ea mea ſponte faciam. ſi quid ignorabo, de eo admonitus omnium ſtudia uincam. Ego, etſi coram de te cum Furſano ita loquar, ut tibi litteris ad eum nihil opus ſit; tamen, quoniam tuis placuit te habere meas litteras, quas ei redderes, morem eis geſſi. earum litterarum exemplum inſraſcriptum eſt. Vale.

Siciliæ præfecto.

uide eandem ſententiam ad Craſſum. ep. 8. l. 5.

Breuis eſt, ſed perfectæ commendationis exemplum.

M. Cicero s. d. T. Furfano procos. 9

Cvm A. Cæcina tanta mihi familiaritas, conſuetudoq. ſemper fuit, ut nulla maior eſſe poſſit. nam & patre eius, claro homine, & forti uiro, plurimum uſi ſumus: & hunc a * puero, quod & ſpem mihi magnam afferebat ſummæ probitatis, ſummæq. eloquentiæ, & uiuebat mecum coniunctiſſime non ſolum officijs amicitiæ, ſed etiam * ſtudijs communibus, ſic ſemper dilexi, ut non ullo cum homine * coniunctius uiuerem. nihil attinet me plura ſcribere. quam mihi neceſſe ſit eius ſalutem, & fortunas, quibuſcumque rebus poſſim, tueri, uides. Reliquum eſt, ut, cum * cognorim pluribus rebus, quid tu & de bonorum fortuna, & de reip. calamitatibus ſentires, nihil a te petam, niſi ut ad eam uoluntatem, quam tua ſponte erga Cæcinam habiturus eſſes.

a uetuſtate amicitiæ.

a cauſſa amicitiæ.

a ſtudiis.

a mutua beneuolentia.

laude eius, a quo petitur.

ſes, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti me a te fieri intelligo. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

Pollicetur quidquid poteſt ad eius incolumitatem: neque nullam ſpem fortunæ melioris oſtendit.

Cicero s. d. Trebiano. 10

EGO, quanti te faciam, ſemperq. fecerim, quanti me a te fieri intellexerim, ſum mihi ipſe teſtis. nam & conſilium tuum, uel caſus potius diutius in armis ciuilibus commorãdi, ſemper mihi magno* dolori fuit: & hic euentus, quod tardius, quam eſt æquum, & quam ego uellem, recuperes fortunam, et dignitatẽ tuam, mihi non minori* curæ eſt, quam tibi ſemper fuerint* caſus mei. itaque & Poſtumuleno, & Sextio, & ſæpiſſime Attico noſtro, proximeq. Theudæ, liberto tuo, totum me patefeci: & his ſingulis ſæpe dixi, quacumque re poſſem, me tibi, & liberis tuis ſatisfacere cupere: idq. tu ad tuos uelim ſcribas, hæc quidem certe, quæ in poteſtate mea ſunt, ut* operam, ſtudium, conſilium, rem, fidem meam ſibi omnes res paratam putent; Si auctoritate, & gratia tantum poſſem, quantum in ea rep. de qua ita meritus ſum, poſſe deberem: tu quoque is eſſes, qui fuiſti, cum omni gradu ampliſſimo digniſſimus, tũ certe ordinis tui facile princeps. ſed quãdo eodem tẽpore, *eademq. de cauſſa noſtrum uterque cecidit; tibi et illa polliceor, quæ ſupra ſcripſi, quæ ſunt adhuc mea; & ea, quæ præterea uideor mihi ex aliqua parte retinere tamquam ex reliquijs priſtinæ dignitatis, neque enim ipſe Cæſar, ut multis rebus intelligere potui, eſt alienus a nobis: & omnes fere familiariſſimi eius, *caſu deuincti magnis meis ueteribus officijs, me diligenter obſeruant, & colunt.

referτur ad illud, Quanti te fecerim.

ad illud refer, Quãti te faciã, quod autem ſequitur, Caſus mei, ſpectat illud, Quãti me a te fieri intellexerim.

ep. 14.

non enim hoc ſpectabam, ut eorũ opera aliquãdo poſſem indigere.

Itaque, ſi quis mihi erit aditus de tuis fortunis, id eſt de tua incolumitate, in qua ſunt omnia, agendi; quod quidē quotidie magis ex eorum ſermonibus adducor ut ſperē: agam per me ipſe, & moliar. ſingula perſequi non eſt neceſſe: uniuerſum ſtudium meum, & beneuolentiam ad te deſero. ſed magni mea intereſt, hoc tuos omnes ſcire, quod tuis litteris fieri poteſt, ut intelligant omnia Ciceronis patere Trebiano. hoc eo pertinet, ut nihil exiſtiment eſſe tam difficile, quod non, pro te mihi ſuſceptū, iucundum ſit futurum. Vale.

uide ſimile ſenſentiam in ep. ad Var. quæ eſt 21. l. 5.

Excuſatio, cur non ſcripſerit: conſolatio: promiſſio meliorum rerum & officii ſui.

Cicero s. D. Trebiano. XI.

ANTEA miſiſſem ad te litteras, ſi genus ſcribendi inuenirem. *tali enim tempore aut conſolari *amicorum eſt, aut polliceri. conſolatione non utebar, quod ex multis audiebam, quam fortiter, ſapienterq. ferres iniuriam temporum, quamq. te uehementer conſolaretur conſcientia factorum, & conſiliorum tuorum. quod quidem ſi facis, magnum* fructum ſtudiorum optimorum capis: in quibus te ſcio ſemper eſſe uerſatum: idq. ut facias, etiam atque etiam te hortor. Simul & illud tibi, homini peritiſſimo* rerum, & *exemplorum, & omnis* uetuſtatis, ne ipſe quidem rudis, ſed in ſtudio minus fortaſſe, quam uellem, at in rebus, atque uſu plus etiam, quam uellem, uerſatus ſpondeo, tibi acerbitatem iſtam, & iniuriam non diuturnam fore. nam & ipſe, qui plurimum poteſt, quotidie mihi delabi ad æquitatem, & ad rerum naturā uidetur: & ipſa cauſſa ea eſt, ut iam ſimul cum rep.* quæ in perpetuū iacere nō poteſt, neceſſario reuiuiſcat, atque recreetur: quotidieq. fit aliquid lenius, & liberalius, quā timo-

in aduerſa fortuna: epiſt. 13.

fructus ſtudiorum calamitate maxime capitur.

tractandis rebus, notandis exemplis cognoſcenda antiquitate, erudimur.

ep. 13. l. 4. & infra, ep. 12.

timebamus. quæ quoniam in temporum inclinationibus ſæpe paruis poſita ſunt: omnia momenta obſeruabimus, neque ullum prætermittemus tui iuuandi, & leuandi locum. itaque illud alterum, quod dixi, litterarum genus quotidie mihi, ut ſpero, fiet* procliuius, ut etiam polliceri poſſim. id re, quam uerbis, faciam libentius. Tu uelim exiſtimes, & plures te amicos habere, quam qui in iſto caſu ſint, ac fuerint, quantum quidem ego intelligere potuerim; & me concedere eorum nemini. Fortem fac animum habeas, & magnum, quod eſt in uno te. quæ ſunt in fortuna, temporibus regentur, & conſilijs noſtris *prouidebuntur. Vale.

faciliꝰ, ut eſt deſcenſio per cliuos.

occurremus, quanti licet, humano conſilio.

Gratulatur de reditu in patriam impetrato: hortatur ut præterita ex animo deleat, dignitatisq. recuperationem rei familiaris iacturæ anteponat.

Cicero s. d. Trebiano. 12.

DOLABELLAM antea tantummodo diligebam; obligatus ei nihil eram. nec enim acciderat mihi opus eſſe: & ille mihi debebat, quod non defueram eius periculis. nunc tanto ſum deuinctus eius beneficio, quod & antea in re, & hoc tempore in ſalute tua cumulatiſſime mihi ſatisfecit, ut nemini plus debeam. qua in re tibi gratulor ita uehementer, ut te quoque mihi gratulari, quam* gratias agere, malim. alterum omnino non deſidero; alterum uere facere poteris. Quod reliquum eſt: quando tibi uirtus, & dignitas tua reditum ad tuos aperuit; eſt tuæ ſapientiæ, magnitudiniſq. animi, quid amiſeris, obliuiſci, quid recuperaueris, cogitare. uiues cũ tuis, uiues nobiſcum, plus acquiſiuiſti dignitatis, quam amiſiſti rei familiaris: quæ ipſa tum eſſet iucundior, ſi ulla res eſſet publica.* Vectorius, noſter familiaris, ad me ſcripſit te mihi maximas gratias agere. hæc prædicatio

generum Ciceronis ep. 16. l. 7 & 12. l. 8. de quibus ep. 10. l. 3.

quod per generum meum de eius ſalute a Cæſare impetrauerim.

Puteolanus, de quo in epiſt. ad Att. [illegible]

tua mihi ualde grata eſt: eaq. te uti facile patior cum apud alios, tum mehercule apud Sironem, noſtrum amicum. quæ enim facimus, ea prudentiſſimo cuique maxime probata eſſe uolumus.* Te cupio uidere quamprimum. Vale.

ualde ſimilem ſententiam ep. 13. l. 2.

ARG. Gratulatur de reditu impetrato: & ad conſolationem adſcribit quædam perditis rebus aptiora.

Cicero S. D. Ampio Balbo. 13

de Ampio ep. 3 l. 1. & ep. 19. l. 10. & Cæſ. l. 3. bel. ci.

*GRATVLOR tibi, mi Balbe, *uereq. gratulor: *nec ſum tam ſtultus, ut te uſura falſi gaudij frui uelim, deinde frangi repente, atque ita cadere, ut nulla res te ad æquitatem animi poſtea poſſit extollere. Egi tuam cauſſam apertius, quam tempora noſtra ferebant. uincebatur enim fortuna ipſa debilitate gratiæ noſtræ, tui* caritate, & meo perpetuo erga te amore, culto a te diligentiſſime. omnia promiſſa, confirmata, certa, & rata ſunt, quæ ad reditum, & ſalutem tuam pertinent. uidi, cognoui, interfui. etenim omnes Cæſaris familiares ſatis opportune habeo implicatos conſuetudine, & beneuolentia, ſic, ut, cum ab illo* diſceſſerint, me proximum habeant. hoc* Panſa, Hirtius, Balbus, Oppius, *Matius, Poſtumius plane ita faciunt, ut me unice* diligant. quod ſi mihi pro me efficiendum fuiſſet, non me pœniteret pro ratione temporum ita eſſe molitum. ſed nihil eſt a me inſeruitum temporis cauſſa. ueteres mihi neceſſitudines cum his omnibus intercedunt: quibuſcum ego agere de te non deſtiti. principem tamen habuimus* P*anſam, tui ſtudioſiſſimum, mei cupidum; qui ualet apud illum non minus auctoritate, quam gratia. *Cimber autem* T*illius mihi plane ſatisfecit. ualent tamen apud Cæſarem non tam ambitioſæ rogationes,*

caritas in te mea faciebat, ut apertius agerem; quam per noſtram miſeram fortunam uinceret.

ſimiliter locutus ep. 9. l. 1.

ep. 13. l. 4.

unus ex iis, qui mox in Cæſarē coniurarunt. Suetonius. cū

tiones,quam neceſſariæ:quas quia Cimber habebat, plus ualuit,quam pro ullo alio ualere,potuiſſet. diploma ſtatim non eſt datũ,quod mirifica eſt improbitas in quibuſdã qui tuliſſent acerbius,ueniã tibi dari,quẽ illi appellãt* tubam belli ciuilis:multaq. ita dicũt, quaſi non gaudeãt id bellum incidiſſe. quare uiſum eſt occultius agendũ,neque ullo modo diuulgandũ,de te iam eſſe perfectum:ſed id erit perbreui,nec dubito,quin,legẽte te has litteras,confecta iam res futura ſit. Pãſa quidẽ mihi,grauis homo,& certus,non ſolum confirmauit,uerũ etiã recepit,percelериter ſe ablaturum diploma. mihi tamen placuit,hæc ad te perſcribi. minus enim te firmum ſermo Appuleiæ tuæ lacrymæq.* Ampiæ declarabant,quam ſignificant litteræ tuæ. atque illæ arbitrabantur,cum a te abeſſent ipſæ, multo in grauiore te cura futurũ. quare magnopere putaui, angoris,& doloris tui leuandi cauſſa, pro certis ad te ea,quæ eſſent certa,perſcribi oportere. Scis me antea ſic ſoliũ eſſe ſcribere ad te,magis ut conſolarer fortem uirum,atque ſapientẽ, quã ut exploratã ſpem ſalutis oſtẽderẽ,niſi eã,quã ab ipſa rep. cũ hic* ardor extinctus eſſet,ſperari oportere cenſerẽ. recordare tuas litteras,quibus & magnũ animũ mihi ſemper oſtendiſti,& ad omnes caſus ferẽdos cõſtãtẽ,atque paratũ. quod ego nõ mirabar;cũ recordarer,te et a primis temporibus ætatis in rep.eſſe uerſatũ;& tuos* magiſtratus in ipſa diſcrimina incidiſſe ſalutis,fortunarũq. cõmuniũ;& in hoc ipſũ bellũ eſſe ingreſſũ,non ſolũ ut uictor beatus:ſed etiã, ſi ita accidiſſet,uictus ut ſapiens eſſes.* Deinde,cũ ſtudiũ tuũ cõſumas in uirorũ fortiũ factis memoriæ prodendis, cõſiderare debes,nihil tibi eſſe comittendũ, quamobrẽ eorum,quos laudas,non te ſimilem* præbeas. Sed hæc oratio

antea Cæſaris partium defenſor fuiſſet acerrimus. Seneca l.3.de ira. Phil.7.

feminis familiarum nomina imponebãtur ideo Ampia dicitur Ampii Balbi filia.

ſtrepitu bellorum ſedato.

in calamitatẽ ciuilium contentionum.

eodẽ argumento ulus eſt ep. 1.l.1. ad Q. fr. ubi loquitur de Tuberone. ep. 48 li. 2.

tio magis eſſet apta ad illa tempora, quæ iam effugiſti: nunc uero tantum te para * ad hæc nobiſcum ferenda: quibus ego ſi quam medicinam inuenirem, tibi quoque eã dem traderem. ſed eſt unũ perfugium, doctrina, ac litteræ, quibus ſemper uſi ſumus: * quæ ſecũdis rebus delectationem modo habere uidebantur, nunc uero ẽt ſalutem. Sed, ut ad initiũ reuertar, caue dubites, quin omnia de ſalute, ac reditu tuo perfecta ſint. Vale.

ad communẽ ſeruitutem.

uide eandem ſentẽtiã ep. 3. & 13. l. 4. & 21. l. 5. & 2. l. 9.

Scribit, ſe bene ſperare de Ligarii ſalute: ad eamq. impetrandam omnia ſua pollicetur: interim hortatur, ut aduerſam fortunam moderate ferat.

hic eſt, pro quo exſtat Ciceronis oratio.

Cicero s. d. Q. *Ligario. 14

Etsi tali tuo tempore me aut conſolandi, aut iuuandi tui cauſſa ſcribere ad te aliquid pro noſtra * amicitia oportebat: tamen adhuc id non feci: quia neque lenire uidebar oratione, neque leuare poſſe dolorem tuum. poſtea uero quam magnã ſpem habere cœpi, fore, ut te breui tempore incolumẽ haberemus, facere non potui, quin tibi & ſententiam, & uoluntatem declararem meã. Primum igitur ſcribã, quod intelligo, & perſpicio, non fore in te Cæſarem * duriorem. nã & res, & tẽ quotidie, & dies, & opinio hominum, & , ut mihi uidetur, etiam ſua natura * mitiorem facit. idq. cum de reliquis ſentio, tum de te etiam audio ex familiariſſimis eius: quibus ego ex eo tempore, quo primum ex Africa * nuncius uenit, ſupplicare una cũ fratribus tuis non deſtiti: quorum quidẽ & uirtus & pietas, & amor in te ſingularis & aſſidua, & perpetua ſalutis tuæ cura tãtũ proficit, ut nihil ſit, quod nõ * ipſum Cæſarẽ tributurũ exiſtimẽ: &, ſi tardius fit, quã uolumus: magnis occupationibus eius, a quo omnia petũtur aditus ad eũ difficiliores fuerũt, & ſimul Africanæ cauſ-

aut conſolari, aut polliceri, amicorum eſt. ep. 10.

anthiteta, Mitis, & Durus.

de Pompeianis in Africa uictis.

ſine cuiuſquã interceſſione quia bellũ renouaſſent, ep. 13. l. 4.

ſe* iratior, diutius uelle uidetur eos habere ſollicitos, a quibus ſe putat diuturnioribus eſſe moleſtijs cõflictatũ. ſed hoc ipſum intelligimus eum quotidie remiſſius, & placatius ferre. Quare mihi crede, & memoriæ manda me tibi id affirmaſſe, te in iſtis moleſtijs diutius non futurum. Quando,* quid ſentirem, expoſui; quid uellẽ tua cauſſa, re potius declarabo, quam oratione. etſi tãtũ poſſem, quãtũ in ea rep. de qua ita meritus ſum, ut tu exiſtimas, poſſe debebam; ne tu quidem in iſtis incommodis eſſes. eadẽ enim cauſſa* opes meas fregit, quæ tuã ſalutẽ in diſcrimen adduxit. ſed tamen, quidquid imago ueteris meæ dignitatis, quidquid reliquiæ gratiæ ualebunt,* ſtudiũ, cõſiliũ, opera, gratia, fides mea nullo loco deerit tuis optimis fratribus. Tu fac habeas fortẽ animũ, quẽ ſemper habuiſti; primum ob eas cauſſas, quas ſcripſi; deinde, quod ea de rep. ſẽper uoluiſti, atque ſenſiſti, ut nõ modo* nũc ſecũda ſperare debeas, ſed etiã, ſi oĩa aduerſa eſſẽt, tamẽ, cõſciẽtia & factorũ, & cõſiliorũ tuorũ, quæcũque acciderẽt, fortiſſimo, & maximo animo ferre deberes. Vale

ep. 10 l. 4. Quæ mihi placeres, oſtendi.

dignitatem, & gratiam.

ep. 2. l. 1. & 14. l. 4.

cum intelligat de tua ſalute optime ſperandum.

ARG. Exorditur ab officii ſui commemoratione; deinde, quid de reditu Ligarii opinetur, ſubſungit.

Cicero s. d. Ligario. 15

ME ſcito omnem meum laborem, omnem operam, curam, ſtudium in tua ſalute conſumere. nam cum te ſemper maxime dilexi, tum fratrum tuorum, quos æque, atque te, ſumma beneuolẽtia ſum cõplexus, ſingularis* pietas, amorq. fraternus nullũ me patitur officij erga te, ſtudijq. munus, aut tempus prætermittere. ſed quæ faciam, fecerimq. pro te, ex* illorum te litteris, quam ex meis, malo cognoſcere: quid autem ſperem, aut confidam, & exploratum habeam de ſalute tua, id tibi ad me

ep. 2. l. 1. & 14. l. 4. & 5.

quam in tua ſalute declarant.

eum tamen iſ ipſe ſcripſerit.

declarari uolo. Nam ſi quiſquam eſt timidus in magnis, perriculoſiſq. rebus, ſemperq. magis aduerſos rerum exitus metuens, quam ſperans ſecundos, is ego ſum: & ſi hoc uitium eſt, eo me non carere confiteor. Ego idem *tamen, cum* * *ad* II. *Kal. intercalares priores rogatu fratrum tuorum ueniſſem mane ad Cæſarem; atque omnē adeundi, & conueniendi illius indignitatem, & moleſtiā pertuliſſem; cum fratres, & propinqui tui iacerent ad pedes; & ego eſſem locutus, quæ cauſſa, quæ tuum tempus poſtulabat; non ſolum ex oratione Cæſaris, quæ ſane mollis, & liberalis fuit, ſed etiam ex* * *oculis, & uultu, & multis præterea ſignis, quæ facilius perſpicere potui, quā ſcribere, hanc in opinionem diſceſſi, ut mihi tua ſalus dubia non eſſet. Quamobrem fac animo magno, fortiq. ſis & ſi* * *turbidiſſima ſapienter ferebas,* * *tranquilliora læte feras. ego tamen tuis rebus ſic adero, ut difficillimis: neque Cæſari ſolum, ſed etiam amicis eius omnibus, quos mihi amiciſſimos eſſe, cognoui, pro te, ſicut adhuc feci, libentiſſime ſupplicabo.* Vale.

alt. Nouemb. die: ut in noſt. Comment. docuimus.

poteſt eſſe ficta oratio, ſed oculi ſunt indices animi.

antitheta, Turbida, Tranquilla.

Continet hæc, gratulationem, beneuolentiam, officium.

Cicero s. D. Baſillo. 16

TIBI * *gratulor: mihi* * *gaudeo. te amo: tua tueor. a te amari, & quid agas, quidq. iſtic agatur, certior fieri uolo.* Vale.

Gratulor, & Gaudeo, i quo differant, hic locus aperte oſtendit.

Inſinuat ſe ad petitionem, mutui amoris commemoratione: petit autem, ut ſe abſentem tueatur: ſi quidem gratum fore non dubitet.

*Bithynicus s. D. Ciceroni. 17

Pompeiæ gentis cognomen.

S I *mihi tecum non & multæ, & iuſtæ cauſſæ amicitiæ priuatim eſſent; repeterē initia amicitiæ ex parentibus noſtris: quod faciendū ijs exiſtimo, qui paternā amicitiā nullis ipſi officijs proſecuti ſunt. itaq; cōtētus ero noſtra*

ſtra

ſtra ipſorũ amicitia: cuius fiducia peto a te, ut abſẽtẽ me quibuſcumque in rebus opus fuerit, tueare; ſi nullum offi cium tuum apud me intermoriturum exiſtimas.* Vale.

Inter mortuos dicuntur, qui deliquium ani mi paſſi ſunt.

Mirum declarat deſiderium cum Bithynico uiuendi; & adiicit, ſe eſſe illi amore coniunctiſſimum.

Cicero s. d. * Bithynico. 18

Q. Pompeii Bithynici filio, de quo in lib. de cl. or. & Feſt. in uerbo, Rutrum.

C V M *ceterarum rerum cauſſa cupio eſſe aliquando temp. conſtitutam: tum uelim, mihi credas, accidere id etiam, quo magis expetam promiſſum tuum, quo in litteris uteris: ſcribis enim, ſi ita ſit, te mecum eſſe uicturum. gratiſſima mihi tua uoluntas eſt: facisq. nihil alienum neceſſitudine noſtra, iudiciiſq. patris tui de me, ſummi uiri. nam ſic habeto, * beneficiorum magnitudine eos, qui temporibus* ualuerunt, aut ualeant, coniunctiores te cum eſſe, quam me, neceſſitudine neminem. quamobrem grata mihi eſt & memoria tua noſtræ coniunctionis, & eius etiam augendæ uoluntas.* Vale.

quæ accepiſti a Cæſarianis. uidetur Bithynicus in Cæſaris partibus fuiſſe.

Reſpondet, qui præconium feciſſent, licere iis eſſe in decurionibus; ſcribit de bello Hiſpanienſi, de Leptæ negotio, de Oratore ſuo, de manſione urbana.

Cicero s. d. Leptæ. 19

S I M V L *accepi a Seleuco tuo litteras, ſtatim quæſiui e* Balbo *per codicillos, quid eſſet in lege. reſcripſit, eos qui facerent præconium, uetari eſſe in decurionibus; qui feciſſent, non uetari. quare bono animo ſint & tui, & mei familiares. neque enim erat ferendum, cum, qui hodie* haruſpicinam facerent, in ſenatu* Romæ *legerẽtur, eos, qui aliquando præconium feciſſent, in municipiis decuriones eſſe non licere.* De H*iſpaniis noui nihil: magnum tamen exercitum** Pompeium *habere conſtat. nam* Cæſar *ipſe ad nos miſit exemplum** Paciæci *litterarum, in quo erat, illi* X I. *eſſe legiones. ſcripſerat etiam*

Simul, Pro Simul atque.

propter Spurinam, haruſpicem, a Cæſ. ſenatorio ordine donatum. Cneum, Pompeii Magni filium. L. Iuni Paciæci meminit Hirtius de bel. Hiſp.

Miſſilla Q. Sallaſo, P. Curtiũ, fratrẽ eius, iuſſu Põpeij, inſpectante exercitu, interfectum; quod conſenſiſſet cum Hiſpanis quibuſdam, ſi in opidum neſcio quod Pompeius rei frumentariæ cauſſa ueniſſet, eum comprehendere, ad Cæſaremq. deducere. De negotio tuo, quod ſponſor es pro Pompeio: ſi Balbus conſponſor tuus redierit, homo in re familiari non parum diligens, non deſinam cum illo communicare, ſi quid expediri poſſit: quod uidebatur mihi ille confidere. * Oratorẽ meũ tantopere a te probari, uehementer gaudeo. mihi quidẽ ſic perſuadeo, me, quidquid habuerim iudicij * de dicẽdo, in illũ librũ cõtuliſſe. qui ſi eſt talis, qualẽ tibi uideri ſcribis: ego quoque aliquid ſum: ſin aliter; nõ recuſo, quin, quantũ de illo libro, tantundẽ de mei iudicij fama detrahatur. Leptã * noſtrum cupio delectari iam talibus ſcriptis. etſi abeſt maturitas ætatis, iã tamen perſonare aures eius huiuſmodi uocibus, nõ eſt inutile. Me Romæ tenuit omnino Tulliæ meæ * partus: ſed, cum ea, quemadmodum ſpero, ſatis firma ſit: teneor tamen, dum a Dolabellæ procuratoribus exigam primam * pẽſionem. et mehercule non tam ſum peregrinator iã, quã ſolebã. ædificia mea me delectabãt, & otium. domus eſt, quæ nulli uillarum mearum cedat: otium omni deſertiſſima regione maius. itaque ne litteræ quidem meæ impediuntur: in quibus ſine ulla interpellatione uerſor. quare, ut arbitror, prius hic te nos, quã iſtic tu nos uidebis. Lepta ſuauiſſimus ediſcat Heſiodum; & * habeat in ore,

» τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα &c.

[Margin notes:]
librum de perfecto oratore. ep. 20. l. 15. de dicẽdi ratione, dixit l. 1 de Or. & l. 2.
filium tuum.
ex quo eã periiſſe, Plutar. ait.
pro dote reddẽda poſt dimiſſam Tulliam.
more ſuo non omnes uerſus recitat. idẽ de uirtute Simonides apud Clementem Alex. l. 4. Stromat.

Cum Cæſar ludos regionatim daturus eſſet, curationem eorum Lepta cupiebat. Cicero diſſuadet. meminit Suet. de his ludis in Iulii uita.

Cicero S. D. Leptæ. [illegible]

MACVLAM officio functum eſſe gaudeo. eius Falernum mihi ſemper idoneum uiſum eſt diuerſorio; ſi modo tecti ſatis eſt ad comitatum noſtrum recipiendum. cæteroqui is mihi locus non diſplicet. nec ea re Petrinum tuum deſeram. & nam uilla, & amœnitas illa commorationis eſt, non diuerſorij. De curatione aliqua munerum regionũ, cum Oppio locutus ſum. nam Balbum, poſteaquã tu es profectus, nõ uidi. tantis* pedũ doloribus afficitur, ut ſe conueniri nolit. omnino de tota re, ut mihi uideris, ſapientius faceres, ſi non curares. quod enim eo* labore aſſequi uis, nullo modo aſſequere. tanta eſt enim intimorũ multitudo, ut ex his potius aliquis effluat, quã nouo ſit aditus, præſertim qui nihil afferat præter operã, in qua ille ſe dediſſe beneficiũ putabit, ſi modo ipſũ ſciet, *nõ accepiſſe. ſed tamẽ aliquid uidebimus, in quo ſit ſpes. aliter quidẽ non modo non appetendum, ſed etiã fugiendum puto. Ego me Aſturæ diutius arbitror commoraturum, quoad ille quandoque* ueniat. Vale.

putõ eſſe Pompeium Maculã. de quo Macro. l. 2. Sat.

podagrã.

id autem eo labore aſſecuturum ſe ſperabat Lepta, ut unus fieret ex intimis Cæſaris amicis. de off. l. 2. & ep. 13. l. 14. Att.

ueniebat Cæſar ex Hiſpaniã uictor.

Monet, ut in Sicilia cõmoreretur, quoad ſcire poſſit, quid ſibi agendum ſit. clauſula conſolationis neſcio quid continet.

Cicero s. D. Toranio. 21

DEDERAM triduo ante pueris Cn. Plancij litteras ad te: eo nunc ero breuior, teque, ut ante conſolabar, hoc tempore monebo. Nihil puto tibi eſſe utilius, quã ibidem opperiri, quoad ſcire poſſis, quid tibi agendũ ſit. nã, præter nauigationis longæ, & hiemalis, & minime portuoſæ periculũ, quod uitaueris; ne* illud quidem non, quamuis ſubito, cũ certi aliquid audieris, te iſtinc poſſe proficiſci: nihil eſt præterea, cur aduenientibus te offerre geſtias. multa præterea metuo, quæ cum Cilone

id eſt, Et præterillud: ut duæ negati uæ affirment.

lone noſtro communicaui. quid multa? loco opportunio-
re in his malis nullo eſſe potuiſti, ex quo te, quocunque
opus erit, facillime, & expeditiſſime conferas. quod ſi re
cipiet ille ſe; ad tempus aderis. ſin, quoniam multa acci
dere poſſunt, aliqua res eum uel impediet, uel morabi-
tur: tu ibi eris, ubi omnia ſcire poſſis. hoc mihi prorſus
ualde placet. De reliquo, ut te ſæpe per litteras hortatus
ſum, ita uelim tibi perſuadeas, te in *hac cauſſa nihil ha
bere, quod timendum ſit, præter communem caſum ciuita
tis. qui etſi eſt grauiſſimus: tamen ita uiximus, & id æta
tis iam ſumus, ut omnia, quæ non noſtra culpa nobis acci
dent, fortiter ferre debeamus. Hic tui omnes ualent,
ſummaq. pietate te deſiderant, & diligunt, & colunt.
Tu & cura, ut ualeas; & te iſtinc ne temere commoueas.

quia propinquo loco eris.

in hac tota re, quæ ad te pertinet.

Ad conſolandum Toranium præterita colligit: & quid ipſe fecerit: quaſi exemplum ad imitandum proponit.

Cicero s. D. Toranio. 21

Etsi, cum hæc ad te ſcriberem, aut appropinqua
re exitus huius calamitoſiſſimi belli, aut iã aliquid actũ,
& confectum uidebatur: tamen quotidie * commemora
bam, te unum in tanto exercitu mihi fuiſſe aſſenſorem;
& me tibi; ſolosq. nos uidiſſe, quantum eſſet in eo bello
mali, in quo, ſpe pacis excluſa uictoria futura eſſet a-
cerbiſſima, quæ aut interitum allatura eſſet, ſi uictus eſ-
ſes, aut, ſi uiciſſes, *ſeruitutem. itaque ego, quem tum for
tes illi uiri, & ſapientes, Domitij, & Lentuli, * timi-
dum eſſe dicebant, (& eram plane; timebam enim, ne
euenirent ea, quæ acciderunt) idem nunc nihil timeo, &
ad omnem euentum paratus ſum. cum aliquid uidebatur
caueri poſſe, tũ id negligi dolebã: nũc uero, euerſis om-
nibus rebus, cum conſilio proficí nihil poſſit, una ratio ui
detur,

memoria repetebam.

ob contumacẽ arrogantiã Põpeianorum. cũ uel iniquiſſimam pacem iuſtiſſimo bello anteferrem.

ep. 13. l. 5. intelligit autem Domitiũ Aheno barbum, L. Lentulum Cru

detur, quidquid euenerit, ferre moderate; præſertim cum omnium rerum mors ſit extremum; & mihi ſim cõſcius, me, quoad licuerit, dignitati reip. conſuluiſſe, & hac amiſſa,* ſalutem retinere uoluiſſe. Hæc ſcripſi, non ut de me ipſe dicerem, ſed ut tu, qui coniunctiſſima fuiſti mecũ & ſententia, & uolũtate, eadem cogitares. MAGNA enim conſolatio eſt, cũ recordare, etiã ſi ſecus acciderit, te tamen recte, uereq. ſenſiſſe. atque utinam liceat aliquando aliquo reip. ſtatu nos frui, interq. nos cõferre ſollicitudines noſtras, quas pertulimus tum, cum timidi putabamur, quia dicebamus ea futura, quæ facta ſunt. De tuis rebus nihil eſſe, quod timeas præter uniuerſæ reipub. interitũ, tibi cõfirmo. De me autẽ ſic uelim iudices; quantũ ego poſſim, me tibi, ſaluti tuæ, liberiſq. tuis ſummo cum ſtudio præſto ſemper futurum. Vale.

ſcellum; cõſulem anno primo ciuilis belli.

reipublicæ.

a conſcientia optimæ mẽtis.

præter commune m caſum ciuitatis, dixit in prox. ep.

Domitium, interitu amicorum dolentem, rogat, ut, cum reip. iam ſatisfecerit, incolumitati ſuæ conſulat.

Cicero S. D. Domitio. 23

NON ea res me deterruit, quo minus, poſtea quã in Italiam ueniſti, litteras ad te mitterem, quod tu ad me nullas miſeras; ſed quia nec quid tibi pollicerer, ipſe * egens rebus omnibus, nec quid ſuaderem, cum mihimet ipſi conſilium deeſſet, nec quid conſolationis afferrem, in tantis malis reperiebam. hæc quamquam nihilo meliora ſunt, nunc etiam atque etiam multo deſperatiora: tamen inanes eſſe meas litteras, quam nullas, malui. Ego, ſi te intelligerem* plus conatum eſſe ſuſcipere reip. cauſſa muneris, quã quantum præſtare potuiſſes; tamen, quibuſcumque rebus poſſem, ad eam condicionem te uiuendi, quæ daretur, quæq. eſſet, hortarer. ſed cum * conſilij tui bene, fortiterq. ſuſcepti eum tibi finem ſtatueris, quem

ep. 13. l.

Id eſt, ſi poſt pugnam Pharſalicam renouare bellum cum aliis uoluiſſes, quaſi prælio Pharſalico ſuã uoluntatẽ de tota re fortuna declaraſſet.

voluntatem de tota se fortuna declaraſſet.

quem ipſa fortuna terminum noſtrarum contentionum eſſe uoluiſſet: oro, obteſtorq. te pro noſtra uetere coniunctione, ac neceſſitudine, proq. ſumma mea in te beneuolentia, & tua in me pari, te ut nobis, parenti, coniugi, tuisq. omnibus, quibus es, fuiſtiq. ſemper cariſſimus ſaluum conſerues; incolumitati tuæ, tuorumque, qui ex te pendent, conſulas; quæ didiciſti, quæq. ab adoleſcentia pulcherrime a ſapientiſſimis uiris tradita, memoria, & ſcientia comprehendiſti, ijs hoc tempore utare; quos coniunctos ſumma beneuolentia, plurimisq. officijs amiſiſti, eorum deſiderium ſi non æquo animo, at forti feras. Ego, quid poſſim, neſcio, uel potius me parum poſſe ſentio, illud tamen tibi polliceor, me, quæcumque ſaluti, dignitatiq. tuæ cōducere arbitrabor, tanto ſtudio eſſe facturum, quanto ſemper tu & ſtudio, & officio in meis rebus fuiſti. hāc meā uoluntatē ad matrem tuā, optimā feminam, tuiq. amantiſſimā, detuli. ſi quid ad me ſcripſeris; ita faciā, ut te uelle intellexero: ſin autē tu minus ſcripſeris: ego tamē omnia, quæ tibi utilia eſſe arbitrabor, ſummo ſtudio, diligenterq. curabo. Vale.

nō enim poſſumus nō dolere; ſed dolorē premere, & uincere fortitudine poſſumus.

CICERONIS EPISTOLARVM AD M. MARIVM. ET ALIOS

LIBER VII.

ARGVMENTVM.

Ludos, quos Pompeius Magnus iterum conſul dedit, deſcribit, & extenuat, utrumque ob eam cauſſam, ne Marium eos prætermiſiſſe pæniteret.

M. Cicero s. D. M. Mario. 1

SI TE dolor aliquis corporis, aut infirmitas ualetudinis tuæ tenuit, quo minus ad ludos uenires: fortunæ magis tribuo, quā ſapientiæ tuæ. ſin hæc quæ

dolor corporis refertur ad podagram, quæ Marium ſæpe uexabat.

cete-

*ceteri mirantur, contẽnenda duxiſti, &, cũ per ualetudi-
nẽ poſſes, uenire tamẽ noluiſti: utrumque lætor, & ſine
dolore corporis te fuiſſe, & animo ualuiſſe, cũ ea, quæ ſi-
nẽ cauſſa mirãtur alij, neglexeris: modo ut tibi conſtite-
rit fructus otij tui: quo quidem tibi perfrui mirifice licu-
it, cum eſſes in iſta amœnitate pæne ſolus* relictus. ne-
que tamẽ dubito, quin tu ex illo cubiculo tuo, ex quo tibi
Stabianum perforaſti, & patefeciſti Seianum, per eos di-
es matutina tempora lectiunculis conſumpſeris: cum
illi interea, qui te iſtic reliquerunt, ſpectarent commu-
nes mimos ſemiſomni. reliquas uero partes diei tu con-
ſumebas ijs delectationibus, quas tibi ipſi ad arbitrium
tuũ cõpararas. nobis autem erant ea perpetienda, quæ*
ſcilicet* P. Mæcius probauiſſet. omnino, ſi quæris, ludi ap-
paratiſſimi, ſed nõ tui ſtomachi. coniecturam enim facio
de meo. nam primũ honoris cauſſa in ſcenam redierãt ij,*
quos ego honoris cauſſa de ſcena deceſſiſſe arbitrabar.
deliciæ uero tuæ, noſter Aeſopus, eiuſmodi fuit, ut ei de-
ſinere per omnes homines liceret. is iurare cum cœpiſ-
ſet, uox cũ defecit in illo loco,* S i ſciens fallo. Quid ti-
bi ego alia narrẽ? noſti enim reliquos ludos. quid? ne id
quidẽ leporis habuerunt, quod ſolent mediocres ludi. ap-
paratus enim ſpectatio tollebat omnem hilaritatem. quo
quidem apparatu non dubito quin animo æquiſſimo car-
ueris. quid enim delectationis habẽt ſexcenti muli in* Cly-
temneſtra? aut in* Equo Troiano craterarũ tria millia?
aut armatura uaria peditatus, & equitatus in aliqua pu-
gna? quæ popularẽ admirationem habuerunt, delectatio-
nem tibi nullam attuliſſent. Quod ſi tu per eos dies operã
dediſti* Protogeni tuo, dummodo is tibi quiduis potius,
quã orationes meas, legerit; næ tu haud paullo plus, quã*
quiſ-

ab iis relictus.

q.d. ad ludorũ ſpectacula in urbem ſe contulerant.

cũ ſtomacho.

Scilicet, dixit.

qui per ætatem cum agere iã non poſſent, ſcenã omiſerant.

uerba iuriſiurã di per Iouem lapidem ep. 12. Gell. l. 1. c. 21. & Arcad. 2. & Feſt. & Polyb. 13.

tragœdiarum nomina

ſeruo anagnoſti.

quiſquam noſtrum, delectationis habui. Non enim te puto * Græcos, aut Oſcos ludos deſideraſſe; præſertim cum Oſcos ludos uel in ſenatu * noſtro ſpectare poſſis, Græcos uero ita nõ ames, ut ne ad uillã tuam quidem uia Græca ire ſoleas. Nam quid ego te * athletas putẽ deſiderare, qui gladiatores contempſeris? in quibus ipſe * Pompeius confitetur ſe & operam, & * oleum perdidiſſe. Reliquæ ſunt uenationes, binæ per dies quinque, magnificæ, nemo negat: ſed quæ poteſt eſſe homini * politico delectatio, cum aut homo imbecillus a ualentiſſima beſtia laniatur, aut præclara beſtia uenabulo tranſuerberatur? quæ tamen ſi uidenda ſint, ſæpe uidiſti: neque nos, qui hæc ſpectauimus, quidquam noui uidimus. Elephantorum extremus dies fuit: in quo admiratio magna uulgi, atque turbæ, delectatio nulla exſtitit: quin etiam miſericordia quædã conſecuta eſt, atque opinio eiuſmodi, eſſe quandam illi belluæ cum genere humano ſocietatem. His ego tamen diebus, ludis ſcenicis, ne forte uidear tibi non modo beatus, ſed liber omnino fuiſſe, dirupi pæne me in iudicio * Galli Caninij, familiaris tui. quod ſi tam facilem populum haberem, quam Aeſopus habuit; libenter mehercule artem * deſinerem; tecumque, & cum ſimilibus noſtri uiuerem. nam me cum antea tædebat, cum & ætas, & ambitio hortabantur, & licebat denique, quem nolebam, non defendere: tum uero hoc tempore uita nulla eſt. neque enim fructum ullum laboris exſpecto: & cogor nonnunquam * homines non optime de me meritos, rogatu eorum, qui bene me riti ſunt, defendere. itaque quæro cauſſas omnes aliquando uiuendi arbitratu meo: teque, & iſtam rationem otij tui & laudo uehementer, & probo: quodq. nos minus

pius

Att. l. 16.

Arpinati, neque enim Arpinas in circo.

dator ludorum

quo athletarũ corpora ungebantur.

infima fortaſſe plebs delectatur, minime uero homines in tractanda rep. uerſati.

uide Plin. l. 8. c. 7.

Val. l. 4. c. 8.

a iudiciis, cauſisq. diſcederẽ.

ſignificat Gabinium inimicũ ſuum, rogatu Põpeij a ſe defenſum. Dio. lib. 39. & D. Hier. cõtra Rufinum locũ re-

nus interuiſti, hoc fero animo æquiore, quod, ſi Romæ eſſes, tamen neque nos lepore tuo, neque te, ſi quis eſt in me, meo frui liceret, propter moleſtimas occupationes meas: quibus ſi me * relaxaro (nam, ut plane* exſoluam, non poſtulo) te ipſum quidem, qui multos annos nihil aliud comentaris, docebo profecto, quid ſit* humaniter uiuere. Tu modo iſtam imbecillitatem ualetudinis tuæ ſuſtenta, & tuere, ut facis; ut noſtras uillas obire, & mecum noſtra ſimul lecticula cócurſare poſſis. Hæc ad te pluribus uerbis ſcripſi, quam ſoleo, non otij abundantia, ſed amoris erga te, quod me quadam epiſtola ſubinuit. tras, ſi memoria tenes, ut ad te aliquid eiuſmodi ſcriberem, quo minus te prætermiſiſſe ludos pæniteret. quod ſi aſſecutus ſũ; gaudeo: ſin minus; hoc me tamẽ conſolor, quod poſthac ad ludos uenies, nosq. uiſes, neque in epiſtolis relinques meis ſpẽ aliquã delectationis tuæ. Vale.

citat ex or. pro A. Gabinio. obſerua duo trãlata uerba. Relaxare, Exſoluere. ep. 15 lib. 16. Att. tum laudabiliter, tum etiam iucunde uiuere.

Marii negotium ſibi curæ fore promittit: deinde ſcribit, quanti & faciat, & facere debeat condemnationem T. Munatii Planci Burſæ: de quo uide Ped. in orat. Milonianæ. Scripta eſt primis diebus eius anni, quo Ser. Sulp. & M. Marcellus conſules fuere. nam paullo poſt Cicero in prouinciam iuit. & Dio Plancum damnatum ait; cum primum exiit è magiſtratu.

Cicero S. D. Mario. 2

MANDATVM tuum curabo diligenter, ſed homo acutus ei mandaſti potiſſimum, cui expediret, illud uenire quamplurimo: ſed eo uidiſti multum, quod præfiniſti, quo ne pluris emerem. quod ſi mihi permiſiſſes; qui meus amor in te eſt, confeciſſem cum cohæredibus. núc quando tuum pretium noui, licitatorem potius apponam, quam illud minoris ueneat. ſed de ioco ſatis eſt. tuum negotium agam, ſicuti debeo, diligenter. De Burſa te* gaudere certo ſcio: ſed nimis uerecunde mihi gratularis. putas

quod Cicero eſſet unus ex coheredibus, ad quos pertinebat fundi uenditio.

quod is me accuſante ſit damnatus. ep. 10

l.9. & Phil. 13. & Dio. l.40.

enim, ut ſcribis, propter hominis ſordes minus me magnam illam lætitiam putare. credas mihi uelim, magis me iudicio hoc, quam * morte inimici, lætatum. primũ enim iudicio malo, quam gladio; deinde, gloria potius amici, quã calamitate. in primisq. me delectauit, tantum ſtudium bonorum in me exſtitiſſe contra incredibilem contentionem * clariſſimi, ac potentiſſimi uiri. poſtremo, quod uix uerisimile fortaſſe uideatur, oderam multo peius hunc, quam illum ipſum Clodiũ. illum enim oppugnaram, hunc defenderam. & ille, cum omnis res in meo capite diſcrimen eſſet habitura, magnum quiddam ſpectauit, nec ſua quidem ſponte, ſed eorum auxilio, qui me * ſtante, ſtare non poterant: hic ſimiolus animi cauſa me, in quẽ inueheretur, delegerat, perſuaſeratq. nõ nullis inuidis meis, ſe in me emiſſarium ſemper fore. quamobrem ualde iubeo gaudere te. magna res geſta eſt. numquam ulli fortiores ciues fuerunt, quam qui auſi ſunt eum contra tantas opes eius, a quo ipſi * lecti iudices erant, condemnare. quod feciſſent numquam, niſi iis ſuus dolori meus fuiſſet dolor. Nos hic multitudine, & celebritate iudiciorũ, & nouis legibus ita diſtinemur, ut quotidie uota faciamus, ne * interkaletur; ut quamprimum te uidere poſſimus. Vale.

Clodium Milo occiderat, & damnatus exſulabat.

Pompeium ſignificat, qui Plancum reum ſcripto laudauit. Dio. l. 40.

uide ep. 9. l. 1. & 6. l. 6.

cōſul enim tertiũ Pompeius eos iudices legerat. Dio, Vel. Plut. in Pomp.

Ipſe pro Mil. nam inter Kalãtio tẽpus protrahebat.

Cauſſam exponit, cur, acie Pharſalica uictus, a bello diſceſſerit quod illi ab iniquis uitio dabatur.

Cicero s. D. Mario. 3

PERSAEPE mihi cogitanti de communibus miſerijs, in quibus tot annos uerſamur, &, ut uideo, uerſabimur, ſolet in mentem uenire illius temporis, quo proxime fuimus una. quin etiam ipſum diem memoria teneo. nam ad III. idus Maias, Lentulo, & Marcello coſ. cum

anno primo ciuilis belli.

in Pompeianum ueſperi ueniſſem, tu mihi ſollicito animo
preſto fuiſti. ſollicitum autem te habebat cogitatio, tum
officij, tum etiam periculi mei. ſi manerem in Italia, ue-
rebare, ne* officio deeſſem: ſi proficiſcerer ad bellum; pe- erga remp. & Pompeium be-
riculum te meum cõmouebat. quo tempore uidiſti profe- ne meritum.
cto me quoque ita conturbatum, ut non explicarem, quid
eſſet optimum factu. pudori tamen malui, * famæq. cede- uide ep. 6. l. 6.
re, quam ſalutis meæ rationem ducere. cuius me mei fa-
cti pœnituit, non tam propter periculum meum, quã pro-
pter * uitia multa, quæ ibi offendi, quo ueneram: primum, Pompeianorũ.
neque magnas copias, neque bellicoſas: deinde, extra du-
cem, paucoſq. præterea (de principibus loquor) reliqui
primũ in ipſo bello rapaces, deinde in oratione ita* cru- ep. 14. l. 4. & 19. l. 15.
deles, ut ipſam uictoriam horrerem. maximum autẽ æs * ep. l. 6.
alienum ampliſſimorum* uirorum. quid quæris? nihil boni præſertim L. Lentuli. ep. 13.
præter cauſſam. Quæ cum uidiſſem; deſperans uictoriã l. 5. & Cæſ. l. 1.
primum cœpi ſuadere pacem, cuius fueram ſemper au- de bel. ciui.
ctor: deinde, cum ab ea ſententia Pompeius ualde abhor-
reret, ſuadere inſtitui, ut bellum duceret. hoc interdum
probabat, & in ea ſententia uidebatur fore, & fuiſſet
fortaſſe, niſi quadã ex* pugna cœpiſſet ſuis militibus cõfi- ad Dyrrhachiũ
dere. ex eo tempore uir ille ſummus, nullus imperator fu- Cæſ. l. 3. de bel.
it: ſigna* tirone, & collecticio exercitu cum legionibus ci.
robuſtiſſimis contulit: uictus, turpiſſime, amiſſis etiam ca- Tuſc. 11.
ſtris, ſolus fugit. hunc ego belli mihi finem feci: nec puta-
ui, cum* integri pares non fuiſſemus, fractos ſuperiores ep. 7. l. 4.
fore. diſceſſi ab eo bello, in quo aut in acie caden-
dum fuit, aut in aliquas inſidias incidendum, aut deue-
niendum in uictoris manus, aut ad* Iubam confugien- ut Scipio.
dum, aut capiendus tamquam* exſilio locus, aut conſci- ut M. Marcel- lus.
ſcenda mors uoluntaria. certe nihil fuit præterea; ſi te ut Cato, qui ſe

Vticæ occidit, unde illi poſtea cognomē Vticenſis.

uictori nolles, aut non auderes committere. Ex omnibus autem iis, quæ dixi, incōmodis, nihil tolerabilius exſilio, præſertim innocenti, ubi nulla adiuncta eſt turpitudo; addo etiam, cum ea urbe careas, in qua nihil ſit, quod uidere poſſis ſine dolore. ego cum meis, (ſi quidquā nunc cuiuſpiam eſt) etiam in meis eſſe malui. quæ acciderunt, omnia dixi futura. ueni domum, non quod optima uiuēdi condicio eſſet, ſed tamen, ſi eſſet aliqua forma reip. tanquam in patria ut eſſem; ſi nulla, tanquam in exſilio. mortem mihi cur conſciſcerem; cauſſa non uiſa eſt; cur optarē, multæ cauſſæ. uetus eſt enim, VBI non ſis, qui fueris, nō eſſe, cur uelis uiuere. ſed tamen, VACARE culpa, magnum eſt ſolatium; præſertim cū habeam duas res, quibus me ſuſtentem, optimarum* artiū ſcientiam, & maximarum* rerum gloriam: quarū altera mihi uiuo numquam eripietur, altera ne mortuo quidē. Hæc ad te ſcripſi uerboſius: & tibi moleſtus fui, quod te cum mei tum reip. cognoui amantiſſimum. notum tibi omne conſilium meum eſſe uolui, ut primum ſcires, me numquam uoluiſſe plus quemquā poſſe, quam uniuerſam remp. poſtea autem quam alicuius culpa tantum ualeret* unus, ut obſiſti non poſſet, me uoluiſſe pacem: amiſſo exercitu, & eo duce, in quo ſpes fuerat uno, me uoluiſſe etiam reliquis omnibus; poſtquam non potuerim, mihi ipſi finem feciſſe belli: nunc autem. ſi hæc ciuitas eſt, ciuem eſſe me; ſi non, exſulem eſſe nō incommodiore loco, quam ſi me Rhodum aut* Mitylenas contuliſſem. Hæc tecum coram malueram; ſed, quia longius fiebat, uolui per litteras eadem, ut haberes, quid diceres, ſi quando in uituperatores meos incidiſſes. ſunt enim, qui, cū meus interitus nihil fuerit* reip. profuturus, criminis loco putent eſſe, quod uiuam. qui-

* a doctrina.
* a rebus geſtis.
* Cæſar Pōpeij culpa ita firmus, ut pluspotuerit unus, quam uniuerſa reſp.
* ut Marcellus. ep.7.l.4.
* quaſi non recuſet, ſi e rep ſit, mortem oppo-nere.

tus ego certò ſcio non uideri ſatis multos periſſe: qui ſi me audiſſent, quamuis iniqua pace, honeſte tamen uiuerent: armis enim inferiores, non cauſſa, fuiſſent. Habes *epiſtolam uerboſiorem fortaſſe, quam uelles. quod tibi ita uideri putabo, niſi mihi longiorem remiſeris.* Ego, *ſi quæ uolo, expediero, breui tempore te, ut ſpero, uidebo.* Vale. — uide ep. 61.

Præmonet Marium de aduentu ſuo in Pompeianum.

Cicero s. D. Mario. 4

AD IIX. Kal. *in Cumanum ueni cum* * Libone *tuo, uel noſtro potius: in* Pompeianum *ſtatim cogito: ſed faciam te ante certiorem. te cum ſemper ualere cupio, tum certe dum hic ſumus: uides enim quanto poſt una futuri ſumus. quare, ſi quod* * *conſtitutu cum podagra habes, fac in alium diem differas. cura igitur, ut ualeas: & me hoc biduo, aut triduo exſpecta.* Vale.

Scribonio.

conſtitutū de podagra curād. ep. 2.

Commendat ſtudioſiſſime Trebatium iuriſconſultum

M. Cicero s. D. C. Cæſari imp. 5

VIDE, *quam mihi perſuaſerim, te me eſſe alterū, non modo in iis rebus, quæ ad me ipſum, ſed etiam in iis, quæ ad meos pertinēt.* C. Trebatiū *cogitarā, quocūque exirē, mecū ducere, ut eū meis omnibus ſtudiis, & beneficiis quam ornatiſſimū domū reducerem. ſed poſtea quā &* Pompeii *commoratio diuturnior erat, quam putarā & mea quædam tibi non ignota dubitatio aut impedire* * *profectionem meam uidebatur, aut certe tardare: uide, quid mihi ſumpſerim: cœpi uelle ea* Trebatium *exſpectare a te, quæ ſperaſſet a me: neque mehercule minus ei* * *prolixe de tua uoluntate promiſi, quam eram ſolitus de mea polliceri. caſus uero mirificus quidam interuenit, quaſi uel teſtis opinionis meæ, uel ſponſor humanitatis tuæ. nam cum de hoc ipſo* Trebatio *cum* Balbo

artificiola inſinuatio ad impetrandum.

cum Pompeio ad rei frumētariæ curationē. uide ep. 1. 1. Att.

liberaliter. uide ep. 8.

Vtice occidit, unde illi poſtea cognomē. Vticenſis.

uictori nolles, aut non auderes committere. Ex omnibus autem iis, quæ dixi, incōmodis, nihil tolerabilius exſilio, præſertim innocenti, ubi nulla adiuncta eſt turpitudo; addo etiam, cum ea urbe careas, in qua nihil ſit, quod uidere poſſis ſine dolore. ego cum meis, (ſi quidquā nunc cuiuſpiam eſt) etiam in meis eſſe malui. quæ acciderunt, omnia dixi futura. ueni domum, non quod optima uiuēdi condicio eſſet, ſed tamen, ſi eſſet aliqua forma reip. tamquam in patria ut eſſem; ſi nulla, tamquam in exſilio. mortem mihi cur conſciſcerem; cauſſa non uiſa eſt; cur optarē, multæ cauſſæ. uetus eſt enim, V B I non ſis, qui fueris, nō eſſe, cur uelis uiuere. ſed tamen, V A C A R E culpa, magnum eſt ſolatium; præſertim cū habeam duas res, quibus me ſuſtentem, optimarum* artiū ſcientiam, & maximarum* rerum gloriam: quarū altera mihi uiuo numquam eripietur, altera ne mortuo quidē. Hæc ad te ſcripſi uerboſius: & tibi moleſtus fui, quod te cum mei tum reip. cognoui amantiſſimum. notum tibi omne conſilium meum eſſe uolui, ut primum ſcires, me numquam uoluiſſe plus quemquā poſſe, quam uniuerſam remp. poſtea autem quam alicuius culpa tantum ualeret* unus, ut obſiſti non poſſet, me uoluiſſe pacem: amiſſo exercitu, & eo duce, in quo ſpes fuerat uno, me uoluiſſe etiam reliquis omnibus; poſtquam non potuerim, mihi ipſi finem feciſſe belli: nunc autem, ſi hæc ciuitas eſt, ciuem eſſe me; ſi non, exſulem eſſe nō incommodiore loco, quam ſi me Rhodum aut* Mitylenas contuliſſem. Hæc tecum coram malueram; ſed, quia longius fiebat, uolui per litteras eadem, ut habēres, quid diceres, ſi quando in uituperatores meos incidiſſes. ſunt enim, qui, cū meus interitus nihil fuerit* reip. profuturus, criminis loco putent eſſe, quod uiuam. qui-

bus

* a doctrina.

* a rebus geſtis.

* Cæſar Pōpeij culpa ita ſummus, ut plus potuerit unus, quam uniuerſa reſp.

* ut Marcellus. ep. 7. l. 4.

* quaſi non recuſet, ſi e rep. ſit, mortem opponere.

hus ego certò ſcio non uideri ſatis multos periſſe: qui ſi me audiſſent, quamuis iniqua pace, honeſte tamen uiuerent: armis enim inferiores, non cauſſa, fuiſſent. Habes epiſtolam uerboſiorem fortaſſe, quam uelles. quod tibi ita uideri putabo, niſi mihi longiorem remiſeris. Ego, ſi quæ uolo, expediero, breui tempore te, ut ſpero, uidebo. Vale. — uide ep. 6. 1. 4.

Præmonet Marium de aduentu ſuo in Pompeianum.

Cicero S. D. Mario. 4

AD IIX. Kal. in Cumanum ueni cum * Libone tuo, uel noſtro potius: in Pompeianum ſtatim cogito: ſed faciam te ante certiorem. te cum ſemper ualere cupio, tum certe dum hic ſumus: uides enim quanto poſt una futuri ſumus. quare, ſi quod * conſtitutũ cum podagra habes, fac in alium diem differas. cura igitur, ut ualeas: & me hoc biduo, aut triduo exſpecta. Vale.

* Scribonio.

* conſtitutũ de podagra curãda ep. 1.

Commendat ſtudioſiſſime Trebatium iuriſconſultum.

M. Cicero S. D. C. Cæſari imp. 5

VIDE, quam mihi perſuaſerim, te me eſſe alterũ, non modo in iis rebus, quæ ad me ipſum, ſed etiam in iis, quæ ad meos pertinẽt. C. Trebatiũ cogitarã, quocũque exirẽ, mecũ ducere, ut eũ meis omnibus ſtudiis, & beneficiis quam ornatiſſimũ domũ reducerem. ſed poſtea quã & Pompeii commoratio diuturnior erat, quam putarã & mea quædam tibi non ignota dubitatio aut impedire * profectionem meam uidebatur, aut certe tardare: uide, quid mihi ſumpſerim: cœpi uelle ea Trebatium exſpectare a te, quæ ſperaſſet a me: neque mehercule minus ei * prolixe de tua uoluntate promiſi, quam eram ſolitus de mea polliceri. caſus uero mirificus quidam interuenit, quaſi uel teſtis opinionis meæ, uel ſponſor humanitatis tuæ. nam cum de hoc ipſo Trebatio cum Balbo

artificioſa inſinuatio ad imperandum.

* cum Pompeio ad rei frumẽtariæ curationẽ. uide ep. 1. l. Att.

* liberaliter. uide ep. 8.

cum eũ commendarem.

noſtro loquerer * accuratius domi meæ, litteræ mihi dantur a te, quibus in extremis ſcriptum erat, M. Irſium quem mihi commendas, uel regem Galliæ faciam, uel hunc Leptæ delega: ſi uis tu, ad me alium mitte, quem ornem. Suſtulimus manus & ego, & Balbus: tanta fuit opportunitas, ut illud neſcio quid non fortuitum, ſed diuinum uideretur. Mitto igitur ad te Trebatium, atque ita mitto, ut initio mea ſponte, poſt autem * inuitatu tuo mittendum duxerim. hunc, mi Cæſar, ſic uelim omni tua comitate complectare, ut omnia, quæ per me poſſis adduci ut in meos conferre uelis, in unum hunc conferas. de quo tibi homine hæc ſpondeo, non illo uetere uerbo meo, quod, cum ad te de Milone ſcripſiſſem, iure luſiſti, ſed * more Romano, quo modo homines non inepti loquuntur, probiorem hominem, meliorem uirum, pudentiorem eſſe neminem. accedit etiam, * quod familiam ducit, in iure ciuili ſingularis memoria, ſumma ſcientia. huic ego neque tribunatum, neque præfecturam, neque ullius beneficij certum nomen peto: beneuolentiam tuam & liberalitatem peto: neque impedio, quo minus, ſi tibi ita placuerit, etiam hiſce eum ornes gloriolæ * inſignibus. totum denique hominem tibi trado de manu, ut aiunt in manum tuam iſtam, & uictoria, & fide præſtantem. ſumus enim putidiuſculi, quam per te uix licet: uerum ut uideo, licebit. Cura ut ualeas: & me, ut amas: ama.

ſcripſiſti enim, Alium mitte.

ep. 18.

ad quod in co[illegible] [illegible]

s. caſtrenſibus honoribus.

Deſiderium urbis uix ferentem hortatur, ut urbis, urbanitatiſq. memoriã, quaſi quaſdam ineptias, abiiciat & de prouincia, quo ſe contulerat, tum ſpe beneficiorum, tum conſtantiæ cauſſa cogitet.

M. Cicero s. d. Tebatio. 6

In omnibus meis epiſtolis, quas ad Cæſarem, aut Balbum mitto, * legitima quædam eſt acceſſio commen-

uſitata, ut ea; quæ lege ſũt.

dationis

ſtationis tuæ, nec ea uulgaris, ſed* cũ aliquo inſigni iudicio meæ erga te beneuolentiæ. tu modo ineptias iſtas, & deſideria urbis, & urbanitatis depone: &, quo conſilio profectus es, id aſſiduitate, & uirtute conſequere. hoc tibi tam ignoſcemus nos amici, quam ignouerũt Medeæ, quæ Corinthum, arcem altam, *habebant, matronæ opulentæ optimates: quibus illa manibus gypſatiſſimis perſuaſit; ne ſibi uitio illæ uerterent, quod abeſſet a patria.

, , Nam multi ſuam rem bene geſſere, & publicam pa-
tria procul:
b, Multi, qui domi ætatem agerent, propterea ſunt im-
probrati.

quo in numero tu certe fuiſſes, niſi te extruſiſſemus. Sed plura ſcribemus alias. Tu, qui ceteris* cauere didiciſti, in Britannia ne ab eſſedariis decipiaris, caueto, &, quando Medeam agere cœpi, illud ſemper memento:* QVI ipſe ſibi ſapiens prodeſſe nequit, nequidquam ſapit. Cura ut ualeas.

Studium ſuum in commendando Trebatio ſignificat, & iocatur de Britannia. monet ut in familiaritatem Cæſaris ſe penitus inſinuet, & occaſione utatur.

Cicero s. D. Trebatio. 7

EGO te commendare non deſiſto: ſed, quid proficiam, ex te ſcire cupio, ſpem maximam habeo in * Balbo: ad quẽ de te diligentiſſime, & ſæpiſſime ſcribo. Illud ſoleo mirari, non me toties accipere tuas litteras, quoties a Q. fratre mihi afferuntur. In Britãnia nihil eſſe audio neque* auri, neque argẽti. id ſi ita eſt, eſſedũ aliquod ſuadeo rapias, & ad nos quãprimũ recurras. ſin autẽ ſine Britãnia tamen aſſequi id, quod uolumus, poſſumus: perfice, ut ſis in familiaribus Cæſaris. multum te eo frater adiuuabit meus, multum Balbus. ſed, mihi crede, tuus pudor,

infra dixit, More Romano. epiſt. 18.

pro habitabãt, ut Att. ep. 14. l. 1.

cum iuriſconſultus ſis: iuriſconſultorum enim eſt, aliis cauere.

uerſus Eurip. ep. 15. l. 13. uidetur fuiſſe in Medea, ſed in hac non exſtat. ex quo patet duas fuiſſe Medeas.

qui apud Cæſarem gratia plurimũ poterat.

Att. l. 4. ep. 16.

Cæſaris beneuolentiam.

& labor plurimum.* imperatorem liberaliſſimũ habes, ætatem opportuniſſimã, commendationem certe ſingularem: ut tibi unum timendum ſit, ne ipſe tibi defuiſſe uidearis. Vale.

Modeſte reprehendit Trebatium, qui tribunatum militum, a Cæſare delatum, recuſauerat

Cicero s. D. Trebatio. 8

SCRIPSIT ad me Cæſar perhumaniter, nondũ te ſibi ſatis eſſe familiarem propter ocupationes ſuas, ſed certe fore. cui quidem ego reſcripſi, quam mihi gratum eſſet futurum, ſi quamplurimum in te ſtudij, officij, liberalitatis ſuæ contuliſſet. ſed ex tuis litteris cognoui præproperam quandam feſtinationem tuam: & ſimul ſum admiratus, cur tribunatus commoda, dempto præſertim labore militiæ, contempſeris. querar cum Vacerra, & Manilio. nam* Cornelio nihil audeo dicere, cuius tu periculo ſtultus es: quando te ab eo ſapere didiciſſe profiteris. quin tu urges iſtam* occaſionem, & * facultatem, qua melior numquam reperietur? Quod ſcribis de illo Præcitiano iuriſconſulto, ego te ei non deſino commẽdare. ſcribit etiã ipſe mihi, te ſibi gratias agere debere. de eo quid ſit, cura ut ſciam. Ego ueſtras Britannicas litteras exſpecto. Vale.

qui Trebatij magiſter fuerat i iure ciui. Digeſt. l. 1 tit. 2 Plus eſt Facultas, quam Occaſio

Litterarum officium requirit: monet, ne reditum in urbem præpropere cupiat.

Cicero s. D. Trebatio. 9

IAMDIU ignoro, quid agas: nihil enim ſcribis: neque ego ad te his duobus menſibus ſcripſeram: quia cum Quincto, fratre meo, nõ eras; quo mitterẽ, aut cui darẽ, neſciebã. cupio ſcire, quid agas, & ubi ſis* hiematurus. equidẽ uelim, cũ Cæſare: ſed ad eũ propter eius occupationes

non enim uno loco uniuerſus exercitus hiemabat.

tiones nihil ſum auſus ſcribere. ad Balbũ tamen ſcripſi. tu tibi deeſſe noli. ſerius potius ad nos, dũ plenior. quod huc properes, nihil eſt, præſertim Vacerra mortuo. ſed tibi conſiliũ non deeſt. quid conſtitueris, cupio ſcire. Cn. Octauius, an Gn. Cornelius quidem, tuus familiaris, ſummo genere natus, *terræ filius, is me, quia ſcit tuũ familiarem eſſe, crebro ad cenam inuitat: adhuc non potuit perducere: ſed mihi tamen gratum eſt: Vale.

iocatur in Octauiu, ignobilitatem ep. 16. lib. locutus & Iuuenalis ſat. 4. & Perſ. ſat. 6.

Leuitatis per iocum arguit, quia ſcripſerat, ſe Cæſari ualde iureconſultum uideri; item timiditatis, qui tranſire in Britanniam cum Cæſ. recuſarit. alia nõ nulla.

Cicero s. d. Trebatio. 10

LEGI tuas litteras; ex quibus intellexi, te Cæſari noſtro ualde *iureconſultũ uideri. Eſt quod gaudeas, te in iſta loca ueniſſe, ubi aliquid ſapere uiderere. quod ſi in Britanniam quoque profectus eſſes; profecto nemo in illa tanta inſula *peritior te fuiſſet. uerumtamen (rideamus licet: ſum enim a te inuitatus) ſubinuideo tibi, ultro te etiam accerſitum ab eo, ad quem ceteri, non propter eius ſuperbiam, ſed propter occupationem, adſpirare nõ poſſunt. Sed tu in iſta epiſtola nihil mihi ſcripſiſti de tuis rebus: quæ mehercule mihi non minori curæ ſunt, quã meæ. ualde metuo, ne *frigeas in hibernis. quamobrẽ camino luculento utendũ cenſeo. Idem & *Mucio, & Manilio placebat, præſertim qui ſagis non abundares. quamquam uos nunc iſtic ſatis *calere audio: quo quidem nuncio ualde mehercule de te timueram. ſed tu in re militari multo es cautior, quã in aduocationibus, qui neque in Oceano *natare uolueris ſtudioſiſſimus homo natãdi, neque ſpectare eſſedarios, quem antea ne *andabatam quidẽ defraudare poteramus. Sed iam ſatis iocati ſumus. Ego de te ad Cæſarem quam diligenter ſcripſerim, tute ſcis,

in ambitionem

in inſcitiam

in paupertatem

de hoc Mucio uide Dig. l. 1. tit. 2. ep. 19. l. 7. Alt. & hic ep. 6. l. 8.

in timiditatẽ

Iuſus eſſe genus, cum clauſis oculis certatur, Seneca uidetur exiſtimare.

quam

quam ſæpe, ego. ſed mehercule iam intermiſeram; ne uiderer liberaliſſimi hominis, meiq. amantiſſimi uoluntati erga me diffidere, ſed tamen his litteris, quas proxime dedi, putaui eſſe hominem commonendum. id feci. quid profecerim, facias me uelim certiorem, & ſimul de toto ſtatu tuo, conſilijsq. omnibus. ſcire enim cupio, quid agas, quid* exſpectes, quam longum iſtum tuum diſceſſum a nobis futurum putes. ſic enim tibi perſuadeas uelim, unum mihi eſſe ſolatium, quare facilius poſſim pati, te eſſe ſine nobis, ſi tibi eſſe id emolumento ſciam; ſin autē id non eſt; nihil duobus nobis eſt ſtultius; me, qui te non Romam attraham; te, qui non huc aduoles. una mehercule noſtra uel ſeuera, uel iocoſa cōgreſſio pluris erit, quam non modo hoſtes, ſed etiam fratres noſtri* Aedui. quare omnibus de rebus fac ut quamprimum ſciam:

* Aut conſolando, aut conſilio, aut re iuuero.

*an ſis in ſpe alicuius commodi.

Aedui, fratres populi R. Tacit. l. xi.

Ter. ienarius, Heaut. act. 1. ſc. 1.

Conatur Trebatio deſiderium urbis adimere. præcipit tamen, ut, niſi abſit ab urbe cum emolumento, redeat.

Cicero S. D. Trebatio. II

NISI ante Roma* profectus eſſes, nunc eam certe relinqueres. quis enim tot interregnis iureconſultum deſiderat? ego omnibus, unde petitur, hoc conſilij dederim, ut a ſingulis interregibus binas aduocationes poſtulent. Satisne uideor abs te ius didiciſſe? Sed heus tu, quid agis? ecquid fit? uideo enim te iocari per litteras. hæc* ſigna meliora ſunt, quam in meo Tuſculano. ſed quid ſit, ſcire cupio. conſuli quidem te a Cæſare ſcribis: ſed ego tibi ab illo conſuli mallem. quod ſi aut fit, aut futurum putas; perfer iſtam militiam, & permane. ego enim deſiderium tui ſpe iſtorum commodorum conſolabor. ſin autem iſta ſunt* inaniora; recipe te ad nos. nam aut

erit

*interregni tempore iudicia iacebant.

*ambigua ſignorum ſignificatio, & pro indicijs, & pro ſtatuis.

*Ita dicit, Sin

erit hic aliquid aliquãdo; aut, ſi minus, una mehercule collocatio noſtra pluris erit, quam omnes Samarobrinæ. denique, ſi te cito retuleris; ſermo nullus erit, ſin fruſtra diutius abſueris; non modo Laberium, *ſed etiã ſodalem noſtrum** Valerium *pertimeſco. mira enim perſona induci poteſt* Britannici iureconſulti. *Hæc ego non rideo, quamuis tu rideas: ſed de re ſeueriſſima tecum, ut ſoleo, iocor. Remoto ioco, tibi hoc amiciſſimo animo præcipio, ut, ſi iſtic mea commendatione tuã dignitatem obtinebis, perferas noſtri deſiderium, honeſtatẽ, & facultates tuas augeas: ſin autem iſta frigebunt; recipias te ad nos. omnia tamen, quæ uis, & tua uirtute profecto, & noſtro ſummo erga te* ſtudio conſequere.*

iſta frigebunt, eodem ſenſu.

alterũ in mñ alterum iuriſconſultum.

quia te ſtudioſe Cæſari commendamus.

Ex intermiſſione litterarum arguit Trebatium Epicureum eſſe factum; & in eo iocatur.

Cicero S. D. Trebatio. 12

MIRABAR, *quid eſſet, quod tu mihi litteras mittere intermiſiſſes. indicauit mihi Panſa meus Epicureum te eſſe factum. o caſtra præclara; quid tu feciſſes, ſi te** Tarentum, *& non Samarobrinam miſiſſem? iam tum mihi non placebas, cum idem intuebare, quod &** Titius, *familiaris meus. Sed quoniã modo ius ciuile defendes, cũ omnia tua cauſſa facias non ciuium? Vbi porro illa erit formula fiduciæ,* VT INTER BONOS BENE AGIER OPORTET? *quis enim eſt, qui facit nihil, niſi ſua cauſſa? Quod ius ſtatues communi diuidundo, cum commune nihil poſſit eſſe apud eos, qui omnia uoluptate ſua metiuntur? Quo modo autem tibi placebit Iouem lapidem iurare, cum ſcias Iouem* iratum eſſe nemini poſſe? Quid fiet porro populo Vlubrano, ſi tu ſtatueris* πολιτεύεσθαι *non oportere? Quare, ſi plane a nobis deficis, moleſte fero; ſin * Panſæ*

Tarentũ, mollis ciuitas, & dedita uoluptati, ſic legitur in duobus antiquis libris. & Titius Zeius ignotũ mihi nomẽ inter Romanas familias.

de off. l. 3. Epicurus enim dixit, deũ nõ curare mortalia.

Gell. l. 2. c. 24. qui Epicuri ſectam colebant.

aſſen-

aſſentari, commodum eſt; ignoſco: modo ſcribe aliquando ad nos, quid agas, & a nobis quid agi, quid fieri, aut curari uelis. Vale.

Intermiſſionis litterarum cauſſam dicit: quam non accipiere Trebatio, inde occaſionem arripit liberius iocandi.

Cicero S. D. Trebatio. 13

ex abrupto exorditur. ut ep. 8. l. 2. Quid tu me, & ep. 9. 15. & 17. l. 8. & Catil. 1.

ep. 12. l. 8. cognomen Trebatii. ep. 21. 22.

ambitio, cupiditas honoris. ep. 15. l. 8.

uide hos Ennii uerſus apud Ciceronem, pro Mur. & Gell. l. 20. c. 9.

ADEO ne me* iniuſtum eſſe exiſtimaſti, ut tibi iraſcerer, quod parum mihi conſtans, & nimium cupidus decedendi uiderere, ob eamq. cauſſam me arbitrare litteras ad te iamdiu non miſiſſe? mihi perturbatio animi tui, quam primis litteris perſpiciebam, moleſtiã attulit: neque alia fuit ulla cauſſa intermiſſionis litterarũ, niſi quod, ubi eſſes, plane neſciebã. Hic tu me etiam inſimulas, nec * ſatisfactionem meam accipis. audi mi * Teſta: utrum ſuperbiorem te pecunia facit, an quod te imperator conſulit? moriar, ni, quæ tua * gloria eſt, puto te malle a Cæſare conſuli, quam inaurari. ſi uero utrumque eſt; quis te feret, præter me, qui omnia ferre poſſum? Sed ut ad rem redeam, te iſtic inuitum non eſſe, uehementer gaudeo: & ut illud erat moleſtum, ſic hoc eſt iucundum. tantum metuo, ne artificiũ tuũ tibi parum proſit. nam, ut audio, iſtic.

,, Non ex * iure manu-conſertum, ſed magis ferro
,, Rem repetunt.

Et tu ſoles ad uim faciundam adhiberi? Neque eſt, quod illam exceptionem in interdicto pertimeſcas, quod tu prior ui hominibus armatis non ueneris. ſcio enim te non eſſe procacem in laceſſendo. Sed, ut ego quoque te aliquid de noſtris cautionibus admoneam; Treuiros uites cenſeo. audio capitales eſſe. mallem, auro, argento, ære eſſent. Sed alias iocabimur. Tu ad me de iſtis rebus omnibus ſcribas uelim quãdiligẽtiſſime. D. IV: nõ. Mart. Vale.

Fa-

Familiariter, & iocoſe reprehendit, quod litteras nullas miſerat

Cicero s. d. Trebatio. 14

CHRYSIPPVS Vettius, Cyri architecti* libertus, fecit, ut te non immemorem putarem mei: ſalutem enim mihi uerbis tuis nũciauit. ualde iam lautus es, qui grauere litteras ad me dare, homini præſertim prope domeſtico. quod ſi* ſcribere oblitus es; minus multi iã te aduocato cauſſa* cadet. ſin noſtri oblitus es; dabo operã, ut iſtuc ueniã ante, quã plane ex animo tuo effluã. ſin æſtiuorum* timor te debilitat; aliquid excogita, ut feciſti de Britannia. Illud quidem perlibenter audiui ex eodem Chryſippo, te eſſe Cæſari familiarem. ſed mehercule mallem, id quod erat æquius, de tuis rebus ex tuis litteris quã ſæpiſſime cognoſcere. quod certe ita fieret: ſi tu maluiſſes* beneuolentiæ, quam litium, iura perdiſcere. Sed hæc iocati ſumus & tuo more, & non nihil etiam noſtro. Te ualde amamus; noſque à te amari tum uolumus, tum etiam confidimus. Vale.

etiam ipſe Cyrus libertus erat, ſed ab architectura nobilis. Att. l. 2. ep. 3.

ſubaudi formulas. hoc n. ſenſu uſurpatur a iuriſconſultis. tuis enim ſcriptis non utentur.

timor futuri belli, quod æſtate renouabatur.

melior iuriſcõſultus, quam amicus.

Declarat ſuam abſentis Trebatii deſiderium: & gratulatur de C. Matii familiaritate.

Cicero s. d. Trebatio. 15

QVAM ſint moroſi, qui amant, uel ex* hoc intelligi poteſt. Moleſte ferebam antea, te inuitum iſtic eſſe: pungit me rurſus, quod ſcribis te eſſe iſtic libenter. neque enim, mea commendatione te non delectari, facile patiebar: & nunc angor, quidquam tibi ſine me eſſe iucundum. ſed tamen hoc malo nos ferre deſideriũ, quam te non ea, quæ ſpero, conſequi. Quod uerò in C.* Matij ſuauiſſimi, doctiſſimiq. hominis, familiaritatem uenisti; non dici poteſt, quam ualde gaudeam: qui, fac, ut te quamma-

xime

a genere deſcẽdit ad ſpeciẽ.

hic eſt, cuius ep. legitur 28. l. xi.

ximè diligat. mihi crede, nihil ex iſta prouincia potes, quod iucundius ſit, deportare. Cura ut ualeas.

Laudare uidetur Trebatium ut ſapientem, qui belli pericula uitaret, ſed re uera notat ut timidũ. adſcribit de Octauio, de Trebatii diuitiis, de ſuperbia, per iocum.

Cicero s. d. Trebatio. 16

IN* *Equo Troiano ſcis eſſe in extremo,* SERO SAPIVNT. *tu tamen, mi uetule, non ſero. primas illas rabioſulas, ſat fatuas dediſti. deinde, quod in* Britannia *nõ nimis* φιλοθέωρον *te præbuiſti, plane nõ reprehendo. nũc uero in hibernis iniectus mihi uideris: itaque te commouere non curas.* VSQVEQVAQVE *ſapere oportet. id erit telum acerrimum.* Ego, *ſi foris cenitarem,* Cn. Oct*auio, familiari tuo, non defuiſſem: cui tamen dixi, cum me aliquoties inuitaret,* Oro te,* *quis tu es? ſed mehercule, extra iocum, homo bellus eſt: uellem, eum tecum abduxiſſes.* Quid *agatis, & ecquid in* Italiam *uenturi ſitis hac hieme, fac plane ſciam.* Balbus *mihi confirmauit, te diuitem futurum. id utrum* Romano *more locutus ſit, bene nummatũ te futurum, an quo modo* Stoici *dicunt, omnes eſſe diuites, qui cælo, & terra frui poſſunt, poſtea uidero.* Qui *iſtinc ueniunt, ſuperbiam tuam accuſant, quod negent te percunctantibus* [redacted] *reſpondere: ſed tamẽ eſt, quod gaudeas. conſtat enim inter oẽs, neminem te uno* Samarobrinæ *iuris peritiorem eſſe.* Vale.

* Tragœdia Liuii Andronici, Nonius, in Opiu lor. uel Næuii, ut Macrob. l.6 c.1.

quod omnino. diſcedere a bello cuperes: in quo ſapere uidebaris.

notat hominis ignobilitatem ep.9.

nõ quod ſuperbus eſſet, ſed quod a nemine cõſuleretur. ep. 30. l.1.

Gratulatur Trebatio, quod de reditu in urbem iam nõ amplius cogitet, & hortatur, ut Cæſ. amicitiam plurimi faciat, quam fore fructuoſam promittit, in ſeq. ipſe recipit.

Cicero s. d. Trebatio. 17

E*x tuis litteris &* Quincto *fratri gratias** *egi, & te aliquando collaudare poſſum, quod iam uideris certa aliqua in ſententia conſtitiſſe. nã primorũ menſium litte-*

* de eo, quod apud Cæſarem Trebatii cauſſa fecerat. erat enim Quinctus Cæſaris legatus in Gallia.

*ris tuis uehementer commouebar, quod mihi interdum (pace tua dixerim) leuis in urbis, *urbanitatisq. deſiderio, interdum piger, interdum timidus in labore militari, ſæpe autem etiam, quod a te alieniſſimum eſt, ſubimpudens uidebare. tamquam enim ſyngrapham ad imperatorem, non epiſtolam, attuliſſes, ſic pecunia ablata, domum redire properabas: nec tibi in mentem ueniebat, eos ipſos, qui cum * ſyngraphis ueniſſent Alexandriam, nullum adhuc nummum auferre potuiſſe. Ego, ſi mei commodi rationem ducerem; te mecum eſſe maxime uellem: non enim mediocri afficiebar uel uoluptate ex conſuetudine noſtra, uel utilitate ex cōſilio, atque opera tua: ſed, cum te ex adoleſcentia tua in amicitiam, & fidem meam contuliſſes; ſemper te non modo tuendum mihi, ſed etiam augendū, atque ornandum putaui. itaque, quod opinatus ſū me in prouinciā exiturum; quæ ad te ultro attulerim, meminiſſe te credo. poſtea quam mea mutata * ratio eſt: cum uiderem me a Cæſare honorificentiſſime tractari, & amice diligi; hominisq. liberalitatem incredibilem, & ſingularem fidem noſſem; ſic ei te * commendaui, & tradidi, ut grauiſſime, diligentiſſimeq. petiui. quod ille ita & accepit, & mihi ſæpe litteris ſignificauit, & tibi uerbis, & re oſtēdit, mea commendatione ſeſe ualde eſſe commotum. Hunc tu uirum nactus, ſi me aut ſapere aliquid, aut uelle tua cauſſa putas, ne dimiſeris: &, ſi qua te forte res aliquando offenderit, cum ille aut occupatione, aut difficultate tardior tibi erit uiſus, perferto, & ultima exſpectato: quæ ego tibi & *iucunda, & *honeſta præſtabo. Pluribus te hortari nō debeo: tantum moneo, neque amicitiæ confirmandæ clariſſimi ac liberaliſſimi* uiri, neque uberioris prouinciæ, neque ætatis*

magis

non eſt, ut alibi, pro acutis dictus, ſed pro rebus urbanis.

alludit ad creditores Ptolemæi, regis Alexandrini. ep. 1. lib. 1.

res meæ aliter tulerunt. uide ep. 5. lib. 5.

uide epiſtolā commendaticiam. ep. 5.

utilia, & honorifica.

magis idoneum tempus, hoc ſi amiſeris, te eſſe ullum umquam reperturum. hoc, quemadmodum uos ſcribere ſoletis in ueſtris libris, idem Q. * *Cornelio uidebatur. In Brittanniam te non eſſe profectum, uehementer gaudeo, quod & tu labore caruiſti; & ego te de rebus illis non * audiam. Vbi ſis hibernaturus, & qua ſpe aut * condicione, perſcribas ad me uelim.* Vale.

epiſt.8.

quaſi glorioſe narrantem. præſentis commodi.

ARG. Laudat Trebatium, qui de militia cum Cæſare perferenda cogitaret: iocatur præterea in illius parcimoniam, quia ſcripſerat in palimpſeſto.

Cicero s. D. Trebatio. 18

ACCIPI *a te aliquot epiſtolas uno tempore, quas tu diuerſis temporibus dederas: in quibus me * cetera delectarunt: ſignificabant enim te iſtam militiam iam firmo animo ferre, & eſſe fortem uirum, & conſtantem: quæ ego paulliſper in te ita deſideraui nō imbecillitate animi tui, ſed magis ut deſiderio noſtri te æſtuare putarem. quare perge, ut cœpiſti: forti animo iſtam tolera militiam. multa, mihi crede, aſſequere: ego enim renouabo commendationem, ſed * tempore. ſic habeto, non tibi maiori eſſe curæ, ut iſte tuus a me diſceſſus fructuoſiſſimus tibi ſit, quam mihi. itaque, quando ueſtræ cautiones infirmæ ſunt,* * Græculam *tibi miſi cautionem chirographi mei. Tu me uelim de ratione Gallici belli certiorem facias: ego enim * ignauiſſimo cuique maxima fidem habeo. Sed, ut ad epiſtolas tuas redeam, cetera belle. illud miror: quis ſolet eodem exemplo plures dare, qui ſua manu ſcribit? Nam, quod in palimpſeſto, laudo equidem parcimoniam: ſed miror, quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris, quam hæc ſcribere: niſi forte tuas formulas: non enim puto te meas epiſtolas delere, ut reponas tuas poſſis. an hoc ſignificas, nihil fieri, frige-*

hoc pēdet, uſque ad illud, Cetera belle.

ep.18.l.7.21. Ait

litteras cōmendaticias Græce ſcriptas

quia ignaui ſpectatores pugnarum ſunt: itaque cenius omnia & obſeruant, & narrare deinde.

re

gere te, ne chartam quidem * tibi ſuppeditare? iam iſta tua culpa eſt, qui uerecundiam tecum extuleris; & non hic nobiſcum reliqueris. ego te Balbo, cum ad uos proficiſcetur, * more Romano commendabo. Tu, ſi interuallum longius erit mearum litterarum, ne ſis admiratus. eram enim abſuturus menſe Apr. Has litteras ſcripſi in Pontino, cum ad uillam M. Aemilij Philemonis diuertiſſem: ex qua iam audieram fremitum * clientium meorum; quos quidem tu mihi conciliaſti. nam Vlubris, honoris mei cauſa, uim maximam * ranunculorum ſe commoſſe conſtabat. Cura ut ualeas. VI idus Apr. de Potino.

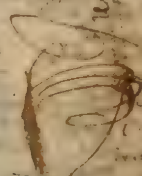
pro ſuppetere: ut alibi.

ep. 5.

qui prope erāt

nō dixit Hominum ſed Ranũculorum, ob paludes.

EPISTOLAM tuam, quam accepi ab L. Arruntio, conſcidi innocentem: nihil enim habebat, quod nō uel in concione recte legi poſſet. ſed & Arruntius ita te mandaſſe aiebat, & tu adſcripſeras. uerum illud eſto. nihil te ad me poſtea ſcripſiſſe, demiror, præſertim tam nouis rebus.

Scribit de Top. a ſe conſcriptis, ut roganti ſatisfaceret. eaq; eſſe obſcuriora ſignificat. nec legenda ſine interprete addit, ſi expeditam in quæſtionibus habere doctrinam uelis, exercitationem eſſe neceſſariam.

Cicero s. D. Trebatio. 19

VIDE, * quanti apud me ſis. etſi iure id quidē: non enim amore te uinco. uerūtamen, quod præſenti tibi prope ſubnegarā, non tribuerā certe, id abſenti * debere non potui. itaque ut primū Velia nauigare cœpi, inſtitui Topica Ariſtotelica cōſcribere, ab ipſa urbe commonitus amantiſſima tui, eum librum tibi miſi Rhegio, ſcriptum quam planiſſime res illa ſcribi potuit. ſin tibi quædā uidebuntur obſcuriora, cogitare debebis, NVLLAM artem * litteris ſine interprete, & ſine aliqua exercitatione percipi poſſe. non longe abieris. nū ius ciuile ueſtrū

initium efficax ad beneuolentiam

eadem locutio Top. initio.

ex ipſis tamen litteris & quaſi muto libro.

ex libris cognoſci poteſt? qui quamquam plurimi ſunt, doctorẽ tamen, lumenq. deſiderant. quamquã tu, ſi attente leges, ſi ſæpius, per te omnia cõſequere, * ut certe intelligas. ut uero etiã ipſi tibi loci, propoſita quæſtione, occurrant, exercitatione conſequere: in qua quidem nos te continebimus, ſi & ſalui & redierimus, & ſalua iſta offenderimus. Vale. V. Kal. Sext. Rhegio.

correctio eſt. Si non omnia, certe hoc, inquit, conſequere, ut intelligas.

De amore Velienſium ſcribit: & hortatur, ne poſſeſſiones eas uendat: quæ, tam miſeris temporibus, perfugium eſſe poſſint.

Cicero s. D. Trebatio. 29

AMABILIOR mihi Velia fuit, quod te ab ea ſenſi amari. ſed quid ego dicam te, quẽ quis nõ amat?* Rufio medius fidius tuus ita deſiderabatur, ut ſi eſſet unus e nobis. ſed ego te nõ reprehẽdo, qui illum ad ædificationem tuam transduxeris. quamquam enim Velia non eſt uilior, quam Lupercal: tamen iſtuc malo, quam hæc omnia. tu, ſi me audies, quem ſoles, has paternas poſſeſſiones tenebis, (neſcio quid enim Velienſes uerebantur) neque Heletem, nobilem amnem, relinques; nec * Papirianã domum deſeres: quamquam illa quidem habet lucum, a quo etiam aduenæ teneri ſolent: quem tamen ſi* excideris, multum proſpexeris. ſed in primis opportunum uidetur, his præſertim temporibus, habere perfugium primum eorum urbem, quibus carus ſis, deinde etiam tuam domum, tuoſq. agros, eaq. remoto, ſalubri, amœnoq. loco: idq. etiam mea intereſſe, mi Trebati, arbitror. ſed ualebis, meaq. negotia uidebis, meque, dijs iuuantibus, ante brumam* exſpectabis. Ego a Sex. Fabio, Niconis diſcipulo, librum abſtuli Νικωνος περι πολυφαγιας. O medicũ ſuaue, meq. docile ad hanc diſciplinã. ſed Baſſus noſter me de hoc libro celauit; te quidẽ nõ uidetur. Vetus* in

cognomen Trebatiæ familiæ.

Trebatij, de aliquo Papirio emptam.

poteſt incidi lucus ſine piaculo. Cato lib. I.

cogitabat Cicero in Græcia ad uiſendum filium ſuũ, qui Athenis litterarum ſtudia colebat. ep. I l. 10.

Hic incipit uehementius.

crebe-

terebeſcit. Cura ut ualeas. XIII. Kal. Sext. Veliæ.

Silii cauſſam, uiri optimi amici ſui, commendat, uidetur autem, cum extra urbem eſſet, ad Treb. in urbem hæc ſcripſiſſe.

Cicero s. D. Trebatio. 21

SILII *cauſſam te docui. is poſtea fuit apud me. cũ ei dicerẽ tibi uideri ſponſionẽ illã nos ſine periculo facere poſſe,* * SI *bonorum Turpiliæ poſſeſſionẽ Q. Cæpio prætor ex edicto ſuo mihi dedit: negare aiebat* * *Seruiũ tabulas teſtamenti eſſe eas, quas inſtituiſſet is, qui factionem teſtamenti non habuerit: hoc idem* * *Offilium dicere: tecũ ſe locutũ negabat: meq; rogauit, ut ſe, cauſſamq. ſuã tibi cõmendarẽ. Nec uir melior, mi Teſta, nec mihi amicior P. Silio quiſquam eſt, te tamen excepto. gratiſſimũ igitur mihi feceris, ſi ad eũ ultro ueneris, eiq. pollicitus eris, ſed ſi me amas, quamprimum: hoc te uehementer etiã atque etiam rogo.* Vale.

uerba ſponſionis. Sulpicium. uide de Offilio iuriſconſulto. Dig. l. 1. tit. 2.

Auctoritate iuriſconſultorum probat, quod de controuerſia quadam dixerat.

Cicero s. D. Trebatio. 22

ILLVSERAS *heri inter ſcyphos, quod dixeram controuerſiam eſſe, poſſet ne heres, quod furtum antea factum eſſet, recte furti agere. itaque etſi domum bene* * *potus, ſeroq. redierã: tamẽ id caput, ubi hæc cõtrouerſia eſt, notaui, & deſcriptũ tibi miſi: ut ſcires, id, quod tu nemine ſenſiſſe dicebas, Sex. Aeliũ,* * *M. Maniliũ, M. Brutũ ſenſiſſe. Ego tamẽ Scæuolæ, &* * *Teſtæ aſſentior.* Vale.

ſic, Bene ſummarum, ep. 16. l. 1. & 3. de Or. ideſt, tibi. nam Teſta Trebatii cognomen ep. 13. & ſup.

Signa quædã Ciceroni Gallus emerat, cũ is tabellas potius pictas cuperet. reſcribit igitur, ex illis emptionibus nullã ſe curaſſe. de proxima domo illi cõducẽda ſe deſiderare addit.

Cicero s. D. M. Fabio Gallo. 23

* TANTVM *quod ex Arpinati uenerã, cũ mihi a*

ep. 13. l. 15. At.

ga, ut uero etia ipſi tibi loci, propoſita quæſtione, occur rant, exercitatione conſequere: in qua quidem noſtecõ tenebimus, ſi & ſalui redierimus, & ſalua iſta offenderimus. Vale. V. Kal. Sext. Rhegio.

De amore Velienſium ſcribit: & hortatur, ne poſſeſſiones eas uendat: quæ, tam miſeris temporibus, perfugium eſſe poſſint.

Cicero s. D. Trebatio. 29

Cognomen Trebatiæ familiæ.

AMABILIOR mihi Velia fuit, quod te ab ea ſenſi amari. ſed quid ego dicam te, quẽ quis nõ amat? Rufio medius fidius tuus ita deſiderabatur, ut ſi eſſet unus ... nõ reprehẽdo, qui illum ad ædificatio ... quamquam enim Velia non eſt ... iſtuc malo; quam hæc om ... poſſeſſio-

Cicero s. D. Trebatio.

... te docui ... poſtea ſuit ... ſponſione illa nos ſine pe ... bonorum Turpiliæ poſſeſſione ... ex teſto ſuo mihi dedit: negare ... eas, quas inſtituiſſet ... non habuerit: hoc idem Offi ... negabat: neq; rogauit, ut ſe ... Nec uir melior, nec Teſta ... P. Silio quiſquam eſt, te tamen excepto ... feceris, ſi ad eũ ultro ueneris, ... ſi me amas, quamprimum: hoc te ... etiam rogo. Vale.

... iuriſconſultorum probat, ... dum docens.

Cicero s. D. Trebatio.

... ſcyphos, ...

Digitized by Google

[in]crebeſcit. Cura ut ualeas. XIII. Kal. Sext. Veliæ.

Silii cauſſam, uiri optimi amici ſui, commendat, uidetur autem, cum extra urbem eſſet, ad Treb. in urbem hæc ſcripſiſſe.

Cicero s. D. Trebatio. 21

SILII cauſſam te docui. is poſtea fuit apud me. cũ ei dicerẽ tibi uideri ſponſionẽ illã nos ſine periculo facere poſſe, *SI bonorum Turpiliæ poſſeſſionẽ Q. Cæpio prætor ex edicto ſuo mihi dedit: negare aiebat Seruiũ tabulas teſtamenti eſſe eas, quas inſtituiſſet is, qui factionem teſtamenti non habuerit: hoc idem *Offilium dicere: tecũ ſe locutũ negabat: meq. rogauit, ut ſe, cauſſamq. ſuã tibi cõmendarẽ. Nec uir melior, mi Teſta, nec mihi amicior P. Silio quiſquam eſt, te tamen excepto. gratiſſimũ igitur mihi feceris, ſi ad eũ ultro ueneris, eiq. pollicitus eris, ſed ſi me amas, quamprimum, hoc te uehementer etiã atque etiam rogo. Vale.

uerba ſponſionis.
Sulpicium.
uide de Offilio iuriſconſulto. Dig. l. 1. tit. 2.

Auctoritate iuriſconſultorum probat, quod de controuerſia quadam dixerat.

Cicero s. D. Trebatio. 22

ILLVSERAS heri inter ſcyphos, quod dixeram controuerſiam eſſe, poſſet ne heres, quod furtum antea factum eſſet, recte furti agere. itaque etſi domum bene* potus, ſeroq. redierã: tamẽ id caput, ubi hæc cõtrouerſia eſt, notaui, & deſcriptũ tibi miſi: ut ſcires, id, quod tu neminẽ ſenſiſſe dicebas, Sex. Aeliũ, *M. Maniliũ, M. Brutũ ſenſiſſe. Ego tamẽ Scæuolæ, & *Teſtæ aſſentior. Vale.

ſc. Bene ſummarum, ep. 16.
l. 1. & 3. de Or.
ideſt, tibi. nam Teſta Trebatii cognomen ep. 13. & ſup.

Signa quædã Ciceroni Gallus emerat, cũ is tabellas potius pictas cuper[illegible] ex illis emptionibus nul[illegible] ſe curaſſe [illegible] cõducẽda ſe deſiderare addit.

[illegible] 23

[illegible]ã, cũ mihi a [illegible]

ep. 13. l. 15. At.

tum eſt commendatum.

nostro loquerer* accuratius domi meæ, litteræ mihi dantur a te, quibus in extremis ſcriptum erat, M. Irfium quem mihi commendas, uel regem Galliæ faciam, uel hunc Leptæ delega: ſi uis tu, ad me alium mitte, quem ornem. Suſtulimus manus & ego, & Balbus: tanta fuit opportunitas, ut illud neſcio quid non fortuitum, ſed diuinum uideretur. Mitto igitur ad te Trebatium, atque ita mitto, ut initio mea ſponte, poſt autem* inuitatu tuo mittendum duxerim. hunc, mi Cæſar, ſic uelim omni tua comitate complectare, ut omnia, quæ per me poſſis adduci ut in meos conferre uelis, in unum hunc conferas. de quo tibi homine hoc ſpondeo, non illo uetere uerbo meo, quod, cum ad te de Milone ſcripſiſſem, iure luſiſti, ſed *more Romano, quo modo homines non inepti loquuntur, probiorem hominem, meliorem uirum, pudentiorem eſſe neminem. accedit etiam,* quod familiam ducit, in iure ciuili ſingularis memoria, ſumma ſcientia. huic ego neque tribunatum, neque præfecturam, neque ullius beneficij certum nomen peto: beneuolentiam tuam & liberalitatem peto: neque impedio, quo minus, ſi tibi ita placuerit, etiam hiſce eum ornes gloriolæ* inſignibus. totum denique hominem tibi trado de manu, ut aiunt in manum tuam iſtam, & uictoria, & fide præſtantem. ſumus enim putidiuſculi, quam per te uix licet: uerum ut uideo, licebit. Cura ut ualeas: & me, ut amas, ama.

ſcripſiſti enim, Alium mitte.

Ep. 18.

aliquod in hominum ...

ſ. caſtrenſibus honoribus.

Deſiderium urbis uix ferentem hortatur, ut urbis, urbanitatiſq. memoriã, quaſi quaſdam ineptias, abiiciat & de prouincia, quo ſe contulerat, tum ſpe beneficiorum, tum conſtantiæ cauſſa cogitet.

M. Cicero s. d. Tebatio. 6

IN omnibus meis epiſtolis, quas ad Cæſarem, aut Balbum mitto,* legitima quædam eſt acceſſio commendationis

aſſueta, ut ea, quæ lege fiūt.

dationis

ſtationis tuæ, nec ea uulgaris, ſed* cũ aliquo inſigni indicio meæ erga te beneuolentiæ. tu modo ineptias iſtas, & deſideria urbis, & urbanitatis depone: &, quo conſilio profectus es, id aſſiduitate, & uirtute conſequere. hoc tibi tam ignoſcemus nos amici, quam ignouerũt Medeæ, quæ Corinthum, arcem altam, *habebant, matronæ opulentæ optimates: quibus illa manibus gypſatiſſimis perſuaſit; ne ſibi uitio illæ uerterent, quod abeſſet a patria.

infra dixit, More Romano. epiſt. 12.

pro habitabãt, ut Att. ep. 14. l. 2.

" Nam multi ſuam rem bene geſſere, & publicam patria procul:

" Multi, qui domi ætatem agerent, propterea ſunt improbati.

quo in numero tu certe fuiſſes, niſi te extruſiſſemus. Sed plura ſcribemus alias. Tu, qui cæteris* cauere didiciſti, in Britannia ne ab eſſedariis decipiaris, caueto. & quando Medeam agere cœpi, illud ſemper memento:* QVI ipſe ſibi ſapiens prodeſſe nequit, nequidquam ſapit. Cura ut ualeas.

cum iuriſconſultus ſis: iuriſconſultorum enim eſt, aliis cauere.

uerſus Eurip. ep. 15. l. 13. uidetur fuiſſe in Medea, ſed in hac non extat. ex quo patet duas fuiſſe Medeas.

Studium ſuum in commendando Trebatio ſignificat: quærit de Britannia. monet ut in familiaritatem Cæſaris ſe penitus inſinuet, & occaſione utatur.

Cicero S. D. Trebatio. 7

EGO te commendare non deſiſto: ſed, quid proficiam, ex te ſcire cupio. ſpem maximam habeo in * Balbo: ad quẽ de te diligentiſſime, & ſæpiſſime ſcribo. Illud ſoleo mirari, non me toties accipere tuas litteras, quoties a Q. fratre mihi afferuntur. In Britannia nihil eſſe audio neque* auri, neque argenti. id ſi ita eſt, eſſedũ aliquod ſuadeo capias, & ad nos quãprimũ recurras. ſin autẽ ſine Britannia tamen aſſequi id, quod uolumus, poſſumus: perfice, ut ſis in familiaribus Cæſaris. multum te eo frater adiuuabit meus, multum Balbus. ſed, mihi crede, tuus pudor, & la-

qui apud Cæſarem gratia plurimũ poterat.

Att. l. 4 ep. 18.

Cæſaris beneuolentiam.

& labor plurimum.*imperatorem liberaliſſimũ habes, ætatem opportuniſſimã, commendationem certe ſingularem: ut tibi unum timendum ſit, ne ipſe tibi defuiſſe uidearis. Vale.

Modeſte reprehendit Trebatium, qui tribunatum militum, a Cæſare delatum, recuſauerat

Cicero s. d. Trebatio. 8

SCRIPSIT ad me Cæſar perhumaniter, nondũ te ſibi ſatis eſſe familiarem propter ocupationes ſuas, ſed certe fore. cui quidem ego reſcripſi, quam mihi gratum eſſet futurum, ſi quamplurimum in te ſtudij, officij, liberalitatis ſuæ contuliſſet. ſed ex tuis litteris cognoui præproperam quandam feſtinationem tuam: & ſimul ſum admiratus, cur tribunatus commoda, dempto præſertim labore militiæ, contempſeris. querar cum Vacerra, & Mantlio. nam*Cornelio nihil audeo dicere, cuius tu periculo ſtultus es: quando te ab eo ſapere didiciſſe profiteris. quin tu urges iſtam*occaſionem, &*facultatem, qua melior numquam reperietur? Quod ſcribis de illo Præciano iuriſconſulto, ego te ei non deſino commẽdare. ſcribit etiã ipſe mihi, te ſibi gratias agere debere. de eo quid ſit, cura ut ſciam. Ego ueſtras Britannicas litteras exſpecto. Vale.

qui Trebatij magiſter fuerat i iure ciui. Digeſt. l. 1 tit. 2

plus eſt Facultas, quam Occaſio

Litterarum officium requirit: monet, ne reditum in urbem præpropere cupiat.

Cicero s. d. Trebatio. 9

IAMDIV ignoro, quid agas: nihil enim ſcribis: neque ego ad te his duobus menſibus ſcripſerã: quia cum Quincto, fratre meo, nõ eras; quo mitterẽ, aut cui darẽ, neſciebã. cupio ſcire, quid agas, & ubi ſis* hiematurus. equidẽ uelim, cũ Cæſare: ſed ad eũ propter eius occupationes

non enim uno loco uniuerſus exercitus hiemabat.

tiones

tiones nihil ſum auſus ſcribere. ad Balbū *tamen ſcripſi. tu tibi deeſſe noli. ſerius potius ad nos, dū plenior. quod huc properes, nihil eſt, præſertim* Vacerra *mortuo. ſed tibi conſiliū non deeſt. quid conſtitueris, cupio ſcire.* Cn. Octauius, *an* Gn. Cornelius *quidem, tuus familiaris, ſummo genere natus,* terræ filius, is me, quia ſcit tuū familiarem eſſe, crebro ad cenam inuitat: adhuc non potuit perducere: ſed mihi tamen gratum eſt.* Vale.

Leuitatis per iocum arguit, quia ſcripſerat, ſe Cæſari ualde iureconſultum uideri; item timiditatis, qui tranſire in Britanniam cum Cæſ. recuſarit. alia nõ nulla.

> iocatur in Octa[uium] ignobilitatem ep. 16. lib. [illegible] locutus & Iuuenalis ſat. 4. & Perſ. ſat. 6.

Cicero s. d. Trebatio. 10

LEGI *tuas litteras; ex quibus intellexi, te* Cæſari *noſtro ualde* iureconſultū uideri. Eſt quod gaudeas, te in iſta loca ueniße, ubi aliquid ſapere uidere re. quod ſi in* Britanniam *quoque profectus eſſes; profecto nemo in illa tanta inſula* peritior te fuiſſet. uerumtamen (rideamus licet: ſum enim a te inuitatus) ſubinuideo tibi, ultro te etiam accerſitum ab eo, ad quem ceteri, non propter eius ſuperbiam, ſed propter occupationem, adſpirare nõ poſſunt. Sed tu in iſta epiſtola nihil mihi ſcripſiſti de tuis rebus: quæ mehercule mihi non minori curæ ſunt, quã meæ. ualde metuo, ne* frigeas in hibernis. quamobrẽ camino luculento utendū cenſeo. Idem &** Mucio, & Manilio *placebat, præſertim qui ſagis non abundares. quamquam uos nunc iſtic ſatis* calere audio. quo quidem nuncio ualde mehercule de te timueram. ſed tu in re militari multo es cautior, quã in aduocationibus, qui neque in* Oceano* *natare uolueris ſtudioſiſſimus homo natãdi, neque ſpectare eſſedarios, quem antea ne* andabatam quidẽ defraudare poteramus. Sed iam ſatis iocati ſumus. Ego de te ad* Cæſarem *quam diligenter ſcripſerim, tute ſcis,*

> in ambitioſos.
>
> in inſcitiam.
>
> in paupertatem.
>
> de hoc Mucio uide Dig. l. 1. tit. 2. ep. 19. l. 7. Alt[illegible] & hic ep. 6. l. 8.
>
> in timiditatē.
>
> luſus eſſe genus, cum clauſis oculis cernatur, Seneca ni[...] detur exiſtimaſſe.

quam ſæpe, ego. ſed mehercule iam intermiſeram; ne uiderer liberaliſſimi hominis, meiq. amantiſſimi uoluntati erga me diffidere. ſed tamen his litteris, quas proxime dedi, putaui eſſe hominem commonendum. id feci. quid profecerim, facias me uelim certiorem, & ſimul de toto ſtatu tuo, conſilijsq. omnibus. ſcire enim cupio, quid agas, quid* exſpectes, quam longum iſtum tuum diſceſſum a nobis futurum putes. ſic enim tibi perſuadeas uelim, unum mihi eſſe ſolatium, quare facilius poſſim pati, te eſſe ſine nobis, ſi tibi eſſe id emolumento ſciam: ſin autẽ id non eſt; nihil duobus nobis eſt ſtultius; me, qui te non Romam attraham; te, qui non huc aduoles. una mehercule noſtra uel ſeuera, uel iocoſa cõgreſſio pluris erit, quam non modo hoſtes, ſed etiam fratres noſtri* Aedui. quare omnibus de rebus fac ut quamprimum ſciam:

an ſis in ſpe alicuius commodi.

Acdui, fratres populi R. Tacit. l. xi.

* Aut conſolando, aut conſilio, aut re iuuero.

Ter. ſenarius, Heaut. act. I. ſc. I.

Conatur Trebatio deſiderium urbis adimere. præcipit tamen, ut, niſi abſit ab urbe cum emolumento, redeat.

Cicero S. D. Trebatio. II

NISI ante Roma* profectus eſſes, nunc eam certe relinqueres. quis enim tot interregnis iureconſultum deſiderat? ego omnibus, unde petitur, hoc conſilij dederim, ut a ſingulis interregibus binas aduocationes poſtulent. Satis ne uideor abs te ius didiciſſe? Sed heus tu, quid agis? ecquid fit? uideo enim te iocari per litteras. hec* ſigna meliora ſunt, quam in meo Tuſculano. ſed quid ſit, ſcire cupio. conſuli quidem te a Cæſare ſcribis: ſed ego tibi ab illo conſuli mallem. quod ſi aut fit, aut futurum putas; perfer iſtam militiam, & permane. ego enim deſiderium tui ſpe tuorum commodorum conſolabor. ſin autem iſta ſunt* inaniora; recipe te ad nos. nam aut erit

interregni tempore iudicia iacebant.

ambigua ſignorum ſignificatio, & pro indicio, & pro ſtatuis.

M.a dicit, Sin

erit hic aliquid aliquādo; ſin minus, una mehercule collocatio noſtra pluris erit, quam omnes Samarobinæ. denique, ſi te cito retuleris; ſermo nullus erit, ſin fruſtra diutius abſueris; non modo* Laberium, ſed etiā ſodalem noſtrum* Valerium pertimeſco. mira enim perſona induci poteſt Britannici iureconſulti. Hæc ego non rideo, quamuis tu rideas: ſed de re ſeueriſſima tecum, ut ſoleo, iocor. Remoto ioco, tibi hoc amiciſſimo animo præcipio, ut, ſi iſtic mea commendatione tuā dignitatem obtinebis, perferas noſtri deſiderium, honeſtatē, & facultates tuas augeas: ſin autem iſta frigebunt; recipias te ad nos. omnia tamen, quæ uis, & tua uirtute profecto, & noſtro ſummo erga te* ſtudio conſequere.

iſta frigebunt, eodem ſenſu.

alterū in mſ. alterum iuriſconſultum.

quia te ſtudioſe Cæſari commendamus.

Ex intermiſſione litterarum arguit Trebatium Epicureum eſſe factum, & in eo iocatur.

Cicero S. D. Trebatio. 12

MIRABAR, quid eſſet, quod tu mihi litteras mittere intermiſiſſes. indicauit mihi Panſa meus Epicureum te eſſe factum. o caſtra præclara; quid tu feciſſes, ſi te* Tarentum, & non Samarobinam miſiſſem? iam tum mihi non placebas, cum idem intuebare, quod & * Titius, familiaris meus. Sed quonā modo ius ciuile defendes, cū omnia tua cauſſa facias, non ciuium? Vbi porro illa erit formula fiduciæ, VT inter bonos bene agier oportet? quis enim eſt, qui facit nihil, niſi ſua cauſſa? Quod ius ſtatues communi diuidundo, cum commune nihil poſſit eſſe apud eos, qui omnia uoluptate ſua metiuntur? Quo modo autem tibi placebit Iouem lapidem iurare, cum ſcias Iouem* iratum eſſe nemini poſſe? Quid fiet porro populo Vlubrano, ſi tu ſtatueris πολιτεύεσθαι non oportere? Quare, ſi plane a nobis deficis, moleſte fero: ſin* Panſæ

Tarentū, mollis ciuitas, & dedita uoluptati, ſic legitur in duobus antiquis libris. alij, Zeius ignotū mihi nomē inter Romanas familias.

de off. l. 3. Epicurus enim dixit, ā, cō nō curare moralia: Gell. l. 2. c. 11. qui Epicuri ſectam colebant.

aſſenta

aſſentari, commodum eſt; ignoſco: modo ſcribe aliquando ad nos, quid agas, & a nobis quid agi, quid fieri, aut curari uelis. Vale.

Intermiſſionis litterarum cauſſam dicit: quam non accipiére Trebatio, inde occaſionem arripit liberius iocãdi.

Cicero S. D. Trebatio. 13

ADEO ne me* iniuſtum eſſe exiſtimaſti, ut tibi iraſceret, quod parum mihi conſtans, & nimium cupidus decedendi uiderere, ob eamq. cauſſam me arbitrare litteras ad te iamdiu non miſiſſe? mihi perturbatio animi tui, quam primis litteris perſpiciebam, moleſtiã attulit: neque alia fuit ulla cauſa itermiſſionis litterarũ, niſi quod, ubi eſſes, plane neſciebã. Hic tu me etiam inſtimulas, nec * ſatisfactionem meam accipis. audi mi* Teſta: utrum ſuperbiorem te pecunia facit, an quod te imperator conſulit? moriar, ni, quæ tua * gloria eſt, puto te malle a Cæſare conſuli, quam inaurari. ſi uero utrumque eſt; quis * te feret, præter me, qui omnia ferre poſſum? Sed ut ad rem redeam, te iſtic inuitum non eſſe, uehementer gaudeo: & ut illud erat moleſtum, ſic hoc eſt iucundum. tantum metuo, ne artificiũ tuũ tibi parum proſit. nam, ut audio, iſtic.

,, Non ex * iure manu-conſertum, ſed magis ferro
,, Rem repetunt.

Et tu ſoles ad uim faciundam adhiberi? Neque eſt, quod illam exceptionem in interdicto pertimeſcas, quod tu prior ui hominibus armatis non ueneris. ſcio enim te non eſſe procacem in laceſſendo. Sed, ut ego quoque te aliquid de noſtris cautionibus admoneam; Treuiros uites cenſeo. audio capitales eſſe. mallem, auro, argento, ære eſſent. Sed alias iocabimur. Tu ad me de iſtis rebus omnibus ſcribas uelim quãdiligẽtiſſime. D. IV: nõ. Mart. Vale.

ex abrupto exorditur. ut ep. 8. l. 2. Quid tu me, & ep. 9. 15. & 17 l. 8. & Catil. 1.

ep. 12. l. 8.

cognomen Trebatii. ep. 21. 22.

ambitio, cupiditas honoris. ep. 15. l. 8.

uide hos Ennii uerſus apud Ciceronem, pro Mur. & Gell. l. 20. c. 9.

Fa-

Familiariter, & iocoſe reprehendit, quod litteras nullas miſerat

Cicero s. D. Trebatio. 14

CHRYSIPPVS Vettius, Cyri architecti* libertus, fecit, ut te non immemorem putarem mei: ſalutem enim mihi uerbis tuis nũciauit. ualde iam lautus, es qui grauere litteras ad me dare, homini præſertim prope domeſtico. quod ſi* ſcribere oblitus es; minus multi iã te advocato cauſſa* cadet. ſin noſtri oblitus es; dabo operã, ut iſtuc ueniã ante, quã plane ex animo tuo effluã. ſin æſtiuorum* timor te debilitat; aliquid excogita, ut feciſti de Britannia. Illud quidem perlibenter audiui ex eodem Chryſippo, te eſſe Cæſari familiarem. ſed mehercule mallem, id quod erat æquius, de tuis rebus ex tuis litteris quã ſæpiſſime cognoſcere. quod certe ita fieret: ſi tu maluiſſes* beneuolentiæ, quam litium, iura perdiſcere. Sed hæc iocati ſumus & tuo more, & non nihil etiam noſtro. Te ualde amamus; nosque à te amari tum uolumus, tum etiam confidimus. Vale.

etiam ipſe Cyrus libertus erat, ſed ab architectura nobilis. Att. l. 2. ep. 3.

ſubaudi formulas. hoc n. ſenſu uſurpatura iuriſconſultis.

tuis enim ſcriptis non utentur.

timor futuri belli, quod æſtaté renouabatur.

melior iuriſcõſultus, quam amicus.

Declarat ſuum abſentis Trebatii deſiderium: & gratulatur de C. Matii familiaritate.

Cicero s. D. Trebatio. 15

QVAM ſint moroſi, qui amant, uel ex* hoc intelligi poteſt. Moleſte ferebam antea, te inuitum iſtic eſſe: pungit me rurſus, quod ſcribis te eſſe iſtic libenter. neque enim mea commendatione te non delectari, facile patiebar: & nunc angor, quidquam tibi ſine me eſſe iucundum. ſed tamen hoc malo nos ferre deſideriũ, quam te non ea, quæ ſpero, conſequi. Quod uerò in C.* Matij ſuauiſſimi, doctiſſimiq. hominis, familiaritatem uenisti; non dici poteſt, quam ualde gaudeam: qui, fac, ut te quamma

a genere deſcẽdit ad ſpeciẽ.

hic eſt, cuius ep. legitur 28. l. xi.

xime

xime diligat. mihi crede, nihil ex iſta prouincia potes, quod iucundius ſit, deportare. Cura ut ualeas.

Laudare uidetur Trebatium ut ſapientem, qui belli pericula uitaret, ſed re uera notat ut timidũ. adſcribit de Octauio, de Trebatii diuitiis, de ſuperbia, per iocum.

Cicero s. D. Trebatio. 16

I N* *Equo Troiano ſcis eſſe in extremo*, S E R O S A P I V N T. *tu tamen: mi uetule, non ſero primas illas rabioſulas, ſat fatuas dediſti. deinde, quod in Britannia nõ nimis φιλοϑεώρον te præbuiſti, plane nõ reprehendo. nũc uero in hibernis iniectus mihi uideris: itaque te commouere non curas.* V S Q V E Q V A Q V E *ſapere oportet. id erit telum acerrimum. Ego, ſi foris cenitarem, Cn. Octauio, familiari tuo, non defuiſſem: cui tamen dixi, cum me aliquoties inuitaret, Oro te,* quis tu es? ſed mehercule, extra iocum, homo bellus eſt: uellem, eum te cum abduxiſſes. Quid agatis, & ecquid in Italiam uenturi ſitis hac hieme, fac plane ſciam. Balbus mihi confirmauit, te diuitem futurum. id utrum Romano more locutus ſit, bene nummatũ te futurum, an quo modo Stoici dicunt, omnes eſſe diuites, qui cælo, & terra frui poſſunt, poſtea uidero. Qui iſtinc ueniunt, ſuperbiam tuam accuſant, quod negent te percunctantibus [redacted] reſpondere: ſed tamẽ eſt, quod gaudeas. conſtat enim inter oẽs, nemi nem te uno Samarobrinæ iuris peritiorem eſſe. Vale.

Tragœdia Liuii Andronici, Nonius, in Opitulor. uel Næuii, ut Macrob. l. 6 c. 1.

quod omnino. diſcedere a bello cuperes: in quo ſapere uidebaris.

notat hominis ignobilitatem ep. 9.

nõ quod ſuperbus eſſet, ſed quoda nemine cõuleretur. ep. 10. l. 1.

Gratulatur Trebatio, quod de reditu in urbem iam nõ amplius cogitet, & hortatur, ut Cæſ. amicitiam plurimi faciat, quam fore fructuoſam promittit, in ſeq. ipſe recipit.

Cicero s. D. Trebatio. 17

E x *tuis litteris & Quinclo fratri gratias* egi, & *te aliquando collaudare poſſum, quod iam uideris certa aliqua in ſentẽtia conſtitiſſe. nã primorũ menſum litte-*

de eo, quod apud Cæſarem Trebatii cauſſa fecerat. erat enim Q. Cicero Cæſaris legatus in Gallia.

ris tuis uehementer commouebar, quod mihi interdum (pace tua dixerim) leuis in urbis, * urbanitatisq. deſiderio, interdum piger, interdum timidus in labore militari, ſæpe autem etiam, quod a te alieniſſimum eſt, ſubimpudens uidebare. tamquam enim ſyngrapham ad imperatorem, non epiſtolam, attuliſſes, ſic pecunia ablata, domum redire properabas: nec tibi in mentem ueniebat, eos ipſos, qui cum * ſyngraphis ueniſſent Alexandriam, nullum adhuc nummum auferre potuiſſe. Ego, ſi mei commodi rationem ducerem, te mecum eſſe maxime uellem: non enim mediocri afficiebar uel uoluptate ex conſuetudine noſtra, uel utilitate ex cõſilio, atque opera tua: ſed, cum te ex adoleſcentia tua in amicitiam, & fidem meam contuliſſes; ſemper te non modo tuendum mihi, ſed etiam augendũ, atque ornandum putaui. itaque, quòd opinatus ſũ me in prouinciã exiturum; quæ ad te ultro attulerim, meminiſſe te credo. poſtea quam mea mutata * ratio eſt: cum uiderem me a Cæſare honorificentiſſime tractari, & unice diligi; hominisq. liberalitatem incredibilem, & ſingularem fidem noſſem; ſic ei te * commendaui, & tradidi, ut grauiſſime, diligentiſſimeq. potui. quod ille ita & accepit, & mihi ſæpe litteris ſignificauit, & tibi uerbis, & re oſtẽdit, mea commendatione ſeſe ualde eſſe commotum. Hunc tu uirum nactus, ſi me aut ſapere aliquid, aut uelle tua cauſſa putas, ne dimiſeris: &, ſi qua te forte res aliquando offenderit, cum ille aut occupatione, aut difficultate tardior tibi erit uiſus, perferto, & ultima exſpectato: quæ ego tibi & * iucunda, & * honeſta præſtabo. Pluribus te hortari nõ debeo: tantum moneo, neque amicitiæ confirmandæ clariſſimi ac liberaliſſimi * uiri, neque uberioris prouinciæ, neque ætatis

non eſt, ut alibi, pro acutis dictis, ſed pro rebus urbanis.

alludit ad creditores Ptolemæi, regis Alexandrini. ep. 1. lib. 1.

res meæ aliter tulerunt. uide ep. 5. lib. 8.

uide epiſtolã commendaticiam. ep. 5.

utilia, & honorifica.

ep. 9.

magis idoneum tempus, hoc ſi amiſeris, te eſſe ullum umquam reperturum. hoc, quemadmodum uos ſcribere ſoletis in ueſtris libris, idem Q. * *Cornelio uidebatur. in Brittanniam te non eſſe profectum, uehementer gaudeo, quod & tu labore caruiſti; & ego te de rebus illis non* * *audiam. Vbi ſis hibernaturus, & qua ſpe aut* * *condicione, perſcribas ad me uelim.* Vale.

Epiſt. 2.

quaſi glorioſe narrantem.

præſentis commodi.

ARG. Laudat Trebatium, qui de militia cum Cæſare perferenda cogitaret: iocatur præterea in illius parcimoniam, quia ſcripſerat in palimpſeſto.

Cicero S. D. Trebatio. 18

ACCIPI *a te aliquot epiſtolas uno tempore, quas tu diuerſis temporibus dederas: in quibus me* * *cetera delectarunt: ſignificabant enim te iſtam militiam iam firmo animo ferre, & eſſe fortem uirum, & conſtantem: quæ ego paulliſper in te ita deſideraui nõ imbecillitate animi tui, ſed magis ut deſiderio noſtri te æſtuare putarem. quare perge, ut cœpiſti: forti animo iſtam tolera militiam. multa, mihi crede, aſſequere: ego enim renouabo commendationem, ſed* * *tempore. ſic habeto, non tibi maiori eſſe curæ, ut iſte tuus a me diſceſſus fructuoſiſſimus tibi ſit, quam mihi. itaque, quando ueſtræ cautiones infirmæ ſunt,* * *Græculam tibi miſi cautionem chirographi mei. Tu me uelim de ratione Gallici belli certiorem facias: ego enim* * *ignauiſſimo cuique maximam fidem habeo. Sed, ut ad epiſtolas tuas redeam, cetera belle. illud miror: quis ſolet eodem exemplo plures dare, qui ſua manu ſcribit? Nam, quod in palimpſeſto, laudo equidem parcimoniam: ſed miror, quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris, quam hæc ſcribere: niſi forte tuas formulas: non enim puto te meas epiſtolas delere, ut reponas tuas [illegible]. an hoc ſignificas, nihil fieri, frige*

hoc pẽdet, uſque ad illud, Cetera belle.

ep. 38. l. 7. 11. Ait

litteras cõmẽdaticias Græce ſcriptas

quia ignaui ſpectatores pugnarum ſunt: itaque certius omnia & obſeruant, & narrare deinde.

re

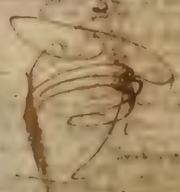
gere te, ne chartam quidem * tibi ſuppeditares? iam iſta tua culpa eſt, qui uerecundiam tecum extuleris; & non hic nobiſcum reliqueris. ego te Balbo, cum ad uos proficiſcetur, * more Romano commendabo. Tu, ſi interuallum longius erit mearum litterarum, ne ſis admiratus. eram enim abfuturus menſe Apr. Has litteras ſcripſi in Pontino, cum ad uillam M. Aemilij Philemonis diuertiſſem: ex qua iam audieram fremitum * clientium meorum; quos quidem tu mihi conciliaſti, nam Vlubris, honoris mei cauſa, uim maximam ranunculorum ſe commoſſe conſtabat. Cura ut ualeas. VI idus Apr. de Pontino.

pro ſuppetere: ut alibi.

ep. 5.

qui prope erāt nō dixit Hominum ſed Ranūculorum, ob paludes.

EPISTOLAM tuam, quam accepi ab L. Arruntio, conſcidi innocentem: nihil enim habebat, quod nō uel in concione recte legi poſſet. ſed & Arruntius ita te mandaſſe aiebat, & tu adſcripſeras. uerum illud eſto. nihil te ad me poſtea ſcripſiſſe, demiror, præſertim tam nouis rebus.

Scribit de Top. a ſe conſcriptis, ut roganti ſatisfaceret, eaq; eſſe obſcuriora ſignificat. nec legenda ſine interprete addit, ſi expeditam in quæſtionibus habere doctrinam uelit, exercitationem eſſe neceſſariam.

Cicero S. D. Trebatio. 19

VIDE, * quanti apud me ſis. etſi iure id quidē: non enim amore te uinco. uerūtamen, quod præſenti tibi prope ſubnegarā, non tribuerā certe, id abſenti * debere non potui. itaque ut primū Velia nauigare cœpi, inſtitui Topica Ariſtotelica cōſcribere, ab ipſa urbe commonitus, amantiſſima tui. eum librum tibi miſi Rhegio, ſcriptum quam planiſſime res illa ſcribi potuit. ſin tibi quædā uidebuntur obſcuriora, cogitare debebis, NVLLAM artem * litteris ſine interprete, & ſine aliqua exercitatione percipi poſſe. non longe abieris. nū ius ciuile ueſtru

initium efficax ad beneuolentiam eadem locutio. Top. initio.

ex ipſis tantū litteris & quaſi muto libro.

correctio eſt. Si non omnia, certe hoc, inquit, conſequere, ut intelligas.

ex libris cognoſci poteſt? qui quamquam plurimi ſunt, doctorẽ tamen, lumenq. deſiderant. quamquã tu, ſi attente leges, ſi ſæpius, per te omnia cõſequere,* ut certe intelligas. ut uero etiã ipſi tibi loci, propoſita quæſtione, occurrant, exercitatione conſequere: in qua quidem nos te cõtinebimus, ſi & ſalui redierimus, & ſalua iſta offenderimus. Vale. V. Kal. Sext. Rhegio.

De amore Velienſium ſcribit: & hortatur, ne poſſeſſiones eas uendat: quæ, tam miſeris temporibus, perfugium eſſe poſſint.

Cicero s. D. Trebatio. 29

cognomen Trebatiæ familiæ.

AMABILIOR mihi Velia fuit, quod te ab ea ſenſi amari. ſed quid ego dicam te, quẽ quis nõ amat?* Rufio medius fidius tuus ita deſiderabatur, ut ſi eſſet unus e nobis. ſed ego te nõ reprehẽdo, qui illum ad ædificationem tuam tranſduxeris. quamquam enim Velia non eſt uilior, quam Lupercal: tamen iſtuc malo, quam hæc omnia. tu, ſi me audies, quem ſoles, has paternas poſſeſſiones tenebis, (neſcio quid enim Velienſes uerebantur) neque Heletem, nobilem amnem, relinques; nec* Papirianam domum deſeres: quamquam illa quidem habet lucum, a quo etiam aduenæ teneri ſolent: quem tamen ſi* exciderís, multum proſpexeris. ſed in primis opportunum uidetur, his præſertim temporibus, habere perfugium primum eorum urbem, quibus carus ſis, deinde etiam tuam domum, tuoſq. agros, eaq. remoto, ſalubri, amœnoq. loco: idq. etiam mea intereſſe, mi Trebati, arbitror. ſed ualebis, meaq. negotia uidebis, meque, dijs iuuantibus, ante brumam* exſpectabis. Ego a Sex. Fabio, Niconis diſcipulo, librum abſtuli Νίκωνος περὶ πολυφαγίας. O medicũ ſuauẽ, meq. docilẽ ad hanc diſciplinã. ſed Baſſus noſter me de hoc libro celauit; te quidẽ nõ uidetur. Vetus* in

Trebatij, de aliquo Papirio emptam.

poteſt incidi lucus ſine piaculo. Cato lib. 1.

cogitabat Cicero in Græcia ad uiſendum filium ſuũ, qui Athenis litterarum ſtudia colebat. ep. 1 l. 10.

ſi re incipit uehementius.

crebe-

teneb[e]ſcit. Cura ut ualeas. XIII. Kal. Sext. Velia.

Silii cauſſam, uiri optimi amici ſui, commendat, uidetur autem, cum extra urbem eſſet, ad Treb. in urbem hæc ſcripſiſſe.

Cicero s. D. Trebatio. 21

SILII cauſſam te docui. is poſtea fuit apud me. cũ ei dicerẽ tibi uideri ſponſionẽ illã nos ſine periculo facere poſſe,* SI bonorum Turpiliæ poſſeſſionẽ Q. Cæpio prætor ex edicto ſuo mihi dedit: negare aiebat Seruiũ tabulas teſtamenti eſſe eas, quas inſtituiſſet is, qui factionem teſtamenti non habuerit: hoc idem* Ofilium dicere: tecũ ſe locutũ negabat: meq. rogauit, ut ſe, cauſſamq. ſuã tibi cõmendarẽ. Nec uir melior, mi Teſta, nec mihi amicior P. Silio quiſquam eſt, te tamen excepto. gratiſſimũ igitur mihi feceris, ſi ad eũ ultro ueneris, eiq. pollicitus eris, ſed ſi me amas, quamprimum: hoc te uehementer etiã atque etiam rogo. Vale.

uerba ſponſionis.

Sulpicium.

uide de Ofilio iuriſconſulto. Dig. l.1.tit.2.

Auctoritate iuriſconſultorum probat, quod de controuerſia quadam dixerat.

Cicero s. D. Trebatio. 22

ILLVSERAS heri inter ſcyphos, quod dixeram controuerſiam eſſe, poſſet ne heres, quod furtum antea factum eſſet, recte furti agere. itaque etſi domum bene* potus, ſeroq. redierã: tamẽ id caput, ubi hæc cõtrouerſia eſt, notaui, & deſcriptũ tibi miſi: ut ſcires, id, quod tu neminẽ ſenſiſſe dicebas, Sex. Aeliũ,* M. Maniliũ, M. Brutũ ſenſiſſe. Ego tamẽ Scæuolæ, &* Teſtæ aſſentior. Vale.

Sc, Bene nummatum, ep.16.

l.1.& 3.de Or.

ideſt, tibi. nam Teſta Trebatij cognomen ep. 13.& ſup.

Signa quædã Ciceroni Gallus emerat, cũ is tabellas potius pictas cuperet reſcribit igitur, ex illis emptionibus nullis ſe curaſſe. de proxima domo illi cõducẽda ſe deſiderare addit.

Cicero s. D. M. Fabio Gallo. 23

TANTVM quod ex Arpinati uenerã, cũ mihi a

ep.11.l.15.At.

Ratuarij ...

annua die. bima die, ſæpe legimus in uet. iuriſconſult. li. Att. ep. 3. l. 12.

ſcripſerat Gallus, ea ſigna, ſi Cicero non emeret, emptorum Damaſippum, de quo Hor. ſat. 3. l. 2.

... hanc, Deinde, poſitum eſt, ut ep. 9. l 2. & Att. ep. 21. l. 8 & 18. l. 12 ad eundẽ. quẽ, neq; Bacchus, neque Venus delectat. Mars, & Saturnus infeſta ſigna, Mercurius boni euentus index ... tanta pecunia.

te litteræ redditæ ſũt: ab eodẽq. accepi* Auiani litteras, in quibus hoc erat liberaliſſimum, nomina ſe facturũ, cũ ueniſſet, qua ego uellem die. fac quæſo, qui ego ſum, eſſe te. eſt ne aut tui pudoris, aut noſtri, primũ rogare de die deinde plus* annua poſtulare? ſed eſſent, mi Galle, omnia facilia, ſi & ea mercatus eſſes, quæ ego deſiderabam, & ad eam ſummam, quam uolueram. ac tamẽ iſtæc ipſa quæ te emiſſe ſcribis, non ſolum rata mihi erunt, ſed etiã grata. plane enim intelligo, te non modo ſtudio, ſed etiam amore uſum, quæ te delectarint, hominẽ, ut ego ſemper iudicaui, in omni iudicio elegantiſſimum, quæq. me digna putaris, coemiſſe: ſed uelim maneat* Damaſippus in ſententia. prorſus enim ex iſtis emptionibus nullam deſidero. tu autẽ ignarus inſtituti mei, quanti ego genus omne ſignorum omnium non æſtimo, tanti iſta quattuor, aut quinque ſumpſiſti. Sed Bacchas iſtas cum Muſis Metelli comperas: quid ſimile? primum ipſas ego Muſas numquã tanti putaſſem: atque id feciſſem Muſis omnibus approbantibus. ſed tamen erat aptum bibliothecæ, ſtudijsq. noſtris congruens: Bacchis uero ubi eſt apud me locus? at pulchellæ ſunt. noui optime, & ſæpe uidi: nominatim tibi ſigna mihi nota mandaſſem, ſi probaſſem. ea enim ſigna ego emere ſoleo, quæ ad ſimilitudinem gymnaſiorum exornent mihi in palæſtra locũ.* Martis uero ſignũ quo mihi pacis auctori? gaudeo nullum* Saturni ſignum fuiſſe. hæc enim duo ſigna putarem mihi æs alienũ attuliſſe.* Mercurij, mallem, aliquod fuiſſet: felicius, puto, cũ Auiano tranſigere poſſemus. Quod tibi deſtinaras Trapezophorum ſi te delectat, habebis. ſin autẽ ſententiam mutaſti; ego habebo ſcilicet. iſta quidem ſumma næ ego multo libentius emerim diuerſorium Tarracinæ, ne ſem

per

per hoſpiti moleſtus ſim. omnino liberti mei uideo eſſe culpam, cui plane res certas mandaram; itemq. Iunij, quem puto tibi notum eſſe, Auiani familiarem. Exhedria quædam mihi noua ſunt inſtituta in porticula Tuſculani: ea uolebam tabellis ornare. etenim, ſi quid generis iſtiuſmodi me delectat, pictura delectat. ſed tamen, ſi iſta mihi ſunt habenda, certiorem uelim me facias, ubi ſint, quando arceſſantur, quo genere uecturæ. ſi enim Damaſippus in ſententia nõ manebit: aliquem pſeudoDamaſippum uel cum iactura reperiemus. Quod ad me de domo ſcribis iterum, iam id ego proficiſcens mandaram meæ Tulliæ. ea enim ipſa hora acceperam tuas litteras. egeram etiam cum tuo Nicia; quod is utitur ut ſcis, familiariter Caſſio. ut redij autem, prius quam tuas legi has proximas litteras,* quæſiui de mea Tullia, quid egiſſet. per Liciniam ſe egiſſe dicebat: ſed opinor Caſſium uti non ita multum ſorore: eã porro negare ſe audere, cum uir abeſſet, (eſt enim profectus in Hiſpaniam Decius) illo & abſente, & inſciente migrare. eſt mihi gratiſſimum tanti a te æſtimatã conſuetudinem uitæ, uictuſq. noſtri, primum ut eam domum ſumeres, ut non modo prope me, ſed plane* mecum habitare poſſes: deinde, ut migrare tantopere feſtines. ſed, ne uiuam, ſi tibi concedo, ut eius rei tu cupidior ſis, quã ego ſum. itaque omnia experiar. uideo enim, quid mea interſit, quid utriuſque noſtrũ. ſi quid egero, faciam ut ſcias. tu & ad omnia reſcribes: &, quando te exſpectem, facies me, ſi tibi uidebitur, certiorem. Vale.

ominino ill- quẽ, qui emat, reperiemus.

Quæſiui ex Phania, ep.6. l.3.

fortaſſe, quod domus ea Ciceronis domui iuncta eſſet pariete cõmuni.

ARG. Narrat, quam inique Tigellius ſibi iraſcatur. idẽ ſcribit lib.13. ad Att. ep.47. Nec dubito, quin huius nepos ſit is, de quo Horatius ſat.2 & 3.l.1.

Cicero S. D. Gallo. 24

AMORIS quidē tui, quoquo me uerti, ueſtigia, uel proxime de Tigellio; ſenſi enim ex litteris tuis, ualde te laboraſſe. amo igitur uoluntatem. ſed pauca de re. Caplus, opinor, olim, NON omnibus dormio: ſic ego non omnibus, mi Galle, ſeruio. etſi quae eſt haec ſeruitus? olim, cum regnare exiſtimabamur, non tam ab ullis, quam hoc tempore * obſeruor a familiariſſimis Caeſaris omnibus, praeter iſtum. id ego in lucris pono, non ferre hominem peſtilentiorem patria ſua: eumq. addictum iam tum puto eſſe * Calui Licinij Hipponactêo praeconio. at uide, quid ſuccenſeat. Phameae cauſſam ſuſceperam, ipſius quidem cauſſa: erat enim mihi ſane familiaris. is ad me uenit, dixitq. iudicem ſibi operā dare conſtituiſſe eo ipſo die, quo de P. Sextio in conſiliū iri * neceſſe erat. reſpondi, nullo modo me facere poſſe, cū uellem: alium diē ſi ſumpſiſſet, me ei nō defuturū. ille autem qui ſciret ſe nepotem bellū tibicinē habere, & ſat bonū unctorem, diſceſſit a me, ut mihi uidebatur, iratior. Habes Sardos uenales, alium alio nequiorē. cognoſti meam cauſſam, & iſtius * Salaconis iniquitatem. * Catonem tuū mihi mitte: cupio enim legere. me adhuc non legiſſe, turpe utrique noſtrum eſt. Vale.

uide locutionē eandem ep. 13. l. 2. & ad Att. l. 13. ep. 42. praeterea apud Macrob. l. 3.

ep. 20. l. 9.

Caluus in Ciceronem ſcripſit quia praetor patrem ſuum damnarat. Plutarchus.

quia praeſtituti dies erant corum iudiciorū qua lege Pompeia ſiebant. ad Att. l. 13. ep. 47.

pauperem hominem fuiſſe, qui ſe diuitem ſimularet, ſcripſit Suidas.

& Catonem Cicero ſcripſit. Tacitus lib. IV. & in Bruto. Pl. in Caeſare, & Cicerone.

ARG. Reſcribit de epiſtola non conſciſſa. monenti, ut de Caeſare caute loqueretur, & ſcriberet; gratias agit.

Cicero S. D. Gallo. 25

QVOD epiſtolā cōſciſſam doles, noli laborare: ſalua eſt domi: petes, cū libebit. Quod aūt me mones ualde gratū eſt: idq. ut ſemp facias, rogo. uideris .n. mihi uereri, ne, ſi * iſtū habuerimus, rideamus γέλωτα σαρδόνιον. Sed heus tu, manū de tabula. * magiſter adeſt, citius, quā putaramus. uereor, ne in Catonē, Cato in nos. Mi Galle,

Caeſarem.

Caeſar, Hiſpanienſi bello cōfecto: qui dictator erat, i. magiſter populi, & rectius.

le, caue putes quidquã melius, quã epiſtolæ tuæ pariẽ ab eo loco, Cetera labuntur. ſecreto hoc audi. tecũ habeto: ne Apellæ quidẽ liberto tuo dixeris. præter duo nos loquitur iſto modo nemo: bene, male ue, uidero: ſed, quidquid eſt, noſtrũ eſt. urge igitur, nec tranſuerſum unguẽ quod aiunt, a ſtylo: is enim eſt dicẽdi* opifex. atque ego quidẽ aliquantum iam etiam noctis aſſumo. Vale. lib. 1. de Or.

Scribit de morbo ex herbarum eſu contracto.

Cicero s. D. Gallo

CVM decimum iam diem grauiter ex inteſtinis laborarem; neque iis, qui mea* opera uti uolebant, probarem me non ualere, quia febrim non haberem: fugi in Tuſculanũ; cum quidẽ biduum ita ieiunus fuiſſem, ut ne aquam quidem guſtarem. itaque confectus languore & fame, magis* tuum officium deſideraui, quam abs te requiri putaui meum. ego autem cum omnes morbos reformido, tum quo Epicurum tuum Stoici male accipiunt, quia* dicat δυσουρικὰ, καὶ δυσεντερικὰ πάθη ſibi moleſta, eſſe: quorũ alterũ morbũ edacitatis eſſe putãt, alterũ etiã turpioris intemperantiæ. ſane δυσεντερίαν pertimueram: ſed uiſa eſt mihi uel loci mutatio, uel animi etiã relaxatio, uel ipſa fortaſſe iam ſeneſcentis morbi remiſſio profuiſſe. attamen, ne mirere, unde hoc acciderit, quo modo ue commiſerim: lex ſumptuaria, quæ uidetur λιτότητα attuliſſe,* ea mihi fraudi fuit, nã, dũ uolũt iſti lauti terra* nata, quæ lege excepta ſunt, in honorem adducere fungos, heluellas, herbas omnes ita condiunt, ut nihil poſſit eſſe ſuauius. in eas cum incidiſſem in cena* augurali apud Lentulum tanta me διάῤῥοια arripuit, ut hodie primum uideatur cœpiſſe conſiſtere. ita ego, qui me oſtreis, & murenis facile abſtinebam, a beta etiam

in forenſibus cauſis.

ut ipſe potius ad me uenires, quã ego ad te.

uide Epicuri epiſt. in Laertio. morborum remedia. loci mutatio, animi relaxatio.

ep. 15. & 26. l. 9. ep. 28. l. 13.

Gell. l. 2. c. 24. ubi, Tum, pro Narum, mẽdoſe legitur. Varro de re ruſti. l. 3. c. 6.

& malua deceptus ſum. poſthac igitur erimus cautiores. tu tamen cum audiſſes ab Anicio, (uidit enim me nauſeantem) non modo mittendi cauſſam iuſtam habuiſti, ſed etiam uiſendi. Ego hic cogito commorari, quoad me reficiam. nam & uires, & corpus amiſi. ſed, ſi morbum depulero; facile, ut ſpero, illa reuocabo. Vale.

Gallum, non eum, ad quem proxime ſcripſit, Fabiæ gentis, ſed, ut opinor, Sextiæ, accuſat ut iniquum, & impudentem.

Cicero s. d. *Gallo. 27

uerba ex ep. Galli.

MIROR cur me accuſes; cum tibi id facere non liceat. quod ſi liceret, tamen non debeas. *EGO enim te in conſulatu obſeruaram. & ais fore, ut te Cæſar reſtituat. Multa tu quidem dicis, ſed tibi nemo credit. Tribunatum plebis dicis te mea cauſſa petiſſe. utinam ſemper eſſes tribunus: *interceſſorem nō quæreres. Negas me audere, quod ſentiam, dicere: quaſi tibi, cum parum pudenter me rogares, parum fortiter reſponderim. Hæc tibi ſcripſi, ut iſto ipſo in genere, in quo aliquid poſſe uis, te nihil eſſe cognoſceres. quod ſi humaniter mecum queſtus eſſes; libenter tibi me, & facile purgaſſem. non enim mihi ingrata ſunt, quæ feciſti, ſed, quæ ſcripſiſti, moleſta. Me autem, propter quem ceteri *liberi ſunt, tibi liberū non uiſū, demiror. nam ſi falſa fuerunt, quæ tu ad me, ut ais, detuliſti; quid ego tibi debeo? ſin uera; tu es optimus teſtis, quid mihi populus R. debeat. Vale.

tribuni enim intercedebāt. Gallus autem Ciceronem rogauerat, ut pro ſe intercederet apud Cæſ. eſt igitur ὁμωνυμία.

coniuratione oppreſſa.

Probat conſilium Curii, qui, rep. deſperata, in Græciam ſe contulerit. ſe totum in litteris eſſe, libertate amiſſa.

M. Cicero s. d. Curio. 28

MEMINI, quod mihi diſſipere uidebare, quod cum iſtis potius uiueres, quam nobiſcum. erat enim multo domicilium huius urbis (cum quidē hæc urbs) aptius humanitati,

uitati, & ſuauitati tuæ, quam tota Peloponneſus, nedum Patræ. nunc contra & *uidiſſe mihi multum uideris, cum, prope deſperatis his rebus, te in Græciam contuliſti: & hoc tēpore non ſolum ſapiens, qui hinc abſis, ſed etiam beatus; quanquam quis, qui aliquid ſapiat, nunc beatus eſſe poteſt? ſed quod tu, cui licebat, pedibus es conſecutus, ut ibi eſſes, ubi nec *Pelopidarum: noſti cetera: nos idem propemodum conſequimur alia ratione. cum enim ſalutationi nos dedimus amicorum, quæ fit hoc etiam frequentius, quā ſolebat, quod, quaſi auē albam, uidetur bene ſentientem ciuem uidere: abdo me in bibliotecam: itaque opera efficio tanta, quanta fortaſſe tu* ſenties. intellexi enim ex tuo ſermone quodam, cum mæſtitiam meam, & deſperationem accuſares, domi tuæ dicere te, * ex meis libris animū meū deſiderare. ſed mehercule & tum remp. lugebam, quæ non ſolum ſuis erga me, ſed etiam meis erga ſe beneficijs erat mihi carior: & tempore, quanquam me non ratio ſolum conſolatur, quæ plurimum debet ualere, ſed etiam* dies, quæ ſtultis quoq; mederi ſolet, tamen doleo ita communem rem eſſe dilapſam ut ne ſpes quidem, melius aliquādo fore, relinquatur. nec uero nunc quidem culpa in eo eſt, in cuius poteſtate omnia ſunt: niſi forte id ipſum eſſe* non debuit: ſed alia caſu, alia etiam noſtra culpa ſic acciderunt, ut de præteritis non ſit querendum, reliquam ſpem nullam uideo. quare ad* prima redeo. ſapienter hæc reliquiſti, ſi conſilio; feliciter, ſi caſu. Vale.

diſceſſit enim Curius ante exitium reip.

ſubaudi, neque facta audias, neque nomē. ep. 30 Phi. 13 & 11. l. 15. Att.

itidem tibi. ut mihi probabūtur.

nō eū me eſſe, qui uideres id meis libris.

ep. 5. l. 4. & 16. l. 5. & 13. l. 6.

non debuit in unius poteſtate omnis eſſe reſpub.

Att. ep. 10. l. 1 & ep. 22 l. 13 & in Lal.

Memoriam declarat accepti beneficij & commendaticias ab eo litteras petit ad Sulpicii ſucceſſorem.

ep. 17. & ſo. l. 13. & l. 18. 34. Att. ep. 5 l. 8.

Curius M. Ciceroni ſuo s. 29

SI uales, bene: ſum enim χρήσει μὲν tuus, κτήσει δὲ

Atti-

Attici noſtri. ergo fructus eſt tuus, mancipium illius. quod quidem ſi inter ſenes coëmptionales uenale proſcripſerit, egerit non multum. at illa noſtra prædicatio quanti eſt? nos, quod ſimus, quod habeamus, quod homines exiſtimemur, id omne abs te habere. quare Cicero mi perſeuera conſtanter nos conſeruare: & Sulpicij ſucceſſori nos de meliore* nota commenda, quo facilius tuis præceptis obtemperare poſſimus, teq. ad uer lubentes uidere, & noſtra defigere, deportareq. tuto poſſimus. Sed, amice magne, noli hãc epiſtolã* Attico *oſtẽdere: ſine eũ errare, & putare me uirũ bonũ eſſe, nec ſolere duos parietes de eadẽ* fidelia dealbare. ergo patrone mi bene uale, Tironemq. meũ ſaluta noſtris uerbis.* D. A. D. IV. Kal. Nou.

ep. 24. l. 10. & 14. Att. ep. 12. l. 1.

a doliis metaphora, quæ diuerſis notis diſtinguuntur, ut internoſcatur uina. Catul. in Eleg.

adagium ab ijs natũ qui duos, uel plures etiã unica fidelia parietes dealbant.

Oſtendit, quam miſere agatur cum rep. cum Cæſar Caninium ad aliquot horas conſulem creauerit & de litteris commendaticiis ad Acilium ſcriptis ſignificat.

Cicero S. D. Curio. 30

EGO *uero iam te nec hortor, nec rogo, ut domum redeas: quin hinc ipſe euolare cupio, & aliquo peruenire, ubi nec* Pelopidarum nomen, nec facta audiam. incredibile eſt, quam turpiter mihi facere uidear, qui his rebus interſim. næ tu uideris multo ante prouidiſſe, quid impenderet, tum, cum hinc profugiſti. quaqua enim hæc etiam auditu acerba ſunt: tamen* audire tolerabilius eſt, quam uidere. in* campo certe non fuiſti, cum hora ſecunda, comitijs quæſtoriis inſtitutis, ſella* Q. Maximi, *quem illi conſulem eſſe dicebant, poſita eſſet. quo mortuo nunciato, ſella ſublata eſt. ille autem, qui comitijs* tributis eſſet auſpicatus, centuriata habuit, conſulem hora ſeptima renunciauit, qui uſque ad* Kal. Ian. *eſſet; quæ erant futuræ mane poſtridie. ita* Caninio conſule ſcito neminem prandiſſe. nihil tamen eo conſule mali factum eſt.*

ſimile principium ep. 6. l. 4. & 5. l. 9.

ep. xi. l. 15. Att. & Phil. xiii.

ep. 1. l. 6.

in cãpo Martio creabantur magiſtratus,

tributis enim quæſtores, centuriatis conſules creabãtur.

8. de bel. Gal.

fuit

fuit enim mirifica* uigilantia, qui ſuo toto conſulatu ſomnum non uiderit. Hæc tibi ridicula uidentur: non enim uides: quæ ſi uideres, lacrymas non teneres. quid, ſi cetera ſcribam? ſunt enim innumerabilia generis eiuſdē: quæ quidem ego non ferrem, niſi me in philoſophiæ portū contuliſſem, & niſi haberem ſocium ſtudiorum meorum Atticum noſtrum. cuius quando proprium te eſſe ſcribis* mancipio & nexu, meum autem uſu & fructu: contentus iſto ſum. ID ENIM cuiuſque eſt proprium, quo quiſque fruitur, atque utitur. Sed hæc alias pluribus. Acilius, qui in Græciam cum legionibus miſſus eſt, maximo meo beneficio* eſt: bis enim eſt a me iudicio capitis, rebus ſaluis, defenſus: & eſt homo non ingratus, meq. uehementer obſeruat. ad eū de te diligentiſſime ſcripſi: eamq. epiſtolam cum hac coniunxi: quam ille cum acceperit, ecquid tibi pollicitus ſit, uelim ad me ſcribas. Vale.

Macr. l. 2 & Dio l. 43. hoc recitant Ciceronis dictum.

Parad. v.

ſic locutus Phil. 8. cum numquā dānatus ſit. eodem modo locutus eſt ep. 1. l. 4 cū de rep. loqueretur.

Inuitat eum ad officia mutua; & ad urbem ut redeat, rogat, ueteris urbanitatis retinendæ cauſſa.

Cicero s. d. Curio. 31

FACILE perſpexi ex tuis litteris: quod ſemper ſtudui, & me a te plurimi fieri, & te intelligere, quam mihi carus eſſes. quod quando uterque noſtrum conſecutus eſt, reliquum eſt, ut officijs certemus inter nos: quibus æquo animo uel* uincam te, uel uincar abs te. Acilio non fuiſſe ~~fuiſſe~~ meas* dari litteras, facile patior. Sulpicij tibi operam intelligo ex tuis litteris non multū opus fuiſſe, propter res tuas ita contractas, ut, quemadmodum ſcribis, nec caput, nec pedes. equidem uellem uti pedes haberent, ut aliquando redires: uides enim exaruiſſe iam ueterem* urbanitatem, ut Pomponius noſter ſuo iure poſſit dicere, niſi* nos pauci retineamus gloriā anti

ep. 7. l. 5. i. reddi.

leporem acumeny d. florū

quam

princeps Curius in dictis, ſecũdus Atticus. Cicero tertius. ep. x. & xi. l. 8.

quam Atticam. ergo is tibi, nos ei ſuccedimus. ueni ſi legitur, quæſo; ne tantum ſemen urbanitatis una cum rep. intereat. Vale.

Scribit hanc in prouincia. prima pars de dictis eſt, ſecũda de iudiciis. tertia de rep. ultima de Dolab. nondum genero.

Cicero s. d. Volumnio. 32

de quo Varro l. 2. de re ruſt. inde etiam dictus eſt Volumnius Eutrapelus. ep. 26 l. 9. Pli. l. 31. c. 7.

pro Plancio.

pro meis circũferri.

Macr. l. 1. Sat.

QVOD ſine prænomine familiariter, ut debebas, ad me epiſtolam miſiſti: primum addubitaui, num a Volumnio* ſenatore eſſet, quocum mihi eſt magnus uſus: deinde* εὐτραπελία litterarum fecit, ut intelligerem tuas eſſe. quibus in litteris omnia mihi perlucunda fuerunt, præter illud, quod parum diligenter poſſeſſio* ſalinarum mearum a te procuratore defenditur. ais enim, ut ego diſceſſerim, omnia omnium* dicta, in his etiam Sextiana, in me* conferri. quid? tu id pateris? non defendis? non reſiſtis? equidem ſperabam ita notata me reliquiſſe genera* dictorum meorum, ut cognoſci ſua ſponte poſſent. ſed quando tanta fæx eſt in urbe, ut nihil ſit tam ἀκύθηρον, quod non alicui* uenuſtum eſſe uideatur: pugna, ſi me amas, niſi acuta ἀμφιβολία, niſi elegans ὑπερβολὴ, niſi παράγραμμα bellum, niſi ridiculum παρὰ προσδοκίαν, niſi cetera, quæ ſunt a me in ſecundo libro de Oratore per* Antonij perſonam diſputata de ridiculis, ἔντεχνα & arguta apparebunt, ut ſacramento contendas mea non eſſe. Nam de iudicijs quod quereris, multo laboro minus. trahantur per me pedibus omnes rei: ſit uel Selius tam eloquens, ut poſſit probare ſe liberum: non laboro. Vrbanitatis poſſeſſionem, amabo, quibuſuis* interdictis defendamus; in qua te unũ metuo, contemno ceteros. Derideri te putas? nunc demum intelligo te ſapere. Sed mehercule, extra iocum, ualde mihi tuæ litteræ facetæ, ele-

Quinct. l. 6. c. 4

Phil. l. 13.

immo per Iulij perſonam. mẽdum librarii puto, nõ memoriæ Ciceronis ep. 19. l. 13. Att.

alludit ad conſuetudinem iudiciorum.

ganteſq.

gantesq. uiſæ ſunt. Illa quamuis ridicula eſſent, ſicut erat mihi tamen riſum non mouerunt. cupio enim noſtrum illum amicum in tribunatu quamplurimum habere grauitatis, idq. cum ipſius cauſſa (eſt enim mihi, ut ſcis, in amoribus) tum mehercule etiam reip. quam quidẽ, quamuis in me ingrata ſit, tamen amare non deſinam. Tu, mi Volumni, quando & inſtituiſti, & mihi uides eſſe gratum, ſcribe ad me quamſæpiſſime de rebus urbanis, de rep. iucundus eſt mihi ſermo litterarum tuarum. præterea Dolabellam, quẽ ego perſpicio, & iudico cupidiſſimum eſſe atque amantiſſimum mei, cohortare, & cõfirma, & redde plane meum. non mehercule quo quidquam deſit, ſed quia ualde cupio, non uideor nimium laborare. Vale.

C. Curionem. ita loquebantur, ad indicãdũ ſummum quẽdam amorem. At. l. 16 & Phi. l. 12.

ep. 19. l. 16.

quamquã maxime laborem, nimiũ tamen laborare mihi uideor.

Hæc miſſa eſt poſt ciuile bellum. ſcribit, ſe exercitationis cauſſa declamare, auditoribus Hirtio, Caſſio, Dolabella. Volumniũ uocat ad eadẽ ſtudia. addit, deliberatum ſibi eſſe, Cæſare permittente, a cauſſis, iudiciisq. diſcedere.

Cicero S. D. Volumnio. 33

QVOD declamationibus noſtris cares, damni nihil facis. Quod Hirtio inuideres, niſi eum amares: non erat cauſſa inuidendi: niſi forte ipſius eloquentiæ magis, quam quod me audiret, inuideres. nos enim plane, mi ſuauiſſime Volumni, aut nihil ſumus, aut nobis quidem ipſis diſplicemus, gregalibus illis, quibus te plaudente uigebamus, amiſſis: ut, etiam ſi aliquando aliquid dignum noſtro nomine emiſimus, ingemiſcamus, quod hæc pinnigero, non armigero in corpore tela exercentur, ut ait Philoctetes apud Attium, abiecta gloria. ſed tamen omnia mihi erunt, ſi tu ueneris, hilariora: quamquã uenies, ut ipſe intelligis, in maximarũ quaſi concurſum occupationum: quas ſi, ut uolumus, exceperimus; ego uero multam ſalutem & foro dicam, & curiæ, uiuamq. tecum multum

cur ſe ad declamationes contulerit, cauſsã uide ep. 19 l. 9.

ciuili bello.

de Philoctete Attij tragœdia Varro l. 6. de ling. La. & Cariſius in uerbo Draconem.

Græca locutio

multum, & cum communibus noſtris amatoribus. nam & Caſſius tuus, & Dolabella noſter, uel potius uterque noſter, ſtudijs iiſdem tenentur, & meis æquiſſimis utuntur auribus. opus eſt huc limatulo, & polito tuo iudicio, & illis * interioribus litteris meis, quibus ſæpe uerecundiorem me in loquendo facis. mihi enim iudicatum eſt, ſi modo hoc Cæſar aut patietur, aut uolet, deponere illam iam perſonam, in qua me ſæpe illi ipſi probaui, ac me totum in litteras * abdere, tecumque, & cum ceteris earum ſtudioſis honeſtiſſimo otio perfrui. Tu, uellem, ne ueritus eſſes, ne pluribus legerem tuas litteras, ſi mihi, quemadmodum ſcribis, longiores forte miſiſſes. ac uelim poſthac ſic ſtatuas, tuas mihi litteras longiſſimas quaſque gratiſſimas fore. Vale.

us, πολλὰ χαί ρειν τῷ καλῷ ep. 8. l. Aſi. Plato in ep. ad Perdiccam, & in Crit. ep. x. l. 3. quas in te dili go; uel, quibus maxime delector. idem aliis uerbis. ep. 20. l. 9.

M. COELII. EPISTOLARVM AD. CICERONEM

LIBER. IIX

ARGVMENTVM.

Commentariū mittit rerū urbanarū. & excuſat ſe, quod alteri negotiū dederit ad iſta colligenda. addit hæc; de comitiis tranſpadanorū Romæ rumorem, nullū eſſe; de ſucceſſione Galliarum nihil relatū, de Pompeio cupere ſe aliquid cognoſcere; de Cæſare uaria diſſipari; aliaq. non nulla. Reſpondit Cicero huic epiſtolæ ea, quæ eſt 8. l. 2.

M. Cœlius Rufus s. D. M. Ciceroni. I

QVOD tibi decedens pollicitus ſum, me omnes res urbanas diligentiſſime tibi perſcripturū, data opera paraui, q̄ ſic omnia perſequeretur, ut uerear, ne tibi arguta nimiū hæc ſedulitas uideatur. tametſi tu ſcio quā ſis curioſus, & quā omnibus peregrinan-

grinātibus gratū ſit, minimarum quoque rerum, quæ domi gerantur, fieri certiores. tamen in hoc te deprecor, ne meum hoc officium arrogantiæ condemnes, quod hūc laborem alteri delegaui, non quin mihi ſuauiſſimum ſit & occupato, & ad litteras ſcribendas, ut tu noſti, pigerrimo, tuæ memoriæ dare operā: ſed ipſum uolumē, quod tibi miſi, facile, ut ego arbitror, me excuſat. neſcio cuius otij eſſet, nō modo perſcribere hæc, ſed omnino animaduertere. omnia enim ſunt ibi S. C. edicta,* fabulæ, rumores. quod exemplū ſi forte minus te delectarit, ne moleſtiā tibi cū impenſa mea exhibeā, fac me certiorē. ſi quid in rep. maius actū erit, quod iſti operarij minus commode perſequi poſſint: & quemadmodū actum ſit, & quæ* exiſtimatio conſecuta, quæq. de eo ſpe eſt, diligenter tibi perſcribemus. Vt nunc eſt, nulla magnopere exſpectatio eſt. nam & illi rumores de comitijs tranſpadanorum* Cumarum tenus caluerunt. Romam cum ueniſſem, ne tenuiſſimam quidem auditionem de ea re accepi. præterea Marcellus quidem adhuc nihil retulit de ſucceſſione prouinciarum Galliarum. in Kal. Iun. ut mihi ipſe dixit, eam diſtulit relationem. ſanequam eos ſermones* repreſſit, qui de eo tum fuerant, cum Romæ nos eſſemus. Tu, ſi Pompeium, ut uolebas,* offendiſti; qui tibi uiſus ſit, & quā orationem habuerit tecum, quamq. oſtenderit uoluntatem, (ſolet enim aliud ſentire, & loqui, neque tamē tantum ualere ingenio, ut non appareat, quid cupiat) fac mihi* perſcribas. Quod ad Cæſarem attinet, crebri, & non belli de eo rumores, ſed ſuſurrationes dumtaxat ueniunt. alius, equitem perdidiſſe; quod opinor certe factum: alius, ſeptimam legionem uapulaſſe, ipſum apud Bellouacos circumſideri, interclusum ab reliquo exercitu.*

hoc dicit: non is ſum, qui de te non libēter cogitem.

in ſcena recitatæ.

ep. 5.

ultra Cumas progreſſi non ſunt. uide Att. l. 5. ep. 2.

Retudit ſermones, dixi ep. 6.

offendit cū Tarenti ep. 8. l. 2. & Att. l. 5. ep. 6

Cicero tamen perſcribere noluit, uide ep. 8. l. 2.

exercitu, neque adhuc certi quidquam eſt. neque hæc in certa tamen uulgo iactantur, ſed inter paucos, quos tu noſti plane, ſecreto narrantur. at Domitius, *cum manus ad os appoſuit?* Te ad XI. Kal. Iun.* *ſubroſtrani, quod illorum capiti ſit, diſſiparant periſſe; ita ut in urbe, ac foro toto maximus rumor fuerit, te a* Q. Pompeio *in itinere occiſum. ego, qui ſcirem* Q. Pompeium Baulis *embæneticam facere, & uſque eo, ut ego misererer eius eſuriei, non ſum commotus; & hoc mendacio, ſi qua pericula tibi impenderent, ut defungeremur optaui.* Plancus *quidem* * *tum* Rauennæ *eſt; &, magno congiario donatus a* Cæſare, *nec beatus, nec bene inſtructus eſt. Tui policiti libri omnibus uigent.* Vale.

quidſ, qui ſub roſtris uerſari conſuerant, ex infima plebe.

ironia; nam eſt Plancus Burſa, Cicerone accuſante, condemnatus. ep. 10. l. 9.

ARG. Nunciat de abſoluto Meſſalla, eiuſq. defenſore Hortenſio a populo male accepto, adiicit quædam de rep. & de competitoribus ſuis

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 2

Att. ep. 12. l. 5.

CERTE, *inquam,* * *abſolutus eſt. me repræſentate pronunciatum eſt, & quidem omnibus ordinibus, ſed ſingulis in uno quoque genere* * *ſententijs, uide modo, inquis. non mehercules; nihil enim unquam tam præter opinionem, tam quod uideretur omnibus indignum, accidit. quin ego, cum pro amicitia ualidiſſime fauerem ei, & me iam ad dolendum præparaſſem: poſtquam factum eſt, obſtupui, & mihi uiſus ſum captus eſſe. quid alios putas? clamoribus ſcilicet maximis iudices corripuerunt: & oſtenderunt plane eſſe, quod ferri non poſſet. itaque relictus lege* Licinia, *maiore eſſe periculo uidetur. acceſſit huc, quod* * *poſtridie eius abſolutionis in theatrum* Curionis Hortenſius *introijt: puto, ut ſuum gaudium gauderemus. hic tibi* Strepitus, *fremitus, clamor, tonitruum, & rudentum ſibilus. hoc magis ani-*

non modo, inquit, abſolutus eſt a ſenatorio ordine, equeſtri tribunicio, ſed omnibus omnium ſententijs.

& ſane poſt abſolutionē alio crimine damnatus eſt ep. 4. ep. 2. l. 9.

animaduerſum eſt, quod intactus a ſibilo peruenerat Hortenſius ad ſenectutem. ſed tum ita bene, ut in totā uitam cuiuis ſatis eſſet, & pœniteret eum iam uiciſſe. De rep. quod tibi ſcribam, nihil habeo. Marcelli impetus reſederūt, non inertia, ſed, ut mihi uidebatur, conſilio. De comitijs conſularibus* incertiſſima eſt exiſtimatio. Ego incidi in competitorem nobilem, & nobilem agentem: nā M. Octauius Cn.F. & C. Hirrus mecum petit. hoc ideo ſcripſi, quod ſcio te acriter propter* Hirrum nunciū noſtrorū comitiorum exſpectaturum. tu tamē ſimul ac me* deſignatū audieris ut tibi curæ ſit, quod ad* pātheras attinet, rogo Syngrapham Sittianā tibi commēdo. Cōmētariū rerū urbanarū primū dedi L. Caſtinio Pæto, ſecundum ei, qui has litteras tibi reddet. Vale.*

Meſſallæ abſolutionem obſtupuiſſe.

qui cōſules futuri ſint.

competiorem tuū ep. 3. & 9.

curulem ædilem.

ep. 4. 6 8. . 9. & l. 2. ep. 11.

ARG. Suum in ſcribendo officium prædicat. ſcribit, de comitiis ſuis quæ opinio ſit: de Milonis re quid egerit: præterea, cupere ſe aliquo Ciceronis libro illuſtrari.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 3

E S T *ne? uici, & tibi ſæpe, quod negaras diſcedens curaturum, litteras mitto? eſt, ſiquidem perferuntur, quas do: atque hoc eo diligentius factitio, quod, cum otioſus ſum, plane, ubi delectem otiolum meum, non habeo. tu cū Romæ eras, hoc mihi certum, hac iucundiſſimum* uocanti negotium erat, tecum id otij* tempus conſumere: idq. non mediocriter deſidero: ut non modo mihi ſolus eſſe, ſed Romæ, te profecto, ſolitudo uideatur facta: & qui, quæ mea negligentia eſt, multos ſæpe dies ad te, cum hic eras, non accedebam, nunc, quotidie nō eſſe te, ad quem curſitem, diſcrutior. maxime uero, ut te dies, noctesq. quæram, competitor Hirrus curat. quo modo illum putas, auguratus tuum * competitorem, dolere, & diſſimulare me certiorem, quam ſe, candidatum?*

tale illud, & eodem ſenſu, Ain tandem? ep. 21. l. 9.

ep. 30. l. 12.

Tēpus otii pro Tēpus otiolū.

ep. 9.

de quo,ut,quem optas, quamprimum nuncium accipias, tua medius fidius magis,quā* mea cauſſa cupio.nam mea, ſi fio,forſitan cū locupletiore referā:ſed hoc uſque eo ſuaue eſt,quod,ſi acciderit,tota uita riſus nobis deeſſe non poterit. ſed tanti? ſed mehercules: non multū M. Octauius eorū odia, quæ Hirrum premūt,quæ per multa ſunt, ſubleuat, Quod ad Philotimi liberti officiū, & bona Milonis,attinet:dedimus operā,ut & Philotimus quàm honeſtiſſime* Miloni abſenti,eiuſq.neceſſarijs ſatisfaceret;& ſecūdū eius fidē,& ſedulitatē æſtimatio tua cōſeruaretur. Illud nūc a te peto,ſi eris,ut ſpero,otioſus,aliquod ad nos ut intelligamus nos tibi curæ eſſe, σύνταγμα conſcribas. qui tibi iſtuc,inquis,in mentem uenit homini non inepto? aliquid ex tam multis tuis monumentis exſtare,quod noſtræ * amicitiæ memoriam poſteris quoque prodat. cuiuſmodi uelim,puto,quæris. tu aptius, qui omnem noſti diſciplinam,quod maxime conueniat,excogitabis,genere tamen, quod & ad nos pertineat, & διδασκαλίαν quandam,ut uerſetur inter manus,habeat. Vale.

quod mihi erit ſumptui.nā in ludis edēdis cum locuplete collega certabo.

Att. ep 8. l. 5.

ambitionē ſuā uelat amicitiæ nomine.

Scribit de iudiciis,de magiſtratibus. de rep. de ſe ipſo, de ſyngrapha Sittiana,de rege Alexandrino.

M. Cœlius s. D. M. Ciceroni. 4

INVIDEO tibi. tam multa quotidie,quæ mirere, iſtoc perferuntur:primū illud,* abſolutū Meſſallam, deinde eundem condemnatum:C. Marcellum conſulem factum:M.Claudium a repulſa poſtulatum a* Gallis duobus:P. Dolabellam XV uirum factum.hoc tibi non inuideo.caruiſſe te pulcherrimo ſpectaculo,& Lentuli Cruris repulſi uultum non uidiſſe. at qua ſpe,quam certa opinione deſcenderat? quā ipſo diffidēte Dolabella? & hercules, niſi* noſtri equites acutius uidiſſent, pæne concedente

epiſt.2.

fortaſſe a Canīnio Gallo, Fabio Gallo.ep.8 l 2. & 1. & 23. l. 7.

quod & Cœ-

dente aduerſario ſuperaſſet. illud te non arbitror miratum, Seruium, tribunum pl. deſignatum, condemnatum: cuius locum C. Curio petijt. ſanequam multis incutit, qui eum, facilatemq. eius non norunt, magnum metum. ſed, ut ſpero, & uolo, & ut ſe fert ipſe, bonos, & ſenatum malet totus, ut nunc eſt, hoc ſcaturit. huius autem uoluntatis initium, & cauſſa eſt, quod eum non mediocriter Cæſar, qui ſolet infirmorum hominũ amicitias ſibi qualibet impenſa* adiungere, ualde contempſit. qua in re mihi uidetur illud perquam uenuſte cecidiſſe, quod a reliquis quoque uſq. eo eſt animaduerſum; ut Curio, qui nihil conſilio facit, ratione, & inſidijs uſus uideretur in euitandis his conſilijs, qui ſe intenderant aduerſarios in eius tribunatum: Lælios, & Antonios, & id genus ualentes dico. Has ego tibi litteras eo maiore miſi interuallo, quod comitiorũ dilationes occupatiorem me habebãt, & exſpectare in dies exitum cogebant, ut, * confectis omnibus, te facerem certiorem. ad kal. Sext. uſque exſpectaui. pretorijs moræ quedam inciderunt. mea porro quem euentum ſint habitura, neſcio: opinionem quidem, quod ad Hirrum attinet, incredibilem* ædilium pl. comitijs nacta ſunt. nam M. Cœlium Vicinianum mentio illa fatua, quã deriſeramus olim, & promulgatio de dictatore ſubito, deiecit, & deiectum magno clamore inſecuta eſt. inde Hirrum cuncti iam, non faciendum, flagitare. ſpero te celeriter, & de nobis, quod ſperaſti, & de * illo, quod uix ſperare auſus es, auditurum. De rep. iam noui quidquam exſpectare deſieramus. ſed, cum ſenatus habitus eſſet* ad Apollinis ad x 1. Kal. Sext. & referretur de ſtipendio Cn. Pompeij; mentio facta eſt de legione ea, quam expenſam tulit C. Cæſari Pom-

lius, & Cicero equeſtri loco, nati, poſtea, ſenatoriam dignitatem aſſecuti, ex ordine ſenatorio, non ex equeſtri, dicebantur.

ad extremum ſibi etiam Curionem adiunxit.

Iam enim, conſularia, & tribunicia oſtendit eſſe habita.

duplex enim erat ædilitas, curulis, & plebeia.

curulem Cælius petebat.

ep 10. l. 2.

reſpondet ep. 7. l. 2

antiqua locutio, de Græcis ducta fontibus.

ep. 2. l. 14.

peius,quo numero eſſet,quo appeteretur:cũ ex Gallia, coactus eſt dicere Pompeius,ſe legionem adducturũ,ſed *non ſtatim ſub mentionẽ,& conuiciũ obtrectatorũ.inde interrogatus de ſucceſſione C.Cæſaris. de qua,hoc eſt de prouincijs, placitum eſt, ut quamprimũ ad urbem reuerteretur Cn. Pompeius;ut corã eo de ſucceſſione prouinciarum ageretur. nam Ariminum ad exercitum Põpeius erat iturus,& ſtatim ijt. puto* idibus Sext. de ea re factũ iri. profecto aut tranſigetur aliquid, aut turpiter intercedetur. nam in diſputando coniecit illam uocẽ Cn. Pompeius,omnes oportere ſenatui dicto audiẽtes eſſe. ego tamen ſic nihil exſpecto,quo modo Paullũ cos. * des. primũ ſententiã dicentẽ.Sæpius te admoneo de* ſyngrapha Sittiana:cupio enim te intelligere,eã rem ad me ualde pertinere. item de pantheris, ut Cibyratas accerſas,curesq. mihi ut uehantur. Præterea nunciatũ nobis & pro certo iam habetur,regẽ Alexãdrinũ* mortuum. quid mihi ſuadeas, quo modo regnum illud ſeſe habeat, quis procuret,diligẽter mihi perſcribas.Kal.Sext. Vale.

erat.n. tardus, & diſſimulator uide ep.5 l. 1. & ep.1. h. l.

ep.9.

moris enim fuit, ut cõſul deſignatus primus ſententiam diceret.

ut exigeretur pecunia in Ciceronis prouincia ep. 8. & 9.

facile id Ciceroni noſſe poterat,quod ei,Ciciliæ præfecto. prope in conſpectu Aegyptus erat. ep.7. l.2.

Monet Ciceronem, ut,ante quam Parthi bellum inferent ſtatueret, quid ſibi agendum eſſet; imparem enim fore dimicationem. de rep nihil ait eſſe noui.

M. Cœlius s. D. M. Ciceroni. 5

QVA tu cura ſis,quod ad pacẽ prouinciæ tuæ, finitimarũq. regionũ attinet,neſcio. ego quidem uehementer animi pendeo. nam ſi hoc moderari poſſemus.ut pro uiribus copiarum tuarum belli quoque exſiſteret magnitudo; &, quantum gloriæ,*triumphoq. opus eſſet,aſſequeremur ; periculoſam , & grauem * illam dimicationem euitaremus:nihil tam eſſet optandum. nunc,ſi Parthus mouet aliquid,ſcio non mediocrẽ fore cõtentionem. tuus porro exercitus * uix unum ſaltum tueri poteſt : hunc

ep.10.l.2.

cum omnes copiæ cõfligunt.

nam duæ tan-

hanc autem nemo ducit rationem: ſed omnia deſiderantur ab eo,(tamquam nihil denegatum ſit ei, quo minus quamparatiſſimus eſſet) qui publico negotio præpoſitus eſt. Accedit huc, quod ſucceſſionem futurã propter Galliarum* controuerſiam non uideo. tametſi hac de re puto te conſtitutum, quid facturus eſſes, habere: tamen, quo maturius* conſtitueres, cum hunc euentum prouidebam uiſum eſt ut te facerem certiorem: noſti enim hæc tranſlaticia de Gallijs conſtituetur: erit, qui* intercedat: deinde alius exſiſtet, qui, niſi libere liceat de omnibus prouincijs decernere ſenatui, reliquas impediat. ſic multum, ac diu ludetur. atque ita diu: ut plus biennium in his tricis moretur. Si quid noui de rep. quod tibi ſcriberem, haberẽ; uſus eſſem mea conſuetudine, ut diligenter, & quid actum eſſet, & quid ex eo* futurũ ſperarem, perſcriberem. ſane tamquam in quodam ſilice iam omnia adhæſerunt. Marcellus idem illud de prouincijs* urget: ſed neque adhuc frequẽtem ſenatum efficere potuit. hoc ſi præterito anno Curio tribunus, & eadem actio de prouincijs introibit: quam facile nunc ſit omnia impedire, & quam hoc Cæſari, qui ſua cauſſa remp. non curent,* ſuperet non te fallit. Vale.

tum legiones erant. uide Attic. ep. 15 l. 5. cum Cæſar ſibi ſuccedi nollet.

quã prouinciæ præponeres. ep. 8.

intercedet Cæſarianus tribunus, Pompeianus reliquas impediet.

ep. 1. ut omnino Cæſar ſucceſſor mittatur.

queſt. difficultates impendent.

Capita ſunt h. ep. de Appio a Dolabella accuſato, de Ciceronis officio, de affinitate cum Dolabella iungenda, de rep.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni.

Non dubito, quin perlatũ ad te ſit,* Appium a Dolabella reũ factũ: ſanequã non ea qua exiſtimauerã,* inuidia. neque enim ſtulte Appius; qui, ſimul atque Dolabella acceſſit ad tribunal, introierat in urbem, *triũphiq. poſtulationẽ abiecerat. quo facto* retudit ſermones; paratiorq. uiſus eſt; quam ſperauerat accuſator. is nunc

uide ep. 10. l. 3. aduerſa hominum noſtratũ. uide ep. 10. l. 3. ep. 1

*in te maximam ſpem habet. ſcio tibi eum non eſſe odio: quam uelis eum obligare, in tua manu eſt: * cum quo ſimultates ſi tibi non fuiſſent, liberius tibi de tota re eſſet: nunc ſi ad illam ſummam ueritatem legitimum ius exegeris: * cauendum tibi erit, ne parum ſimpliciter et candidè depoſuiſſe inimicitias uidearis. in hanc partem porro tutum tibi erit, ſi quid uolueris, gratificari. nemo enim neceſſitudine, & amicitia te deterritum ab officio dicet. Illud mihi occurrit, quod inter * poſtulationem, & nominis delationẽ uxor a Dolabella diſceſſit. quid mihi diſcedẽs * mandaris, memini; quid ego tibi ſcripſerim, te non arbitror oblitum. non eſt iam tempus plura narrandi. unũ illud monere te poſſum: ſi * res tibi non diſplicebit, tamen hoc tempore nihil de tua uoluntate oſtendas; & exſpectes, quemadmodum exeat ex hac cauſſa: ne qua inuidioſum tibi ſit, ſi emanarit. porro ſignificatio ulla ſi interceſſerit, clarius, quã deceat, aut expediat, fiat. neque ille tacere eam rem poterit, quæ ſuæ * ſpei tam opportuna acciderit, quæq. in negotio conficiendo tãto illuſtrior erit: cum præſertim is ſit, qui, ſi pernicioſum ſciret eſſe, loqui de hac re, uix tamen ſe contineret. Pompeius dicitur ualde pro Appio * laborare: ut etiam putent alterutrum de filijs ad te miſſurum. hic nos omnes abſoluimus. & hercules confecta, omnia fœda, & inhoneſta ſunt. Conſules autem habemus ſumma diligentia. adhuc S. C. niſi de ferijs Latinis, nullum facere potuerunt. Curioni noſtro tribunatus * conglaciat. ſed dici non poteſt, quo modo hic omnia iaceant. niſi ego cum tabernarijs, & aquarijs pugnarem, * ueternus ciuitatem occupaſſet. ſi Parthi uos nihil * calfaciunt, nos hoc frigore frigeſcimus. tamen, quoquo modo hic omnia iaceant, potuit ſine Parthis, * Bibulus*

huic ep. reſpondet Cic. l. 2 ep. 13.
ep. 12. l. 3. in extr.
ep. 2. l. 2. Q. fr.
ep. 12. l. 3.
ut ei Tulliola matrimonio iũgatur.
de Appii dãnatione.
nec mirũ. nam Pompeii filius Appii gener erat. ep. 4. l. 3.
i. Curio p[ro] tr[ibun]atus nihil agit.
uide ep. 13. l. 2.
pigritia
uide ep. 13. l. 2
ep. 10. l. 7.
ad Att. ep. 20.

lus in Amano neſcio quid cohorticularum amiſit. hoc ſic
nunciatum eſt. Quod tibi ſupra ſcripſi, Curionẽ frigere.
iam* calet: nam feruentiſſime concerpitur: leuiſſime enim
quia de interkalando non* obtinuerat, transfugit ad po
pulum, & pro Cæſare loqui cœpit, legemq. * uiariā non
diſſimilem agrariæ Rulli, & alimentariā, quas iubet ædi
les metiri, * iactauit. hoc nõdum fecerat cum priorẽ epi
ſtolæ partem ſcripſi. Amabo te, ſi quid, quod opus fuerit
Appio facies, ponito me in gratiam. De * Dolabella inte
grũ tibi referues, ſuadeo. & huic rei, de qua loquor, &
dignitati tuæ, æquitatisq. opinioni hoc ita facere expedit:
Turpe tibi erit, pantheras * græcas me non habere. Vale.

minime celer-
lus eſt. ad Att.
ep. 7. l. 15.
a pontificum
collegio.
Appianus l. 2.
de bel ci.
le laturum.
de nuptijs Tul
liæ.
omnis . n. A-
ſia græce loque
batur & erant
præterea pan-
theræ Africa-
næ. ep. 8. & 9.

ARG. Scribit de belli Parthici periculo, de Cornificii nuptiis, de Valeriæ diuortio, de Ocellæ adulterio.

M. Cœlius S. D. M. Ciceroni. 7

QVAM cito tu iſtinc decedere cupias, neſcio: ego
quidem eo magis, quo adhuc felicius rem geſſiſti. dum
iſtic eris, de belli Parthici periculo cruciabor, ne hunc ri
ſum meũ metus * aliqui perturbet. Breuiores has litteras
properanti publicanorũ tabellario ſubito dedi. tuo liber
to pluribus uerbis ſcriptas pridie dederam. Res autẽ no
uæ nullæ ſane acciderũt niſi hæc uis tibi ſcribi, quæ certe
uis. Cornificius adoleſcẽs * Oreſtillæ filiam ſibi deſpõdit.
Paulla Valeria, ſoror Triarij, diuortiũ ſine cauſa, quo
die uir e prouincia uenturus erat, fecit. nuptura eſt. D. *
Bruto. nondũ retulerat. multa in hoc genere incredibi-
lia, te abſente, acciderũt. Ser. * Ocella nemini perſuaſiſſet
ſe mœchũ eſſe, niſi triduo bis * deprehenſus eſſet. quæris,
ubi? ubi hercules ego * minime uellẽ. relinquo tibi, quod ab
aliis quæras. neque enim diſplicet mihi, imperatorẽ ſingu
los percũctari, cũ qua ſit aliquis deprehenſus. Vale.

geſſerat ea, de
quibus in ep.
ad Catonẽ 4.
l. 15.
pro Aliquis, an
tique.
Oreſtilla uxor
Catilinæ fue-
rat Salluſt.
ep. 8 lib. 15.
uide ep. 15. l. 2.
in adulterio.
fortaſſe amici
ſui domum ſtu
pro labe inqui
natam dolet.

Varia ſcribit, primum de iudiciis quibuſdam, tum reip. ſtatis copioſe, poſtremo de ſe ipſo.

M. Cœlius s. D. M. Ciceroni. 8

ETSI de rep. quæ tibi ſcribam, habeo: tamẽ nihil quo magis gauiſurum te putẽ, habeo, quã hoc. ſcito C. Sẽpronium Rufum,* Rufum,* mel, ac delicias tuas, calumniã maximo plauſu tuliſſe. quæris, qua in cauſſa? M. Tuccium, accuſatorem ſuum, poſt ludos Romanos reum lege* Plotia de ui fecit, hoc cõſilio, quod uidebat, ſi extra ordinarius nemo reus acceſſiſſet, ſibi hoc anno cauſſam eſſe dicendam. dubiũ porro illi non erat, quid futurũ eſſet. nemini hoc deferre* munuſculum maluit, quã ſuo accuſatori. itaque ſine ullo ſubſcriptore deſcendit, & Tucciũ reum fecit. at ego, ſimul atque audiui, inuocatus ad ſubſellia rei accurro: ſurgo, neque uerbum de re facio: totum Sempronium uſque eo perago, ut Teſtorium quoque interponam, & illam fabulam narrẽ, quemadmodũ tibi pro beneficio dederit, ſi quid iniurijs* ſuis eſſet, quod Veſtorius teneret. Hæc quoque magna nunc cõtẽtio forum tenet. M. Seruilius, poſtquã, ut cœperat, omnibus in rebus turbarat, nec, quod nõ uenderet cuiquam, reliquerat; maxima nobis traditus* erat inuidia: neque Laterẽſis prætor, poſtulante Pauſania, nobis patronis, quo ea pecunia perueniſſet, recipere uoluit. quod Pilius,* neceſſarius Attici noſtri, de repetundis eum poſtulauit; magna illico fama ſurrexit, & de damnatione feruenter loqui eſt cœptum. quo uento proijcitur Appius minor, ut indicet, pecuniam ex bonis paternis perueniſſe ad Seruilium,* præuaricationisq. cauſſa diceret depoſitum H-S LXXXI. admiraris amentiam. quid actiones ſtultiſſimas, quid, ſi nefarias patris confeſſiones audiſſes? mit-

tit

qui tibi tam incũdus eſt. Plautina uox.

Aſco. in cõmẽt. Milonianæ.

itidem locutus eſt ep. 12.

ſe nobis defendendum tradiderat.

uxor enim Attici Pilia fuit.

ad Seruilius.

Appii patris accuſator. præuaricationis.

ſit in conſilium eoſdē illos, qui litis æſtimarāt, iudices. cū æquo numero ſententiæ fuiſſent, Laterenſis, leges ignorās, pronūciauit quid ſinguli* ordines iudicaſſent: & ad extremū, ut ſolet, Non redigā. poſtquā diſceſſit, & pro abſoluto Seruilius haberi cœptus; legiſq; unū & centeſimum caput legit, in quo ita erat: QVOD eorum iudiciū maior pars iudicarit, id ius, ratumq. eſto: in tabulas abſolutum nō retulit, ordinū iudicia perſcripſit. poſtulante rurſus Appio, cū L. Lollio tranſegit, et ſe* relaturū dixit. ſic nūc neque abſolutus, neque damnatus Seruilius, de repetundis, ſaucius, Pilio tradetur. nā, de diuinatione, Appius, cum calumniā iuraſſet, contēdere auſus non eſt, Pilioq. ceſſit; & ipſe de pecunijs repetundis a Seruilijs eſt poſtulatus, & præterea de ui reus a quodā ſuo* emiſſario eſt factus. recte hoc par habet. Quod ad remp. pertinet, omnino multis diebus, exſpectatione Galliarum actū nihil eſt. aliquando tamen, re ſæpe relata, & grauiter acta, & plane perſpecta Cn. Pompeij uoluntate in eā partē, ut* cū decedere poſt Kal. Mart. placeret, s.c. quod tibi miſi, factū eſt, auctoritatesq. perſcriptæ. s.c. auctoritas. Pridie Kal. Oct. in æde Apollinis.* ſcribendo affuerūt, L. Domitius Cn. F. Ahenobarbus, Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio, L. Villius L. F. Pō.* Annalis, C. Septimius T. F. Quirina, C. Lucceius C. F. Pup. Hirrus, C. Scribonius C. F. Pop. Curio, L. Ateius L. F. An. Capito, M. Oppius M. F. Terentina.

Quod M. Marcellus cos. V. F. de prouincijs conſularibus: D. E. R. I. C. uti L. Paullus, C. Marcellus cos. cū magiſtratum* iniſſent, ex a. d. [illegible] Kal. Mart. quæ in ſuo magiſtratu futuræ eſſent, de conſularibus prouincijs ad ſenatum referrent, ne ue quid prius ex Kal.

Mart.

tres enim ordines iudicabant, ſenatores, equites, tribuni ærarij.

in tabulas abſolutum.

ep. l. 7

Cæſarem

ep. 39. l. 12. & l. 15.

cognomen e[illegible] Villiorum, ex Liuio conſtat, & ex Cic. or. pro Fundanio. quā Priſcianus nominat. lib. 6.

Kalendis Ian.

Mart. ne ue quid coniunctim de ea referretur a cōſulibus: utiq. eius rei cauſſa per dies*comitiales ſenatum haberent, S.Q C. facerēt: & cū de ea re ad ſenatū referretur a conſulibus, qui eorum in CCC. iudicibus eſſent, ſex abducere liceret: ſi quid de ea re ad populum, plebē ue lato opus eſſet, ut Ser. Sulpicius, M. Marcellus cos. præt. trib. pl. quibus eorū uideretur, ad populum, plebē ue ferrent: quod ij nō tuliſſent, uti quicumque deinceps eſſent, ad populum, plebem ue ferrent.

I.V. Pridie kal. Oct. in æde Apollinis. ſcribendo affuerunt, L. Domitius Cn. F. Ahenobarbus, Q Cecilius Q.F.*Metellus Pius Scipio, L. Villius L.F. Pom. Annalis, C. Septimius T.F. Quirina, C. Scribonius C.F. Pop. Curio, L. Ateius L. F. An. Capito, M. Oppius M.F. Terentina. Quod M. Marcellus cos. V.F. de prouincijs: D. E. R. I. C. ſenatum exiſtimare, neminem eorum, qui poteſtatem habent intercedendi, impediendi, morā afferre oportere, quo minus de rep. quamprimum ad ſenatum referri, S.Q.C. fieri poſſit: qui impedierit, eū ſenatum exiſtimare contra remp. feciſſe: ſi quis huic S.C. interceſſerit: ſenatui placere, auctoritatem perſcribi, & de ea re ad ſenatum, populumq. referri. Huic S. C. interceſſit C. Cœlius, L. Vicinius, P. * Cornelius, C. Vibius Panſa. Item ſenatui placere, de militibus, qui in exercitu C. Cæſaris ſunt, qui eorum ſtipendia emerita, cauſſas, quibus de cauſſis miſſi fieri debeant, habeant, ad hunc ordinem referri, ut eorum ratio habeatur, cauſſæq. cognoſcantur. ſi quis huic S.C. interceſſerit; ſenatui placere, auctoritatem perſcribi, & de ea re ad hunc ordinem referri. Huic S. C. interceſſit C. Cœlius, C*. Panſa trib. pl. Itemq. ſenatui placere, in Ciliciam prouinciam.

Marginal notes:

* alloqui per dies comitiales ſenatus haberi non poſſet. uide ep. 1. Q. fr.

* adoptatus a Metello Pio, Numidici filio. Dio. l. xl.

* alibi Cornelij ſunt patricij: hic plebeius, quia tribunus pl. nemo enim patricius eum magiſtratum gerere per leges potuit.

* Vbiorum cognomen.

ciam, inq. I I X relinquas prouincias, quas prætorij pro prætores obtinerent, eos; qui prætores fuerunt, neque in prouincia cum imperio * fuerunt, quos eorum ex S. C. cum imperio in prouincias proprætores mitti oporteret, eos ſortito in prouincias mitti placere: ſi ex eo numero, quos S. C. in prouincias ire oporteret, ad numerum non eſſent, qui in eas prouincias proficiſcerentur; tum, uti quodque collegium primum pretorium fuiſſet, neque in prouincias profecti eſſent, ita ſorte in prouincias proficiſcerentur: ſi ad numerum ij non eſſent; tunc deinceps proximi cuiuſque collegij, qui prætores fuiſſent, neque in prouincias profecti eſſent, in ſortem conijcerentur, quoad is numerus effectus eſſet, quem ad numerum in prouincias mitti oporteret: ſi quis huic S.C. interceſſiſſet, auctoritas pſcriberetur. Hic S.C. interceſſit C. Cœlius, C. Panſa trib. pl. Illa præterea Cn. Pōpeii ſunt animaduerſa, quæ maxime * cōfidētiā attulerūt hominibus; ut diceret, ſe ante Kal. Mart. nō poſſe ſine iniuria de prouinciis Cæſaris ſtatuere, poſt Kal. Mart. ſe nō dubitaturū. Cum interrogaretur, ſi qui tū intercederēt; dixit, hæc nihil intereſſe, utrū Cæſar ſenatui dicto audiēs futurus nō eſſet, an * pararet, qui ſenatū decernere nō pateretur. Quid ſi, inquit alius, & cōſul eſſe, & exercitū habere uolet? at ille, quā * clemēter: Quid, ſi filius meus fuſtē mihi impingere uolet? his uocibus, ut exiſtimarent homines Pompeio cum Cæſare eſſe negotium, effecit. itaque iam, ut uideo, alterutram ad condicionem deſcendere uult Cæſar; ut aut * maneat, neque hoc * anno ſui ratio habeatur; aut, ſi deſignari poterit, decedat. Curio ſe contra eum totum parat. quid aſſequi poſſit, neſcio. illud uideo, bene ſentientem, etſi nihil effecerit,

uide ep. 15. l. 2 & Att. ep. 6. l. 6

non eſſe male animatum in Cæſarem

tribunū pl. quē intercedendo ſenatum impediret.

minime iracūde; ut l. 2. de fin Clemēs in diſputando.

in prouincia.

quod ei lex dabat. uide ep. 7. l. & 6. l. 6.

eadere non poſſe. Me tractat liberaliter; & mihi ſuo munere * negotium impoſuit. nam ſi mihi non dediſſet eas, quæ ad ludos ei aduectæ erant Africanæ; potuit * ſu perſedere. nũc, quãdo dare neceſſe eſt, uelim tibi curæ ſit, quod a te ſemper petij, ut aliquid iſtinc * beſtiarũ habeamus: Sittianãq. ſyngrapham tibi commendo, libertũ Pilonem iſtuc miſi, & Diogenem Græcũ, quibus mãdata, & litteras ad te dedi. eos tibi, & rem, de qua miſi, uelim curæ habeas. nam, quam uehementer ad me * pertineat, in ijs, quas tibi illi reddent, litteris ſcripſi. Vale.

quaſi onus impoſuit.

a ludis dandis.

pantheras ſignificat. ep. 9.

erat enim ex ea ſyngrapha exigẽda pecunia. uide ep. 4. & ſequentis.

Narrat de Hirro competitore ab ædilitate deiecto, de prouinciis nihil actum ſignificat; patheras petit; M. Ferid. cõmendat; addit non nulla de Fauonio, Pompeio, Calidio.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 9

Sic tu, inquis, Hirrum tractaſti? immo, ſi ſcias, quã facile, quam ne contentionis quidem minimæ fuerit; pudeat te, auſum illum umquam eſſe incedere tamquam tuum * competitorem. poſt repulſam uero riſus facit; ciuem bonum ludit, & contra Cæſarem ſententias dicit: exſpectationẽ corripit: Curionem prorſus non mediocriter obiurgatus. hac repulſa ſe mutauit. præterea, qui numquam in foro apparuerit, non multum in iudicijs uerſatus ſit, agit cauſſam liberalis, ſed raro poſt meridiem. De prouincijs quod tibi ſcripſeram * idibus Sext. actum iri, interpellat iudicium Marcelli conſulis deſignati. in Kal. reiecta cauſſa eſt. * ne frequentiã quidem efficere potuerãt. has litteras ad VI. nõ Sept. dedi. dum ad eam diem ne * profligatum quidem quidquã eſſet. ut uideo, cauſſa hæc integra in proximum annum trãsferetur, &, quantum diuino, * relinquendus tibi erit, qui prouinciã obtineat. nã non expedietur ſucceſſio: quando Galliæ, quæ ha-

Hirrus, Luceriæ gẽtis cognomen. ep 8.

competitorem auguratus ep. 4

de mittendo Cæſari ſucceſſore ep. 8.

ep. 4.

ut legitimo ſenatorũ numero, S. C. fieri poſſet ep. 9. l. 1

plus eſt, quam cœptũ; minus quam cõfectũ.

quod eueni: & reliquit Cœliũ quæſtorẽ. ep. 15. lib. 2.

habent interceſſorem, in eandem condicionem, quam cete ræ prouinciæ. uocãtur. hoc mihi non eſt dubium: quo tibi magis ſcripſi, ut ad hunc euentum te parares. Fere litteris omnibus tibi de pãtheris ſcripſi. turpe tibi erit, *Patiſcum Curioni decẽ miſiſſe, te non *multis partibus plures: quas ipſas Curio mihi, & alias Africanas decem donauit: ne putes illum tantum prædia ruſtica dare ſcire. tu, ſi modo memoria tenueris, & Cibyratas accerſieris, item q. in Pamphyliam litteras miſeris: (nam ibi plures capiunt) quod uoles, efficies. hoc uehementius laboro nunc, quod ſeorſum a collega puto mihi omnia paranda. Amabo te, * impera tibi: hoc curare: ſoles libenter, ut ego, * maiorem partem nihil curæ. in hoc negotio nulla tua, niſi loquendi: cura eſt, hoc eſt imperandi, & mandandi. nam, ſimul atque erunt captæ: qui alant eas, & deportent, habes eos, quos ad Sittianam ſyngrapham miſi. puto, etiam ſi nullam ſpem mihi litteris oſtẽderis, me iſto miſſurũ alios. M. Feridium, equitem Romanum, amici mei filium, bonum, & * ſtrenuum adoleſcentem, qui, ad ſuum negotium iſtuc uenit, tibi commendo: & te rogo, ut eum in tuorum numero habeas. agros, quos fructuarios habent ciuitates, uult tuo beneficio, quod tibi facile, & honeſtum factu eſt, immunes eſſe. rogos, & bonos uiros tibi obligaris. Nolo te putare Fauonium a columnarijs* præteritum. optimus quiſque eum non fecit. Pompeius tuus aperte, Cæſarem prouinciam tenere cum exercitu, & cõſulem eſſe: tamen hanc ſententiam dixit, nullum hoc tempore s. c. faciendum: Scipio hanc, ut Kal. de prouincijs Gallijs, neu quid coniunctim, referretur. contriſtauit hæc ſententia Balbum Cornelium: & ſcio eum conqueſtum eſſe cum Scipione. Calidius in defenſione ſua fuit*

diſer-

ep. xr. lib. 2.

ideſt, multo plures. ep. 2. lib. 8.

ad Att. ep. 14 lib. 1.

Terẽtius in Eunucho: Imperaui egomet mihi, omnia aſſentari.

ep. 15 lib 9. & Cæſar li 4. de bel. Gal.

minime tardi in agendo.

in petitione magiſtratus.

etiam in libris de claris orat. Cicero eum frigidū, & remiſſum in accuſationibus appellat.

diſertiſſimus, in accuſatione ſatis frigidus. Vale.*

A R G. Scribit de Parthici belli rumore, & de prouinciis quid putet actū iri. addit actiones Curionis de agro Cāpano. de Cic. deceſſu, affirmat ſe offiō ſuo ſatis eſſe facturū.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 10

M Craſſo a Parthis cæſo, quæſtor eius Caſſius in prouincia remāſerat. terminus erat Euphrates imperii Romani.

non. n. acie cō fligūt, qui ſunt ab exercitu imparati; itaque uitam in diſcrimen nō adducunt.

ad bellū enim paludati exibāt. ep. 17. l. 15

negligentia uoluntatis eſt; inertia, etiam in ſcitiæ. ep. 20. l. 12.

& ſane Caſſius non optime audiuit auaritiæ nomine. Plut.

SANEQVAM *litteris* C.*. *Caſſij, & Deiotari ſumus commoti. nam Caſſius, cis ** Euphratem *copias* Parthorum *eſſe, ſcripſit; Deiotarus, profectas per Commagenem in prouinciam noſtram. ego quidem præcipuum metum, quod ad te attinebat, habui, qui ſcirem quā paratus ab exercitu eſſes, ne quod hic tumultus dignitati tuæ periculum afferret. nam de uita, ſi* paratior ab exercitu eſſes, timuiſſem. nunc hæc exiguitas copiarum, receſſum, nō dimicationē mihi tuā præſagiebat. hoc quomodo acciperēt homines, quā probabilis neceſſitas futura eſſet; uereor etiā nūc, neque prius deſinā formidare, quā tetigiſſe te* Italiam *audiero. ſed de* Parthorum *tranſitu nuncii uarios ſermones excitarunt. alius enim, Pompeium mittendum; alius, ab urbe non remouendum; alius, Cæſarem cum ſuo exercitu: alius, conſules; nemo tamen, ex* s. c. *priuatos. conſules autem, quia uerentur ne illud* s. c. *fiat, ut* paludati exeāt; & contumelioſe præter eos ad alium res trāsferatur, omnino ſenatū haberi nolunt: uſque eo, ut parum diligentes in rep. uideātur. ſed honeſte, ſiue* negligētia, ſiue* inertia eſt, ſiue ille, quē propoſui, metus, latet ſub hac tēperātiæ exiſtimatione, nolle prouinciam. a te litteræ non uenerunt: & niſi* Deiotari *ſubſecutæ eſſet, in eam* opinionem Caſſius uenerat; quæ diripuiſſet ipſe, ut uiderentur ab hoſte uaſtata, finxiſſe bellum, &* Arabas *in prouinciam immiſſe, eosq.* Parthos *eſſe ſenatui renunciaſſe. quare tibi*

ſua-

*ſuadeo, quicumque eſt iſtic ſtatus rerum, diligenter, & caute perſcribas; ne aut * uelificatus alicui dicaris, aut aliquid, quod referret ſcire, reticuiſſe. Nunc exitus eſt anni: nam ego has litteras ad* XVI. Kal. Dec. *ſcripſi. plane nihil uideo ante* Kal. Ian. *agi poſſe. noſti** Marcellum, *quam tardus, & parum efficax ſit, itemq.* *Seruium, *quam cunctator. cuiuſmodi putas hos eſſe? aut quam id, quod nolint, conficere poſſe, qui, quæ cupiunt, tamen ita frigide agunt, ut nolle exiſtimentur? nouis magiſtratibus autem, ſi* Parthicum *bellum erit, hæc cauſſa primos menſes occupabit. ſin autem aut non erit iſtic bellum, aut* *tantum erit, ut uos, aut ſucceſſores, paruas additis copiis, ſuſtinere poſſint:* Curionem *uideo ſe dupliciter tactaturum; primum, ut aliquid* Cæſari *adimat; inde, ut aliquid* Pompeio *tribuat, quoduis, quamlibet tenue munuſculum.* Paullus *porro nõ humane de prouincia loquitur. huius cupiditati** occurſurus eſt* Furnius *noſter. plures ſuſpicari nõ poſſũ. Hæc noui. alia, quæ poſſunt accidere, non cerno. multa tempus afferre, & præparata multa ſcio: ſed intra fines hos, quæcumque acciderint, uertentur. Illud addo ad actiones* C. Curionis, *de* *agro* Campano: *de quo negant* Cæſarem *laborare, ſed* Pompeium *ualde nolle; ne uacuus aduenienti* Cæſari *pateat.* Quod *ad tuum deceſſum attinet, illud tibi non poſſum policeri, me curaturum, ut tibi ſuccedatur: illud certe præſtabo, ne quid amplius** prorogetur. *tui conſilij eſt, ſi tempus, ſi ſenatus coget, ſi honeſte a nobis recuſari non poterit, uelis ne perſeuerare. mei officij eſt meminiſſe, qua obteſtatione * decedens, mihi, ne paterer fieri, mandaris.* Vale.

assentando gratificatus.

M. Marcellus & Ser. Sulpicius conſules erant.

Tantũ hoc loco refertur ad paruitatem: ut ep. 7. l. 1. & 31. l. 7. xi. h. l. & 14 l. 15. & Att. 29 l. 12. & Tuſ. 2. & apud Cæſ. l. 6. de bel. Gal. & l. 3. de bel. ciui. quia tribunus pl. eſſet deſignatus ep. 18. l. 5. Att.

diuidendo ep. 9. l. 1. & 20. l xi.

uide ep. 8. l. 2.

ep. 2.

Sup-

Supplicationes Ciceroni a ſenatu decretas ſignificat pro re in prouincia bene geſta: & quæ fuerit cuiuſque uel ſententia, uel uoluntas, docet: adſcribit etiam de rep.

M. Cœlius s. D. M. Ciceroni. II

tribunus pl.

tribunus pl. ſupplicationes intercedēdo impediebat; & tribunus erat Curio.

Non diu, ſed acriter nos tuæ ſupplicationes torſerunt. incideramus enim in difficilem nodum. nam* Curio tui cupidiſſimus, cui omnibus rationibus comitiales eripiebantur, negabat ſe ullo modo pati poſſe,* decerni ſupplicationes; ne, ſi quid furore Paulli adeptus eſſet boni, ſua culpa uideretur amiſiſſe, & præuaricator cauſſæ publicæ exiſtimaretur. itaque ad pactionem deſcendimus: & confirmarunt conſules, ſe his ſupplicationibus in hunc annum non uſuros. plane, quod utriſque conſulibus gratias agas, eſt; Paullo magis certe. nam Marcellus ſic reſpondit ei, ſpem in iſtius ſupplicationibus nõ habere; Paullus, ſe omnino in hunc annum non* edicturum.

ſupplicationes.

Renunciatum nobis erat, Hirrum diutius dicturum. prendimus eum: non modo non fecit, ſed, cum de hoſtibus ageretur, & poſſet rem impedire, ſi, ut numeraretur, poſtularet, tacuit. tantum Catoni aſſenſus eſt, qui, de te & locutus honorifice, non decrerat ſupplicationes. tertius ad hos Fauonius acceſſit. quare pro cuiuſque natura, & inſtituto gratiæ ſunt agendæ; his, quod * tantum uoluntatem oſtenderunt pro ſententia, cum impedire poſſent, non pugnarunt; Curioni uero, quod de ſuarum actionum curſu tua cauſſa deflexit. nam Furnius, & Lentulus, ut debuerunt, quaſi eorum res eſſet, una nobiſcum circumierunt, & laborarunt. Balbi quoque Cornelij operam, & ſedulitatem laudare poſſum. nam cum Curione uehementer locutus eſt: & eum, ſi aliter feciſſet, iniuriam Cæſari facturum dixit: tum eius*fidem in ſuſpicionem adduxit. decrerant, qui [illegible] tran-

At. ep. 2. l. 7.

Tãtum pro ſaltem ut ep. 31. 9. & ſuperiori.

quaſi Curio minus bona fide cum Cæſare in gratiam rediiſ

tranſigi uolebant, Domitij, Scipiones. quibus hac re ad interceſſionem euocandam interpellantibus, uenuſtiſſime Curio reſpondit, ſe eo libenter non intercedere, quod quoſdam, qui decernerent, uideret confici nolle. Quod ad remp. attinet, in unam cauſſã omnis cõtẽtio coniecta eſt: de prouincijs inquam adhuc eſt. incubuiſſe cum ſenatu Pompeius uidetur, ut Cæſar ante id. Nou. decedat. Curio omnia potius ſubire conſtituit, quam id pati: ceteras ſuas abiecit actiones.* noſtri porro, quos tu bene noſti, ad extremum certamen rem deducere non audent. ſcena rei totius hæc. Pompeius, tamquã Cæſarem non impugnet, ſed, quod illi æquum putet, conſtituat, ait Curionem quærere diſcordias. ualde autẽ non uult, & plane timet, Cæſarem conſulem deſignari prius, quam exercitum, & prouinciam tradiderit: accipitur ſatis male a Curione: & totus eius ſecundus* conſolatus exagitatur. hoc tibi dico: ſi omnibus rebus prement Curionem, Cæſar defendetur: interceſſorem ſi, quod uidentur, reformidabunt, Cæſar, quoad uolet, manebit. quam quiſque ſententiam dixerit, in commentario eſt rerum urbanarum: e quo tu, quæ digna ſunt, ſelige: multa tranſi, in primis ludorum * exploſiones, & funerum, & ceterarum ineptiarum plura habet inutilia. denique malo in hanc partem errare, ut, quæ non deſideras, audias, quam quidquam, quod opus eſt, prætermittatur. Tibi curæ fuiſſe de Sittiano negotio, gaudeo, ſed, quando ſuſpicaris minus certa fide eos tibi uiſos: tamquam procurator ſic agas, rogo. Vale.

ſet, niſi ei de ſupplicationibus Ciceronis gratificaretur.

optimas res.

in quo multa Cæſari dederat, quæ nunc idem cõtra ius eripere uellet.

ingredietibus in theatrum plauſus dabatur, popularibus æquals, ceteris cum ſibilo, & ſtrepitu, epiſt. 2.

Queritur de Appii Claudii iniuriis.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 12

PVDET me tibi confiteri, & quæri de Appij, hominis ingratiſſimi, iniurijs, qui me odiſſe, quia ma-

gna mihi debeat beneficia, cœpit: &, cum homo auarus,
ut ea ſolueret, ſibi imperare nõ poſſet; occultum bellũ mi-
bi indixit, ita occultũ tamen, ut multi mihi renunciarent,
& ipſe facile animaduerterẽ male eum de me cogitare.

augurum.

poſt ea quã uero comperi eũ * collegiũ tentaſſe, deinde a-

qui Appii collega fuerat in conſulatu. ſuſpicor de mẽdo: ...: Deferre munuſculũ, eſt apud Cœlium, accuſare. ep. 8. genus loquendi, a Liuio ĩt uſurpatũ. l. 44. L. Piſonis, qui Appij collega erat in cẽſura. Dio. l. 40.

perte cũ quibuſdã locutũ, cum L.* Domitio, ut nunc eſt,
mihi inimiciſſimo homine, deliberare uelle, hoc munuſcu-
lum deferre Cn.* Pompeio: ipſum reprehenderem, & ab
eo deprecarer iniuriam, quẽ uitã mihi debere putarẽ, im-
petrare me a non potui. * quid ergo eſt? tamen, quaſi ali-
quid, amicis, qui teſtes erant meorũ in illum meritorũ, lo-
cutus ſum. poſtea quam illum, ne cui ſatisfaceret quidem,
me dignum habere ſenſi; malui * collegæ eius, homini alie-
niſſimo mihi, & propter amicitiã tuã, nõ æquiſſimo, me
obligare, quam illius ſimiæ uultum ſubire. id poſtquã re-
ſciit, incanduit; & me cauſſam inimicitiarũ quærere cla-
mitauit; ut, ſi mihi in pecunia minus ſatisfeciſſet, per hanc
ſpeciem ſimultatis eum conſectarer. poſtea non deſtitit
accerſere palam Seruium accuſatorẽ, inire cũ Domitio
conſilia. quibus cum parum procederet, ut ulla lege mihi
ponerent accuſatorẽ; compellari ea lege me uoluerunt,
qua dicere non poterant. inſolentiſſimi homines ſummis
Circenſibus * ludis meis poſtulandum me lege Scantinia

quos Cœlius ædilis dabat. ſed puto gloſſema eſſe.

curant. uix hoc erat Pola elocutus, cum ego Appiũ cen-
ſorẽ eadem lege poſtulaui. quod melius caderet, nihil ui-
di. nam ſic eſt a populo, & non infimo quoque approba-
tum, ut maiorem Appio * dolorem, fama, quam poſtula-
tio, attulerit. præterea cœpi ſacellum, in domo quod

erat enim Scĩtinia lex de cõcubitu puerorum.

eſt, ab eo petere. Conturbat me mora ſerui huius, qui
tibi litteras attulit. nam, acceptis prioribus litteris, am-
plius quadraginta manſit. Quid tibi ſcribam, neſcio.

Scis

Scis Domitio diem timori eſſe? exſpecto ualde, et quam primum uidere cupio. A te peto, ut meas iniurias proinde doleas, ut me exiſtimas & dolere, & ulciſci tuas ſolere. Vale. — ſimiliter locutus, ep. 14.

Gratulatur affinitate Dolabellæ de Cur. interceſſione, & de prouinciis quid actum ſit, ſignificat, & de Hortenſii præſenti iam morte nunciat.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 13

GRATVLOR *tibi affinitate* uiri mediusfidius optimi. nam hoc ego de illo exiſtimo. cetera porro, quibus adhuc ille ſibi parum utilis fuit, & ætate iam ſunt decurſa; & cõſuetudine, atque auctoritate tua, pudore* Tulliæ ſi qua reſtabunt, confido celeriter ſublatum iri. non eſt enim pugnax uitijs, neque hebes ad id, quod melius ſit, intelligendum. deinde, quod maximum eſt, ego illum ualde amo. Vides Cicero Curionem noſtrum lautum interceſſionis de prouincijs exitum habuiſſe? nam cum de* interceſſione referretur; quæ relatio fiebat ex s. c. primaq. M. Marcelli ſententia pronunciata eſſet, qui agendum cum tribunis pl. cenſebat: frequens ſenatus in* alia omnia ijt. ſtomacho eſt ſcilicet Pompeius Magnus nunc ita languenti, ut uix id, quod ſibi placeat, reperiat. tranſierant illuc, ut ratio eſſet eius habenda, qui neque exercitum, neque prouincias traderet. quemadmodum hoc Pompeius laturus ſit, cum cognoſcat, quidnam reip. futurum ſit, ſi aut ∴ non curet, uos ſenes diuites uideritis. Q.* Hortenſius, cum has litteras ſcripſi, animam agebat. Vale.*

Dolabellæ. ep. 16. l. 2.

uide ep. 15. l. 2.

Interceſſerat Curio, ne S C. fieret de ſucceſſore ante tẽpus Cæſari mittendo.

pro diſſenſit. uide ep. 2. l. 8.

orator ille ſummus Ciceronis æmulus. de quo uide in Bruto.

ARG Hæc epiſtola multa complectitur, de L. Domitii Ahenobarbi repulſa in auguratu, de Saturnino ab Cn. Domitio Caluino accuſato, de Põpeii, Cæſariſq. diſcordia, de Appii ad corrigendam ciuitatem ridicula diligentia.

M. Cœlius S. D. M. Ciceroni. 14

quia Cicero cũ Parthis bellum gerebat, quorũ rex Arſaces, regia Seleucia. nã, ut Aegyptij reges Ptolemæi, ſic oẽs apud Parthos Arſacidæ.

TANTI non fuit* Arſacen capere,* Seleuceã expugnare, ut earũ rerũ, quæ hic geſtæ ſũt, ſpectaculo careres. numquam tibi oculi doluiſſent, ſi in repulſa Domitij uultum uidiſſes. magna illa comitia fuerunt: & plane ſtudia ex partium ſenſu apparuerunt. perpauci, neceſſitudinem ſecuti, officium præſtiterunt. itaque mihi eſt Domitius inimiciſſimus, ut ne familiarem quidem ſuum quemquam tam oderit, quam me; atque eo magis, quod per iniuriam ſibi putat ereptũ, cuius ego auctor fuerim. nũc furit tam gauiſos homines ſuũ dolorem, unumq. me ſtudioſiorem* Antonij. Nam Cn. Saturninum adoleſcentem ipſe Cn. Domitius reum fecit, ſanequam ſuperiore a uita inuidioſum, quod iudicium nunc in exſpectatione eſt, etiam in bona ſpe, poſt Sext. Peducæi abſolutionem. De ſumma rep. ſæpe tibi ſcripſi me annum pacem non uidere: &, quo propius ea contentio, quam fieri* neceſſe eſt, accedit; eo clarius id periculum apparet. propoſitum hoc eſt, de quo, qui rerum potiuntur, ſũt dimicaturi: quod Cn. Pompeius conſtituit non pati, C. Cæſarem conſulem aliter fieri, niſi exercitum, & prouincias tradiderit: Cæſari autem perſuaſum eſt, ſe ſaluum eſſe non poſſe, ſi ab exercitu receſſerit. fert illam tamen condicionem, ut ambo exercitus tradant. ſic illi* amores, & inuidioſa coniunctio non ad occultam recedit obtrectationem, ſed ad bellum ſe erumpit. neque, mearum rerum quid conſilij capiam, reperio. quod non dubito, quin te quoque hæc deliberatio ſit perturbatura. nam mihi cum hominibus his & gratia, & neceſſitudo eſt. tum cauſſam illam, non homines, odi. illud te non arbitror fugere, QVIN homines in diſſenſione domeſtica debeant,

quam

competitoris ſui qui auguratũ obtinuit. l. 8. de bello Gal. & hic ep 22 l. 12. & Phil 2. & Plut. in Ant.

erat enim illa inter Pompeiũ, & Cæſarem uoluntaria põtius quam neceſſaria contẽtio.

cum ſe Pompeius, & Cæſar non ſolũ amicitia, ſed etiã affinitate iunxerunt, bonis omnibus improbantibus, quod coniunctio cõtra rẽp. uidebatur.

*quam diu ciuiliter ſine armis certetur, honeſtiorem ſe qui partem; ubi ad bellum, & caſtra uentum ſit, firmiorem; & id melius * ſtatuere, quod tutius ſit. In hac diſcordia uideo Cn. Pompeium ſenatum, quique * res iudicant, ſecum habiturum; ad Cæſarem omnes, qui cum timore, aut mala ſpe uiuant, acceſſuros: exercitum conferendum non eſſe. omnino ſat ſpatij ſit ad conſiderandas utriuſque copias, & ad eligendam partẽ. Prope oblitus ſum, quod maxime fuit ſcribendum. Scis Appium cenſorem hic oſtenta * facere? de ſignis, & tabulis, de agri modo, de ære alieno acerrime agere? perſuaſum eſt ei, cenſuram lomentum, aut uitrum eſſe, errare mihi uidetur. nam ſordes eluere uult, uenas ſibi omnes, & uiſcera aperit: curre, per deos, atque homines; & quamprimum hæc riſum ueni: legis Scantiniæ * iudicium apud Druſum fieri: Appium de tabulis, & ſignis agere. crede mihi, eſt properandum. Curio noſter ſapienter id, quod remiſit de ſtipendio Pompeij feciſſe exiſtimatur. ad ſummam quæris, quid putem futurum? ſi alteruter eorum ad Parthicum bellum non eat, uideo magnas impendere diſcordias: quas ferrum, & uis iudicabit. uterque & animo, & copijs eſt paratus. ſi ſine ſummo periculo fieri poſſet, magnum, & * iucundum tibi fortuna ſpectaculum parabat. Vale.*

quod ipſe ſtatuit. uide ep. ſequenti.

ita loquebantur, cum ita iudices ſignificarent. exempla non deſunt.

cum bonum ciuem ſimulat.

Iudicẽ eſſe Druſum, qui reus eſſe deberet.

loquitur ex ingenio ſuo, nã Ciceroni, optimo uiro & patriæ ſtudioſo, minime iucũdum certamen inter ciues.

Pompeium ui superat, Ceſ. laudat: addit de cupiditate ſua conueniendi, & alloquendi Ciceronis, & de itinere ad alpes

M. Cœlius s. D. M. Ciceroni. 15

E C Q V A N D O *tu hominem ineptiorem, quam tuum Cn. Pompeium, uidiſti, qui tantas turbas, qui tam nugax eſſet, commorit? ecquem autem Cæſare noſtro acriorem in rebus gerendis, eodem in uictoria * tem-*

peratiorem aut legiſti, aut audiſti? quid eſt? nunc tibi noſtri milites, qui duriſſimis, & frigidiſſimis locis, tæterrima hieme, bellum ambulando confecerunt, malis orbiculatis eſſe paſti uidentur. quid? iam, inquis, glorioſe omnia. ſi ſcias, quam ſollicitus ſum, tũ hanc meã gloriã, quæ ad me nihil pertinet, derideas. quæ tibi exponere, niſi corã non poſſum: idque celeriter fore ſpero. nam me, cũ expuliſſet ex Italia Pompeiũ, conſtituit ad urbem uocare: id quod iam exiſtimo confectũ: niſi maluit Pompeiũ Brundiſij circũſedere.* peream, ſi minima cauſſa eſt properãdi iſto mihi, quod te uidere, & omnia intima conferre diſcupio. habeo autem quã multa. hui uereor, quod ſolet fieri, ne, cum te uidero, omnia obliuiſcar. ſed tamen* quodnã ob ſcelus iter mihi neceſſarium retro ad alpes uerſus incidit? adeo, quod Intemelij in armis ſunt, neque de magna cauſſa. Belienus,* uerna Demetrij, qui ibi cum præſidio erat, Domitium quendam, nobilem illic, Cæſaris hoſpitem, a contraria factione nummis acceptis, comprehendit, & ſtrangulauit. ciuitas ad arma ijt. eo nunc* cohortibus mihi per niues eundum eſt. Vſquequaque, inquis, ſe * Domitij mali dant. Vellem quidem Venere prognatus tantum animi habuiſſet in ueſtro Domitio, quantum* ipſe cadenatus in hoc habuit. Ciceroni F. S. D. Vale.

hoc dicit, quia Cæſar, Corfinio capto, ciuibus omnibus pepercerat, in iis Domitio, Lentulo, aliis.

Id eſt, peream niſi maxima cauſſa eſt.

quodnam ob meum delictũ? cum hoc quaſi ad alicuius peccati pœnã imponatur.

olim, non cum præeſſet Intemeliis.

ſic antiqui libri: pro, cum cohortibus.

ob L. Domitiũ, Corfinij captũ.

Piecade natus, legit Oct. Pantag. egregie.

Pulſo ex Italia Pomp. ſuadet Cic. Cœlius, ne afflictam fortunam ſequatur; conſulitq. ut in aliquem locum a bello uacuum ſe recipiat. ſuaſio eſt ab utili contra honeſtũ. nam eſſe cum Pomp. eſſe [illegible] idebatur.

M. Cœlius S. D. M. Ciceroni. 16

EXANIMATVS ſum tuis litteris, quibus te nihil, niſi triſte, cogitare oſtendiſti: neque id quid eſſet, perſcripſiſti: neque non tamen, quale eſſet, quod cogitares

huic epiſtolæ reſpondet Cicero ep 16. l v.

tares, aperuiſti. has ad te illico litteras ſcripſi. Per* fortunas tuas, Cicero, per liberos te oro, & obſecro, ne quid grauius de ſalute, et incolumitate tua cōſulas. nam deos, homineſque, amicitiamq. noſtram teſtificor, me neque temere tibi prædixiſſe, neque temere monuiſſe, ſed, poſtquā Cæſarem conuenerim. ſententiamq. eius, qualis futura eſſet parta uictoria, cognouerim, te certiorē feciſſe. Si exiſtimas eandem* rationē fore Cæſari in dimittendis aduerſarijs, & condicionibus ferendis, erras. nihil, niſi atrox, & ſæuum, cogitat, atque etiam loquitur: iratus ſenatui* exiit: his interceſſionibus plane incitatus eſt. non mehercules erit deprecationi locus. quare ſi tibi tu, ſi filius unicus, ſi domus, ſi ſpes tuæ reliquæ tibi curæ ſunt; ſi aliquid apud te nos, ſi uir optimus gener tuus ualet; quorum fortunas non debes uelle conturbare: ut eā cauſſam in cuius uictoria ſalus noſtra eſt, odioſe, aut relinquere* cogamur; aut impiam cupiditatem contra ſalutē tuā habeamus. denique illud cogita; quod offenſæ fuerit, in iſta cunctatione te ſubiſſe. nunc te contra uictorem facere, quem dubijs rebus lædere noluiſti, & ad eos fugatos accedere, quos reſiſtentes ſequi nolueris, ſummæ ſtultitiæ eſt. uide, ne, dum pudet te parum* optimatem eſſe, parum diligenter, * quid optimum ſit, eligas. quod ſi totum tibi perſuadere non poſſum: ſaltem, dum, quid de* Hiſpaniis agamus, ſcitur, exſpecta: quas tibi nuncio aduentu Cæſaris* fore noſtras. quam iſti ſpem habeant amiſſis Hiſpanijs, neſcio: quod porro tuum conſilium ſit ad deſperatos accedere, non medius fidius reperio. hoc, quod tu, non dicendo, mihi ſignificaſti, Cæſar * audierat: ac ſimul atque, haue, mihi dixit, ſtatim, quid de te audiſſet, expoſuit. negaui me ſcire: ſed tamen ab eo pe-

uſurpatur hic loquendi modus in re miſera. uide ep. 1. l. 14.

ſi ita leuem fore putas in dimittendis aduerſariis, ut fuit in condicionibus de pace ferendis.

ex urbe.

nam & Cælius & Ciceronis gener Dolabella Cæſarē ſequebantur.

Adoptatū plerique uet lib.

quod ad tuam ſalutem pertineat.

proficeſcebatur in Hiſp.

Cæſar contra Pompeij legatos, ipſo Italia eiecto·

te ad Pompeiū in Græciā uēturum.

tij, ut ad te litteras mitteret, quibus maxime ad remanendum cõmoueri poſſes. me ſecum in Hiſpaniã ducit. nã, niſi ita faceret, ego prius, quã ad urbẽ accederẽ, ubicũque eſſes niſi ad te percuriſſẽ, & hoc a te præſẽs cõtẽdiſſem, atque omni ui te* retinuiſſem. Etiam atque etiã, mi Cicero, cogita, ne te, tuoſq. omnes funditus euertas: ne te ſciens, prudensq. eo demittas, unde exitum uides nullũ eſſe. quod ſi te aut uoces optimatium cõmouent; aut non nullorum hominũ* inſolentiam, & iactationẽ ferre non potes: eligas, cenſeo, aliquod opidũ* uacuũ a bello, dum hæc decernuntur, quæ iam erunt cõfecta. id ſi feceris, & ego te ſapiẽter feciſſe iudicabo; & Cæſarẽ nõ offẽdes. Vale.

ne ex Italia diſcederes.

ep. 16. l. 1. & 2. l. 9. ep. l. 16. l. 2.

Queritur, ſe Cur. amore, & Appii odio ab optima mente deſciuiſſe, & Cæſ. partes potius, quam Pomp. ſecutũ eſſe: cuius rei culpam partim in fortunã, quod in Hiſp. fuerit, quo tempore Cic. ad Pomp. in Græciam profectus eſt, partim etiam in Cicer. ipſum confert. poſtremo, quid moliatur, exponit.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 17

Ergo me potius in* Hiſpania fuiſſe tum, quã Formijs, cum tu profectus es ad Pompeium? quod utinam aut Ap. Claudius in iſta parte, aut C. Curio: cuius amicitia me paullatim in hanc portã cauſſam impoſuit. nam mihi ſentio bonam mentem* iracundia, & *amore ablatam. Tu porro, cum ad te, proficiſcens noctu Ariminum, ueniſſem, dum mihi pacis mandata das ad Cæſarem, et mirĩficũ ciuem agis, amici officium neglexiſti, neque mihi cõſuluiſti. Neque hæc dico, quod diffidam huic cauſſæ: ſed crede mihi, perire ſatius eſt, quã hos uidere. quod ſi timor ueſtræ* crudelitatis non eſſet; eiecti iampridẽ hinc eſſemus. nam hic nunc, præter feneratores paucos, nec homo, nec ordo quiſquam eſt, niſi Pompeianus. equidem iam effeci, ut maxime patres, & qui antea noſter

fuit enim cum Cæſare. ep. ſuperiore.

iracundia in Appium, amore in Curionẽ. de Appio ep. 12. de Curione ep. 6 10. 13.

minatus erat Pompeius, qui cum ipſo arma non ſumpſiſſent, pro hoſtibus habiturũ.

fuit

ſuis populus ueſter eſſet. cur hoc, inquis? immo reliqua exſpecta: uos inuitos uincere coegero. arruntanum me Catonem uos dormitis; nec hæc adhuc mihi uidemini intelligere, qua nos pateamus, & qua ſimus imbecilli. atq. hoc nullius præmij ſpe faciam, ſed quod apud me plurimum ſolet ualere *doloris, atque *indignitatis cauſſa. quid iſtic facitis? prœlium exſpectatis, quod firmiſſimũ eſt? ueſtras copias non noui: noſtri ualde depugnare, & facile algere, & eſurire conſuerunt. Vale.

huius doloris cauſſam uide apud Cæſ. l. 3. de bel. ci. Iracũdiſſimum fuiſſe Cœlium, ait Se. l. 3. c. 8. de Ira.

CICERONIS. EPISTOLARVM AD. VARRONEM. ET. ALIOS LIBER. IX

ARGVMENTVM

Aduentum cupit Varronis, quod in eius, librorumq cõſuetudine omnem ſpem repoſuerit leniendi doloris, quẽ ex afflicta rep capiebat.

M. Cicero S. D. M. Terentio Varroni I

Pli. l 16. c.

EX iis litteris, quas Atticus a te miſſas mihi legit, quid ageres, & ubi eſſes cognoui: quando autem te uiſuri eſſemus, nihil ſane ex eiſdem litteris potui ſuſpicari, in ſpẽ tamen uenio, appropinquare tuũ aduentum: qui mihi utinã ſolatio ſit. etſi tot, tantiſq. rebus urgemur, ut nullã alleuationẽ quiſquã nõ ſtultiſſimus ſperare debeat. ſed tamẽ aut tu potes me, aut ego te fortaſſe aliqua re iuuare. ſcito enim me, *poſtea quã in urbẽ uenerim, rediiſſe cũ ueteribus amicis, id eſt cũ libris noſtris in gratiã. etſi nõ iccirco eorũ uſum dimiſeram, quod iis ſuccenſerem: ſed quod eorum me ſuppudebat. uidebar enim mihi, cum me in res turbulentiſſimas, iiſſi-

uicto Pompeio Magno cũ Cæſar ex Alexandria reuerſus Ciceroni pepercisset.

quaſi onus impoſuit.

a ludis dandis.

pantheras ſignificat. ep. 9.

erat enim ex ea ſyngrapha exigẽda pecunia. uide ep. 4. & ſequenti.

*cadere non poſſe. Me tractat liberaliter; & mihi ſuo munere * negotium impoſuit. nam ſi mihi non dediſſet eas, quæ ad ludos ei aduectæ erant Africanæ; potuit * ſuperſedere. nũc, quãdo dare neceſſe eſt, uelim tibi curæ ſit, quod a te ſemper petij, ut aliquid iſtinc * beſtiarũ habeamus: Sittianãq. ſyngrapham tibi commendo, libertũ* Pilonem *iſtuc miſi, &* Diogenem *Græcũ, quibus mãdata, & litteras ad te dedi. eos tibi, & rem, de qua miſi, uelim cura habeas. nam, quam uehementer ad me * pertineat, in iis, quas tibi illi reddent, litteris ſcripſi.* Vale.

Narrat de Hirro competitore ab ædilitate deiecto, de prouinciis nihil actum ſignificat; patheras petit; M. Ferid. cõmendat; addit non nulla de Fauonio, Pompeio, Calidio.

M. Cœlius S. D. M. Ciceroni. 9

Hirrus, Lucceiæ gẽtis cognomen. ep 8.

competitorem auguratus ep. 4

de mittendo Cæſari ſucceſſore ep. 8.

ep. 4.

ut legitimo ſenatorũ numero, S. C. fieri poſſet ep. 9. l. 1

plus eſt, quam cœptũ; minus quam cõfectũ. quod euenit: & reliquit Cœliũ quæſtorẽ. ep. 15. lib. 2.

SIC *tu, inquis,* Hirrum *tractaſti? immo, ſi ſcias, quã facile, quam ne contentionis quidem minimæ fuerit; pudeat te, auſum illum unquam eſſe incedere tamquam tuum * competitorem. poſt repulſam uero riſus facit; ciuem bonum ludit, & contra Cæſarem ſententias dicit: exſpectationẽ corripit: Curionem prorſus non mediocriter obiurgatus. hac repulſa ſe mutauit. præterea, qui numquam in foro apparuerit, non multum in iudicijs uerſatus ſit, agit cauſſam liberalis, ſed raro poſt meridiem. De prouincijs quod tibi ſcripſeram * idibus Sext. actum iri, interpellat iudicium* Marcelli *conſulis deſignati. in Kal. reiecta cauſſa eſt. * ne frequentiã quidem efficere potuerãt. has litteras ad* VI. *nõ. Sept. dedi. dum ad eam diem ne * profligatum quidem quidquã eſſet. ut uideo, cauſſa hæc integra in proximum annum trãsferetur, &, quantum diuino, * relinquendus tibi erit, qui prouinciã obtineat. nã non expedietur ſucceſſio: quando Galliæ, quæ* ha-

habent interceſſorem, in eandem condicionem, quam cete ræ prouinciæ. uocãtur. hoc mihi non eſt dubium: quo tibi magis ſcripſi, ut ad hunc euentum te parares. Fere litteris omnibus tibi de pãtheris ſcripſi. turpe tibi erit, *Patiſcum Curioni decẽ miſiſſe, te non *multis partibus plures: quas ipſas Curio mihi, & alias Africanas decem donauit: ne putes illum tantum prædia ruſtica dare ſcire. tu, ſi modo, memoria tenueris, & Cibyratas accerſieris, item q. in Pamphyliam litteras miſeris: (nam ibi plures capiunt) quod uoles, efficies. hoc uehementius laboro nunc, quod ſeorſum a collega puto mihi omnia paranda. Amabo te, * impera tibi: hoc curare: ſoles libenter, ut ego, * maiorem partem nihil curæ. in hoc negotio nulla tua, niſi loquendi: cura eſt, hoc eſt imperandi, & mandandi. nam, ſimul atque erunt captæ: qui alant eas, & deportent, habes eos, quos ad Sittianam ſyngrapham miſi. puto, etiam ſi nullam ſpem mihi litteris oſtẽderis, me iſto miſſurũ alios. M. Feridium, equitem Romanum, amici mei filium, bonum, & * ſtrenuum adoleſcentem, qui, ad ſuum negotium iſtuc uenit, tibi commendo: & te rogo, ut eum in tuorum numero habeas. agros, quos fructuarios habent ciuitates, uult tuo beneficio, quod tibi facile, & honeſtum factu eſt, immunes eſſe. rogos, & bonos uiros tibi obligaris. Nolo te putare Fauonium a columnarijs * præteritum. optimus quiſque eum non fecit. Pompeius tuus aperte, Cæſarem prouinciam tenere cum exercitu, & cõſulem eſſe: tamen hanc ſententiam dixit, nullum hoc tempore s. c. faciendum: Scipio hanc, ut Kal. de prouincijs Gallijs, neu quid coniunctim, referretur. contriſtauit hæc ſententia Balbum Cornelium: & ſcio eum conqueſtum eſſe cum Scipione. Calidius in defenſione ſua fuit diſer-

ep.xı. lib.2.

ideſt, multo plures. ep.2. lib. 8.

ad Att. ep. [illegible] lib.2.

Terẽtius in Eunucho: Impera ui egomet mihi, omnia aſſentari.

ep.15 lib.9. & Cæſar li 4. de bel.Gal.

minime tardum in agendo.

in petitione magiſtratus.

diſertiſſimus, in accuſatione ſatis frigidus. Vale.*

etiam in libris de claris orat. Cicero eum frigidũ, & remiſſum in accuſationibus apellat.

ARG. Scribit de Parthici belli rumore, & de prouinciis quid putet actũ iri addit actiones Curionis de agro Cãpano. de Cic. deceſſu, affirmat ſe officiõ ſuo ſatis eſſe facturũ.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 10

M Craſſo a Parthis cæſo, quæſtor eius Caſſius in prouincia remãſerat. terminus erat Euphrates imperii Romani.

SANE QVAM *litteris* C.*. *Caſſij, & Deiotari ſumus commoti. nam Caſſius, cis* * Euphratem *copias* Par*thorum eſſe, ſcripſit; Deiotarus, profectas per Commagenem in prouinciam noſtram. ego quidem præcipuum metum, quod ad te attinebat, habui, qui ſcirem quã paratus ab exercitu eſſes, ne quod hic tumultus dignitati tuæ periculum afferret. nam de uita, ſi** paratior ab exercitu *eſſes, timuiſſem. nunc hæc exiguitas copiarum, receſſum, nõ dimicationẽ mihi tuã præſagiebat. hoc quomodo acciperẽt homines, quã probabilis neceſſitas futura eſſet; uereor etiã nũc, neque prius deſinã formidare, quã tetigiſſe te* Italiam *audiero. ſed de* Parthorum *tranſitu nunccii uarios ſermones excitarunt. alius enim, Pompeium mittendum; alius, ab urbe non remouendum; alius, Cæſarem cum ſuo exercitu: alius, conſules; nemo tamen, ex* S. C. *priuatos. conſules autem, quia uerentur ne illud* S. C. *fiat, ut** paludati exeãt; & contumelioſe præter eos *ad alium res* trãsferatur, *omnino ſenatũ haberi nolunt: uſque eo, ut parum diligentes in rep. uideãtur. ſed honeſte, ſiue** negligẽtia, *ſiue** inertia *eſt, ſiue ille, quẽ propoſui, metus, latet ſub hac tẽperãtiæ exiſtimatione, nolle prouinciam. a te litteræ non uenerunt: &, niſi Deiotari ſubſecutæ eſſet, in eam** opinionem *Caſſius uenerat; quæ diripuiſſet ipſe, ut uiderentur ab hoſte uaſtata, finxiſſe bellum, &* Arabas *in prouinciam immiſiſſe, eosq. Parthos eſſe ſenatui renunciaſſe. quare tibi*

non. n. acie cõfligũt, qui ſunt ab exercitu imparati; itaque uitam in diſcrimen nõ adducunt.

ad bellũ enim paludati exibãt. ep. 17. l. 15

negligentia uoluntatis eſt; inertia, etiam inſcitiæ. ep. 20. l. 12.

& ſane Caſſius non optime audiuit auaritiæ nomine. Plut.

ſua-

ſuadeo, quicumque eſt iſtic ſtatus rerum, diligenter, & caute perſcribas; ne aut * uelificatus alicui dicaris, aut aliquid, quod referret ſcire, reticuiſſe. Nunc exitus eſt anni: nam ego has litteras ad XVI. Kal. Dec. ſcripſi. plane nihil uideo ante Kal. Ian. agi poſſe. noſti* Marcellum, quam tardus, & parum efficax ſit, itemq. *Seruium, quam cunctator. cuiuſmodi putas hos eſſe? aut quam id, quod nolint, conficere poſſe, qui, quæ cupiunt, tamen ita frigide agunt, ut nolle exiſtimentur? nouis magiſtratibus autem, ſi Parthicum bellum erit, hæc cauſſa primos menſes occupabit. ſin autem aut non erit iſtic bellum, aut *tantum erit, ut uos, aut ſucceſſores, paruas additis copiis, ſuſtinere poſſint: Curionem uideo ſe dupliciter tacturum; primum, ut aliquid Cæſari adimat; inde, ut aliquid Pompeio tribuat, quoduis, quamlibet tenue munuſculum. Paullus porro nō humane de prouincia loquitur. huius cupiditati*occurſurus eſt Furnius noſter. plures ſuſpicari nō poſſū. Hæc noui. alia, quæ poſſunt accidere, non cerno. multa tempus afferre, & præparata multa ſcio: ſed intra fines hos, quæcumque acciderint, uertentur. Illud addo ad actiones C. Curionis, de*agro Campano: de quo negant Cæſarem laborare, ſed Pompeium ualde nolle; ne uacuus aduenienti Cæſari pateat. Quod ad tuum deceſſum attinet, illud tibi non poſſum polliceri, me curaturum, ut tibi ſuccedatur: illud certe præſtabo, ne quid amplius*prorogetur. tui conſilij eſt, ſi tempus, ſi ſenatus coget, ſi honeſte a nobis recuſari non poterit, uelis ne perſeuerare. mei officij eſt meminiſſe, qua obteſtatione * decedens, mihi, ne paterer fieri, mandaris. Vale.

aſſentando gratificatus.

M. Marcellus & Ser. Sulpicius conſules erant.

Tantū hoc loco refertur ad paruitatem: ut ep. 7. l. 1. & 31. l. 7. xi. h. l. & 14 l. 15. & Att. 29 l. 12. & Tuſ. 2. & apud Cæſ. l. 6. de bel. Gal. & l. 3. de bel. ciui. quia tribunus pl. eſſet deſignatus ep. 18. l. 5. Att. diuidendo ep. 9. l. 1. & 20. l xi.

uide ep. 8. l. 2.

ep. 1.

Supplicationes Ciceroni a ſenatu decretas ſignificat pro re in prouincia bene geſta: & quæ fuerit cuiuſque uel ſententia, uel uoluntas, docet: adſcribit etiam de rep.

M. Cœlius s. D. M. Ciceroni. II

tribunus pl.

tribunus pl. ſupplicationes in excedēdo impediebat; & tribunus erat Curio.

NON *diu, ſed acriter nos tuæ ſupplicationes torſerunt. incideramus enim in difficilem nodum. nam* Curio tui cupidiſſimus, cui omnibus rationibus comitiales eripiebantur, negabat ſe ullo modo pati poſſe,* decerni ſupplicationes; ne, ſi quid furore* Paulli *adeptus eſſet boni, ſua culpa uideretur amiſiſſe, & præuaricator cauſſæ publicæ exiſtimaretur. itaque ad pactionem deſcendimus: & confirmarunt conſules, ſe his ſupplicationibus in hunc annum non uſuros. plane, quod utriſque conſulibus gratias agas, eſt;* Paullo *magis certe. nam* Marcellus *ſic reſpondit ei, ſpem in iſtius ſupplicationibus nō habere;* Paullus*, ſe omnino in hunc annum non* edicturum.*

ſupplicationes.

Renunciatum nobis erat, Hirrum diutius dicturum. prendimus eum: non modo non fecit, ſed, cum de hoſtibus ageretur, & *poſſet rem impedire, ſi, ut numeraretur, poſtularet, tacuit. tantum* Catoni *aſſenſus eſt; qui, de te & locutus honorifice, non decrerat ſupplicationes. tertius ad hos* Fauonius *acceſſit. quare pro cuiuſque natura, & inſtituto gratiæ ſunt agendæ; his, quod * tantum uoluntatem oſtenderunt pro ſententia, cum impedire poſſent, non pugnarunt;* Curioni *uero, quod de ſuarum actionum curſu tua cauſſa deflexit. nam* Furnius*, &* Lentulus*, ut debuerunt, quaſi eorum res eſſet, una nobiſcum circumierunt, & laborarunt.* Balbi *quoque* Cornelij *operam, & ſedulitatem laudare poſſum. nam cum* Curione *uehementer locutus eſt: & eum, ſi aliter feciſſet, iniuriam* Cæſari *facturum dixit: tum eius*fidem in ſuſpicionem adduxit. decrerant, qui neque tran-*

At. ep. 1. l. 7.

Tātum pro ſaltem ut ep. 31. 9. & ſuperiori.

quaſi Curio minus bona fide cum Cæſare in gratiam rediiſ

tranſigi uolebant, Domitij, Scipiones. quibus hac re ad interceſſionem euocandam interpellantibus, uenuſtiſſime Curio reſpondit, ſe eo libenter non intercedere, quod quoſdam, qui decernerent, uideret confici nolle. Quod ad remp. attinet, in unam cauſſã omnis cõtẽtio coniecta eſt: de prouincijs inquam adbuc eſt. incubuiſſe cum ſenatu Pompeius uidetur, ut Cæſar ante id. Nou. decedat. Curio omnia potius ſubire conſtituit, quam id pati: ceteras ſu as abiecit actiones. noſtri porro, quos tu bene noſti, ad extremum certamen rem deducere non audent. ſcena rei totius hæc. Pompeius, tamquã Cæſarem non impugnet, ſed, quod illi æquum putet, conſtituat, ait Curionem quæ rere diſcordias. ualde autẽ non uult, & plane timet, Cæſa rem conſulem deſignari prius, quam exercitum, & prouinciam tradiderit: accipitur ſatis male a Curione: & totus eius ſecundus* conſolatus exagitatur. hoc tibi dico: ſi omnibus rebus prement Curionem, Cæſar defendetur: interceſſorem ſi, quod uidentur, reformidabunt, Cæſar, quoad uolet, manebit. quam quiſque ſententiam dixerit, in commentario eſt rerum urbanarum: e quo tu, quæ digna ſunt, ſeliges: multa tranſi, in primis ludorum* exploſiones, & funerum, & ceterarum ineptiarum plura habet inutilia. denique malo in hanc partem errare, ut, quæ non deſideras, audias, quam quidquam, quod opus eſt, prætermittatur. Tibi curæ fuiſſe de Sittiano negotio, gaudeo, ſed, quando ſuſpicaris minus certa fide eos tibi niſos: tamquam procurator ſic agas, rogo. Vale.*

ſet, niſi ei de ſupplicationibus Ciceronis gratificaretur.

optimates.

in quo multa Cæſari dederat, quæ nunc idem cõtra ius eripere uellet.

ingredientibus in theatrum plauſus dabatur, popularibus æquals, ceteris cum ſibilo, & ſtrepitu, epiſt. 2.

Queritur de Appii Claudii iniuriis.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 12

P V D E T *me tibi confiteri, & quæri de* Appij, *hominis ingratiſſimi, iniurijs, qui me odiſſe, quia ma-*

gna mihi debeat beneficia,cœpit:& ,cum homo auarus eſſet, ut ea ſolueret,ſibi imperare nõ poſſet;occultum bellũ mihi indixit,ita occultũ tamen,ut multi mihi renunciarent,& ipſe facile animaduerterẽ male eum de me cogitare. post ea quã uero comperi eũ* collegiũ tentaſſe,deinde aperte cũ quibuſdã locutũ,cum L.* Domitio,ut nunc eſt,mihi inimiciſſimo homine;deliberare uelle, hoc munuſculum deferre Cn.* Pompeio:ipſum reprehenderem,& ab eo deprecarer iniuriam,quẽ uitã mihi debere putarẽ, impetrare me a non potui.* quid ergo eſt? tamen, quaſi aliquid,amicis,qui teſtes erant meorũ in illum meritorũ,locutus ſum.poſtea quam illum,ne cui ſatisfaceret quidem,me dignum habere ſenſi;malui* collegæ eius,homini alieniſſimo mihi,& propter amicitiã tuã,nõ æquiſſimo, me obligare,quam illius ſimiæ uultum ſubire.id poſtquã reſciit,incanduit;& me cauſſam inimicitiarũ quærere clamitauit;ut,ſi mihi in pecunia minus ſatisfeciſſet,per hanc ſpeciem ſimultatis eum conſectarer . poſtea non deſtitit accerſere palam Seruium accuſatorẽ, inire cũ Domitio conſilia. quibus cum parum procederet,ut ulla lege mihi ponerent accuſatorẽ; compellari ea lege me uoluerunt, qua dicere non poterant. inſolentiſſimi homines ſummis Circenſibus * ludis meis poſtulandum me lege Scantinia curant.uix hoc erat Pola elocutus,cum ego Appiũ cenſorẽ eadem lege poſtulaui. quod melius caderet,nihil uidi . nam ſic eſt a populo,& non infimo quoque approbatum, ut maiorem Appio* dolorem,fama, quam poſtulatio, attulerit . præterea cœpi ſacellum, in domo quod eſt,ab eo petere. Conturbat me mora ſerui huius, qui tibi litteras attulit. nam,acceptis prioribus litteris, amplius quadraginta manſit . Quid tibi ſcribam, neſcio. Scis

augurum .

qui Appii collega fuerat in conſulatu . ſuſpicor de mẽ dorũ,Defer re munuſculũ, eſt apud Cœlium,accuſare. ep.8.

genus loquendi , a Liuio et uſurpatũ.l. 44.

L. Pitonis, qui Appij collega erat in cẽſura. Dio.l.40.

quos Cœlius ædilis dabat. ſed puto gloſſema eſſe.

erat enim Scãtinia lex de concubitu puerorum.

*Scis Domitio diem timori eſſe? exſpecto ualde, et quam primum uidere cupio. A te peto, ut meas iniurias proinde doleas, ut me exiſtimas & dolere, & ulciſci tuas ſolere. Vale. — ſimiliter locutus, ep. 14.

Gratulatur affinitate Dolabellæ de Cur. interceſſione, & de prouinciis quid actum ſit, ſignificat, & de Hortenſii grauiter iam morte nunciat.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 13

GRATVLOR tibi affinitate* uiri medius fidius optimi. nam hoc ego de illo exiſtimo. cetera porro, quibus adhuc ille ſibi parum utilis fuit, & ætate iam ſunt decurſa; & cōſuetudine, atque auctoritate tua, pudore* Tulliæ ſi qua reſtabunt, confido celeriter ſublatum iri. non eſt enim pugnax uitijs, neque hebes ad id, quod melius ſit, intelligendum. deinde, quod maximum eſt, ego illum ualde amo. Vides Cicero Curionem noſtrum lautum interceſſionis de prouincijs exitum habuiſſe? nam cum de* interceſſione referretur; quæ relatio fiebat ex s. c. primaq. M. Marcelli ſententia pronunciata eſſet, qui agendum cum tribunis pl. cenſebat: frequens ſenatus in* alia omnia iit. ſtomacho eſt ſcilicet Pompeius Magnus nunc ita languenti, ut uix id, quod ſibi placeat, reperiat. trāſierant illuc, ut ratio eſſet eius habenda, qui neque exercitum, neque prouincias traderet. quemadmodum hoc Pompeius laturus ſit, cum cognoſcat, quidnam reip. futurum ſit, ſi aut ∴ non curet, uos ſenes diuites uideritis. Q.* Hortenſius, cum has litteras ſcripſi, animam agebat. Vale.

Dolabellæ. ep. 16. l. 2.

uide ep. 15. l. 2.

Interceſſerat Curio, ne S C. fieret de ſucceſſore ante tēpus Cæſari mittendo.

pro diſſenſit. uide ep. 2. l. 1.

orator ille ſummus Ciceronis æmulus. de quo uide in Bruto.

ARG Hæc epiſtola multa complectitur, de L. Domitii Ahenobarbi repulſa in auguratu, de Saturnino ab Cn. Domitio Caluino accuſato, de Pōpeii, Cæſarisq. diſcordia, de Appii ad corrigendam ciuitatem ridicula diligentia.

M. Cœlius S. D. M. Ciceroni. 14

TANTI non ſuit* Arſacen capere,* Seleuceã expugnare, ut earũ rerũ, quæ hic geſtæ ſũt, ſpectaculo careres. numquam tibi oculi doluiſſent, ſi in repulſa Domitij uultum uidiſſes. magna illa comitia fuerunt: & plane ſtudia ex partium ſenſu apparuerunt. perpauci, neceſſitudinem ſecuti, officium præſtiterunt: itaque mihi eſt Domitius inimiciſſimus, ut ne familiarem quidem ſuum quemquam tam oderit, quàm me; atque eo magis, quod per iniuriam ſibi putat ereptũ, cuius ego auctor fuerim. nũc furit tam ganiſos homines ſuũ dolorem, unumq. me ſtudioſiorem* Antonij. Nam Cn. Saturninum adoleſcentem ipſe Cn. Domitius reum fecit, ſanequam ſuperiore a uita inuidioſum, quod iudicium nunc in exſpectatione eſt, etiam in bona ſpe, poſt Sext. Peducæi abſolutionem. De ſumma rep. ſæpe tibi ſcripſi me annum pacem non uidere: &, quo propius ea contentio, quam fieri* neceſſe eſt, accedit; eo clarius id periculum apparet. propoſitum hoc eſt, de quo, qui rerum potiuntur, ſũt dimicaturi: quod Cn. Pompeius conſtituit non pati, C. Cæſarem conſulem aliter fieri, niſi exercitum, & prouincias tradiderit: Cæſari autem perſuaſum eſt, ſe ſaluum eſſe non poſſe, ſi ab exercitu receſſerit. fert illam tamen condicionem, ut ambo exercitus tradant. ſic illi* amores, & inuidioſa coniunctio non ad occultam recedit obtrectationem, ſed ad bellum ſe erumpit. neque, mearum rerum quid conſilij capiam, reperio. quod non dubito, quin te quoque hæc deliberatio ſit perturbatura. nam mihi cum hominibus his & gratia, & neceſſitudo eſt. tum cauſſam illam, non homines, odi. illud te non arbitror fugere, QVIN homines in diſſenſione domeſtica debeant,

quam

quia Cicero cũ Parthis bellum gerebat, quorũ rex Arſaces, regia Seleucia. nã, ut Aegyptij reges Ptolemæi, ſic oẽs apud Parthos Arſacidæ.

cõpetitoris ſui qui auguratũ obtinuit. l. 8. de bello Gal. & hic ep 22 l. 12. & Phil 2. & Plut. in Ant.

erat enim illa inter Pompeiũ, & Cæſarem uoluntaria potius quam neceſſaria contẽtio.

cum ſe Pompeius, & Cæſar non ſolũ amicitia, ſed etiã affinitate iunxerunt, bonis omnibus inprobantibus, quod coniunctio cõtra rẽp. uidebatur.

quam diu ciuiliter ſine armis certetur, honeſtiorem ſequi partem; ubi ad bellum, & caſtra uentum ſit, firmiorem; & id melius * ſtatuere, quod tutius ſit. In hac diſcordia uideo Cn. Pompeium ſenatum, quique * res iudicant, ſecum habiturum; ad Cæſarem omnes, qui cum timore, aut mala ſpe uiuant, acceſſuros: exercitum conferendum non eſſe. omnino ſat ſpatij ſit ad conſiderandas utriuſque copias, & ad eligendam partẽ. Prope oblitus ſum, quod maxime fuit ſcribendum. Scis Appium cenſorem hic oſtenta * facere? de ſignis, & tabulis, de agri modo, de ære alieno acerrime agere? perſuaſum eſt ei, cenſuram lomentum, aut nitrum eſſe, errare mihi uidetur. nam ſordes eluere uult, uenas ſibi omnes, & uiſcera aperit: curre, per deos, atque homines; & quamprimum hæc riſum ueni: legis Scantiniæ * iudicium apud Druſum fieri: Appium de tabulis, & ſignis agere. crede mihi, eſt properandum. Curio noſter ſapienter id, quod remiſit de ſtipendio Pompeij feciſſe exiſtimatur. ad ſummam queris, quid putem futurum? ſi alteruter eorum ad Parthicum bellum non eat, uideo magnas impendere diſcordias: quas ferrum, & uis iudicabit. uterque & animo, & copijs eſt paratus. ſi ſine ſummo periculo fieri poſſet, magnum, & * iucundum tibi fortuna ſpectaculum parabat. Vale.

quod ipſe ſtatuit. uide ep. ſequenti.

ita loquebantur, cum ita iudices ſignificarent. exempla non deſunt.

cum bonum ciuem ſimulat.

iudicẽ eſſe Druſum, qui reus eſſe deberet.

loquitur ex ingenio ſuo, nã Ciceroni, optimo uiro & patriæ ſtudioſo, minime iucũdum certamẽ inter ciues.

Pompeium uituperat, Cæſ. laudat: addit de cupiditate ſua conueniendi, & alloquendi Ciceronis, & de itinere ad alpes

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 15

Ecqvando tu hominem ineptiorem, quam tuum Cn. Pompeium, uidiſti, qui tantas turbas, qui tam nugax eſſet, commorit? ecquem autem Cæſare noſtro acriorem in rebus gerendis, eodem in uictoria * tem-

peratiorem aut legiſti, aut audiſti? quid eſt? nunc tibi noſtri milites, qui duriſſimis, & frigidiſſimis locis, tæterrima hieme, bellum ambulando confecerunt, malis orbiculatis eſſe paſti uidentur. quid? iam, inquis, glorioſe omnia. ſi ſcias, quam ſollicitus ſum, tũ hanc meã gloriã, quæ ad me nihil pertinet, derideas. quæ tibi exponere, niſi corã non poſſum: idque celeriter fore ſpero. nam me, cũ expuliſſet ex Italia Pompeiũ, conſtituit ad urbem uocare: id quod iam exiſtimo confectũ: niſi maluit Pompeiũ Brundiſij circũſedere. *peream, ſi minima cauſſa eſt properãdi iſto mihi, quod te uidere, & omnia intima conferre diſcupio. habeo autem quã multa. hui uereor, quod ſolet fieri, ne, cum te uidero, omnia obliuiſcar. ſed tamen* quodnã ob ſcelus iter mihi neceſſarium retro ad alpes uerſus incidit? adeo, quod Intemelij in armis ſunt, neque de magna cauſſa. Belienus,* uerna Demetrij, qui ibi cum præſidio erat, Domitium quendam, nobilem illic, Cæſaris hoſpitem, a contraria factione numis acceptis, comprehendit, & ſtrangulauit. ciuitas ad arma ijt. eo nunc* cohortibus mihi per niues eundum eſt. Vſquequaque, inquis, ſe * Domitij mali dant. Vellem quidem Venere prognatus tantum animi habuiſſet in ueſtro Domitio, quantum* ipſe cadenatus in hoc habuit. Ciceroni F. S. D. Vale.

> hoc dicit, quia Cæſar, Corfinio capto, ciuibus omnibus pepercerat, in ijs Domitio, Lentulo, aliis.
>
> Id eſt, peream niſi maxima cauſſa eſt.
>
> quodnam ob meum delictũ? cum hoc quaſi ad alicuius peccati pœnã imponatur.
>
> olim, no n cum præeſſet Intemeliis.
>
> ſic antiqui libri: pro, cum cohortibus.
>
> ob L. Domitiũ, Corfinij captũ.
>
> Pſecade natus, legit Oct. Pantag. egregie.

Pulſo ex Italia Pomp. ſuadet Cic. Cœlius, ne afflictam fortunam ſequatur; conſulitq. ut in aliquem locum a bello uacuum ſe recipiat. ſuaſio eſt ab utili contra honeſtũ. nam eſſe cum Pomp. eſ... uidebatur.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 16

EXANIMATVS ſum tuis litteris, quibus te nihil, niſi triſte, cogitare oſtendiſti: neque id quid eſſet, perſcripſiſti: neque non tamen, quale eſſet, quod cogitares

> huic epiſtolæ reſpondet Cicero ep 16. l. v.

tares

ſares, aperuiſti. has ad te illico litteras ſcripſi. Per* fortunas tuas, Cicero, per liberos te oro, & obſecro, ne quid grauius de ſalute, et incolumitate tua cõſulas. nam deos, hominesque, amicitiamq. noſtram teſtificor, me neque temere tibi prædixiſſe, neque temere monuiſſe, ſed, poſtquã Cæſarem conuenerim, ſententiamq. eius, qualis futura eſſet parta uictoria, cognouerim, te certiorẽ feciſſe. Si exiſtimas eandem* rationẽ fore Cæſari in dimittendis aduerſarijs, & condicionibus ferendis, erras. nihil, niſi atrox, & ſæuum, cogitat, atque etiam loquitur: iratus ſenatui* exiit: his interceſſionibus plane incitatus eſt. non mehercules erit deprecationi locus. quare ſi tibi tu, ſi filius unicus, ſi domus, ſi ſpes tuæ reliquæ tibi curæ ſunt; ſi aliquid apud te nos, ſi uir optimus gener tuus ualet; quorum fortunas non debes uelle conturbare: ut eã cauſſam in cuius uictoria ſalus noſtra eſt, odioſe, aut relinquere* cogamur; aut impiam cupiditatem contra ſalutẽ tuã habeamus. denique illud cogita; quod offenſæ fuerit, in iſta cunctatione te ſubiſſe. nunc te contra uictorem facere, quem dubijs rebus lædere noluiſti, & ad eos fugatos accedere, quos reſiſtentes ſequi nolueris, ſummæ ſtultitiæ eſt. uide, ne, dum pudet te parum* optimatem eſſe, parum diligenter,* quid optimum ſit, eligas. quod ſi totum tibi perſuadere non poſſum: ſaltem, dum, quid de* Hiſpanis agamus, ſcitur, exſpecta: quas tibi nuncio aduentu Cæſaris fore noſtras. quam iſti ſpem habeant amiſſis Hiſpanijs, neſcio: quod porro tuum conſilium ſit ad deſperatos accedere, non medius fidius reperio. hoc, quod tu, non dicendo, mihi ſignificaſti, Cæſar* audierat: ac ſimul atque, haue, mihi dixit, ſtatim, quid de te audiſſet, expoſuit. negaui me ſcire: ſed tamen ab eo pe-

uſurpatur hic loquendi modus in re miſera. uide ep. 1. l. 14.

ſi ita leuem fore putas in dimittendis aduerſariis, ut fuit in condicionibus de pace ferendis.

ex urbe.

nam & Cœlius & Ciceronis gener Dolabella Cæſarẽ ſequebantur.

Adoptatũ plerique uet lib. quod ad tuam ſalutem pertineat.

proficeſcebatur in Hiſp. Cæſar contra Pompeij legatos, ipſo Italia eiecto.

te ad Pompeiũ in Græciã trãſiturum.

ſuis populus ueſter eſſet. cur hoc, inquis? immo reliqua exſpecta: uos inuitos uincere coegero. arruntanum me Catonem uos dormitis; nec hæc adhuc mihi uidemini intelligere, qua nos pateamus, & qua ſimus imbecilli. atq. hoc nullius præmij ſpe faciam, ſed quod apud me plurimum ſolet ualere *doloris, atque *indignitatis cauſſa. quid iſtic facitis? prœlium exſpectatis, quod firmiſſimũ eſt? ueſtras copias non noui: noſtri ualde depugnare, & facile algere, & eſurire conſuerunt. Vale.

huius doloris cauſſam uide apud Cæſ. l. 3. de bel. ci. Iracũdiſſimum fuiſſe Cœlium, ait Se. l. 3. c. 8. de Ira.

CICERONIS. EPISTOLARVM AD. VARRONEM. ET. ALIOS LIBER. IX

ARGVMENTVM

Aduentum cupit Varronis, quod in eius, librorumq cõſuetudine omnem ſpem repoſuerit leniendi doloris, quẽ ex afflicta rep capiebat.

M. Cicero s. d. M. Terentio Varroni I

Pli. l 16. ca. 8.

EX IIS litteris, quas Atticus a te miſſas mihi legit, quid ageres, & ubi eſſes cognoui: quando autem te uiſuri eſſemus, nihil ſane ex eiſdem litteris potui ſuſpicari, in ſpẽ tamen uenio, appropinquare tuũ aduentum: qui mihi utinã ſolatio ſit. etſi tot, tantiſq. rebus urgemur, ut nullã alleuationẽ quiſquã nõ ſtultiſſimus ſperare debeat. ſed tamẽ aut tu potes me, aut ego te fortaſſe aliqua re iuuare. ſcito enim me, *poſtea quã in urbẽ uenerim, rediſſe cũ ueteribus amicis, id eſt cũ libris noſtris in gratiã. etſi nõ iccirco eorũ uſum dimiſeram, quod ijs ſuccenſerem: ſed quod eorum me ſuppudebat. uidebar enim mihi, cum me in res turbulentiſſimas,

uicto Pompeio Magno cũ Cæſar ex Alexandria reuerſus Ciceroni peperciſſet.

iiſſi-

infideliſſimis ſociis, demiſiſſem, præceptis illorũ non ſatis paruiſſe. ignoſcunt mihi; reuocant in conſuetudinem priſtinam; teque, quod in eo permanſeris, ſapientiorem, quam me, dicunt fuiſſe. quamobrem, quando placatis his utor, uideor ſperare debere, ſi te uiderim, & ea, quæ premant, & ea, quæ impendeant, me facile tranſiturum. quamobrem, ſiue in Tuſculano, ſiue in Cumano ad te placebit, ſiue, quod minime uelim, Romæ;* dummodo ſimul ſimus, perficiam profecto, ut id utrique noſtrum commodiſſimum eſſe uideatur.* Vale.

non ualde ſe Vario immiſcu it ciuilibus bellis, uide ep. 6.

ep. 1. l. 9.

Diutius retentæ ep. cauſſã exponit: deinde ſuadet, ſibiq. ita ſtatutũ affirmat, ut hominum frequentiam uitet, dum gratulatio ob Africanæ uictoriæ nuncium deferueſcat; ſuumq. iuuandę quoquo modo reip. deſiderium declarat.

Cicero s. D. Varroni. 2

Caninivs,* *idem tuus, &* idem noſter cum ad me perueſperi ueniſſet, & poſtridie mane ad te iturum eſſe dixiſſet; dixi ei me daturum aliquid mane, & ut peteret, rogaui. conſcripſi epiſtolam noctu: nec ille ad me rediit. oblitum credidi. attamen eã ipsã epiſtolã miſiſſem per meos, niſi audiſſem ex eodem, poſtridie te mane e Tuſculano exiturum. at * tibi repente, paucis poſt diebus, cum minime expectarẽ, uenit ad me Caninius mane; proficiſci ad te ſtatim, dixit. etſi erat* ἕωλος *illa epiſtola, præſertim tantis poſtea nouis rebus allatis: tamen perire meam*lucubrationem nolui, & eam ipſam Caninio dedi: ſed cum eo, & homine docto, & amantiſſimo tui, locutus ea ſum, quæ pertuliſſe illum ad te exiſtimo. Tibi autem idẽ conſilii do, quod mihimet ipſi; ut uitemus oculos hominum, ſi linguas minus facile poſſumus. qui n. uictoria ſe efferunt, quaſi uictos nos intuentur: qui autem uictos eſſe noſtros moleſte ferunt, nos dolent* uiuere.*

ſic legitur in tribus antiq. li. ſic etiam locutus eſt l. 2 de Diu. Marcellus, idem imperator, idem augur.

Tibi, ornamenti cauſſa poſitũ ut ep. 2. l. 8. & Att. ep. 14. l. 10 & ep 6. ad M. Brutum.

lucubratio proprie, quia noctu ſcripta fuerat.

uide ep. 5.

Queres

Quæres fortaſſe, cur, cum hæc in urbe ſint, non abſim, quẽadmodum tu. tu enim ipſe, qui me, & alios prudentia uincis, omnia, credo, uidiſti: nihil omnino te feſellit, Quis eſt tam* lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat? nuſquam incurrat? Ac mihi quidem iampridem uenit in mentem, bellum eſſe, aliquo exire, ut ea, quæ agebãtur hic, quæq. dicebantur, nec uiderẽ, nec audirẽ. ſed * ea lumniabar ipſe: putabam, qui obuiam mihi ueniſſet, ut cuique commodum eſſet, ſuſpicaturum, aut dicturum etiam, ſi non ſuſpicaretur: Hic aut metuit, & ea re fugit; aut aliquid cogitat, & habet nauem paratam. denique, leuiſſime qui ſuſpicaretur, & qui fortaſſe me nouiſſet optime, putaret me idcirco diſcedere, quod quoſdam homines * oculi mei ferre non poſſent. Hæc ego ſuſpicans, adhuc Romæ maneo: & tamen λελησότως conſuetudo diuturna* callum iam obduxit ſtomacho meo. Habes rationem mei conſilij. tibi igitur hæc* Cenſeo latendum tantiſper ibidem, dum deferueſcat hæc gratulatio, & ſimul dum audiamus, quemadmodum negotium confectum ſit: confectum enim eſſe exiſtimo. magni autem intererit, qui fuerit uictoris animus, qui exitus rerum. quamquam, quo me coniectura ducat, habeo: ſed exſpecto tamen. te uero nolo, niſi ipſe* rumor iam raucus erit factus, ad Baias uenire. erit enim nobis honeſtius etiam: cum hinc diſceſſerimus, uideri ueniſſe in illa loca ploratum potius, quã natatũ. Sed hæc tu melius: modo* ſtet nobis illud, una uiuere in ſtudijs noſtris, a quibus *antea delectationẽ modo petebamus, nunc uero ẽt ſalutem: non deeſſe, ſi quis adhibere uolet non modo ut architectos, uerum etiam ut fabros ad ædificandam remp. potius libenter accurrere: ſin nemo utetur opera, tamen

& ſcri-

unde adagiũ. Lynceo perſpicacior.

ſuſpicabar falſa fortaſſe.

uide ep. 18. l. 8. & l. 8.

ep. 5. l. 4.

quòd in urbe maneam.

de Africana Cæſaris uictoria.

in uita Attici, in extremo.

ep. 3. l. 4. & 31. h. l. & 13. & 21. l. 5 & 12. l. 6. & 28. l. 13.

& ſcribere, & legere πολιτείας; &, ſi minus in curia atq; in foro, at in litteris, & libris, ut doctiſſimi ueteres fecerũt, *nauare remp. & de moribus, ac legibus quærere. Mihi hæc uidentur. tu quid ſis acturus, & quid tibi placeat, pergratum erit, ſi ad me ſcripſeris.

Grauare rep. habent ueteres libri multi legendum fortaſſe, Iuuare rep.

Scribit ſe iturum ad Varronem: ſed homines reprehenſuros, dicit ſi, cum reſp. ſit miſerrima, ab urbe abſint. & in uillis otio fruantur, ſe tamen eorum inſcitiam negligere, & in ſtudiis omnino cum Varrone uicturum.

Cicero s. D. Varroni. 3

ETSI, quid ſcriberem, non habebam: tamẽ Cauinio ad te eunti non potui nihil dare. quid ergo potiſſimũ ſcribam? quod uelle te puto, cito me ad te eſſe uenturum. etſi uide quæſo, ſatis ne rectum ſit, nos, hoc tanto incẽdio ciuitatis, in iſtis locis eſſe. dabimus ſermonem iis, qui neſciunt nobis, quocũque in loco ſimus, eundem cultũ, eundẽ uictũ eſſe. *quid refert? tamen in ſermonẽ incidemus. ualde id, *credo, laborandũ eſt, ne, cũ omnes in omni genere & ſcelerum, & flagitiorum uolutentur, noſtra nobiſcum, aut inter nos ceſſatio uituperetur. ego uero, neglecta *barbarorũ inſcitia, te perſequar. quamuis enim hæc ſint miſera, quæ ſunt miſerrima: tamen artes noſtræ neſcio quo modo nunc uberiores fructus ferre uidẽtur, quã olim ferebant: ſiue quia nulla nunc in re alia* acquieſcimus ſiue quod grauitas morbi facit, ut medicinæ egeamus, eaq. nunc appareat, cuius uim non ſentiebamus, cũ ualebamus. Sed quid ego hæc ad te, cuius domi naſcuntur, γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας? nihil ſcilicet, niſi ut, reſcribens aliquid, me exſpectares. ſic igitur facies. Vale.

hæc eſt ep. quã in proxima ſup. uocat ἔωλον: ideoq. collocari ante illã debuit.

Phil 9.

ironia, qua corrigit ſuperiorẽ proximam ſententiam.

indoctorũ hominum.

uide ep. 3. l. 4. & 2. & h. l.

De Varr. aduentu ex Diodori philoſophi ſent. iocatur. nam id l. de Fat. Diod. opinionem improbans, Chryſip. aſſentitur.

Cicero s. D. Varroni. 4

Περὶ δυνατῶν me ſcito κατὰ Διόδωρον κρίνειν. quapropter, ſi uenturus es, ſcito, neceſſe eſſe te uenire: ſin autem non es, τῶν ἀδυνάτων eſt te uenire. nunc uide, utra te κρίσις magis delectet, Chryſippias hæc, quam noſter Diodorus, non concoquebat. ſed de his etiam rebus, otioſi cum erimus, loquemur. hoc etiã eſt κατὰ Κρύσιππον δυνατόν.* De Coſtio *mihi gratum eſt: nam id etiam* Attico *mandarã.* Tu *ſi minus ad nos, nos accurremus ad te. ſi hortum in bibliotheca habes, nihil deerit.* Vale.

de hoc Diodoro, & de Chryſippo, uide Ci. in l. de Fat. & Hier. in dia. aduerſus Pelag. ... de hoc Diodoro Stoico philoſophico Ciceronis magiſtro, l. 1. de nat. de. & in Bruto.

Probat & diem quo conuenturi ſunt, & Varronis, ſuumq. conſiliũ, quod ſemel, a Cæſ. uicti, ab armis diſceſſerunt.

Cicero s. d. Varroni. 5

M I H I* *uero, ad nonas, bene maturum uidetur fore, neque ſolum propter rem, ſed etiam propter anni tempus. quare diem iſtum probo: itaque eundem ipſe ſequar. conſilij noſtri,* ne ſi eos quidem, qui id ſecuti non ſunt, non pæniteret, nobis pænitendum putarem. ſecuti enim ſumus non ſpem, ſed* officium; reliquimus autem non officium, ſed deſperationem. ita uerecundiores fuimus, quam qui ſe domo non commouerunt; ſaniores, quam qui, amiſſis opibus, domum non reuerterunt. ſed nihil minus fero, quam ſeueritatem* otioſorum: et, quoquo modo res ſe habet, magis illos uereor qui in bello occiderunt, quam hos curo, quibus non ſatisfacimus, quia uiuimus.* Mihi *ſi ſpatium fuerit in* Tuſculanum *ante nonas ueniendi, iſtic te uidebo: ſin minus, perſequar in* Cumanum; *& ante te certiorem faciam, ut lauatio parata ſit.* Vale.

uide ep. 6. l. 4. & 30. l. 7.

Phil. 12.

uide ep. 1. l. 6.

qui reprehendebant eos, qui extrema belli ciuilis perſequi noluerunt. ep. xi.

Nunciat Cæſ. aduentũ, & belli ciuilis cauſſam in Põp. potius, quam in Cæſ. confert. Varr. autem laudat, quod ſe ab armis ad ſtudia, quaſi a tempeſtate in portum contulerit.

Cicero s. D. Varroni. 6

aduentus Cæſaris ex Africa.

CANINIVS *noſter me tuis uerbis admonuit, ut ſcriberem ad te, ſi quid eſſet, quod putarem te ſcire oportere. Eſt igitur* aduentus in exſpectatione. neque tu id ignoras. ſed tamen, cum ille ſcripſiſſet, ut opinor, ſe in Altenſe uenturum, ſcripſerunt ad eum ſui, ne id faceret: multos ei moleſtos fore, ipſumq. multis: Oſtiæ, uideri cõmodius, eũ exire poſſe. id, ego non intelligebam, quid intereſſet: ſed tamen Hirtius mihi dixit, & ſe ad eum, et Balbum, & Oppium ſcripſiſſe, ut ita faceret, homines, ut cognoui, amantes tui: hoc ego icirco noſſe te uolui, ut ſcires, hoſpitium tibi ubi parares, uel potius utrobique. quid enim ille facturus, incertum eſt. & ſimul* oſtentaui tibi, me iſtis eſſe familiarem, & conſilijs eorum intereſſe. quod ego cur nolim, nihil uideo.* N ON *enim eſt idẽ, ferre, ſi quid ferẽdũ eſt, & probare, ſi quid probãdũ non eſt. etſi, quid non probem quidem, neſcio præter initia rerum. nam hæc in uoluntate fuerunt. uidi enim (nã tu* aberas) noſtros amicos * cupere bellum, hunc autẽ non tam cupere, quam non timere. ergo hæc conſilij fuerunt, reliqua neceſſaria. uincere autem aut hos, aut illos, neceſſe eſt. Scio te ſemper mecum in luctu fuiſſe, cum uideremus, quam illud ingens malum alter utrius exercitus ex ducum interitu: tum uero,* extremum malorum omnium eſſe ciuilis belli uictoriam: quam quidem ego etiam illorum timebam, ad quos ueneramus, * crudeliter enim otioſis minabantur: eratq. iis, & tua inuiſa uoluntas, & mea oratio. nunc uero ſi eſſent noſtri* potiti, ualde intemperantes fuiſſent: erant enim nobis perirati: quaſi quidquam de noſtra ſalute decreuiſſemus, quod nõ idem illis cenſuiſſemus; at quaſi utilius reip. fuerit, eos*

etiam

cum ſcripſerim tibi quid mihi Hirtius dixerit: quæ fuit quaſi oſtentatio quædam familiaritatis cũ Hirtio.

Põpeii legatus in Hiſpania. ad Att. ep. 1. & 14. l. 4. 21. l. 6. & 11. l. 16.

ep. 9. l. 4.

ep. 14. l ult. l. 4 ult. l 8 & Att. ep 6. l xi. & Cæſ lib. 1. de bel ci.

in Africa.

etiam ad beſtiarum auxilium confugere, quam uel mori, uel cum ſpe ſi non optima, ut aliqua tamen uiuere. At in perturbata rep. uiuimus. quis negat? ſed hæc uiderint ij, qui nulla ſibi ſubſidia ad omnes uitæ ſtatus parauerunt. huc enim ut uenirem ſuperior longius, quam uolui, fluxit oratio. cum enim te ſemper magnum hominem duxi; tum, quod his tempeſtatibus es prope ſolus in portu, fructumq. doctrinæ percipis eos, qui maximi ſunt, ut ea conſideres, eaq. tractes, quorum & uſus, & delectatio eſt omnibus* iſtorum & actis, & uoluptatibus anteponenda. equidem hos tuos Tuſculanenſes dies* inſtar eſſe uitæ puto: libenterq. omnibus omnes opes conceſſerim, ut mihi liceat, ui nulla interpellante, iſto modo uiuere. quod nos quoque imitamur, ut poſſumus, & in noſtris ſtudijs libentiſſime conquieſcimus.* QVIS *enim hoc non dederit nobis; ut opera noſtra patria ſiue non poſſit uti, ſiue nolit, ad eam uitam reuertamur; quam multi docti homines fortaſſe, non recte, ſed tamen multi, et reip. præponendā putauerūt? quæ igitur ſtudia, magnorū hominū ſententia, uacationē habent* et publici muneris, ijs, cōcedēte rep. cur nō abutamur? Sed plus facio, quā Caninius mādauit. is. n. ſi quid ego ſcirē, rogarat, quod tu neſcires: ego tibi ea narro, q̄ tu melius ſcis, quā ipſe, qui narro. faciā ergo illud, quod rogatus ſum, ut eorū, quæ tēporis huius ſint, quæ tua audiero, ne quid ignores. Vale.*

ad Iubæ regis elephantos. ep. 3. l. 7.

ep. 1.

Cæſarianorū, qui ob uictoriā lætisſimi ſunt.

inſtar mortis, l. 2. de Off.

non concedere uidetur; cū ſcilicet, reoue [illegible]nis, quæ nunc perditæ ſunt, officium; atq; operam a ciuibus exigit.

Maturum iam eſſe ait, ut ab urbe diſcedat: & de Cæſaris ex Africano bello redeuntis itinere rumores quoſdam nunciat.

Cicero s. D. Varroni. 7

C E N A B A M *apud Seiū, cum utrique noſtrum redditæ ſunt a te litteræ. Mihi uero iam maturum uidetur: nam, quod antea* te calumniatus ſum, indicabo malitiā meam.*

Te uidetur abundare.

meam, uolebam prope alicubi eſſe te: ſi quid bone ſalutis σύν τε δύ' ἐρχομένω, nunc, quando confecta ſunt omnia, dubitandum non eſt, quin equis uiris. nam, ut audiui de * Lucio Cæſare filio, mecum ipſe: Quod hic mihi faciet * patri? itaque non deſino apud iſtos, qui nunc dominantur, cenitare. quid faciam? tempori ſeruiendum eſt. Sed ridicula miſſa, præſertim cum ſit nihil, quod rideamus.

a Cæſare occiſo. Suet.

ex And. Ter.

„ Africa terribili tremit, horrida terra, tumultu.

itaque nullum eſt ἀποπρούργμενον, quod non uerear. Sed, quod quæris, quando, qua, quo: nihil adhuc ſcimus: iſthuc ipſum de Baijs: non nulli dubitant, an per Sardiniam ueniat. illud enim adhuc * prædium ſuum non inſpexit: nec ullum habet deterius, ſed tamen non contemnit. ego omnino magis arbitror per Siciliam: uel iam ſciemus: aduentat enim Dolabella. eum puto * magiſtrum fore.

per iocũ Sardiniam prædiũ uocauit, quaſi prouincia populi R. Cæſaris eſſent prædia. Deterius, autẽ dixit ob cæli peſtilentiam ad Q. fr. ep. 3 l. 2.

is nos docebit, cum nos eũ in litteris ſoleamus.

„ πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων.

ſed tamen, ſi ſciam quid tu conſtitueris, meum conſilium accommodabo potiſſimum ad tuum: quare exſpecto tuas litteras. Vale.

Promiſerat, quoſdam libros ſe eſſe in Cicer. nomine editurum. Cicero nunc admonet eum promiſſi, miſſis quaſi admonitoribus quattuor libris Academicis, quos Varoni dicauit.

Cicero s. D. Varoni. 8

* ſignificauerit ſe daturũ. ep. 3

EST I, munus flagitare, quamuis quis * oſtenderit, ne populus quidem ſolet, niſi concitatus: tamen ego ex ſpectatione * promiſſi tui moueor, ut admoneam te, non ut flagitem. miſi autem ad te quattuor admonitores, non nimis uerecundos. noſti enim profecto os eius * adoleſcentioris Academiæ. ex ea igitur media excitatos miſi: qui, metuo, ne te forte flagitent: ego autem manda-

fortaſſe libros intelligit de lĩgua Latina, quos poſtea ad Ciceronem miſit.

cuius prĩcipes Arceſilas, Carneades. de leg. l. 1.

tui, ut rogarent. exſpectabam omnino tamdiu, meq. ſuſtinebam, ne ad te prius ipſe quid ſcriberem, quam aliquid accepiſſem; ut poſſem te remunerari quamſimillimo munere: ſed, cum tu tardius faceres, id eſt, ut ego interpretor, diligētius, teneri nō potui, quin coniunctionē ſtudiorū, amorisq. noſtri quo poſſē litterarū genere declararē. feci igitur ſermonem inter nos habitum in Cumano, cū eſſet una Pompeius. tibi dedi partes * Antiochinas; quas a te probari, intellexiſſe mihi uidebar; mihi ſumpſi * Philonis. puto fore, ut, cum legeris, mirere id nos locutos eſſe inter nos, quod numquam locuti ſumus: ſed noſti morem dialogorum. poſthac autem, mi Varro, quamplurima, ſi uidebitur, & de nobis, & inter nos: ſero fortaſſe; ſed * ſuperiorū tēporū fortuna reip. cauſſā ſuſtineat: hæc ipſi præſtare debemus. atque utinam, quietis temporibus, atque aliquo, ſi non bono: at ſaltem certo ſtatu ciuitatis, hæc inter nos ſtudia exercere poſſemus. quamquam tum quidē uel aliæ quepiam ratione honeſtas nobis & curas, & actiones darent. nunc autem quid eſt, ſi ne his cur uiuere uelimus? mihi uero cum his ipſis uix: his autem detractis, ne * uix quidem. Sed hæc coram, & ſæpius. Migrationē, & emptionē feliciter euenire uolo; tuumq. in ea re conſilium probo. Cura ut ualeas.

Plut. in Lucullo, in extremo. ep. 1. l. 13. Tuſc. 2.

quod ante hac minus ſcripſimus, eorū temporum cauſſam reſp. ſuſtinere debet; hæc autem tempora præſtare ipſi debemus, quoniam otiū conceditur.

ſic locutus l. 5. de Fin.

Suadet Dolabella gener Ciceroni, ut aut Cæſaris partes ſequatur, aut in aliquam ciuitatem a bello uacuam ſe recipiat. quod idem Cœlius fecerat. uide ep 16. l. 8.

Dolabella s. d. M. Ciceroni. 9

Si uales, gaudeo: & ipſe ualeo; & Tullia noſtra recte ualet. * Terentia minus belle habuit, ſed certum ſcio, iam conualuiſſe eā. præterea rectiſſime ſunt apud te omnia. Etſi nullo tempore in ſuſpicionem tibi debui ue-

quā uixiſſe annos CIIX Plinius narrat.

nire, partium cauſſa potius, quam tua, tibi ſuadere, ut te aut cum Cæſare, nobiſcumq. coniungeres, aut certe in otium referres: præcipue nunc, iam* inclinata uictoria: neque poſſum quidem in ullam aliam incidere opinionem, niſi in eam, in qua ſcilicet tua de re tibi ſuadere uidear, quod *pie tacere non poſſum. tu autem, mi Cicero, ſic hæc accipies, ut, ſiue probabuntur tibi, ſiue non probabuntur, ab optimo certe animo, ac deditiſſimo tibi & cogitata, & ſcripta eſſe iudices. Animaduertis Cn. Pompeium nec nominis ſui, nec* rerum geſtarum gloria, nec etiam regum aut nationum clientelis, quas oſtentare crebro ſolebat, eſſe tutum; & hoc etiam, quod infimo cuique contigit, illi nō poſſe contingere, ut honeſte effugere poſſit, pulſo Italia, amiſſis Hiſpanijs, capto exercitu ueterano,* circumuallato nunc denique: quod, neſcio, an ulli umquam noſtro acciderit imperatori. quamobrem, quid aut ille ſperare poſſit, aut tu, animum aduerte pro tua prudētia. ſic enim facillime, quod tibi utiliſſimum erit, cōſilij capies. Illud* autem a te peto, ut, ſi iam ille euitauerit hoc periculum, & ſe abdiderit in claſſem, tu tuis rebus cōſulas, & aliquando tibi potius, quam cuiuis, ſis amicus. *ſatisfactum eſt iam a te uel officio, uel familiaritati: ſatiſfactum etiam partibus, & ei reip. quam tu probabas. reliquum eſt, ubi nunc eſt reſp. ibi ſimus potius, quam, dum illam ueterem ſequimur, ſimus in nulla. quare uelim, mi iucundiſſime Cicero, ſi forte Pompeius, pulſus his quoque* locis, rurſus alias regiones petere cogatur, ut tu te uel Athenas, uel in quamuis quietam recipias ciuitatem. quod ſi eris facturus, uelim mihi ſcribas; ut ego, ſi ullo modo potero, ad te aduolem. quæcumque de tua dignitate ab imperatore erunt impetranda; qua eſt humanitate Cæ-

ſar

iam Pōpeius Italiam, Hiſpaniasq. amiſerat. infra hac ipſa epiſtola.

pro noſtra aſſinitate.

unde Magni cognomen aſſumpſerat.

in Hiſpania, ad Dyrrhachiū

ab utili.

ab honeſto. ſic Virg. l. 2. Sat patriæ, Priamoq. datum.

Dyrrhachii Pōpeius obſidebatur.

ſar, facillimum erit ab eo tibi ipſi impetrare: & meas tamen preces apud eum non minimum auctoritatis habituras puto. Erit tuæ quoque fidei, & humanitatis, curare, ut is tabellarius, quem ad te miſi, reuerti poſſit ad me, & a te mihi litteras referat. Vale.

Quaſi per iocum ſcribit, inter Niciam, & Vidium ſe iudicem eſſe conſtitutum, & item per iocum de P. Syllæ morte.

Cicero s. d. Dolabellæ. 10

liberto

NON ſum auſus* Saluio noſtro nihil ad te litterarũ dare: nec mehercule habebam, quid ſcriberem, niſi, te a me mirabiliter amari: de quo, etiam nihil ſcribente me, te non dubitare certo ſcio omnino mihi magis litteræ ſunt exſpectandæ a te, quam a me tibi. nihil enim Romæ geritur, quod te putem ſcire curare: niſi forte ſcire uis, me inter Niciam noſtrum, & Vidium iudicem eſſe. profert alter, ut opinor, duobus uerſiculis expenſum Niciæ: alter Ariſtarchus hos ὀβελίζει. ego, tamquam criticus antiquus, iudicaturus ſum, utrum ſint τοῦ ποιητοῦ an παρεμβεβλημένοι. puto te nũc dicere: Oblitus ne es igitur fungorum illorum, quos apud Niciam? & ingentium culinarum cum Sophia* Septimæ? Quid ergo? tu adeo mihi excuſſam ſeueritatem ueterem putas, ut ne in foro quidem reliquiæ priſtinæ frontis appareant? ſed tamen ſuauiſſimum συμβιώτην noſtrũ præſtabo integellum: nec committam, ut, ſi ego eum condemnaro, tu* reſtituas: ne habeat Plancus Burſa apud quem litteras diſcat. Sed quid ago? cum mihi ſit incertum, tranquillo ne ſis animo, an, ut in bello, in aliqua maiuſcula cura, negotio ue* uerſere. labor longius. cum igitur mihi erit exploratum, te libenter eſſe riſurum, ſcribam ad te pluribus. te tamen hoc ſcire uolo, uehemen

hic eſt Curtius Nicias grãmaticus, de quo Suet. in l. de cl. grãmaticis.

ſubaudi, filia e mulieres interdum ab ordine naſcẽdi appellabantur.

alludit ad eos, quos lege Põpeia damnatos Cæſar reſtituerat. ep. 19. l. 5.

in bello Hiſpanienſi.

ep.17. & 19. l. 15 & lib. 2. de Off.

ter populum ſollicitū fuiſſe de P. Syllæ* morte ante quā certū ſcierit. nunc quærere deſierūt, quo modo perierit. ſatis putant ſe ſcire, quod ſciunt. ego ceteroqui animo æquo fero: unū uereor, ne* haſta Cæſaris refrixerit. Vale

emere Sylla in auctione Pompeianorum bona ſolitus erat. ep.19.l. 15.

Deplorat Tulliolæ mortem: & in Dolabellæ ſermonibus plurimum ſibi ait ſolatii futurum. quamquam iam eam Dolab. dimiſerat; ſed fingendum erat Ciceroni, temporis cauſſa cum Dolab. apud Cæſ. dominantem gratia plurimum ualeret.

Cicero s. d. Dolabellæ ſuo. 11

Vel meo ipſius interitu mallem litteras meas deſideráres, quam eo caſu, quo ſum grauiſſime afflictus: quē ferrem certe moderatius, ſi te haberē. nam & oratio tua prudens, & amor erga me ſingularis multū leuaret. ſed quoniam* breui tempore, ut opinio noſtra eſt, te ſum uiſurus; ita me affectū offendes, ut multum a te poſſim iuuari: non quo ita ſim fractus, ut aut, hominē me eſſe, oblitus ſim, aut fortunæ ſuccumbendum putem: ſed tamen* hilaritas illa noſtra, & ſuauitas, quæ te præter ceteros delectabat, erepta mihi omnis eſt: firmitatem tamen, & conſtantiam, ſi modo fuit aliquando in nobis, eandem cognoſces, quam reliquiſti. Quod ſcribis, prœlia te mea cauſſa ſuſtinere: non tam id laboro, ut; ſi mihi obtrectent, a te refutentur, quam intelligi cupio, quod certe intelligitur, me a te amari. quod ut facias, te etiam atque etiam atque rogo: ignoſcasq. breuitati mearum litterarum: nam et celeriter una futuros nos arbitror; & nondum ſatis confirmatus ſum ad ſcribendum. Vale.

ep 6.l.4. iam enim Hiſpanienſis belli, cui Dolabella interearat, exitus exſpectabatur. Att.ep. 39. l.12.

Gratulatur de Baiarum ſalubritate: & orationem, pro Deiot. rege ad Cæſ. habitam mittit.

Cicero s. d. Dolabellæ. 12

Gratulor * Baijs noſtris; ſi quidem, ut ſcri-

quo ſe ualetudinis cauſſa cō ferebāt ep. 14.

bis,

*bis, ſalubres repente factæ ſunt: niſi forte te amant, & tibi aſſentantur; & tam diu, dum tu ades, ſunt oblitæ ſui: quod quidem ſi ita eſt; minime miror, cœlum etiã, & terras uim ſuam, ſi tibi ita conueniat, dimittere.** Oratiunculã pro Deiotaro, *quam requirebas, habebam mecum: quod non putaram: itaque eam tibi miſi. uelim ſic legas, ut cauſſam tenuem, & inopem, nec ſcriptione magnopere dignã. ſed ego hoſpiti ueteri, & amico munuſculũ mittere uolui leuidenſe craſſo filo, * cuiuſmodi ipſius ſolent eſſe* munera.* Tu *uelim animo ſapienti, fortiq. ſis; ut tua moderatio, & grauitas aliorum infamet iniuriã.* Vale.

quia caſtus.

nec enim benignus erat Deiotarus.

Rogat ut Suberino, & Planio re[illegible] in patriam cõficiat, hoſq. ita excuſat, ut oſtendat, caſu quodam & neceſſitate coactos Pompeii partes in Hiſpania fouiſſe.

Cicero s. D. Dolabellæ: 13

C. SVBERINVS Calenus *& meus eſt familiaris, &** Leptæ, *noſtri, & familiariſſimi, perneceſſarius. Is cum, uitandi belli cauſſa, profectus eſſet in Hiſpaniam cum* M. Varrone *ante bellum, ut in ea prouincia eſſet, in qua nemo noſtrum, poſt Afranium ſuperatum, bellum ullum fore putarat; incidit in ea ipſa mala, quæ ſummo ſtudio uitauerat: oppreſſus eſt enim bello repentino: quod bellum commotum a* Scapula, ita poſtea confirmatũ eſt a* Pompeio, *ut nulla ratione ſe ab illa miſeria eripere poſſet.* Eadem *cauſſa fere eſt* M. Planij Heredis, *qui eſt item Calenus, Leptæ noſtri familiariſſimus. Hoſce igitur ambos ſic tibi commendo, ut maiore* cura* ſtudio, * ſollicitudine animi commẽdare non poſſim. uolo ipſorum cauſſa: meq.* in eo *uehementer & amicitia mouet, & humanitas.* Lepta *uero cum ita laboret, ut eius fortunæ uideantur in diſcrimen uenire; non poſſum ego nõ aut pro*

Lepta fuerat Cic. præfectus fabrum in prouincia. ep. l. 7. 13.

T. Quinctio Scapula. de hoc bello uide Dionem lib. 43.

obſerua hæc tria uerba; quibus ſingulis uis petitionis augetur.

ximè, atque ille, aut etiam æquè laborare. quapropter etſi ſæpe expertus ſum, quantum me amares: tamen ſic uelim tibi perſuadeas, id me in hac re maximè iudicaturũ. Peto igitur a te, uel, ſi pateris, oro, ut homines miſeros, & fortuna, quam uitare nemo poteſt, magis, quam culpa, calamitoſos, conſerues incolumes; uelisque, per te me hoc muneris cum ipſis amicis hominibus, tum municipio Caleno, quicum mihi magna neceſſitudo eſt, tum Leptæ, quem omnibus antepono, dare. Quod dicturus ſum, puto equidem non ualde ad rem pertinere, ſed tamen nihil obeſt dicere. res familiaris alteri eorum ualde exigua eſt, alteri uix* equeſtris. quapropter, quando his Cæſar uitam ſua liberalitate conceſſit; nec eſt, quod iis præterea magnopere poſſit adimi: reditum, ſi me tantum amas, quantum certe amas, hominibus confice: in quo nihil eſt, præter uiam longam: quam iccirco non fugiunt, ut & uiuant cum ſuis, & moriantur domi. quod ut enitare, cõtendasque, uel potius ut perficias, (*poſſe enim te, mihi perſuaſi) uehementer te etiam atque etiam rogo. Vale.*

non enim hoc pati uidetur amor in me tuus. uide in fine ep. 9. l. I. & x. l. 8.

ad quadringẽta igitur millia eius cenſus perueniebat. Horat. ep. I. l. I. de Roſcia lege.

erat. n. apud Cæſarem gratioſiſſimus Dolabella.

Dolabellam laudibus extollit, quia columnam, in foro Cæſari, quaſi deo erectam, euerterat. uide lib. XIV. Att. & Lactanc. l. I. c XV.

Cicero s. d. Dolabellæ. 14

ETSI contentus eram, mi Dolabella, tua gloria; ſatiſq; ex ea magnam lætitiam, uoluptatemq; capiebam: tamen non poſſum non confiteri, cumulari me maximo gaudio; quod uulgo hominum opinio ſocium me adſcribat tuis laudibus. neminem conueni, (conuenio autẽ quotidie plurimos; ſunt enim permulti optimi uiri, qui, ualetudinis cauſſa, in hæc loca conueniant, præterea ex municipiis frequentes neceſſarii mei) quin omnes, cũ te ſummis laudibus ad cælum* extulerunt, mihi continuo maximas*

non erat amplius Ciceronis gener. diuortium enim fecerat cũ Tullia l. XI. ep 24. Att.

ad Baias.

ximas

animas gratias agant. negant enim ſe dubitare, quin tu, ob euerſam a ſe columnam, atq; arã ep. 12. erat. n. conſul Dolabella cũ Antonio. *meis præceptis, & conſilijs obtemperans, præſtantiſſimum te ciuem, & ſingularem* conſulem præbeas. quibus ego quamquam uериſſime poſſum reſpondere, te, quæ facias, tuo iudicio, & tua ſponte facere, nec cuiuſquã egere conſilio: tamen neque plane aſſentior, ne imminutam tuam laudem, ſi omnis a meis conſilijs profecta uideatur: neque ualde nego: ſum enim auidior etiam, quam ſatis eſt, gloriæ. eſt tamen non alienum dignitate tua,* quod *ipſi** Agamemnoni, *regum regi, fuit honeſtum,* Hom. Il. l. 2. *habere aliquem in conſilijs capiundis* Neſtorem: *mihi uero glorioſum, te iuuenem conſulem florere laudibus, quaſi* alumnum diſciplinæ meæ.* diſcipulũ ſuũ uocat ep. ult. l. 7. & 7. & 18. h. lib. L. *quidem* Cæſar, *cum ad eum ægrotum* Neapolim *ueniſſem, quamquam erat oppreſſus totius corporis doloribus, tamen ante, quam me plane ſalutauit,* Att. ep. 17. l. 14. O *mi* Cicero, *inquit, gratulor tibi, cum tantum uales apud* Dolabellam, *quantum ſi ego apud ſororis* filium ualerem, iam ſalui eſſe poſſemus.* M. Antonium collegam Dolabellæ in conſulatu; cuius mater L. Cæſarẽ fratrem ſuum proſcriptũ poſtea ſeruauit. Plutarchus in Antonio, & App. l. 4 de bel. ci. Dolabellæ *uero tuo & gratulor, et gratias ago: quem quidem, poſt te conſulem, ſolum poſſumus uere conſulem dicere. deinde multa de facto, ac de re geſta: tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum umquam, nihil reip.* ſalutarius. atque hæc una uox omnium eſt.* uide ep. 1 l. 12. A *te autem peto, ut me hanc quaſi falſam hereditatem alienæ gloriæ ſinas* cernere, meq. aliqua ex parte in ſocietatem tuarum laudum uenire patiare.* id eſt adire, ut locutus eſt ſæpe, cum ad Atticũ ſcriberet. *quamquam, mi* Dolabella, *(hæc enim iocatus ſum) libentius omnes meas, ſi modo ſunt aliquæ meæ laudes, ad te* transfuderim, quam aliquam partem exhauſerim ex tuis. nam cum te ſemper tantum dilexerim, quátũ tu intelligere potuiſti; tũ his tuis factis ſic in*- uide translatũ translato redditum. ſunt. n. antitheta tráſlata Transfundere, & Exhauriſe.

cenſus ſum, ut nihil umquam in amore fuerit ardentius. NIHIL eſt enim, mihi crede, uirtute formoſius, nihil amabilius. Semper amaui, ut ſcis, M. Brutum, propter eius ſummum ingenium, ſuauiſsimos mores, ſingularem probitatem, atque conſtantiam: tamen* idibus Mart. tan-

quo die Caſarē Brutus occidit. ep. 28. l. 10.

tum acceſſit ad amorem: ut mirarer locum fuiſſe augendi in eo, quod mihi iampridem cumulatū eſſe uidebatur. Quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, poſſe aliquid accedere? tantum acceſſit, ut mihi nūc denique* amare uidear, antea* dilexiſſe. Quare quid

Diligere leuius eſt, quam Amare in epi. 1. ad M. Brut. Clodius, īquit, ualde me diligit, uel, ut ἐμφατικώτερον, ualde me amat, & hic ep. 9. l. 3. & ep. 47. l. 13

eſt, quod ego te horter, ut dignitati, & gloriæ ſeruias? proponam tibi claros uiros; quod facere ſolent, qui hortantur? neminem habeo clariorem, quā te ipſum. te imitare oportet, tecum ipſe certes. nec licet quidem tibi iam, tantis rebus geſtis, non tui ſimilem eſſe. quod cū ita ſit; hortatio non eſt neceſſaria, gratulatione magis utendum eſt. contigit enim tibi, quod haud ſcio an nemini, ut ſumma* ſeueritas animaduerſionis non modo non inuidioſa, ſed etiam popularis eſſet, & cum bonis omnibus, tum* infimo cuique gratiſſima. hoc ſi tibi fortuna quadam cō tigiſſet; gratularer felicitati tuæ: ſed contigit magnitudine tum animi, tum etiam ingenij, atque conſilij. legi concionem tuam: nihil illa ſapientius. ita pedetentim, & gradatim tum acceſſus a te ad cauſſam facti, tum receſſus: ut res ipſa maturitatem tibi animaduertendi omnium conceſſu daret. liberaſti igitur & urbē periculo, & ciuitatē metu: neque ſolum ad tēpus maximam utilitatem attuliſti, ſed etiam ad exemplum. quo facto, intelligere debes in te poſitam eſſe remp. tibiq. non modo tuendos, ſed etiam ornandos eſſe illos uiros, a quibus* initium libertatis profectum eſt. Sed his de rebus coram plura propediē,

populo n. gratior clemētia, quā ſeueritas. Att. l. 10. ep. 4. Att. ep. 16. l. 14

ut per omnes liceret tibi quā primū animaduertere in eos qui columnam erexerant.

quaſi dicat, re ipſa a te eæ ſperantur.

ut

ut ſpero. Tu, quoniam remp. noſq. conſeruas, fac ut diligentiſſime te ipſum, mi Dolabella, cuſtodias: Vale. Zorrondit Q vlab ep. ai. 14 ad Att.

Duabus Peti epiſtolis reſpondet priori. iure ſe eius ualetudine perturbatum cuius & amorem in ſe, & ingenii feſtiuitatẽ plurimi faciat, poſteriori nihil refer e, utrũ Romæ ſit, an Neapoli, cũ Romæ unius nutu regãtur omnia: itaque ſe manere in ſententia de domo Neapoli emenda.

Cicero s. D. Papirio Pæto. 15

DVABVS tuis epiſtolis reſpondebo, uni, quam triduo ante acceperam a* Zetho; alteri, quã attulerat* Phileros tabellarius. Ex prioribus tuis litteris intellexi pergratam tibi eſſe curam meam ualetudinis tuæ; quam tibi perſpectam eſſe gaudeo: ſed, mihi crede, non perinde, ut eſt* reapſe, ex litteris perſpicere potuiſti. nam cũ a ſatis multis (non enim poſſum aliter dicere) & coli me uideã & diligi; nemo eſt illorum omnium mihi te iucundior. nam quod me amas; quod id & iampridem, & conſtãter facis; eſt id quidem magnum, atque haud ſcio, an maximũ, ſed tibi commune cum multis: quod tu ipſe tam amãdus es, tamq. dulcis, tamq. in omnigenere iucundus, id eſt proprie tuum. accedunt non Attici, ſed ſalſiores, quã illi Atticorum, Romani ueteres, atque urbani ſales. ego autem (exiſtimes licet quod lubet) mirifice capior facetijs, maxime noſtratibus, præſertim cum eas uideam primum* oblitas Latio tũ, cum in urbem noſtram eſt infuſa peregrinitas, nũc uero etiam braccatis, & * tranſalpinis nationibus, ut nullum ueteris leporis ueſtigiũ appareat. itaque, te cum uideo, omnes mihi Granios, omnes Lucilios, uere ut dicam, Craſſos quoque, & * Lælios uidere uideor. moriar, ſi præter te quemquam reliquum habeo, in quo poſſim imaginem antiquæ & uernaculæ feſtiuitatis agnoſcere. ad hos lepores cum amor erga me tantus ac

ſeruorum nomina.

pro Re ipſa l. 5, de Diu. l. 5. de Fin eodẽ modo Pacuuius, & Africanus minor locuti ſunt. Feſtus. & Seneca l. 19. ep.

inquinatas.

hoc dicit, quia Cæſar multos ex Gallia tranſalpina ciuitate donarat.

Lælio tribuit, 1 de Of. nullius hilaritatem. a 1. de Cl. or ſermonis elegãtiã. maſo., cur:

C. Cæſarem. Catuli fratrẽ. nõ nominarit. qui facetiis omnes uicit. l. 1. Off. bis, & l. 2. de Or. ep. 4. Att. l. 1.

pro, ex maiori parte. ſic ep. 9. l. 8. Ac. 2. Tuſc. 4. Ter. in Eun. & Cæſ. l. 4. de bel. Gal. Maximã partẽ lacte uiuunt.

cum ipſi Cæſari in mẽtẽ uenit, ponit in ſenatuſconſulto, me affuiſſe ſcribendo.

loquitur de Cæſare, quem ſenatus moribus in triennium præfecerat. Dio. l. 43.

ſic, Abiicere ædificationem, ep. 1. l. 13.

cedat, miraris me tanta perturbatione ualetudinis tuæ tã grauiter exanimatum fuiſſe? Quod autem altera epiſtola purgas te non diſſuaſorem mihi emptionis Neapolitanæ fuiſſe, ſed auctorem moderationis urbanæ: neque ego aliter accepi, intellexi tamen idem, quod his intelligo litteris, nõ exiſtimaſſe te, mihi licere, id quod ego arbitrabar, res has non omnino quidem, ſed * magnam partem relinquere. Catulum mihi narras, & illa tempora: quid ſimile? ne mihi quidem ipſi tunc placebat diutius abeſſe ab reip. cuſtodia. ſedebamus enim in puppi, clauumq. tenebamus. nunc autem uix eſt in ſentina locus. an minus multa* S. C. *futura putas, ſi ego ſim* Neapoli? Romæ *cum ſum, & ego urgeo forũ;* S. C. *ſcribuntur apud amatorem tuum, familiarem meum. & quidem, cum in* mẽtem uenit, ponor ad ſcribendum: & ante audio* S. C. *in Armeniam, & Syriam eſſe perlatum, quod in meam ſententiam factum eſſe dicatur, quam omnino mentionem ullam de ea re eſſe factam. atque hoc nolim me iocari putes. nam mihi ſcito iam a regibus ultimis allatas eſſe litteras, quibus mihi gratias agant, quod ſe mea ſententia reges appellauerim. quos ego non modo reges appellatos, ſed omnino natos neſciebam. quid ergo eſt? tamen quamdiu hic erit noſter hic præfectus* moribus, parebo auctoritati tuæ: cum uero aberit, ad fungos me tuos conferã: domum ſi habebo; in denos dies, ſingulos ſumptuariæ legis conferam. ſin minus inuenero, quod placeat; decreui habitare apud te. ſcio enim, me nihil gratius tibi facere poſſe.* Domum Sullanam *deſperabam iam, ut tibi proxime ſcripſi, ſed tamen non * abieci. tu, uelim, ut ſcribis, cum fabris eam perſpicias. ſi enim nihil eſt in parietibus, aut in tecto uitij; cetera mihi probabuntur.* Vale.

Oſten-

Oſtendit, primum, nihil a ſe prætermiſſum, ut Cæſarianorum ſibi beneuolentiam conciliaret: deinde, neque boni cuius, neque ſapientis hominis officiũ in ſe deſiderari poſſe: poſtremo, ad Papirii iocationes reſpondet.

Cicero s. D. Papirio Pæto. 16

DELECTAVERVNT me litteræ tuæ: in quibus primum amaui amorem tuum, qui te ad ſcribendum incitauit, uerentem, ne Silius ſuo nuncio aliquid mihi ſollicitudinis attuliſſet. de quo & tu mihi antea ſcripſeras bis quidẽ eodem exẽplo; facile ut intelligerem te eſſe cõmotũ: & ego tibi accurate reſcripſeram, ut, quoquo modo, in tali re, atque tempore aut liberarẽ te iſta cura, aut certe leuarem. ſed quando proximis quoque litteris* oſtendis, quantæ curæ tibi ſit ea res; ſic mi Pæte habeto: quidquid arte fieri potuerit, (non enim iã ſatis eſt conſilio pugnare: artificiũ quoddã excogitandum eſt) ſedtamen, quidquid elaborari, aut effici potuerit id iſtorum beneuolentiã conciliandam, & colligendam, ſummo ſtudio me conſecutum eſſe; nec fruſtra, ut arbitror. ſic enim* color; ſic* obſeruor ab omnibus iis, qui a Cæſare diliguntur, ut ab eis me amari* putem. nam, etſi NON facile diiudicatur amor uerus, & fictus, niſi aliquod incidat eiuſmodi tempus, ut, quaſi aurum igne, ſic beneuolẽtia fidelis periculo aliquo perſpici poſſit: cetera ſunt ſigna communia: *ſed ego uno utor argumẽto, quamobrẽ me ex animo, uereq. arbitrer diligi; quod & noſtra* fortuna ea eſt, & illorum, ut ſimulandi cauſſa non ſit. De illo autem, quẽ penes eſt omnis poteſtas, nihil uideo, quod timeam, niſi quod omnia ſunt incerta, cũ a iure diſceſſum eſt: nec* præſtari quidquam poteſt, quale futurum ſit. quod poſitum eſt in alterius uoluntate, ne dicam libidine. ſed tamẽ*

ſic, Dolere dolorem, Gaudere gaudiũ. ep. 2.l.7.&.l.8.

uerebatur Pætus, ne quẽ ex Cæſarianis Cicero offẽderet.

poteſt enim aliquis coli, non amari.

pro, Tamen; ut referatur ad, Etſi.

certiſſimũ argumentum ad diſtinguendã a ſimulatione ueritatem.

pro certo affirmari.

eius

eius ipſius nulla re a me offenſus eſt animus. eſt enim
adbibita in ea re ipſa ſumma a nobis moderatio, ut enim

ob Catilinæ cõiurationem oppreſſam.

olim arbitrabar eſſe meũ, libere loqui,* cuius opera eſſet
in ciuitate libertas, ſic, ea nũc amiſſa, nihil loqui, quod of

quod incurreret in ea uel ſine induſtria.

fendat aut illius, aut eorum, qui ab illo diliguntur, uo-
luntatem. effugere autem ſi uelim non nullorum acu-
te, aut facete dictorum * offenſionem; fama ingenij mi
hi eſt abijciẽda. quod ſi id poſſẽ, non recuſarẽ. ſed tamen
ipſe Cæſar peracre iudiciũ. & ut Seruius, frater tuus,
quẽ litteratiſſimum fuiſſe iudico, facile diceret, hic uerſus
Plauti non eſt, hic eſt; quod tritas haberet aures* notan-
dis generibus poetarum, & conſuetudine legendi: ſic au-

& quia attente legerat, & quia multum. dicta collectanea. Suet.

dio Cæſarem, cum* uolumina iam cõ fecerit ἀποφθεγ-
μάτων, ſi quid afferatur ad eum pro meo, quod meum nõ
ſit, reijcere ſolere. quod eo nunc magis facit, quia uiuunt
metũ fere quotidie illius familiares. incidunt autẽ in ſer
mone uario multa, quæ fortaſſe illis, cum dixi, nec illitte
rata, nec inſulſa eſſe uideantur. hæc ad illum cum reliquis
actis perferuntur. ita enim ipſe mandauit. ſic fit, ut, ſi
quid præterea de me audiat, non audiendum putet. qua-

Attii tragœdia. cuius uerſus in epiſtola ſua Papirius recitarat

mobrem* Oenomao tuo nihil utor. etſi poſuiſti loco uer-
ſus Attianos. ſed quæ eſt inuidia? aut quid nũc mihi inui-
deri poteſt? uerũ fac eſſe oĩa. ſic uideo philoſophis pla-
cuiſſe, ijs, qui mihi ſoli uidẽtur uim uirtutis tenere; NI-

efficere, ut ne peccetur. nam culpa ut uitetur in nobis eſt.

HIL eſſe ſapiẽtis* præſtare, niſi culpã qua uideor mihi
dupliciter carere: & quod ea ſenſerim, quæ rectiſſima
fuerunt: & quod, cum uiderem præſidij non ſatis eſſe ad
ea obtinenda, uiribus certandum cum ualentioribus non
putarim. ego in officio boni ciuis certe non ſum repre-

quod eſt officiũ ſapientis.

hendendus. reliquum eſt, * ne quid ſtulte, ne quid te-
mere dicã, faciã ue contra potẽtes. id quoque puto eſſe ſa
pientis.

pictis.cetera uero,quid quiſque me dixiſſe dicat, aut quo modo ille accipiat,aut qua fide mecum uiuant ij, qui me aſſidue colunt,& obſeruant,*præſtare non poſſum . ita ſit,ut & ſuperiorũ conſiliorũ conſcientia, & præſentis temporis moderatione me conſoler;& illam Attij ſimilitudinem non modo iã ad inuidiã, ſed ad fortunã trãſſeram:quam exiſtimo,*leuem,&* imbecillam,ab animo * firmo,&*graui,tamquam fluctum a ſaxo,frangi oportere. etenim,cũ plena ſint monumenta Græcorum,quemadmodum ſapientiſſimi uiri regna tulerint uel Athenis,uel Syracuſis,cum,ſeruientibus ſuis ciuitatibus,fuerint ipſi quodam modo liberi: ego me non putem tueri meum ſtatum ſic poſſe,ut neque offendam animum cuiuſquam, nec frangam dignitatem meam? Nunc uenio ad iocationes tuas:quando tu,ſecundum Oenomaum Attij,non,ut olim ſolebat,*Atellanum,ſed, ut nunc fit, mimum introduxiſti . quem tu mihi * popilium , quem denariũ narras? quam tyrotarichi patinam? facilitate mea iſta ferebantur antea : nunc mutata res eſt. Hirtium ego, & Dolabellam dicendi diſcipulos habeo,cenandi magiſtros . puto enim te audiſſe, ſi forte ad uos omnia perferuntur, illos apud me declamitare , me apud illos cenitare . Tu autem quod mihi bonam copiam eiures , nihil eſt . tum enim , cum rem habebas , quæſticulis te faciebam * attentiorem : nunc , cum tam æquo animo bona perdas , non eo ſis conſilio , ut , cum me hoſpitio recipias , æſtimationem te aliquam putes accipere.etiam hæc leuior eſt plaga ab amico , quam a debitore . Nec tamen eas cenas quæro , ut magnæ reliquiæ fiant. quod erit , magnificum ſit , & lautum . memini te mihi * Phameæ cenam narrare . temperius fiat : cetera eodem modo . quod ſi

per

multi. n. quaſi inuolucris obtenditur cuiuſque natura .

anthitheta, Leue,&Graue.Imbecillum,&Firmum , quibus exornatur oratio .

Donatus in uita Terentii , & Liu. l. 7.

&,Popillum&, Polypum,eſt in antiquis libris. de Polypo quidem paullo infra .

Attentus dicitur hoc loco ad rẽ conſeruandam . unde illud Horatii ep. 7. Durus,ait, Vultei nimis attentusq. uideris : puto eſſe Tigellii cantoris auum , de quo ep.24.l.7.

ep. 24. l. 7.

perſeueras me ad matris tuæ cenam uocare; ferã id quoque. uolo enim uidere animum, qui mihi audeat iſta, quæ ſcribis, apponere, aut etiam polypum Miniani Iouis ſimilem. crede mihi, non audebis. ante meum aduentum fama ad te de mea noua lautitia ueniet: eam extimeſces. neque eſt, quod in promulſide ſpei ponas aliquid: quam totam ſuſtuli. ſolebam enim antea* delectari oleis, & lucanicis tuis; Sed quid hæc loquimur? liceat modo iſtò uenire. tu uero (uolo enim abſtergere animi tui metum) ad tyrotarichum antiquum redi, ego tibi unum ſumptum aſferam, quod balneum calfacias oportebit: cetera more noſtro, ſuperiora illa luſimus. De uilla Seliciana & curaſti diligenter, & ſcripſiſti facetiſſime: itaque puto me prætermiſſurum: * ſalis enim ſatis eſt, ſannionum] parum. Vale.

ſic in duobus libris Sigonii, & aliis quinque, & meo. Delibitari, quaſi leniter paſcia; Delibo.

hoc uidetur dicere, amœnus quidẽ locus, ſed ſolitarius.

Agros quoſdam Cæſar militibus diuiſurus uidebatur. ea diuiſio, ueritus eſt Petus ne ad ipſius agros perueniret. id querenti Cicero reſpondet.

Cicero S. D. Papirio Pæto. 17

NON tu homo ridiculus es, qui, cum* Balbus noſter apud te fuerit, ex me quæras, quid de iſtis municidijs, & agris futurum* putem? quaſi aut ego quidquam ſciã, quod iſte neſciat; aut, ſi quid aliquando ſcio, non ex iſto ſoleã ſcire. immo uero, ſi me amas, tu fac, ut ſciã, quid de *nobis futurũ ſit. habuiſti enim in tua poteſtate, ex quo uel ex ſobrio, uel certe ex ebrio ſcire poſſes. ſed ego iſta, mi Pæte, non quæro, primum quia de* lucro prope iam quadriennium uiuimus; ſi aut hoc lucrum eſt, aut hæc uita, ſuperſtitem reip. uiuere: deinde, quod ſcire quoque mihi uideor, quid futurum ſit; fiet enim, quodcumque uolent, qui ualebunt: ualebunt autem ſemper arma. nobis igitur ſatis eſſe debet, quidquid conceditur. hoc ſi quis

intimus Cęſaris amicus.

nũ forte putẽ, ut diuidãtur.

non de agris. ſed de nobis ipſis.

quia uitã, quã iure belli nobis Cæſar poterat eripere, ſua liberalitate conceſſit.

pati non potuit,* mori debuit. Veientem quidē agrum, & Capenatem metiuntur. hic non longe abeſt a Tuſculano. nihil tamen timeo: fruor, dum licet: opto, ut ſemper liceat. ſi id minus contigerit: tamen, quando ego, uir fortis, idemq. philoſophus, uiuere pulcherrimum duxi, non poſſum eum non diligere, cuius beneficio id conſecutus ſum. qui ſi cupiat eſſe remp. qualem fortaſſe & ille uult, & omnes optare debemus: quid faciat, tamen non habet. ita ſe cum * multis colligauit. Sed longius progredior: ſcribo enim ad* te: hoc tamen ſcito, non modo me, qui conſilijs nō interſum, ſed ne ipſum quidem principem ſcire quid futurum ſit, nos enim illi ſeruimus, ipſe temporibus. ita nec ille, quid tempora poſtulatura ſint, nec nos, quid ille cogitet, ſcire poſſumus. Hæc tibi antea non reſcripſi, nō quo ceſſator eſſe ſolerē, præſertim in litteris: ſed, cū explorati nihil haberē, nec tibi ſollicitudinē ex dubitatione mea, nec ſpem ex affirmatione afferre uolui. Illud tamen adſcribam, quod eſt ueriſſimum, me his temporibus adhuc * de iſto periculo nihil audiſſe. tu tamen pro tua ſapientia debebis optare optima, cogitare difficillima, ferre quæcumque erunt. Vale.

uel in acie, ut multi, uel morte uoluntaria, ut Cato, & Scipio, Pompeii ſocer.

ep. 9. l 4.

cui hæc nota ſunt.

de agris iſtiſdē uidundis. hac ipſa epiſtola.

Exponit, quibus cauſis adductus, quaſi aperto ludo ſuos familiares in eloquentia cœperit exercere. addit nonnulla per iocum de cenarum lautitia.

Cicero s. D. Papirio Pæto. 18

CVM eſſem otioſus in Tuſculano, propterea quod * diſcipulos obuiam miſeram, ut ijdem me quā maxime conciliarent familiari ſuo; accepi tuas litteras pleniſſimas ſuauitatis: ex quibus intellexi, probari tibi meum conſiliū, quod, ut Dionyſius tyrannus, cū Syracuſis expulſus eſſet, Corinthi dicitur ludū aperuiſſe: ſic ego, ſublatis iudicijs, amiſſo regno forēſi, ludū quaſi habere cœperim.

Hirtium, & Dolabellam, Cæſaris familiariſſimos. ep. ult. l. 7. & 7. h. l.

cum in cauſſis

quid

ob ſingularem eloquentiã regnare uideretur.

munio me Cæſaris amicorũ amicitia. Hirtii, Dolabellæ. Dyrra[illegible] fuit. l. I. de Diu. Scipio tamẽ nõ fœde. qui ſe ipſum occidit. ut Cato. epitome Liuiana. l. cxiv quia do operã ut muniam me amicitia Cæſaris amicorum.

*quid quæris? me quoque delectat conſilium. multa enim conſequor. primum, id quod maxime nunc opus eſt, * munio me ad hæc tempora. id, cuiuſmodi ſit, neſcio: tantum uideo, nullius adhuc conſilia me huic anteponere. niſi forte mori melius fuit: in lectulo, fateor; ſed non accidit. in acie * non fui. ceteri quidem, Pompeius, Lentulus tuus, Scipio, Afranius * fœde perierunt: at Cato præclare. iam quidem, cum uolemus, licebit: demus modo operam, ne tam neceſſe nobis ſit, quam illi fuit: id quod * agimus. ergo hoc primum. ſequitur illud: ipſe melior fio, primum ualetudine; quam, intermiſſis exercitationibus, amiſeram: deinde ipſa illa, ſi qua fuit in me, facultas orationis, niſi me ad has exercitationes retuliſſem, exaruiſſet. Extremum illud eſt, quod tu neſcio an primum putes: plures iam pauones confeci, quam tu pullos columbinos. tu iſtic te * Ateriano iure delectato, ego me hic Hirtiano. ueni igitur, ſi uir es, & diſce τὰς προλεγομένας, quas quæris. etſi ſus Mineruam. ſed quando, ut uideo, * æſtimationes tuas uendere non potes, neque ollam denariorum implere: Romam tibi remigrandum eſt. ſatius eſt hic cruditate, quam iſtic fame. uideo te bona perdidiſſe. ſpero idem iſtuc * familiares tuos. actum igitur de te eſt, niſi prouides. potes mulo iſto, quem tibi reliquum dicis eſſe, quando cantherium comediſti, Romam peruehi. ſella tibi erit in ludo, tamquam hypodidaſcalo, * proxima: eam puluinus ſequetur. Vale.*

conuiua Pæti artifex cœnarũ.

cœnam tibi dare ſolitos.

prope meam ſellam.

Cum ſcripſiſſet Pætus, Balb. tenuiculo apparatu fuiſſe contentum; ioci materiam inde arripit Cic. idq; eũ arguit malitioſe ſcripſiſſe, ſe maiorem apparatũ ipſe requireret.

Cicero S. D. Papirio Pæto. 19

TAMEN *a malitia non diſcedis. tenuiculo apparatu ſignificas Balbum fuiſſe contentum. hoc uideris dicere,*

re,

re, cum* reges tam ſint continentes, multo magis conſulares eſſe oportere. neſcis me ab illo omnia expiſcatum: recta enim a porta domum meam ueniſſe. neque hoc admiror, quod non ad tuam potius, ſed illud, quod nec ad ſuam. ego aūt tribus primis uerbis, Quid noſter Pætus? at ille adiurans, nuſquā ſe umquam libentius. hoc ſi uerbis aſſecutus es; aures ad te afferam non minus elegantes: ſin autem obſonio; peto a te, ne pluris eſſe* balbos, quā diſertos putes. Me quotidie aliud ex alio impedit. ſed ſi me expediero, ut in iſta loca uenire poſſim; non committā, ut te ſero a me certiorem factum putes. Vale.

quaſi rex eſſet Balbus. q̄ potentiſſimus erat apud Cæſ. ep. 13 l. 12. Ad.

ludit in Balbi ambiguo nomine & cenas lautas quærit.

Iocatur ſuo more cum Pæto: Epicureum ſe ait eſſe factum, abiecta reip. iudiciorum q. cura.

Cicero s. D. Papirio Pæto. 20

DVPLICITER delectatus ſum tuis litteris: & quod ipſe riſi, & quod te intellexi iā poſſe ridere. me autem a te, ut ſcurram uelitem,* malis oneratum eſſe, non moleſte tuli. illud doleo, in iſta loca uenire me, ut conſtitueram, non potuiſſe. habuiſſes enim nō hoſpitem, ſed* co turbernalem: at quem uirum? non eum, quem tu es ſolitus promulſide conficere. integram famem* ad ouum affero. itaq. ad aſſum uitulinū opera perducitur. illa mea, quæ ſolebas antea laudare, O hominem* facilem, hoſpitem non grauem, abierunt. nam omnem noſtram de rep. curam, cogitationem de dicenda in ſenatu ſententia, commentationem cauſſarum abiecimus: in Epicuri nos,* aduerſarij noſtri, caſtra coniecimus, nec tamē ad hāc inſolētiā, ſed ad illam tuam lautitiam: ueterē, dico cū in ſumptum habebas: nunquam plura prædia habuiſti. proinde te para: cum homine edaci tibi res eſt, & qui iam aliquid intelligat. ὀψιμαθεῖς autem homines ſcis quam

a Papirio donatus.

diu enim māſiſſem apud te.

ad initium cenæ.

qui quolibet cibo cōtentus eſſet. ep. 16.

magna enim Epicuro cū Academicis de ſummo bono cōtrouerſia eſt.

panes delicati. Plin l 18. c. 11. Athen. l. 3.

inſolentes ſint. dediſcendæ tibi ſunt ſportellæ, & * artolagani tui. nos iam ex arcis tantum habemus, ut Verrium tuum, & Camillum, qua munditia homines? qua elegantia? uocare ſæpius audeamus. ſed uide audaciam: etiam Hirtio cenam dedi, ſine pauone tamen. in ea cena, cocus meus, præter ius feruens, nihil potuit imitari. Hæc igitur eſt nunc uita noſtra. mane ſalutamus domi & bonos uiros multos, ſed triſtes, & hos lætos uictores: * qui me quidem perofficioſe, & peramanter obſeruant. ubi ſalutatio defluxit, litteris me * inuoluo: aut ſcribo, aut lego. ueniunt etiam, qui me audiant quaſi doctum hominẽ, quia paullo ſum, quam ipſi, doctior. inde corpori omne tempus datur. patriam eluxi iam & grauius, & diutius, quam ulla * mater unicum filium. ſed cura, ſi me amas, ut ualeas: ne ego, te iacente, bona tua comedim. ſtatui enim tibi ne ægroto quidem parcere. Vale.

Idem ep. 13. l. 4. 7. & 12. l. 6 & 24. l. 7.

Abdo me ĩ litteras, idẽ eſt. uide ep. 33. l. 7

& natura mollior, ideoq ad fletum procliuior, quam pater; & ipſe ſenectutis alendæ deſtituta. nam patri, amiſſo filio, præſidij tamẽ aliquid in ſe ipſo relinquitur.

Cõfutat quod Papirius ſcripſerat, fulminas quædã uerborũ eſſe in Cic epiſt quæ ipſe ſtulte imitaretur. cõfutat & illud, quod negarat Papirium quemquã fuiſſe patricium.

Cicero S. D. Papirio Pæto. 21

AIN' tandem? inſanire tibi uideris, quod imitere uerborum meorum, ut ſcribis, fulminas tum inſanires, ſi conſequi non poſſes: cum uero etiam uincas, me prius irrideas, quam te, oportet. quare nihil tibi opus eſt illud a * Trabea, ſed potius ἀπόταγμα meum. uerumtamen quid tibi ego uideor in epiſtolis? nonne * plebeio ſermone agere tecum? nec enim ſemper eodem modo. quid enim ſimile habet epiſtola aut iudicio, aut concioni? quin ipſa iudicia non ſolemus omnia tractare uno modo. priuatas cauſſas, & eas tenues, agimus * ſubtilius: capitis, aut famæ ſcilicet ornatius. epiſtolas uero quotidianis uerbis texere ſolemus. Sed tamen, mi Pæte, quid tibi uenit in

ſic epiſt. 5. l. 4. Att. de Fin. 1. & 3. de leg. & Ter.

poeta comico, de Fin. l. 2. & Tuſc. 4 & apud Gell. l. 15. c. 24

humili, nec elaborato

ſubtilitas eſt, cum minuta quæque diligẽtiſſime docendi cauſſa perſe

mentem

mentem negare, Papirium quemquam umquam niſi plebeium fuiſſe? fuerunt enim patricij minorum gentium: quorum princeps L. Papirius Mugillanus: qui * conſul cum L. Sempronio Atratino fuit, cum antea* cenſor cum eodem fuiſſet, annis poſt R. C. CCCXII. ſed tum Papiſij dicebamini. poſt hunc, XIII. fuerũt ſella curuli, ante L. Papirium Craſſum, qui primus Papiſius eſt uocari deſiitus. is dictator cum L. Papirio Curſore magiſtro equitum factus eſt, annis poſt R. C. CDXV & quadriennio poſt conſul cum K. Duilio. hunc ſecutus eſt Curſor, homo ualde honoratus: deinde L. Maſo edilicius: inde multi Maſones: quorum quidem tu omniũ patriciorum imagines* habeas uolo. deinde Carbones, & Turdi inſequuntur. hi plebeij fuerunt: quos contemnas, cenſeo. nam, præter hunc Cn. Carbonem, quem Damaſippus* occidit, ciuis e rep. Carbonum nemo fuit. cognouimus Cn. Carbonem, & eius fratrem ſcurram: quid his improbius? de hoc amico meo, Rubriæ filio, nihil dico. tres illi fratres fuere, C. Cn. M. Marcus, P. Flacco accuſante, cõdemnatus, fur magnus ex Sicilia. Caius, accuſante L.* Craſſo, cantharidas ſumpſiſſe dicitur. is & tribunus pl. ſeditioſus, & P. Africano uim attuliſſe exiſtimatus eſt.* hoc uero, qui Lilybæi a Pompeio noſtro interfectus eſt, improbior nemo, meo iudicio fuit. iam, pater eius, accuſatus a M.* Antonio, ſutorio atramento abſolutus putatur. Quare ad* patres, cenſeo, reuertare, plebeij quam fuerint importuni, uides. Vale.

Diſputat pro Stoicis de libertate loquendi: quos tamen ait ſe non imitari.

Cicero s. d. Papirio Pæto. 22

AMO uerecundiam, uel* potius libertatem loquẽdi

quimur l. 3. de or.

præpoſtere, cõſul, & cẽſor, librarius collocauit; cum alterius loco reponendũ, Liuius & Dionyſius oſtendant.

domi e cedroq; quod genus ligni tineas neſcit. Seruius in comm. Virg. Val. Max li. 9. cap. 2.

l. 1 & 3. de Or. & in Bruto & Tacitus.

Cnæum ſignificat. Val. Max. l. 5 c. 3.

oratore. L. Craſſi æmulo.

Suet. Clodiũ, a patribus ad plebem tranſire conãtem, eadẽ die, horaq. nona transduxit.

correctio, amo

equidem uere cundiā, ſed magis libertatem loquendi. quorum ſectæ principem, & conditorē Zenonē citiæ eū nominauit.

atque hoc Zenoni placuit, homini mehercule acuto: etſi Academiæ cum eo magna rixa eſt. ſed, ut dico, placet Stoicis ſuo quamque rem nomine appellare. ſic enim diſſerunt: nihil eſſe obſcenum, nihil turpe dictu: nam, ſi quod ſit in obſcenitate flagitium, id aut in re eſſe, aut in uerbo; nihil eſſe tertium. in re non eſt: itaque non modo in comœdijs res ipſa narratur, ut ille in* Demiurgo *modo, (forte noſtri* canticum: meminiſti Roſcium) ita me deſtiuit nudum: totus eſt ſermo uerbis tectus: re impudentior: ſed etiam in tragœdijs. quid eſt enim illud? Quæ mulier una? quid, inquam, eſt? * Vſurpat duplex cubile. quid illud? Pheræi hic cubile inire eſt auſus: quid eſt? Virginem me quondam inuitam per uim uiolat. Iuppiter bone, uiolat? atqui idem ſignificat, ſed* alterum nemo tuliſſet. Vides igitur, cum eadem res ſit, quia uerba nō ſint, nihil uideri turpe. ergo in re non eſt: multo minus in uerbis. ſi enim, quod uerbo ſignificatur, id turpe non eſt; uerbum, quod ſignificat, turpe eſſe non poteſt. Anum appellas alieno nomine; cur non ſuo potius? ſi turpe eſt, ne alieno quidē: ſi non eſt, ſuo potius. Caudam antiqui penē uocabant, ex quo eſt propter ſimilitudinem peniculus: at hodie penis eſt in obſcenis. *at uero Piſo ille Frugi in Annalibus ſuis queritur, adoleſcentes peni deditos eſſe. quod tu in epiſtola appellas ſuo nomine, ille tectius penē. ſed* quia multi, factū eſt tā obſcenum, quam id uerbum, quo tu uſus es. Quid quod uulgo dicitur. *Cū nos te uoluimus cōuenire, num obſcenum eſt? memini in ſenatu diſertum conſularem ita eloqui, Hanc culpam maiorē, * an illam dicam? potuit obſcenius? non, inquis: nō enim ita ſenſit. non ergo in uerbo eſt. docui autem in re non eſſe: nuſquam igitur eſt.* Liberis dare operam, quam honeſte* dicitur.

unoq̄ ſcena loquente, canticū dicitur; duobus, uel tribus diuerbium latine, dialogus græce. Liuius l. 7.

ut, ſit uerbum deponens tēporis præteriti.

futuit, nemo tuliſſet.

Et magis placeret. non .n. contraria, ſed ſimilia ſequūtur.

quia multi penem appellāt.

in Oratore. quaſi Anillā; quod eſt obſcenum uerbum, ab Anus.

off. 1.

dicitur. etiam patres rogant filios: eius operæ nomen non audent dicere. Socratem fidibus docuit nobiliſſimus fidicenis Connus uocitatus eſt. num id obſcenum putas? Cum loquimur, terni, nihil flagitij dicimus: at, cum bini, obſcenum eſt* Græcis quidem, inquies. nihil eſt ergo in uerbo: quando & ego Græce ſcio; & tamẽ tibi dico, bini; idq. tu facis, quaſi ego Græce, non Latine, dixerim. Ruta, & menta, recte utrumque. uolo mentam puſillam ita appellare, ut rutulam: non licet. Bella tectoriola dicis: dic ergo etiam pauimenta iſto modo: non potes. Vides igitur nihil eſſe, niſi ineptias. turpitudinem nec in uerbo eſſe, nec in re, itaque nuſquã eſſe. Ergo in uerbis honeſtis obſcena ponimus. quid enim, non honeſtũ uerbũ eſt diuiſio? at ineſt obſcenũ. cui *reſpõdet intercapedo. nũ hæc ergo obſcena ſunt? nos autem ridicule, ſi dicimus, ille patrem ſtrangulauit, honorem non præfamur: ſin de* Aurelia aliquid, aut Lollia, honos præfandus eſt. Et quidem iam non etiam obſcena uerba pro obſcenis ſunt. batuit, inquit, impudenter: depſit, multo impudentius. atqui neutrum eſt obſcenum. STVLTORVM plena ſunt omnia. Teſtes, Verbum honeſtiſſimum in iudicio, alio loco* non nimis. at honeſti Colei Lanuuini, Cliternini non honeſti. Quid? ipſa res modo honeſta, modo turpis. ſuppedit, flagitium eſt, iam erit nudus in balneo, non reprehendes. Habes ſcholam Stoicam. ὁ σοφὸς εὐθυρρήμων ἐστι. Quã multa ex uno uerbo tuo? Te aduerſus me omnia audere, gratum eſt. ego* ſeruo, & ſeruabo (ſic enim aſſueui) Platonis uerecundiam. itaque tectis uerbis ea ad te ſcripſi, quæ apertiſſimis agũt Stoici. ſed illi etiam crepitus aiunt æque liberos, ac ructus eſſe oportere.* honorem igitur* Kalendis Marcijs; Tu

βίνει enim apud Græcos, a βινέω, Coeo.

Diuiſio, & Intercapedo qd hic ſint, præſtat ignorare, quam ſcire.

meretrice.

non multũ, parum, ut in Diu. in extremo.

amat libertatem, ſed uerecundiam ſernat.

ſubaudi, habere uoluit.

uide Seruium ad illud Vir

l. 8. Curibus. ſe ueris; & Feſtū in dictione Martias.

me diliges, & ualebis.

Prænunciat aduentum ſuum: quamquam enim audierit eum pedibus laborare, ſe tamen putare ait, cocum illius articulari morbo non impediti, quo minus cenam poſſit apparare.

Cicero s. d. Papirio Pæto. 23

Infra dicit, Cōſtitui ad te uenire; ſed, quo die, certū non habet.

Strabo l. 5. Var l. 3. c. 9. Col. l. 8. c. 2.

non multi cibi, dixit infra, ep. 26.

HERI *ueni in Cumanum: cras ad te fortaſſe: ſed ⁊ cum* certum ſciam, faciam te paullo ante certiorem. etſi M. Ceparius, cum mihi in ſilua* Gallinaria obuiam ueniſſet; quæſiſſeque, quid ageres; dixit te in lecto eſſe, quod ex pedibus laborares. tuli ſcilicet moleſte, ut debui: ſed tamen conſtitui ad te uenire; ut & uiderem te & uiſerē & cenarem etiam. non enim arbitror cocū etiam te arthriticum habere. exſpecta igitur hoſpitem cum* minime edacem, tum inimicum cenis ſumptuoſis.* Vale.

Ruſum, a Pæto commendatū, ait ſibi curæ etiam atque etiam fore. dein monet, ut omnino ad cenas & conuictū amicorū redeat. concludit, nihil ſibi eſſe reip. carius.

Cicero s. d. Papirio Pæto. 24

amicitiæ noſtræ illius iniurias condonarem.

idē ep. 19. l. 2.

Inaudire eſt de rebus occultis; ut exempla declarant.

RVFVM *iſtum amicū tuū, de quo iterum iam ad me ſcribis,* adiuuarem quantū poſſem, etiam ſi ab eo læſus eſſem, cum te tantopere uiderem eius cauſſa laborare. cum uero & ex tuis litteris, & illius ad me miſſis, intelligam, & iudicem, magnæ curæ ei ſalutem meam fuiſſe; non poſſum ei nō amicus eſſe, neque ſolum tua commendatione, quæ apud me, ut debet,* ualet plurimum, ſed etiā uoluntate, ac iudicio meo. uolo enim te ſcire, mi Pæte, initium mihi ſuſpicionis, & cautionis, & diligentiæ fuiſſe litteras tuas: quibus litteris congruentes fuerunt aliæ poſtea multorū. nam & Aquini, & Fabrateriæ cōſilia ſunt inita de me, quæ te uideo* inaudiſſe: &, quaſi diuinarent, quam his moleſtus eſſem futurus, nihil a-*

lind

-liud egerunt, niſi, me ut opprimerent, quod ego non ſuſpicans, incautior fuiſſem, niſi a te admonitus eſſem. Quamobrem iſte tuus amicus apud me commendatione non eget. utinam ea* fortuna reip. ſit, ut ille me quã gratiſſimum poſſit cognoſcere. Sed hæc hactenus. Te ad cenas itare deſiiſſe, moleſte fero: magna enim te delectatione, & uoluptate priuaſti: deinde etiam uereor, (licet enim uerum dicere) ne neſcio quid illud, quod ſolebas, dediſcas, & obliuiſcare cenulas facere. nã ſi tum, cum habebas quod* imitarere, non multum proficiebas; quid nũc te facturum putem? Spurina quidem, cũ ei rem demonſtraſſem, & uitam tuam ſuperiorem expoſuiſſem; magnum* periculum ſummæ reip. demonſtrabat, niſi ad ſuperiorẽ conſuetudinem tũ, cum fauonius flaret, reuertiſſes: hoc tẽpore* ferri poſſe; ſi forte tu frigus ferre non poſſes. Sed mehercule, mi Pæte, extra iocum, moneo te: quod pertinere ad beate uiuendum arbitror, ut cum uiris* bonis, *iucundis, *amantibus tui uiuas. nihil eſt aptius uitæ, nihil ad beate uiuentium accõmodatius. nec id ad uoluptatẽ refero, ſed ad cõmunitatem uitæ, atque uictus, remiſſionemq. animorum, quæ maxime ſermone efficitur familiari, qui eſt in cõuiuiis dulciſſimus: ut ſapiẽtius noſtri, quã Græci: illi συμπόσια, aut σύνδειπνα, id eſt cõpotationes, aut cõcenationes: nos cõuiuia; quod tũ maxime ſimul uiuitur. Vides, ut te* philoſophãdo reuocare coner ad cenas? Cura ut ualeas: id, foris cenãdo, facillime cõſequere. Sed caue, ſi me amas: exiſtimes me, quod iocoſius ſcribã, abieciſſe curã reip. ſic tibi mi Pæte perſuade, me dies, & noctes nihil aliud agere, nihil curare, niſi ut mei ciues ſalui, liberiq. ſint. nullum locum prætermitto* monendi* agendi, * prouidendi. hoc denique animo ſum,

quia reſp. bellis ciuilibus afflicta ſuas uires amiſerat.

cum eorum cenas uideres.

hæc non ſerio, ſed per iocum dicta.

luſit in uerborum ſimilitudine Ferri, & Ferre.

eodem modo, uiros bonos iucundos, amantes ſui, dixit ep. 21. l. 5.

quæ rationibus utitur.

tria poſtulantur ab optimo ciue.

*ut, ſi in hac cura, atque adminiſtratione uita mihi ponenda ſit, *præclare actum mecum putem. Etiam atque etiam uale.*

Non peſſime, Sulpicius dixit ep. 5. l. 4.

Scripſit hanc ante bellum ciuile, cũ eſſet in Cilicia proconſul. cauillatur, quia ſibi Papirius præcepta de re militari litteris tradiderat. dein M. Fabium commendat.

Cic. imp. s. d. Papirio Pæto. 25

εἰρωνικῶς.

Cl. Tul. 1. Plut. in Pyrrho, Aelian. initio li de aciebus.

quia ſcilicet eſt fugere nauibus poſſumus.

in Ciliciæ adminiſtratione

in diſputationibus contra Epicureos.

Att. ep. 8. l. 4. & Ter. And.

ut uenderetur.

*SVMMVM me *ducem litteræ tuæ reddidere. plane neſciebam te tam peritum eſſe rei militaris. * Pyrrhi te libros, & *Cineæ uideo lectitaſſe. itaque obtemperare cogito præceptis tuis. hoc amplius, nauicularum habere aliquid in ora maritima. contra equitem Parthum negant ullam armaturam *meliorẽ inueniri poſſe. Sed quid ludimus? neſcis, quo cũ imperatore tibi negotium ſit. Κύρου παιδείαν, quam contriueram legendo, totam in *hoc imperio explicaui. Sed iocabimur alias coram, &, ut ſpero, breui: nunc ades ad imperandum, uel ad parendũ potius: ſic enim *antiqui loquebantur. Cum M. Fabio, quod ſcire te arbitror, ſummus mihi eſt uſus: ualdeq. eum diligo, cum propter ſummam probitatem eius, ac ſingularẽ modeſtiam, tum quod in ijs controuerſijs, quas *habeo cũ tuis cõtubernalibus Epicureis, optima opera eius uti ſoleo. Is cum ad me Laodiceam ueniſſet; mecumq. eum ego eſſe uellem; repente *percuſſus eſt atrociſſimis litteris; in quibus ſcriptum erat, fundum Herculanenſem a Q. Fabio fratre * proſcriptum eſſe, qui fundus cum eo cõmunis eſſet id M. Fabius pergrauiter tulit; exiſtimauitque, fratrem ſuum, hominem non ſapientem, impulſu inimicorum ſuorum eo progreſſum eſſe. nunc, ſi me amas, mi Pæte, negotium totum ſuſcipe, moleſtia Fabiũ libera. auctoritate tua nobis opus eſt, & conſilio, & etiam gratia. noli pati litigare fratres, & iudicijs turpibus cõflictari.*

Ma-

*Mathonem, & *Pollionem inimicos habet Fabius. quid multa? non mehercule tam perſcribere poſſum, quam mihi gratum feceris, ſi otioſum Fabium reddideris. id ille in te poſitum eſſe putat, mihiq. perſuadet. Vale.

Matho, cognomen Pōponiæ gentis; Pollio. Aſiniæ.

Deſcriptio & excuſatio cenæ hilarioris, præſertim accũbente Cytheride meretrice, mima.

Cicero s. D. Papirio Pæto. 26

ACCVBVERAM hora nona, cum ad te *harum exemplum in codicillis exaraui. dices; ubi? apud Volumnium Eutrapelum: & quidem ſupra me Atticus, infra Verrius, familiares tui. miraris tam exhilaratam eſſe ſeueritatẽ noſtram? quid ergo faciam? te cõſulo, qui philoſophum audis. angar? excruciem ne me? quid aſſequar? deinde, quem ad finem? uiuas, inquis, in litteris. an quidquam me aliud agere cenſes? haud poſſem uiuere, niſi in litteris uiuerem: ſed eſt earum etiam non ſatietas ſed quidam modus. a quibus cum diſceſſi, *etſi minimum mihi eſt in cena, quod tu unum ζήτημα Dioni philoſopho poſuiſti: tamen, quid potius faciam, prius, quam me dormitum conferam, non reperio. Audi reliqua. Infra Eutrapelum *Cytheris accubuit. in eo igitur, inquis, conuiuio Cicero ille, Quẽ adſpectabant, cuius *ob os Graij ora obuertebant ſua? nõ mehercule ſuſpicatus ſum illam affore: ſed tamen nec *Ariſtippus quidem ille Socraticus erubuit, cum eſſet obiectum, habere eum Laida: habeo, inquit, non habeor a Laide. græce hoc melius. tu, ſi uoles, interpretabere. me uero nihil iſtorum nè iuuenem quidem mouit umquam, ne nunc ſenem. conuiuio delector. ibi loquor aliquid, quod in *ſolum, ut dicitur: & gemitum & in riſus maximos transfero. an tu id melius, qui etiam in philoſophum irriſeris, cum ille, ſi *quis quid

quæ-

quæ deinde, cũ domum redijſſem, ex codicillis in chartam translatas ad te mitterẽ.

etſi minime cenam curo. ludit in ambiguo ſenſu.

Eutrapeli amica. Plutarchus, & Seruius, Pli. l 8. c 16.

Ob pro Ad Feſtus, Tuſc. 3.

de Ariſtippo, & Laide, uide Laert. in Ariſtippi uita, Athen. l. 12. Clemẽt Alex. Strom. 2. Gell. l. 1. c. 8. Lactant. l. 3 de nat. d. l 1. & Varro apud Nonium.

de Or. l. 1. & 3.

a mane ad ueſperam

quæreret, dixiſſet, cenā te quærere a *mane dixeris? ille Barote putabat q̄ſituru̅ unu̅ cælu̅ eſſet an innumerabilia. q̄d ad te? at hercule cena numquid ad te? tibi præſertim? Sic igitur uiuitur: quotidie aliquid legitur, aut ſcribitur: deinde, ne amicis nihil tribuamus, epulamur una nō* modo nō contra legē, ſi ulla nunc lex eſt, ſed etiā intra legē, & quidē aliquāto, quare nihil eſt, q̄ aduētu̅ noſtru̅ extimeſcas. nō multi cibi hoſpitē accipies, multi ioci. Vale.

ſumptuariā Cæſaris. ep. 26. l. 7 & 15. l. 9.

minime edacē dixit ep. 13.

CICERONIS. EPISTOLARVM AD. PLANCVM. ET. ALIOS.

LIBER. X

ARGVMENTVM

Inuehitur in Antonii immoderatam potentiā: & Plancū. tranſalpinam Galliam, quam ultimam Cicero Philip. lib. v. uocat, adminiſtrantem, hortatur, ut in remp. omni cogitatione ſtudioq; incumbat. poſtremo, agit gratias de Furnio honorifice tractato.

M. Cicero s. D. L. Munatio Planco[1], imp.[2] cos. des. I

E* T. ABFVI, proficiſcens in Græciam: &, poſtea quā de *medio curſu reip. ſum uoce reuocatus, numquā per M. Antonium quietus fui: cuius tanta eſt non inſolentia, (nam id quidem uulgare uitium eſt) ſed immanitas, non modo ut uocem, ſed ne uultum quidem liberum poſſit ferre cuiuſquam. itaque mihi maximæ curæ eſt, non de mea quidem uita, cui ſatiſfeci uel ætate, uel factis, uel ſi quid etiam hoc ad rem pertinet, gloria: ſed me patria ſollicitat, in primiſq; mi Plāce exſpectatio* cōſulatus tui: quæ ita

uide l. 3 de off. in extremo, & hic ep. 25. l. 12. ep. 19. ad M. Brutum. ep. 28 & l. 12. ep. 4. & 22.

erat enim Plācus conſul deſignatus cū D. Bruto: ut Antonium & Dola-

uita longa eſt, ut optandum ſit, ut poſſimus ad id tempus reip. ſpiritū ducere. quæ poteſt enim ſpes eſſe in ea rep. in qua hominis impotētiſſimi, atque intēperatiſſimi armis oppreſſa ſunt omnia? & in qua nec ſenatus, nec populus uim habet ullā? nec leges ullæ ſūt, nec iudicia, nec omnino * ſimulacrū aliquod, aut ueſtigiū ciuitatis? Sed, quando acta omnia mitti ad te arbitrabar, nihil erat, quod ſingulis de rebus ſcriberē. Illud autē erat amoris mei, quem a tua* pueritia ſuſcepiū nō ſeruaui ſolū, ſed etiā auxi, monere te, atque hortari, ut in remp. omni cogitatione, curaq. incūberes. quæ ſi* ad tuū tēpus perducitur, facilis gubernatio eſt: ut perducatur autē, magnæ tū diligētiæ eſt, tū etiā fortunæ. ſed & te aliquāto ante, ut ſpero, habebimus: &, præterquā quod reip. conſulere debemus, tamen tuæ dignitati ita fauemus, ut omne noſtrū cōſiliū, ſtudiū, officiū, operā, laborē, diligentiā ad amplitudinē tuā conferamus. ita facillime & reip. quæ mihi cariſſima eſt, & amicitiæ noſtræ, quā ſanctiſſime nobis colendam puto, me intelligo ſatisfacturum. * Furnium noſtrum tanti a te fieri, quantum ipſius humanitas, & dignitas poſtulat, *nec miror, & gaudeo: teq. hoc exiſtimare uolo, quidquid in eum iudicij, officijq. contuleris, id ita me accipere, ut in me ipſum te putem contuliſſe. Vale.

belli ſequeretur Hirtius & Pāſa, Hirtium & Pāſam Plancus & Brutus. ep. 14. l. 4.

ep. 3.

ad eum annū, quo eris conſul.

Planci legatū. ep. 8. idem aliis uerbis in ep. 10. l. 3. & 5. l. 10. Att. & Phil. 11. & in Hortēſio.

Excuſat ſe, quod in ſenatum ad gendam Planci cauſſam non uenerit; & officium ſuum pollicetur in iis rebus quæ præſentiam ſuam requirere uidebuntur.

Cicero s. D. Planco imp. cos. des. 2

MEVM ſtudiū honori tuo pro neceſſitudine noſtra nō defuiſſet, ſi aut* tuto in ſenatum, aut honeſte uenire potuiſſem. ſed nec ſine periculo quiſquam, libere de rep. ſentiēs, uerſari poteſt in ſumma impunitate * gladiorū: nec noſtræ dignitatis uidetur eſſe, ibi ſententiam de rep. di-

ep. 2. l. 12. propter Antonii conſulis arma. Phil. 21.

cere

cere, ubi me & melius & propius audiant armati, quã ſenatores. quapropter in priuatis rebus nullum neque officium, neque ſtudium meum deſiderabis: ne in publicis quidem, ſi quid erit, in quo me intereſſe neceſſe ſit, umquã deero, ne cum periculo quidem meo dignitati tuæ. in ijs autem rebus, quæ nihilo minus, ut ego abſim, confici poſſunt, peto a te, ut me rationem habere uelis & *ſalutis & dignitatis meæ. Vale.

reſpondet ad illud, Tuto, & honeſte.

Aucupatur beneuolẽ. iã Planci partim laudibus, partim cõmemoratione ueteris amicitiæ: & hortatur, ut r. p. ſuſcipiat. ne itus id, quod accidit, ne ſe cũ Antonio coniũgeret

Cicero s. d. Planco. imp cos. des. 3

CVM ipſum Furnium per ſe uidi libentiſſime, tum hoc libentius, quod, illum audiens, te uidebar audire. nam & in re militari uirtutem, & in adminiſtranda prouincia iuſtitiam, & in omni genere prudentiam mihi tuam expoſuit: & præterea mihi non ignotam in conſuetudine, & familiaritate ſuauitatem tuam adiunxit, præterea ſummam erga ſe *liberalitatem. quæ omnia mihi iucunda, hoc extremum etiam gratum fuit. Ego, Plance, neceſſitudinem conſtitutam habui cum domo ueſtra ante aliquanto, quam tu natus es; amorem autem erga te ab ineunte *pueritia tua, confirmata iam ætate familiaritatem, cum ſtudio meo, tum iudicio tuo conſtitutam. his de cauſſis mirabiliter *faueo dignitati tuæ; quam mihi tecum ſtatuo eſſe cõmunẽ. Omnia ſumma cõſecutus es, uirtutẽ duce, comite fortuna: eaq. es adeptus adoleſcens, multis inuidentibus, quos ingenio, induſtriaq. fregiſti. nunc me, amantiſſimum tui, nemini *concedentẽ qui tibi uetuſtate neceſſitudinis potior poſſit eſſe, ſi audies: omnem tibi reliquæ uitæ dignitatem ex optimo reip. ſtatu acquires. Scis profecto, (nihil enim te fugere potuit

humanitatẽ potius, quam largitionem, ſignificat, ut ep. 7. l. 1. & 9. l. 5. epiſt. 1.

lib 2. ep. 15 dixit, eadem ſententia, Cæliũ honeſtum eſſe cupio.

eodem modo locutus eſt l. 4. ep. 3 & infra, ep. 19.

tuit) ſuiſſe quoddam tempus, cum homines exiſtimarent, te nimis* ſeruire tẽporibus. quod ego quoque exiſtimarẽ ſi te ea, quæ patiebare, probaſſe etiam arbitrarer. ſed, cum intelligerem, quid ſentires: prudẽter te* arbitrabar uidere, quid poſſes. nunc alia ratio eſt omnium rerum. tuum iudicium eſt, idq. liberum. conſules deſignatus, optima ætate, ſumma eloquẽtia, maxima* orbitate reip. uirorum talium. incumbe, per, deos immortales, in eã curam, & cogitationem, quæ tibi ſummam dignitatem, & gloriam, afferat. unus autem eſt hoc præſertim tempore per tot annos rep. deuexata, reip. bene gerendæ curſus ad gloriam. * Hæc amore magis impulſus ſcribenda ad te putaui, quam quo te arbitrarer monitis, & præceptis meis egere. ſciebam enim, ex iiſdem te hæc haurire fontibus, ex quibus ipſe hauſeram. quare modum faciã. hoc tantum ſignificandum putaui, ut potius amorem tibi* oſtenderem meum, quam oſtentarem prudentiam. Interea quæ ad dignitatem tuam pertinere arbitrabor, ſtudioſe, diligenterq. curabo. Vale.

quia fuerat C. Cæſaris amicus. ep 23. & legatus. Cæſar l. 1. de bel. ci. & 5. de bel. Gal. excuſatio. quæ incitationis ui habet.

a neceſsitate. & reip. tempore.

ep 4 l. 2.

ex iis ſcilicet libris., quibus ad laudẽ præcepta traduntur.

Teſtificari amorem, dixit. ep. 4. l. 2.

Agit gratias Cic. quod cum ad uetiſſimæ gloriæ ſtudiũ cohortatus ſit; ſeq. in reip poteſtate, totum fore pollicetur.

Plancus s. D. Ciceroni. 4

GRATISSIMAE mihi tuæ litteræ fuerunt, quas ex Furnij ſermone* te ſcripſiſſe animaduerti. ego autem præteriti temporis excuſationem affero, quod te profectum audieram, nec multo ante rediſſe ſciui, quam ex epiſtola tua cognoui. nullũ enim in te officiũ, ne minimus quidem, ſine maxima culpa uideor poſſe præterire. in quo tuendo habeo cauſſas plurimas, uel* paternæ neceſſitudinis, uel * meæ a pueritia obſeruantiæ, uel * tui erga me mutui amoris. quare, mi Cicero, quod mea, tuaque

tua manu, cũ alioqui amanuenſi uti ſoleres.

cauſſe tres amoris, ideo dixit inf a, ep 6. Pro plurimis

xit infra ep. 6.
Pro plurimis noſtris neceſſitudinibus.

que patitur ætas, perſuade tibi te unũ eſſe, in quo ego colendo patriam mihi conſtituerim ſanctitatem. omnia igitur tua conſilia mihi nõ magis prudentiæ plena, quæ ſumma eſt, uidentur, quam fidelitatis, quam ego ex mea conſcientia*metior. Quare, ſi aut aliter ſentirem, certe admonitio tua me reprimere; aut, ſi dubitarem, hortatio impellere poſſet, ut id ſequerer, quod tu optimũ putares. nũc uero quid eſt, quod me in aliã partem trahere poſſit? quæcumque in me bona ſunt, aut fortunæ beneficio tributa, aut meo labore parta, etſi a te propter amorem cariora ſunt æſtimata, tamen uel inimiciſſimi iudicio tanta ſunt, ut, præter* bonam famam, nihil deſiderare uideãtur. Quare hoc unum tibi perſuade, quantum uiribus eniti, conſilio prouidere, auctoritate mouere potuero, hoc omne reip. ſemper futurum. Non eſt ignotus mihi ſenſus tuus: neque, ſi facultas, optabilis mihi quidem, tui præſentis eſſet, umquam a tuis conſilijs diſcreparem: nec nunc committam, ut ullum meum factum reprehendere iure poſſis. Sum in exſpectatione omnium rerum, quid in Gallia*citeriore, quid in urbe Ianuario menſe* geratur, ut ſciam. interim maximam hic ſollicitudinem, curamq. ſuſtineo, ne inter aliena uitia hæ gentes noſtra mala ſuam putent occaſionem. quod ſi, * proinde ut ipſe mereor, mihi ſucceſſerit: certe & tibi, cui maxime cupio, & omnibus uiris bonis ſatisfaciam. Fac ualeas, meq. mutuo diligas.

de tuo animo ex meo iudico, ex animo meo tuum ſpecto.

quam adeptus fortaſſe non ſum, cum ea geſſerim Cæſare dominãte.

cui præerat D. Brutus.

a nobis cõſulibus; qui Kal. Ian. magiſtratum inibant.

& Proinde, & Perindeuetetes dicebant, eadem ſignificatione. Tuſc. 1. & alibi.

Hic quoque Plancum ad ſuſpiciendam, tuendámq. rẽp. gloriæ ſtimulis incitat.

Cicero s. d. Planco imp. cos. des. 5

Binas litteras, nõ Duas, dici.

BINAS a te accepi litteras eodem exemplo: quod ip-

ipſum argumento mihi ſuit diligentiæ tuæ. intellexi enim te laborare, ut ad me tuæ exſpectatiſſimæ litteræ pſerrētur. ex quibus cepi fructum duplicem, mihiq. in comparatione difficilem ad iudicandum, amorem ne erga me tuum, an animum in remp. pluris æſtimandum putarem. eſt omnino patriæ caritas, meo quidem iudicio, maxima: ſed amor, uoluntatisq. coniunctio plus certe habet ſuauitatis. itaque commemoratio tua paternæ neceſſitudinis, beneuolentiæq. eius, quam erga me a pueritia contuliſſes, ceterarumq. rerum, que ad eam ſententiam pertinebant incredibilem mihi letitiam attulerunt. rurſus declaratio animi tui, quem haberes de rep. quemq. habiturus eſſes, mihi erat iucundiſſima: eoq. maior erat hæc lætitia, quod ad illa ſuperiora accedebat. Itaque te nō hortor ſolum, mi Plance, ſed plane etiam oro; quod feci ijs litteris, quibus tu humaniſſime reſpondiſti; ut tota mente, omniq. animi impetu in remp. incumbas. nihil eſt, quod tibi maiori fructui, gloriæq. eſſe poſſit. NEC quidquā ex omnibus rebus humanis eſt præclarius, aut præſtantius, quā de rep. bene mereri. adhuc enim patitur tua ſumma humanitas, & ſapientia, me quod ſentiā, libere dicere. Fortuna ſuffragante, uideris res maximas conſecutus. quod quamquam ſine* uirtute non potuiſſes: tamen ex maxima parte ea, quæ es adeptus, fortunæ,* temporibusq. tribuuntur. his temporibus difficillimis, reip. quidquid ſubueneris, id erit totum, & proprium tuum. incredibile eſt omnium ciuiū, latronibus exceptis, odium in Antonium. magna ſpes in te, & in tuo exercitu. magna exſpectatio. cuius, per deos, * gratiæ, gloriæq. caue tempus amittas. ſic moneo, ut filium: ſic faueo, ut mihi: ſic hortor, ut & pro patria, & amiciſſimum. Vale.*

Cum

& Duas epiſtolas non Binas, neſcire puto neminem.

ueres; nō tamē plus amoris nā patria & parentibus, & liberis. non modo amicis, in amore præfertur. itaque lib. 1. de Off. Omnes, inquit, omnium caritates una patria complectitur.

ſupra, ep. 3. Virtute duce, comite fortuna. quod ea ob amicitiam Cæſ. uidea iis eſſe ... ep. ſequenti.

quā ſuſceptam reip. patrocinio, tibi & apud omnes bonos idē iuſta, ep. 19.

Cum Plancus, litteris ad ſenatum ſcriptis, pacem cum Antonio ſuaſiſſet, ſuadet Cicero, ut pacem armis potius, quam pactione, quærat, & ut ſe à ſocietate malorũ ciuiũ aliquando ſeiungens, totum ad remp. transferat.

Cicero D. S. Planco imp. cos des. 6

Planci legatus Ciceronis ſtudioſiſſimus. ep. XI. l. 6. & 1. & 8. h. l.

QVAE *locutus eſt Furnius* noſter de animo tuo in remp. ea gratiſſima fuerunt ſenatui, populoq. R. probatiſſima. quæ autem recitatæ ſunt litteræ in ſenatu, nequaquam conſentire cum Furnij oratione uiſæ ſunt. pacis enim auctor eras; cum* collega tuus, uir clariſſimus, a fœdiſſimis latronibus obſideretur: qui aut, poſitis armis, pacem petere debent; aut, ſi pugnantes eam poſtulant, uictoria pax, non pactione, parienda eſt. ſed de pace litteræ uel* Lepidi, uel tuæ, quam in partem acceptæ ſint, ex uiro optimo fratre tuo, & C. Furnio poteris cognoſcere. me autem impulit tui caritas, ut, quamquam nec tibi ipſi conſilium deeſſet, & fratris, Furnijq. beneuolentia, fideliſq. prudentia tibi præſto eſſet futura: uellem tamen meæ quoque auctoritatis pro* plurimis noſtris neceſſitudinibus præceptum ad te aliquod peruenire. Crede igitur mihi, Plance, omnes, quos adhuc gradus dignitatis conſecutus ſis, (es autem adeptus* ampliſſimos) eos honorum uocabula habituros, non dignitatis inſignia, niſi te cum libertate populi R. & cum ſenatus auctoritate coniunxeris. ſeiunge te, quæſo, aliquãdo ab ijs, cũ quibus te non tuũ iudiciũ, ſed tẽporũ uincula coniunxerunt.* complures in perturbatione reipublicæ conſules dicti: quorum nemo conſularis habitus, niſi qui animo extitit in remp. conſulari. talem igitur te eſſe oportet, qui primum te ab impiorum ciuium, [illegible] diſſimillimorum, ſocietate ſeiun[illegible] te ſenatui, boniſq. omnibus auctorem, principem, [illegible] præbeas; po-*

Brutus, quẽ M. Antonius Mutinæ obſidebat.

poſtea quoque pacem ſuaſit. uide litteras enim publice miſſas ep. 27. & 35.

tres ennmerat ep. 4.

ep. 5. & 4.

argumẽtum à ſpe gloriæ ductum. cõſulem enim fieri, ita præclarum eſt, ſi cõſulare munus pro dignitate, ac ſalute reip. ſuſtineatur.

ſtremo

ſtremo, ut pacem eſſe iudices non in armis poſitis, ſed in abiecto armorũ, & ſeruitutis metu. hæc ſi & ages, & ſenties: tum eris non * modo conſul, & conſularis, ſed magnus etiam conſul, & conſularis. ſin aliter: tum in iſtis ampliſſimis nominibus honorum non modo * dignitas nulla erit, ſed erit ſumma * deformitas. Hæc, impulſus beneuolẽtia, ſcripſi paullo ſeuerius: quæ tu in experiendo, ea ratione, quæ te digna eſt, uera eſſe cognoſces. XIII. Kal. Apr.

Phil. I. 8. & pro Balbo.

antitheta. in Orat.

Exponit, cur breuior ſit ep. & cur ſtudium ſuũ in remp. ſerius patefecerit; ſuamq. dignitatem Cic. commendat.

Plancus imp. cos. des. Ciceroni. S. D.

PLVRA tibi de meis * conſilijs ſcriberẽ rationemq. omniũ rerum redderem uerboſius, quo magis iudicares omnia me reip. præſtitiſſe, quæ & tua exhortatione excepi, & mea affirmatione tibi recepi: (non minus enim a te probari, quam diligi, ſemper uolui: nec te magis in culpa defenſorem mihi paraui, quã prædicatorẽ meritorũ meorum eſſe uolui) ſed breuiorẽ me duæ res faciunt; una, quod publicis litteris omnia ſum perſecutus; altera, quod M. Variſidium, equitem Romanum, familiarem meum, ad te ipſum tranſire iuſſi, ex quo omnia cognoſcere poſſes. Nõ medius fidius mediocri dolore afficiebar, cũ alij occupare poſſeſſionem laudis uiderentur: ſed uſque mihi temperaui, dum perducerẽ eo rẽ, ut dignũ aliquid & * conſulatu meo, & ueſtra exſpectatione efficerẽ. quod ſpero, ſi me fortuna non fefellerit, me conſecuturum: ut maximo præſidio reip. nos fuiſſe, & nunc ſentiant homines, & in poſterum memoria teneant. A te peto, ut dignitati meæ ſuffrageris; &, quarum rerum ſpe ad laudẽ me uocaſti, harum fructũ in reliquum facias ala-

cur non ſtatim poſt obitũ Cæſ. ris pro libertate arma ceperim.

quem geſturus erat poſt Hirtiũ & Panſam, huius anni cõſules.

errorē. non minus poſſe te,quam uelle, exploratum mihi eſt. Fac ualeas,meq. mutuo diligas.

Cauſſas affert,quibus adductus nō ita mature; ut homines exſpectabant,defenſorē ſe publicæ libertatis profeſſus ſit:deq. exercitu ſuo,& ſtatu prouinciæ ſignificat.

Plancus imp. cos. des. s. d. cos. præt. trib. pl. s. p. p l. q. k. 8

Vellei uerba ſunt lib. 2. Plancus diu, quarū eſſet partium, ſecū luctatus, ſenatui ſe litteris uenditās mox eiuſdem proditor. nunc cū tēp. tuendam ſuſcipio.

*SI cui forte uideor,diutiùs & hominum exſpectationē,& ſpē reip. de mea uolūntate tenuiſſe ſuſpenſam;huic prius excuſandū me eſſe arbitror,quàm de inſequenti officio quidquam ulli pollicendū. non enim præteritā culpā *uideri uolo redemiſſe, ſed optimæ mētis cogitata iāpridem,maturo tēpore enunciare. Non me præteribat,in tāta ſollicitudine hominum,& tā perturbato ſtatu ciuitatis fructuoſiſſimā eſſe profeſſionem bonæ uolūtatis:magnosq. honores ex ea re complures conſecutos uidebam.ſed *cum in eum caſum me fortuna demiſiſſet,ut aut,celeriter pollicendo,magna in ſpe ad proficiendum impedimenta opponerem;aut ſi in eo mihi tēperauiſſem,maiores occaſiones ad opitulandū haberē:expeditius iter cōmmunis ſalutis,quā meæ laudis,eſſe uolui. nā quis in ea fortuna,quæ mea eſt,et ab ea uita, quā in me cognitam hominibus arbitror,& cū ea ſpe,quā in manibus habeo,aut* ſordidum quidquā pati,aut perniciosum cōcupiſcere poteſt?ſed aliquantū nobis temporis,& magni laboris,& multæ impenſæ opus fuit,ut,quæ reip. bonisq. omnibus polliceremur,exitu præſtaremus;neque ad auxilium patriæ nudi cum bona uoluntate,ſed cū facultatibus accederemus. Confirmandus erat exercitus nobis,magnis ſæpe præmijs ſollicitatus;ut ab rep. potius moderata, quā ab uno infinita,ſperaret. confirmandæ complures ciuitates, quæ ſuperiore anno largitionibus, conceſſionibusq. præ-*

cum eo loco meæ res eſſēt.

qualis ſeruitus eſt.

miorum

miorum erãt obligatæ;ut & illa uana putarent,& eadẽ a melioribus auctoribus petenda exiſtimarent. Eliciẽdæ etiam uolũtates reliquorũ,qui finitimis prouincijs,exercitibusq. præfuerunt ut potius cũ pluribus ſocietatẽ defendendæ libertatis iniremus, quã cũ paucioribus* ſuneſtã orbi terrarũ uictoriam pareremus. Muniendi uero noſmetipſi fuimus, aucto exercitu,auxilijſq. multiplicatis;ut,cũ præferremus ſenſus aperte,tũ,etiã inuitis quibuſdã,ſciri,quid defenſuri eſſemus,nõ eſſet periculoſum. Itaque nũquam diſſitebor,multa me,* ut ad effectum horum cõſiliorum peruenirem,& ſimulaſſe inuitum,& diſſimulaſſe cum dolore; quod, præmatura denunciatio boni ciuis imparati quã periculoſa eſſet, ex caſu* collegæ uidebam. quo nomine etiam C. Furnio legato,uiro forti, atque ſtrenuo,plura etiam uerbo,quam ſcriptura, mandata dedimus; ut & tectius ad uos perferrentur, & nos eſſemus tutiores: quibusq. rebus & communem ſalutem muniri,& nos armari conueniret, præcepimus. ex quo intelligi poteſt, curam reip. ſummæ defendendæ iam pridem apud nos excubare: nunc, cum, deum benignitate, ab omni re ſumus paratiores, non ſolum bene ſperare de nobis homines, ſed explorate iudicare uolumus: legiones habeo* quinque ſub ſignis, & ſua fide, uirtuteq. reip. coniunctiſſimas, & noſtra liberalitate nobis obſequentes: prouinciam omniũ ciuitatum conſenſu paratiſſimam, & ſumma contentione ad officia certantem: equitatus, auxiliorumq. tantas copias, quantas hæ gentes ad defendendam ſuam ſalutem, libertatemq. conficere poſſunt. ipſe ita ſum animo paratus uel prouinciam tueri, uel ire quo reſp. uocet, uel tradere exercitum, auxilia, prouinciamque,

difficilior. à paucis uictoria, quam multis.

ut hæc ad exitum conſilia p ducerem.

D. Bruti; qui; nõdum firmo exercitu munitus, præmature ſuam uoluntatem ſtudiũq. erga rẽp. aperuerat itaque Mutinæ obſeſſus a M Antonio & ſe ipſũ, & remp. in diſcrimen adduxit.

quattuor memorat ep. 15.

ut uel omnem impetum belli in me conuertere non recu-ſem; ſi modo meo caſu aut cõfirmare patriæ ſalutem, aut periculum morari poſſim. hæc ſi, iam* expeditis omnibus rebus, tranquilloq. ſtatu ciuitatis, polliceor in damno mea laudis; reip. commodo lætabor; ſin ad ſocietatem integer-rimorum, & maximorum periculorum accedam, [redacted]nſilia mea æquis iudicibus ab obtrectatione inuidorum defen-denda commendo. mihi quidẽ ipſi fructus meritorũ meo-rum in reip. incolumitate ſatis magnus eſt paratus. eos uero, qui, meam auctoritatem, & multo magis ueſtram fi-dem ſecuti, nec ulla ſpe decipi, nec ullo metu terreri po-tuerunt, ut commendatos uobis habeatis, petendum ui-detur. Vale.

Antonio ad Mutinam profligato. in quo diſceptare uidebatur oĩs fortuna reipub. infra ep. 10.

Suum ſtudium erga remp. præſefert: modeſte dignitatẽ ſuam commẽdat. quid egerit, quid acturus ſit, qualem du-cat exercitum ſignificat

Plancus imp. cos. des s. d. Ciceroni. 9

NIHIL me tibi* temere, aut te ceteris de me fru-ſtra recepiſſe, lætor. certe hoc maius habes teſtimonium amoris mei, quo maturius tibi, quam ceteris, conſilia mea uolui eſſe nota. in dies uero meritorum meorum fieri* ac-ceſſiones, peruidere te ſpero, cogniturum magis recipio. Quod ad me attinet, mi Cicero (ita ab imminentibus ma-lis reſp. me adiuuante, liberetur) ſic honores, præmiaq. ue-ſtra ſuſpicio, conferẽda certe cum* immortalitate, ut ſine his nihil de meo ſtudio, perſeuerantiaq. ſim remiſſurus; niſi in multitudine optimorum ciuiũ impetus animi mei fuerit ſingularis, & opera præcipua; nihil ad meam di-gnitatem accedere uolo ſuffragatione ueſtra. concupiſco autem nihil mihi, contra quam ipſe pugno. ſed &* tem-poris, & rei te moderatorem facile patior eſſe. NI-HIL aut ſero, aut exigue a patria ciui tributum po-

*ſiquidẽ ea præſto, quæ ſum pollicitus.

*eodem modo locutus eſt Ci. ep. 1. l. 2.

*quæ præſtare uidetur omnibus rebus.

*& quo tempore, & quibus honoribus ornandus a uobis ſim.

teſt

teſt uideri. Exercitum ad VI. Kal. Maias Rhodanum transieci. magnis itineribus Vienna equites mille uia breuiore præmiſi. ipſe, ſi a Lepido non impediar, celeritate ſatisfaciam: ſin* autem in itinere meo ſe opposuerit, ad tempus conſilium capiam. copias adduco & *genere, & *numero, & *fidelitate firmiſſimas. te, ut diligas me ſi mutuo te facturum ſcis, rogo. Vale.

infra. ep. 24.

quæ tria in exercitu requiruntur.

Laudat Plancum de optima uoluntate, ſtudioq; iuuandæ reip. præmiaq; illum a ſenatu honorificentiſſima ſperare uult; operamq; in eo ſuam pollicetur, & hortatur, ut egregie pergat in rep. tuenda.

Cicero s. D. Planco imp. cos. des. 16

ETSI ſatis ex Furnio noſtro cognoram, quæ tua uoluntas, quod conſilium de rep. eſſet: tamen, lectis tuis litteris,* liquidius de toto ſenſu tuo iudicaui. quamobrem, quamquã in uno* prœlio omnis fortuna reip. diſceptat; quod quidem, cum hæc legeres, iam* decretum arbitrabar fore: tamen ipſa fama, quæ de tua uoluntate percrebuit, magnam es laudem conſecutus. itaque, ſi conſulem Romæ habuiſſemus, declaratũ eſſet a ſenatu cũ tuis magnis honoribus, quam gratus eſſet conatus, & apparatus tuus. cuius rei non modo non præterijt tempus, ſed ne *maturũ quidem etiã nunc, meo quidem iudicio, fuit. IS ENIM deniq; honos mihi uideri ſolet, qui nõ propter ſpẽ futuri beneficij, ſed propter magna merita claris uiris defertur, & datur. quare, ſit modo aliqua reſp. in qua honos elucere poſſit: omnibus, mihi crede, ampliſſimis honoribus abundabis. IS AUTEM, qui uere appellari poteſt honos, non* inuitamentum ad tẽpus, ſed perpetuæ uirtutis eſt premium. Quamobrem, mi Plance, incumbe toto pectore ad laudem: ſubueni patriæ: opitulare collegæ: omnium gentium conſenſum, & incredibilem conſpira-

ep. 27. l. xi.

Mutinenſi.

non deliberatum, ſed, cõfectum Liu. l. 28. Decernere pugnam.

aberat uterque conſul, cum ad bellum contra Antoniũ exiſſent.

adhuc enim conatus tantum audiuntur, exſpectatur ipſa res.

tantũ enim uoluntatem Plancus oſtẽderat; ut ſi qd ei tribueretur, inui

 ſpira-

*ſpirationem adiuua. me tuorum conſiliorum adiutorem, dignitatis fautorem, omnibus in rebus tibi amiciſſimum, fideliſſimumq. cognoſces. ad eas enim cauſſas, quibus inter nos amore ſumus, officijs, *uetuſtate coniuncti, patriæ caritas acceſſit; eaq. efficit, ut tuam uitam anteferrē meæ. IV. Kal. Apr.*

tamentum, nō præmium, uideretur.

noti enim alter alteri ià pridem ſumus, ſic etiam locutus eſt, & l. 5, ep. 15

Gratias agit pro officiis, quæ in ipſum Cicero contulerat; & de ſuo ſtudio erga temp. omnia pollicetur.

Plancus s. D. Ciceroni. II

*IMMORTALES *ago tibi gratias, agamq. dū uiuam: nam, relaturum me, affirmare non poſſum. tantis enim tuis officijs non uideor mihi* reſpondere poſſe: niſi forte, ut tu grauiſſime, diſertiſſimeq. ſcripſiſti, ita ſēſurus es, ut me referre gratiam putes, cum memoria tenebo. Si de filij tui* dignitate eſſet actum, amabilius certe nihil facere potuiſſes.* Primæ tuæ ſententiæ infinitis cum muneribus, poſteriores ad tempus arbitriumq. amicorum meorum compoſitæ, oratio aſſidua & perpetua de me, iurgia cum obtrectatoribus propter me, notiſſima mihi ſunt. non mediocris adhibenda mihi eſt cura, ut reip. me ciuem dignum tuis laudibus præſtem, in amicitia tua memorem, atque gratum. Quod reliquum eſt, tuum munus* tuere; & me, ſi, quem eſſe uoluiſti, eum exitu, rebusq. cognoſcis, defende, ac ſuſcipe. Cum Rhodanum copias tranſieciſſem, fratremq. cum tribus millibus equitum præmiſiſſem, ipſe iter ad Mutinam dirigerem; in itinere de prœlio facto, Brutoq. & Mutina obſidione liberatis audiui. animaduerti nullum alium receptum Antonium, reliquiasque, quæ cum eo eſſent, habere, niſi in his partibus: duasq, ei ſpes eſſe propoſitas, unam Lepidi ipſius, alteram exercitus; quod qua-*

dam

ſic immortaliter gaudeo, pro uehementiſſime Cicero dixit, Aſſequi merita, ep. 4. l. 1. & 4. l. 6.

ſacerdotium uidetur ſignificare; de quo in ep. ad M. Brut.

quas mel defendendi, atq; ornandi partes iam ſuſcepiſti, eas depo- nas.

dam pars exercitus non minus* furioſa eſt, quam qui cũ Antonio fuerunt, equitatum reuocaui: ipſe in Allobrogibus cõſtiti; ut proinde ad omnia paratus eſſem, ac res me moneret. ſi nudus huc ſe Antonius conferet: facile mihi uideor per me ſuſtinere poſſe, remq. publicam ex ueſtra ſententia adminiſtrare, quamuis ab exercitu Lepidi recipiatur. ſi uero copiarum aliquid ſecum adducet; & ſi* decima legio* ueterana, quæ noſtra opera reuocata cum reliquis eſt, ad eundem furorem redierit; tamen, ne quid detrimenti fiat, dabitur opera a me: idq. me præſtaturum ſpero, dũ inſtinc copiæ transijciantur, coniunctæq. nobiſcum facilius perditos opprimant. Hoc tibi ſpondeo, mi Cicero, neque animum, neque diligentiam mihi defuturam. cupio mehercules* nullam reſiduam ſollicitudinem eſſe: ſed, ſi fuerit, nec animo, nec beneuolentiæ, nec patientiæ cuiuſquam pro uobis cedam. do quidem ego operam, ut etiam Lepidum ad huius rei ſocietatem incitem: omniaq. ei* obſequia pollicear ſi modo remp. reſpicere uolet. utor in hac re adiutoribus, interpretibusq. fratre meo, & Laterenſe, & Furnio noſtro. non me impedient* priuatæ offenſiones, quo minus pro reip. ſalute etiam cum inimiciſſimo conſentiam. quod nihil profecero; nihilo minus maximo ſum animo: &* maiore fortaſſe cum mea gloria uobis ſatisfaciam. Fac ualeas, meq. mutuo diligas.

qui non eſſent erga remp. bene animati, furioſi dicebantur, & inſani. infra eadẽ epiſtola.

cuius erat præcipua fortitudo militauerat autẽ in Gallia cum Cæſare.

nullas eſſe belli reliquias, Antonio ad Mutinã fuſo.

omnibus in rebus me fore in tua poteſtate. ep. 4 lib 5. uide infra, ep. 15. 18. & 20.

quia gloriæ ſocium non habebo.

Significat, quã gratæ ſenatui fuerint eius litteræ de apparatu, ſtudioq. defendendæ reip. quidq. ex eius litteris actũ ſit: & hortatur, ut ſolet, ad recuperandã libertatem.

Cic. S. D. Planco imp. cos. des. 13

ETSI reip. cauſſa maxime gaudere debeo, tantum ei te præſidij, tantum opis attuliſſe* extremis pæne temporibus: tamen, ita te uictorem complectar re p. recu-

eum ab interitu non longe abeſſet.

perata; ut magnam partem mihi lætitiæ tua dignitas afferſert; quam & eſſe iam, & futuram ampliſſimam intelligo. caue enim putes ullas litteras umquam gratiores, quã tuas, in ſenatu eſſe recitatas. idq. contigit tum * meritorum tuorum in remp. eximia quadam magnitudine, tum uerborum, ſententiarumq. grauitate. quod mihi quidem minime nouum; qui & te noſſem, & tuarum litterarum ad me miſſarum promiſſa meminiſſem, & haberem a Furnio noſtro tua penitus conſilia cognita: ſed ſenatui maiora uiſa ſunt, quam erant exſpectata: non quod umquam de tua uoluntate dubitaſſet: ſed nec, quantum facere poſſes, nec, quo progredi uelles, exploratum ſatis habebat. itaque cum ad VII. id. Apr. mane mihi tuas litteras M. Variſidius reddidiſſet, easq. legiſſem, incredibili gaudio ſum elatus. cumq. magna multitudo optimorum uirorum, & ciuium me de domo deduceret; feci continuo omnes participes meæ uoluptatis. interim ad me uenit* Munatius noſter, ut cõſueuerat, & ego ei litteras tuas oſtẽdi. nihil dũ enim ſciebat: nã ad me primum Variſidius: idq. ſibi a te mandatũ eſſe dicebat. paullo poſt idẽ mihi Munatius eas litteras legendas dedit; quas ipſi miſeras, & eas quas publice. placuit nobis, ut ſtatim ad* Cornutum, prætorem urb. litteras deferremus; qui, quod conſules aberant, cõſulare munus ſuſtinebat more maiorum. ſenatus eſt continuo conuocatus, frequensq. conuenit propter famam, atque exſpectationem tuarum litterarum. recitatis litteris, oblata religio Cornuto eſt, pullariorum admonitu. non ſatis diligenter eum* auſpicijs operam dediſſe: idq. a* noſtro collegio comprobatum eſt: itaque res dilata eſt in poſterum. eo autem die magna mihi fuit pro tua dignitate contentio cum* Seruilio, qui cum gra-

de quibus eae litteræ loquebantur. infrà, ep 16. & 19.

Planci cognatus. nã Plãcus Munatiorum cognomen.

Sulpiciæ gentis.

abſentibus cõſulibus prætorum prima dignitas Phi. 14. in extremo.

auſpicato .n. ſenatus habebatur.

augurum. ep. 4 l. 14.

gratia effeciſſet, ut ſua ſententia prima pronunciaretur: frequens eum ſenatus reliquit, & in alia omnia diſceſſit: meaq. ſententiæ, quæ ſecunda pronunciata erat, cum frequens aſſentiretur ſenatus, rogatu Seruilij P. *Titius interceſſit. res in poſterum dilata. uenit paratus Seruilius, Ioui ipſi iniquus, cuius in* templo res agebatur. hunc quemadmodum fregerim, quãtaq. contentione Titium interceſſorem abiecerim, ex aliorum te litteris malo cognoſcere: unum hoc ex meis. ſenatus grauior, conſtantior, amicior, tuis laudibus eſſe non potuit, quam tum fuit: nec uero tibi ſenatus amicior, quam cuncta ciuitas. mirabiliter enim populus R. uniuerſus, & omnium generum, ordinumq. conſenſus ad liberandam remp. conſpirauit. perge igitur, ut agis, nomenq. tuum commenda immortalitati, atque hæc omnia, quæ habent ſpeciem gloriæ, collecta inaniſſimis ſplendoris inſignibus, contemne; breuia,* fugacia, caduca exiſtima. uerum* D E C V S *in uirtute poſitum eſt, quæ maxime illuſtratur magnis in remp. meritis. eam facultatem habes maximam; quam quando complexus es, tene; perfice ut ne minus reſp. tibi, quam tu reip. debeas. me tuæ dignitatis non modo fautorem, ſed etiam amplificatorem cognoſces. id; tum reip. quæ mihi eſt mea* uita carior, tum noſtræ neceſſitudini debere me iudico. Atque in his curis, quas cõtuli ad dignitatem tuã, cepi magnam uoluptatem, quod bene cognitam mihi T.* Munatij prudentiam, & fidem, magis etiam perſpexi in eius incredibili erga te beneuolentia, et diligentia.* III. *id. Apr. Vale.*

qui conſulatũ cũ Cæſare geſſerat.

ep.2.l. 1.

de hoc Titio Dio.l.46.

ſenatus enim in tẽplis habebatur; & Iouis templum erat in Capitolio.

Phil.13. idem fere aliis uerbis ep.24 l. 9 in extremo. cũ neque hic, neq; ſupra fratrem appellet, ſuſpicor cognatũ potius. quã fratrem eſſe L. Planci. etſi nõ me præterit, T. Munatium, L. Planci oratoris fratrẽ a Pediano nominari. ſed is cum Antonio fuit.

Scribit de S.C in ſuam ſententiam facto; ad augendam Planci dignitatem; hortaturque, ut Antoniani belli reliquias conficiat

Cicero

Cicero s. d. Planco imp. cos. des. 13

V T *primum poteſtas data eſt augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermiſi in te ornando, quod poſitum eſſet aut in præmio uirtutis, aut in honore uerborum. id ex ipſo S. C. poteris cognoſcere: ita enim eſt perſcriptũ, ut à me de ſcripto dicta ſententia eſt: quam ſenatus frequẽs ſecutus eſt ſummo ſtudio, magnoq. conſenſu.* Ego *quam quam ex tuis litteris, quas mihi miſiſti: perſpexerã te magis iudicio bonorum, quam* inſignibus gloriæ delectari; tamen conſiderandum nobis exiſtimaui, etiam ſi tu nihil poſtulares, quantũ tibi a rep. deberetur. tu* contexes extrema cũ primis. qui enim* M. *Antonium oppreſſerit, is bellum confecerit. itaque** Homerus *non Aiacem, nec Achillem, ſed* Vlyſſem *appellauit* πτολίπορθον. Vale.

honoribus a ſenatu decretis.

id eſt, bellũ iã magna ex parte a cõſulibus profligatũ ipſe cõficies. infra, ep. 19. & 20.

Iliad. β.

Laudat Plancum de ſubſidio reip. ferendo & hortatur ut Antoniũ, ad Mutinam fuſum, perſequatur, ac perdat.

Cic. s. d. Planco imp. cos. des. 14

O GRATAM *famam biduo ante * uictoriam, de ſubſidio tuo, de ſtudio, de celeritate, de copijs. atqui, etiam hoſtibus fuſis, ſpes omnis in te eſt. fugiſſe enim ex prœlio Mutinenſi dicũtur notiſſimi latronũ duces.* EST *autem non minus gratũ extrema delere, quam prima depellere. equidem exſpectabam iam tuas litteras, idq. cũ multis: ſperabamq. etiam* Lepidum, *temporibus* admonitum, tecum & reip. ſatis eſſe facturum.* In *illam igitur curam incumbe, mi* Plance, *ut ne qua ſcintilla tæterrimi belli relinquatur. quod ſi erit factum; & remp. diuino beneficio affeceris; & ipſe æternam gloriam conſequere.* III. *id. Maii.* Vale.

Mutinenſem, Antonio fugato.

præſenti periculo: quo boni ciues, ad opẽ patriæ ferendã impelluntur.

Nunciat, quid ad opprimendum Ant. paret.

Plancus imp. s. d. Ciceroni. 15

His

HIS litteris ſcriptis, quæ poſtea accidiſſent, ſcire te, ad remp. putaui pertinere. Sedulitas mea, ut ſpero, & mihi, & reip. tulit fructum. namque aſſiduis internuncijs cũ Lepido egi, ut, omiſſa omni cõtẽtione, *reconciliataq. uoluntate noſtra, cõmuni conſilio reip. ſuccurreret: ſe, liberos, urbem, pluris, quam unum perditum, * abiectũq. latronẽ, putaret: obſequioq. meo, ſi ita faceret, ad omnes res abuteretur. profeci itaque per Laterenſem internuncium: fidem mihi dedit, ſe Antonium, ſi prohibere ſua prouincia non potuiſſet, bello perſecuturum: me, ut uenirem, copiasq coniungerem, rogauit, eoq. magis, quod & Antonius ab* equitatu firmus eſſe dicebatur, & Lepidus ne mediocrem quidem equitatum habebat: nam etiam ex paucitate eius, non multis ante diebus, decem, qui optimi fuerant, ad me tranſierunt. Quibus rebus ego cognitis, cunctatus non ſum, in* curſu bonorum conſiliorum Lepidum adiuuandum putaui: aduentus meus quid profecturus eſſet, uidi: uel quod equitatu meo perſequi, atque opprimere equitatum eius poſſem: uel quod exercitus Lepidi eã partẽ, quæ* corrupta eſt, & ab rep. alienata, & corrigere, & coercere præſentia mei exercitus poſſem. itaque in Iſara, flumine * maximo, quod in finibus eſt Allobrogum, ponte uno die facto, exercitum ad IV. id. Maij tranſduxi. cum uero mihi nũciatum eſſet, L. Antonium, præmiſſum cum equitibus, & cohortibus, ad Forum Iulij ueniſſe: fratrem cum equitum quattuor millibus, ut occurreret ei, miſi ad pridie id. Maij: ipſe maximis itineribus cum * quattuor legionibus expeditis, & reliquo equitatu ſubſequar. ſi nos mediocris modo fortuna reip. adiuuerit, et audaciæ per perditorum, & noſtræ ſollicitudinis hic finem reperiemus. quod ſi

latro,

ſupra ep 11. & infra, ep. 3. & 21.

quia iam prælio Mutinenſi fractus erat Antonius.

ep. 33 h. l. & 10 l. 21.

dum Lepidus bene de rep. ſentiret.

infra, ep. 25.

Plinius Iſarã Rhodano cõparat. l. 3 c. 4.

quinque nominantur ep. 8. h. l. quattuor ep. 24. & ep. 13. l. 21.

latro, præcognito noſtro aduentu, rurſus in Italiam ſe recipere cœperit: *Bruti erit officiũ occurrere ei: cui ſcio nec conſilium, nec animum defuturum. ego tamen, ſi id acciderit, fratrem cum equitatu mittam, qui ſequatur, Italiã a uaſtatione defendat. Fac ualeas, meq. mutuo diligas.

Decimi Bruti, Galliæ ciſalpinæ præfecti.

Gratiſſimas ſenatui fuiſſe Planci litteras, maximeq. opportunas ſignificat: eiq. auctor eſt, ut in rebus tã ſubitis conſilium ſenatus ne exſpectet, ipſe a ſeſe cõſilium capiat

Cicero S. D. Planco. 16

NIHIL* poſt hominũ memoriam glorioſius, nihil gratius, ne tempore quidem ipſo opportunius accidere uidi, quam tuas, Plance, litteras. redditæ ſunt enim, frequenti ſenatu, Cornuto, cum is frigidas ſane, & inconſtantes recitaſſet litteras Lepidi. ſub eas ſtatim recitatæ ſunt tuæ, non ſine magnis quidem clamoribus. cũ* rebus enim ipſis eſſent, & ſtudijs, beneficijsq. in remp. gratiſſimæ, tum erant grauiſſimis uerbis, & ſententijs. flagitare ſenatus inſtitit Cornutum, ut referret ſtatim de tuis litteris. ille ſe conſiderare ait uelle. cũ ei magnum conuiciũ fieret cuncto a ſenatu, quinque tribuni pl. * retulerunt. Seruilius rogatus rem diſtulit. ego eam ſententiam dixi cui ſunt aſſenſi ad unũ. ea quæ fuerit, ex S. C. cognoſces. Tu quamquam conſilio non eges, uel abundas potius, tamen hoc animo eſſe debes, ut nihil huc reijcias, ne ue in rebus tam ſubitis, tamq. *anguſtis a ſenatu conſiliũ petendum putes. ipſe tibi ſis ſenatus. quocumque te ratio reip. ducet, ſequare. cures, ut ante factum aliquid a te egregium audiamus, quam futurum putarimus. illud tibi promitto quidquid erit a te factum, id ſenatum, non modo ut fideliter, ſed etiam ut ſapienter factum, cõprobaturum. Vale.

quod meminiſſe hoĩes poſſunt.

uide eandem ſententiam ſupra ep. 12. & infra ep. 19.

aduerte, etiam tribunos pl. ius referendi ad ſenatum habuiſſe. ep. 1.

ſpatium negãtibus mittendi ad ſenatũ.

Præſentem belli ſtatum deſcribit, cum excuſatione fratris a ſe dimiſſi, & commendatione ſuæ dignitatis.

Plancus

Plancus imp. s. d. Ciceroni. 17

ANTONIVS idibus Maij ad Forum Iulij cũ primis copijs uenit. Ventidius bidui ſpatio abeſt ab eo. Lepidus ad Forum Voconij caſtra habet; qui locus a* Foro Iulij quattuor & uiginti millia paſſuum abeſt: ibiq. me exſpectare conſtituit, quemadmodum ipſe mihi ſcripſit. quod ſi omnia mihi* integra & ipſe, & fortuna ſeruauerit: recipio uobis, celeriter me negotium ex ſententia confecturum. Fratrem meum, aſſiduis laboribus,* concurſationibusq. confectum, grauiter ſe habuiſſe, antea tibi ſcripſi. ſed tamen, cum primum poſſe ingredi cœpit; non magis ſibi, quam reip. conualuiſſe ſe exiſtimans, ad omnia pericula princeps eſſe non recuſabat. ſed ego eum non ſolum hortatus ſum, uerum etiam coegi iſto proficiſci: quod illa ualetudine magis conficere ſe, quam me iuuare poſſet in caſtris: et quod acerbiſſimo* interitu conſulum remp. nudatam, tali ciue prætore in urbanis officijs indigere exiſtimabam. quod ſi quis ueſtrum non probabit; mihi prudentiam in conſilio defuiſſe ſciat, non illi erga patriam fidelitatem. Lepidus tandem, quod ego deſiderabam, fecit; ut Appellam ad me mitteret, quo obſide* fide illius, & ſocietatis in rep. adminiſtranda uterer, ſtudium in ea re ſuum mihi L. Gellius; de tribus fratribus, Segauiano probauit: quo ego interprete nouiſſime ad Lepidum ſum uſus. amicum eum reip. cognoſcere uideor; libenterq. ei ſum teſtimonio, & omnibus ero, qui bene merentur. Fac ualeas, meq. mutuo diligas; dignitatemq. meam, ſi* mereor, tuearis, ſicut adhuc ſingulari cum beneuolentia feciſti. Vale.

ep. 18. 33. & 34. & ep. 10. l. xi. urbe Galliæ Narbonenſis. Mela lib. 2.

niſi quid ab ipſo peccatũ ſi.

ut qui equitũ turmis præeſſet. ſupra, ep. 15.

Fide pro Fidei, ut Die pro Diei. Gell. l. 9. c. 14.

ep. 9.

Narrat, quibus cauſis ad Lepidum proficiſcatur.

Plancus s. d. Ciceroni. 18

ep 21. Q V I D *in animo habuerim, cum* * Læuus, Ner-
uaq. diſceſſerunt a me, & ex litteris, quas eis dedi, &
ex ipſius cognoſcere potuiſti, qui omnibus rebus, conſili
isq. meis * *interfuerunt.* Accidit mihi, quod homini * *pu-*
ep. 6 l. 1. qui timet infa- *denti, & cupido ſatisfaciẽdi reip. boniſq. omnibus acci*
miam. ep. 22. *dere ſolet; ut conſiliũ ſequerer periculoſum magis, dũ me*
probarem, quã tutum, quod habere poſſet obtrectationẽ:
Læui, & Nec- *itaque, poſt diſceſſum* * *legatorum, cum binis continuis*
uæ. *litteris &* Lepidus *me, ut uenirem, rogaret; &* Laterẽ
ſis multo etiam magis, prope implorans, obteſtaretur,
ep. 23. *non ullam rem aliam extimeſcens, quam eandem, quæ*
mihi quoque facit timorẽ, * *uarietatẽ, atque infidelitatẽ*
uide quæ ſcri- pſit ipſe Lepi- dus infra, ep. 35. *exercitus eius: non dubitandum putaui, quin ſuccurre-*
rem, meq. cõmuni periculo offerem. ſciebam enim, etſi cau
tius illud erat conſilium, exſpectare me ad Iſaram
dũ Brutus *tranſduceret exercitum, & cum collega con*
ſentiente, exercitu concordi, & bene de reip. ſentiente.
hoſtibus obuiam ire: tamen, ſi quid Lepidus *bene ſentiẽs*
detrimenti cepiſſet, hoc omne aſſignatũ iri aut pertina-
ep. 21. 15. 22. 23 *ciæ meæ, aut timori uidebam; ſi aut hominem* * *offenſum*
mihi, coniũctũ cũ rep nõ ſubleuaſſe; aut ipſe a certamine
belli tã neceſſarij me remouiſſe. itaque potius periclitari
uolui, ſi poſſem mea præſentia & Lepidũ *tueri, & ex-*
ercitum facere meliorem, quam nimis cautus uideri. ſoli-
nulla ſua cul- pa, ex iis, quæ ipſo non con- traxit. ſic ad Q. fr. 1. ep. 1. *citiorem certe hominem* * *nõ ſuis contractis neminem pu*
to fuiſſe. nam quæ res nullam habebat dubitationem, ſi ex
ercitus Lepidi *abeſſet, ea nunc magnum affert ſollicitudinẽ*
magnúq. habet curam. mihi enim ſi cõtigiſſet, ut prior oc
currere Antonio; *nõ mehercule horam conſtitiſſet: tantũ*
ego & mihi confido, & ſic percuſſas illius copias, Ven

tio

tidijq.* mulionis caſtra deſpicio ſed nō poſſum nō exhorreſcere, ſi quid intra cutem ſubeſt uulneris, quod prius* nocere poteſt, quā ſciri, curariq. poſſit. ſed certe, niſi uno loco me tenerem, magnum periculum ipſe Lepidus, magnum ea pars exercitus adiret, quæ bene de rep. ſentit. magnam etiam perditi hoſtes acceſſionē ſibi feciſſent, ſi quas copias a Lepido abſtraxiſſent. quæ ſi aduentus meus repreſſerit; agam gratias fortunæ, conſtantiæq. meæ, quæ me ad hanc experientiam excitauit. itaque XII. Kal. Iun. ab Iſara caſtra moui; pontem tamen, quem in Iſara feceram, caſtellis duobus ad capita poſitis, reliqui; præſidiaq. ibi firma poſui, ut uenienti* Bruto, exercituiq. eius ſine mora tranſitus eſſet paratus. ipſe, ut ſpero, diebus octo, quibus has litteras dabam, cum Lepidi copijs me coniungam. Vale.

Pl. l. 7. c. 43.

de Lepidi fide non prorſus bene ſperat. ſupra, ep. 13. & 14

collegæ. ep. 8. 20. & 22.

Officium Planci in actione gratiarum ſibi fuiſſe gratiſſimum fatetur: hortaturque, ut ad extinguendas belli reliquias omni ſtudio incumbat

Cicero S. D. Planco imp. 19

QVAMQVAM* gratiarum actionem a te non deſiderabā, cū te* re ipſa, atque* animo ſcirem eſſe gratiſſimum, tamen (fatēdum eſt enim) fuit ea mihi perucūda. ſic enim uidi, quaſi ea, quæ oculis cernuntur, me a te amari. dices, Quid antea? Semper quidem, ſed numquam illuſtrius. Litteræ tuæ mirabiliter gratæ ſunt ſenatui cū rebus ipſis, quæ erant grauiſſimæ, & maximæ, fortiſſimi animi, ſummiq. conſilij, tum etiam* grauitate ſententiarum, atque uerborum. ſed, mi Plāce, incumbe, ut belli extrema perficias. in hoc erit ſumma & gratia, & gloria. cupio omnia reip. cauſſa: ſed mehercule, in ea conſeruanda iam* defatigatus, non multo plus faueo patriæ, quam tuæ gloriæ: cuius maximam faculta-

tribus modis erga bene meritos officio fungimur, gratiarum actione, re ipſa, animo.

uide eandē ſententiam ſupra, ep. 12. & 10

de animo dici, Fellus autē de corpore, ſcribit Fronto,

tem

tem tibi dij immortales, ut ſpero, dedere, quam complectere, obſecro. qui enim Antonium * oppreſſerit, is hoc tæterrimum bellum periculoſiſſimumq. confecerit. Vale.

ep. 13.

Petit, ut de Lepidi fide ſignificet, utrum a rep. ſit, an ſe cum Ant. coniunxerit; & hortatur ad belli reliquias opprimendas.

Cicero S. D. Planco. 20

ITA erant omnia, quæ iſtinc afferebantur, incerta, ut, quid ad te ſcriberem, non occurreret. modo enim, quæ uellemus, de Lepido, modo contra nunciabantur. de te tamen conſtans fama, nec decipi poſſe, nec uinci. quorum alterius fortuna partem habet quandam: alterum proprium eſt prudentiæ tuæ. ſed accepi litteras a* collega tuo, datas idibus Maij, in quibus erat, te ad ſe ſcripſiſſe, a Lepido non recipi Antonium. quod erit certius, ſi tu ad nos idem ſcripſeris. ſed minus audes fortaſſe propter inanem lætitiam litterarum ſuperiorũ. uerum ut errare id Plance potuiſti: (quis enim id effugerit?) ſic, decipi te non potuiſſe, quis non uidet? nunc uero etiam erroris cauſſa ſublata eſt. culpa enim illa, BIS ad eundem, uulgari reprehenſa prouerbio eſt. ſin, ut ſcripſiſti ad collegam, ita ſe res habet: omni cura* liberati ſumus, nec tamen erimus prius, quã ita eſſe, tu nos feceris certiores. mea quidem, ut ad te *ſæpius ſcripſi, hæc ſententia eſt: qui reliquias huius belli oppreſſerit, eum totius belli confectorem fore: quem te & opto eſſe, & confido futurum. Studia mea erga te, quibus certe nulla eſſe maiora potuerunt, tibi tam grata eſſe, quam ego putaui fore, minime miror uehementerq.* lætor: quæ quidem tu, ſi recte iſtic erit, maiora & grauiora cognoſces. IV. kal. Iun.

ab eo non recipi Antonium.

D. Bruto, ſupra ep. 8. & 18.

eum ſcripſi, Sedulitas hæc reip. tulit fructum, ſupra, ep. 15.

ſic ep. 7. l. 3.

bis, ſupra, ep. 13. & 19.

ep. 1. Nec miror, & gaudeo.

Nun-

Nunciat de Lepidi perfidia, & coniunctione cum Antonio; nouarumq. copiarum ſubſidium poſtulat; & ſuam cõmendat dignitatem.

Plancus s. d. Ciceroni. 21

PVDERET me *incoſtantiæ mearum litterarum, ſi non hæc ex aliena leuitate penderent. Omnia feci, quare, Lepido coniuncto ad remp. defendendam, minore ſollicitudine ueſtra perditis reſiſterem: omnia ei & petenti recepi, & ultro pollicitus ſum; ſcripſiq. tibi biduo ante, confidere me bono Lepido eſſe uſurum, communiq. conſilio bellum adminiſtraturũ. credidi chirographis eius, affirmationi præſentis Laterenſis; qui tum apud me erat; *reconciliaremq. Lepido, fidemq. haberem, orabat. non licuit diutius bene de eo ſperare. illud certe caui, & cauebo, ne mea crudelitate reip. ſumma fallatur. Cum *Iſaram flumen, uno die ponte confecto, exercitum* traſduxiſſem, pro magnitudine rei celeritatem adhibẽs, quod petierat per litteras ipſe, ut maturarem uenire, præſto mihi fuit ſtator eius cum litteris, quibus, ne uenirem, denunciabat: ſe poſſe conficere per ſe negotiũ interea ad Iſaram expectarem. indicabo temerarium meum conſilium tibi: nihilo minus ire decreueram, exiſtimans eum ſocium gloriæ uitare. putabam poſſe me nec de laude* ieiuni hominis* deliberare quidquam, & ſubeſſe tamen propinquis locis, ut, ſi durius aliquid eſſet, ſuccurrere celeriter poſſem. ego non malus homo hoc ſuſpicabar. at Laterenſis, uir ſanctiſſimus, ſuo chirographo mittit mihi litteras: in eiſque, deſperans de ſe, de exercitu, de Lepidi fide, querensq. ſe deſtitutum, aperte denunciat, uideam ne fallar: ſuam fidem* ſolutam eſſe; reip. ne deſim. exemplar eius chirographi Titio dedi, ipſa chirographa omnia, & quibus credidi, & ea, quibus fidẽ non habẽdã puta

qui de Lepido uarie ſcripſerim.

propter ueteres inimicitias ep. 11. 15. 1828 ep. 18. & l. xi. ep. 13.

Trãiiceret, di xii. ep. 9. 11.

metaphora in duobus uerbis Ieiuni, & Deliberare.

ſe iã non teneri promiſſis.

ſupra, ep. 18. & Feſtus in uerbo, Septimontium.
ſupra, ep. 15.
ironia ſatis manifeſta.
Antonium ſecutis correxerat.
de quatuor legionibus meminit, ep. 5. & de quinque ep. 8.
Lepidi. ep. 24.
ut ad Mutinã
Excuſes, antiqui libri habent.
erat enim præ

ti, * Læuo Ciſpio dabo perferenda, qui omnibus his interfuit rebus. Acceſſit eo, ut milites eius cum Lepidus concionaretur, improbi per ſe, * corrupti etiam per eos, qui præſunt, Canidios, Rufrenoſque, & ceteros, quos, cum opus erit, ſcietis, conclamarint * uiri boni, pacem ſe uelle, neque eſſe cũ ullis pugnaturos, duobus iam conſulibus ſingularibus occiſis, tot ciuibus pro patria amiſſis, hoſtibus denique * omnibus iudicatis, bonisq; publicatis. neque hoc aut uindicarat Lepidus, aut * ſanarat. hac me uenire & duobus exercitibus coniunctis obijcere * exercitum fideliſſimumm, maxima auxilia, principes Galliæ, prouinciam cunctam, ſummæ dementiæ, & temeritatis eſſe uidi; mihique, ſi ita oppreſſus eſſem, rẽq. pub. mecum perdidiſſem, mortuo nõ modo honorem, ſed miſericordiã quoque defuturam. itaque rediturus ſum; nec tanta munera perditis hominibus dari poſſe ſinam. exercitũ locis ut habeam opportunis, prouinciã tuear, etiam ſi ille * exercitus deſciuerit, omnia ut * integra ſeruem, dabo operam, quoad exercitus huc ſummittatis, * pariq. felicitate rẽp. hic uindicetis. nec depugnare, ſi occaſio tulerit, nec obſideri, ſi neceſſe fuerit, nec mori, ſi caſus inciderit, pro uobis paratior fuerit quiſquã. Quare hortor te, mi Cicero, exercitum huc trãsijciendum quamprimum cures, & matures prius, quam hoſtes magis corroborentur; & noſtri perturbentur in quo ſi celeritas erit adhibita; reſp. in poſſeſſione uictoriæ, deletis ſceleratis, permanebit. Fac ualeas, meq. diligas. Fratrem meum tibi, fortiſſimum ciuem, & ad omnia paratiſſimum, * excuſem litteris? qui ex labore in febriculam incidit aſſiduam, & ſatis moleſtam. cum primum poterit iſtuc recurrere, non dubitabit; neq; ullo loco reip. * deſit. Meam dignitatem

tem commendatam habeas, rogo. concupiſcere me nihil oportet. habeo te & amantiſſimum mei, &, quod optaui, ſummæ auctoritatis. tu uideris, * quantum, & * quando tu um munus apud me uelis eſſe: tantum te rogo, in Hirtij lo cum me ſubdas, & ad tuũ amorẽ, & ad meam obſeruantiam. Vale.

tot Planci frater. ſupra, ep. 17.
ſupra, ep. 9.
Temporis, & rei te moderatorẽ facile patior eſſe.

Agris diuidundis præfici Plancus cupiebat, ad militum gratiam colligendam. de ea re Cicero reſpondet.

Cicero s. D. Planco. 22

In te, & in collega omnis ſpes eſt dijs approbanti bus. concordia ueſtra, quæ ſenatui declarata litteris ueſtris eſt, mirifice & ſenatus, & cuncta ciuitas delectata eſt. Quod ad me ſcripſeras de re * agraria: ſi conſultus ſenatus eſſet, ut quiſque de te bonorificentiſſimam ſententiam dixiſſet, eam ſecutus eſſem: qui certe ego fuiſſem: ſed propter tarditatẽ ſententiarum, moramq. rerum, cum ea, quæ * conſulebantur, ad exitum non peruenirent; commodiſſimum mihi, Plancoq. fratri uiſum eſt, uti eo, quod ne noſtro arbitratu componeretur, quis fuerit impedimento, arbitror te ex Planci litteris cognouiſſe. ſed ſiue in s. c. ſiue in ceteris rebus deſideras aliquid, ſic tibi perſuade, * tantam eſſe apud omnes bonos tui caritatem, ut nullum genus ampliſſimæ dignitatis excogitari poſſit, quod tibi nõ paratum ſit. Litteras tuas uehementer exſpecto & quidem tales, quales maxime opto. Vale.

ep. 8. 18. & 20.
idem & D. Brutus cupiebat. ep. 20. & 21. li. xi.
de quibus ad ſenatum referebatur.
ad minuendũ decẽrem ob S ... minus ex ſẽtentia ſcriptum.

Excuſat ſe quod Lepido crediderit: & ſuam diligentiã in con... is tuto re... en... is declarat accepto nuncio de Lepidi An...onijq. coniunctione, quo in periculo ſubſidium Cæſariani exercitus poſtulat.

Plancus s. D. Ciceroni. 23

Nvmqvam mehercule, mi Cicero, me pænitebit maxima pericula pro patria ſubire, dum, ſi quid * ac

ut fortuna fert.

ſiderit mihi, a reprehenſione temeritatis abſim. Con-*fiterer imprudentia me lapſum, ſi umquam* Lepido *ex animo credidiſſem.* CREDVLITAS *enim error eſt magis, quam culpa; & quidem in optimi cuiuſque mentē facillime irrepit. ſed ego non hoc uitio pæne ſum decep-tus, Lepidum enim pulchre noram. quid ergo eſt? pu-dor me, qui in* * *bello maxime eſt periculoſus, hunc caſum coegit ſubire: nam, ſi uno loco eſſem, uerebar ne cui ob-trectatorum uiderer & nimium pertinaciter* Lepido * *offenſus, & mea patientia etiam alere bellum. itaque co-pias prope in conſpectū* Lepidi, Antoniiq. *adduxi; qua-dragintaq. millium paſſuum ſpatio relicto, conſedi, eo cō-ſilio, ut uel celeriter accedere, uel* * *ſalutariter recipere me poſſem. adiunxi hæc in loco eligendo, flumen oppoſi-tum ut haberem, in quo mora tranſitus eſſet;* Vocontij *ſub* **manu ut eſſent, per quorum loca mihi fideliter pateret iter.* Lepidus, *deſperato aduentu meo, quem non medio-criter captabat, ſe cum* Antonio *coniunxit ad* IV. Kal. Iun. *eodemq. die ad me caſtra mouerunt. uiginti millia paſſuum cum abeſſent, res mihi nunciata eſt. dedi operā deum benignitate, ut & celeriter me reciperem, et hic di-ſceſſus nihil fugæ ſimile* * *haberet, non miles ullus, non e-ques, non quidquam impedimētorum amitteretur, aut ab illis feruentibus latronibus interciperetur. itaque pridie non.* Iun. *omnes copias* Iſaram *tranſleci, ponteſque, quos feceram, interrupi, ut & ſpatium ad* * *ſe colligendum ho-mines haberent, & ego me interea cum collega coniun-gerem; quem triduo, cum has dabam litteras, exſpectabam* * Laterenſis *noſtri & fidem. et animum ſingularem in remp. ſemper fatebor. ſed certe nimia eius indulgentia in* Lepidum, *ad hæc pericula perſpiciunda fecit eum mi-*

nus

maxime enim ad res gerēdās intereſt, opti-me de ducum uirtute mili-tes opinari. ep 18. pro In-ſenſus Phil. 1.

Cū ſalute. duo ueteres libri.

ita propinqui, ut quaſi in ma nibus eſſent.

quod in duce non multo mi nus laudari ſo let, quā ſi prœ lio uicerit.

ex timore re-creandos.

ſupra, ep. 18.

*nus ſagacē. qui quidē cū in fraudē ſe deductum uideret, manus, quas iuſtius in Lepidi perniciem armaſſet, ſibi aſferre conatus eſt. in quo caſu tamē interpellatus, adhuc *uiuit, & dicitur uicturus. ſed tamen de hoc mihi parum certum eſt: & magno cum dolore parricidarum elapſus ſum ijs. ueniebant enim eodē ſurore in me, quo in patriam, incitati: iracundias autem harum rerum recentes habebant, quod Lepidum caſtigare non deſtiteram, ut exſtingueret bellum: quod colloquia facta improbabā: quod legatos, fide Lepidi miſſos ad me, in conſpectū uenire uetueram: quod C. Catium Veſtinum trib. mil. miſſum ab Antonio ad eum cum litteris, exceperā. in quo hanc capio uoluptatem, quod certe, quo magis me petiuerunt, tāto maiorē ijs fruſtratio dolorem attulit. Tu, mi Cicero, quod adhuc feciſti, idem præſta, ut uigilanter, *neruoſe q. nos, qui ſtamus in acie, ſubornes. ueniat Cæſar cum copijs, quas habet firmiſſimas: aut, ſi ipſum aliqua res impedit, exercitus eius mittatur: cuius ipſius magnum* periculum agitur. quidquid aliquando futurum fuit in caſtris perditorum contra patriam, hoc omne iā conuenit. pro urbis uero ſalute cur non omnibus facultatibus, quas habemus, utamur? quod ſi uos iſtic non defueritis; profecto quod ad me attinet, omnibus rebus abunde reip. ſatisfaciam. Te quidem, mi Cicero, in dies mehercule habeo cariorē: ſollicitudinesq. meas quotidie magis tua merita* exacuunt, ne quid aut ex amore, aut ex iudicio tuo perdā opto, ut mihi liceat iam præſenti pietate meorū officiorum tua beneficia tibi facere iucundiora, Vale. IIX. idus Iun. Cularone, ex finibus Allobrogum.*

eū ex illo uulnere periiſſe, affirmat Vell. l. 2. & Dio. l. 46.

uehemēter, ut in hoc intēdas omnes neruos.

erat enim ei inimiicus Antonius, uictus iam ab eo ad Mutinam.

excitant ſic locutus Cic. l. 1. de Or. & Arc l. 12.

Pollicetur ſe memorem beneficiorum; ſuas copias narrat ſubſidiū, aut ab Octauiano, aut ab Africano exercitu, poſtulat; Oct. quaſi negligentem in tuenda rep. accuſat.

Plancus imp. coſ. deſ. s. d. Ciceroni. 24

uideo Plancū in principio literarum delectari quaſi grati animi ſignificatione. ſupra, ep. 4. 9. xi. & 19.

FACERE *nō poſſum, quin in ſingulas res meritaq. tua tibi *gratias agam: ſed mehercule facio cum pudore. neque enim tanta neceſſitudo, quantam tu mihi tecum eſſe uoluiſti, deſiderare uidetur gratiarum actionem: neque ego lubenter pro maximis tuis beneficijs tam uili munere defungor orationis, & malo præſens obſeruantia, indulgētia, aſſiduitate memorē me tibi probare. quod ſi mihi uita cōtigerit; omnes gratas amicitias, atque etiam pias propinquitates in tua obſeruantia, indulgentia, aſſiduitate uincam. amor enim tuus, ac iudicium de me utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an uoluptatis quotidie ſit allaturus, non facile dixerim. De militū cōmodis fuit tibi curæ: quos ego non potentiæ meæ cauſſa (nihil enim me non ſalutariter cogitare ſcio) ornari uolui a ſenatu; ſed primum, quod ita meritos iudicabam; deinde, quod ad omnes caſus coniunctiores reip. eſſe uolebā; nouiſſime, ut ab omni omnium ſollicitatione auerſos eos tales uobis præſtare poſſem, quales adhuc fuerunt.*

Omnia ut integra ſeruem, dixit ep. 21. ſed ibi ſignificat, ne quid patiamur detrimenti; hic ſe prœliū uitaſſe, patet ex uerbo, Suſtinuimus, & ſequētibus.

Nos adhuc hic omnia integra ſuſtinuimus. quod conſilium noſtrū; etſi, quanta ſit auiditas hominum, non ſine cauſſa, talis uictoriæ, ſcio; tamen uobis probari ſpero. non enim ſi quid in his exercitibus ſit offenſum, magna ſubſidia reſp. habet, expedita, quibus ſubito impetu, ac latrocinio parricidarum reſiſtat. copias uero noſtras notas tibi eſſe arbitror. in caſtris meis legiones ſunt ueteranæ tres, tironum uel luculentiſſima ex omnibus una. in caſtris Bruti una ueterana legio, altera bima, octo tironū. ita uniuerſus exercitus numero ampliſſimus eſt, firmitate* exiguus. quantū autem in acie tironi ſit committendū, nimiū ſæpe* expertum habemus. ad hoc robur noſtrorum*

ep. ad M. Brutum.

rum

num exercituum ſiue* Africanus exercitus, qui eſt uetera nus, ſiue Cæſaris acceſſiſſet: æquo animo ſummam rēp. in diſcrimen deduceremus. aliquanto autem propius eſſe, quod ad Cæſarem attinet uidebamus. nihil deſtiti eum litteris hortari: neque ille intermiſit affirmare, ſe ſine mora uenire: cum interim auerſum illum ab hac cogitatione,* ad alia conſilia uideo ſe contuliſſe. ego tamen ad eum Furnium noſtrum cum mandatis, litteriſq. miſi; ſi quid forte proficere poſſet. Scis tu, mi Cicero, quod ad Cæſaris amorem attinet ſocietatē mihi eſſe* tecum, uel quod in familiaritate Cæſaris, uiuo illo, iam tueri eū, & diligere mihi fuit neceſſe: uel quod ipſe, quoad ego noſſe potui, moderatiſſimi, atque humaniſſimi fuit ſenſus: uel quod ex tam inſigni* amicitia mea, atque Cæſaris, hunc, filij loco & illius, & ueſtro iudicio ſubſtitutū, non perinde habere mihi turpe uidetur. ſed quidquid tibi ſcribo, uolēter mehercule magis, quam inimice facio. quod uiuit Antonius hodie; quod Lepidus una eſt; quod exercitus habent non contemnendos; quod ſperant, quod audent; id omne Cæſari acceptum referre poſſunt. neque ego ſuperiora repetam, ſed ex eo tempore, quo ipſe mihi profeſſus eſt ſe uenire ſi uenire uoluiſſet; aut oppreſſū iā bellū eſſet, aut ī aduerſiſſimā illis Hiſpaniā cū detrimento eorū maximo extruſum. quæ mens eum, aut quorum conſilia a tāta gloria, ſibi uero etiam neceſſaria, ac ſalutaria, euocarint, & ad cogitationem cōſulatus* bimeſtris, ſummo cum terrore hominum, & inſulſa cum efflagitatione tranſtulerint, exputare non poſſum. multum in hac re mihi uidentur neceſſarij eius & reip. & ipſius cauſſa proficere poſſe, plurimum, ut puto, tu quoque: * cuius ille tanta merita habet, quanta nemo præ-

Pharſalico maxime prœlio Cæſaris & Pōpeij. ep. 3. li. 7. & Tuſc. 2. ep. 14 & 26. li. 11.

ad cogitationē conſulatus bimeſtris.

Octauianū Cicero nimis diligere uiſus.

ep. 3.

ſimilem ſententiam aliis uerbis expreſſit. ep. 29 l. 7. & Att. ep. 12. l. 1.

ut ſurrogaretur in locū Panſæ, aut Hirtii. Dio l. 46.

ut etiam Ciceronem M. Bru

ter me. numquam enim obliuiſcar, maxima, ac plurima me tibi debere. De his rebus, ut exigeret cum eo, Furnio mandaui. quod ſi, quantam debeo, habuero apud eũ auctoritatem; plurimum ipſum iuuero. Nos interea duriori condicione bellum ſuſtinemus: quod neque expeditiſſimam dimicationẽ putamus; neque tamen refugiendo commiſſuri ſumus, ut maius detrimentum reſp. accipere poſſit. quod ſi aut Cæſar ſe reſpexerit; aut Africanæ legiones celeriter uenerint; ſecuros uos ab hac parte reddemus. Tu, ut inſtituiſti, me diligas, rogo, proprieq. tuũ eſſe, tibi perſuadeas. V. Kal. Sext. ex caſtris.

eas ob eã cauſſam in epiſtola quadam grauiter increpet.

eũ ipſius quoque periculũ agatur. ſupra, ep. 23.

quæ erant in Africa. ep. 15. l. 11.

Modeſte reprehendit in Furnio properam adipiſcendæ præturæ feſtinationem.

Cicero s. d. C. Furnio. 25

Si intereſt, id quod homines arbitrantur, reip. te, ut inſtituiſti, atque feciſti, nare operam, rebusq. maximis, quæ ad extinguendas reliquias belli pertinẽt, intereſſe: nihil uideris melius, neque laudabilius, neque honeſtius facere poſſe, iſtamq. operam tuam, nauitatem, animum in remp. celeritati præturæ anteponendam cenſeo. nolo enim ignorare, quãtã laudem conſecutus ſis: mihi crede, proximam Planco, idq. ipſius Planci teſtimonio, præterea fama, ſcientiaq. omniũ. quamobrem ſi quid operis tibi etiam nunc reſtat, id maximopere cenſeo perſequendum. quid enim honeſtius? aut quid honeſto antepo nendum? ſin autẽ ſatisfactum reip. putas: celeriter ad comitia, quando mature futura ſunt, ueniendum cenſeo, dũ modo ne quid hæc ambitioſa feſtinatio imminuat eius gloriæ, quam conſecuti ſumus. Multi clariſſimi uiri, cum reip. darent operam, animum petitionis ſuæ non obiecerunt. quod eo facilius nobis eſt, quod non eſt annus hic

diſſuaſio ab utili.

erat enim Plãci legatus. ſupra, ep. 8. Furnius enim ad petendam præturam contendere cupiebat, cũ nõdum ipſius annus eſſet.

non fuerunt, oppreſſa a iis. uiris reip

diſſuaſio ab exemplis.

hic tibi deſtinatus: ut, ſi ædilis fuiſſes, poſt biennium tuus annus eſſet. * nunc nihil prætermittere uidebere uſitati, & quaſi legitimi temporis ad petendum. uideo autem, Planco conſule, etſi etiam ſine eo rationes expeditas haberes, tamẽ ſplendidiorem petitionem tuã fore, ſi modo iſta ex ſentẽtia cõfecta eſſet. Omnino plura me ſcribere, cum tuum tantum conſilium, iudiciumq. ſit, non ita neceſſe arbitrabar: ſed tamen ſententiam meam tibi ignotã eſſe *nolebam: cuius eſt hæc ſumma, ut omnia te metiri dignitate malim, quam ambitione, maioremq. fructum ponere in perpetuitate laudis, quam in celeritate præturæ. Hæc eadem locutus ſum domi meæ, * adhibito Quincto fratre meo, & Cæcina, & Caluiſio, ſtudioſiſſimis tui, cum Dardanus, libertus tuus, intereſſet. omnibus probari uidebatur oratio mea: ſed tu optime iudicabis. Vale.

ſi manebis in prouincia, & ad comitia p̃toria non uenies.

teſtificandi amoris cauſſa, ep 4. l. 2. & 3. l. 10 ep 7. l. 4. & ep. 7. l. 11.

Scripſerat Furnius; ad comitia prætoria ſe uenturum: Cicero diſſuadet, comitiaq. dilata ſignificat.

Cicero s. d. Furnio. 26

LECTIS tuis litteris, quibus declarabas aut omittendos Narbonenſes, aut cum periculo dimicandum; illud magis timui; quod uitatum, non moleſte fero. Quod de Planci, & Bruti concordia ſcribis, in eo uel maximã ſpem pono uictoriæ. De* Gallorum ſtudio, nos aliquando cognoſcemus: ut ſcribis, cuius id opera maxime excitatũ ſit: ſed iam, mihi crede, cognouimus. itaque iucundiſſimis tuis litteris ſtomachatus ſum in extremo, ſcribis enim, ſi in Sextilem comitia, cito te: ſi iam confecta, citius; ne diutius cum periculo fatuus ſis. O mi Furni, quam tu cauſſam tuam non noſti, qui alienas tam * facile diſcas. tu nunc candidatũ te putas: & id cogitas, ut aut ad comi-

tranſalpinorũ

tua uidelicet opera excitatũ,

cauſſarũ enim patronus ſolebat eſſe.

comitia curras;aut,ſi iam confecta, domi tuæ ſis, ſcilicet ne cum maximo periculo,ut ſcribis, ſtultiſſimus ſis. non arbitror te ita ſentire: omnes enim tuos ad laudē impetus noui. quod ſi,ut ſcribis,ita ſentis non magis te, quam de te*iudicium reprehendo meum. Te adipiſcendi magiſtratus leuiſſimi,& diuulgatiſſimi.ſi ita adipiſcare,ut plerique,præpropera feſtinatio adducet a tantis laudibus: quibus te omnes in cælum iure,& uere ferunt? ſcilicet id*agitur,utrum hac petitione,an proxima prætor ſis,non ut ita de rep. mereare,* omni honore ut digniſſimus iudicere. utrum neſcis,quam alte adſcenderis, an pro nihilo id putas?ſi neſcis:tibi ignoſco:*nos in culpa ſumus. ſin intelligis:ulla tibi eſt prætura:uel officio, quod pauci,uel gloria,quam omnes ſequuntur,dulcior? Hac de re & ego,& Caluiſius,homo magni iudicij, tuiq. amantiſſimus,te accuſamus quotidie,comitia tamen,quādo ex his pendes,quantū facere poſſumus, quod multis de cauſis reip. arbitramur conducere,in Ianuarium menſem* protrudimus. Vince igitur,& uale.

qui te putem aliter ſentire, quam ſcribis.

id laborādum tibi, & amicis tuis.
non prætura tā tum.
qui tuam cauſſam ignorantem, rationibus conemur in prouincia retinere.

ep 12. l. 2. ad Q. fr.

Lepidum quaſi molli brachio obiurgat; quia ſummis honoribus a ſenatu ornatus,gratiarum agendarum officiū neglexerat.tum,pacem inter Antonium & bonos ciues cōciliare cupientem hortatur ne ſe interponat.

Cicero s. D. M.Lepido. 27

QVOD mihi pro mea ſumma erga te beneuolētia magnæ curæ eſt,ut quam ampliſſima dignitate ſis;moleſte tuli te ſenatui gratias non egiſſe, cum eſſes ab eo ordine*ornatus ſummis honoribus.Pacis inter ciues conciliādæ te cupidum eſſe,lætor. pacem eam ſi a ſeruitute ſeiungis;conſules & reip. & dignitati tuæ. ſin iſta pax perditum hominem in* poſſeſſionem impotentiſſimi dominatus reſtitutura eſt:hoc animo ſcito eſſe omnes ſanos,ut mortem

in S C. infra, ep.34 h.l & 18. l.11. & Phil.l.5 & 13. & ſtatua in Roſtris poſita.ep.16.ad M. Brut. & Dio l.

tem ſeruituti anteponant. itaque ſapientius, meo quidem iudicio, facies, ſi te in iſtam pacificationem non interpones; quæ neque ſenatui, neque populo, neque cuiquam bono probatur. Sed hæc audies ex alijs, aut certior fies litteris. tu, pro tua prudētia, quid optimū factu ſit, uidebis.*

46 & Phil. 5. 5. e qua deiectus erat prœlio Mutinenſi. hanc pacē ualde improbat etiam in Phillippica octaua.

Dolet ſe non fuiſſe participem coniurationis in Cæſarem: quia ſuperſtes Antonius perniciem reip. moliatur. deinde ſuum libertatis recuperandæ ſtudium declarat.

Cicero S. D. C. Trebonio. 28

QVAM uellem ad illas pulcherrimas epulas me idibus Mart. inuitaſſes: reliquiarum nihil haberemus. at nunc cum his tantum negotij eſt, ut ueſtrum illud diuinū in remp. beneficium nō nullam habeat querellā. quod uero a te, uiro optimo,* ſeductus eſt, tuoq. beneficio adhuc uiuit hæc peſtis: interdum, quod mihi uix fas eſt, tibi ſubiraſcor. mihi enim negotii plus reliquiſti uni, quam præter me, omnibus. Vt enim primum poſt Antonii fœdiſſimū* diſceſſum ſenatus haberi libere potuit; ad illum animum meum reuerti priſtinum, quem tu cum ciue acerrimo, patre tuo, in ore & amore ſemper habuiſti. nā, cū ſenatū ad XIII. Kal. Ian. tribuni pl.* uocauiſſent, deq. alia re referrēt: totā rēp. ſum cōplexus; egiq. acerrime; ſenatumq. iam languentem, & defeſſum, ad priſtinā uirtutem, conſuetudinēq. reuocaui, magis animi, quam ingenij uiribus. hic dies, meaq. contentio, atque actio ſpē primū populo R. attulit libertatis recuperandæ. nec uero ipſe poſtea tempus ullum intermiſi de rep. non cogitandi ſolum, ſed etiam agendi. quod niſi res urbanas, actaq. omnia ad te perferri arbitrarer, ipſe perſcriberem. quamquā eram maximis occupationibus impeditus ſed illa cognoſces ex alijs, a me pauca, & ea ſummatim.*

ep 4 l. 12. Antonius ſeruatus nō eſſet, infra, ep. 3. l. 12.

Dio. lib. 44. & Phil. 13.

ep. 1. & l. 12. ep 22.

cū Brundiſium profectus eſt, ut legiones Macedonicas ad urbem ſecū duceret ep. 25. l. 12. Phi. 3. & Dio l. 45 uocādi ſenatus tribuni pl. ius hābebāt Gell. l. 14. ep. 7.

Habe-

perierat Ser. Sulpicius. uide Phil. l. 9.

ep. 7. l. xi.

priuato conſilio, ſuo sūptu Phil. 3.
Brundiſio redeuntē. ep. 25. l. 12. & Phil. 3.

Habemus fortem ſenatum, conſulares partim timidos, partim male ſentientes. magnum dānū factū eſt in * Seruio. L. Cæſar optime ſentit: ſed, quod auunculus eſt, non accerrimas dicit ſententias. conſules egregij: præclarus D. Brutus; egregius * puer Cæſar. de quo ſpero equidē reliqua: hoc uero certum habeto, niſi ille ueteranos celeriter * conſcripſiſſet, legionesq. duæ de exercitu Antonij ad eius ſe auctoritatē contuliſſēt, atque is oppoſitus eſſet terror Antonio, nihil * Antonium ſceleris, nihil crudelitatis præteriturum fuiſſe. Hæc tibi etſi audita eſſe arbitrabar, uolui tamen notiora eſſe. plura ſcribam, ſi plus otij habuero. Vale.

Scribit de ſuo ſtudio erga ſalutem Ampli exulantis, bonamq. ſpem habere iubet

forte is eſt, ad quē ep. 12. l. 6.

Cicero s. D. * Ampio Balbo. 29

DE MEO ſtudio erga ſalutem, & incolumitatem tuam credo te cognoſſe ex litteris tuorum: quibus me cumulatiſſime ſatisfeciſſe, certo ſcio. nec ijs * concedo, quāquā ſunt ſingulari in te beneuolentia, ut te ſaluum malint quam ego. illi mihi neceſſe eſt concedant, ut tibi plus, quā ipſi, hoc tempore prodeſſe poſſim. quod quidem nec deſtiti facere, nec deſiſtam, & iam in maxima re feci, & * fundamenta ieci ſalutis tuæ. Tu fac bono animo, magnoq. ſis, meq. tibi nulla re defuturum eſſe confidas. Pridie nō. Quinct. Vale.

ep. 3. l. 4.

ſic locutus ep. 9. l. 1.

Prœlium, uictoriaq. de Antonio relata nunciatur.

Ser. Galba s. D. Ciceroni. 30

de hoc Galba in Phil. 13.

XVII. kal. Maij, quo die Panſa in caſtris Hirtij erat futurus, cum quo ego eram, (nam ei obuiam proceſſeram millia paſſuū centum, quo maturus ueniret) Antonius legiones eduxit duas ſecundam, & quinctam trigeſimam, & * cohortes prætorias duas, unam ſuam, al-

teram

teram * Silani, euocatorum partem. ita obuiam uenit nobis; quod nos quattuor legiones tironum habere ſolum arbitrabatur. ſed noctu, quo tutius uenire in caſtra poſſemus, legionem Martiam, cui ego præeſſe ſolebam, & duas cohortes prætorias miſerat Hirtius nobis. Cum equites Antonij apparuiſſent, * contineri neque legio Martia, neque cohortes prætoriæ potuerunt: quas ſequi cœpimus coacti, quando eas retinere non poteramus. Antonius ad Forum Gallorum ſuas copias cōtinebat: neque ſciri uolebat, ſe legiones habere: tantum equitatum, & leuem armaturam oſtendebat. poſtea quā uidit ſe inuito legionem ire Panſa, ſequi ſe duas legiones iuſſit tironum: poſtea quam anguſtias paludis, & ſyluarum tranſiuimus; acies eſt inſtructa a nobis duodecim cohortium. nondum uenerant legiones duæ, cum repente Antonius in aciem ſuas copias de uico produxit, et ſine mora concurrit. Primo ita pugnatum eſt, ut acrius non poſſet ex utraque parte pugnari. ſed dexterius cornu, in quo ego eram cum * Martiæ legionis cohortibus octo, impetu primo fugauerat legionem * trigeſimā quintam Antonii, ut amplius paſſus quingentos ultra aciem quo loco ſteterat, proceſſerit. itaque, cum equites noſtrū cornu circuire uellent, recipere me cœpi, & leuem armaturam opponere Maurorum equitibus, ne auerſos noſtros aggrederentur. interim uideo me eſſe inter Antonianos, Antoniumq. poſt me eſſe aliquanto. repente equum immiſi ad eam legionem tironum, quæ ueniebat ex caſtris, ſcuto reiecto. Antoniani me inſequi: noſtri pila coniicere uelle. ita neſcio quo fato ſum ſeruatus, quod cito ſum a noſtris cognitus. In ipſa Aemilia, ubi cohors Cæſaris * prætoria erat, diu pugnatum

Veg. l. 3. c. 6. qui diſceſſerat a Lepido, ipſo tamē haud inuito. uide infra, ep. 34. & Dionē. l. 46. q hanc etiā pugnam narrat. Phil. 14.

quæ; relicto Antonio, Cæſari Octauiano ſe adiunxerat. Phil. 3. & Velleius l. 2.

equum admittere, dixit l. 2. de Fin. Inciтаre, l. 3. de nat de.

prætoriæ co-

hostes fortiſſimorum uirorum.

natũ eſt. cornu ſiniſterius, quod erat infirmius, ubi Martiæ legionis duæ cohortes erãt, & cohors prætoria, pedem referre cœperunt, quod ab equitatu circumibantur, quo uel plurimũ ualet Antonius. cum omnes ſe recepiſſent noſtri ordines, recipere me nouiſſimus cœpi ad caſtra. Antonius, tamquã uictor, caſtra putauit ſe poſſe capere. quo cum uenit, complures ibi amiſit, nec egit quidquam. Audita re Hirtius cum*cohortibus uiginti ueteranis redeunti Antonio in ſua caſtra occurrit, copiasq. omnes eius deleuit, fugauitq. eodem loco, ubi erat pugnatum, ad Forum Gallorum. Antonius cum equitibus hora noctis quarta ſe in caſtra ſua ad Mutinam recepit. Hirtius in ea caſtra*rediјt, unde Panſa exierat, ubi duas legiones reliquerat, quæ ab Antonio erant oppugnatæ. ſic partem maiorem ſuarum copiarum Antonius amiſit ueteranarum: nec id tamen ſine aliqua iactura cohortiũ prætoriarũ noſtrarum, & legionis Martiæ fieri potuit. *aquilæ duæ, ſigna ſexaginta ſunt relata Antonij. res bene geſta eſt. Ad XII. kal. Maij, ex caſtris. Vale.

duabus legionibus, quæ ita, ſ. prima orat. XIV. in Ant.

exercitu incolumi. Phil. 14.

legionum ſigna argentea erãt. Pli. l. 33. c. 11.

Excuſat ſe quod ſtudium erga remp. litteris nondũ declarauerit; ſeq. libertatis recuperandæ cupidum oſtendit.

C. Aſinius Pollio s. D. Ciceroni. 31

Hiſpaniam ulteriorem adminiſtrabat, a Cæſare cõmiſſam; in qua Luſitania continebatur; citerior Lepido attributa erat. infra, ep. 38.

MINIME mirum debet tibi uideri, nihil me ſcripſiſſe de rep. poſtea quam itum eſt ad arma. nã ſaltus Caſtulonenſis, qui ſemper tenuit noſtros tabellarios; etſi nunc frequentioribus latrocinijs infeſtior factus eſt, tamen nequaquam tanta in mora eſt, quanta qui locis omnibus diſpoſiti ab utraque parte ſcrutantur tabellarios, & retinent. itaque, niſi naue perlatæ literæ eſſent, omnino neſcirem, quid iſtic fieret. nunc uero, nactus occaſionem, poſtea quam nauigari cœptum eſt, cupidiſſime,

me;& quam creberrime potero,ſcribam ad te. Ne mouear eius ſermonibus, quem tametſi nemo eſt qui uidere uelit,tamen nequaquam proinde,ac dignus eſt, oderunt homines,periculum non eſt. adeo eſt enim* inuiſus mihi ut nihil non acerbum putem,quod commune cum illo ſit. natura autem mea,& ſtudia trahunt me ad pacis,& libertatis cupiditatem . itaque illud initium ciuilis belli ſæpe defleui. cum uero non liceret mihi nullius partis eſſe, quia utrobique magnos inimicos habebam; ea caſtra fugi.in quibus plane tutum me ab inſidijs inimici ſciebam nõ futurũ. compulſus eo,quo* minime uolebam;ne in extremis eſſem,plane pericula non dubitanter adij.Cæſarem uero, quod me in tanta fortuna, modo cognitum , uetuſtiſſimorum familiarium loco habuit,dilexi ſumma cum pietate, & fide. quæ mea ſententia gerere mihi licuit,ita feci , ut optimus quiſque maxime probarit : quod iuſſus ſum,eo tempore,atque ita feci,ut appareret , inuito imperatum eſſe . cuius facti iniuſtiſſima * inuidia erudire me potuit,quam iucunda libertas, & quam miſera ſub dominatione uita eſſet . ita , ſi id agitur,ut rurſus in poteſtate omnia unius ſint:quicumque is eſt,ei me* profiteor inimicum , nec periculum eſt ullum , quod pro libertate aut refugiam , aut deprecer . ſed conſules neque s. c. neque litteris ſuis præceperant mihi , quid facerem . unas enim poſt idus Mart . demum a * Panſa litteras accepi ; in quibus hortatur me , ut ſenatui ſcribam , me , & * exercitum in poteſtate eius futurum . quod , cum Lepidus concionaretur , atque omnibus ſcriberet,ſe conſentire cum Antonio, maxime contrarium fuit . nam quibus commeatibus, inuito illo, per illius prouinciam legiones ducerem ? aut,ſi cetera tranſiſſem,

M. Antonius, nunc inuiſus, quia reip. hoſtis, antea uero amicus. infra, ep.33.

quia Cæſar ꝓ ſua potentia, Pompeius pro rep. putabatur contendere.

odium aduerſus me iniuſte concitatum.

mox tamẽ Aſinio coniunxiſti. Vell.l.2.

conſule.

ep.32.

ſiſſem, num etiam alpes poteram tranſuolare, quæ præſidio illius tenentur? Adde huc. quod perferri litteræ nulla conditione potuerunt. ſexcentis enim locis excutiuntur, deinde etiam * retinentur a Lepido tabellarij. Illud me Cordubæ pro concione dixiſſe, nemo uocabit in dubium, prouinciam me nulli, niſi qui a ſenatu miſſus ueniſſet, traditurum. Nam de legione trigeſima tradenda quantas * contentiones habuerim, quid ego ſcribam? qua tradita, quanto pro rep. infirmior futurus fuerim, quis ignorat? hac enim legione noli acrius, aut pugnacius quidquam putare eſſe. quare me cum exiſtima eſſe, qui primum pacis cupidiſſimus ſim; (omnes enim ciues plane ſtudeo eſſe ſaluos) deinde qui & me, & remp. uindicare in libertatem paratus ſim. Quod familiarem meum in tuorum numero habes, * opinione tua mihi gratius eſt, inuideo illi tamen, quod ambulat, & iocatur tecum. quæres, quanti æſtimem. umquam licuerit uiuere in otio, experieris. nullum enim ueſtigium abs te diſceſſurus ſum. Illud uehementer admiror, non ſcripſiſſe te mihi, manendo in prouincia ne, an ducendo exercitum in Italiam reip. magis ſatisfacere poſſim. ego quidem, etſi mihi tutius, ac minus laborioſum eſt manere; tamen, quia uideo tali tempore multo magis legionibus opus eſſe, quam prouincijs, quæ præſertim recuperari nullo negotio poſſunt, conſtitui, * ut nunc eſt, cum exercitu proficiſci. deinde ex litteris, quas Panſæ miſi, cognoſces omnia. nam earum tibi exemplar miſi. XVII. Kal. Apr. Cordubæ.

Infra, ep. 33.

negat enim eũ & Lepidus, & Antonius. ep. ſequenti,

ep. 15. l. 12. & 34 l. 14. & in proemio libri Opinione omnium maiorem animo cepi dolorem.

ut nunc quidẽ animo habeo, caſus autẽ ſæpe cogit mutare conſilium.

Enumerat quæ Balbus, quæſtor ſuus flagitioſe commiſerit, quæq. ipſe fecerit ad exercitum in reip. poteſtate cõtinendum.

Aſinius Pollio s. d. Ciceroni 32

BAL-

BALBVS quæſtor, magna numerata pecunia, magno pondere auri, maiori argenti coacto de publicis exactionibus, ne ſtipendio quidem militibus reddito, duxit ſe a Gadibus; & triduum tẽpeſtate retentus ad Calpen Kal. Iunij tranſiecit ſeſe in regnum Bogudis, plane bene * peculiatus. his rumoribus utrum Gades referatur, an Romã, (ad ſingulos enim nuncios turpiſſime cõſilia mutat) nondum ſcio. ſed, præter furta, & rapinas, & uirgis cæſos ſocios, hæc quoque fecit, ut ipſe gloriari ſolet, eadem, quæ C. Cæſar: ludis, quos Gadibus fecit, Herennium Gallũ hiſtrionẽ, ſummo ludorum die anulo aureo * donatũ, in quattuordecim ſeſſũ deduxit: tot enim fecerat ordines equeſtris loci; quattuoruiratum ſibi prorogauit: comitia biennij biduo habuit, hoc eſt renunciauit quos ei uiſum eſt: exſules reduxit, non horum temporum, ſed illorum, quibus a ſeditioſis ſenatus trucidatus, aut expulſus eſt Sex. * Varo procos. illa uero iam ne Cæſaris quidem exẽplo, quod ludis prætextam de ſuo * itinere ad L. Lentulum procos. ſollicitandum poſuit. & quidem, cum agerentur fleuit, memoria rerum geſtarum commotus. * Gladiatoribus autẽ Fadium quendam, militem Pompeianum, quia, cũ depreſſus in ludum bis gratis depugnaſſet, auctore ſeſe nolebat, & ad populũ cõfugerat, primum Gallos equites immiſit in populum (coniecti enim ſunt lapides in eum, cum arriperetur Fadius) deinde abſtractum defodit ludo, & uiuum combuſſit; cũ quidẽ pranſus, nudis pedibus, tunica ſoluta, manibus ad tergum reiectis, inambularet, & illi miſero quiritanti. * Ciuis Romanus ſum, reſpõderet, Abi nunc populi fidem implora. Beſtijs uero ciues Romanos, in his circulatorem quendam auctionum, notiſſimum hominem Hiſpali, quia defor

ſtatim a Balbi flagitijs incipit: quod eſt iudicium ſummæ iracũdiæ.

Bene nummatus, dixit orat. in Rull. ſed Peculiatus & Nummatus, diuerſa.

ſicuti Lãberiũ mimum donauerat Cæſar, Suet. Macrob. Macrob.

Pli. l. xi. c. 45.

uide Att. ep. 9. & xi. l. 8. & 6. l. 9.

cum gladiatores pugnarẽt. Phil. 1.

quæ uox auxilio ſæpe fuit. in Ver.

mis erat, obiecit. Cũ huiuſmodi portento res mihi fuit: ſed de illo plura corà. Nunc,* quod præſtat, quid me uelitis facere, conſtituite. tres legiones firmas habeo, quarũ unam uigeſimam octauã cũ ad ſe initio belli accerſiſſet, Antonius hac pollicitatione, quo die in caſtra ueniſſet denarios* quingenos ſingulis militibus daturum, in uictoria uero eadem præmia, quæ ſuis legionibus, (quorum quis ullum finem, aut modum futurum putauit?) incitatiſſimam retinui, ægre mehercule; nec retinuiſſem, ſi uno loco habuiſſem, utpote cum*ſingulæ quædam cohortes ſeditionẽ fecerint, reliquas quoque legiones non deſtitit litteris, atque infinitis pollicitationibus incitare. nec uero minus Lepidus urſit me & ſuis, & Antonij litteris, ut legionem* trigeſimam mitterem ſibi. itaque, quem exercitũ neque uendere ullis præmijs uolui, nec eorũ periculorum metu, quæ, uictoribus illis portendebantur, deminuere, debitis exiſtimare retentum, & conſeruatum* reip. eſſe, atque ita credere, quocunque imperaſſetis, facturum fuiſſe, ſi,* quod iuſſiſtis, feci. nam & prouinciam in otio, & exercitum in mea poteſtate tenui: finibus meæ prouinciæ nuſquam exceſſi: militem non modo legionarium, ſed ne auxiliarium ullum quoquam miſi; & ſi quos equites decedentes nactus ſum; ſupplicio affeci. quarum rerũ fructum ſatis magnum, rep. ſalua, tuliſſe me putabo. ſed reſp. ſi me ſatis nouiſſet, & maior pars ſenatus, maiores ex me fructus tuliſſet. Epiſtolam, quam Balbo, cum etiam nunc in prouincia eſſet, ſcripſi, legendam tibi miſi. etiã Prætextam, ſi uoles legere, Gallum Corneliũ, familiarẽ meum poſcito. VI. id. Iun. *Cordubæ. Vale.

quod pluris eſt quam de Balbo agere.

ſexaginta ſcutatos, ut hodie appellant.

ſeiunctæ ab aliis.

ſupra, ep. 31.

ep. 32.

ex eo, quod feci, quæ facturus fuerim, exiſtimare.

Bæticæ Hiſpaniæ urbis, utriuſque Senecæ, & Lucani patria. Martialis lib. I.

Deplorat calamitatem reip. quæ Mutinenſi prœlio & cõſules, & robur ſobolemq. militum amiſerat.

Aſini-

Aſinius Pollio s. d. Ciceroni. 33

QVO tardius certior fierem de prœlijs apud Mutinam factis, Lepidus effecit, qui meos tabellarios nouem dies * retinuit, tametſi, tantam calamitatem reip. quam tardiſſime audire, optandum eſt, ſed illis, qui* prodeſſe nihil poſſunt, neque mederi. atque utinam eodem s. c. quo Plancum, & Lepidum in Italiam accerſiſtis, me quoque iuſſiſſetis uenire. profecto nõ accepiſſet reſp. hoc uulnus. quod ſi qui lætantur in præſentia, quia uidentur & duces, & ueterani Cæſaris partium interijſſe: tamen poſtmodum neceſſe eſt doleant, cum uaſtitatem Italiæ reſpexerint. nam & robur, &* ſoboles militum interijt: ſiquidem, quæ nunciantur, ulla ex parte uera ſunt. Neque ego non uidebam, quanto uſui reip. eſſem futurus, ſi ad Lepidum ueniſſem, omnem enim cunctationem eius diſcuſſiſſẽ. præſertim adiutore Planco. ſed ſcribenti ad me eiuſmodi litteras, quas leges, & concionibus uidelicet, quas Narbone habuiſſe dicitur, ſimiles, palparer neceſſe erat, ſi uellẽ commeatum, per prouinciam eius iter faciens, habere. præterea uerebar, ne, ſi ante, quã ego incepta perficerẽ, prœlium confectum eſſet, pium meum conſilium * raperent in contrariam partem obtrectatores mei, propter amicitiam, quæ mihi cum Antonio, non maior tamen quam Planco, fuit. itaque a Gadibus menſe Aprili binos tabellarios in duas naues impoſui: & tibi, & conſulibus, & Octauiano ſcripſi, ut me faceretis certiorem, quonam modo plurimũ poſſem prodeſſe reip. ſed, ut rationem ineo, quo die prœlium Panſa commiſit, eodem a Gadibus naues profectæ ſũt. nulla enim poſt hiemẽ fuit ante eã diẽ nauigatio. & hercule, longe remotus ab oĩ ſuſpicione futuri ciuilis tumultus, penitus in Luſitania

ſupra, ep. 31.

nam ego prodeſſe aliquid poſſum, ideoq. citius audire uoluiſſem.

periere, qui & ipſi fortes erãt, & fortes filios, præſidio reip. aliquando futuros, poterant gignere.

dicerent, me in Italiã ueniſſe, non ut reip. ſed ut Antonio opem ferrem.

Antonius & Pãſa.

legiones in hibernis collocaram. ita porro feſtinauit uterque confligere, tamquam nihil peius timerent, quam ne ſine maximo reip. detrimento bellum componeretur. ſed, ſi properandum fuit, nihil non ſummi ducis conſilio geſſiſſe Hirtiũ uideo. nã hæc mihi ſcribũtur ex Gallia Lepidi, & nunciantur: Panſæ exercitum conciſum eſſe: Pãſam ex uulneribus* mortuũ: eodem prœlio Martiam legionem interiiſſe, & L. Fabatum, & C. Peducæum, & D.* Carfulenum: Hirtiano autem prœlio &* quartam legionem, & omnes peræque Antonij cæſas: item Hirtij quartam, cũ caſtra quoque Antonij cepiſſet, a quincta legione conciſam eſſe: ibi Hirtium quoque periiſſe, & Pontium* Aquilam: dici etiam, Octauianum cecidiſſe: (quæ ſi, quod prohibeant, uera ſunt, non mediocriter doleo) Antonium turpiter Mutinæ obſeſſionem reliquiſſe, ſed habere equitum . . .* ac, legiones ſub ſignis armatas tres, & P. Vagieni unam, inermes bene multos:* Ventidium quoque ſe cum legione ſeptima, octaua, nona coniunxiſſe: ſi nihil in Lepido ſpei ſit, deſcẽſurum ad extrema, & non modo nationes, ſed etiam* ſeruicia concitaturum: Parmam direptam; L. Antonium alpes occupaſſe. Quæ ſi uera ſunt; nemini noſtrum ceſſandum eſt: neque exſpectandum, quid deſcernat ſenatus. res enim cogit huc tanto incendio ſuccurrere omnes, qui aut imperium, aut* nomen denique populi R. ſaluum eſſe uolunt. Brutum enim XVII. cohortes, et duas non frequentes tironum legiones, quas conſcripſerat Antonius, habere audio. neque tamẽ dubito, quin omnes, qui ſuperſint de Hirtij exercitu, cõfluant ad eum. nam in delectu non multũ ſpei puto eſſe; præſertim cum nihil ſit perículoſius, quam ſpatium confirmandi ſeſe Antonio dari. anni autem*

mortuus eſt Bononiæ, ut ſcribit Appianus. App. l. 3.

mẽdum nã de hac poſt. pro, II legendum, quã cũ Antonio fuiſſe, ex ep. 30. liquet.

unum ex percuſſoribus Cæſaris. ep. 19. ad M. Brutum.

ep. 15. l. 10. & 20. l. 11.

ep. ſequenti. & ſupra, ep. 17. & 18.

ep. 10. l. 11.

ne perdatur ipſum etiã nomen cum imperio populi Romani.

tempus

tempus libertatem maiorem mihi dat.propterea quia frumenta aut in agris.aut in uillis ſunt:itaque proximis litteris conſilium meum expedietur. nam neque *deeſſe,neque ſupereſſe reip. uolo. maxime tamen doleo, adeo & longo,& infeſto itinere ad me ueniri,ut die quadrageſimo poſt,aut ultra etiam,quā facta ſunt, omnia nuncientur. Vale.

Gell.l.1.c.22.

Narrat in Antonii aduentu quid egerit: & agit gratias Cic. quod iniquis de ſe rumoribus non crediderit

M. Lepidus imp. iterum,pont.max. S.D. Ciceroni. 34

Si uales,bene eſt:ego ualeo. Cum audiſſem, Antoniū cum ſuis copijs,præmiſſo L. Antonio cum parte equitatus,in prouinciā meam uenire,cum exercitu meo ab confluente Rhodano caſtra moui, ac contra eos uenire inſtitui. itaque continuis itineribus ad Forum Vocontiū ueni, & ultra caſtra ad flumen Argenteum contra Antonios feci.P.*Ventidius ſuas legiones tres coniūxit cum eo,& ultra me caſtra poſuit habebat antea legionem ſecundam,& ex reliquis legionibus magnam multitudinē ſed inermorū. equitatum habet magnum. nā omnis ex prœlio integer diſceſſit,ita ut ſint amplius*equitū XXX. itaque ad me complures milites, & equites ab eo trāſierunt:& in dies ſingulos eius copiæ minuuntur.Silanus, & Culeo ab eo diſceſſerunt. nos,etſi grauiter ab his læſi eramus,quod*cōtra noſtrā uoluntatē ad Antoniū ierāt; tamē,noſtræ humanitatis,& neceſſitudinis cauſſa, eorū ſalutis rationē habuimus. nec tamen eorū opera utimur. neque in caſtris habemus; neque ulli negotio præfecimus: quod ad bellū hoc attinet,nec ſenatui,nec reip. deerimus. quæ poſtea egerimus, faciam te certiorem.

de Lepido ſic Vell.lib.2.
Lepidus pont. max. in locum Cæſaris furto creatus, decreta ſibi Hiſpania, adhuc in Gallia morabatur. cōtra Dio. l. 43. in extremo.
ſupra,ep.17.& 33.& ep. 10.l. XI.
ep.12. l. XI.
ep.antecedenti.
præpoſitus alpibus a Lepido.
uide App.l. 3.
immo ex ipſius uolūtate.
Dionem.l.46.

Etſi omni tempore ſumma ſtudia officij mutuo inter nos certatim conſtituerunt pro noſtra inter nos familiaritate, & * proinde diligenter ab utroque conſeruata ſunt: tamen non dubito, in tanto & tam repentino motu reip. quin non nulla de me falſis rumoribus a meis obtrectatoribus, me indigna, ad te delata ſint, quæ tuum animum magnopere mouerent pro tuo amore in remp. ea te moderate accepiſſe, neque temere credendum iudicaſſe, a meis procuratoribus certior ſum factus: quæ mihi, ut debent, gratiſſima ſunt. Memini autem & illa * ſuperiora, quæ abs tua uoluntate profecta ſunt ad meam dignitatem augendam, & ornandam: quæ perpetuo animo meo fixa manebunt. Abs te, mi Cicero, magnopere peto, ſi meam uitam, ſtudium diligentiſſime ſuperioribus tẽporibus in rep. adminiſtrãda, quæ Lepido digna ſũt, perſpecta habes, ut paria, aut eo ampliora reliquo tẽpore exſpectes, & proinde tua auctoritate me tuendum exiſtimes, quo tibi plura tuo merito debeo. Vale. XII. Kal. Iun. ex caſtris, ex Ponte * Argenteo.

Proinde, p Per inde, ut etiam apud Ter & in his ep ſæpe.

Phil. 5.

Argenteum amnem Plinius nominat in Gallia Narbonẽſi.

Antonii recepti cauſſam confert in milites ſuos, diſſenſionem ciuium inique ferentes.

Lepidus imp. iterum, pont. max. s. d. S. P. PL. Q. R.

35

Si uos, liberiq. ueſtri ualetis, bene eſt: ego quidẽ ualeo. Deos hominesq. teſtor, P.C. qua mẽte, & quo animo ſemper in remp. fuerim, & quam nihil antiquius communi ſalute, ac libertate iudicarim. quod uobis breui probaſſem, niſi mihi fortuna proprium conſilium extorſiſſet. nam exercitus cunctus conſuetudinem ſuam in ciuibus cõſeruandis, communiq. pace. ſeditione facta, retinuit: ac tantæ multitudinis ciuium Romanorum ſalutis, at-

que

que incolumitatis cauſſam ſuſcipere, ut uere dicam, coegit, in qua ego uos* P. C. *oro, atque obſecro, ut priuatis offenſionibus omiſſis, ſummæ reip. conſulatis; ne miſericordiam noſtram, exercitusq. noſtri in ciuili diſſenſione ſceleris loco ponatis. quod ſi ſalutis omnium, ac dignitatis rationem habueritis, melius & uobis, & reip. conſuletis,* Data III. Kal. Iun. a Ponte Argenteo. Vale.

hoc & Dio, & Velleius, & alij prodiderunt, hoſtis tamē Lepidus iudicatus eſt.

CICERONIS. EPISTOLARVM AD. BRVTVM. ET. ALIOS

LIBER. XI

ARGVMENTVM.

D. Brutus M. Bruto, & C Caſſio, quibuſcum Cæſarem occiderat, ſermonem cum Hirtio habitum exponit, poſtulatamq. a ſe liberam legationem ſignificat.

D.* Brutus S. D. M. Bruto, & C. Caſſio. I

Albinus. Dio. l.44.

QVO *in ſtatu ſimus, cognoſcite. Heri ueſperi apud me* Hirtius fuit: qua mē te eſſet Antonius, demōſtrauit, peſſima ſcilicet, & infideliſſima. nā ſe neque mihi prouinciā dare poſſe aiebat, neque arbitrari tuto in urbe eſſe quēquā noſtrū: adeo eſſe militum concitatos animos, & plebis. quod utrūque eſſe falſū, puto uos aniaduertere; atque illud eſſe uerum, quod Hirtius demonſtrabat, timere eum, ne, ſi mediocre* auxiliū dignitatis noſtræ habuiſſemus, nullæ partes ijs in rep. relinquerentur. cum in his anguſtijs uerſarer, placitum eſt mihi, ut poſtularem legationem liberā mihi, reliquisq. noſtris; ut aliqua cauſſa proficiſcendi honeſta quæreretur. hoc ſe impetraturum pollicitus eſt: nec tamen*

conſul cū Panſa deſignatus in annū ſequētem.

quod mox habuerunt, adminiſtratione prouinciarum a ſenatum data.

impetraturũ cõfido: tanta eſt hominũ inſolẽtia, & noſtri inſectatio. ac, ſi dederint, quod petimus; tamen paullo poſt futurum puto, ut hoſtes iudicemur, aut aqua, & igni nobis interdicatur. Quid ergo eſt, inquis, tui conſilij? Dandus eſt locus fortunæ: cedendum ex Italia, migrandum Rhodum, aut aliquo terrarum arbitror. ſi melior caſus fuerit, reuertemur Romã: ſi mediocris, in exſilio uiuemus; ſi peſſimus: ad nouiſſima auxilia * deſcendemus. Succurret fortaſſe hoc loco alicui ueſtrum, cur nouiſſimum tempus exſpectemus potius, quam nunc aliquid moliamur. Quia, ubi conſiſtamus, nõ habemus, præter Sext. * Pompeium, et * Baſſum Cæcilium: qui mihi uidentur, hoc nuncio de Cæſare allato, firmiores futuri. ſatis in tempore ad eos accedemus, ubi, quid ualeant, ſcierimus. Pro Caſſio, & te ſi quid uelitis me recipere, recipiam. poſtulat enim hoc Hirtius ut faciam. Rogo uos, quãprimum mihi reſcribatis. nam dubito, quin de his rebus ante horam quartam Hirtius me certiorem ſit facturus. quem in locum conuenire poſſimus, quo me uelitis uenire, reſcribite. Poſt nouiſſimum Hirtij ſermonem, * placitum eſt mihi poſtulare, ut liceret nobis eſſe Romæ publico præſidio: quod illos nobis conceſſuros non puto. magnam enim * inuidiam ijs faceremus. nihil tamen non poſtulandum putaui, quod æquum eſſe ſtatuerem. Valete.

Deſcendere ad extrema, ep. 33 l. 10.

Pompeium in Hiſpania, Cæcilium in Syria.

ep. 4. l. 1.

uide inuidiam pro odio. indignarentur, inquit, boni uiri dices libertatis egere præſidio.

Petunt ab Antonio, an putet ipſos in urbe, magna ueteranorum militum frequentia, tutos fore.

M. Brutus, & C. Caſſius præt. S. D. M. Antonio cos. 2

De tua * fide, & * beneuolentia in nos niſi perſuaſum eſſet nobis, nõ conſcripſiſſemus hæc tibi: quæ profe-

beneuolentia, ut uelit; fides ut ſeruas.

cto,

ćto, quando* iſtum animum habes, in optimam partem accipies. Scribitur nobis, magnam ueteranorum multitudinem Romam cõueniſſe iam, & ad* Kal. Iun. futuram multo maiorem. de te ſi dubitemus, aut uereamur; ſimus noſtri diſſimiles. ſed certe, cum ipſi in tua poteſtate fuerimus; tuoq. adducti conſilio dimiſerimus ex municipijs noſtros neceſſarios; neque ſolũ edicto, ſed etiã litteris id fecerimus; digni ſumus, quos habeas tui conſilij participes, in ea præſertim re, quæ ad nos pertinet. quare petimus a te, facias nos certiores tuæ uoluntatis in nos; putesne nos tutos fore in tanta frequentia ueteranorum: quos etiam de reponenda* ara cogitare audimus: quod uelle te, probare uix quiſquam poſſe uidetur, qui nos ſaluos, & boneſtos uelit. nos ab initio ſpectaſſe otium, nec, quid quam aliud* libertate communi quæſiſſe, exitus declarat. fallere nemo nos poteſt, niſi tu: quod certe abeſt a uirtute tua, & fide. ſed alius nemo facultatem babet decipiendi nos. tibi enim uni credidimus, & credituri ſumus; maximo de nobis timore afficiuntur amici noſtri. quibus etſi tua fides explorata eſt, tamen illud in me uenit, multitudinem ueteranorum facilius impelli ab alio quolibet, quam a te retineri poſſe. Reſcribas nobis ad omnia, rogamus. Nam illud ualde leue eſt, ac nugatorium, ea re* denunciatũ eſſe ueteranis, quod de commodis eorum menſe Iunio laturus eſſes. quẽ enim impedimento futurum putas, cum de nobis certum ſit nos quieturos? Non debemus cuiquam * uideri nimium uitæ cupidi, cum accidere nobis nihil poſſit ſine pernicie, & confuſione omnium rerum. Vale.

minime a nobis alienum.

Phil. 1.

erecta a Mario, euerſa a Dolabella; unde illa Cic. gratulatio ep. 14. l. 9. uide Ap. l. 3. de bel. ciui.

ſic locutus Hor. ep. 1. l. 2. & Sat. 4. l. 1.

ut in urbe frequentes adeſſent.

ut fortaſſe tibi uidemur, quia conſulimus te de ſalute noſtra.

Expoſtulatio ad contumelioſas & minaces Antonij litteras.

Bru-

Brutus,& Caſſius præt. s. d. Antonio. cos. 3

prætores erant Brutus & Caſſius, cum Cæſarem occiderũt.

ep 4.l 4.
idest,cũ de his queſtus nõ ſis.

Phil. 1.
urbe exire.
qui tyrannum occidimus patriæ liberandæ cauſſa.
ad ullam nouitatẽ otiũ .n. ab initio ſpectauimus. ſupra ep. 2

Honeſtum,pro honoratum. ſic l.2 ep.15. Cæſarem honeſtum eſſe cupio.

LITTERAS tuas legimus,ſimillimas edicti tui, cõtumelioſas,minaces,minime dignas,quæ a te nobis mitterentur. nos,Antoni,te nulla laceſſiuimus iniuria:neque miraturum credidimus,ſi* prætores,& ea dignitate homines,aliquid edicto poſtulaſſemus a conſule. quod ſi indignaris auſos eſſe id facere:concede nobis,ut doleamus ne hoc quidem abs te Bruto,& Caſſio tribui. Nam de delectibus habitis,& pecunijs imperatis,exercitibus ſollicitatis,& nũcijs trãs mare miſſis,quod te queſtum eſſe negas:non quidem tibi credimus, optimo animo te feciſſe:ſed tamen neque agnoſcimus quidquam eorum; & te miramur,* cum hæc reticueris,non potuiſſe cõtinere iracundiam tuã,quin nobis de morte Cæſaris obijceres. Illud uero quemadmodũ ferendũ ſit,tute cogita;nõ licere prætoribus,concordiæ, ac libertatis cauſſa,per * edictum de ſuo iure*decedere,quin conſul arma minetur. quorum fiducia,nihil eſt,quod nos terreas. neque enim decet, aut conuenit*nobis, periculo ulli ſubmittere animũ noſtrũ: neque eſt Antonio poſtulandũ,ut ijs imperet, quorũ opera liber eſt. nos ſi alia hortarentur, ut bellũ ciuile ſuſcitare uellemus;litteræ tuæ nihil proficerẽt. NVLLA enim minantis auctoritas apud liberos eſt.ſed pulchre intelligis,non poſſe nos* quoquam impelli: & fortaſſis ea re minaciter agis,ut iudicium noſtrum metus uideatur: nos in hac ſententia ſumus,ut te cupiamus etiam in libera rep. magnum,atque*honeſtum eſſe;uocemus te ad nullas inimicitias; ſed tamen pluris noſtram libertatem quam tuam amicitiam, æſtimemus. tu etiam atque etiam uide, quid ſuſcipias, quid ſuſtinere poſſis: ne-

que

que quã diu uixerit Cæſar, ſed quã nõ diu* regnarit, fac cogites. Deos quæſumus, cõſilia tua reip. ſalutaria ſint, ac tibi ſi minus, ut ſalua, atque honeſta rep. tibi quã mi nimũ noceant, optamus. Pridie non Sext.

regnauit per quinque menſes poſt deuictos in Hiſpania Pompeij liberos. Vell. l. 2.

Res a ſe geſtas exponit; pro quibus rogat Cic. ut ſibi ſua ſententia ſupplicationes decernat.

D. Brutus imp. cos. des. s. d. Ciceroni. 4

SI DE tua in me uoluntate dubitarem, multis a te uerbis, peterem, ut dignitatẽ meã tuerere: ſed profecto eſt ita, ut mihi perſuaſi, me tibi eſſe curæ. Progreſſus ſum ad inalpinos cum exercitu, non tam nomen captans imperatorium, quam cupiens militibus ſatisfacere, firmosq. eos ad tuẽdas noſtras res efficere: quod mihi uideor cõſecutus. nam & liberalitatem noſtram, & animum ſunt experti. cum omnium bellicoſiſsimis bellum geſſi: multa caſtella * cepi, multa uaſtaui: non ſine cauſſa ad ſenatum litteras miſi. adiuua nos tua ſententia. quod cum facies, ex magna parte communi commodo inſeruieris. Vale.

ex quibus triũphaſſet; ut in 3 Phil.

Excuſat ſe, quod reſponderit: hortatur ad libertatem recuperandam: ſua ſtudia, officiaq. pollicetur.

Cicero s. d. D. Bruto imp. 5

*LVPVS, familiaris noſter, cum a te ueniſſet, cũq. Romæ quoſdam dies commoraretur; ego eram in ijs locis, in quibus maxime tuto me eſſe arbitrabar. eo factũ eſt, ut ad te Lupus ſine meis litteris rediret, cum tamen curaſſet tuas ad me perferendas. Romam autem ueni ad V. id. Dec. nec habui quidquam antiquius, quam ut * Panſam ſtatim conuenirem, ex quo ea de te cognoui, quæ maxime optabam. Quare hortatione tu quidẽ nõ eges ſi

Rutiliorum cognomen.

cõnſulem deſignatum.

in Cæſare occidendo.

ſi* ne in illa quidem re, quæ a te geſta eſt poſt hominum memoriam maxima, hortatorem deſideraſti; illud tamen breuiter ſignificandum uidetur, populum R. omnia a te exſpectare, atque in te aliquando recuperandæ libertatis omnē ſpē ponere. Tu, ſi dies, noctesq. memineris, quod te facere certo ſcio, quantam rem geßeris, non obliuiſcere profecto, quantæ tibi etiā nunc gerendæ ſint. ſi enim* iſte prouinciam nactus erit; cui quidem ego ſemper amicus fui ante, quam illum intellexi non modo aperte, ſed etiam libenter cum rep. bellum gerere: ſpem reliquam nullam uideo ſalutis. Quamobrem te obſecro iiſdem precibus, quibus ſenatus populusq. R. ut in perpetuum rēp. dominatu regio* liberes; ut principijs conſentiant exitus. tuum eſt hoc munus, tuæ partes: a te hoc ciuitas, uel omnes potius gentes nō exſpectant ſolum, ſed etiam poſtulant. Quamquā, cum hortatione nō egeas, ut ſupra ſcripſi, nō utar ea pluribus uerbis: faciam illud, quod meū eſt, ut tibi omnia mea officia, ſtudia, curas, cogitationes pollicear, quæ ad tuam laudem, & gloriā pertinebunt. quāobrē uelim tibi ita perſuadeas, me tum reip. cauſſa, quæ mihi uita mea carior eſt, tum quod tibi ipſi faueā, tuāq. dignitatem amplificari uelim, tuis* optimis conſiliis, amplitudini, gloriæ nullo loco defuturum. Vale.

Antonius, qui Bruto prouinciam conabatur eripere.

Antonio tuæ prouinciæ finibus excludendo in quo ſita uidetur ſalus reip.

quæ ſpectare ſcio ad cōmunē libertatē.

Suam dignitatem Brutus commendauerat. reſpondet Cicero, ſibi eam etiam atque etiam curæ fore; idq. iam in ſenatu declaratum.

Cicero s. d. Bruto imp. 6

LVPVS noſter cum Romam ſexto die Mutina uenisset, poſtridie me mane conuenit, tuaq. mihi mandata diligentiſſime expoſuit, & litteras reddidit. Quod mihi tuam dignitatē commendas: eodem tempore exiſtimo te mihi meā dignitatē commendare; quam mehercule non

habeo

habeo tua cariorem. quare mihi gratiſſimū facies, ſi exploratum habebis, tuis laudibus nullo loco nec conſilium nec ſtudium meum defuturum. Cum* tribuni pl. edixiſſent ſenatus adeſſet ad XIII. Kal. Ian. haberentq. in animo de præſidio conſulum des. referre: quamquam ſtatueram in ſenatum* ante Kal. Ian. nō uenire; tamen, cum eo die ipſo edictum tuum propoſitum eſſet, nefas eſſe duxi, aut ita haberi ſenatum, ut de tuis diuinis in remp. meritis ſileretur; quod factum eſſet, niſi ego ueniſſem; aut, etiam ſi quid honorifice de te diceretur, me non adeſſe. itaque in ſenatum ueni mane. quod cum eſſet animaduerſum, frequentiſſimi ſenatores conuenerunt. quæ de te in ſenatu egerim, quæ in* concione maxima dixerim, aliorum te litteris malo cognoſcere. illud tibi perſuadeas uelim, me omnia, quæ ad tuam dignitatem augendam pertinebunt, quæ eſt per ſe ampliſſima, ſummo ſemper ſtudio ſuſcepturum, & defenſurum. quod quamquam intelligo me cū multis eſſe facturum: tamen appetam huius rei principatum. Vale.

Gell. l. 14. c. 7.

id eſt, antequā conſulatū iniuiſſent Hirtius & Panſa.

primum in ſenatu, deinde ad populum.

Hortatur Brutum, ne in ſalute populi R. conſeruanda ſenatus auctoritatem exſpectet, ſed uoluntatē ſenatus pro auctoritate habeat.

Cicero s. D. Bruto imp. 7

CVM* adhibuiſſet domi meæ Lupus me, & Libonē & Seruium, conſobrinum tuum; quæ mea fuerit ſentētia cognoſſe te ex C. Seio arbitror; qui noſtro ſermoni interfuit. reliqua, quamquam ſtatim Seium Græceius eſt ſubſecutus, tamē ex Græceio poteris cognoſcere. Caput autem eſt hoc, quod te diligentiſſime* percipere, &* meminiſſe uelim, ut ne in libertate, & ſalute populi R. conſeruanda auctoritatem ſenatus exſpectes nōdum liberi: ne & tuum factum condemnes; (nullo enim publico con

ep. 25. l. 10. Scriboniæ gentis.

ſuper'ata, Percipere primū, deinde Meminiſſe.

ſilio

ſilio remp. liberaſti: quo etiã res illa maior, & clarior) & adoleſcentem, uel puerum potius Cæſarẽ iudices temere feciſſe, qui tantam cauſſam publicam priuato conſilio ſuſceperit; denique homines* ruſticos, ſed fortiſſimos ciuesq. optimos, dementes fuiſſe iudices; primũ milites ueteranos, commilitones tuos, deinde legionem* Martiam, legionem Quartam, quæ ſuum conſulẽ hoſtem iudicauerunt, ſeq. ad ſalutem reip. defendendã* contulerũt. uoluntas ſenatus pro auctoritate haberi debet, cum auctoritas impeditur metu. poſtremo ſuſcepta tibi cauſſa iam bis eſt; ut non ſit integrũ,* primum idibus Mart. deinde proxime, exercitu nouo, & copiis cõparatis. quãobrẽ ad omnia paratus, atque animatus eſſe debes, nõ ut nihil facias, niſi iuſſus, ſed ut ea geras, quæ ab omnibus ſumma cum admiratione laudentur. Vale.*

annum ætatis agentem XIX. Vell. l. 2. Tacit. l. 13. & ep. 28. l. 10. Veg. l. 1. c. 3. de Sen.

uide Phil. 3. 13. & 14.

Octauiano ſe tradiderunt. Vell. l. 2.

cum tyrannum priuato cõſilio occidiſti.

Scribit de legatis ad Antoniũ de pace miſſis, quæq. ſit omnium de Bruto exſpectatio, conſenſioq. ad libertatem recuperandam.

Cicero s. D. Bruto. imp. 8

E O *tempore** Polla *tua miſit, ut ad te, ſi quid uellem, darem litterarum, cum, quid ſcriberem, non habebam. omnia enim erant ſuſpenſa propter exſpectationem* legatorum: qui quid egiſſent, nihil dum nunciabatur. hæc tamen ſcribenda exiſtimaui, primum, ſenatum populumq.* R. *de te laborare non ſolum ſalutis ſuæ cauſſa, ſed etiam dignitatis tuæ. admirabilis eſt enim quædam tui nominis caritas, amorq. in te ſingularis omniũ ciuium. ita enim ſperant, atque confidunt, ut antea rege, ſic hoc tempore * regno te remp. liberaturum.* Romæ *delectus habetur, totaq. Italia: ſi hic delectus appellandus eſt, cum ultro ſe offerunt omnes: tantus ardor animos hominum occu-*

pro, Paulla, ut olla, pro aulla, uide ep. 12. l. 8. legati ad Antonium ierant Philippus & Piſo. uide ep. 4. & 24. l. 12. & Phil. 6.

rege enim interfecto, regios nutus intuemur, ait ep. 1. l. 12.

pauit

pauit deſiderio libertatis, odioq. diutinæ ſeruitutis. De reliquis rebus a te iam exſpectare litteras debemus, quid ipſe agas, quid noſter Hirtius, quid Cæſar meus: quos ſpero breui tempore ſocietate uictoriæ tecum copulatos fore. Reliquum eſt, ut de me id ſcribam, quod te ex tuorum litteris & ſpero, & malo cognoſcere; me neque deeſſe ulla inire, neque umquam defuturum dignitati tuæ. Fac ualeas.*

* nondum Panſa eius collega, ad Mutinā peruenerat. ep. 5. l. 12.

Rogat, proſpiciat, ne, utroque conſule ad Mutinam occiſo, hoſtes reip. conualeſcant; monetque, quid agendum.

Brutus s. d. Ciceroni. 9

PANSA* *amiſſo, quantum detrimenti reſp. acceperit, non te præterit. nunc auctoritate, & prudentia tua proſpicias oportet, ne inimici noſtri, conſulibus ſublatis, ſperent ſe conualeſcere poſſe. ego, ne conſiſtere poſſit in Italia Antonius, dabo operam. ſequar eum confeſtim. utrumque me præſtaturum ſpero, ne aut Ventidius* elabatur, aut Antonius in Italia moretur. in primis rogo te, ad hominem uentoſiſſimum Lepidum mittas, ne nobis bellum redintegrare poſſit, Antonio ſibi coniuncto. Nam de Pollione Aſinio, puto te perſpicere, quid ſit facturus. multæ, & bonæ, & firmæ ſunt legiones Lepidi, & Aſinij. Neque hæc idcirco tibi ſcribo, quod te non eadem animaduertere ſciam, ſed quod mihi perſuaſiſſimum eſt, Lepidum recte facturum numquam, ſi forte uobis id de hoc dubium eſt. Plancum quoque confirmetis, oro: quem ſpero, pulſo Antonio, reip. non defuturum. Si ſe alpes Antonius tranſiecerit, conſtitui præſidium in* alpibus collocare, & te de omni re facere certiorem. III. Kal. Maij, ex caſtris, Regij.*

* Hirtium nō nominat; quod in Panſa prudentia maior.

* elapſus tamen eſt cum tribus legionibus, ſeq. cum Antonio coniunxit, ep. 33. & 34. l. 10. & ſequenti. h. l.

* ne redire poſſit in Italiam.

Queritur

Excuſat tarditatem ſuam in Antonio perſequendo &, quo res in ſtatu ſit, exponit.

Brutus imp. cos. des. s. D. Ciceroni. 13

IAM non ago tibi gratias. cui n. re uix referre poſſum, huic uerbis nõ patitur res ſatisfieri. Attẽdere te uolo quæ in manibus ſunt. qua enim prudẽtia es, nihil te fugiet, ſi meas litteras diligenter legeris. Sequi confeſtim Antonium his de cauſſis, Cicero, non potui. eram ſine equitibus, ſine iumentis: Hirtium periiſſe neſciebam: Cæſari non * credebam prius, quam conueniſſem, & collocutus eſſem. hic dies hoc modo abijt. poſtridie mane a Panſa ſum accerſitus * Bononiam cum in itinere eſſem, nunciatum mihi eſt, eum mortuum eſſe. recurri ad meas copiolas. ſic enim uere eas appellare poſſum. ſunt extenuatiſſimæ, & inopia omnium rerũ peſſime acceptæ. biduo me Antonius anteceſſit, itinera multo maiora fugiẽs quam ego ſequens. ille enim iit paſſim, ego ordinatim. quacumque iuit, * ergaſtula ſoluit, homines abripuit: cõſtitit nuſquam prius, quam ad Vada uenit: quem locum uolo tibi eſſe notum. * iacet inter Appenninum, & alpes, impeditiſſimus ad iter faciendum. cum abeſſem ab eo millia paſſuum triginta, & ſe iam Ventidius coniunxiſſet, concio eius ad me eſt allata, in qua petere cœpit a militibus, ut ſe trãs alpes ſequerẽtur: ſibi cũ M. Lepido cõuenire. ſuccl amatum eſt, & frequenter a * militibus Ventidianis, (nam ſuos ualde quam paucos habet) ſibi aut in Italia pereundum eſſe, aut uincendum. & orare cœperunt, ut Pollentiam iter facerent. cum ſuſtinere eos non poſſet, in poſterum diem iter ſuum contulit. hac re mihi nunciata, ſtatim quinque cohortes * Pollentiam præmi-

cur crederet eius filio, quem occiderat? Ap. l. 3. de bel. ciui.

quo ex pugna fugerat. Appianus, Dio.

ſupra, ep. 10.

Pli. lib. c 5.

tres erant Ventidij legiones. ep. 33. & 34. lib. 10.

Pli. l. 3. ep. 5.

ſi, meumq. iter eo contuli. hora ante præſidium meum Pollentiam uenit, quam* Trebellius cum equitibus. ſane quam ſum gauiſus, in hoc enim uictoriam puto conſiſtere. in ſpem uenerant, quod neque Planci* quattuor legiones omnibus ſuis copijs pares arbitrabantur, neque ex Italia tam celeriter exercitum tranſijci poſſe credebant. quos ipſi adhuc ſatis arrogãter Allobroges, equitatusq. omnis, qui eo præmiſſus erat a nobis, ſuſtinebãt; noſtroq. aduẽtu ſuſtineri facilius poſſe confidimus. tamen, ſi quo etiam caſu Iſaram ſe tranſiecerint; ne quid detrimẽti rep. iniungant, ſumma a nobis dabitur opera. Vos magnum animum, optimamq ſpem de ſumma rep. habere uolumus; cum & nos, & exercitus noſtros, ſingulari concordia coniunctos, ad omnia pro uobis uideatis paratos. ſed tamen nihil de diligentia remittere debetis, dareq. operã, ut quamparatiſſimi ab exercitu, reliquisq. rebus pro ueſtra ſalute contra ſceleratiſſimam conſpirationem hoſtiũ confligamus. qui quidem eas copias. quas diu ſimulatione reip. comparabãt, ſubito ad patriæ periculum conuerterunt.

Margin: ſa, de quo Philip. 6. & 10. & Dio. lib. 42. ep. l. 10.

Ad Bruti litteras reſpondet, de Octauiano ornãdo legionibusq. ad Brutum perducendis, de pecunia, alijsq. rebus.

Cicero s. D. Bruto imp. 14

MIRABILITER, mi Brute, lætor, mea conſilia,* meas ſententias a te probari de decemuiris, de ornãdo adoleſcente. ſed quid refert? mihi crede, homini non glorioſo: plane iam Brute frigeo. ὄργανον enim erat meum ſenatus: id iam eſt diſſolutum. tantam ſpem attulerat exploratæ uictoriæ tua præclara Mutina eruptio, fuga Antonij conciſo exercitu; ut omnium animi relaxati ſint; meæq. illæ uehementes contentiones tamquam

Margin: ut Octauianus inter X uiros eſſet. ep. 20.

σκιαμαχίαι eſſe uideantur. Sed, ut ad rem redeam: legionem Martiam, & Quartam negant, qui illas norunt, ulla cōdicione ad te poſſe perduci. Pecuniæ, quam deſideras, ratio poteſt haberi, eaq. habebitur. De Bruto accerſendo, Cæſareq. ad Italiæ præſidium tenēdo, ualde tibi aſſentior: ſed, ut ſcribis, habes obtrectatores, quos equidem faciliime ſuſtineo; ſed impediunt tamen. Ex Africa *legiones exſpectantur: ſed bellum iſtic renatū homines mirantur. nihil tam præter ſpem umquam, die tuo *natali uictoria nunciata,* in multa ſecula uidebamus remp. liberatam. noui timores retexunt ſuperiora. ſcripſiſti autem ad me iis, quas idibus Maij dediſti, modo te accepiſſe a Planco litteras, non recipi a Lepido Antonium. id ſi ita eſt, omnia faciliora: ſin aliter, magnum negotiū: cuius exitum nō extimeſcam, * tuæ partes ſunt. ego plus, quam feci, facere non poſſum. te tamen, id quod ſpero, omnium maximum, & clariſſimum uidere cupio. Vale.*

M. Bruto, qui cum Caſſio mare tranſierat.

ueteranæ. ep. 24. lib. 10.

uide. ep. ad M. Brutum, cuius initiū eſt, Me fallant.

ſic in agr. 3. In hūc annū profeſſus ſum otij me & concordiæ patronū, infra ep. 21.

Laudat officium & diligentiam Bruti; uoluptatem, lætitiamq. omniumq. ſignificat ex Bruti Planciq. coniunctione, eumq. hortatur, ut in tuenda rep. ſe ipſum uincat.

Cicero s. d. Bruto imp. 15

*E T S I mihi tuæ litteræ iucundiſſimæ ſunt: tamen iucundius fuit, quod in ſumma occupatione tua Planco *collegæ mandaſti, ut te mihi per litteras excuſaret. quod ſecit ille diligēter. mihi autē nihil amabilius officio, tuo & diligentia. Coniunctio tua cum collega, concordiaq. ueſtra, quæ litteris communibus declarata eſt, ſenatui, populoq. R. gratiſſima accidit. Quod ſupereſt, perge mi Brute, & iam non cum alijs, ſed tecū ipſe certa. Plura ſcribere nō debeo, præſertim ad te, quo* magiſtro breuitatis uti cogito. Litteras tuas uehementer exſpecto, & quidem *tales, quales maxime opto.*

quia conſules erant deſignati in proximum annum,

ep. 25.

quæ oppreſſū Antonium ſignificent.

Commendat L. Aelium Lamiam in petitione præturæ.

Cicero s. D. Bruto imp. 16

*PERMAGNI intereſt, quo tibi hæc tempore epiſtola reddita ſit; utrum, cum ſollicitudinis aliquid haberes; an, cum ab omni moleſtia uacuus eſſes. itaque ei præcepi, quem ad te miſi, ut tempus obſeruaret epiſtolæ tibi reddēdæ. nam quemadmodum coram, qui ad nos intēpeſtiue adeunt, moleſti ſæpe ſunt: ſic epiſtolæ offendūt, *non loco redditæ. ſi autem, ut ſpero, nihil perturbat, nihil impedit; & ille, cui mandaui, ſatis ſcite, & commode tempus ad te cepit adeundi: confido me, quod uelim, a te facile impetraturum. L. Lamia præturam petit. hoc ego utor uno omnium plurimū. magna uetuſtas, magna conſuetudo intercedit; quodq. plurimum ualet, nihil mihi eius eſt familiaritate iucundius. magno præterea beneficio eius, magnoq. merito ſum obligatus. nam Clodianis temporibus, cum equeſtris ordinis princeps eſſet, proq. meæ ſalute acerrime propugnaret, a Gabinio cos. *relegatus eſt: quod ante id tempus ciui Romano Romæ contigit nemini. hoc cū populus R. meminerit, me ipſum nō meminiſſe turpiſſimum eſt. quapropter perſuade tibi, mi Brute, me petere præturam. quamquam enim Lamia ſummo ſplendore, ſumma gratia eſt uſus magnificētiſſimo *munere ædilicio: tamen, quaſi ea ita non eſſent, ego ſucepi totum negotium. nunc, ſi me tāti facis, quanti certe facis; quando equitum centurias tenes, in quibus regnas, mitte ad Lupum noſtrum, ut is nobis eas *centurias conficiat. Nō tenebo te pluribus: ponam in extremo quod ſentio. nihil eſt Brute, cum omnia a te exſpectem, quod mihi gratius facere poſſis.

hoc, ut ſuū ſtudium erga Lamiam clarius oſtendat.

alieno tempore; ut illud. Deſipere in loco, ſapientia eſt.

in or. pro Sext. & pro dom o, & hic, ep. 29. l. 12

munus enim ædiles populo dabant.

prætores enim centuriatis comitiis creabantur: ut Gell. l. 13. c. 14 oſtendit.

Commendat eundem Lamiam.

Cicero

Cicero s. D. Bruto imp. 17

LAMIA uno omnium familiariſſime utor. magna eius in me non dico officia, ſed* merita, eaq. ſunt populo R. notiſſima. is, magnificentiſſimo munere ædilitatis perfunctus, petit* præturã: omneſq. intelligunt, nec dignitatem ei deeſſe, nec gratiam. ſed is ambitus exſtare uidetur, ut ego omnia pertimeſcam, totamq. petitionem Lamiæ mihi ſuſtinendam putem. in ea re quantum me poſſis adiuuare, facile perſpicio: nec uero, quãtum mea cauſſa uelis, dubito. uelim igitur, mi Brute, tibi perſuadeas, nihil me maiore ſtudio a te petere, nihil te mihi gratius facere poſſe, quam ſi omnibus tuis* opibus, omni ſtudio Lamiam in petitione iuueris. quod ut facias, uehementer te rogo. Vale.

ep. 29. l. 11.

quæ, biennio interiecto, ædilitatem conſequebatur.

pro eo quantũ ualebis.

Reprehendit in Bruto non nullã timoris ſignificationẽ.

Cicero s. D. Bruto imp. 18

ETSI ex mandatis, quæ* Galbæ, Volumnioq. ad ſenatum dediſti, quid timendum, ſuſpicandumq. putares, ſuſpicabamur: tamen timidiora mandata uidebantur, quã erat dignum tua, populiq. R.* uictoria. ſenatus autẽ, mi Brute, fortis eſt, & habet fortes duces: itaque moleſte ferebat, ſe a te, quem omnium, quicumque fuiſſent, fortiſſimum iudicaret, timidum, atque ignauum iudicari. etenim cũ, te incluſo ſpem maximã omnes habuiſſent in tua uirtute, florẽte Antonio; quis erat, qui quidquã timeret, profligato illo, te liberato? Nec uero Lepidũ timebamus. quis enim eſſet, qui illũ tam furioſum arbitraretur, ut qui in maximo bello* pacem uelle ſe dixiſſet, is in optatiſſima pace bellum reip. indiceret? Nec dubito, quin tu plus prouideas. ſed tamen, tam recenti gratulatione, quam tuo nomine ad omnia deorum tẽpla

ep. 30. l. 10.

Mutinenſi.

uide ep. 27. l. 10.

ſecimus, renouatio timoris magnam moleſtiam afferebat. Quare uelim equidem, id quod ſpero, ut plane abiectus, & fractus ſit Antonius: ſin aliquid uirium forte collegerit; ſentiet, nec ſenatui conſilium, neç populo R. uirtutem deeſſe, nec reip. te uiuo, imperatorem. XIV. Kal. Iun. Vale.

Timere ſe ſcribit reip. uicem: & Vicetinos commendat

Brutus. S. D. Ciceroni. 19

AD ſenatum quas litteras miſi, uelim prius perlegas & ſi qua tibi uidebuntur; commutes. neceſſario me ſcripſiſſe, ipſe animaduertes.: nam cum putarem Quartam & Martiam* legiones mecum futuras, ut Druſo, Paulloq. placuerat,* uobis aſſentiētibus; minus de reliquis* rebus laborãdum exiſtimaui. nunc uero cum ſim cum tironibus egētiſſimis; ualde & meam, & ueſtram uicē timeam neceſſe eſt.* Vicetini me, & M. Brutũ præcipue obſeruant. his ne quam patiare iniuriam fieri in ſenatu uernarum cauſſa, a te peto. cauſſam habent optimam, officium in remp. ſummum, genus hominum aduerſariorum ſeditioſum, & inertiſſimum. XII. Kal. Iun.* Vercellis.

supra, ep. 14.

reliquo ſenatu quas a uobis non impetrabam.

ſic in antiquis monumentis.

municipio trāſpadanæ regionis. Tacit. l. 15.

Timere ſe ait Ciceronis cauſſa; eumq. monet, ut ueteranorum animos ſibi concilies.

Brutus Imp. S. D. Ciceroni. 20

QVOD pro me nõ facio, id pro te facere meus in te amor, tuaq. officia cogũt, ut timeam. ſæpe enim mihi cum eſſet dictum, neque a me contemptum, nouiſſime Labeo Segulius, homo ſui ſimillimus, narrauit mihi, apud Cæſarem ſe fuiſſe, multumq. ſermonem de te habitum eſſe: ipſum Cæſarem nihil ſane de te queſtum, niſi dictũ, quod diceret te dixiſſe laudandum adoleſcentem, ornandum,* tollendum; ſe non eſſe commiſſurum, ut tolli poſſit. hoc ego

eſt enim ambigua ſignificatio in uerbo, Tollendum. Pa terc. lib. 2.

ego Labeonem credo illi retuliſſe, aut finxiſſe dictum, non ab adoleſcente prolatum. Veteranos uero peſſime loqui, uolebat Labeo me credere, & tibi ab ijs inſtare periculum, maximeq. indignari, quod in x uiris neque Cæſar, neque ego habiti eſſemus, atque omnia ad ueſtrũ arbitriũ eſſent collata. Hæc cum audiſſem, & iam in itinere eſſem, committendũ non putaui, prius ut alpes trãſgrederer, quam, quid iſtic ageretur, ſcirem. nam de tuo periculo, crede mihi, iactatione uerborum, & denũciatione periculi ſperare* eos, te pertimefacto, adoleſcente impulſo, poſſe magna conſequi præmia; & totam iſtam cãtilenam ex hoc pendere, ut quamplurimum lucri faciãt. neque tamen non te cautum eſſe uolo, & inſidias uitantem. nihil enim tua mihi uita poteſt eſſe iucundius, neque carius. iſtud uide, ne, timendo, magis timere cogare: &, quibus rebus poteſt occurri ueteranis, occurras: primum, quod deſiderãt de* decemuiris, facias: deinde, de præmijs, ſi tibi uidetur, agros militum eorum, qui cũ Antonio ueterani fuerũt, his dãdos cenſeas ab* utriſque nobis: de nummis, lente, ac ratione habita pecuniæ: ſenatum de ea re conſtituturum. quattuor* legionibus ijs, quibus agros dandos cenſuiſti, uideo facultatem fore ex agris Syllanis, &* agro Campano. æqualiter, aut ſorte agros legionibus aſſignari puto oportere. Hæc me tibi ſcribere non prudentia mea hortatur, ſed amor in te, & cupiditas otij; quod ſine te conſiſtere non poteſt. Ego, niſi ualde neceſſe fuerit, ex Italia non excedam. legiones* armo, paro: ſpero me non peſſimum exercitum habiturum ad omnes caſus, & impetus hominum. de exercitu, quem Panſa habuit, legionem mihi Cæſar non remittit. Ad has litteras ſtatim mihi reſcribe; tuorumq;*

aliquem

ad iudicanda Antonii conſulis acta Appianus l.3. & Att. ep.19.l.15.

ueteranos.

ut Octauianus in decemuiris ſit ep.14. App. l.3. de bel. ci. me, & Octauiano.

Phil. VII.

cuius partem diuiſerat Cæſar, pars publica remanſerat, de qua ep.9. l. 1.& 10.l.8.

ad Antonium perſequẽdum.

aliquem mitte, ſi quid reconditum magis erit, meq. ſcire opus eſſe putaris. Vale. I I X. *Kal. Iun. Eporedia.*

Reſpondet proximæ ſuperiori epiſtolæ.

Cicero s. d. Bruto imp. 21

ſic locutus eſt ep. xi. lib. 5.

D I I *iſti Segulio* malè faciant, homini nequiſſimo omnium, qui ſunt, qui fuerunt, qui futuri ſunt. quid? tu illum tecum ſolum, aut cum Cæſare, qui neminē prætermiſerit, quicum loqui potuerit, cui non eadem iſta dixerit? te tamen, mi Brute, ſic amo, ut debeo, quo iſtud, quid quid eſſet, nugarum me ſcire uoluiſti: ſignum enim magnū amoris dediſti. Nam quod idem Segulius ait ueteranos queri, quod tu & Cæſar in* decemuiris non eſſetis: utinā ne ergo quidē eſſem: quid enim moleſtius? ſed tamē, cū ego ſenſiſſem, de ijs, qui exercitus haberent ſententiā ferri oportere; ijdem illi, qui ſolēt, reclamarūt: itaque excepti etiam eſtis, me uehementer repugnante. quocirca Segulium negligamus, qui res nouas quærit: non quo ueterē comederit: nullam enim habuit: ſed hanc ipſam* recentem nouam deuorauit. Quod autem ſcribis, te quod pro te ipſo non facias, id pro me facere, ut de me timeas aliquid: omni te, uir optime, mihiq. cariſſime Brute, de me metu libero. ego enim, quæ prouideri poterunt, nō fallar in ijs: quæ cautionem non habebunt, de ijs non ita ualde laboro. ſim etenim impudens, ſi plus poſtulem, quam homini a rerum natura tribui poteſt. Quod mihi præcipis, ut caueam, ne, timendo, magis timere cogar: & ſapienter, & amiciſſime præcipis: ſed uelim tibi perſuadeas, cū te conſtet excellere hoc genere uirtutis, ut numquam extimeſcas, numquam perturbere, me huic tuæ uirtuti proxime accedere. quamobrē neque metuā quidquam, & cauebo omnia. ſed uide, ne tua iam, mi Brute,* culpa ſu-*

Ideo creatis, ut acta Antonii ſulis iudicarēt. App. l. 3.

recenti heredi tate acceptum.

ſupra, ep. 14. p 14. ad M.

futura ſit, ſi ego quidquam * *timeam, tuis enim opibus, & * conſulatu tuo, etiam ſi timidi eſſemus, tamen omnem timorem abijceremus: præſertim cum perſuaſum omnibus eſſet; mihiq. maxime, nos a te unice diligi. Conſilijs tuis, quæ ſcribis, de quattuor * legionibus, deq. agris aſſignandis ab utriuſque ueſtrum, uehementer aſſentior. itaque, cum quidã de * collegis noſtris agrariam curationem ligurrirent, diſturbaui rẽ, totãq. uobis integram reſeruaui. ſi quid erit occultius, &, ut ſcribis, reconditum; meorum aliquem mittam, quo fidelius ad te litteræ perferantur. Vale. Pridie non. Iun.*

Brutum. cuius iam tempus appropinquabat.

ep. 20.

de decẽ uiris.

Petit a Bruto, ut Ap. Claudium, qui Antonii partes ſecutus erat, in ciuitate retineat.

Cicero S. D. Bruto imp. 22

CVM Ap. Claudio C. F. *ſumma mihi neceſſitudo eſt, multis eius officijs & meis mutuis conſtituta. peto a te maiorem in modum, uel humanitatis tuæ, uel mea cauſſa, ut eum auctoritate tua, quæ plurimum ualet, conſeruatũ uelis. uolo te, cum* * *fortiſſimus uir cognitus ſis, etiam clementiſſimum exiſtimari, magno tibi erit ornamento, nobiliſſimum adoleſcentem beneficio tuo eſſe ſaluum. cuius quidem cauſſa hoc melior debet eſſe, quod, pietate adductus, propter patris reſtitutionem ſe cum Antonio coniunxit. quare etſi minus* * *ueram cauſſam habebis, tamen uel probabilem aliquam poteris inducere. nutus tuus poteſt hominem ſummo loco* * *natum, ſummo ingenio, ſumma uirtute, officioſiſſimum præterea, & gratiſſimũ, incolumen in ciuitate retinere. quod ut facias, ita a te peto, ut maiore ſtudio, magis ue ex animo petere non poſſim. Vale.*

in Cæſaris nece, & Mutinenſi eruptione.

id eſt æquam, ut alibi.

nobiliſſimi enim Claudij, non modo patricii, Pulchri, ac Nerones, ſed plebeii etiam, Marcelli.

Hortatur Ciceronem ad bene ſperandum.

Brutus

Brutus s. d. Ciceroni. 23

Nos hic ualemus recte; & quo melius ualeamus, operam dabimus. Lepidus commode de nobis ſentire uidetur. omni timore depoſito, debemus libere reip. conſulere. quod ſi omnia eſſent aliena,* tamen tribus tantis exercitibus, propriis reip. ualentibus, magnum animum habere debebas, quem & ſemper habuiſti, & nunc, fortuna adiuuante, augere potes. Quæ tibi ſuperioribus litteris mea manu ſcripſi, terrendi tui cauſſa* homines loquuntur: ſi frenum momorderis; pereã, ſi te omnes, quot quot ſunt, conantem loqui ferre poterunt. Ego, tibi ut antea ſcripſi, dum mihi a te litteræ ueniant, in Italia morabor. Vale: IIX: Kal. Iun. Eporædia.

Bruti, Planci, Octauiani.

de Segulio maxime intelligit ſupra, ep. 20.

Bruti epiſtola ſi quid antea fuerat timoris, ademptũ ſignificat. addit, quid Bruto ſit agendum, & de pecunia decreta.

Cicero s. d. Bruto. 24

Narro tibi: antea ſubiraſcebar breuitati tuarum litterarum: nunc mihi loquax eſſe* uideor. te igitur imitabor. Quam multa quam paucis? te recte ualere; operamq. dare, ut quotidie melius: Lepidum cõmode ſentire: tribus exercitibus quid uis non oportere confidere. ſi timidus eſſem, tamen iſta epiſtola mihi omnem metũ abſterſiſſes. ſed; ut mones, frenum momordi. etenim, qui te incluſo, omnem ſpem habuerim in te; quid nunc putas? cupio iam* uigiliam meam, Brute, tibi tradere, ſed ita, ut ne deſim conſtantiæ meæ. Quod ſcribis; in Italia te moraturum, dum tibi litteræ meæ ueniant: ſi per hoſtem licet, non erraris. multa enim Romæ. ſin aduentu tuo bellum confici poteſt: nihil ſit antiquius. Pecunia, expeditiſſima quæ erat, tibi decreta eſt. Habes amantiſſimum* Seruilium. nos non deſumus. Vale. IIX. id. Iun.

cum te uideã tam paucis tã multa complecti.

trãslatio ab excubantibus militibus nox aũtẽ in quatuor uigilias diſtributa.

Iſaurici filium, conſularem.

scribit

Scribit ſe breuitatem in ſcribendo amare, Bruti exemplo. reip. ſpem in ipſo, & in Planco eſſe: de M. Bruto nihil certi.

Cicero s. D. Bruto imp. 25

EXPECTANTI mihi tuas quotidie litteras Lupus noſter ſubito denunciauit, ut ad te ſcriberem ſi quid uellē. ego autem, etſi, quid ſcriberē, non habebam; (acta enim ad te mitti ſciebam: inanē autem ſermonem litterarum tibi iniucundū eſſe audiebam) breuitatē ſecutus ſum te* magiſtro. Scito igitur, in te, & in* collega ſpem omnem eſſe. De Bruto autem nihil adhuc certi: quem ego, quemadmodum præcipis, priuatis litteris ad bellum commune uocare non deſino. qui utinam iam adeſſet: *inteſtinum urbis malū, quod eſt nō mediocre, minus timeremus. Sed quid ago? nō imitor λακωνισμὸν tuum. altera iam pagella* procedit. uince, & uale. XIV. Kal. Quinct.

ep. 15.

L. Planco. ep. 14.

erant enim qui Octauianū, interfectis Panſa & Hirtio, ad petitionem cōſulatus incitarēt. ep 24. l 10. iā in altera pagella cœperat ſcribere.

Sollicitus ob Antonii cum Lepido coniunctionem postulat, ut & legiones ad eum mittantur, & ſtipendium.

Brutus imp. s. D. Ciceroni. 26

IN maximo meo dolore hoc ſolatio utor, quod intelligunt homines, non ſine cauſſa me timuiſſe iſta, quæ acciderunt.* Deliberent, utrum tranſiciant legiones ex Africa, nec ne, & ex Sardinia; Brutum accerſant, nec ne; mihi ſtipendium dent, an non; decernant. ad ſenatum litteras miſi. crede mihi, niſi iſta omnia ita fiunt, quemadmodum ſcribo, magnum nos* omnes adituros periculum. rogo te, uidete, quibus hominibus negotium detis, qui ad me legiones adducant, & fide opus eſt, & celeritate. Vale. III. non. Iun. ex caſtris.

hæc cū ironia. uerilliſimum augurium. nam, Nouembri, ꝓximo mēſe inita inter Lepidum, Antoniū Octauianū ſocietate, & omnes, & omnia periere Velleius, Dio, alii, doctiſſimū appellat Marium ep 15 l 7. equeſtris ordinis. Pl. l. 21. c. 2

Quæſtus erat Matius, ſe a Cicerone, ut libertatis inimicum, accuſari Cicero factum negat.

Cicero s. D. C.* Matio. 27

NON-

NONDVM ſatis conſtitui, moleſtiæ ne plus, an uoluptatis attulerit mihi Trebatius noſter, homo tum plenus officij, tum utriuſque noſtrum amantiſſimus. nam cũ in Tuſculanum ueſperi ueniſſem: poſtridie ille ad me, nõdum ſatis firmo corpore cũ eſſet, mane uenit. quem cũ obiurgarẽ, quod parũ ualetudini parceret, tũ ille, nihil ſibi fuiſſe longius, quam ut me uideret. numquidnam, inquam, noui? detulit ad me querellam tuam: de qua prius quam reſpondeo, pauca præponam. Quantum memoria

a uetuſtate.

repetere præterita poſſem, nemo eſt mihi te amicus antiquior. ſed VETVSTAS habet aliquid commune cum multis, amor non habet.

a mutua beneuolentia.

dilexi te, quo die cognoui, meq. a te diligi iudicaui. tuus deinde diſceſſus, isq. diuturnus, ambitio noſtra, & uitæ diſſimulitudo non eſt paſſa uolũtates noſtras cõſuetudine conglutinari. tuũ tamen erga me animum agnoui multis annis ante bellum ciuile, cum Cæſar eſſet in Gallia.

a beneficiis.

quod* enim uehementer mihi utile eſſe putabas, nec inutile ipſi Cæſari, perfeciſti, ut ille me diligeret, coleret, haberet in ſuis. Multa prætereo, quæ temporibus illis inter nos*

a familiaritate.

familiariſſime dicta, ſcripta, communicata ſunt. grauiora enim ſunt conſecuta. Et initio belli ciuilis, cum Brundiſium uerſus ires ad Cæſarẽ, uenisti ad me in Formianum.

ab officio.

primum, hoc ipſum quanti, præſertim temporibus illis? deinde, oblitum me putas conſilij, ſermonis, humanitatis tuæ? quibus rebus intereſſe memini Trebatium. Nec uero oblitus ſum litterarum tuarum, quas ad me miſiſti, cum Cæſari obuiam ueniſſem in agro, ut arbitror, Trebulano. Secutum illud tempus eſt, cum me ad Pompeium proficiſci ſiue pudor meus coegit, ſiue officium, ſiue fortuna. quod officiũ tuũ, quod ſtudium uel in abſentem me, uel in præſentes

meos

meos defuit? quem porro omnes mei & mihi, & ſibi te amiciorem iudicauerunt? * Veni Brundiſium: oblitum ne me putas, qua celeritate, ut primum audieris, ad me Tarento aduolaris? quæ tua fuerit aſſeſſio, oratio, confirmatio animi mei, fracti communium miſeriarum metu? Tandem aliquando Romæ eſſe cœpimus, quid defuit noſtræ familiaritati? in maximis rebus, quonam modo me gererē aduerſus Cæſarem, uſus tuo conſilio ſum. in reliquis officijs cui tu tribuiſti, excepto Cæſare, præter me, ut domum uentitares, horasq. multas ſæpe ſuauiſſimo ſermone conſumeres? tum, cum etiam, ſi meminiſti, ut hæc φιλοσοφούμενα ſcriberem, tu me impuliſti. Poſt Cæſaris*reditum quid tibi maiori curæ fuit, quam ut eſſem ego illi quamfamiliariſſimus? quod eff. ceras. Quorſum igitur hæc oratio longior, quam putaram? quia ſum admiratus, te, qui hæc noſſe deberes, quidquam a me commiſſum, quod eſſet alienum noſtra amicitia, credidiſſe. nā præter hæc, quæ commemoraui, quæ teſtata ſunt, & illuſtria, habeo multa occultiora, quæ uix uerbis exequi poſſum. omnia me tua delectant, ſed maxime maxima cum fides in amicitia, conſilium, grauitas, cōſtantia, tum lepos, humanitas, litteræ. quapropter redeo nunc ad querellam. Ego, te ſuffragium tuliſſe in illa lege, primum non credidi: deinde, ſi crediſſem, numquam id ſine aliqua iuſta cauſſa exiſtimarem te feciſſe.* dignitas tua facit, ut animaduertatur, quidquid facias: maleuolētia autē hominum, ut nulla durius quam a te facta ſint, proferantur, ea ſi tu non audis; quid dicam, neſcio; equidem, ſi quādo audio, tam defendo, quam me ſcio a te contra iniquos meos ſolere defendi. defenſio autem eſt duplex. alia ſunt, quæ * liquido negare ſoleam, ut de iſto ipſo ſuffra

a conſtantia. aliquando pænituit. uide Att.xi.

confectis ciuilibus bellis.

ad querellam reſponſio.

incommodum uertit in laudem.

ep.10.l.10.

Philipp. 2.

gio: alia, quæ * defendam a te pie fieri, & humane: de curatione ludorum. ſed te, hominem * doctiſſimum, non fugit, ſi Cæſar rex fuerit, quod mihi quidem uidetur, in utramque partem de tuo officio diſputari poſſe; uel in eam, qua ego uti ſoleo, laudandam eſſe fidem, & humanitatem tuam, qui amicum etiam mortuum diligat; uel in * eam, qua non nulli utuntur, libertatem patriæ uitæ amici anteponendam. ex his ſermonibus utinam eſſent delatæ ad te diſputationes meæ. Illa uero duo, quæ maxima ſunt laudum tuarum, quis aut libentius, quā ego, commemorat, aut ſæpius, te & non ſuſcipiendi belli ciuilis grauiſſimum * auctorem fuiſſe, & moderandæ uictoriæ? in quo qui mihi non aſſentiretur, inueni neminem. Quare habeo gratiam Trebatio, familiari noſtro, qui mihi dedit cauſſam harum * litterarum. quibus niſi credideris; me omnis officij, & humanitatis expertem iudicaris: quo nec mihi grauius quidquam poteſt * eſſe, nec a te alienius. Vale.

ep. 15. l. 7.

qua forsaſſe & ipſe Cicero utebatur.

ſic Att. ep. 9. l. 9. Exiſtimatus eſt ſemper auctor otii.

quibus me tibi purgaui.

Excuſatio Matii & pro ſe ipſo & contra calumniatores.

Matius s. d. Ciceroni. 28

Magnam uoluptatē ex tuis litteris cepi, quod, quā ſperarā, atque optaram, habere te de me opinionē cognoui. de qua etſi non dubitabam; tamen, quia maximi æſtimabam, ut incorrupta maneret, laborabam. conſcius autem mihi eram, nihil a me commiſſum eſſe, quod boni cuiuſquam offenderet animū, eo minus credebā, plurimis, atque optimis artibus ornato tibi timere quidquā perſuaderi potuiſſe, præſertim in quem mea propenſa, & perpetua fuiſſet, atque eſſet beneuolentia. quod quando, ut uolui, ſcio eſſe; reſpondebo criminibus, quibus tu pro me, ut par erat, tua ſingulari bonitate, & amicitia

captat beneuolentiam a ſuo ſtudio erga Ciceronem.

noſtra

*noſtra ſæpe reſtitiſti. nota enim mihi ſunt, quæ in me poſt Cæſaris mortem contulerint. Vitio mihi dant, quod mortem hominis neceſſarij grauiter fero, atque eum, quem dilexi, periſſe indignor. aiunt enim patriam amicitiæ præponendam eſſe: proinde ac ſi iam uicerint, obitum eius reip. fuiſſe utilem. ſed nõ agã aſtute. fateor me ad iſtum gradum ſapientiæ non perueniſſe, neque enim Cæſarem in diſſenſione ciuili ſum ſecutus: ſed amicũ, quã quam * re offendebar, tamen non deſerui: neque bellum unquam ciuile, aut etiam cauſſam diſſenſionis probaui; quam etiã naſcentem* exſtingui, ſumme ſtudui. itaque, in uictoria hominis neceſſarij, neque honoris, neque pecuniæ dulcedine ſum captus, quibus præmijs reliqui minus apud eum, quam ego, cum poſſent, immoderate ſunt abuſi. Atque etiam res familiaris mea,* lege Cæſaris deminuta eſt; cuius beneficio plerique, qui Cæſaris morte lætãtur, remanſerunt in ciuitate. Ciuibus uictis ut* parceretur, æque, ac pro mea ſalute, laboraui. Poſſum igitur, qui omnes uoluerim incolumes, eum, a quo id impetratũ eſt, periſſe non indignari? cũ præſertim ijdẽ homines illi & * inuidiæ, & exitio fuerint. Plecteris ergo, inquiũt, quando factum noſtrum improbare audes. o ſuperbiam inauditã,* alios in facinore gloriari, alijs ne dolere quidẽ impune licere. at hæc etiam ſeruis ſemper libera fuerunt, timerent, gauderent, dolerent ſuo potius, quam alterius arbitrio. quæ nunc, ut quidem iſti dictitant, libertatis auctores metu nobis extorquere conantur. ſed nihil agunt. nullius unquam periculi terroribus ab officio, aut ab humanitate deſciſcam.* NVMQVAM *enim honeſtam mortem fugiendam, ſæpe etiam* appetandã puta ui. Sed quid mihi ſuccenſent, ſi id opto, ut pæniteat eos ſui*

obiectio.

confutatio.

ciuili bello.

auctor fuit nõ ſuſcipiendi belli ciuilis. Att. ep. 9. lib. 9.

de qua lege l. 3 comm. de bello ciui.

auctor fuit moderandæ uictoriæ.

odio quia nimiũ eos ornaret. ep. 1. l. 1. ex una parte Cæſaris percuſſores, ex altera ſe ipſum deſcribit.

ſic in tribus antiquis libris uideo ſcriptũ eſ-

ſe. non, ut alis placet, Oppetendam. Oppetere ep. 7 l. 3. Att.

factis; cupio enim Cæſaris mortẽ omnibus eſſe acerbam? At debeo pro ciuili parte remp. uelle ſaluam. id quidẽ me cupere, niſi & ante acta uita, & reliqua mea ſpes, tacente me probat; dicendo uincere non poſtulo. quare maiorem in modum te rogo, ut rem potiorem oratione ducas. mihique, ſi ſentis expedire recte fieri, credas nullã communionẽ cũ improbis eſſe poſſe. an, quod adoleſcens præſtiti, cum etiam errare cum* excuſatione poſſem; id nunc, ætate præcipitata, commutem, ac me ipſe retexã? non faciam; neque, quod diſpliceat, cõmittam, præterquã quod hominis mihi coniunctiſſimi, ac uiri ampliſſimi doleo grauem caſum. quod ſi aliter eſſem animatus; numquam, quod facerem, negarem; ne & in peccando improbus, & in diſſimulando timidus, ac uanus exiſtimarer.

ætati aliquid conceditur.

obiectio. Confutatio.

At ludos, quos Cæſaris uictoriæ Cæſar adoleſcens fecit, curaui. At id ad priuatum officium, non ad ſtatum reip. pertinebat. quod tamen munus & hominis amiciſſimi memoriæ, ac honoribus præſtare etiam mortui debui: & optimæ ſpei adoleſcenti, ac digniſſimo Cæſare, petenti negare non potui. Veni etiam conſulis Antonij ſæpe domum ſalutandi cauſſa: ad quem, qui me parum patriæ amantem eſſe exiſtimant, rogãdi quidem aliquid aut auferendi cauſſa frequentes uentitaſſe reperies. Sed que hæc eſt arrogantia, quod Cæſar numquam* interpellauit, quin, quibus uellem, atque etiam quos ipſe non diligebat, tamen ijs uterer; eos, qui mihi amicum eripuerunt, carpendo me, efficere conari, ne, quos uelim, diligam? ſed non uereor, ne aut meæ uitæ modeſtia parum ualitura ſit in poſterum cõtra falſos rumores; aut etiam ijs, qui me non amant propter meam in Cæſarem conſtantiam, non malint mei, quam ſui ſimiles amicos habere.

a minori ad maius. Cæſar permiſit, ut inimicis ſuis uterer: uos nõ permittitis. ut a meis quos uelim?

bere : mihi quidem ſi optata contingent: quod reliquum eſt uitæ, in otio * Rhodi degam: ſin caſus aliquis interpellarit: ita ero Romæ, ut recte fieri ſemper cupiã. Trebatio noſtro magnas gratias ago, quod tuum erga me animum, ſimplicem, atque amicum, aperuit; & quod eum, quem ſemper dilexi lubenter, quo magis iure colere, atque obſeruare deberem, fecit. Bene uale, & me dilige.

quæ libera ciuitas erat, ep. 7 lib. 4.

ſimile ep. 16. lib. 12.

Profecturus in Græciam, ſuas res Oppio commendat. cõmemoratis ante beneficiis ab ipſo acceptis.

Cicero s. d. Oppio. 29

DVBITANTI mihi, quod ſcit* Atticus noſter, de hoc toto conſilio profectionis, quod in utramque partem in mentem multa ueniebant, magnum pondus acceſſit ad tollendam dubitationem, iudicium, & conſiliũ tuũ. nam & ſcripſiſti aperte, quid tibi uideretur; & Atticus ad me ſermonem tuum pertulit. Semper iudicaui, in te & in capiendo conſilio prudentiam ſummam eſſe, & in dando fidem; maximeq. ſum expertus, cum initio ciuilis belli per litteras te conſuluiſſem, quid mihi faciendum eſſe cenſeres, eundumne ad Pompeium, an manendum in Italia. ſuaſiſti, ut conſulerem dignitati meæ. ex quo, quid ſentires, intellexi: & ſum admiratus fidem tuam, & in conſilio dando religionem; quod, cum aliud malle * amiciſſimum tuum putares, antiquius tibi officium meũ, quam illius uoluntas, fuit. Equidem & ante hoc tempus te dilexi: & ſemper, me a te diligi, ſenſi, & cum abeſſem, atque in magnis periculis eſſem; & me abſentem, & meos præſentes a te cultos, & defenſos eſſe memini, & poſt meum reditum quam familiariter mecum uixeris, quæq. ego de te & ſenſerim, & prædicarim, omnes, qui ſolent hæc animaduertere, teſtes ha-

quẽ ipſum hac de re ſæpe per litteras conſuluit.

qui conſilium dat, & prudens ſit, & fidus.

C. Cæſarem, quem etiam ſecutus eſt in bello ciuili.

bemus. Grauiſſimum uero* iudicium de mea fide, & de cō ſtantia feciſti, cum poſt mortem Cæſaris totum te ad amicitiam meam contuliſti. quod tuum iudicium, niſi mea ſumma beneuolentia erga te, omnibusq. meritis compro baro, ipſe me hominem non putabo. Tu, mi Oppi, con ſeruabis amorem tuum, (etſi * more magis hoc quidem ſcribo, quam quo te admonendum putem) meaq. omnia tuebere. quæ tibi ne ignota eſſent, Attico mandaui. A me autem, cum paullum otij nacti erimus, uberiores litteras exſpectato. Da operam, ut ualeas. hoc mihi gratius facere nihil potes.

iudicaſti, te a me fideliter & conſtanter eſſe amatum. quā-quam ego Pópeium, tu Cæſarem ſecutus eſſes.

uide ep. 17. l. 12

CICERONIS. EPISTOLARVM AD. CASSIVM. ET. ALIOS LIBER. XII

ARGVMENTVM

Queritur tyranno occiſo, tyrannidem tamen non aſſe ſublatam: Caſſiumq, hortatur, ut una cum M. Bruto, eius uxoris fratre, omni perturbatione remp. liberet.

Cicero s. d. C. Caſſio. I

FINEM nullū facio, mihi crede, Caſſi, de te, & de Bruto noſtro, id eſt de tota rep. cogitādi: cuius omnis ſpes in uobis eſt, & in D. Bruto. quā quidē iam habeo ipſe meliorē, rep. a* Dolabella meo præclariſſime geſta.* manabat enim illud malū urbanū & ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem & urbi. & otio diffiderem urbano: ſed ita compreſſū eſt, ut mihi uideamur omne iā ad tempus, ab illo dumtaxat* ſordidiſſimo periculo, tuti futuri. reliqua magna ſunt, & multa.

ep. 14. l. 9. Phil. 1. & pro Poſtumo.

quod ab infima plebe bonis uiris impēdebat.

multa; ſed poſita omnia in uobis. quamquam primũ quid que explicemus. nam, ut adhuc quidem actum eſt. non regno, ſed rege liberati uidemur: interfecto enim rege, regios omnes nutus tuemur: neque uero id ſolum, ſed etiam, *quæ ipſe ille, uiueret, non faceret, ea nos, quaſi cogitata ab illo, probamus. nec eius quidem rei finem uideo. tabulæ figuntur: * immunitates dantur: pecuniæ maximæ diſcribuntur: exſules reducuntur: S. C. falſa referuntur: ut tantummodo odium illud hominis impuri, & ſeruitutis dolor depulſus eſſe uideatur: reſp. iacet in ijs perturbationibus, in quas eam ille coniecit. Hæc omnia uobis ſunt expedienda: nec hoc cogitandum, ſatis iam habere remp. a uobis. habet illa quidem tantum, quantum numquam mihi in mentem uenit optare: ſed contenta nõ eſt; & pro magnitudine & animi, & beneficij ueſtri a uobis magna deſiderat adhuc ulta ſuas iniurias eſt per uos interitu tyranni: nihil amplius: ornamenta uero ſua quæ recuperauit? an, quod ei mortuo paret, quem uiuum ferre non poterat? cuius* æra refigere debebamus, eius etiam chirographa defẽdimus? at enim ita decreuimus. fecimus id quidem temporibus cedẽtes, quæ ualent in rep. plurimum: ſed immoderate* quidam, & ingrate noſtra facilitate abutuntur. Verum hæc propediem, & multa alia coram. interim uelim ſic tibi perſuadeas, mihi cum reip. quã ſemper habui cariſſimam, tum amoris noſtri cauſſa, maximæ curæ eſſe tuam dignitatem. Da operã, ut ualeas.

quæ ſe facturũ. leuiter, & uis ſignificauit. hæc omnia cũ faceret conſul Antonius, in commentariis Cæſaris ab eo ſcripta fingebat.

continens pro contento. nam æris tabulis leges incidebãtur uidebãtur. uide librũ noſtrum de legibus.

conſul Antonius, cui ſcriba Cæſaris Faberius obſequebatur. App. lib. 3. de bel. ci.

Inuehitur in M. Antonii tyrrannicam potentiam; & reip. ſtatum deſcribit.

Cicero S. D. Caſſio. 2

VEHEMENTER lætor tibi probari ſentẽtiam, & orationem meam. qua ſi ſæpius uti * liceret; nihil eſ-

ſet negotij, libertatem, & remp. recuperare. ſed homo
amens, & perditus; multoq; nequior, quam ille ipſe, quem
tu nequiſſimum occiſum eſſe dixiſti, cædis initium quærit:

Philipp. 2.

nullamq. aliam ob cauſſam me* auctorẽ fuiſſe Cæſaris in-
terficiendi criminatur, niſi ut in me ueterani incitentur;
quod ego periculum non extimeſco, modo facti ueſtri

cuius filia Calpurnia C. Cæſari nupſerat.

gloriam cum mea laude communicet. ita nec* Piſoni,
qui in eum primus inuectus eſt, nullo aſſentiente; nec mi-
hi, qui idem triceſimo poſt die feci: nec P. Seruilio, qui
me eſt conſecutus, tuto in ſenatum uenire licet. cædem
enim gladiator quærit; eiuſq. initium ad XIII. Kal.
Oct. a me ſe facturum putauit. at quam paratus uene-

Metelli Scipionis, qui fuerat ſocer Pompeii. ep. 8. l. 8.

rat, cum in uilla * Metelli complures dies commentatus
eſſet. quæ autem in luſtris, & in uino commentatio po-
tuit eſſe? itaque omnibus eſt uiſus, ut ad te antea ſcripſi,
ſuo more* uomere, non dicere. Quare quod ſcribis te

Philipp. 2.

cõfidere, auctoritate, & eloquẽtia noſtra aliquid profici
poſſe: nõ nihil, ut in tantis malis, eſt profectum. intelligit

me Piſonem, Seruilium.

n. populus R.* tres eſſe cõſulares. qui quia, quæ de rep.
bene ſenſerint, libere locuti ſunt; tuto in ſenatum ue-
nire non poſſint. nec eſt præterea, quod quicquam ex-
ſpectes: tuus enim neceſſarius* affinitate noua delecta-

Lepidũ intelligit: cuius filio filiã ſuã Antonius collocarat: Dio l. 44. non Quincti, ſed Lucii, qui hoc anno erat trib. pl. Phil 3.

tur. itaque iã non eſt ſtudioſus ludorũ; infinitoq.* fratris
tui plauſu dirumpitur. alter item affinis nouis commen-
tarijs Cæſaris delenitus eſt. Sed hæc tolerabilia: illud nõ
ferendum, quod eſt, qui ueſtro anno conſulem filium ſuũ
futurũ putet, ob eamq. cauſſam ſe huic latroni deſeruire
præſeferat. nam L. Cotta, familiaris meus, fatali qua-
dam deſperatione, ut ait, minus in ſenatum uenit. L. Cæ-
ſar, optimus, & fortiſſimus ciuis, *ualetudine impedi-

ep 14 lib. 9

tur. Ser. Sulpicius, & ſumma auctoritate, & opti-

me

me ſentiens, non adeſt. reliquos exceptis* deſignatis, ignoſce mihi ſi nõ numero conſulares. Habes* auctores cõſilij publici. qui numerus etiam bonis rebus exiguus eſſet: quid cenſes perditis? quare ſpes eſt omnis in uobis. qui ſi iccirco abeſtis, ut ſitis in tuto: ne in uobis quidẽ. ſin aliquid dignum ueſtra gloria cogitatis: uelim,* ſaluis nobis: ſin id minus, res tamen publica per uos breui tempore ius ſuum recuperabit. Ego tuis neque deſum, neque deero: qui ſiue ad me referent,* ſiue non; mea tibi tamen beneuolentia, fideſq. præſtabitur. Vale.

Panſa, & Hirtio

quorum conſilio reip. geritur.

id eſt, ne ante ueſtrum aduẽtum opprimamus.

ep. 19. l. 15 Att. ſic & Sigon. libe, & meus & Fului. alij hoc delendum putarunt.

Et hic in Antonium, eiusq. ſectam inuehitur.

Cicero s. d. Caſſio. 5

AVGET tuus* amicus furorem in dies. primum in ſtatua, quam poſuit in Roſtris, inſcripſit, PARENTI OPTIME MERITO; ut nõ modo ſicarij, ſed iam etiam parricidæ iudicemini: quid dico, iudicemini? iudicemur potius: ueſtri enim pulcherrimi facti ille furioſus me principem dicit fuiſſe.* utinam quidem fuiſſem: moleſtus nobis non eſſet. ſed hoc ueſtrum fuit: quod quando præterijt, utinam haberem, quid darẽ uobis conſilij. ſed ne mihi quidem ipſi, reperio, quid faciũdum ſit. QVID enim eſt, quod contra uim ſine ui fieri poſſit? conſiliũ autem omne hoc eſt illorum, ut mortem Cæſaris perſequãtur. itaque ante diem VI. non. Oct. productus in concionẽ a* Canutio, turpiſſime ille quidẽ diſceſſit, ſed tamẽ ea dixit de conſeruatoribus patriæ, quæ dici deberẽt de proditoribus: de me quidem non dubitanter, quin omnia de meo cõſilio & uos feciſſetis, & Canutius faceret. cetera cuiuſmodi ſint, ex hoc iudica, quod legato tuo uiaticũ eripuerũt. quid eos interpretari putas, cũ hoc faciũt? ad hoſtem ſcilicet portari. o rem miſeram: dominum

Antonius.

Brutus & Caſſius conſilium ſuum de necãdo Cæſare cũ Cicerone non cõmunicarunt. Plut.

tribuno pl. quẽ poſtea Octauianus occidit. Dio. l. 48. Vell. l. 2. Suet. lib de cl. rhetoribus.

ſerre non potuimus;conſeruo ſeruimus. & tamen, me quidem fauente magis,quam ſperante,etiam nũc reſidet ſpes in *uirtute tua.ſed ubi ſunt copiæ? de reliquo malo te ipſum loqui tecũ,quam dicta noſtra cognoſcere. Vale.

ſæpe cognita maxime uero contra Parthos ep. 10. l. 2. & ep. 14. l. 15.

Varia complectitur hæc epiſtola, de Antonii nequitia, de ſenatu, de populo, de legatis ad Antonium miſſis, de ipſo Caſſio.

Cicero s. D. Caſſio. 4

VELLEM idibus Mart. me ad *cenã inuitaßes: reliquiarum nihil fuiſſet. nunc me reliquiæ ueſtræ exercẽt & quidem præter ceteros* me. quamquam egregios cõſules habemus,ſed turpiſſimos cõſulares; ſenatũ fortẽ, ſed infimo quẽq. honore fortiſſimũ: populo uero nihil fortius, nihil melius, Italiaq. uniuerſa nihil autẽ fœdius* Philippo, & Piſone legatis, nihil flagitioſius: qui cum eßent miſſi, ut Antonio ex ſenatus ſententia certas res renũciarent, cum ille earum rerum nulli paruiſſent, ultro ab illo ad nos intolerabilia poſtulata retulerunt. itaque ad nos concurritur: factiq. iam in re* ſalutari populares ſumus. Sed, tu quid ageres, quid acturus, ubi denique eſſes, neſciebam. fama nunciabat te eſſe in Syria: auctor erat nemo *De Bruto, quo propius eſt, eo firmiora uidentur eſſe, quæ nunciantur. Dolabella ualde uituperabatur ab hominibus non inſulſis, quod tibi tam cito ſuccederet, cũ tu uixdum triginta dies in Syria fuiſſes, itaque conſtabat, eum recipi in Syriam non oportere. Summa laus & tua & Bruti eſt, quod exercitum præter ſpem exiſtimamini comparaße. Scriberem plura, ſi rem, cauſſamq. noſſem: nunc quæ ſcribo, ſcribo ex opinione hominũ, atque fama tuas literas auide exſpecto. Vale.

ad Cæſarem occidendũ: ſimul enim Antoniũ occidiſſemus. ep. 28. lib. 10. ep. 1. l. 10.

ep. 8. lib. 11. & Philip. 6.

alii enim in affligenda rep. populares, ut Clodius, Cæſar.

M. Bruto.

M. Brutum laudat ut ad eius imitationem Caſſium accendat. addit de bello, quod in Italia contra M. Antoniũ reſp. gerebat.

Cicero

Cicero s. D. Caſſio. 5

Hiemem credo adhuc prohibuiſſe, quo minus de te certum haberemus, quid ageres, maximeq. ubi eſſes. loquebantur omnes tamen, credo quod uolebant, in Syria te eſſe, habere copias. id autem eo facilius credebatur, quia ſimile uero uidebatur. Brutus quidem noſter egregiam laudem eſt conſecutus. res enim tantas* geſſit, itaq. inopinatas, ut eæ cum per ſe gratæ eſſent, tum gratiores propter celeritatē. quod ſi tu ea tenes, quæ putamus: magnis ſubſidiis fulta reſp. eſt. a prima enim ora Græciæ uſque ad Aegyptum optimorum ciuium imperijs muniti erimus, & copijs. quamquam, niſi me fallebat, res ſic ſe habebat, ut totius belli omne diſcrimen in D. Bruto poſitum uideretur: qui ſi, ut ſperabamus, erupiſſet Mutina; nihil belli reliquum fore uidebatur. paruis omnino iam copijs obſidebatur, quod magno præſidio Bononiam tenebat Antonius. erat autem Claternæ noſter Hirtius, ad Forum Cornelium Cæſar, uterque cum firmo exercitu: magnasq. Romæ Panſa copias ex delectu Italiæ cōpararat. hiems adhuc rem geri prohibuerat; Hirtius nihil niſi* cōſiderate, ut mihi crebris litteris ſignificat, acturus uidebatur. præter Bononiam, Regium Lepidi, * Parmam, totam Galliam tenebamus ſtudioſiſſimā reip. tuos etiam clientes tranſpadanos mirifice coniunctos cū cauſſa habebamus. erat firmiſſimus ſenatus, exceptis* conſularibus: ex quibus unus L. Cæſar firmus eſt, & rectus. Ser. Sulpicij morte magnū præſidium amiſimus. reliqui partim inertes, partim improbi. non nulli inuident eorū laudi, quos in rep. probari uident. *populi uero R. totiusq. Italiæ mira conſenſio eſt. Hæc erant fere, quæ tibi nota eſſe uellem. nunc autem opto, ut ab iſtis* orientis partibus

Plut. in eius uita.

primam enim oram Græciæ Brutus tenebat. Phil.

ep. 33. l. [10.

de Parmenſiū cæde, a L. Antonio facta, Philipp. 4.

ep antecedenti.

de Sulpicij morte. Phil. 9

ep. 4.

unde ſol terras illuſtrat, inde fac ut eluceat uirtus tua.

bus

bus uirtutis tuæ lumen eluceat. Vale.

Strabonem commendat quaſi aliud agens; & in Caſſio Brutoq. ſpem omnem reip. ſitam eſſe dicit, ſi ad Mutinã res malegera ur.

Cicero s. D. Caſſio. 6

*Q*VI *ſtatus rerum fuerit tum, cum has litteras dedi, ſcire poteris ex** Tidio Strone, *uiro bono, & optime de rep. ſentiente: nam quid dicam, cupidiſſimo tui, qui, domo, & fortunis relictis, ad te potiſſimum profectus ſit? itaque eum tibi ne commendo quidem. aduentus ipſius ad te ſatis eum commendabit. Tu uelim ſic exiſtimes, tibiq. perſuadeas, omne perfugium bonorum in te, & Bruto eſſe poſitum, ſi, quod nolim, aduerſi quid euenerit. res, cum hæc ſcribebam, erat in extremum deducta diſcrimẽ.* Brutus *enim* Mutinæ *uix iam ſuſtinebat. qui ſi conſeruatus erit;* * *uicimus; ſin; (quod dij omen auertant) omnis omnium curſus eſt ad uos. proinde fac tantum animum habeas, tantumq. apparatum, quanto opus eſt ad uniuerſam remp. recuperandam.* Vale.

* forſ. rectius Titio. & na & Strabo Titioru cognomen; ut infra, ep. 14. l. 13. & Titiæ gẽtis mentio frequens, Tidiæ nulla.

* ep. 20. l. 14. Att. omnis cauſſa mentionem uitat aduerſa fortunæ. ep 12. lib. 16 Att.

Significat ſententiam a ſe in ſenatu dictam ex Caſſii dignitate, eamq. a ſe etiam in concione defenſam.

Cicero s. D. Caſſio. 7

*Q*VANTO *ſtudio dignitatem tuam & in ſenatu, & ad populum defenderim, ex tuis te malo, quam ex me, cognoſcere. quæ mea ſententia in ſenatu facile ualuiſſe, niſi* Panſa *uehemẽter obſtitiſſet; ea ſententia dicta, productus ſum in concionem a tribuno pl.* M. Seruilio *dixi de te quæ potui, tãta* cõtentione, quã ũ forũ eſt; tãto clamore, cõſenſuq. populi, ut nihil unquã ſimile uiderim. id uelim mihi ignoſcas, quod inuita** ſocru tua fecerim. mulier timida uerebatur, ne* Panſæ *animus offenderetur. in concione quidẽ* Panſa *dixit, matrem quoque tu-*

Panſa, conſul.

* Concione, qui buſdam placet.

* Seruilia, M. Bruti matre, item Tertiæ, Caſſii uxoris. uide Suet. in Iulio, Tacit l 3.

aui

eum, & fratrẽ illã a me ſentẽtiã noluiſſe dici. ſed me hæc nõ mouebant: alia malebã, fauebã & reip. cui ſemper faui, & dignitati, ac gloriæ tuæ. Quod autẽ & in ſenatu pluribus uerbis diſſerui, & dixi in cõcione, in eo uelim fidẽ meã liberes: promiſi enim, & prope confirmaui, te nõ expectaſſe nec exſpectaturũ decreta noſtra, ſed te ipſũ tuo more rẽp. defenſurũ. & quãquã nihil dũ audierãmus, nec ubi eſſes, nec quas copias haberes; tamẽ ſic ſtatuebam; omnes, quæ in illis partibus eſſent, opes, copiasq. tuas eſſe: per teq. Aſiam prouinciam confidebam iã reip. recuperatam. Tu fac in augenda gloria te ipſum* uincas. Vale.*

id eſt, id uelim præſtes, & re confirmes.

Tecum certes, dixit ep. 14. l. 9.

Lepidus uictum Antonium receperat: unaq. bellũ adminiſtrabant. id queritur Cicero, & Caſſium, ad liberandã remp. hortatur.

Cicero. s. d. Caſſio. 8

SCELVS* *affinis tui Lepidi, ſummamq. leuitatẽ, & inconſtantiam, ex actis, quæ ad te mitti certo ſcio, cognoſſe te arbitror. itaque nos, confecto bello, ut arbitrabamur, renouatum bellum gerimus: ſpemq. omnem in D. Bruto, & Plãco habemus: ſi uerũ quæris, in te, & in meo Bruto non ſolum ad præſens perfugium, ſi, quod nolim,* aduerſi quid acciderit, ſed etiam ad confirmationem perpetuæ libertatis. Nos hic de Dolabella* audiebamus, quæ uellemus: ſed certos auctores nõ habebamus. te quidem magnum hominem & præſenti iudicio, & reliqui tẽporis exſpectatione ſcito eſſe. hoc tibi propoſito, fac ut ad ſumma contendas. nihil eſt tantum, quod non populus R. a te perfici, atque obtineri poſſe iudicet. Vale.*

nam & Lepidi uxor erat ſoror M. Bruti. & Ciceronem adeo propinquum eſſe uelle dixiſſet ep. 18. l. 11 & hic infra, ep. 10.

ep. 2. ad M. Brutum, ſi quid offenſum ... oppreſſum a te eſſe.

laudat ſimul & hortatur, quod faciendũ utrũque cenſe.. ep. 8 l. 15.

Scribit de bello propter Lepidi perfidiam renouato, Caſſiumq. hortatur, ut in Italiam properet.

Cicero s. d. Caſſio. 9

BREVITAS *tuarum litterarum me quoque breuiorem in ſcribendo facit: &, uere ut dicam, non ſatis occurrit, quod ſcribam; noſtras enim res in actis perferri ad te certo ſcio, tuas autem ignoramus. tamquam enim clauſa ſit Aſia, ſic nihil perfertur ad nos, præter rumores de oppreſſo Dolabella, ſatis illos quidem conſtãtes, ſed adhuc ſine auctore. Nos confectum bellum cũ putaremus, repente a Lepido* tuo in ſummam ſollicitudinẽ adducti ſumus. itaque perſuade tibi, maximam reip. ſpẽ in te, & in tuis copijs eſſe. firmos omnino exercitus habemus, ſed tamen ut omnia, ut ſpero, proſpere procedãt, multum* intereſt te uenire. exigua eſt enim ſpes reip. nam nullam non libet dicere: ſed, quæcumque eſt, ea deſpõdetur anno conſulatus tui.* Vale.

ob affinitatẽ. ep. anteced. & ſequenti.

timebat ipſam uictoriam, ſuſpicans de Octauiano id, quod euenit.

Lepidum hoſtem iudicatum ſcribit, & omnino rem poſcere, ut Caſſius cum exercitu in Italiam ueniat.

Cicero s. d. Caſſio. 10

LEPIDVS, **tuus affinis, meus familiaris, pridie Kal. Quinct. ſententijs omnibus hoſtis a ſenatu iudicatus eſt, ceteriq. qui una cum illo a rep. defecerunt, quibus tamen ad* ſanitatem redeundi ante Kal. Sept. poteſtas facta eſt. fortis ſane ſenatus, ſed maxime ſpe ſubſidij tui. bellũ quidem, cũ hæc ſcribebam, ſane magnum erat ſcelere, & leuitate Lepidi. Nos de Dolabella quotidie, quæ uolumus, audimus, ſed adhuc ſine capite, ſine auctore, rumore nuncio. quod cum ita eſſet, tamen litteris tuis, quas nonis Maij ex caſtris datas acceperamus, ita perſuaſum erat ciuitati, ut illum iam oppreſſum omnes arbitrarẽtur: te autem in Italiam uenire cum exercitu: ut, ſi hæc ex ſententia confecta eſſent, conſilio, atque auctoritate tua; ſin quid forte * titubatum eſſet, ut fit in bello, exercitu*

epiſt. 8. Dio lib. 46.

de mente dicitur, ut hic, & alibi; de corpore Tuſc. 4. de Off. l. 3. de optimo genere orat.

ſupra, ep. 8.

xercitu

exercitu tuo niteremur. quem quidem ego exercitum quibuſcumque potero rebus ornabo. cuius rei tum tempus erit, cum, quid opis reip. laturus* exercitus ſit, aut quid iam tulerit, notum eſſe cœperit. nam adbuc tantum conatus audiuntur, optimi illi quidem, & præclariſſimi, ſed geſta res exſpectatur; quam quidem aut iam eſſe aliquā aut appropinquare confido. tua uirtute, & magnitudine animi nihil eſt nobilius, itaque optamus, ut quamprimum te in Italia uideamus. remp. nos habere arbitrabimur, ſi uos habebimus. præclare uiceramus, niſi ſpoliatum, inermem, fugientem Lepidus recepiſſet Antonium. itaque numquam tanto odio ciuitati Antonius fuit quanto eſt Lepidus. ille enim ex turbulenta rep. hic ex pace, & uictoria bellum excitauit. huic oppoſitos* conſules deſignatos habemus; in quibus eſt magna illa quidem ſpes, ſed anceps cura propter incertos exitus prœliorum. perſuade tibi igitur, in te, & in Bruto tuo eſſe omnia, uos exſpectari, Brutum quidem* iam iamq. quod ſi, ut ſpero, uictis hoſtibus noſtris, ueneritis; tamen auctoritate ueſtra reſp. exſurget, & in aliquo ſtatu tolerabili conſiſtet. ſunt enim permulta, quibus erit medendum, etiam ſi reſp. ſatis eſſe uidebitur ſceleribus hoſtium liberata. Vale.

ſuſpicor abundare, & fuiſſe ex iis, quæ gloſſemata uocauit.

D. Brutum, & L. Plancum.

propius enim aberat, Macedoniamque, & Græciam, capto C. Antonio, tenebat. Plut.

Scribit, a quibus copias acceperit: seq. & remp. commēdat. ſcripta autē hæc epiſtola ante prœliū Mutinēſe.

C. Caſſius procos. s. D. Ciceroni. II

Phil. XI.

SI uales, bene eſt; ego quidem ualeo. In Syriam me *profectum eſſe ſcito ad L.* Marcum, & Q. Criſpum imp. uiri fortes, optimiq. ciues poſtea quā audierūt quæ Romæ* gererentur, exercitus mihi tradiderūt; ipſiq. mecum una fortiſſimo animo remp. adminiſtrant. item le-

Dio. lib. 47.

pro cernerentur. in Antonium, & Dolabellam.

gionem,

Phil. xi. & Strabo l. 16 & App. miſſus a Dolabella in Aegyptum. App. l. 4.

gionem, quam Q. * Cæcilius Baſſus habuit, ad me ueniſſe ſcito. quattuorq. legiones, quas A.* Allienus ex Aegypto eduxit traditas ab eo mihi eſſe ſcito. Nunc te cohortatione nõ puto indigere, ut nos abſentes, remq. publicam, quantum opus eſt, defendas. ſcire te uolo, firma præſidia uobis ſenatuiq. nõ deeſſe; ut optima ſpe, & maximo animo remp. defendas. reliqua tecũ aget L. Carteius familiaris meus. Vale. D. nonis Mart. ex caſtris * Taricheis.

Ioſephus de bel. Iudaico.

Facta mentione beneuolentiæ Ciceronis erga ſe, ſuam dignitatem ſuosq. milites commendat, ſeq. & illos optime de rep. meritos affirmat.

Caſſius procos. S. D. Ciceroni. 12

Si uales, bene eſt: ego quidem ualeo. Legi tuas litteras, in quibus mirificum tuum erga me amorẽ recognoui: uidebaris enim nõ ſolum fauere nobis id quod & noſtra, & reip. cauſſa ſemper feciſti; ſed etiã grauẽ curam ſuſcepiſſe, uehemẽterq. eſſe de nobis ſollicitum. itaque, quod te primũ exiſtimare putabam, nos, oppreſſa rep. quieſcere nõ poſſe; deinde, cũ ſuſpicarere nos moliri,* quod te ſollicitum eſſe & de ſalute noſtra, & de rerum euentu putabam. ſimul ac legiones accepi, quas A. Allienus eduxerat ex Aegypto, ſcripſi ad te, tabellariosq. complures Romam miſi. ſcripſi etiam ad ſenatum litteras, quas reddi uetui prius, quam tibi recitatæ eſſent: ſi forte mei obtẽperare mihi uoluerunt. quod ſi litteræ perlatæ non ſunt; non dubito, quin Dolabella, qui nefariè * Trebonio occiſo, Aſiam occupauit, tabellarios meos deprehẽderit, litterasq. interceperit. exercitus omnes, qui in* Syria fuere, teneo. habui paullulum moræ, dum promiſſa militibus perſoluo. nunc iam ſum expeditus. A te peto, ut dignitatem meam tibi commendatam habeas; ſi me intelli-

moliri aliquid pro rep.

ep 15.

ubi Cæſar eos collocauerat, cum de parthico bello cogitaret.

gis

gis nullam neque periculum, neque laborem patriæ denegaſſe: ſi contra importuniſſimos latrones arma cepi, te hortatore, et auctore: ſi non ſolum exercitum ad remp. libertatemq. defendendã cõparaui, ſed etiam crudeliſſimis tyrannis eripui: quos ſi occupaſſet Dolabella; non ſolum aduentu, ſed etiam opinione, & expectatione exercitus ſui Antonium confirmaſſet. quas ob res milites * tuere ſi eos mirifice de rep. meritos eſſe animaduertis; & effice, ne quem pœniteat, remp. quam ſpem prædæ & rapinarum, ſequi maluiſſe. idem Murci & Criſpi, imp. dignitatem. quantum eſt in te, tuere. nã* Baſſus* miſere noluit mihi legionem tradere. quod niſi milites inuito eo legatos ad me miſiſſent; clauſam Apameã tenuiſſet, quoad ui eſſet expugnata. Hæc a te peto non ſolum reip. quæ tibi ſemper fuit cariſſima, ſed etiã amicitiæ noſtræ nomine: quam confido apud te plurimum poſſe. crede mihi: hunc exercitum, quẽ habeo, ſenatus atque optimi cuiuſque eſſe, maximeq. tuum; de cuius uoluntate aſſidue audiendo, mirifice te diligit, carumq. habet: qui ſi intellexerit commoda ſua curæ tibi eſſe; debere etiam ſe tibi omnia putabit. Litteris ſcriptis, audiui Dolabellam in Ciliciam ueniſſe cum ſuis copijs. proficiſcar in Ciliciam, quid egerim, celeriter ut ſcias, dabo operã. ac uelim, ut meremur de rep. ſic felices ſimus. Fac ualeas, meq. ames. Nonis Maij, ex caſtris.

curæ tibi ſint eorum commoda. infra. hac ipſa epiſtola.

de Cæcilio Baſſo Strabo l. 16, quod eam laudem, ac felicitatẽ, quæ in rep. tuenda poſita eſt ignoraret.

Gratulatur de uictoria Mutinẽſi; & res a ſe geſtas enumerat

Caſſius Q. s. D. Ciceroni. 13

SI uales bene eſt: ego quidem ualeo. Cum reip. uel ſalute, uel uictoria gaudemur; tum inſtauratione tuarũ laudum, quod maximus conſularis maximum conſulem te ipſe uiciſti, & lætamur, & mirari ſatis nõ poſſumus.

fatale

fatale neſcio quid tuæ uirtuti datum : id quod iam ſæpe experti ſumus. eſt enim tua * toga omnium armis fęlicior: quæ nunc quoque nobis pæne uictam remp. ex manibus hoſtium eripuit, ac reddidit. nunc ergo uiuemus liberi; nunc te, omnium maxime ciuis, & mihi cariſſime, id quod maxime reip. * tenebris comperiſti, nunc te habebimus teſtem noſtri et in te, & in coniunctiſſimam tibi remp. amoris: &, quæ ſæpe pollicitus es te & taciturum, dum ſeruiremus, & dicturum de me tum, cũ profutura eſſent; nunc illa non ego quidem dici tantopere deſiderabo, quam ſentiri a te ipſo. neque enim omnium iudicio malim me a te commendari, quam ipſo tuo iudicio digne, ac mereor, commendatus eſſe: ut hæc nouiſſima noſtra facta non ſubita, nec inconuenientia, ſed ſimilia illis cogitationibus, quarum tu teſtis es, fuiſſe iudices; meq. ad optimam ſpem patriæ non minimum tibi ipſi producendum putes. Sunt tibi, M. Tulli, liberi, propinquiq. digni quidem te, & merito tibi cariſſimi: eſſe etiam debent in rep. proxime hos cari, qui ſtudiorum tuorum ſunt æmuli: quorum eſſe cupio tibi copiam; ſed tamen non maxima me turba puto excludi, quo minus tibi uacet me excipere, & ad omnia, quæ uelis, & probes, producere. animum tibi noſtrum fortaſſe probauimus: ingenium certe diuina ſeruitus, qualecumque eſt: minus tamen, quam erat, paſſa eſt uideri. Nos ex ora maritima Aſiæ prouinciæ, & ex inſulis quas potuimus naues deduximus. delectum remigum, magna * contumacia ciuitatum, tamen ſatis celeriter habuimus. ſecuti ſumus claſſem Dolabellæ, cui Lucilius præerat; qui, ſpem ſæpe tranſitionis præbendo, neque umquam non decendendo, nouiſſime Corycum ſe contulit, & clauſo portu ſe te-

ne-

rogatus enim Cicero, non armatus, reip. ſe- ſt, ep.4.l.15,

cum Cæſar omnia teneret,

non puto multos a te mihi in amore anteponi

cum obſtinate recuſarent.

nere cœpit. nos, illa relicta, quod & in caſtra peruenire ſatius eſſe putabamus; & ſequebatur claſſis altera, quã anno priore in * Bithynia Tillius Cimber comparar at, cui Turulius quæſtor præerat; Cyprum petiuimus. ibi, quæ cognouimus, ſcribere ad uos quàcelerime uoluimus. Dolabellã ut Tarſenſes peſſimi ſocij, ita Laodiceni multo amẽtiores ultro accerſierunt. ex quibus utriſque ciuitatibus, Græcorum militum numero, * ſpeciem exercitus effecit. caſtra habet ante opidum Laodiceam poſita, & partẽ muri demolitus eſt; & caſtra opido coniunxit. * Caſſius noſter cum decem legionibus, & cohortibus uiginti auxiliarijs, & quattuor millibus equitũ a millibus paſſuũ uiginti caſtra habet poſita Παλτοῖ; & exiſtimat ſe ſine prœlio poſſe uincere. nã iam ternis tetradrachmis triticũ penes Dolabellã eſt. niſi quid nauibus Laodicenorũ ſupportarit; cito fame pereat, neceſſe eſt; ne ſupportare poſſit, & Caſſii claſſis bene magna cui præeſt Sextilius Rufus, & * Patiſchus, facile præſtabunt. uolo igitur uos ſperare: & remp. ut uos iſtic expedijſtis, ita pro noſtra parte celeriter nobis expediri poſſe, confidere. Vale. Data idibus Iun. Cypro, a Crommyacride.

Cimbro ab ſenatu auttributa. Plut. in Bruto, & Dio. lib. 47.

Tac. lib. 18.

alius Caſſius, is ſcilicet, qui Cæſarem occiderat.

Paltus, opidũ, Laodiceæ propinquum. Strabo lib. 16.

ep. 12. l. 2. & 9. l 8. & 15. h l.

Exponit res a ſe geſtas; Rhodios accuſat, procurationẽ Aſiæ petit; merita ſua in remp. commemorat.

*Lentulus s. d. Ciceroni ſuo. 14

Spintheris filius, a Torquato adoptatus. Dio lib 39.

C V M Brutum noſtrum cõueniſſem; eumq. tardius in Aſiam uẽturum animaduerterem; in Aſiã redij, ut reliquias mei laboris colligerẽ, & pecuniam quamprimum Romam mitterem. interim cognoui in Lycia eſſe claſſem Dolabellæ, ampliusq. centum naues onerarias, in quas exercitus eius imponi poſſet, ad ... Dolabellã ex men

Caſſio eam tenente. ſupra. ep 5.

te comparaſſe, ut, ſi Syriæ ſpes eum* fruſtrata eſſet, conſcenderet in naues, & Italiam peteret, ſeq. cum Antonijs, & reliquis latronibus coniungeret. cuius rei tanto in timore fui, ut, omnibus rebus relictis, cum paucioribus, & minoribus nauibus ad illu ire conatus ſim. quæ res, ſi a Rodijs non eßem interpellatus, fortaſſe tota ſublata eſſet: tamen magna ex parte profligata eſt. quando quidem claſſis diſſipata eſt: aduentus noſtri timore milites, ducesq. effugerunt: onerariæ oẽs ad unã a nobis ſunt exceptæ. certe, quod maxime timui, uideor eße conſecutus, ut nõ poſſit claſſe Dolabella in Italiã peruenire, nec ſocijs ſuis firmatis, durius nobis efficere negotium. Rhodij nos, & remp. quam ualde deſperauerint, ex litteris, quas publice miſi, cognoſces. & quidem multo parcius ſcripſi, quã re uera furere eos inueni. quod uero aliquid de his ſcripſi, mirari noli: mira eſt eorum amẽtia. nec in me ullæ priuatim iniuriæ umquam. malus animus eorum in noſtra ſalute, cupiditas partium aliarum, perſeuerantia in contemptione optimi cuiuſque ferenda mihi non fuit. nec tamen omnes perditos eſſe puto: ſed ijdem illi, qui tum fugientem patrem meum, qui L. Lentulum, qui Pompeium, qui ceteros uiros clariſſimos non receperunt: ijdẽ, tamquam aliquo fato, & nunc aut magiſtratum gerunt, aut eos, qui ſunt in magiſtratu, in ſua habent poteſtate. itaque eadem ſuperbia in prauitate utuntur. quorum improbitatem aliquando retundi, & non pati impunitate augeri, non ſolum utile eſt reip. noſtræ, ſed etiam neceßarium. De noſtra dignitate uelim tibi ut ſemper curæ ſit; & quocumque tempore occaſionem habueris, & in ſenatu, & in ceteris rebus laudi noſtræ ſuffragere. Quoniam conſulibus decreta eſt Aſia, & permiſ-

Cæſar l. 3. de bello ciu.

ſum

ſum eſt ijs, ut, dum ipſi uenirent, darent negotiũ, qui Aſi-
am obtineant: rogo te, petas ab ijs, ut hanc dignitatem po-
tiſſimum nobis tribuant; & mihi dĕt negotium, ut Aſiam
obtineam, dum ipſorum alteruter uenit. nam, quod huc
properent in magiſtratu uenire, aut exercitum mittere,
cauſſam non habent. Dolabella enim in Syria eſt, &,
ut tu diuina tua mente proſpexiſti, & prædicaſti, dum
iſti uenient, Caſſius eum opprimet. excluſus enim ab An-
tiochia Dolabella, & in oppugnando male acceptus, nul-
la alia confiſus urbe, Laodiceã, quæ eſt in Syria ad ma-
re, ſe contulit. ibi* ſpero celeriter eum pœnas daturum. nã
neque, quo refugiat, habet: neque diutius ibi poterit tan-
tũ* exercitum Caſſii ſuſtinere. ſpero etiam confectũ eſſe
iam, & oppreſſum. quare non puto Panſam, & Hirtiũ
in conſulatu properaturos in prouinciãs exire, ſed Ro-
mæ acturos conſulatum. itaque, ſi ab his petieris, ut inte-
rea nobis procurationem Aſiæ dĕt; ſpero te poſſe impe-
trare. præterea mihi promiſerunt Panſa & Hirtius co-
ram, & abſenti mihi ſcripſerunt, Verrioq. noſtro Panſa
affirmauit, ſe daturum operam, ne in ſuo conſulatu mihi
ſuccedatur. ego porro non medius fidius cupiditate pro-
uinciæ produci longius ſpatium mihi uolo: nã mihi fuit
iſta prouincia plena laboris, periculi, detrimenti. quæ
ego ne fruſtra ſubierim, ne ue prius, quam reliquias meæ
diligentiæ conſequar, decedere cogar, ualde laboro. nã,
ſi potuiſſem, quam exegeram, pecuniam uniuerſam mitte-
re; poſtularem, ut mihi ſuccederetur. nunc, quod Caſſio
dedi, quod Trebonij morte amiſimus, quod etiam crude-
litate Dolabellæ, aut perfidia eorum, qui mihi fidem,
reip. pub. non* præſtiterunt. id conſequi, & reficere uo-
lo. quod aliter non poteſt fieri, niſi ſpatium habuero.

ſpem compro-
bauit euentus.
Velleius lib. 2.
& alii.
decem legio-
nes ep 13.

ep 7. lib. 8.

id ut per te conſequar, uelim, ut ſolet, tibi curæ, ſit. ego me de rep. puto eſſe meritum, ut non prouinciæ iſtius beneficium exſpectare debeam, ſed tantum, quantum Caſſius, & Bruti, non ſolum * illius facti, periculiq. ſocietate, ſed etiam huius temporis ſtudio, & uirtute. primus enim ego leges Antonianas fregi: primus equitatum Dolabellæ ad remp. trāſduxi, Caſſioq. tradidi: primus delectus habui pro ſalute omnium cōtra coniurationem ſceleratiſſimam: ſolus Caſſio, & reip. Syriam, exercitusque, qui ibi erant, coniunxi. nam, niſi ego tantam pecuniam, tantaq. præſidia, & tam celeriter Caſſio dediſſe; ne auſus quidem eſſet ire in Syriam; & nunc nō minora pericula reip. a Dolabella inſtarent, quam ab Antonio. atque hæc omnia is feci qui, & ſodalis, & familiariſſimus Dolabellæ eram, coniunctiſſimus ſanguine Antonijs, * prouinciam quoque illorum beneficio habebam, * ſed πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν, omnibus meis bellum primus indixi. hæc etſi adhuc non magnopere mihi tuliſſe fructū animaduerto: tamē nō deſpero, nec * defatigabor permanere non ſolū in ſtudio libertatis, ſed etiam in labore, & periculis. attamen, ſi etiā aliqua gloria iuſta, & merita prouocabimur, ſenatus, & optimi cuiuſque officijs; maiore cum auctoritate apud ceteros erimus, & eo plus prodeſſe reip. poterimus. Filiū tuum, ad Brutum cum ueni, uidere non potui, ideo quod iam in hiberna cū equitibus erat profectus: ſed medius fidius ea eſſe eū * opinione, & tua, & ipſum & in primis mea cauſa gaudeo. fratris enim loco mihi eſt, qui ex te natus, teq. dignus eſt. Vale. D. IV. Kal. Iun. Pergæ.

[Margin notes:]

cum Cæſarem occidimus. Plut. in Cęſare.

quod eam Lentulo a Cæſare impetraſſēt. integrū ſenarium Plut. recitat.

ἐν τῷ πολιτικῶν παραγγ. non uſitata locutio quis n. Defatigor cum infinitiuo coniunxit?

ita animatum eſſe erga remp.

Hic quoque res a ſe geſtas exponit: inuehitur in Rhodios, de Dolabella optabilia nunciat.

P. Len-

P. Lentulus P. F. proquæs. propræt. s. d. cos. præt. pl. ſenatui, populo, plebiq. R. 15

Si ualetis, liberiq. ueſtri ualent, bene eſt: ego ualeo. Scelere Dolabellæ* oppreſſa Aſia in proximam prouinciam Macedoniam, præſidiaq. reip. quæ M. Brutus, uir clariſſimus, tenebat, me contuli; id egi, ut, per quos celerrime poſſet, Aſia prouincia, uectigaliaq: in ueſtram poteſtatẽ redigerentur. quod cum pertimuiſſet Dolabella; et, uaſtata prouincia, correptis uectigalibus; præcipue ciuibus R. omnibus crudeliſſime denudatis, ac diuenditis, celerius Aſia exceſſiſſet, quam eo præſidium adduci potuiſſet: diutius morari, aut expectare præſidiũ nõ neceſſe habui; et quamprimum ad meum officium reuertendum mihi eſſe exiſtimaui, ut & reliqua uectigalia exigerem; &, quam depoſui, pecuniam coligerem; quidquid ex ea correptum eſſet, aut quorum id culpa accidiſſet, cognoſcerem quamprimum, & uos de omni re facerem certiores. Interim, cum per inſulas in Aſiam nauiganti mihi nunciatum eſſet, claſſem Dolabellæ in Lycia eſſe, Rhodiosq. naues complures inſtructas, & paratas in aqua habere: cum ijs nauibus, quas aut mecum adduxeram, aut comparauerat Patiſcbus proquæs. homo mihi cum familiaritate, tum etiam ſenſibus in rep. coniunctiſſimus, Rhodum reuerti, confiſus auctoritate ueſtra, ſenatusq. conſulto, quo hoſtẽ Dolabellam iudicaratis, fœdere quoque, quod cũ ijs M. Marcello, Ser. Sulpicio cos. renouatũ erat; quo* iurauerãt Rhodij, eoſdẽ hoſtes ſe habituros, quos ſenatus, populusq. R. quæ res nos uehemẽter feſellit, tantũ enim abſuit, ut illorum præſidio noſtram firmaremus claſſem, ut etiam a Rhodijs urbe, portu,

Smyrna capta, Treboniog. oc ſo. ſupra ep 12. & ep. anteced.

hoc in omnibus fœderibus obſeruatũ animaduerti.

ſtatione, quæ extra urbem eſt; commeatu, aqua deni-que prohiberentur noſtri milites, nos uix ipſi ſingulis cum nauigiolis reciperemur. quam indignitatē, deminutionemq. maieſtatis non ſolum iuris noſtri, ſed etiā imperij, populiq. R. icciro tulimus, quod, interceptis litteris, cō gnoramus, Dolabellam, ſi deſperaſſet de Syria, Aegyptoque, quod neceſſe erat fieri, in naues cū omnibus ſuis latronibus, atque omni pecunia conſcēdere eſſe paratum, Italiamq. petere; icciro etiam naues onerarias, quarum minor nulla erat duum millium* amphorum, contractas in Lycia a claſſe eius obſideri. Huius rei timore P. C. percitus, iniurias perpeti: & cum contumelia etiam noſtra omnia prius experiri malui. itaque ad illorum uoluntatem introductus in urbem, & in ſenatum eorū, quam diligentiſſime potui, cauſſa reip. egi: periculumq. omne, quod inſtaret, ſi ille latro cum omnibus ſuis naues conſcēdiſſet, expoſui. Rhodios autem tāta in prauitate animaduerti; ut omnes firmiores putarent, quam bonos; ut hanc concordiam, & conſpirationem omnium ordinum ad defendendā libertatem propenſe non crederent eſſe factā; ut patientiam ſenatus, & optimi cuiuſque manere etiam nunc confiderent, nec potuiſſe audere quemquam Dolabellam hoſtē iudicare; ut denique omnia, quæ improbi fingebant, magis uera exiſtimarent, quam quæ uere facta erāt & a nobis docebantur. qua mente etiam ante noſtrum aduentum, poſt Trebonii indigniſſimam cædem, ceteraq. tot, tamq. nefaria facinora, binæ profectæ erant ad Dolabellam legationes eorum & quidem nouo exemplo, contra leges ipſorum, prohibentibus iis, qui tum magiſtratus gerebant. hæc ſiue timore, ut dictitant, de agris, quos in continenti habent, ſiue furore, ſiue poten-

Amphorū, cū numero; Amphorarum, per ſe. uide Cariſium.

tia paucorum, qui & antea pari contumelia*uiros cla‑riſſimos affecerant, & nunc maximos magiſtratus ge‑rentes, nullo exemplo, neque ueſtra ex parte, neque no‑ſtro præſentium, neque imminenti Italiæ, urbiq. noſtræ periculo: ſi ille parricida cũ ſuis latronibus nauibus, ex Aſia Syriaq. expulſus, Italiam petiiſſet, mederi, cum fa‑cile poſſent, uoluerunt. nonnullis etiam ipſi magiſtratus ueniebant in ſuſpicionem, detinuiſſe nos, & demorati eſ‑ſe, dũ claſſis Dolabellæ certior fieret de aduentu noſtro. quam ſuſpicionem conſecutæ res aliquot auxerunt, ma‑xime quod ſubito ex Lycia Sex. Marius, & C. Titius legati Dolabellæ, a claſſe diſceſſerunt, nauiq. longa pro‑fugerunt, onerariis relictis, in quibus colligendis non mi‑nimũ tẽporis, laborisq. conſum pſerunt. itaque, cum Rho‑do cum iis, quas habueramus, nauibus in Lyciam uenif‑ſemus; naues onerarias recepimus, dominisq. reſtituimus: iidemque, quod maxime uerebamur, ne poſſet Dolabella cum ſuis latronibus in Italiam uenire, timere deſiimus: claſſem fugiẽtem perſecuti ſumus uſque Sydam. quæ*ex‑trema regio eſt prouinciæ meæ. ibi cognoui partem nauium Dolabellæ diffugiſſe, reliquas Syriam, Cyprumq. petiiſſe. quibus deſtectis, cũ ſcirem. C. Caſſii, ſingularis ciuis, & ducis claſſẽ maximã fore præſto in Syria, ad me‑um officiũ reuerti: daboq. operam, ut meum ſtudium, & di‑ligẽtiam uobis P. C. & reip: præſtem, pecuniamque, quam maximam potero, & quam celerrime, cogam, om‑nibusq. cum rationibus ad uos mittam. ſi percurrero prouinciam: & cognouero, qui nobis, & reip. fidẽ præ‑ſtiterunt in conſeruanda pecunia a me depoſita; quiq. ſce‑lere, ultro deferentes pecuniam publicam, hoc munere ſo‑cietatẽ facinorum cũ Dolabella inierunt; faciam uos cer‑

* cum Lentulũ, & Pompeium non receperũt ſupra, ep. 14.

* nõ licebat prouinciæ quibus egredi.

tiores. de quibus, ſi uobis uidebitur, ſi, ut meriti ſunt, grauiter conſtitueritis; noſq. ueſtra auctoritate firmaueritis, facilius & reliqua exigere uectigalia, & exacta ſeruare poterimus. interea, quo cõmodius uectigalia tueri, prouinciamq. ab iniuria defendere poſſim, præſidium neceßarium, uoluntariumq. comparaui. His litteris ſcriptis, milites circiter XXX, quos Dolabella ex Aſia conſcripſerat, e Syria fugiẽtes in Pamphyliam uenerũt. hi nunciauerunt, Dolabellam Antiochiam, quæ in Syria eſt, ueniſſe, non receptũ: conatũ eſſe aliquoties ui introire, repulſum ſemper eſſe cũ magno ſuo detrimẽto. itaque, centum circiter amiſſis, ægriſq. compluribus relictis, noctu Antiochia profugiſſe Laodiceã uerſus: ea nocte omnes fere Aſiaticos milites ab eo diſceſſiſſe: ex his ad octingentos Antiochiam rediiſſe, & ſe iis tradidiſſe, qui, a Caſſio relicti, urbi illi præerant: ceteros per Amanũ in Ciliciã deſcẽdiſſe: quo ex numero ſe quoq; eſſe dicebant: Caſſium autem cum ſuis omnibus copiis, nunciatũ eſſe, quatridui iter a Laodicea, abfuiſſe tum, cum Dola- ep.31.l.10. bella eo tenderet. quamobrem* opinione celerius, confido, ſceleratiſſimum latronem pœnas daturum. IV. non. Iun. Pergæ.

Gratulatur de Ciceronis filii indole ad uirtutem: uerſus, in malum ciuem a ſe conſcriptos, mitti petit, ut includatur in Ciceronis ſcripta de Cæſaris interitu.

C. Trebonius S. D. Ciceroni. 16

SI uales, bene eſt. Athenas ueni ad XI. Kal. Iun. atque tibi, quod maxime optabam, uidi filium tuum, deditũ optimis ſtudiis, ſummaq. modeſtiæ fama. qua ex re quã tam uoluptatem ceperim, ſcire potes etiam me tacente: non enim neſcis, quanti te faciam; & quam pro noſtro ueterrimo, ueriſſimoq. amore omnibus tuis etiam mi-

nimis commodis, non modo tanto bono, gaudeam. Noli putare, mi Cicero, me hoc auribus tuis dare. nihil adoleſcente tuo, atque adeo noſtro, (nihil enim mihi a te poteſt eſſe ſeiunctum) aut amabilius omnibus ijs, qui Athenis ſunt, eſt, aut ſtudioſius earũ artium, quas tu maxime amas, hoc eſt optimarum. itaque tibi, quod uere facere poſſum, libenter quoque gratulor, nec minus etiam nobis, quod eum, quem neceſſe erat diligere, qualiſcunque eſſet, talem habemus, ut libenter quoque diligamus. qui cum mihi in ſermone inieciſſet, ſe uelle Aſiam uiſere nõ modo inuitatus, ſed etiã rogatus eſt a me, ut id potiſſimum, nobis* obtinentibus prouinciam, faceret. cui nos & caritate, & amore tuum officium præſtaturos, non debes dubitare. illud quoque erit nobis curæ, ut* Cratippus una cũ eo ſit; ne putes in Aſia feriatũ illũ ab ijs ſtudiis, in quæ tua cohortatione incitatur, futurum. nam illum paratum, ut uideo, & ingreſſum pleno* gradu, cohortari non intermittemus, quo in dies longius diſcendo, exercendoq. ſe procedat. Vos quid ageretis in rep. cum has litteras dabam, non ſciebam. audiebam quædam turbulenta: quæ ſcilicet cupio eſſe falſa; ut aliquando otioſa libertate fruamur: quod uel minime adhuc mihi contigit. ego tamen, nactus in nauigatione noſtra puſillum laxamenti, concinnaui tibi munuſculum ex inſtituto meo; & dictum, cum magno noſtro honore a te dictum, concluſi, & tibi infra ſubſcripſi. in quibus uerſiculis ſi tibi quibuſdam uerbis αὐθῤῥημονέστερος uidebor: turpitudo perſonæ eius, in quam liberius inuehimur, nos uindicabit. ignoſces etiam iracundiæ noſtræ, quæ iuſta eſt in eiuſmodi et homines, & ciues. deinde, qui magis hoc* Lucilio licuerit aſſumere libertatis, quã nobis? cũ, et ſi odio

par

ſimile ep. 28. l. 11.

conſulari imperio. Phil.

Peripatetica doctrina clarus ep. 21 l. 16 de off. l. 1. & 3.

uide Veget. de pleno gradu milit. l. 1. c. 9. Sall. in Iug. 76.

ſatyrarum ſcriptori.

par fuerit in eos, quos læſit, tamē certe nos magis dignos habuerit, in quos tāta libertate uerborū incurreret. Tu, ſicut mihi pollicitus es, adiūges me quamprimū ad tuos ſermones. namque illud non dubito, quin ſi quid de *interitu Cæſaris ſcribas, non patiaris me minimam partem & rei, & amoris tui ferre. Vale, & matrem, meosq. tibi commendatos habe. D. VIII. Kal. Iun. Athenis.

fuit enim Trebonius unus ex percuſſoribus Cęſaris.

Varia ſcribit, de rumoribus e Syria allatis, de ciuitatis otio, de Oratore a ſe ſcripto, de ſuo ſtudio in Cornificiū.

Cic. s. D. Q. Cornificio *collegæ. 17

collegæ Ciceronis in auguratu.

GRATA mihi uehementer eſt memoria noſtri tua, quam ſignificaſti litteris: quam ut conſerues, non quo de tua cōſtantia dubitē, ſed quia *mos eſt ita rogandi, rogo. Ex Syria nobis tumultuoſiora quędā nunciata ſunt: quæ quia tibi ſunt propiora, quam nobis, tua me cauſſa magis mouent, quam mea. Romæ ſummum otium eſt, ſed ita, ut malis ſalubre aliquod, & honeſtum negotium: quod ſpero fore, quia uideo id *curæ eſſe Cæſari. Me ſcito, dū tu abſis, quaſi occaſionem quandam, & licentiā nactum, ſcribere audacius, & cetera quidem fortaſſe, quæ etiam tu cōcederes: ſed proxime ſcripſi de optimo genere dicendi: in quo ſæpe ſuſpicatus ſum te a iudicio noſtro, ſic ſcilicet, ut *doctum hominem a non indocto, paullulum diſſidere. huic tu libro maxime uelim ex animo; ſi minus, gratiæ cauſſa ſuffragere. dicam tuis, ut eum, ſi uelint, deſcribant, ad teq. mittant. puto enim, etiamſi rem minus probabis, tamen in iſta ſolitudine, quidquid a me profectum ſit, iucundum tibi fore. Quod mihi exiſtimationem tuam, dignitatemq. commendas: facis tu quidem omnium more: ſed uelim ſic exiſtimes, me cum amori, quem inter

uide idem ep. 29 lib. XI.

correctionem ſeip. Cæſar cogitauit.

ſcripſit Cornificius de arte rhetorica. Quinctil. l. 3.

inter nos mutuum eſſe intelligam, plurimum tribuere, tū de ſummo ingenio, & de optimis tuis ſtudijs, & de ſpe ampliſſimæ dignitatis ita iudicare, ut neminem tibi ante ponam, comparem paucos. Vale.

Purgat ſe de infrequentia litterarum: prudentiam Cornificii, grauitatemq. laudat: præſentem ſeip. ſtatum accuſat, eum Cæſaris excuſatione.

Cicero s. d. Cornificio collegæ. 18

QVOD *extremum fuit in epiſtola, quam a te proxime acccepi, ad id primum reſpōdebo. animaduerti enim hoc uos magnos oratores facere nōnumquam. Epiſtolas requiris meas. ego autem numquam, cum mihi denunciatū eſſet a tuis ire aliquē, nō dedi. Quod mihi uideor ex tuis litteris intelligere, te nihil commiſſurū eſſe temere, nec ante, quā ſciſſes, quo iſte neſcio qui* * *Cæcilius Baſſus erumperet, quidquā certi conſtituturū: id ego, & ſperarā, prudentia tua fretus; &, ut confiderem, fecerunt tuæ grauiſſimæ litteræ. idq. ut facias quamſæpiſſime, ut & quid tu agas, & quid agatur, ſcire poſſim, & etiam quid acturus ſis, ualde te rogo. Etſi periniquo patiebar animo te a me digredi: tamen eo tempore me conſolabar quod & in ſummum otium te ire arbitrabar, & ab impendentibus magnis negotijs diſcedere. utrūque contra accidit. iſtic enim* * *bellum eſt exortum, hic pax conſecuta, ſed eiuſmodi pax, in qua, ſi adeſſes, multa te non delectarent, ea tamen, quæ ne ipſum Cæſarem quidem delectent.* BELLORVM *enim ciuilium ij ſemper exitus ſunt, ut nō ea ſolū fiant, quæ uelit uictor, ſed etiam ut ijs mos gerēdus ſit, quibus* * *adiutoribus parta ſit uictoria. equidē ſic iā obdurui, ut ludis Cæſaris noſtri æquiſſimo animo uiderem* T. * *Plancum, audirem* Laberij, & Publij *poemata. nihil tam deeſſe ſcito, quam quicum hæc fami-*

Dio lib. 47. & Strabo l. 16.

Dio lib. 47.

ep. 9. lib. 4.

Plancum Burſam, a Cæſare reſtitutum. ep. 2. lib. 7.

mimos. Macrobius.

liariter, docteq. rideã. is tu eris, ſi quamprimum ueneris. quod ut facias, non mea ſolum, ſed etiam tua intereſſe arbitror: Vale.

Gratulatur de Syriæ adminiſtratione, eamq. optata bello uacuam; quod ſi bellum ſit: ſuadet quid agendum.

Cicero s. d. Cornificio. 19

LIBENTISSIME legi tuas litteras: in quibus iucundiſſimũ mihi fuit, quod cognoui meas tibi redditas eſſe. non enim dubitabam, quin eas libenter lecturus eſſes: uerebar, ut redderentur. Bellum, quod eſt in Syria, Syriamq. prouinciam tibi tributã eſſe a Cæſare, ex tuis litteris cognoui. eandem rem tibi uolo bene, & feliciter euenire. quod ita fore cõfido, fretus & induſtria, & prudẽtia tua. Sed de Parthici belli ſuſpicione quod ſcribis, ſane me commouit. quantũ copiarum haberes, cum ipſe coniectura conſequi poteram, tum ex tuis litteris cognoui. itaque opto, ne ſe illa gens moueat hoc tempore, dũ ad te legiones eæ perducãtur, quas audio duci. quod ſi pares copias ad cõfligendum non habebis; non te fugiet uti cõſilio M. *Bibuli, qui ſe opido munitiſſimo, & copioſiſſimo tamdiu tenuit, quamdiu in prouincia Parthi fuerũt. Sed hæc melius ex re, & ex eo tempore cõſtitues. mihi quidẽ uſque curæ erit, quid agas, dum, quid egeris, ſciero. Litteras ad te numquam habui cui darem, quin dederim. a te, ut idem facias, peto, in primisque, ut ita ad tuos ſcribas, ut me tuum ſciant eſſe. Vale.

* qui, dum ullus hoſpes in Syria fuit, pedem porta nõ extulit. Aic lib. 6. ep 8. & ep 2. l. 7. ad eundem.

Iocatur. quia Cornificius Sinueſſanæ uillæ hoſpitio uti noluerit; & crebras ab eo litteras petit.

Cicero s. d. Cornificio collegæ. 20

GRATAE mihi tuæ litteræ, niſi quod Sinueſſanum diuerſoriolum contempſiſti. quam quidem contumeliam

nulla

uilla puſilla iniquo animo feret, niſi in Cumano, & Pompeiano reddideris πάντα περὶ πάντων. ſic igitur facies meq. amabis, & ſcripto aliquo laceſſes, ego enim reſpõdere facilius poſſum, quam prouocare. quod ſi, ut* es, ceſſabis: laceſſam; nec tua ignauia etiam* inertiam afferet: plura otioſus. hæc, cum eſſem in ſenatu,* exaraui. Vale.

eodem modo locutus eſt eſt. 17. lib. 15.

quæ tua cõſuetudo eſt. ep. 10. l. 8. ep. 26. l. 9.

Commendat Anicium ſenatorem, eiusq. negotia, & dignitatem.

Cicero s. d. Cornificio. 21

C. ANICIVS, familiaris meus, uir omnibus rebus ornatus, negotiorum ſuorum cauſſa legatus eſt in Africam,* legatione libera. eum, uelim, rebus omnibus adiuues; operamq. des, ut quam commodiſſime ſua negotia conficiat. in primisque, quod ei cariſſimum eſt, dignitatem eius tibi cõmendo: idq. a te peto, quod ipſe in prouincia facere ſum ſolitus non rogatus, ut omnibus ſenatoribus lictores darẽ: quod idẽ, acceperã, & cognouerã, a ſummis uiris factitatũ. hoc igitur mi Cornifici facies: ceterisq. rebus omnibus eius dignitati, reiq. ſi me amas, cõſule. id erit mihi gratiſſimũ. Da operam, ut ualeas:

quæ ſenatoribus ad ſua negotia proficiſcẽtibus concedebatur. ad Att. lib. 2. ep. 18. & ep. 12. l. 15.

Narrat de ſtatu reip. poſt Caſ. mortem, hortaturq. Cornificium, ut prouinciam retineat in poteſtate reip.

Cicero s. d. Cornificio. 22

ep. lib. 10.

NOS hic cum homine gladiatore, omnium nequiſſimo,* collega noſtro, Antonio bellũ gerimus, ſed nõ pari condicione, contra arma uerbis. at etiam de te cõcionatur: nec impune: nã ſentiet, quos laceſſierit. ego autẽ acta ad te omnia arbitror perſcribi ab alijs: a me futura debes cognoſcere: quorum quidem non eſt difficilis coniectura. Oppreſſa omnia ſunt: nec habent ducem boni. noſtri τυραννοκτόνοι* longe gentiũ abſunt. Panſa & ſentit bene, & loquitur fortiter. Hirtius noſter tardius* conuale-

collega in augurata Ph. l. 2. Att. & hic ep. 14 lib 8.

ualeſcit. quid futurum ſit, plane neſcio. ſpes tamen una eſt, aliquando populum R. maiorum ſimilem fore. ego certe reip. non deero: & , quidquid acciderit, a quo mea culpa abſit, animo forti feram. illud profecto, quoad potero, tuam famam, & dignitatem tuebor.* Ad XIII. Kal. Ian. *ſenatus frequens mihi eſt aſſenſus cum de ceteris rebus magnis, & neceſſarijs, tũ de* prouincijs ab ijs qui obtinerent, retinendis, neque cuiquam tradendis, niſi qui ex S. C. ſucceſſiſſet. hoc ego cum reip. cauſſa cenſui, tum mehercule in primis retinendæ dignitatis tuæ. quamobrem te amoris noſtri cauſſa rogo, reip. cauſſa hortor, ut ne cui quidquam iuris in tua prouincia eſſe patiare, atque ut omnia referas ad dignitatem; qua nihil poteſt eſſe præſtantius. Vere tecum agam, ut neceſſitudo noſtra poſtulat: in Sẽpronio, ſi meis litteris obtẽperaſſes, maximã ab omnibus laudẽ adeptus eſſes. ſed illud & præteriit, & leuius eſt: hæc magna res eſt facut prouinciam retineas in poteſtate reip. Plura ſcripſiſſem, niſi tui feſtinarẽt: itaque Cheripo noſtro me uelim* excuſes. Vale.*

in tuenda libertate.

Phil. 14.

Infra, ep. 25.

ne ualidior fieret Antonius prouinciam nactus aliquam.

quod ei non reſcribo.

Primum reſpondet ad ea, quæ de prouincia Cornificii a Stratorio cognouerat: deinde quaſi formam reip. mittit; & philoſophiam laudat.

Cicero S. D. Cornificio. 23

OMNEM *condicionem imperii tui, ſtatumq. prouinciæ mihi demonſtrauit* Stratorius. o multa intolerabilia locis omnibus. ſed, quo tua maior dignitas, eo, quæ tibi acciderunt, minus ferenda. neque enim, quæ tu propter magnitudinẽ & animi, & ingenij moderate fers, a te non ulciſcenda ſunt, etiam ſi non ſint dolenda. Sed hæc poſterius. Rerum urbanarum acta tibi mitti certo ſcio. quod ni ita putarem, ipſe perſcriberem, in primiſq. Cæſaris Octauiani conatum: de quo multitudini* fictum ab*

puto, Statorius, ex Feſto in Lacus Lucrinus.

Antonio

*Antonio crimen uidetur, ut in pecuniam adoleſcentis impetum faceret. prudentes autem, & boni uiri & *credunt factum, & probant. quid quæris? magna ſpes eſt in eo nihil eſt, quod non exiſtimetur laudis, & gloriæ cauſſa facturus. Antonius autem, noſter familiaris, tanto ſe odio eſſe intelligit, ut, cum interfectores ſuos domi comprehenderit, rem proferre non audeat.* Ad VII. id. *Oct. Brundiſium uenerat, profectus obuiam legionibus *Macedonicis quattuor: quas ſibi conciliare pecunia cogitabat, easq. ad urbem adducere, & in *ceruicibus noſtris collocare. Habes formam reip. ſi in caſtris poteſt eſſe reſp. in qua tuam uicem ſæpe doleo, quod nullam partem per ætatem ſanæ & ſaluæ reip. guſtare potuiſti. atque antehac quidem ſperare ſaltem licebat; nunc etiam illud ereptum eſt. quæ enim ſpes eſt, cum concione dicere auſus ſit Antonius, Canutium apud eos locum ſibi quærere, quibus, ſe ſaluo locus in ciuitate eſſe non poſſet? Equidem & hæc, & omnia, quæ homini accidere poſſunt, ſic fero, ut magnam habeam philoſophiæ gratiam, quæ me non modo a ſollicitudine abducit, ſed etiam contra omnes fortunæ impetus armat. tibiq. idem cenſeo faciundum, nec, a quo culpa abſit, quidquam in malis numerandum. Sed hæc tu melius. Stratorium noſtrum cum ſemper probaſſem; tum maxime in tuis rebus ſummã eius fidem, diligentiã prudentiãq. cognoui. Da operã, ut ualeas. hoc mihi gratius facere nihil potes.*

Vell l. 2. Plut. Suet Dio. Seneca lib. 1. de clementia. credunt Octauianũ inſidias Antonio ſtruxiſſe.

App. l 3. ep. 30. l. 10.

ex Macedonia profectis ep. 7. Att l 16. armis opprimere libertatẽ cogitabant: ſed cũ duæ legiones, Martia, & Quarta, ſequi noluerunt, ſeq. Octauiano tradiderunt. uide Phil. 3. Vell. l. 2.

Hortatur Cornificiũ, ut omni cura in remp. incumbat; ſcribit de legatis ad Antonium a ſenatu miſſis; Panſã commendat.

Cicero s. d. Cornificio. 24

Ego *nullum locum prætermitto (nec enim debeo)*

non

non modo laudandi tui, ſed ne ornandi quidem. ſed mea ſtudia erga te, & officia malo tibi ex tuorũ litteris, quã ex meis, eſſe nota. Te tamen hortor, ut omni cura in remp. incumbas. hoc eſt animi, hoc eſt ingenij tui, hoc eius ſpei, quam habere debes amplificandæ dignitatis tuæ. Sed hac de re alias ad te pluribus. cum enim hæc ſcribebam, in exſpectatione erant omnia. nondum * legati redierant, quos ſenatus non ad pacem deprecandam, ſed ad bellum denunciandum miſerat, niſi legatorum nuncio *paruiſſet. ego tamen, ut primum occaſio data eſt, meo priſtino more remp. defendi: me principem ſenatui, populoq. R. profeſſus ſum: nec, poſtea quam ſuſcepi cauſſam libertatis, minimum tempus amiſi tuendæ ſalutis, libertatisq. communis. Sed hæc quoque te ex alijs malo. T. *Pinarium, familiariſſimum meum, tanto tibi ſtudio commendo, ut maiore non poſſim: cui cum propter omnes uirtutes, tum etiam propter ſtudia communia ſum amiciſſimus. is procurat rationes, negotiaq. Dionyſii noſtri, quem & tu multum amas, & ego omnium plurimũ. ea tibi ego non debeo commendare, ſed commendo tamen. facies igitur, ut ex Pinarij, gratiſſimi hominis, litteris tuum & erga illum, & erga Dionyſium ſtudium perſpiciamus. Vale.

Philippus. & Piſo ep 8. l xi. & 4 h. l.

ut Mutinæ obſidionem relinqueret.

antiquisſima familia, ante urbem conditam. Liuius lib. 1.

Scribit, ex litteris Cornificii S. C. eſſe factum. hortatur ut reip. cauſſam amplectatur. Lucceio se nulla re defuturum pollicetur.

Cicero s. D. Cornificio. 25

LIBERALIBVS litteras accepi tuas, quas mihi Cornificius altero uiceſimo die, ut dicebat, reddidit. eo die non fuit ſenatus, neque poſtero. Quinquatribus, frequenti ſenatu, cauſſam tuam egi, non inuita Minerua. etenim eo ipſo die ſenatus decreuit, ut Minerua noſtra,

Cuſtos

Cuſtos urbis, qua turbo* deiecerat, reſtitueretur. Panſa tuas litteras recitauit. magna Senatus approbatio conſecuta eſt, cum ſummo gaudio, & offenſione Minotauri, id eſt * Clauiſti, & Tauri. factum de te s. c. honorificū. poſtulabatur. ut etiam illi notarentur: ſed Panſa clemētior. Ego, mi Cornifici, quo die primū in ſpē libertatis ingreſſus ſum, & cunctantibus ceteris, ad XIII. Kal. Ian. fundamenta reip. ieci; eo ipſe die promdi multū, atque habui rationē dignitatis tuæ. mihi enim eſt aſſenſus ſenatus de obtinendis* prouincijs. nec uero poſtea deſtiti labefactare eum, qui ſumma cum tua iniuria, contumeliaq. reip. prouinciam* abſens obtinebat. itaque crebras, uel potius quotidianas cōpellationes meas nō tulit, ſeq. in urbē recepit inuitus; neque ſolū ſpe, ſed certa re tā, & poſſeſſione deturbatus eſt, meo iuſtiſſimo, honeſtiſſimoq. conuicio. Te tuam dignitatē ſumma tua uirtute tenuiſſe, prouinciæq. honoribus ampliſſimis affectum, uehementer gaudeo. Quod te mihi de Sempronio purgas: accipio excuſationem. fuit enim illud quoddam cæcum tempus ſeruitutis. Ego tuorum conſiliorum auctor dignitatisq. fautor, iratus temporibus, in * Græciam, de ſperata libertate, rapiebar; cum me Eteſiæ, quaſi boni ciues, relinquētē rēp. proſequi noluerūt: Auſterq. aduerſus maximo flatu me ad tribules tuos * Rhegium retulit: atque inde uentis, remisq. in patriā in omni feſtinatione properaui; poſtridieq. in ſumma reliquorū ſeruitute liber unus fui. ſic ſum in Antoniū inuectus, ut ille nō ferret, omnēq. ſuum uinolentū furorem in me unū effunderet, meq. cū elicere uellet ad cædis cauſſam, tū tentaret inſidijs: quem ego ructantem, & nauſeantē conieci in Cæſaris Octauiani plagas. puer. n. egregius præſi

quod Tullii mortem poſtē-dit. Dio, & Obſequens.

ſic in libro Sigonii. alter eius dem, & unus Sighicellii, & meus habent, Clauis. de Caluiſio. Phil. 3.

ſupra, ep. 22.

cum ad urbem eſſet cū imperio. reuertit autem in urbem, depoſito imperio.

uide ep. 1. l. 10 & Phil. 1. & l. 3 de Off.

uide Rhegienſes ſuffragium in tribu Romæ tuliſſe. municipes enim erāt, legis Iuliæ beneficio ciuitatem adepti.

ſubſtantiuum. ut alibi.

dium ſibi primum, & nobis, deinde* ſummæ reip. comparauit: qui niſi fuiſſet, Antonij reditus a Brundiſio peſtis patriæ fuiſſet. quæ deinceps acta ſint, ſcire te arbitror. ſed redeamus ad illud, unde diuertimus. * Accipio excuſationem tuam de Sempronio. neque enim ſtatuti quid in tãta perturbatione habere potuiſti. nũc hic dies aliã uitam affert, alios mores poſtulat, ut* ait Terẽtius. quamobrẽ, mi Quincte, conſcende nobiſcum, & quidem ad puppim. una nauis eſt iam bonorum omnium: quã quidem, nos damus operam, ut rectã teneamus, utinam proſpero curſu; ſed quicũque uẽti erũt, ars noſtra certe nõ aberit. quid enim præſtare aliud uirtus poteſt? Tu fac ut animo magno ſis, & excelſo, cogitesq. omnem dignitatem tuam cum rep. coniunctam eſſe debere. P. * Lucceium mihi meum commendas; quem, quibuſcumque rebus potero, diligenter tuebor. Hirtium quidem, & Panſam,* collegas noſtros, homines in conſulatu reip. ſalutares, alieno ſane tẽpore amiſimus, rep. Antoniano quidem latrocinio liberata, ſed nondum omnino explicata: quam nos, ſi licebit, more noſtro tuebimur, quãquã admodum ſumus iam defatigati: ſed NVLLA laſſitudo impedire officium, & fidem debet. Verum hæc hactenus. ab alijs te de me, quam a me ipſo, malo cognoſcere. De te audiebamus ea, quæ maxime uellemus. De Cn. Minucio, quem tu quibuſdam litteris ad cælum laudibus extuliſti, rumores duriores erant. id quale ſit, omnino q. quid iſtic agatur, facias me uelim certiorem. Vale.

ep. 4 l. 4.

in Andria, act. 2. ſc. 2.

neceſſe eſt, initiũ eſſe epiſtolæ, hæc n. ſcripta ſunt mortuo Panſa, ſuperiora uiuo. Phil. VII.

Heredes Turii commendat.

Cicero s. d. Cornificio. 26

Q. TVRIVS, qui in Africa negotiatus eſt, uir bonus, & * honeſtus, heredes fecit ſimiles ſui Cn. Saturninum

refertur ad honeſtatem familiæ non ad ipſius mores.

ninum, Sex. Aufidium, C. Anneium, Q. Conſidium Gallum, L. Seruilium Poſtumum, C. Rubellinum. ex eorum oratione intellexi, gratiarum actione eos magis egere, quam commendatione. tanta enim liberalitate ſe tua uſos prædicabant, ut iis plus a te tributum intelligerem, quam ego auderem te rogare. audabo tamen. ſcio enim, quantum ponderis mea commendatio ſit habitura. Quare a te peto, ut ad eam liberalitatem, qua ſine meis litteris uſus es, quammaximus his litteris cumulus accedat. caput autem eſt meæ commendationis, ne patiare* Erotem Turium, Q. Turii libertum, ut adhuc fecit, hereditatem Turianam auertere; ceteriſq. omnibus rebus habeas eos a me commendatiſſimos. magnam ex eorum* ſplẽdore, & obſeruantia capies uoluptatem. quod ut uelis, te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

liberti nomen retinebant, qđ in ſeruitute habuerant.

qui magiſtratus geſſerunt. aut claris parẽtibus nati sũt, a nobilitate laudantur: ceteris, ut equitibus Romanis, ſplendor, non nobilitas, tribuitur: quo ſignificatur ſpecies illa, quam rei familiaris copia, & quædam in omni re liberalis animi ſignificatio gignitur. uide ſplendorẽ equitibus R. tributum, ep. 3. l. 1. & hic epiſt. ſequenti.

Aufidii equitis R. Africana negotia commendat.

Cicero S. D. Cornificio. 27

SEX. Aufidius & obſeruantia, qua me colit, accedit ad proximos; & ſplendore equitis Romani nemini cedit. eſt autẽ ita tẽperatis, moderatiſq. moribus, ut ſumma ſeueritas cum humanitate iungatur. cuius tibi negotia, quæ ſunt in Africa, ita commendo, ut maiore ſtudio, magis ue ex animo commendare non poſſim. pergratum mihi feceris, ſi dederis operã, ut is intelligat meas apud te litteras maximum pondus habuiſſe. hoc te uehementer, mi Cornifici, rogo. Vale.

Cornificii factum non probat: quia non animaduerterat in quoſdam Lilybæo minantes. ſtudiũ in remp. laudat: de omittẽda gratiarum actione aſſentitur. addit de pecunia, & de rep.

Cicero S. D. Cornificio. 28

ASSENTIOR tibi, eos: quos ſcribis Lilybeo mi-

Cornificii clementiã in malos ciues non laudat.

nari, iſtic pœnas dare debuiſſe: ſed metuiſti, ut ais, ne nimis liber in ulciſcendo uidere. metuiſti igitur, ne grauis ciuis; ne nimis fortis, ne nimis te dignus uidererere. Quod ſocietatem reip. conſeruandæ, tibi mecum a patre acceptã, renouas; gratum eſt: quæ ſocietas inter nos ſemper, mi Cornifici, manebit. Gratum etiam illud, quod mihi tuo nomine gratias agendas non putas, nec enim id inter nos facere debemus. Senatus ſæpius pro dignitate tua appellaretur, ſi, * abſentibus conſulibus, unquam, niſi ad rem nouam, cogeretur. itaque nec de H-S X X, nec de H-S D C C quidquã agi nũc per ſenatum poteſt: tibi autem* ex S. C. imperandũ, mutuumq. ſumendũ cenſeo. In rep. quid agatur, credo te ex eorũ literis cognoſcere, qui ad te acta debẽt perſcribere. ego ſum ſpe bona: conſilio, cura, labore non deſum: omnibus inimicis reip. eſſe me acerrimum hoſtem præmeſero. res neque nũc diſficili loco mihi uidetur eſſe, & fuiſſet facillimo, ſi culpa a quibuſdam abfuiſſet. Vale.

profectis Mutinam ad Brutũ liberandum.

quoniam tibi S.C. imperium eſt datum, poteris mutuam ſumere pecuniã.

Commendat ſtudioſe L. Aelii Lamiæ negotia, eumq ſuſpectum Cornificio, quaſi affuiſſet cuidam S C contra dignitatem eius, excuſat.

Cicero S. D. Cornificio. 29

NON modo tibi, cui omnia noſtra notiſſima ſunt, ſed neminem in populo R. arbitror eſſe, cui ſit ignota ea familiaritas, quæ mihi cũ L.* Lamia eſt. etenim magno theatro ſpectata eſt tum, cum eſt ab A. Gabinio cos.* relegatus. quod libere, & fortiter ſalutem meã defendiſſet. nec ex eo amor inter nos natus eſt. ſed, quod erat uetus, & magnus, propterea nullum periculum pro me adire dubitauit. ad hæc* officia, uel* merita potius, iucundiſſima cõſuetudo accedit, ut nullo prorſus plus homine delecter. Non puto te iam exſpectare, quibus cum tibi uer-

uide orationẽ pro Sextio. quo tempore ordinis equeſtris princeps erat. nunc ſenator erat. ep 16. lib. xi. ep. 17. lib. ix.

bis

bis commendem. cauſſam enim tãti amoris intelligis. quæ uerba deſideret, ijs me omnibus uſum putato. tantum uelim exiſtimes, ſi negotia Lamiæ, procuratores, libertos, * familiam, quibuſcumque rebus opus erit, defenderis, gratius mihi futurum, quam ſi ea tua liberalitas pertinuiſſet ad rem familiarem meam. nec dubito, quin ſine mea commendatione, quod tuum eſt iudicium de hominibus, ipſius Lamiæ cauſſa ſtudioſe omnia facturus ſis. quamquam erat nobis dictum, te exiſtimare, alicui s. c. quod contra dignitatem tuam fieret, ſcribendo Lamiam* affuiſſe: qui omnino cõſulibus illis numquã affuit ſcribẽdo deinde omnia tũ falſa s c. deferebantur. niſi forte etiã illi* Semproniano s. c. me cenſes affuiſſe; qui ne Romæ quidẽ tam fui, ut de eo ad te ſcripſi re recenti. Sed hæc hactenus. Te, mi Cornifici, etiam atque etiã rogo, ut omnia Lamiæ negotia, mea putes eſſe; curesque, ut intelligat hanc commẽdationẽ maximo ſibi uſui fuiſſe. hoc mihi gratius facere nihil potes. Cura ut ualeas.

ſeruos. uide ep. 3. lib. 1.

ergo ſenatos erat.

ſupra, ep. 25. bis.

Officium litterarum requirẽti Cornificio ſe purgat ſcribit de bello Antoniano renouato de ſuo ſtudio in amicitia colenda, aliiſq; de rebus

Cicero s. d. Cornificio. 30

ITA ne? præter litigatores, nemo ad te meas litteras? multæ iſtæ quidem. tu enim perfeciſti, ut nemo ſine litteris meis tibi ſe commendatum putaret. ſed quis umquam tuorum mihi dixit eſſe, cui darẽ, quin dederim? aut quid mihi iucundius, quã cum coram tecum loqui non poſſim, aut ſcribere ad te, aut tuas legere litteras? illud magis mihi ſolet eſſe moleſtum, tantis me impediri occupationibus, ut ad te ſcribendi meo arbitratu facultas nulla detur. non enim te epiſtolis, ſed* uoluminibus laceſſerem; quibus quidem me a te prouocari oporteret. quãuis enim

ep. 7. lib. 3.

occupatus ſis, otii tamē plus habes: aut, ſi ne tu quidem uacas, noli impudēs eſſe, *nec mihi moleſtiam exhibere, & a me litteras crebriores, cum tu mihi raras mittas, ſlagitare. nam cum antea diſtinebar maximis occupationibus; propterea quod omnibus curis remp. mihi tuendā putabam: tum hoc tempore multo diſtineor uehementius.* VT *enim grauius ægrotant ii, qui, cum leuati morbo uiderentur, in eum deintegro inciderunt; ſic uehementius nos laboramus, qui,* profligato bello, ac pæne ſublato, renouatum bellum gerere conamur. Sed hæc hactenus. Tu tibi, mi Cornifici, fac ut perſuadeas, non eſſe me tam imbecillo animo, ne dicam inhumano, ut a te uinci poſſim aut officiis, aut amore. non dubitabā equidem: ueruntamen multo mihi notiorem amorem tuū effecit Cherippus. o hominem ſemper illum quidem mihi aptum, nunc uero etiam ſuauem. uultus mehercule tuos mihi expreſſit omnes; non ſolum animum, ac uerba pertulit. itaque noli uereri, ne tibi ſuccenſuerim, quod eodem exēplo ad me, quo ad ceteros. requiſiui equidem proprias ad me unū a te litteras, ſed neque uehementer, & amanter. De ſumptu, quē te in rem militarē* facere, & feciſſe dicis, nihil ſane poſſum tibi opitulari: propterea quod & orbus ſenatus,* conſulibus amiſſis; & incredibiles anguſtiæ pecuniæ publicæ: quæ conquiritur undique, ut optime meritis militibus promiſſa ſoluātur: quod quidem fieri ſine* tributo poſſe nō arbitror. De Attio Dionyſio nihil puto eſſe quoniam mihi nihil dixit Stratorius. De P. Lucceio, nihil tibi concedo, quo ſtudioſior eius ſis, quam ego ſū. eſt enim nobis neceſſarius. ſed, a magiſtris cum contenderem de proferendo die, probauerunt mihi, ſeſe, quo minus id facerent, & compromiſſo, & iureiurando impedi-*

ep. 3. l. 8. uide ex uerbo, Noli, affirmatio elici. ſic loquutus & Horat. & ipſe Cicero in Oratore, & pro Comœdo.

ſic Tuſc. 5. dixit. Quæſtio profligata & pæne ad exitum adducta.

Facere impenſam, ep. 2 l. 14.

Pāſa & Hirtio. ſupra, ep. 23.

quod impoſitū non erat poſt deuictā a Paullo Macedoniā. uide Cic. l. 2. de Off. & Pli. l. 33. cap. 3. & Plut. in Paullo.

pedi-

pediri. quare ueniendum arbitror Lucceio, quamquam, ſi meis litteris obtemperauit, cum tu hæc leges, illum Romæ eſſe oportebit. Ceteris de rebus, maximeq. de pecunia, cum Panſæ mortem ignorares, ſcripſiſti quæ per nos ab eo conſequi te poſſe arbitrarere. quæ te non fefelliſſent, ſi uiueret. nam te diligebat. poſt mortem autem eius quid fieri poſſet, non uidebamus. De Venuleio, Latino, Horatio, ualde laudo. illud nō nimium probo, quod ſcribis, quo illi animo æquiore ferrent, te tuis etiam legatis lictores ademiſſe. * honore enim cum ignominia dignis nō erãt comparandi: eosq. ex.C s ſi non decedũt, cogendos, ut decedant, exiſtimo. Hæc fere ad eas litteras, quas eodem exemplo binas accepi. De reliquo, uelim tibi perſuadeas, non eſſe mihi meam dignitatem tua cariorem. Vale.

ſubintellige digni.

CICERONIS. EPISTOLARVM

AD. MEMMIVM. ET. ALIOS

LIBER. XIII.

ARGVMENTVM

Memmius, lege Pōpeia de ambitu, ut Appianus tradit lib. 2. de bel ci. cōdenatus, Athenis exſul habitabat. ab eo petit Cicero ut in gratiā redeat cū Patrone Epicureo, eiq. locum concedat ubi Epicurus habitauerat. Ibat Cicero in prouinciam, cum hæc ſcripſit, ut in ep. 11, lib. 5. Att.

Cicero s. d. C. Memmio. I

ETSI non ſatis mihi conſtiterat, cum aliquane animi mei moleſtia, an potius libenter te Athenis uiſurus eſſem; quod iniuria, quam accepiſti, dolore me afficeret, ſapientia tua, qua fers iniu-

hæc familia a Mneſtheo Aeneæ ſocio duxit originem. uide Ser. lib. 4. Aen in illo uerſu, Mox Italus Mneſtheus.

riam, lætitia, tamen uidiſſe te mallem. nam, quod eſt moleſtiæ, nõ ſane multo leuius eſt, cũ te non uideo: quod eſſe potuit uoluptatis, certe, ſi uidiſſem te, plus fuiſſet. itaque non dubitabo dare operam, ut te uideam, cum id ſatis commode facere potero. interea, quod per litteras & agi tecum, &, ut arbitror, confici poteſt, agam. nũc a te illud primum rogabo, *ne quid inuitus mea cauſſa facias; ſed id, quod mea intelliges multum, tua nullam in partem intereſſe, ita mihi des, ſi tibi, ut id libenter facias, ante perſuaſeris. Cum Patrone Epicureo mihi omnia *ſunt; niſi quod in philoſophia uehementer ab eo diſſentio. ſed & initio Romæ, cum te quoque, & tuos omnes obſeruabat, me coluit in primis; & nuper, cum ea, quæ uoluit, de ſuis commodis, & præmiis conſecutus eſt, me habuit ſuorum defenſorum & amicorum fere principem: & iam a* Phædro, qui nobis, cum pueri eſſemus, antequã *Philonem cognouimus, ualde ut philoſophus, poſtea tamen, ut uir bonus, & ſuauis, & officioſus, probabatur, traditus mihi, commendatusq. eſt. Is igitur Patro cum ad me Romam litteras miſiſſet, uti te ſibi placarem, peteremque, ut* neſcio quid illud Epicuri parietinarum ſibi concederes; nihil ſcripſi ad te ob eam rem, quod ædificationis tuæ conſilium mea commendatione nolebam impediri. idem, ut ueni Athenas, cum, idem ut ad te ſcriberem, rogaſſet; ob eam cauſſam impetrauit, quod te* abieciſſe illam ædificationem, conſtabat inter omnes amicos tuos. quod ſi ita eſt, & ſi iam plane tua nihil intereſt: uelim, ſi qua offenſiuncula facta eſt animi tui, peruerſitate aliquorum; (noui enim gentem illam) des te ad lenitatem, uel propter tuam ſummam humanitatem, uel etiam honoris mei cauſſa. equidem, ſi, quid ipſe ſen-

tiam,

Inſinuatio ad captandam beneuolentiam.

Idem in extrema epiſtola.

Cicero enim Academicus.

Phil. uide ep. 8. l. 9.

minimam rem a ſe peti oſtendit, quo facilius impetret.

uide ep. 15. l. 9.

Epicureos.

tiam, quæris; nec, cur ille tantopere contendat, uideo, nec cur tu repugnes:* niſi tamen multo minus tibi cõcedi poteſt, quam illi, laborare ſine cauſſa: quamquam, Patronis & orationem, & cauſſam tibi cognitam eſſe, certo ſcio. honorem, officium, teſtamentorum ius, Epicuri auctoritatem; Phædri obteſtationem; ſedem, domicilium, ueſtigia* ſummorum hominum ſibi tuenda eſſe dicit. totam hominis uitam, rationemque, qua ſequitur in philoſophia, derideamus licet, ſi hanc eius contentionem uolumus reprehendere. ſed mehercule, quando illi, ceteris que,* quos illa delectat, nõ ualde inimici ſumus; neſcio an ignoſcendũ ſit huic, ſi tantopere laborat; in quo etiam ſi peccat, magis ineptiis, quã improbitate peccat. Sed, ne plura; (dicendum enim aliquando eſt) Pomponium Atticum ſic amo, ut alterum fratrem. nihil eſt illo mihi nec carius, nec iucundius: is, non quo ſit ex iſtis, (eſt enim omni liberali doctrina politiſſimus) ſed ualde diligit Patronem, ualde Phædrum amauit; ſic a me hoc contendit, homo minime ambitioſus, minime in rogitando moleſtus, ut nihil umquam magis: nec dubitat, quin ego a te nutu hoc conſequi poſſim, ita etiam, ſi ædificaturus eſſes. nunc uero, ſi audierit, te ædificationem* depoſuiſſe, neque tamen a te impetraſſe; non te in me illiberalem, ſed me in ſe negligentem putabit. Quamobrẽ peto a te, ut ſcribas ad tuos, poſſe tua uolũtate decretũ illud Areopagitarũ, quẽ ὑπομνηματισμὸν illi uocant, tolli. Sed redeo ad prima. prius uelim tibi perſuadeas, ut hoc mea cauſſa libenter facias, quàm ut facias. ſic tamen habeto, ſi feceris, quod rogo, fore mihi gratiſſimum. Vale.

niſi ualet ſed uide Aldi filii Scholia in Saluſt.

loquitur ex perſona Patronis Epicureos enim ſignificat.

multi enim bõni uiri Epicureorum dogmata probabant, ut Atticus, Papirius, Caſſius. Att. ep. 19 li. 5 hic ep. 25 li. 9 & ep. 10 li. 15 l. 5 de Fin. Atticum eg. xi. & 19. 15.

Abieciſſe, dixit in hac ipſa ep.

Petit, ut Euandro ſtatuario de ſacrarii habitatione accommodet.

Cicero

Cicero s. d. Memmio. 2

in quo res diuinas faciebat ædis dominus. lib. 4. in Verr.

C. AVIANO Euandro, qui habitat in tuo* ſacrario, & ipſo multum utor, & patrono eius M. Aemilio familiariſſime. peto igitur a te maiorem in modū, quod ſine tua moleſtia fiat, ut ei de habitatione accommodes. nam, propter opera inſtituta multa multorum, ſubitum eſt ei remigrare* Kal. Quinct. Impedior uerecūdia, ne te pluribus uerbis rogem. neque tamen dubito, quin, ſi tua nihil aut non multum interſit, eo ſis animo, quo ego eſſem, ſi quid tu me rogares. mihi certe gratiſſimum feceris. Vale.

quo die locabatur domus. ep. 3 l. 2. Q. fr.

Fufium commendat, quem & ante præſenti commendarat.

Cicero s. d. Memmio. 3

commēdat ab amicitia ſua, a doctrina, ab humanitate.

A. FVFIVM, unum ex meis intimis, obſeruantiſſimum, ſtudioſiſſimumq. noſtri, eruditū hominē, & ſumma humanitate, tuaq. amicitia digniſſimū, uelim ita tractes, ut mihi corā recepiſti. tam mihi gratum id erit, quā quod gratiſſimū. ipſum præterea, ſummo* officio, & ſumma obſeruātia, tibi in perpetuū deuinxeris. Vale

qui amicos, & de ſe bene meritos, omni genere officii colit.

Volaterranos accurate commendat.

Cicero s. d. Q. Valerio, Q. F. Orcæ, legato, proprær. 4

de quo proxime ſubiungit.

CVM municipibus Volaterranis mihi ſumma neceſſitudo eſt. magno enim meo* beneficio affecti, cumulatiſſime mihi gratiam retulerunt. nā nec in honoribus meis, nec in* laboribus umquam defuerunt. cum quibus ſi mihi nulla cauſſa intercederet, tamen, quod te uehementiſſime diligo, quodq. me a te plurimi fieri ſentio & monere te & hortarer, ut eorum fortunis conſuleres, præſertim cum prope præcipuam cauſſam haberet ad ius obtinendum: primum, quod Syllani temporis acerbitatem deo-

ep. 29. h. l. & 8. & 9. l. 15.

rum

rum immortalium benignitate* ſubterfugerunt. deinde, quod ſummo ſtudio populi R. a me in conſulatu meo deſenſi ſunt. cum enim tribuni pl. legē iniquiſſimam de eorum agris promulgaſſent; facile ſenatui, populoq. R. perſuaſi, ut eos ciues, quibus fortuna* pepercisset, ſaluos eſſe uellent. hanc actionem meam C. Cæſar primo ſuo cōſulatu in lege* agraria cōprobauit, agrumq. Volaterranum, & opidum omni periculo in perpetuum liberauit: ut mihi dubium non ſit, quin is, qui nouas neceſſitudines adiungat, uetera ſua beneficia conſeruari uelit. quam obrem eſt tuæ prudentiæ, aut ſequi eius auctoritatem, cuius ſectam, atque imperium ſumma cum tua dignitate ſecutus es; aut certe illi integram omnē cauſſam reſeruare. Illud uero dubitare non debes, quin tam graue, tam firmum, tam honeſtum municipium tibi tuo ſummo beneficio in perpetuū obligari uelis. Sed hæc, quæ ſcripta ſunt ſupra, eo ſpectant, ut te horter, & ſuadeam: reliqua ſunt, quæ pertinent ad rogandum: ut non ſolum tua cauſſa tibi conſiliū me dare putes, ſed etiam, quod mihi opus ſit, me a te petere, & rogare. Gratiſſimum igitur mihi feceris, ſi Volaterranos omnibus rebus integros, incolumesq. eſſe uolueris. eorum ego domicilia, ſedes, rem, fortunas, quæ & a dijs immortalibus, & a* præſtantiſſimis in noſtra rep. ciuibus ſummo ſenatus, populiq. R. ſtudio cōſeruatæ ſunt, tuæ fidei, iuſtitiæ, bonitatiq. commendo. ſi pro meis priſtinis opibus facultatem mihi res hoc tempore daret, ut ita defendere poſſem Volaterranos, quemadmodum conſueui tueri meos: nullum officiū, nullum denique* certamen in quo illis prodeſſe poſſem, prætermittere. ſed, quando apud te nihilo minus hoc tempore ualere me cōfido, quā ualuerim ſemper apud oēs: pro noſtra

ſumma

ne agri eorum diuiderentur.

t ēporibus Syllanis.

quam tulit de agro Campano & Sic latediuidundo. Suet.

Cæſarem ſignificat, de quo proxime locutus eſt.

ep. 6 l 2. dixit. Omni nō modo contentione, ſed etiā dimicatione.

ſumma neceſſitudine, pariq. inter nos, & mutua beneuolentia abs te peto, ut ita de Volaterranis mereare, ut exiſtiment, eum quaſi diuino conſilio iſti* negotio præpoſitum eſſe, apud quem unum nos, eorum perpetui defenſores, plurimum ualere poſſemus. Vale:

agrorum diuiſioni.

Rogat, ne Curtii ager diuidatur; idq. etiam rationibus conatur perſuadere.

Cicero s. d. Q. Valerio Q. F. Orcæ, legato, proprӕt.

NON moleſte fero, eam* neceſſitudinẽ, quæ mihi tecum eſt, notam eſſe quamplurimis. neque tamen ob eam cauſſam, quod tu optime exiſtimare potes, te impedio, quo minus ſuſceptum negotiũ pro tua fide, & diligẽtia ex uoluntate Cæſaris, qui tibi rem magnam, difficilemq. commiſit, gerere poſſis. nam, cum multi a me petant multa; quod de tua erga me uoluntate non dubitent; nõ committo, ut ambitione mea conturbẽ officium tuum. C. Curtio, ab ineunte ætate familiariſſime ſum uſus. eius & Syllani temporis iniuſtiſſima calamitate dolui: & cum iis, qui ſimilem iniuriam acceperant, amiſſis omnibus fortunis, reditus tamen in patriam uoluntate omnium concedi uideretur; adiutor incolumitatis fui. is habet in Volaterrano poſſeſſionem, cum in eam, tamquam e naufragio reliquias contuliſſet. hoc autem tempore eum Cæſar in ſenatum legit: quem ordinem ille, iſta poſſeſſione amiſſa,* tueri uix poteſt. grauiſſimum autem eſt, cum ſuperior factus ſit ordine, inferiorem eſſe fortuna: minimeq. cõuenit, ex eo agro, qui Cæſaris iuſſu diuidatur, eum moueri, qui Cæſaris beneficio ſenator ſit. Sed mihi minus libet multa de æquitate rei ſcribere; ne cauſſa potius apud te ualuiſſe uideat, quam gratia. Quãobrẽ te maiorẽ in

plus, quã amicitia, ſignificat.

captat beneuolentiam a modeſtia.

nemo enim ſe nator eſſe pote rat niſi poſſide re D CC mil lia. Suetonius in Auguſto ne [illegible] eques, niſi [illegible] mo decuno, [illegible]

modum

modum rogo, ut C. Curtij rem meã putes eſſe; quidquid meã cauſſa faceres, ut id, C. Curtij cauſſa cum feceris, meum exiſtimes. quod ille per me habuerit, id me habere abs te putato. hoc te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

ſi centum millia, non modo ſtante rep. uerum & imperatorum ui te: quod Pliniũ minoris docet epiſtola.

Generatim omnes amicos Cuſpii commendat, nominatim L. Iulium & P. Cornelium.

Cicero s. D. Q. Valerio, Q. F. Orcæ, legato, procos. 6

S I uales, bene eſt: ego quidem ualeo. Credo te memoria tenere, me & coram P. Cuſpio tecum locutum eſſe, cum te proſequerer paludatũ; & item poſtea pluribus uerbis tecũ egiſſe, ut quoſcumque tibi eius neceſſarios commẽdarem, haberes eos in numero meorum neceſſariorum. id tu pro tua ſumma erga me beneuolentia, perpetuaq. obſeruantia mihi liberaliſſime, atque humaniſſime recepiſti. Cuſpius, homo in omnes ſuos officioſiſſimus, mirifice quoſdam homines ex iſta prouincia tuetur & diligit; propterea quod fuit in Africa bis, cũ maximis ſocietatis negotijs præeſſet. Itaque hoc eius officiũ, quod adhibet erga illos, ego mea facultate, & gratia ſoleo, quantũ poſſum, adiuuare. quare Cuſpianorum omnium commendationis cauſſam hac tibi epiſtola exponendam putaui: reliquis epiſtolis, tantũ faciã, ut notã apponam eam, quæ mihi tecum conuenit, & ſimul ſignificẽ de numero eſſe Cuſpij amicorum. ſed hanc commendationẽ, quã his litteris conſignare uolui, ſcito eſſe omnium grauiſſimã. nã P. Cuſpius ſingulari ſtudio contendit a me, ut tibi quam diligentiſſime L. Iulium commendarem. eius ego ſtudio uix uideor mihi ſatisfacere poſſe, ſi utar uerbis ijs, quibus, cum diligentiſſime quid agimus, uti ſolemus.

paludati ibant in prouincias. ep. 17 lib. 15.

a promiſſis Valerij.

publicanorum epiſt 9.

a ſtudio ſuo.

a ſtudio Cuſpij

lemus. noua quædam poſtulat; & putat me eius generis artificiũ quoddã tenere. cũ ego pollicitus ſum, me ex intima noſtra arte deprompturum mirificũ genus cõmendationis. id quãdo aſſequi nõ poſſum, tu re uelim efficias, ut ille genere integrum litterarũ incredibili quodam perfectũ arbitretur. id facies, ſi omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate, & poteſtate tua proficiſci poterit, nõ modo re, ſed etiam uerbis, uultu denique exſpreſſeris. quæ quantum in prouincia ualeant, uellẽ* expertus eſſes. ſed tamen ſuſpicor ipſum hominem, quẽ tibi cõmendo, perdignum eſſe tua amicitia: non ſolum, quia mihi Cuſpius dixit, credo: tametſi id ſatis eſſe debebat; ſed quia noui eius iudiciũ in hominibus, & amicis deligendis. Harũ litterarũ uis quanta fuerit, propediem iudicabo tibique, ut* confido gratias agã. ego, quæ te uelle, quæq. ad te pertinere arbitrabor, omnia ſtudioſe, diligenterq. curabo. Cura ut ualeas.

ergo paullo ante Valerius in prouinciã peruenerat.

ab opinione ſua.

P. Cornelius, qui tibi has litteras reddidit, eſt mihi a P. Cuſpio cõmendatus. cuius cauſſa quantopere cuperẽ, deberẽque, profecto ex me facile cognouiſti. uehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commẽdatione mihi Cuſpius quàmaximas, quãprimum, quamſæpiſſime gratias agat.

Petit a Cluuio, ne uectigal, Atellano municipio impoſitum, exigat, ſed integram cauſſam Cæſari conſeruet.

Cicero s. d. C.* Cluuio. 7

puto eſſe Puteolanum uide ep. 58.

CVM in Galliam proficiſcens, pro noſtra neceſſitudine, tuaq. ſumma in me obſeruantia, ad me domum ueniſſes; locutus ſum tecũ de agro uectigali municipii Atellani, qui eſſet in Gallia; quantoq. opere eius municipii cauſſa laborarem, tibi oſtendi. poſt tuam autem profe-

ctio-

*ctionem, cum & maxima res municipii honeſtiſſimi, mihiq. coniunctiſſimi, & ſummum meum officium ageretur: pro tuo animo in me ſingulari exiſtimaui me oportere ad te accuratius ſcribere. etſi non ſum neſcius, & quæ temporum ratio, & quæ tua poteſtas ſit: tibiq. * negotium datum eſſe a C. Cæſare, non iudicium, præclare intelligo. quare a te tantũ peto, quantũ et te facere poſſe, & *libenter mea cauſſa facturum eſſe arbitror.* Et *primũ uelim exiſtimes, quod res eſt, municipii fortunas omnes in iſto uectigali conſiſtere; his autem temporibus hoc municipium maximis * oneribus preſſum, ſummis affectum eſſe difficultatibus. hoc etſi commune uidetur eſſe cum multis: tamen mihi crede ſingulares huic municipio calamitates accidiſſe: quas idcirco non commemoro, ne, de miſerijs meorum neceſſariorum conquerens, *homines, quos nolo, uidear offendere. itaque, niſi magnã ſpem haberem, C. Cæſari nos cauſſam municipii probaturos; non erat cauſſa, cur a te hoc tempore aliquid contenderem. ſed, quia confido, mihiq. perſuaſi, illum & dignitatis municipij, & *æquitatis, & * uoluntatis etiam erga ſe habiturum eſſe rationem: ideo a te non dubitaui contendere, ut hanc cauſſam illi integram conſeruares. quod etſi nihilo minus a te peterem, ſi nihil audiuiſſem te tale feciſſe: tamen maiorem ſpem impetrandi nactus ſum, poſteaquam mihi dictum eſt, hoc idem a te Regienſes * impetrauiſſe. qui etſi te aliqua neceſſitudine attingunt: tamen tuus amor in me ſperare me cogit, te, quod tuis neceſſarius tribueris, idem eſſe tributurum meis: præſertim cum ego pro his unis petam, habeam autem, qui ſimili cauſſa laborent, complures neceſſarios.* Hoc *me non ſine cauſſa facere, neque aliqua leui ambitio-*

di agros

epiſt. 1.

a Cæſare dominante impoſitis.

Cæſarem deſignat.

aduerte ad cõmendationem tria, ſum: dignitatem eius, q cõmmẽdatur, rei æquitatẽ, ſtudium erga illum, cui commendatur.

ab exemplo.

a modeſtia ſua

ambitione commotum a te contendere, etſi te exiſtimare arbitror: tamẽ mihi affirmanti credas uelim. me huic municipio debere plurimum; nullũ unquam fuiſſe tẽpus neque* honorum, neque* laborum meorum, in quo non huius municipii ſtudium in me extiterit ſingulare. Quapropter a te etiam atque etiam pro noſtra ſumma coniunctione, proq. tua in me perpetua, & maxima beneuolentia maiorem in modum peto, atque contendo, ut, cum fortunas agi eius municipii intelligas, quod ſit mihi neceſſitudine, officijs, beneuolentia coniunctiſſimum, id mihi des, quod erit huiuſmodi, ut, ſi a Cæſare, quod ſperamus, impetrauerimus, tuo beneficio nos id conſecutos eſſe iudicemus: ſin minus, pro eo tamen id habeamus; quando a te data ſit* opera, ut impetraremus. hoc cum mihi gratiſſimum feceris: tum uiros optimos, homines honeſtiſſimos, eoſdemq. gratiſſimos, & tua neceſſitudine digniſſimos, ſummo beneficio in perpetuum tibi, tuisq. deuinxeris. Vale.

& ſupra, Honores & labores antitheta fuit, ep. 4.

ut uoluitur pro re ſit.

Rogat Rutilium, ut in Agrorum diuiſione Albini prædia ne attingat.

Cicero S. D. M. Rutilio. 8

CVM & mihi conſcius eſſem, quanti te facerem; & tuam erga me beneuolentiã expertus eſſem; non dubitaui a te petere, quod mihi petendum eſſet. P.* Sextium quanti faciam, ipſe optime ſcio; [redacted] quanti autem facere debeam, & tu, & omnes homines ſciunt. is cum ex alijs te mei ſtudioſiſſimum eſſe cognoſceret; petiuit a me, ut ad te quam accuratiſſime ſcriberem de re C. Albini ſenatoris: cuius ex* filia natus eſt L. Sextius, optimus adoleſcens, filius P. Sextij. Hoc iccirco ſcripſi, ut intelligeres non ſolum me pro P. Sextio

qui tribunus pl. Ciceronem ab exilio reduxit.

[illegible]ima, ut in oratione pro Sext.

tio laborare debere, ſed Sextium etiam pro Albino. res autem hæc eſt. A M. Laberio C. Albinus prædia in * æſtimationem accepit: quæ prædia Laberius emerat à Cæſare de bonis Plotianis. ea ſi dicam non eſſe e rep. diuidi, docere te uidear, non rogare. ſed tamen cum Cæſar Syllanas uenditiones, & aſſignationes * ratas eſſe velit, quo firmiores, existimentur ſuæ: ſi ea prædia diuiden tur, quæ ipſe Cæſar uēdidit, quæ tandem in eius uenditionibus eſſe poterit auctoritas? ſed hoc quale ſit, tu pro tua prudentia conſiderabis. Ego te plane rogo, atque ita, ut maiore ſtudio, iuſtiore de cauſſa, magis ex animo rogare nihil poſſim, ut Albino parcas, prædia Laberiana ne attingas. magna me affeceris nō modo lætitia, ſed etiā quodam modo gloria, ſi P. Sextius homini maxime neceſſario per me ſatiſfecerit, cum ego illi plurimum debeam. quod ut facias, te uehementer etiam atque etiam rogo. maius mihi dare beneficium nullum potes. id mihi intelliges eſſe gratiſſimum. Vale.

* ex lege Cæſaris de æſtimatione l. 3. com mēt. de bel. ci.

* cum tamen Syllanam ſectam oderit.

Bithynicam publicanorum ſocietatem, nominatimq. Cn. Pupium commendat.

Cicero s. D. * Craſſipidi. 9

QVAMQVAM tibi præſens commendaui, ut potui diligentiſſime, ſocios Bithyniæ; teq. cum mea commendatione, tum etiam tua ſponte intellexi cupere ei ſocietati, quibuſcumque rebus poſſes, commodare: tamen, cum ij, quorū res agitur, magni ſua intereſſe arbitrarentur, me etiam per litteras declarare tibi, qua eſſē erga ipſos uoluntate: non dubitaui hæc ad te ſcribere. Volo enim te existimare, me, cum uniuerſo ordini publicanorum multum ſemper libentiſſime tribuerim, idq. pro magnis eius ordinis erga me meritis facere debuerim, tum in

* fortaſſe hic eſt Craſſipes ſocius Ciceronis gener, de quo ep. 7. l. 1.

epiſt. 6.

erant multæ publicanorũ ſocietates: ex quibus omnibus Bithynica conſtabat.

*primis amicum eſſe huic * Bithynicæ ſocietati; quæ ſocietas ordine ipſo, hominum genere pars eſt maxima ciuitatis. conſtat enim ex ceteris ſocietatibus: & caſu permulti ſunt in ea ſocietate ualde mihi familiares, in primisq. is, cuius præcipuum officium agitur hoc tempore, P. Rupilius P. F. Men. qui eſt magiſter in ea ſocietate. Quæ cum ita ſint: maiorem in modum a te peto, Cn. Pupium, qui eſt in operis eius ſocietatis, omnibus tuis officijs, atque omni liberalitate tueare, curesque, ut eius operæ, quod tibi facile factu eſt, quã gratiſſimæ ſint ſocijs; remque, & utilitatem ſociorũ (cuius rei quantam poteſtatem quæſtor habeat, nõ ſum ignarus) per te quammaxime defenſam, & auctam uelis. id cum mihi gratiſſimũ feceris: tũ illud tibi, expertus, promitto, & ſpondeo, te ſocios Bithyniæ, ſi ijs commodaris, memores eſſe, & gratos cogniturum.* Vale.

M. Ter. Varr. quæſtorem, M. Bruto commendat, quem Cæſar Galliæ citeriori præfecerat ep. 6 1 6. & in Or.

Cicero S. D. M. Bruto. 10

Romanorũ doctiſſimus, cuius hodie libri exſtant de re ruſt. & de lin. Lat. uide in Diuinatione, & hic ep 26 & pro Plancio.

CVM *ad te tuus quæſtor M.* * *Varro proficiſceretur, commendatione egere eum non putabam. ſatis enim commendatum tibi eum arbitrabar ab ipſo more maiorum: qui, ut te non fugit, hanc quæſturæ coniunctionem* * *liberorum neceſſitudini proximam uoluit eſſe. ſed, cum ſibi ita perſuaſiſſet ipſe, meas de ſe accurate ſcriptas litteras maximum apud te pondus habituras, a meq. cõtẽderet, ut quã diligẽtiſſime ſcriberẽ; malui facere, quod meus familiaris tãti ſua intereſſe arbitraretur. ut igitur debere me facere hoc intelligas;* * *cũ primũ M. Terẽtius in forũ uenit, ad amicitiã ſe meã cõtulit. deinde ut ſe corroborauit, duæ cauſſæ acceſſerunt, quæ meam in*

cum primum cauſſas agere cœpit. ep. 17.

illum

illum beneuolentiam augerent: una, quod uerſabatur in hoc ſtudio noſtro, quo etiam nunc maxime delectamur, & cum ingenio, ut noſti, nec ſine induſtria: deinde, quod mature ſe* contulit in ſocietates publicanorũ: quod quidẽ nollem: maximis enim damnis affectus eſt. ſed tamen cauſſa communis ordinis mihi commẽdatiſſimi fecit amicitiam noſtram firmiorem. deinde uerſatus in* utriſque ſubſellijs optima & fide, & fama, iam ante hanc commutationem reip. petitioni ſeſe dedit, honoremq. honeſtiſſimum exiſtimauit fructum laboris ſui. his autem temporibus a me Brundiſio cum litteris, & mãdatis profectus eſt ad Cæſarem. qua in re & amorem eius in ſuſcipiendo negotio perſpexi, & fidẽ in cõficiendo, ac renunciando. Videor mihi, cũ ſeparatim de probitate eius, & moribus dicturus fuiſſem, ſi prius cauſſam, cur eum tantopere diligerem, tibi expoſuiſſem, in ipſa cauſſa expomẽda ſatis etiã de probitate dixiſſe. ſed tamen ſeparatim promitto, in meq. recipio, fore eũ tibi & uoluptati, & uſui: nã & modeſtum hominem cognoſces, & prudentem, & a* cupiditate omni remotiſſimum, præterea magni laboris, ſummæq. induſtriæ. neque ego hæc polliceri debeo, quæ tibi ipſi, cũ bene cognoueris, iudicanda ſunt: ſed tamẽ in omnibus nouis coniunctionibus intereſt, qualis primus aditus ſit, & qua commendatione quaſi amicitiæ fores aperiantur. quod ego his litteris efficere uolui: etſi id ipſa per ſe neceſſitudo quæſturæ effeciſſe debet: ſed tamen nihilo infirmius illud hoc addito. Cura igitur, ſi me tanti facis, quanti & Varro exiſtimat, & ipſe ſentio, ut quamprimum intelligam, hanc meam commendationẽ tantum illi utilitatis attuliſſe, quantum & ipſe ſperarit, nec ego dubitarim. Vale.

ut particeps eſſet publicanorũ conductionibus.

& patronus fuit & iudex, uide Or. pro Amerino.

hoc ſpectat in eos, qui in prouinciis pecunias contra leges capiebant.

Arpinatis municipii Gallicana uectigalia Bruto, Galliā citeriorem adminiſtranti, commendat.

Cicero s. D. Bruto II

QVIA ſemper animaduerti, ſtudioſe te operam dare, ut ne quid meorum tibi eſſet ignotum: propterea non dubito, quin ſcias, non ſolum cuius municipij ſim, ſed etiā quam diligēter ſoleā* meos municipes Arpinates tueri: quorū, quidē omnia cōmoda, omneſq. facultates, quibus & ſacra cōficere, & ſarta tecta ædiū ſacrarum, locorumq. communium tueri poſſint, conſiſtunt in ijs uectigalibus, quæ habent in prouincia Gallia. ad ea uiſenda, pecuniaſque, quæ a colonis debentur, exigendas, totamq. rem & cognoſcendam, & adminiſtrandam legatos equites Romanos miſimus, Q. Fufidium Q. F. M. Faucium M. F. Q. Mamercium Q. F. peto a te maiorem in modū pro noſtra neceſſitudine, ut ea res tibi curæ ſit: operamq. des, ut per te quamcommodiſſime negotium municipij adminiſtretur, quamprimumq. conficiatur: ipſoſque, quorum nomina ſcripſi, ut quamhonorificentiſſime pro tua natura, & quamliberaliſſime tractes. bonos uiros ad tuam neceſſitudinem adiunxeris: municipiumq. gratiſſimū beneficio tuo deuinxeris: mihi uero etiā eo gratius feceris, quod cū ſemper tueri municipes meos conſueui, tum hic annus præcipue ad meā curam, officiumq. pertinet. nam, conſtituendi municipij cauſa, hoc anno ædilem filium meum fieri uolui, & fratris filium, & M. Cæſium, hominem mihi maxime neceſſarium: (is enim magiſtratus in * noſtro municipio, nec alius ullus, creari ſolet) quos cohoneſtaris, in primiſq. me, ſi reſp. municipij tuo ſtudio, & diligentia bene adminiſtrata erit. quod ut facias, te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

Nemo neſcit Arpin. natum Ciceronem. lib. 2 de legibus, & Plutarchus.

In aliis n. municipiis erant dictatores, in aliis duumuiri in aliis conſul, ut Tuſculi: in aliis ædiles,

Q. Fu-

Q. Fuſidium, Arpinatis municipii legatum, qui tribunus mil. in Cilicia fuerat, diligenter commendat.

Cicero s. d. Bruto. 12

ALIA epiſtola communiter commendaui tibi legatos Arpinatum, ut potui diligentiſſime: hac ſeparatim Q. Fufidium, quocum mihi omnes neceſſitudines ſunt, diligentius commẽdo; non ut aliquid de illa commendatione deminuam, ſed ut hanc add[illegible] & priuignus eſt M. Cæſii, mei maxime & familiaris, & neceſſarii: & fuit in Cilicia* mecum tribunus mil. quo in munere ita ſe traſtauit, ut accepiſſe ab eo beneficium uiderer, non dediſſe. eſt præterea, quod apud te ualet plurimũ, a noſtris ſtudijs non abhorrens. quare uelim eum quam liberaliſſime complectare; operamq. des, ut in ea legatione, quam ſuſcepit contra ſuum commodum, ſecutus auctoritatem meam, quammaxime eius excellat induſtria. uult enim, id quod optimo cuique natura tributum eſt, quammaximam laudem cum a nobis, qui eum impulimus, tum a municipio conſequi. quod ej continget, ſi hac mea commendatione tuum erga ſe ſtudium erit conſecutus. Vale.

ut Corfinii, ex Cæſ. 1. de bel. ci. in aliis IV. uiri, ut Fregellis, de quo ep. 76 in libro quæſtor, ut Sidicini, & Ferenti l. x. c. 3.

nõ ſolum amicus, ſed etiam neceſſarius, nec uno nomine, ſed omnibus.

cum Ciliciam proconſul adminiſtrares.

Studis cupiditas optimo cuique a natura tributa.

L. Caſtronium ex Lucenſi municipio commendat.

Cicero s. d. Bruto. 13

L. CASTRONIVS Pætus, longe princeps municipij* Lucenſis, eſt honeſtus, grauis, plenus officij, bonus plane uir, & cum uirtutibus, tum etiam fortuna, ſi quid hoc ad rem pertinet, ornatus: meus autem eſt familiariſſimus, ſic prorſus ut noſtri ordinis obſeruet neminem diligentius. quare & ut meum amicum, & ut tua dignum amicitia, tibi commendo: cui quibuſcumque rebus commodaueritis, tibi profecto* iucundum, mihi certe erit gratum. Vale.

Luca primum Ciſalpinæ Galliæ opidum. Plut. in Cæſare, & Pomp.

ex eius in te officiis.

Petit, ut exactionem eius pecuniæ, quam Straboni Cornelius debebat, ſuo ſtudio & diligentia curet.

Cicero s. d. Bruto. 14

L. Titio Strabone, equite Romano in primis honeſto, & ornato, familiariſſime utor. omnia mihi cũ eo intercedũt iura ſummæ neceſſitudinis. huic in tua prouincia pecuniam debet P. Cornelius. ea res a* Volcatio qui Romæ ius dicit, reiecta in Galliã eſt. peto a te hoc diligentius, quam ſi mea res eſſet, quo eſt honeſtius de amicorum pecunia laborare, quam de ſua, ut negotium cõficiendum cures, ipſe ſuſcipias, transigas, operamq. des, quod tibi æquum, & rectum uidebitur, ut quam cõmodiſſima condicione libertus Strabonis, qui eius rei cauſſa miſſus eſt, negotium conficiat, ad nummosq. perueniat. id & mihi gratiſſimum erit: & tu ipſe L. Titium cognoſces amicitia tua digniſſimum. quod ut tibi curæ ſit, ut omnia ſolẽt eſſe, quæ me uelle ſcis, te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

* ... prætore urbano, qui ceteris prætoribus nobilitate præſtabat, Feſtus.

Præcilium adoleſcẽtem, patre natũ Cæſari amiciſſimo commendat.

Cicero s. d. C. Cæſari imp. 15

Præcilium tibi commendo unice,* tui neceſſarij,* mei familiariſſimi, uiri* optimi filium. quẽ cũ adoleſcentem* ipſum propter eius modeſtiam, humanitatem, animum, & amorem erga me ſingularem mirifice diligo: tum patrẽ eius, re doctus, intellexi, & didici mihi fuiſſe ſemper amiciſſimum. en hic ille eſt, de illis maxime qui irridere, atque obiurgare me ſolitus eſt, quòd me nõ tecum, præſertim cum abs te honorificentiſſime inuitarer, coniungerem.

* ... de quæſtuoſæ commendationis cauſſas.

Hom. Od. H 60

ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν.

audiebam

audiebam enim noſtros proceres clamitantes, — Hom. Od. A. 8. & I. 21

ἄλκιμος ἔσς, ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ — Hom. Od. Ω. 209.

ὣς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα.

ſed tamen idem me conſolatur. etiam, hominem peruſtum, etiamnum gloria uolunt incendere, atque ita loquuntur:

μὴ μὰν ἀσπουδί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, — Il. X. 24

Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι, καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.

ſed me minus iam mouent, ut uides: itaque ab Homeri magniloquentia confero me ad uera præcepta*

Εὐριπίδου: — * Lucianus in Charonte. hic uerſus non inuenitur in Euripide.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.

quem uerſum ſenex Præcilius laudat egregie. & ait poſſe eundem & ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω uidere, & tamen nihilo minus — Il. A, 8. Od. Ω 312.

αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. — Il. Z. 67. & A. 127.

*Sed ut redeam ad id, unde cœpi, uehementer mihi gratũ feceris, ſi hunc adoleſcentem humanitate tua, quæ eſt ſingularis, comprehenderis, et ad id, quod ipſorum Præciliorum cauſſa te uelle arbitror, addideris cumulum commẽdationis meæ. Genere * nouo ſum litterarum ad te uſus ut intelligeres nõ uulgarem eſſe commẽdationem. Vale.* — * ob interpoſitos Græcos uerſus.

Apollonium P. Craſſi libertum, Cæſari, bellum in Hiſpania contra Pompeii liberos gerenti, commendat.

Cicero s. d. Cæſari imp. 16

P.*CRASSVM, *ex omni nobilitate, adoleſcentem dilexi plurimum: &, de eo cum ab ineunte eius ætate bene ſperauiſſem, tum optime exiſtimare cœpi ex iis iudiciis, quæ de eo feceram cognitis. eius libertum Apollonium iam tum equidem, cum ille uiueret, & magni* — * qui cũ M. Craſſo patre a Parthis eſt interfectus.

facìebam, & probabam. erat enim & ſtudioſus Craſſi, & ad eius optima ſtudia uehementer aptus: itaque ab eo admodum diligebatur. poſt mortem autem Craſſi eo mihi etiam dignior uiſus eſt, quem in* fidem, atque amicitiam meam reciperẽ, quod eos a ſe obſeruãdos, & colendos putabat, quos ille dilexiſſet, & quibus carus fuiſſet. itaque & ad me in Ciliciam uenit; multisq. in rebus mihi magno uſui fuit & fides eius, & prudentia: &, ut opinor, tibi in Alexandrino bello, quantum ſtudio, & fidelitate conſequi potuit, non defuit. quod cum ſperaret te quoque ita exiſtimare, in Hiſpaniam ad te maxime ille quidem ſuo conſilio, ſed etiam me auctore eſt profectus. cui ego commẽdationem non ſum pollicitus: non quin eã ualituram apud te arbitrarer: ſed neque mihi egere commendatione uidebatur. qui, & in bello tecum fuiſſet, & propter memoriam* Craſſi de tuis unus eſſet; &, ſi uti commendationibus uellet, etiam per alios eum uidebam id cõſequi poſſe: teſtimoniũ meũ de eo iudicii, quod et ipſe magni æſtimabat, & ego apud te ualere eram expertus, ei libenter dedi. Doctũ igitur hominem cognoui, & ſtudiis optimis deditum, idq. a puero. nã domi meæ cũ * Diodoto Stoico, homine, meo iudicio, eruditiſſimo, multũ a puero fuit. nũc autem incenſus ſtudio rerũ tuarũ, eas litteris Græcis mandare cupiebat. poſſe* arbitror. ualet ingenio: habet uſum: iampridem in eo genere ſtudii, litterarumq. uerſatur: ſatisfacere immortalitati* laudũ tuarum mirabiliter cupit. Habes opinionis meæ teſtimonium: ſed tu hoc facilius multo, pro tua ſingulari prudẽtia, iudicabis. et tamen, quod*, negaueram, commendo tibi eum. quidquid ei commodaueris, erit mihi maiorem in modum gratum. Vale.

ep. 17. l. 7. dixi Conferre ſe in fidem & amicitiam.

nam P. Craſſus in Gallia Cæſaris legatus fuerat.

uide ep. 4. l. 9.

ſimilis figura. ep. 5. l. 16.

quas nulla dies extinguet.

Sulpicio,

Sulpicio, Achaiæ præfecto, Manium Curiam commendat.

Cicero s. d. Ser. Sulpicio. 17

MAN. CVRIVS, qui Patris negotiatur, multis, & magnis de cauſſis a me diligitur. nam et amicitia peruetus mihi cum eo eſt, ut primũ in forum uenit inſtituta, & Patris cũ aliquoties antea, tum proxime hoc miſerrimo bello domus eius tota mihi patuit: qua, ſi opus fuiſſet, tam eſſem uſus, quam mea. maximũ autẽ mihi uinculum cum eo eſt, quaſi ſanctioris cuiuſdam neceſſitudinis, quod eſt Attici noſtri familiariſſimus, eumq. unum præter ceteros obſeruat, ac diligit. quem ſi tu iam forte cognouiſti; puto me hoc, quod facio, facere ſerius. ea enim eſt humanitate, & obſeruãtia, ut eum tibi iã ipſum per ſe commendatũ putẽ. quod tamen ſi ita eſt; magnopere a te quæſo, ut ad eam uoluntatẽ ſi quam in illũ ante has meas litteras contuliſti, quãmaximus poſtea cõmendatione cumulus accedat. ſin autem propter uerecundiã ſuam minus ſe tibi obtulit; aut eum nondũ ſatis habes cognitũ; aut quæ cauſſa eſt, cur maioris commendationis indigeat: ſic tibi eum commendo, ut neque maiore ſtudio quenquam, neque iuſtioribus de cauſſis commendare poſſim. faciamq. id, quod debent facere ij, qui religioſe, & ſine ambitione commendant. ſpondebo enim tibi, uel potius ſpondeo, in meq. recipio, eos eſſe Man. Curij mores, eamq. tum probitatem tũ etiam humanitatẽ, ut eum & amicitia tua, & tam accurata commendatione, ſi tibi ſit cognitus, dignũ ſis exiſtimaturus. mihi certe gratiſſimum feceris, ſi intellexero has litteras tantum, quantum ſcribens confidebam, apud te pondus habuiſſe. Vale.

ab ipſo, qui cõmendat.

ep 10.

inter Cæſarẽ, & Pompeium.

a cõmunibus amicis.

ab eo, qui cõmendatur.

Primum

Primum agit gratias de optima in Pomponium Attic. uolũtate: deinde nõ neceſſariã cõmẽdationẽ addit, ut neque in Epiroticis negotiis, neq. aliis in rebus Attico deſit.

Cicero s. D. Sulpicio 18

NON concedam, ut Attico noſtro, quem elatum lætitia uidi, iucundiores tuæ, ſauiſſime ad eum, & humaniſſime ſcriptæ litteræ fuerint, quam mihi. nam etſi utrique noſtrum prope æque gratæ erãt: tamen ego admirabar magis, te, quaſi* rogatus, aut certe* admonitus liberaliter Attico reſpondiſſes (quod tamen dubium nobis, quin ita futurum fuerit, non erat) ultro ad eũ ſcripſiſſe, eiq.* nec opinanti uoluntatem tuam tantam per litteras detuliſſe. de quo non modo rogare te, ut eo ſtudioſius mea quoque cauſſa facias, non debeo, (nihil enim cumulatius fieri poteſt, quam polliceris) ſed ne gratias quidem agere, quod tu & ipſius cauſſa, & tua ſponte feceris. illud tamen dicam, mihi id, quod feciſti, eſſe gratiſſimum. tale enim tuum iudicium de homine eo, quem ego unice diligo, non poteſt mihi non ſumme eſſe iucundum. quod cum ita ſit, eſſe gratum neceſſe eſt. ſed tamen, quando mihi, pro coniunctione noſtra, uel peccare apud te in ſcribendo licet: utrumque eorum, quæ* negaui mihi facienda eſſe, faciam. nam, & ad id, quod Attici cauſſa te oſtendiſti eſſe facturum, tantũ uelim addas, quantũ ex noſtro amore acceſſionis fieri poteſt: &, quod modo uerebar, tibi gratias agere, nunc plane ago: teq. ita exiſtimare uolo, quibuſcumque officiis in* Epiroticis, reliquisq. rebus Atticum obſtrinxeris, iiſdẽ me tibi obligatũ fore. Vale.

ep. 9. l. 1. & ep. 4. lib. 19.

numquã apud Ciceronem legas Inopinãti; ſẽper Nec opinanti ep. 4. l. 15. Inopinanti, Cæſar dixit de bel. ci. li. 2.

ep. 16. & lib. 15 epiſt. 4.

uide Nepotem in Attica uita.

Rogat, ut Lyſonem, iam antea commendatum, in fidẽ neceſſitudinemq. ſuam recipiat.

Cicero s. D. Sulpicio. 19

Cum

CVM* Lyſone Patrenſi eſt mihi quidem hoſpitium uetus; quam ego neceſſitudinem ſancte colendam puto: ſed ea cauſſa etiam cum aliis compluribus, familiaritas tanta nullo cum hoſpite, & ea cum officijs eius multis, tũ etiam cõſuetudine quotidiana ſic eſt aucta, ut nihil ſit familiaritate noſtra coniunctius. is cum Romæ annum prope ita fuiſſet, ut mecum uiueret, etſi eramus in magna ſpe, te meis litteris, commendationeq. diligentiſſime facturum id, quod feciſti, ut eius rem, & fortunas abſentis tuerere; tamen, quod in unius poteſtate erant omnia, & quod Lyſo fuerat in* noſtra cauſſa, noſtriſq. præſidiis, quotidie aliquid timebamus. effectum tamẽ eſt & ipſius ſplendore, & noſtro, reliquorumq. hoſpitũ ſtudio, ut omnia, quæ uellemus, a Cæſare impetrarentur, quod intelliges ex ijs litteris, quas Cæſar ad te dedit. nunc non modo non remittimus tibi aliquid ex noſtra cõmendatione, quaſi adepti iam omnia; ſed eo uehementius a te contendimus, ut Lyſonẽ in fidem, neceſſitudinemq. tuam* recipias. cuius dubia fortuna timidius tecum agebamus, uerentes, ne quid accideret eiuſmodi, ut ne tu quidẽ mederi poſſes: explorata uero eius* incolumitate, omnia a te ſtudia ſumma cura peto. quæ ne ſingula enumerẽ totam tibi domum commendo, in his adoleſcentem filium eius: quẽ C. Memmius Gemellius, cliens meus, cum in calamitate exſilij ſui Patrenſis* ciuis factus eſſet, Patrẽſium legibus adoptauit: ut eius ipſius hereditatis ius, cauſſamq. tueare. Caput illud eſt, ut Lyſonem, quem ego uirum optimum, gratiſſimumq. cognoui, recipias in neceſſitudinem tuam. quod ſi feceris; non dubito, quin in eo diligendo, ceteriſq. poſtea commendando, idem, quod ego, ſis iudicij, & uoluntatis habiturus. quod cum fieri uehementer

ſtudeo;

[Margin notes:]
ep. 1. & 6. & 9. lib. 16.

Pompeium ſe. cuius erat.

ſupra, ep. 16.

cum ei Cæſar ignouerit.

de mutatione ciuitatis uide orationem pro Balbo.

ſtudeo;tum etiã illud uereor,ne ſi minus cumulate uideberis feciſſe aliquid eius cauſſa,me ille negligenter ſcripſiſſe de ſe putet,non te oblitum mei. quanti enim me faceres, cum ex ſermonibus quotidianis meis,tum ex epiſtolis etiam tuis potuit cognoſcere. Vale.

Comendat Aſclaponem medicum,ut amicum,ut doctũ ut fidelem.

Cicero s. d. Sulpicio. 20

ASCLAPONE Patrenſi,medico, utor ualde familiariter;eiusq. tum conſuetudo mihi iucunda fuit, tum etiam ars:quam ſum expertus in ualetudine* meorũ: in qua mihi tum ipſa ſcientia,tum etiã fidelitate,beneuolentiaq. ſatisfecit. hunc igitur tibi commendo:& a te peto ut des operam,ut intelligat,diligẽter me ſcripſiſſe de ſe, meamq. commendationem uſui magno ſibi fuiſſe. erit id mihi uehementer gratum. Vale.

Tironis, quem Patris ægrum reliquit. ep. 1. 6. & 9. l. 16.

Domum,& rem familiarem M. Aemilii,maximeq. C. Hammonium, libertum eius,commendat.

Cicero s. d. Sulpicio. 21

M. AEMILIVS Auianus ab ineunte adoleſcentia me obſeruauit,ſemperq. dilexit,uir cum bonus, tum perhumanus,& in omni genere officij diligendus.quem ſi arbitrarer eſſe Sicyone; & niſi audirem,ibi eum etiã nunc,ubi ego reliqui,Cibyræ commorari:nihil eſſet neceſſe plura me ad te de eo ſcribere. perficeret enim ipſe profecto ſuis moribus,ſuaq. humanitate,ut ſine cuiuſquã cõmendatione diligeretur abs te non minus, quã & a me,& a ceteris ſuis familiaribus. ſed,cũ illum abeſſe putem:commendo tibi maiorem in modum domum eius, quæ eſt Sicyone,remq. familiarem,maxime C.* Auianum Hammonium,libertum eius: quem quidẽ tibi etiam ſuo

de quo ep. 27.

ſuo nomine commendo. nam cũ propterea mihi eſt probatus, quod eſt in patronum ſuum officio, & fide ſingulari: tum etiam, quòd in me ipſum magna officia cõtulit mihiq. moleſtiſſimis temporibus ita fideliter, beneuoléq. præſto fuit, ut ſi a me manumiſſus eſſet. itaque peto a te, ut eum Hammonium & in patroni eius negotio ſic tueare, ut eius procuratorem, quem tibi commẽdo, & ipſum ſuo nomine diligas, habeasq. in numero tuorum. hominem pudentem, & officioſum cognoſces, & dignum, qui a te diligatur.* Vale.

temporibus ex filii mei.

T. Manlium ſuo Varroniſq. nomine commendat.

Cicero s. d. Sulpicio. 22

T. MANLIVM, *qui negotiatur Theſpijs, uehementer diligo. nam & ſemper me coluit, diligẽtiſſimeq. obſeruauit; & a ſtudijs noſtris nõ abhorret. accedit eo, quod Varro Murena magnopere eius cauſſa uult omnia. qui iſta exiſtimauit, etſi ſuis litteris, quibus tibi Manliũ commendabat, ualde confideret, tamen mea commendatione aliquid acceſſionis fore. me quidẽ cũ Manlij familiaritas, tum Varronis ſtudium commouit, ut ad te quam accuratiſſime ſcriberẽ. Gratiſſimum igitur mihi feceris ſi huic commendationi meæ tantum tribueris, quantũ cui tribuiſti plurimum, id eſt ſi T. Manlium quam maxime, quibuſcumque rebus honeſte, ac pro tua dignitate poteris, iuueris, atque ornaueris. ex ipſius præterea gratiſſimis, & humaniſſimis moribus, confirmo tibi, eum te, quẽ ſoles fructum a bonorum uirorum officiis exſpectare, eſſe capturum.* Vale.

L. Coſſinij libertum commendat.

Cicero s. d. Sulpicio. 23

L. COSSINIO, *amico, & tribuli meo, ualde fa-*

milia-

miliariter utor. nam & inter noſmet ipſos uetus uſus intercedit: & Atticus noſter maiorē etiam mihi cum Coſſinio conſuetudinem fecit: itaque tota Coſſinij domus me diligit, in primisq. libertus eius L. Coſſinius Anchialus, homo & patrono, & patroni neceſſarijs, quo in numero ego ſū, probatiſſimus. hūc tibi ita cōmendo, ut ſi meus libertus eſſet, eodēq. apud me loco eſſet, quo & eſt apud patronum ſuum, maiore ſtudio commendare non poſſem. quare pergratum mihi feceris, ſi eum in amicitiam tuam receperis, atque eū, quod ſine moleſtia tua fiat, ſi qua in re opus ei fuerit, iuueris. id & mihi uehementer gratū erit, & tibi poſtea iucundum. hominem enim ſumma probitate, humanitate, obſeruantiaq. cognoſces. Vale.

Primum agit gratias Sulpicio quod ſe totum Lyſoni remiſiſſet: deinde rogat, ut eundem omnibus officiis omniq. liberalitate complectatur.

Cicero s. d. Sulpicio. 24

rum eum cō- tu. ēdauit ep. 19

CVM antea capiebam ex* officio meo uoluptatem; quòd memineram, quam tibi diligenter Lyſonem, hoſpitem, & familiarem meum commendaſſem: tum uerò, poſtea quā ex litteris eius cognoui, tibi eum falſò ſuſpectum fuiſſe, uehementiſſime lætatus ſum, me tam diligentem in eo commendando fuiſſe. ita enim ſcripſit ad me, ſibi meam commendationem maximo adiumento fuiſſe; quod ad te delatum diceret, ſeſe contra dignitatem tuam Romę de te loqui ſolitū eſſe. de quo etſi pro tua facilitate, & humanitate purgatum ſe tibi ſcribit eſſe: tamen primum, ut debeo, tibi maximas gratias ago, cùm tantum litteræ meæ potuerunt, ut, iis lectis, omnem offenſionem ſuſpicionis, quam habueras de Lyſone, deponeres: deinde, credas mihi affirmanti, uelim, me hoc non pro Lyſone magis, quam pro omnibus, ſcribere: hominem eſſe neminem,

qui

qui umquam mentionem tui ſine tua ſumma laude fecerit. Lyſo uero cum mecum prope quotidie eſſet, unaq. uiueret; non ſolum quia me libenter audire arbitrabatur, ſed quia libentius ipſe loquebatur, omnia mihi tua & facta, & dicta laudabat. quapropter, etſi a te ita tractatur, ut iam non deſideret commendationem meam; uniusq. ſe litteris meis omnia conſecutum putet: tamen a te peto maiorem in modum, ut eum etiam atque etiam tuis* officijs, liberalitate complectare. ſcriberem ad te, qualis uir eſſet, ut ſuperioribus litteris feceram: niſi eum iam per ſe ipſũ tibi ſatis eſſe notum arbitrarer. Vale.

*omiſſa copula, ut ep. 28. & l 3. ep. 8 x. & 12 & l. 5. ep. 17 & l 7. ep. 5. & lib. 8. ep 16. & l. 9. epiſt. 1 & Acad. 1 Sermones Socratis perſcripti uarie, copioſe ſun.. & l. 4 Att ep. 3. & l. 9. ep. xi.

Hageſaretum breuiter, ſed accurate commendat.

Cicero s. d. Sulpicio. 25

HAGESARETVS Lariſæus, magnis meis beneficijs ornatus in cõſulatu meo, memor, & gratus fuit, meq. poſtea diligentiſſime coluit. eum tibi magnopere commendo; ut & hoſpitem, & familiarem meum, & gratum hominem, & uirum bonum, & principem ciuitatis ſuæ, & tua neceſſitudine digniſſimum. pergratum mihi feceris, ſi dederis operam, ut is intelligat, hanc meã commendationem magnum apud te pondus habuiſſe. Vale.

Commendat Meſcinii Achaica negotia ex fratris hereditate.

Cicero s. d. Sulpicio. 26

L. MESCINIVS ea mecum neceſſitudine coniunctus eſt, quòd mihi quæſtor fuit: ſed hanc cauſã, quã ego, ut a maioribus accepi, ſemper* grauem duxi, fecit uirtute, & humanitate ſua iuſtiorem. itaque eo ſic utor, ut nec familiarius ullo, nec libẽtius. is quamquam confidere uidebatur, & ſua cauſa, quæ honeſte poſſes, libenter eſſe facturum, magnum tamen eſſe ſperauit apud te meas quoque litteras. id cum ipſe ita iudicabat; tũ pro familia-

*ep 20. & 21. l. 5. & 6 l 16. ſupra, ep. 10.

ri cõſuetudine ſæpe ex me audierat, quam ſuauis eſſet inter nos, & quanta coniunctio. Peto igitur a te, tanto ſcilicet ſtudio, quanto intelligis debere me petere pro homine tam mihi neceſſario, & tam familiari, ut eius negotia, quæ ſunt in Achaia, ex eo quod heres eſt M. * Minidio, fratri ſuo, qui Elide negotiatus eſt, explices, & expedias tum iure, & poteſtate, quam habes, tum etiam auctoritate, & conſilio tuo. ſic enim præſcripſimus ijs, quibus ea negotia mandauimus, ut omnibus in rebus, quæ in aliquam controuerſiam uocarentur. te arbitro, &, * quod commodo tuo fieri poſſet; te diſceptatore uterentur. id ut honoris mei cauſſa ſuſcipias, uehementer te etiam atque etiam rogo. Illud præterea, ſi non alienum tua dignitate putabis eſſe, feceris mihi pergratum; ſi qui difficiliores erunt, ut rem ſine controuerſia confici nolint, ſi eos, quando cum ſenatore res eſt, Romam reieceris. quod quo minore dubitatione facere poſſis, litteras ad te a M. Lepido conſule, non quæ te aliquid iuberent, (neque enim id tuæ dignitatis eſſe arbitrabamur) ſed quodã modo quaſi cõmẽdaticias ſumpſimus. Scriberẽ, quã id beneficiũ bene apud Meſcinium poſiturus eſſes; niſi & te ſcire confiderem, & mihi peterem. ſic enim uelim exiſtimes, non minus me de illius re laborare, quam ipſum de ſua. ſed cum illum ſtudeo quamfacillime ad ſuum peruenire; tum illud laboro, ut non minimum hac mea commendatione ſe conſecutum arbitretur.

* cum eſt cõmendauit ep. 19. de quo 15. ep. quæ ultimam antecedit.

* Quod ſine moleſtia tua fiat, dixit epiſt.

Gratias agit Sulpicio, quod Aemilium Auianum liberaliter honorificeq. tractaſſet: eundemq. denuo commendat. laudat in extremo Seruium filium.

Cicero S. D. Sulpicio. 27

LICET eodem exemplo ſæpius tibi huius generis litteras mittam, cum gratias agam, quòd meas commen-

datio.

dationes tam diligenter obſerues; quod feci in alijs, & faciam, ut uideo, ſæpius; ſed tamen non parcam operæ: & , ut uos ſoletis in formulis, ſic ego in epiſtolis de eadē re alio modo. C.* Auianus igitur Hammonius incredibiles mihi gratias per litteras egit & ſuo, & Aemilii Auiani, patroni ſui, nomine; nec liberalius, nec honorificentius potuiſſe tractari nec ſe præſentem, nec rē familiarem abſentis patroni ſui. id mihi cum iucundū eſt eorū cauſſa; quos ego tibi, ſumma neceſſitudine, & ſumma coniūctione adductus, commendauerā; quod M. Aemilius unus eſt ex meis familiariſſimis, atque intimis maxime neceſſarius, homo & magnis meis beneficijs deuinctus, & prope omnium, qui mihi aliquid debere uidentur, gratiſſimus: tum multo iucundius, te eſſe in me tali uolūtate, ut plus proſis amicis meis, quam ego præſens fortaſſe prodeßem, credo, quod magis ego dubitarem, quid illorū cauſſa facerem, quā tu, quid mea. ſed hoc non dubito quin exiſtimes mihi eſſe gratum. illud te rogo, ut illos quoque gratos homines eſſe putes; quod ita eſſe tibi promitto, atque confirmo. quare uelim, quidquid habent negotij, des operam, * quod commodo tuo fiat, ut te obtinente Achaiam conficiant. ego cum tuo Seruio iucundiſſime, coniunctiſſimeq. uiuo, magnamq. cū ex ingenio eius, ſingulariq. *ſtudio, tum ex* uirtute, & probitate uoluptatem capio. Vale.

de quo ep. 31,

epiſt.26.

etiam ep.4. li. 4. & 5.l. 6. diſiungit uirtutē a doctrina.

Agit gratias de Meſcinio humaniſſime tractato: rogatq. ut ſua in eum beneficia, quibus poſſit augeat, commendat etiam Lacedemonios

Cicero s. D. Sulpicio. 28

ETSI libēter petere a te ſoleo, ſi quid opus eſt meorum cupiam: tamen multo libentius gratias tibi ago, cū feciſti aliquid commendatione mea: quod ſemper ſa-

*eis. incredibile eſt enim, quas mihi gratias omnes agãt, etiam mediocriter a me tibi commendati. quæ mihi omnia grata, ſed de L. Meſcinio gratiſsimum. ſic enim eſt mecum locutus, te, ut meas litteras legeris, ſtatim procuratoribus ſuis pollicitum eſſe omnia, multo uero plura, & maiora feciſſe. Id igitur (puto enim etiam atque etiam mihi dicendum eſſe) uelim exiſtimes, mihi te feciſſe gratiſſimum. quod quidẽ hoc uehementius lætor, quod ex ipſo Meſcinio te uideo magnã capturum uoluptatẽ. eſt enim in eo cũ uirtus, et probitas, & ſummum officiũ ſummaq. obſeruantia; tũ ſtudia illa noſtra, quibus antea *delectabamur, nunc etiam uiuimus. Quod reliquũ eſt, uelim augeas tua in eum beneficia omnibus rebus, quæ te erunt dignæ: ſed duo, quæ te nominatim rogo: primũ ut, ſi quid ſatisdandum erit, amplius eo nomine non peti, cures, ut ſatisdetur fide mea: deinde, cũ fere conſiſtat hereditas in ijs rebus, quas auertit Oppia, quæ uxor Minidij fuit, adiuues, ineasq. rationem, quemadmodũ ea mulier Romam perducatur. quod ſi putarit illa fore; ut opinio noſtra eſt, negotiũ conficiemus. hoc ut aſſequamur, te uehemẽter etiam atque etiam rogo. * Illud, quod ſupra ſcripſi, id tibi confirmo, in meq. recipio te ea, quæ feciſti Meſcinij cauſſa, quæq. feceris, ita bene collocaturum, ut ipſe iudices, homini te gratiſſimo, * iucundiſsimo benigne feciſſe. uolo enim ad id, quod mea cauſſa feciſti, hoc etiã accedere. * Nec Lacedæmonios dubitare arbitror, quin ipſi ſua, maiorumq. ſuorum auctoritate ſatis commendati ſint fidei, & iuſtitiæ tuæ: & ego, qui te optime nouiſſem, non dubitaui, quin tibi notiſſima & iura, & merita populorum eſſent. itaque, cum a me peteret Philippus Lacedæmonius, ut tibi ciuitatem commendarem; etſi me mi-*

ep.1.l.9. A quibus antea delectationem modo petebamus, nunc uero etiam ſalutem.

Sic locutus ep. 26.l.7.Tuſc. 1 & l.2. de nat. de. & Plau. in Pſeu.178.

omiſſa copula, ut ep. 24.

fortaſſe initiũ epiſtolæ fuit.

mineram me ei ciuitati omnia debere;tamen reſpondi, commendatione Lacedæmonios apud te non egere. itaque ſic uelim exiſtimes,me omnes Achaiæ ciuitates arbitrari,*pro horum temporum perturbatione felices, quod tu ijs præſis;eundemq. me ita iudicare,te, quod unus optime noſſes non noſtra ſolum, ſed etiã Græciæ monumẽta omnia,tua ſpõte amicũ Lacedemonijs & eſſe & fore. Quare tantũ a te peto,ut,cum ea facies Lacedæmoniorum cauſſa,quæ tua fides, amplitudo iuſtitia poſtulat;his, ſi tibi uidebitur, ſignifices,te non moleſte ferre, quod intelligas, ea, quæ facias, mihi quoque grata eſſe. pertinet enim ad officium meum,eos exiſtimare curæ mihi ſuas res eſſe. hoc te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

* ep.2.l 6.dixit, Pro malis tẽporum, & ut in malis, ep.2.l. 12.& ep.16.l. xii Att.

Diligentiſſima commendatio Capitonis pro hereditate Antiſtii.

M. Cicero s. d. L. Planco. 29

NON dubito,quin ſcias,in ijs neceſſarijs, qui tibi a patre relicti ſunt,me tibi eſſe uel coniunctiſſimum,nõ ijs modo cauſſis,quæ ſpeciem habẽt magnæ coniunctionis, ſed ijs etiam,quæ familiaritate, & conſuetudine tenentur:quã ſcis mihi iucundiſſimam cum patre tuo,& ſummam fuiſſe. ab his initijs noſter in te amor profectus, auxit paternam neceſſitudinẽ,& eo magis,quod intellexi,ut primum per ætatẽ iudicium facere potueris quãti quiſque tibi faciendus eſſet,me a te in primis cœptum eſſe obſeruari,coli diligi. accedebat non mediocre uinculum cũ ſtudiorum,quod ipſum eſt per ſe graue,tum eorũ ſtudiorum,earumq. artium,quæ per ſe ipſæ eos, qui uoluntate eadẽ ſunt,etiam familiaritate deuinciunt. Exſpectare te arbitror,hæc tã lõge repetita principia quo

principia lõgo ducuntur uel in magnis, per optatisq. rebus, uel ubi, quod cupimus non ualde ſperamus.

ſpectent. id primum ergo habeto,non ſine magna iuſta q. cauſſa hanc a me commemorationẽ eſſe factam. C. Ateio Capitone utor familiariſſime. notæ tibi ſunt uarietates meorum temporum, in omni genere & *honorũ, & *laborum meorum & animus, & opera, & auctoritas, & gratia,etiã res familiaris C. Capitonis præſto fuit, & paruit & temporibus, & fortunæ meæ. huius propinquus fuit T. Antiſtius, qui cum *ſorte quæſtor Macedoniam obtineret;neque ei ſucceſſum eſſet: Põpeius in eam prouinciam cum exercitu uenit. facere Antiſtius nihil potuit. nã ſi potuiſſet;nihil ei fuiſſet antiquius,quã ad Capitonem,quem ut parentem diligebat,reuerti;præſertim cum ſciret,quanti is Cæſarem faceret,ſemperq. feciſſet: ſed oppreſſus,tantum attigit negotij,quantum recuſare non potuit. cum ſignaretur argẽtum Apolloniæ, non poſſum dicere eũ præfuiſſe,neque poſſum negare eũ affuiſſe,ſed non plus duobus,aut tribus menſibus. deinde abfuit a caſtris:fugit omne negotium. hoc mihi,ut teſti, uelim credas.meã enim ille mæſtitia in illo bello uidebat: mecum omnia communicabat. itaque abdidit ſe in intimam Macedoniam,quo potuit longiſſime a caſtris;non modo ut nõ præeſſet ulli negotio,ſed etiam,ut ne intereſſet quidem. is poſt prœlium ſe ad hominem neceſſarium A. Plancium in Bithyniam contulit. ibi eum Cæſar cũ uidiſſet,nihil aſpere,nihil acerbe dixit;Romã iuſſit uenire. ille in morbum continuo incidit;ex quo nõ conualuit. æger Corcyram uenit:ibi eſt mortuus. teſtamento,quod Romæ Paullo, & Marcello coſ. fecerat,heres ex parte dimidia,et tertia eſt Capito. in ſextante ſunt ij,quorum pars ſine ulla cuiuſquam querella publicã poteſt eſſe. ea eſt ad H-S XXX. ſed de hoc Cæſar *uiderit. Te,mi Plã

ce,

Margin notes: epiſt.4. — *quæſtores quo que prouincias ſortiebantur.* — ep.ult. l. 3.

te, pro paterna neceſſitudine, pro noſtro amore, pro ſtudijs, & omni curſu noſtro totius uitæ ſimillumo; rogo, & a te ita peto, ut maiore cura, maiore ſtudio nõ poſſim; ut hanc rem ſuſcipias, meam putes; enitare, contendas, efficias, ut mea commẽdatione, tuo ſtudio, Cæſaris beneficio hereditatem propinqui ſui C. Capito obtineat. omnia, quæ potui in hac ſumma gratia tua, ac potentia a te impetrare, ſi petiuiſſem, ultrò te ad me detuliſſe putabo, ſi hanc rem impetrauero. Illud fore tibi adiumento ſpero; cuius ipſe Cæſar optimus eſſe iudex poteſt: ſemper Cæſarem Capito & dilexit, & coluit. ſed ipſe huius rei teſtis eſt. noui hominis memoriam. itaque te nihil doceo: tantum tibi ſumito pro Capitone apud Cæſarem, quantum ipſum meminiſſe ſenties. ego, quod in me ipſo experiri potui, ad te deferam: in eo quãtum ſit ponderis, tu uidebis. quam partem in rep. cauſſamq. defenderim; per quos homines, ordinesq. ſteterim; quibusq. *munitus fuerim; non ignoras. hoc mihi uelim credas: ſi quid fecerim hoc ipſo in bello minus ex Cæſaris uoluntate; quod intellexerim ſcire ipſum Cæſarem me inuitiſſimum feciſſe: id feci aliorum conſilio, hortatu, auctoritate: quod fuerim moderatior, temperatiorque, quam in ea parte quiſquam: id me feciſſe maxime auctoritate Capitonis. cuius ſimiles ſi reliquos neceſſarios habuiſſem; reip. fortaſſe non nihil, mihi certe plurimum *profuiſſem. Hanc rẽ mi Plãce ſi effeceris; meam de tua erga me beneuolentia ſpem confirmaueris; ipſumq. Capitonem, gratiſſimum, officioſiſſimum, optimum uirum, ad tuam neceſſitudinẽ tuo ſummo beneficio adiunxeris. Vale.

ad quem ſextans pertinet. nam uidetur Antiſtius heredes inſtituiſſe ex ſextante Pōpeianos nōnullos, quorũ bona, iure belli, ad Cæſarē pertinebant.

ſuſpicor de mãdo: & legendũ fortaſſe, Inimicus.

non nauigaſſe ad Pompeium. quod feci diſſuadente Capitone.

L. Manlium in hereditate fraterna, & omnibus in rebus commendat.

Cicero S. D. Acilio procos. 30

L. MANLIVS eſt Soſis: is fuit Catinēſis: ſed eſt una cum reliquis Neapolitanis* ciuis Romanus, decurioq. Neapoli. erat enim adſcriptus in id municipium ante ciuitatem ſocijs, & Latinis datam. eius frater Catinæ nuper mortuus eſt. nullam omnino arbitramur de ea hereditate cōtrouerſiam eum habiturum: & eſt hodie in bonis: ſed; quando habet præterea negotia uetera in Sicilia ſua; & hanc hereditatem fraternam, & omnia eius tibi commendo, in primisq. ipſum, uirum optimū, mihiq. familiariſſimum, iis ſtudiis litterarū, doctrinæq. præditum, quibus ego maxime delector. peto igitur abs te, ut eum, ſiue aderit, ſiue non uenerit in Siciliam, in meis intimis, maximeq. neceſſariis ſcias eſſe; itaq. tractes, ut intelligat meam commendationem ſibi magno adiumento fuiſſe. Vale.

*Lege Iulia; quæ belli Italici tempore, ciuitatē Italis cunctis arma deponē-tibus largita eſt.

Flauium, Piſonis, generi ſui, cum uiueret, perneceſſarium, commendat.

Cicero S. D. Acilio procos. 31

C. FLAVIO, honeſto, & ornato equite Romano utor ualde familiariter. fuit enim* generi mei C. Piſonis perneceſſarius; meq. diligentiſſime obſeruat & ipſe, & L. Flauius, frater eius. quapropter uelim, honoris mei cauſſa, quibus rebus honeſte, & pro tua * dignitate poteris quam honorificentiſſime, ; & quam liberaliſſime C. Flauium tractes. id mihi ſic erit gratum, ut gratius eſſe nihil poſſit. ſed præterea tibi affirmo, neque id ambitione adductus facio, ſed tum familiaritate, & neceſſitudine, tum etiam ueritate; te ex C. Flauii officio, & obſeruantia, & præterea ſplendore, atque inter ſuos gratia magnam uoluptatem eſſe capturum. Vale.

*tres generos habuit, Piſonem Craſſipedem, Dolabellam. ep. 32, & 37.

Com-

Commendat duos hoſpites ſuos Aleſinos.

Cicero s. D. Acilio procos. 32

IN *Aleſina ciuitate, tam lauta, quam nobili coniunctiſſimos habeo & hoſpitio, & familiaritate* M. & C. *Clodios, Archagathum, & Philonem. ſed uereor, ne, quia complures tibi præcipue cõmendo, exæquare uidear ambitione quadam commendationes meas. quamquam a te quidem cumulate ſatisfit & mihi, & meis omnibus. ſed uelim ſic exiſtimes, hanc familiam, & hos mihi maxime eſſe coniunctos uetuſtate, officiis, beneuolentia. quamobrem peto a te maiorem in modũ, ut his omnibus in rebus quantum tua dignitas; fidesq.* * *patietur, commodes. id ſi feceris, erit mihi uehementiſſime gratum.* Vale.

ep.31. dixit. Quibus rebus honeſte, & pro tua dignitate poteris.

Libertos, & negotia Naſonis commendat.

Cicero s. D. Acilio procos. 33

CN. Otacilio *Naſone utor familiariſſime, ita prorſus, ut illius ordinis nullo familiarius. nam & humanitate eius, & probitate in cõſuetudine quotidiana magnopere delector. nihil iam opus eſt exſpectare te, quibus eum uerbis tibi commendem, quo ſic utar, ut ſcripſi. habet is in prouincia tua negotia; quæ procurãt liberti Hilarius, Antigonus, Demoſtratus: quos tibi, negotiaq. omnia Naſonis non ſecus cõmendo, ac ſi mea eſſent. gratiſſimum mihi feceris, ſi intellexero hanc cõmendationem magnum apud te pondus habuiſſe.* Vale.

Commendat Lyſonem, hoſpitem ſuum.

Cicero s. D. Acilio procos. 24

AVITVM *mihi hoſpitiũ eſt cũ Lyſone, Lyſonis filio, Lilybaetano; ualdeq. ab eo obſeruor; cognouiq. dignum & patre, & auo: eſt enim nobiliſſima familia. quapropter commendo tibi maiorem in modum rem, do-*

mumq. eius; magnoq. opere abs te peto, cures, ut is intelligat, meam commendationem maximo ſibi apud te & adiumento, & ornamento fuiſſe. Vale.

Commendat hoſpitem & familiarem ſuum Philoxenum.

Cicero S. D. Acilio procos. 35

C. AVIANVS *Philoxenus antiquus eſt hoſpes meus, & præter hoſpitium, ualde etiam familiaris: quē Cæſar, * meo beneficio, in Nouo comenſes retulit. nomen autem Auiani cōſecutus eſt, quod homine nullo plus eſt uſus, quam Flacco Auiano, meo, quemadmodum te ſcire arbitror, familiariſſimo. quæ ego omnia collegi, ut intelligeres, non uulgarem eſſe commendationem hanc meam: peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod ſine moleſtia tua facere poſſis, ei cōmodes, habeasq. in numero tuorum; perficiasque, ut inteligat has litteras meas magno ſibi uſui fuiſſe. erit id mihi maiorem in modum gratum. Vale.*

me rogante.

Commendat Demetrium Megam in iure ciuitatis, omnibusq. in rebus

Cicero S. D. Acilio procos. 36

CVM *Demetrio Mega mihi uetuſtum hoſpitium eſt familiaritas autem tanta, quanta cū Siculo nullo. ei * Dolabella, rogatu meo, ciuitatem a Cæſare impetrauit: qua in re ego interfui: itaque nunc P. Cornelius uocatur. cū que, propter quoſdam ſordidos homines, qui Cæſaris beneficia uendebant, tabulam, in qua nomina ciuitate donatorum inciſa eſſent, reuelli iuſſiſſet; eidem Dolabellæ, me audiente, Cæſar dixit, nihil eſſe, quod de Mega uereretur; beneficium ſuum in eo manere. Hoc te ſcire uolui, ut eum in ciuium Romanorum numero haberes. ceterisq. in rebus tibi eum ita cōmendo, ut maiore ſtudio neminē*

P. Cornelius Dolabella. ciues R. qui efficiebantur, nouum nomen aſſumebant, ut L. Cornelius Balbus Gaditanus, pro quo extat oratio.

com-

commendarim. gratiſſimum mihi feceris, ſi eum ita tractaris, ut intelligat meam commendationem magno ſibi ornamento fuiſſe. Vale.

Commendat Hippiam in liberatione bonorum, & omnibus in rebus.

Cicero s. d. Acilio procos. 37

HIPPIAM, Philoxeni filium, Calactinum, hoſpitē et neceſſarium meum, tibi cōmendo maiorem in modum. eius bona, quemadmodum ad me delata res eſt, publice poſſidentur alieno nomine, contra leges Calactinorum. id ſi ita eſt, etiā ſine mea cōmendatione ab æquitate tua res ipſa impetrare debet, ut ei ſubuenias. quoquo modo autem ſe res habet; peto a te, ut honoris mei cauſſa eum expedias; tantumq. ei commodes & in hac re, & in ceteris; quantum tua fides, dignitasq. *patietur. id mihi uehementer gratum erit. Vale.

ep 11. & 11.

Bruttii negotia, procuratoresq. commendat.

Cicero s. d. Acilio procos. 38

L. BRVTTIVS, eques Romanus, adoleſcens omnibus rebus ornatus, in meis familiariſſimis eſt, meq. obſeruat diligentiſſime: cuius cum patre magna mihi fuit amicitia iā inde a quæſtura mea Sicilienſi. omnino nūc ipſe Bruttius Romæ mecum eſt: ſed tamen domum eius, & rem familiarem, et procuratores tibi ſic commendo, ut maiore ſtudio commendare non poſſim. gratiſſimum mihi feceris; ſi curaris, ut intelligat, idquod ei recepi, hanc meam commendationem ſibi magno adiumento fuiſſe.

Commendat Titurnium Rufum.

Cicero s. d Acilio procos. 39

CVM familia Titurnia neceſſitudo mihi intercedit uetus: ex qua reliquus eſt M. Titurnius Rufus; qui mihi

omni-

omni diligentia, atque officio eſt tuendus. eſt igitur in tua poteſtate, ut ille in me ſatis ſibi præſidij putet eſſe. quapropter eum tibi cõmendo maiorem in modũ: & abs te peto, efficias, ut is commendationẽ hanc intelligat ſibi magno adiumento fuiſſe. erit id mihi uehementer gratum.

L. & C. Aurelios fratres commendat.

Cicero s. d. Q. Anchario, Q. F. procos. 40

hic Macedoniam Proprætor adminiſtrauit. in Piſ. pro Sext. Oreſtas, in Bruto duce Oreſtas nomine, ſi locutus eſt ep. ult. l. xi. ad Att. quo loco uide noſtrum commẽtariũ.

L. ET C. * Aurelios L. F. quibus & ipſis, & patre eorum uiro optimo, familiariſſime utor, commẽdo tibi maiorem in modum adoleſcentes omnibus optimis artibus ornatos, meos perneceſſarios, tua amicitia digniſſimos. ſi ulla mea apud te cõmendatio ualuit, * quod ſcio multas plurimum ualuiſſe, hæc ut ualeat, rogo. quod ſi eos honorifice, liberaliterq. tractaris; & tibi gratiſſimos, optimosq. adoleſcentes adiũxeris; & mihi gratiſſimum feceris. Vale.

Gratias agit & ſuo & Pompeii nomine de Lucceio benigniſſime tractato. eundemq. denuo commendat.

Cicero s d. L. Culleolo. 41

QVAE feciſti L. Lucceij cauſſa, ſcire te plane uolo, te homini gratiſſimo commodaſſe. & cum ipſi, quæ feciſti, pergrata ſunt: tum Põpeius, quotieſcumque me uidet, (* uidet autẽ ſæpiſſime) gratias tibi agit ſingulares: addo ẽt illud, quod tibi iucũdiſſimũ eſſe certo ſcio, me ipſum ex tua erga Lucceiũ benignitate ſ maxima uoluptate affici. quod ſupereſt, quamquam mihi non eſt dubium, quin cum antea noſtra cauſſa, nunc iam etiam tuæ * conſtãtiæ gratia manſurus ſis in eadem iſta liberalitate: tamen abs te uehementer etiam atque etiam peto, ut ea,

ep. xi. & 18. l. 3. & 2. l. 3. & 5 l. 6 & 6. l. 2. & 13. h. l.

ep. 5. & 2. l. 5.

quæ initio oſtendiſti, deindeq. feciſti, etiam ad exitum adgeri, & cumulari per te uelis. id & Lucceio, & Pompeio ualde gratũ fore, teq. apud eos præclare poſiturũ, cõfirmo, & ſpõdeo. De rep. deq. his negotijs, cogitationibuſq. noſtris perſcripſeram ad te diligenter paucis antè diebus; eaſq. litteras dederam pueris tuis. Vale.

Lucceium commendat, iam ante commendatum.

Cicero s. d. L. Culleolo procos. 42

L. LVCCEIVS meus, homo omniũ gratiſſimus, mirificas tibi apud me gratias egit, cum diceret, omnia te cumulatiſſime, & liberaliſſime procuratoribus ſuis pollicitum eſſe, cum oratio tua tam ei grata fuerit, quam gratam rem ipſam exiſtimas fore, cum, ut ſpero, quæ pollicitus es, feceris? Omnino oſtenderunt Bulliones, ſeſe Lucceio Pompeij arbitratu ſatisfacturos; ſed uehementer opus eſt nobis, & uoluntatem, & auctoritatem, & imperiũ tuũ accedere. quod ut facias, te etiã atque etiã rogo. illudq. mihi gratiſſimũ eſt, quod ita ſciũt Lucceij procuratores, & ita Lucceius ipſe ex litteris tuis, quas ad eũ miſiſti, intellexit; hominis nullius apud te auctoritatẽ, aut gratiam ualere plus, quam meam. id ut re experiatur, iterum, & ſæpius te rogo. Vale.

Oppium commẽdat Gallio in prouinciam proficiſcẽti.

Cicero s. d. Q. Gallio. 43

ETSI plurimis rebus ſpero fore, ut perſpiciã, quod tamen iam pridem perſpicio, me a te amari: tamen nũc ea cauſſa tibi datur, in qua facile declarare poſſis tuã erga me beneuolentiam. L. Oppius M. F. Philomeli negotiatur, homo mihi familiaris. eũ tibi unice cõmẽdo, eoq. magis, quod cũ ipſum diligo, tum quod negotia procurat L.* Egnatij Rufi; quo ego uno equite Romano fami- ep. 45. & 73. h. l.

lia-

liariſſime utor, & qui cum conſuetudine quotidiana,tum officijs plurimis, maximisq. mihi coniunctus eſt. Oppium igitur præſentē ut diligas;Egnatij abſentis rē ut tuā re; æque a te peto, ac ſi mea negotia eſſent. uelim, memoriæ tuæ cauſſa, des litterarū aliquid, quæ tibi in prouincia reddātur;ſed ita conſcribas, ut tum;cū eas leges,facile recordari poſſis huius meæ cōmēdationis diligentiā. hoc te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

Eundem Oppium rurſus eidem commendat.

Cicero s. D. Gallio. 44

ETSI ex tuis, & L. Oppij, familiariſſimi mei, litteris cognoui, te memorem commendationis meæ fuiſſe; idq. pro tua ſumma erga me beneuolentia, pr oq. noſtra neceſſitudine, minime ſum admiratus: tamen etiam atque etiam tibi L. Oppium præſentem,& L. Egnatij, mei familiariſſimi,abſentis negotia commendo. tāta mihi cū eo neceſſitudo eſt familiaritasque,ut,ſi mea res eſſet,nō magis laborarē.quapropter mihi gratiſſimū feceris, ſi curaris, ut is intelligat me a te tantū amari, quantum ipſe exiſtimo. hoc mihi gratius facer nihil potes.idq. ut facias, uehementer te rogo. Val.

Egnatii & ſeruum Anchialum, & negotia Appuleio cō-mendat

Cicero s. D. Appuleio proquæs. 45

epiſt.43. & 73. h.l.

L. EGNATIO uno equite Romano uel familiariſſime utor. eius Anchialum ſeruum, negotiaque, quæ habet in Aſia, tibi commendo nō minore ſtudio, quam ſi rem meam commendarem. ſic enim exiſtimes uelim, mihi cum eo non modo quotidianam conſuetudinem ſummā intercedere,ſed etiā officia magna,& mutua noſtra inter nos eſſe. quamobrem etiam atque etiam a te peto, ut

cu-

cures, ut is intelligat, me ad te ſatis diligenter ſcripſiſſe. nam de tua erga me uoluntate non dubitabat. id ut facias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

Noſtium coheredem ſuum commendat.

Cicero S. D. Appuleio proquæs. 46

L. Noſtius Zoilus eſt coheres meus, heres autem patroni ſui. ea re utrumque ſcripſi, ut & mihi cum illo cauſſam amicitiæ ſcires eſſe; & hominem probum exiſtimares, qui patroni iudicio ornatus eſſet. eum tibi igitur ſic commendo, ut unum ex noſtra domo. ualde mihi gratũ erit, ſi curaris, ut intelligat hanc commendationem ſibi apud te magno adiumento fuiſſe. Vale.

Egnatium, communem amicum commendat.

Cicero S. D. Silio. 47

QVID ego tibi commendem eum, quem tu ipſe diligis? ſed tamen, ut ſcires eum non a me diligi ſolum, uerum etiam amari, ob eam rem tibi hæc ſcribo. Omnium tuorum officiorum, quæ & multa, & magna ſunt, mihi gratiſſimum fuerit, ſi ita tractaris Egnatium, ut ſentiat & ſe a me, et me a te amari. hoc te uehementer etiã atque etiam rogo. Illa noſtra ſcilicet ceciderũt. utamur igitur uulgari conſolatione: quid, ſi hoc melius? ſed hæc coram. Tu fac, quod facis, ut me ames, teq. amari a me ſcias. Vale. uide ep. 14 1 9.

Omnes Cyprios, maximeq. Paphios commendat.

Cic. S. D. C. Sextilio Rufo quæs. 48

OMNES tibi commendo Cyprios, ſed magis Paphios: quibus tu quecumque cõmodaris, erunt mihi gratiſſima. eoq. facio libentius, ut eos tibi commendem, quod

& tuæ laudi, cuius ego fautor ſum, conducere arbitror, cum * primus in eam inſulam quæſtor ueneris, ea te inſtituere, quæ ſequantur alij. quæ, ut ſpero, facilius conſequere ſi, & P. Lentuli, neceſſarij tui, legem, & ea, quæ a me conſtituta ſunt, ſequi uolueris. quam rem tibi confido magnæ laudi fore. Vale.

* quam antea regnum fuerat, non prouincia populi R. de lege Clodia, qua Cyprus inſula publicata eſt, ſæpe Cicero in orationibus mentionem facit, præterea omnes hiſtorici.

Commendat Q. Pompeium.

Cicero s. d. Curio procos. 49

Q. POMPEIVS Sex. F. multis, & ueteribus cauſſis neceſſitudinis mihi coniunctus eſt. is cũ antea meis cõmendationibus & rem, & gratiam, & auctoritatem ſuam tueri conſueuerit, nunc profecto, te prouinciam obtinente, meis litteris aſſequi debet, ut nemini ſe intelligat commendatiorem umquam fuiſſe. quamobrem a te maiorem in modum peto, ut, cum omnes meos æque ac tuos obſeruare pro noſtra neceſſitudine debeas, hunc in primis ita in tuam fidem recipias, ut ipſe intelligat, nullam rem ſibi maiori uſui aut ornamento, quam meam commendationem, eſſe potuiſſe. Vale.

Petit, ut Manium Curium ab omni incommodo, detrimento, moleſtia integrum conſeruet. uide ep. 17.

Cicero s. d. Aucto procos. 50

SVMPSI hoc mihi pro tua in me obſeruãtia, quã penitus perſpexi, quamdiu Brundiſij fuimus, ut ad te familiariter, & quaſi pro meo iure ſcriberẽ, ſi qua res eſſet de qua ualde laborarẽ. Man. * Curius, qui Patris negotiatur, ita mihi familiaris eſt, ut nihil poſſit eſſe cõiunctius. multa illius in me officia, multa in illum mea; quodq. maximũ eſt, ſummus inter nos amor, & mutuus. quæ cũ ita ſint; ſi ullam in amicitia mea ſpem habes; ſi ea, quæ in me

* ep. 19. li. 7. & 27. h.l.

me officia, & ſtudia Brundiſii contuliſti, uis mihi etiam gratiora efficere; quamquam ſunt gratiſſima; ſi me a tuis omnibus amari uides; hoc mihi da, atque largire, ut Man. Curiam ſartum & tectum, ut aiunt, ab omniq. incommodo, detrimento, moleſtia ſincerum, integrumq. conſerues. & ipſe ſpondeo, & omnes hoc tibi tui pro me recipiũt, ex mea amicitia, & ex tuo in me officio maximum te fructum, ſummamq. uoluptatem eſſe capturum. Vale.

P. Meſſienum commendat.

Cicero S. D. P. Cæſio: 51

P. MESSIENVM, equitem Romanũ, omnibus rebus ornatum, meumq. perſamiliarem, tibi commendo ea commendatione, quæ poteſt eſſe diligentiſſima. peto a te & pro noſtra, & pro paterna amicitia, ut eum in tuam fidem recipias, eiusq. rem, famamq. tueare, uirum bonum, tuaq. amicitia dignum tibi adiunxeris; mihiq. gratiſſimum feceris.

Hoſpitem ſuum Ariſtotelem commendat.

Cicero S. D.* Regi, 52

A. LICINIVS Ariſtoteles, Melitenſis, antiquiſſimus eſt hoſpes meus, & præterea coniunctus magno uſu familiaritatis. hæc cum ita ſint; non dubito, quin tibi ſatis commendatus ſit: etenim ex multis cognoſco, meam commendationem plurimum apud te ualere. hunc ego a Cæſare liberaui. frequens enim fuerat* nobiſcum: atque etiam diutius in cauſſa eſt, quam nos, commoratus; quo melius te de eo exiſtimaturum arbitror. fac igitur, mi rex, ut intelligat, has ſibi litteras plurimum profuiſſe. Vale.

Rex Marciæ gẽtis cognomen.

in partibus Pompeianis.

Genutilium Gurum commendat.

Cice-

Q. Thermus Aſiæ præerat: cuius caput eſt eſt Epheſus, ep.18, l 2. & Att. ep.13. l 5. & hic in ſequentibus epiſt.

Cic. s. D. Q. Theomo proprӕt. 53

L. GENVCILIO Curuo iampridē familiariſſime utor, optimo uiro, & homine gratiſſimo. eum tibi penitus commēdo, atque trado: primum ut omnibus in rebus ei te commodes, quoad fides tua: dignitasq. patietur: patietur autem in omnibus: nihil enim abs te unquam, quod ſit alienū tuis, aut etiā ſuis moribus, poſtulabit. præcipue autem tibi commēdo negotia eius, quæ ſunt in Helleſponto: primum, ut obtineat id iuris in agris, quod ei Pariana ciuitas decreuit, & dedit, & quod ſemper obtinuit ſine ulla controuerſia. deinde, ſi quid habebit cū aliquo Helleſpontio cōtrouerſiæ, ut in illā διοίκησιν reijcias. Sed nō mihi uideor, cum tibi totum hominem diligentiſſime commendarim, ſingulas ad te eius cauſſas perſcribere debere. Summa illa ſit quidquid officij, beneficij, honoris in Genucilium contuleris, id te exiſtimabo in me ipſum atque in rem meam contuliſſe. Vale.

Primum agit gratias Thermo, quod Marcilium liberaliſſime tractauerit: deinde petit, operam det, ne ſocrus Marcilij rea fiat.

Cicero s. D. Thermo proprӕt. 54

CVM mihi multa grata ſunt, quæ tu, adductus mea commendatione, feciſti; tum in primis, quod M. Marcilium, amici atque interpretis mei filium: liberaliſſime tractauiſti. uenit enim Laodiceam, & tibi apud me, mihiq. propter te gratias maximas agit. Quare, quod reliquū eſt, a te peto, quando apud gratos homines beneficium ponis, ut eo libentius his commodes; operamq. des, quoad fides tua patietur, ut ſocrus adoleſcentis rea ne fiat. ego cum antea ſtudioſe commendabam Marcilium, tum multo nunc ſtudioſius, quod in longa * apparitione ſingularem, & prope incredibilem patris Marcilij fidem, abſtinentiam,

nentiam, modeſtiamq. cognoui. Vale.

Commendat Anneium, legatum ſuum, in controuerſia Sardiana.

Cicero s. d. Thermo proprӕt. 55

E T S I *mihi uideor intellexiſſe, cũ tecũ Epheſide re M. Anneij, legati mei, locutus ſum, te ipſius cauſſa uehementer omnia uelle, tamen & M. Anneium tanti facio, ut mihi nihil putem prӕtermittendũ, quod illius interſit; & me à te tãti fieri puto, ut nõ dubitem, quin ad tuam uoluntatem magnus cumulus accedat commendationis meӕ. nã cum iamdiu diligerem M. Anneium; deq. eo ſic exiſtimarem, ut res declarat, quod ultro ei detulerim legationem, cum multis petentibus denegaſſem: tum uero, poſtea quam mecum in* bello, atque in re militari fuit, tã tam in eo uirtutem, prudentiam, fidem, tantamq. erga me beneuolentiam cognoui, ut hominem neminem pluris faciam. Eum cum Sardianis habere controuerſiam ſcis. cauſſam tibi expoſuimus Epheſi: quam tu tamen corã facilius, meliusq. cognoſces. De reliquo mihi mehercule diu dubium fuit, quid ad te potiſsimũ ſcriberem. ius enim quemadmodum dicas, clarũ, & magna cum tua laude notũ eſt: nobis autẽ in hac cauſſa nihil aliud opus eſt, niſi te ius inſtituto tuo dicere. ſed tamen, cum me non fugiat, quãta ſit in prӕtore auctoritas, prӕſertim iſta* integritate, * grauitate, *clementia, qua te eſſe inter omnes cõſtat: peto abs te pro noſtra coniunctiſſima neceſſitudine, plurimisq. officijs paribus, ac mutuis, ut uoluntate, auctoritate, ſtudio tuo perficias, ut M. Anneius intelligat, te & ſibi amicum eſſe, quod non dubitat; ſӕpe enim mecũ locutus eſt; & multo amiciorem his meis litteris eſſe factum. in tuo toto imperio, atque prouincia nihil eſt,*

de quo l. 15. in ep. ad Catonẽ.

in prӕtore oportet eſſe integritatẽ, grauitatem, clementiam.

quod mihi gratius facere poſſis. iam, apud ipſum, gratiſſimum hominem, atque optimum uirum. quam bene poſiturus ſis ſtudium tuum, atque officium, dubitare te nõ exiſtimo. Vale.

Negotia Cluuii Puteolani commendat.

Cicero S D. Thermo proprӕt. 56

uide ep. 7.

CLVVIVS Puteolanus ualde me obſeruat, ualdeq. eſt mihi familiaris. is ita ſibi perſuadet, quod in tua prouincia negotij habet, niſi, te prouinciam obtinente, meis commendationibus confecerit, id ſe in perditis, & deſperatis habiturum. nunc, quando mihi ab amico officioſiſſimo tantum oneris imponitur, ego quoque tibi imponã pro tuis in me ſummis officijs, ita tamen, ut tibi nolim moleſtus eſſe. Mylaſij, & Alabandenſes pecuniam Cluuio debent. dixerat mihi Euthydemus, cum Epheſi eſſe, ſe curaturum ut, ecdici Mylaſij Romam mitterẽtur. id factum non eſt. legatos audio miſſos eſſe, ſed malo ecdicos, ut aliquid confici poſſit. quare peto a te, ut eos: & Alabandenſes iubeas ecdicos Romã mittere. Prӕterea Philotes Alabãdenſis ὑποθήκας Cluuio dedit: hӕ * commiſſӕ ſunt. uelim cures, ut aut de hypothecis decedat, eaſq. procuratoribus Cluuii tradat; aut pecuniam ſoluat. Prӕterea Heracleotӕ, & Bargylatӕ, qui item debent. aut pecuniam ſoluant, aut fructibus ſuis ſatisfaciant. Caunij prӕterea debent; ſed aiunt ſe depoſitã pecuniã habuiſſe. id uelim cognoſcas: &, ſi intellexeris eos neque ex edicto, neque ex decreto depoſitam habuiſſe, des operam, ut uſurӕ Cluuio, inſtituto tuo, cõſeruẽtur. His de rebus eo magis laboro, quod agitur res Cn. Pompeij etiam, noſtri neceſſarii, & quod is magis etiam mihi laborare uidetur, quam ipſe Cluuius: cui ſuis fa-

* hypothecӕ, id eſt bona, creditori aſſignata, ut ei & de re, & de tempore, caueretur, committebantur, ideſt in creditoris iura, poteſtatemq. tran-bant, niſi debitor pecuniam dicto tempore ſoluiſſet. ſed Philotes, quas Cluuio dederat hypothecas iniuſte, nõ iam ſuas retinebat.

ctum eſſe a nobis, ualde uolo, His de rebus te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

Petit a Thermo, ut Anneium, legatum ſuum, remittat eumq; in negotio ſuo commendat.

Cicero s. d. Thermo propraet. 57

QVO magis quotidie ex litteris, nūcusque, bellum magnū eſſe in Syria, cognoſco, eo uehemētius a te pro noſtra neceſſitudine cōtēdo, ut mihi M. Anneiū legatū primo quoque tēpore remittas. nā eius opera, cōſilio, ſcientia rei militaris uel maxime intelligo me, & rēp. adiuuari poſſe. quod niſi tāta res eius ageretur: nec ipſe adduci potuiſſet, ut a me diſcederet; neque ego, ut eū a me dimitterem. ego in Ciliciā proficiſci cogito circiter Kal. Maias. ante eā diē Anneius ad me redeat, oportet. Illud, quod tecū, & corā, & per litteras diligētiſſime egi, id & nūc etiā atque etiā rogo, curæ tibi ſit, ut ſuū negotiū, quod habet cū populo Sardiano, pro cauſſæ ueritate, & pro ſua dignitate cōficiat. intellexi ex tua oratione, cū tecū Epheſi locutus ſū, te ipſius Anneij cauſſa omnia uelle: ſed tamē ſic uelim exiſtimes, te mihi nihil gratius facere poſſe, quā ſi intellexero, per te illū ipſū negotiū ex ſētētia cōfeciſſe. idq. quāprimū ut efficias, te etiā atque etiā rogo. Vale.

Commendat L. Cuſtidium.

Cicero s d. C. Titio L. F. Rufo præt. urb. 58

L. CVSTIDIVS eſt* tribulis, & municeps, & familiaris meus. is cauſſam habet, quam cauſſam ad te deferet. commendo tibi hominem, ſicuti tua fides, & meus pudor poſtulat: tantum, ut faciles ad te aditus habeat, quæ æqua poſtulabit, ut lubente te impetret, ſentiatq. meam ſibi amicitiam, etiam cum longiſſime abſim, prodeſſe in primis apud te. Vale.

* in mea tribu ſuffragiū fert.

Commendat M. Fabium.

Cicero s. D. C. Curtio Peducæano præt. 59

puto eſſe, quē cõmendat Cœlio, lib 2. Pæto, l. Caſsio, l. 15.

M. Fabium unice diligo: ſummaq. mihi cũ eo conſuetudo, & familiaritas eſt peruetus. in eius controuerſijs quid decernas, a te non peto, (ſeruabis, ut tua fides, & dignitas poſtulat, edictum, & institutum tuũ) ſed ut quam facillimos ad te aditus habeat; quæ erunt æqua, lubẽte te impetret: ut meam amicitiam ſibi, etiã cũ procul abſim, prodeſſe ſentiat, præſertim apud te. hoc uehementer etiam atque etiam te rogo, Vale.

Commendat Liuineium libertum.

Cicero s. D. Munatio C. F. 60

Liuineiæ gentis cognomen Regulus fuit; quod argentei nummi teſtantur.

L. Livineius *Trypho eſt omnino L. Reguli, familiariſſimi mei, libertus; cuius calamitas etiam officioſiorem me facit in illum: nam beneuolentior, quam ſemper fui, eſſe non poſſum: ſed ego libertum eius per ſe ipſum diligo. ſumma enim eius erga me officia extiterũt hijs noſtris temporibus, quibus facillime bonã beneuolentiã hominũ, & fidẽ perſpicere potui. cũ tibi ita cõmẽdo ut homines grati, & memores bene meritos de ſe commẽdare debent. pergratũ mihi feceris, ſi ille intellexerit, ſe, quod pro ſalute mea multa pericula adierit, ſæpe hieme ſumma navigarit, pro tua erga me beneuolentia gratum etiam tibi feciſſe.* Vale.

Commendat Pinnium in exactione pecuniæ, quam ei Nicænſes debent.

Cicero s. D. P. Silio proprær. 61

T. Pinnio *familiariſſime me uſum eſſe, ſcire te arbitror. quod quidem ille teſtamento declarauit, qui me tum tutorem, tum etiam ſecundum heredem inſtituerit. eius filio, mire ſtudioſo, & erudito, & modeſto, pecuniã*

Ni-

Nicæenſes grandem debent, ad H S* octogies &, ut au dio, in primis uolunt ei ſoluere. pergratum igitur mihi feceris, quando non modo reliqui tutores, qui ſciunt quāti me facias, ſed etiam puer ipſe ſibi perſuaſit, te omnia mea cauſſa facturum eſſe: ſi dederis operam, quod tua fides dignitasq. patietur, ut quāprimum pecunia Pinnio ſoluatur Nicæenſium nomine. Vale.

ducenta quadraginta millia ſcutatorum.

Primum de Atilio gratias agit, deinde Quinctum fratrem commendat.

Cicero s. D. Silio proprӕt. 62

Et in Atilij negotio te amaui: cum enim ſero ueniſſem, tamen honeſtum equitem Romanum beneficio tuo conſeruaui, & mehercule ſemper ſic in animo habui, te in meo ære eſſe propter* Lamiæ noſtri coniunctionē, & ſingularē neceſſitudinē. itaque primū tibi ago gratias, quod me omni moleſtia liberas: deinde impudētia proſequor: ſed idē *ſarciam. te enim ſemper ſic colam, & tuebor, ut quem diligentiſſime. Quinctum, fratrē meū ſi me diligis, eo numero cura ut habeas, quo me. ita magnum beneficium tuum magno cumulo auxeris. Vale.

323. 528.

ep. 16. l. 11. & ep. 29. l. 12.

id eſt remunerabo.

Commendat M. Lænium ſtudioſe admodum.

Cicero s. D. Silio proprӕt. 63

Non putaui fieri poſſe, ut mihi uerba deeſſent; ſed tamen in M.* Lænio commēdando deſunt. itaque rem tibi exponam paucis uerbis, ſed tamen ut plane perſpicere poſſis uoluntatem meam. Incredibile eſt, quanti faciamus & ego, & frater meus, qui mihi cariſſimus eſt, M. Læniū. id fit cū plurimis eius officijs, tū ſumma probitate, & ſingulari modeſtia. eum ego a me inuitiſſimus dimiſi, tum propter familiaritatem, & conſuetudinis ſuauitatem; tum quod conſilio eius fideli, ac bono libenter utebar. Sed uereor, ne iam mihi ſupereſſe uerba putes,

de quo ep. 4. l. 14 & in or. pro Plancio, & pro Sext.

quæ dixeram defutura. Cõmendo tibi hominem, ſicut intelligis me, de quo ea ſupra ſcripſerim, debere commendare: a teq. uehementer etiam atque etiam peto, ut, quod habet in tua prouincia negotii, expedias; quod tibi uidebitur rectum eſſe, ipſi dicas. hominem facillimum, liberiſſimumq. cognoſces. itaque te rogo, ut eum ſolutũ, liberum, confectis eius negotiis per te, quamprimum ad me remittas. id mihi: fratriq. meo gratiſſimum feceris. Vale.

Agit gratias de Nerone honorificentiſſime tractato, eũq. in omnibus rebus uehementer commendat.

Cicero S. D. Silio propræt. 64

puto eſſe hũc Ti. Claudium Neronẽ, a quo poſtea Liuiã prægnantẽ Auguſtus abduxit Nero autẽ lingua Sabina fortis, ac ſtrenuus. Suet. in Tiberio. Gel. l. 13 c. 22.

NERO *meus mirificas apud me tibi gratias egit, prorſus incredibiles, ut nullũ honorem ſibi haberi potuiſſe diceret, qui a te prætermiſſus eſſet. magnum fructum ex ipſo capies. nihil eſt enim illo adoleſcẽte gratius. ſed mehercule mihi quoque gratiſſimum feciſti. pluris enim ex omni nobilitate neminẽ facio. itaque, ſi ea feceris quæ ille per me tecũ agi uoluit; gratiſſimũ mihi feceris. primũ de Pauſania Alabãdẽſi, ſuſtentes rẽ, dũ* Nero *ueniat. uehementer enim eius cauſſa cupere eũ intellexi: itaque hoc ualde te rogo. deinde* Niſæos, *quos* Nero *in primis habet neceſſarios, diligentiſſimeq. tuetur, ac defendit, habeas tibi commendatiſſimos: ut intelligat illa ciuitas, ſibi in* Neronis *patrocinio ſummum eſſe præſidium. Strabonem Seruilium tibi ſæpe commendaui: nunc eo facio id impenſius, quod eius cauſſam* Nero *ſuſcepit. tantum a te petimus, ut agis eam rem, nec relinquas hominem innocentem ad alicuius, tui diſſimilis, quæſtum id tũ gratum mihi erit: tum etiam exiſtimabo te humanitate tua eſſe uſum. Summa huius epiſtolæ hæc eſt, ut ornes*

omni-

omnibus rebus Neronem, ſicut inſtituiſti, atque feciſti: magnum * *theatrum habet iſta prouincia, non ut hæc noſtra, adoleſcentis nobilis, ingenioſi, abſtinentis commendationem, atque gloriam. quare ſi te fautore uſus erit, ſicut & utetur profecto, & uſus eſt, ampliſſimas clientelas, acceptas a maioribus, cõfirmare poterit, & beneficiis ſuis obligare. hoc in genere ſi eum adiuueris eo ſtudio, quo oſtendiſti; apud ipſum præclariſſime poſueris, ſed mihi etiam gratiſſimum feceris.* Vale.

in quo ſpectari Neronis uirtutes poſſint.

* Capit pactiones per Hiſponem cum ciuitatibus conficis in eoq. illum Silio commendat.

Cicero S. D. Silio propræt. 65

CVM P.* Terentio *Hiſpone, qui operas in ſcriptura pro magiſtro dat, mihi ſumma familiaritas, conſuetudoq. eſt. multaque, & magna inter nos officia paria, & mutua intercedũt. eius ſũma exiſtimatio agitur in eo, ut pactiones cum ciuitatibus reliquis conficiat. nõ me præterit, nos eã rẽ* Epheſi *expertos eſſe, neque ab* Epheſijs *ullo modo impetrare potuiſſe. ſed quando, quemadmodũ omnes exiſtimant, & ego intelligo, tua cum ſumma integritate, tum ſingulari humanitate, & mãſuetudine conſecutus es, ut, libentiſſimis* Græcis, *nutu, quod uelis, conſequare: peto a te maiorem in modũ, ut, honoris mei cauſſa, hac laude* Hiſponem *affici uelis. Præterea cum ſociis* * *ſcripturæ mihi ſumma neceſſitudo eſt, non ſolum ob eã cauſſam, quod ea ſocietas uniuerſa in mea fide eſt, ſed etiam, quod plerisque ſociis utor familiariſſime. ita &* Hiſponem *meũ per me ornaris; & ſocietatẽ mihi coniunctiorẽ feceris: tuq. ipſe & ex eius obſeruantia, gratiſſimi hominis, & ex* * *ſociorum gratia hominum ampliſſimorum, maximum fructũ capies; & me ſummo beneficio*

ad Att. lib. xi. ep. x.

ſcriptura quid ſit, Pedianus exponit.

Pulicanorum.

 cio

ſio affeceris. ſic enim uelim exiſtimes, ex tota tua prouincia, omniq. iſto imperio, nihil eſſe, quod mihi gratius facere poſſis. Vale.

Cæcinam in colligendis Aſiaticæ negotiationis reliquis commendat.

Cicero s. D. P. Seruilio Iſaurico, procos. 66

hic eſt, ad quē; ſcribit l.6.

A. * CAECINAM, maxime proprium clientem familiæ ueſtræ, non commendarem tibi, cum ſcirem qua fide in tuos, qua clementia in calamitoſos ſoleres eſſe: niſi me & patris eius, quo ſum familiariſſime uſus, memoria, & huius * fortuna ita moueret, ut hominis omnibus mecum ſtudijs, officiisq. coniunctiſſimi mouere debeat. A te hoc omni contentione peto, ſic ut maiore cura, maiore animi labore petere nō poſſim; ut ad ea, quæ tua ſpōte ſine cuiuſquam commendatione faceres in hominē tātum, & talem, calamitoſum, aliquem afferant cumulum meæ litteræ, quo ſtudioſius eū, quibuſcūque rebus poſſis iuues. quod ſi Romæ fuiſſes, etiam ſalutem A. Cæcinæ eſſemus, ut opinio mea fert, per te cōſecuti: de qua tamē magnam ſpem habemus, freti clementia * collegæ tui. nunc, quando, iuſtitiam tuam ſecutus, tutiſſimum ſibi portum prouinciam iſtam eſſe duxit: etiam atque etiam te rogo, atque oro, ut eum & in reliquiis ueteris * negotiationis colligendis iuues, & ceteris rebus tegas, atque tueare. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

exſulabat, q. a & Pōpeianas partes ſecutus erat, & Cæſari maledixerat. ep.7.l 6.

Cæſaris, nam conſulatum ſimul geſſerant. lib.1 cōment. de bel. ci.

Aſiaticæ. ep.8. lib.6.

Commendat Andronem, Arthemonis filium, Laodicenſem.

Cicero s. D. Seruilio. 67

Ex prouincia mea Cilicienſi, cui ſcis τρεῖς διοικήσεις * Aſiaticas attributas fuiſſe, nullo ſum familiarius uſus, quam

quam Androne, Arthemonis filio, Laodicenſi: eumq. habui in ea ciuitate tum hoſpitem, tum uehementer ad meæ uitæ rationem, & conſuetudinem accõmodatum. quem quidem multo etiam pluris, poſtea quam deceſſit, facere cœpi quod multis rebus expertus ſum gratum hominem meiq. memorem: itaque eum Romæ *libentiſſime uidi, nõ te enim fugit, qui plurimis in iſta prouincia benigne feciſti, quam multi grati reperiantur.* Hæc *propterea ſcripſi, ut me non ſine cauſſa laborare intelligeres, & ut tu ipſe eum dignum hoſpitio tuo iudicares. Feceris igitur mihi gratiſſimum ſi ei declararis quanti me facias, id eſt ſi receperis eum in fidem tuam, &, quibuſcumque rebus honeſte, ac ſine moleſtia tua poteris, adiuueris hoc mihi uehementer erit gratum. idq. ut facias, te etiam atque etiam rogo.* Vale.

uidetur hoc tẽpore Laodicea, non ad Ciliciæ adminiſtrationẽ, ſed ad Aſiã pertinuiſſe. Aſiæ enim Seruilius præerat, ep. 68.

Quantũ fides, dignitasq. tua patitur. ep. 32. 31. 33.

Significat, quam ſibi gratum fuerit, curſum illius nauigationis cognoſcere. petit, ut de ſtatu prouinciæ, inſtitutisq. ſuis ſcribat; poſtremo ſuũ officiũ ad omnia pollicetur.

Cicero s. d. Seruilio Iſaurico, procos. *collegæ. 68

collega fuit Ciceronis in auguratu.

Grata *e mihi uehementer tuæ litteræ fuerunt; ex quibus cognoui curſus nauigationum tuarum. ſignificabas enim memoriam tuam noſtræ neceſſitudinis; qua mihi nihil poterat eſſe iucundius.* Quod *reliquũ eſt, multo etiam erit gratius, ſi ad me de rep. id eſt de ſtatu prouinciæ, de inſtitutis tuis familiariter ſcribes. quæ quamquam ex multis pro tua claritate audiam, tamẽ libẽtiſſime ex tuis litteris cognoſcam. Ego ad te, de reip. ſumma quid ſentiam, non ſæpe ſcribam. propter periculum eiuſmodi litterarũ: quid agatur autem, ſcribam ſæpius: ſperare tamen uideor, Cæſari, collegæ* noſtro, ſore curæ, & eſſe, ut habeamus aliquam remp. cuius conſiliis,*

in auguratu. Philipp. 2. & Dio. l. 43.

magni

Dio. l. 41. 47. magni referebat,te intereſſe:ſed,ſi tibi utilius eſt, id eſt glorioſius,Aſiæ præeſſe,& iſtam partem reip. male affectam tueri;mihi quoque idē,quod tibi,& laudi tuæ pro futurū eſt,optatius debet eſſe. Ego,quæ ad tuā dignitatem pertinere arbitrabor,ſummo ſtudio,diligentiaq. curabo:in primiſq. tuebor omni obſeruātia clariſſimum uirum,* patrem tuum:quod & pro uetuſtate neceſſitudinis & pro beneficijs ueſtris,& pro dignitate ipſius facere debeo. Vale.

*qui cognomē Iſaurici, capta Iſauro, adeptus, filioq. tradidit.

Petit,ut C. Curtium in fidem recipiat, habeatq. in numero ſuorum.

Cicero s. D. Seruilio collegæ. 69

C. CVRTIVS Mithres eſt ille quidem,ut ſcis,libertus Poſtumii,& familiariſſimi mei,ſed me colit,& obſeruat æque,atque illum ipſum patronum ſuum. apud eum ego ſic Epheſi fui,quotieſcumque fui,tamquam domi meæ:multaq. acciderūt,in quibus& beneuolētiā eius erga me experirer,& fidem:itaque,ſi quid aut mihi,aut meorū cuipiā in Aſia opus eſt,ad hūc ſcribere cōſueui,huius cū opera,& fide,tū domo,& re uti,tāquā mea. Hæc ad te eo pluribus ſcripſi,ut intelligeres, me nō uulgariter,nec ambitioſe;ſed ut pro homine intimo,ac mihi perneceſſario,ſcribere. Peto igitur a te,ut in ea cōtrouerſia quam habet de fundo cum quodam Colophonio,& in ceteris rebus,quantū fides tua patietur, quantumq. tuo cō modo poteris,tantū ei,honoris mei cauſſa,commodes. et ſi,ut eius modeſtiam cognoui,grauis tibi nulla in re erit ſi & mea commendatione,& ſua probitate,aſſecutus erit,uti de ſe bene exiſtimes:omnia ſe adeptum arbitrabitur. ut igitur eum recipias in fidem,habeasq. in numero tuorum,te uehementer etiam atque etiam rogo. ego,

quæ te uelle, quæq. ad te pertinere arbitrabor, omnia ſtu dioſe, diligenterq curabo. Vale.

T. Ampium Menandrū nõ uulgariter commendat.

Cicero s. d. Seruilio collegę. 70

Q V I A *nõ eſt obſcura tua in me beneuolẽtia, ſic fit ut multi per me tibi uelint cõmẽdari. ego autẽ tribuo nõ nũquã in uulgus, ſed plerumq; neceſſariis, ut hoc tẽpore nam cũ* T. *Ampio Balbo mihi ſumma familiaritas, neceſ ſitudoq. eſt. eius libertum* T. *Ampium Menãdrum, hominem frugi, & modeſtum, & patrono, & nobis uehementer mihi gratum feceris, ſi, quibuſcumque rebus ſine tua moleſtia poteris, ei commodaris. quod ut facias, te uehementer etiam atque etiam rogo.* Vale.

ad quem ſcri bit l. 6.

Commendat T. Agufium ueterem amicum.

Cicero s d Seruilio collegæ. 71

M V L T O S *tibi commendem, neceſſe, quãdo omnibus nota noſtra neceſſitudo eſt, tuaq. in me beneuolẽtia. ſed tametſi omnium cauſſa, quos cõmendo, uelle debeo: tamen cum omnibus nõ eadem mihi cauſſa eſt.* T. *Aguſi us & comes meus fuit illo miſerrimo*tempore, & omnium itinerum, nauigationum, laborũ, periculorũ meorũ ſocius: neque hoc tẽpore diſceſſiſſet a me, niſi ego ei permiſiſſem. quare ſi tibi eum commẽdo, ut unum de meis domeſticis, & maxime neceſſarijs. pergratum mihi feceris. ſi eum ita tractaris, ut intelligat hanc commendationem ſibi magno uſui, atque adiumento fuiſſe.* Vale.

*tempore exilii.

Petit a Seruilio, ut omnibus rebus Cærelliæ benigne faciat, quemadmodum receperat.

Cicero s. d. Seruilio collegæ. 72

de hac uide quæ ſcribit Dio l. 46.

C A E R E L L I A E, *neceſſariæ meæ, rem, nomina, poſſeſſiones Aſiaticas commendaui tibi præſens in*

hortis tuis quam potui diligentiſſime:tuq. mihi, pro tua conſuetudine, proq. tuis in me perpetuis, maximisq. officijs, omnia te facturum liberaliſſime recepiſti. meminiſſe te id ſpero: ſcio enim ſolere: ſed tamen Carelliæ procuratores ſcripſerunt, te propter magnitudinē prouinciæ multitudinemq. negotiorum, etiam atque etiam eſſe commonefaciēdum. Peto igitur, ut memineris, te omnia, quæ tua fides pateretur, mihi cumulate recepiſſe, equidem exiſtimo habere te magnam facultatē (ſed de hoc tui eſt conſilij, & iudicij) ex eo S. C. quod in heredes C. Vennonij factum eſt, Carelliæ commodandi. id S. C. tu interpretabare pro tua ſapientia. ſcio enim eius ordinis auctoritatem ſemper apud te magni fuiſſe. quod reliquum eſt, ſic uelim exiſtimes, quibuſcumque rebus Carelliæ benigne feceris, mihi te gratiſſimum eſſe facturum. Vale.

Gratulatur de reditu incolumi: gratias agit quo dā modo de Egnatio, & Oppio. petit, ut Antipatri filios ſibi condonet.

Cicero S. D. Q. Philippo procos. 73

hic opinor, L. Philippi frater fuit, uitrici Augusti, L. F. Q. N. poteſt etiā eſſe, qui tribunus pl eſt l. 1. de bel. ci. apud Cæſarem. ep. 43 45.

Niſi pro ſed ut ep. 1.

GRATVLOR tibi, quod ex prouincia ſaluum te ad tuos recepiſti incolumi fama, et rep. quod ſi Romæ te uidiſſem, coram gratias egiſſem, quod tibi L. Egnatius, familiariſſimus meus, abſens, L. Oppius præſens curæ fuiſſet. Cum Antipatro Derbete mihi non ſolum hoſpitiū uerum etiam ſumma familiaritas intercedit. ei te uehemēter ſuccenſuiſſe audiui, & moleſte tuli. de re nihil poſſum iudicare: * niſi illud mihi certe perſuadeo, te talē uirū nihil temere feciſſe. A te autem pro uetere noſtra neceſſitudine etiam atque etiam peto, ut eius filios, qui in tua poteſtate ſunt, mihi potiſſimum condones: niſi quid exiſtimas in ea re uiolari exiſtimationem tuam: quod ego

ſi arbitrarer, numquã te rogarem, mihiq. tua ſumma multo antiquior eſſet, quam illa neceſſitudo eſt. ſed mihi ita perſuadeo, (poteſt fieri, ut fallar) eam rem laudi tibi potius, quam uituperationi fore. quid fieri poſſit, & quid mea cauſſa facere poſſis, (nam, quid uelis, non dubito) uelim, ſi tibi graue non erit, certiorem me facias. Vale.

Oppium præſentem, & Egnatii abſentis negotia commendat.

Cicero s. D. Philippo procos. 74

E T S I *non dubito pro tua in me obſeruantia, proq. noſtra neceſſitudine, quin commendationem meam memoria teneas: tamen etiam atque etiam eundem tibi L. Oppium, familiarem meum, præſentem, & L. Egnatii familiariſſimi mei, abſentis, negotia commendo. tanta mihi cum eo neceſſitudo eſt, familiaritasque; ut ſi mea res eſſet, non magis laborarem. quapropter gratiſſimũ mihi feceris, ſi curaris, ut is intelligat me a te tantum amari, quantum ipſe exiſtimo. hoc mihi gratius facere nihil potes. idq. ut facias, te uehemẽter rogo. Vale.*

Commendat Auianum Flaccum.

Cicero s. D. T. Titio T. F. legato 75

E T S I *non dubito, quin apud te mea cõmẽdatio prima ſatis ualeat, tamen obſequor homini familiariſſimo C. Auiano Flacco: cuius cauſſa omnia tum cupio, tũ mehercule etiam debeo. de quo & præſens tecum egi diligenter, cum tu mihi humaniſſime reſpondiſti: & ſcripſi ad te accurate antea, ſed putat intereſſe ſua, me ad te quamſæpiſſime ſcribere. quare uelim mihi ignoſcas, ſi, illius uolũtati obtemperans, minus uidebor meminiſſe cõſtantiæ tuæ. A te idem illud peto, ut de loco, quo deportet frumẽtũ, & de tempore Auiano commodes quorum*

utrumque

*utrumque per eũdem me obtinuit triennium dum*Pompeius iſti negotio præfuit. ſumma eſt, in quo mihi gratiſſimum facere poſſis, ſi curaris, ut* Auianus*, quando ſe a me amari putat, me a te amari ſciat. erit id mihi pergratum.* Vale.

uide epiſt primam l. 4. Att.

Petit, ut C. Valgius emptam poſſeſſionem in agro Fregellano, liberam, immunemq. habeat.

Cicero s. d. quattuoruiris, & decurionibus. 76

TANTAE *mihi cũ* Q. Hippio *cauſſæ neceſſitudinis ſunt, ut nihil poſſit eſſe coniunctius quã nos inter nos ſumus. quod niſi ita eſſet, uterer mea conſuetudine, ut uobis nulla in re moleſtus eſſem. etenim uos mihi optimi teſtes eſtis, cum mihi perſuaſum eſſet, nihil eſſe, quod a uobis impetrare non poſſem, numquam me tamen grauem uobis eſſe uoluiſſe. uehementer igitur uos etiam atque etiam rogo, ut honoris mei cauſſa liberaliſſime* C. Valgiũ Hippi*anum tractetis, remq. cum eo conficiatis; ut, quam poſſeſſionem habet in agro* Fregellano*, a uobis emptã, eã liberam, & immunem habere poſſit. id ſi a uobis impetrаro; ſummo me beneficio ueſtro affectum arbitrabor.* Vale.

uide quæ diximus ep. xi.

Narrat officium ſuum. commendat M. Bolanum: petit, ut ſibi ſeruum ſuum Dionyſium reſtituendum curet.

Cicero s. d. P. *Sulpicio imp. 77

CVM *his tem poribus non ſane in ſenatum uẽtitarem; tamen, ut tuas litteras legi, non exiſtimaui me, ſaluo iure noſtræ ueteris amicitiæ, multorumq. inter nos offĩciorum, facere poſſe, ut honori tuo deeſſem: itaque affui, ſupplicationemq. tibi lubenter decreui: nec reliquo tempore ullo aut rei, aut exiſtimationi, aut dignitati tuæ deero. atque ut hoc tui neceſſarii ſciant; hoc me animo er*

opinor huic, & P. Vatinio, ad quem ſunt epiſtolæ. l. 5 mandatam eſſe a Cæſare Illyrici curam, imperio communi. nam P. Sulpicius, eius in Gallia legatus fuerat. Cæſ. l. 4. & 7. de bel. Gal. & Oppius. lib. 5.

ga te eſſe,uelim facias eos per litteras certiores; ut, ſi quid tibi opus ſit,ne dubitent mihi iure ſuo denunciare. M. Bolanum,uirum bonum,& fortem, & omnibus rebus ornatum,meumq. ueterem amicum,tibi magnopere commendo. pergratum mihi feceris,ſi curaris,ut is intelligat hanc commēdationē ſibi magno adiumento fuiſſe. ipſumq; uirum optimum, gratiſſimumq. cognoſces. promitto tibi,te ex eius amicitia magnam uoluptatem eſſe capturum. Præterea a te peto maiorē in modum pro noſtra amicitia,& pro tuo perpetuo in me ſtudio,ut in hac re etiam elabores.*Dionyſius,ſeruus meus, qui me am bibliothecam multorum nummorum tractauit, cum multos libros ſurripuiſſet, nec ſed impune laturum putaret,aufugit.is eſt in prouincia tua.eum & M. Bolanus familiaris meus,& multi alii Naronæ uiderunt. ſed cū ſe a me manumiſſum eſſe diceret,crediderunt. hunc tu ſi mihi reſtituendū curaris;non poſſum dicere, quam mihi gratum futurum ſit. res ipſa parua,ſed animi mei dolor magnus eſt. ubi ſit,& quid fieri poſſit,Bolanus te docebit. ego,ſi hominem per te recuperaro,ſummo me beneficio affectum arbitrabor. Vale, eq.9.

Petit,ut Democritū Sicyonum in ſuā fidem recipiat.

Cicero S. D.*Allieno procos. 78

DEMOCRITVS Sicyonius nō ſolum hoſpes meus eſt,ſed etiam,quod non multis contingit,Græcis præſertim,ualde familiaris. eſt enim in eo ſumma probitas, ſumma uirtus,ſumma in hoſpites liberalitas,& obſeruātia:meq. præ ceteris & colit,& obſeruat,& diligit.eū tu non modo ſuorum ciuium, uerum etiam prope Achaiæ principem cognoſces. huic ego tantummodo aditum ad tuam cognitionem patefacio,& munio.cognitū,

præfuit hic Allienus Siciliæ ut ex ep. ſeq. cogitur, eūq; Oppius in lib. de bel. Afr. modo prætorē, modo proconſulē uocat.

per

per te ipſum, quæ tua natura eſt, dignum tua amicitia, at que hoſpitio iudicabis. Peto igitur a te, ut, his litteris le ctis, recipias eum in tuam fidem, pollicearе omnia te fa cturum mea cauſſa. de reliquo, ſi, id quod confido fore, dignum eum tua amicitia, hoſpitioq. cognoueris; peto, ut eum complectare, diligas, in tuis habeas. erit id mihi ma iorem in modum gratum. Vale.

Caium, & Marcum Auianos, fratres, commendat, alterum præſentem, alterum abſentem.

Cicero s. D. Alieno Procos. 79

Et te ſcire arbitror; quanti fecerim C. * Auianum Flaccum: & ego ex ipſo audieram, optimo, & gratiſſi mo homine, quam a te liberaliter eſſet tractatus. eius fi lios, digniſſimos illo patre, meosq. neceſſarios, quos ego unice diligo, commendo tibi ſic, ut maiore ſtudio nullos commendare poſſim. C. Auianus in Sicilia eſt: Marcus eſt nobiſcum. ut illius dignitatem præſentis ornes, rem utriuſque defendas, te rogo. hoc mihi gratius in iſta pro uincia facere nihil potes. idq. ut facias, te uehementer e tiam atque etiam rogo. Vale.

fortaſſe, eum Aemiliæ gentis antea fuiſſet, quæ Auiani cognomine utebatur, adoptione tranſiit in Valeriã, cuius cognomen Flaccus fuit.

CICERONIS EPISTOLARVM

AD TERENTIAM VXOREM

LIBER XIV.

ARGVMENTVM

Exſul deflet ſuam ſuorumq. calamitatem, eiusq. culpã confert in amicorum conſilia: uici uenditionem prorſus improbat; alia quædam ſcribit.

Cicero Terentiæ ſuæ, Tulliolæ ſuæ, Ciceroni ſuo. s. D. I

Scripta eſt Piſo [illegible] Gabinio [illegible] cum exſularet.

Et litteris multorũ, & ſermone om nium perfertur ad me, incredibilem tuam uir-

*uirtutem, & fortitudinem eſſe, teq. nec animi, nec corporis laboribus defatigari. me miſerum! te, iſta uirtute, fide, probitate, humanitate, in tãtas ærumnas propter me incidiſſe? Tulliolamq. noſtram, ex quo patre tantas uoluptates capiebat, ex eo tantos percipere luctus? nam quid ego de Cicerone dicam? qui cum primum ſapere cœpit, acerbiſſimos dolores, miſeriaſq. percepit. quæ, ſi, ut tu ſcribis, fato facta putarem; ferrem paullo facilius: ſed omnia ſunt mea culpa commiſſa; qui ab iis me amari putabam, qui inuidebant; eos non ſequebar, qui petebant. quòd ſi noſtris * conſiliis uſi eſſemus, neque apud nos tantum ualuiſſet ſermo aut ſtultorum amicorũ, aut improborum; beatiſſimi uiueremus. nunc, quando ſperare nos amici iubent; dabo operam, ne mea ualetudo tuo labori deſit. res quanta ſit, intelligo, quãtoq. fuerit facilius manere domi, quam redire. ſed tamẽ, ſi omnes tribunos pl. habemus: ſi* Lentulum tam ſtudioſum, quam uidetur, ſi uero etiam Pompeium, & Cæſarem: non eſt deſperandum. De familia, quo modo placuiſſe amicis ſcribis, faciemus. De loco, nunc quidem iam abiit peſtilentia, ſed, quamdiu fuit, me non attigit.* Plancius, homo officioſiſſimus, me cupit eſſe ſecum, & adhuc retinet. ego uolebã loco magis deſerto eſſe in Epiro, quo neque* Hiſpo ueniret, nec milites: ſed adhuc Plancius me retinet. ſperat poſſe fieri, ut mecũ in Italiam * decedat. quem ego diẽ ſi uidero; & ſi in ueſtrũ complexum uenero; ac ſi & uos, & ipſum recuperaro: ſatis magnum mihi fructũ uidebor percepiſſe & ueſtræ pietatis, & meæ. Piſonis humanitas uirtus, amor in omnes nos tãtus eſt, ut nihil ſupra poſſit. utinam ea res ei uoluptati ſit. gloriæ quidem uideo fore. De Q. fratre nihil ego te accuſaui; ſed uos, cum*

* ut pugnarẽ potius, quam in exilium irem.

* conſulem deſignatum.

* Att. ep. 22. lib 3.

* Hiſponem nominat Quinct. l.6.c. de illu.

* erat enim in Macedonia quæſtor Plancius; ut in oratione pro eo conſtat.

præſertim tam pauci ſitis, uolui eſſe quamconiunctiſſimos: Quibus me uoluiſti agere gratias, egi, & me a te certiorem factum eſſe ſcripſi. Quod ad me, mea Terentia, ſcribis, te* uicum uenditurã: quid, obſecro te, (me miſerum) quid futurum eſt? & ſi nos* premet eadẽ fortuna, quid* puero miſero fiet? Non queo reliqua ſcribere; (tanta uis lacrymarũ eſt) ne te in eundem fletum adducam. tantum ſcribo: ſi erunt in officio amici, pecunia non deerit: ſi non erunt, tu efficere tua pecunia non poteris. * Per fortunas miſeras noſtras, uide, ne * puerum perditum perdamus. cui ſi aliquid erit, ne egeat; mediocri uirtute opus eſt, & mediocri fortuna, ut cetera conſequatur. Fac ualeas, & ad me tabellarios mittas; ut ſciam, quid agatur, & uos quid agatis. mihi omnino iã breuis exſpectatio eſt. Tulliolæ, & Ciceroni ſalutẽ dic. Valete. D. ante diẽ VI. Kal. Dec. Dyrrhachii. Dyrrhachium ueni; quod & libera ciuitas eſt, & in me officioſa, & proxima Italiæ. ſed, ſi offendet me loci celebritas, alio me conferam, & ad te ſcribam.

[…]ruſticum, non urbanum. epiſt 2. ep. 1. 16 Att. ſempre hæc locutio uſurpatur in re miſera: uide ep 16. li. 8 & [illegible] ep 20. l. 3. Negotiorum perditum, Att. ep. 23. l. xv.

Breuitatem ſuarum literarum excuſat; Piſonis generi officia in ſe laudat; dolet Terentiæ uicem; rogat, ne ſuam dotem proiiciat, & ut ualetudini ſeruiat.

Iiſdem conſulibus ſcripta.

Cicero s. d. Terentiæ, & Tulliolæ, & Ciceroni, ſuis. 2

Noli putare me ad quemquam longiores epiſtolas ſcribere, niſi ſi quis ad me plura ſcripſit, cui puto reſcribi oportere. nec enim habeo, quod ſcribam: nec hoc tẽpore quicquam difficilius facio. ad te uero, & ad noſtrã Tulliolã; nõ queo ſine plurimis lacrymis ſcribere. uos enim uideo eſſe miſerrimas, quas ego beatiſſimas ſemper eſſe uolui: idq; præſtare debui, &, niſi tã timidi fuiſſemus, præſtiſſe. Piſonẽ * noſtrum merito eius amo plurimum.

eum,

eum, ut potui, per litteras cohortatus ſum, gratiasq. egi, ut debui. In nouis tribunis pl. intelligo ſpem te habere, id erit firmum, ſi Pompeij uoluntas erit. ſed Craſſum tamen metuo. A te quidem omnia fieri fortiſſime, & amantiſſime uideo: nec miror: ſed mœreo caſum eiuſmodi, ut tantis tuis miſerijs meæ miſeriæ ſubleuentur. nam ad me P. Valerius, homo officioſus, ſcripſit id quod ego maximo cum fletu legi, quemadmodum a Veſta ad Tabulā Valeriam ducta eſſes. hem mea lux, meum deſiderium, unde omnes opem petere ſolebāt, te nunc, Terentia, ſic uexari, ſic iacere in lacrymis, & ſordibus, idq. fieri mea culpa, qui ceteros ſeruaui, ut nos periremus? Quod de domo ſcribis, hoc eſt de area: ego uero tū denique mihi uidebor reſtitutus, ſi illa nobis erit reſtituta. uerum hæc non ſunt in noſtra manu. illud doleo, quæ impenſa facienda eſt, in eius partem te miſeram, & deſpoliatam, uenire. quòd ſi conficitur negotium; omnia cōſequemur. ſin eadē nos fortuna* premet; etiā ne reliquias tuas miſera proijcias? obſecro te, mea uita, quod ad ſumptū attinet, ſine alios, qui poſſunt, ſi modo uolūt, ſuſtinere: & ualetudinem iſtam* infirmam, ſi me amas, noli uexare. nam mihi ante oculos dies noctesq. uerſaris: omnes labores te excipere uideo; timeo, ut ſuſtineas: ſed uideo in te eſſe omnia. quare, ut id, quod ſperas, & quod agis, conſequamur, ſerui ualetudini. Ego, ad quos ſcribam, neſcio, niſi aut ad eos, qui ad me ſcribunt, aut ad eos, de quibus ad me uos aliquid ſcribitis. Lōgius, quoniā uobis ita placet, non diſcedam; ſed uelim quamſæpiſſime litteras mittatis, præſertim ſi quid eſt firmius, quod ſperemus. Valete, mea deſideria, ualete. Datum ad III. non. Oct. Theſſalonica.

Simile illud Ex meis angu-ſtiis illius ſu-ſtentatam tenuita-tem, ep. 21. l. 16.

epiſt. 1.

uixit tamē Terentia ultra annos cētum, ut ait Pli. l. 7. c. 48

Quæritur, quod ſua culpa & ipſe, & omnes ſui maximè in miſerias inciderint, ideo ad uaria cupide reſpondet, idque ita dolenter, ut ideo a non nullis, iure fortaſſe, tamquam mollis, reprehendatur.

Iiſdem conſulibus ſcripta.

Tullius s. d. Terentiæ, Tulliolæ, & Ciceroni, ſuis.

ACCEPI ab Ariſtocrito tres epiſtolas, quas ego lacrymis prope deleui, conficior enim mœrore, mea Terentia, nec me meæ miſeriæ magis excruciant quàm tuæ, ueſtræque. ego autẽ hoc miſerior ſum quàm tu, quæ es miſerrima, quod ipſa calamitas cõmunis eſt utriuſque noſtrũ, ſed culpa mea propria eſt. meum fuit officium, uel legatione uitare periculum, uel diligentia, & copijs reſiſtere, uel cadere fortiter. hoc miſerius, turpius, indignius nobis nihil fuit. quare cum dolore conficior, tum etiam pudore. pudet enim me uxori meæ optimæ, ſuauiſſimis liberis uirtutem, & diligentiam non præſtitiſſe. nã mihi ante oculos dies noctesq. uerſatur ſqualor ueſter, & mœror, & infirmitas ualetudinis tuæ: ſpes autem ſalutis pertenuis oſtenditur. inimici ſunt multi, inuidi pæne omnes. eijcere nos magnum fuit, excludere facile eſt. ſed tamen, quamdiu uos eritis in ſpe, non deficiam; ne omnia mea culpa cecidiſſe uideantur. Vt tuto ſim, quod laboras, id mihi nunc facillimũ eſt, quem etiam inimici uolũt uiuere in tantis miſerijs. ego tamẽ faciam, quæ præcipis. Amicis, quibus uoluiſti, egi gratias: & eas litteras Dexippo dedi: meq. de eorũ officio ſcripſi a te certiorẽ eſſe factũ. Piſonẽ noſtrũ mirifico eſſe ſtudio in nos, & officio, & ego perſpicio, & omnes prædicant. dij faxint, ut tali genero mihi præſenti tecum ſimul, ac cũ liberis noſtris frui liceat. nũc ſpes reliqua eſt in nouis tribunis pl. & in primis quidẽ diebus: nam, ſi inueterarit, actum eſt.

lib. 2. Att. ep. 18.

copijs enim reſiſtere, aut cadere fortiter, meum officiũ fuit.

non licuit perire. enim ante reditum Ciceronis.

eſt. ea re ad te ſtatim Ariſtocritum miſi, ut ad me continuo initia rerum, & rationem totius negotij poſſes ſcribere. etſi Dexippo quoque ita imperaui, ſtatim ut recurreret: & ad fratrem miſi, ut crebro tabellarios mitteret. nam ego eo nomine ſum Dyrrhachij [redacted] ut quam celerrime, quid agatur, audiam, & ſim tuto. ciuitas enim hæc ſemper a me defenſa eſt. cum inimici noſtri uenire dicentur, tum in Epirum ibo. Quod ſcribis, te ſi uelim, ad me uenturam; ego uero, cum ſciam magnam partem iſtius oneris abs te ſuſtineri, te iſtic eſſe uolo. ſi perficitis quod agitis; me ad uos uenire oportet. ſin* autem: ſed nihil eſt opus reliqua ſcribere. ex primis, aut ad ſummum ſecundis litteris tuis conſtituere poterimus, quid nobis faciendum ſit. tu modo ad me uelim omnia diligentiſſime perſcribas. etſi magis iam rem, quam litteras debeo expectare. Cura ut ualeas: & ita tibi perſuadeas, mihi te carius nihil eſſe, nec umquam fuiſſe. Vale mea Terentia: quam ego uidere uideor. itaque debilitor lacrymis. Vale. pridie Kal. Dec. Dyrrhachij.

ὑποσιώπησις. ut Virg. Aen. 1. Quos ego: ſed motos præſtat componere fluctus.

Scripta eſt hæc epiſtola non ſolum dolenter, ſed etiam molliter. argumentum eſt multiplex quia reſpondet, ſed ad uaria capita litterarum Terentiæ.

Tullius s. D. Terentiæ, Tulliolæ. & Ciceroni, ſuis. 4

Iiſdem conſulibus ſcripta.

EGO minus ſæpe ad uos do litteras, quam poſſum: propterea quod cum omnia mihi tempora ſunt miſera, tum uero, cum aut ſcribo ad uos, aut ueſtras lego, conficior lacrymis ſic, ut ferre nõ poſſim.* quod utinã minus uitæ cupidus fuiſſem! certe nihil, aut non multum in uita male uidiſſemus. quod ſi nos ad aliquam alicuius commodi aliquando recuperandi ſpem fortuna reſeruauit: minus eſt erratum a nobis. ſin hæc mala fixa ſunt: ego

pro Sed. ep. 14. l. & Phil. 10.

uero te quamprimum, mea uita, cupio uidere, & in tuo complexu emori: quando neque dij, quos tu caſtiſſime coluiſti, neque homines, quos ego ſeruaui ſemper, nobis gratiam retulerunt. Nos Brundiſii apud M.* Lænium Flaccum dies XIII. fuimus. uirum optimum, qui periculum fortunarum, & capitis ſui pro mea ſalute neglexit, neque* legis improbiſſimæ pœna deductus eſt, quo minus hoſpitii & amicitiæ ius, officiumq. præſtaret: huic utinam aliquando gratiam referre poſſimus, habebimus quidem ſemper. Brundiſio profecti ſumus ad II. Kal. Maias. per Macedoniam Cyzicum petebamus. o me perditum, o me afflictum: quid nunc rogem te, ut uenias, mulierē ægram, & corpore, & animo confectā? nō rogē? ſine te igitur ſim? opinor, ſic agā. ſi eſt ſpes noſtri reditus, eā cōfirmes, & rē adiuues. ſin, ut ego metuo, *tranſactum eſt: quoquo modo potes, ad me fac uenias. unum hoc ſcito: ſi te habebo, non mihi uidebor plane periiſſe. Sed quid de Tulliola mea fiet? iam id uos uidete: mihi deeſt conſilium: ſed certe, quoquo modo res ſe habebit, illius miſellæ & matrimonio, & famæ ſeruiendum eſt. Quid Cicero meus, quid aget? iſte uero ſit in ſinu ſemper, & complexu meo. Non queo iam plura ſcribere: impedit mæror. Tu quid egeris, neſcio, utrum aliquid teneas, an, quod metuo, plane ſis ſpoliata. Piſonem, ut ſcribis, ſpero fore ſemper noſtrum. De familia liberata, nihil eſt, quod te moueat. primum tuis ita promiſſum eſt, te facturam eſſe, ut quiſque eſſet meritus. eſt autem in officio adhuc Orpheus, præterea magnopere* nemo: cæterorum ſeruorum ea cauſa eſt, ut, ſi res a nobis abeſſet, liberti noſtri eſſent, ſi obtinere potuiſſent; ſin ad nos pertinerent, ſeruirent præterquam

oppido

Vide ... lib. 13.

Clodiæ, quæ uetabat Ciceronem recto ... intra quadringenta millia paſſ. iii. ep. 4 lib. 3 Att. & in or. pro domo.

ſpes nulla ſupeſt: actum eſt.

opido pauci. Sed hæc minora ſunt. Tu quod me hortaris, ut animo ſim magno, & ſpem habeã recuperandæ ſalutis: id uelim ſit eiuſmodi, ut recte ſperare poſſimus. nunc miſer quando tuas iam litteras accipiam? quis ad me perferet? quas ego exſpectaſſem Brundiſii, ſi eſſet licitum per nautas, qui tempeſtatem prætermittere noluerunt. Quod reliquũ eſt, ſuſtenta te mea Terentia, ut potes. honeſtiſſime uiximus: floruimus. non uitium noſtrũ ſed uirtus noſtra nos afflixit. peccatum eſt nullum, niſi quod non una animam cum ornamentis amiſimus. ſed, ſi hoc fuit liberis noſtris gratius, nos uiuere; cetera, quamquã ferenda non ſunt, feramus. atque ego, qui te confirmo, ipſe me non poſſum. Clodium Philetærum, quod ualetudine oculorum impediebatur, hominem fidelem, remiſi. Salluſtius officio uincet omnes ſpes. Cennius eſt perbeneuolus nobis: quem ſemper ſpero tui fore obſeruantẽ. Sica dixerat ſe mecum fore, ſed Brundiſio diſceſſit. Cura, quoad potes, ut ualeas: & ſic exiſtimes, uehementius me tua miſeria, quam mea, commoueri. Mea Terentia, fidiſſima, atque optima uxor, & mea cariſſima Tulliola, & ſpes reliqua noſtra Cicero, ualete. Pridie Kal. Maij Brundiſio.

facultatem nauigandi.

Scripſit hec aliquot annis poſt ſuperiores, L. Paullo, C. Marcello coſ. cum ex prouincia Romã rediret ſignificat de nauigatione ſua de litteris aceptis, de hereditate Prætiana.

Tullius s. D. Terentiæ ſuæ. 5

Si tu, & Tullia, lux noſtra, ualetis; ego, & ſuauiſſimus Cicero ualemus. Pridie id. Oct. Athenas uenimus, cum ſane aduerſis uentis uſi eſſemus, tardeque, & incommode nauigaſſemus. de naue exeuntibus nobis * Acaſtus cum litteris præſto fuit uno & uigeſimo

uide ad Attic. ep. ix. lib. 6.

 dic,

diceſane ſtrenue. Accepi tuas litteras: quibus intellexi te uereri, ne ſuperiores mihi redditæ nõ eſſent. omnes ſunt redditæ: diligentiſſimeq. a te perſcripta ſunt omnia ~~diligentiſſimeq. a te perſcripta ſunt omnia~~, idq. mihi gratiſſimum fuit. neque ſum admiratus, hanc epiſtolã, quam Acaſtus attulit, breuem fuiſſe. iam enim me ipſum exſpectas, ſiue* nos ipſos: qui quidem quamprimum ad uos uenire cupimus. etſi, in quã remp. uenimus, intelligo. cognoui enim ex multorum amicorum litteris, quas attulit Acaſtus, * ad arma rem ſpectare: ut mihi, cum uenero, diſſimulare non liceat, quid ſentiam. ſed, quãdo ſubeunda fortuna eſt, eo citius dabimus operam, ut ueniamus, quo facilius de tota re deliberemus. tu uelim, quod commodo ualetudinis tuæ fiat, quam longiſſime poteris, obuiam nobis prodeas. De hereditate Prætiana, quæ quidem mihi magno dolori eſt, (ualde enim illum amaui) hoc uelim cures; ſi auctio ante meum aduentũ fiet ut Pomponius, aut, ſi is minus poterit, *Camillus noſtrum negotium curet: nos cum uenerimus, reliqua per nos agemus. ſin tu iam Roma profecta eris; tamen curabis, ut hoc ita fiat. nos, ſi dij adiuuabunt, circiter id. Nou. in Italia ſperamus fore. Vos, mea ſuauiſſima, & optatiſſima Terentia, & Tulliola, ſi nos amatis, curate ut ualeatis. Athenis, ad XV. Kal. Nou.

Quo leuiter. ep. 18 lib. 14. ad Att.

erat enim cum ipſo & filius, & frater, & fratris filius.

bellum imminere inter Cæſarem, & Pompeium.

Is eſt, de quo ep. 20 lib. 5. & Att. ep. 25 l. 11.

Excuſat infrequentiam literarum: mandat, ut creditoribus ſatisfiat, gratias actas neſcio quja, non miratur, Pollicem exſpectat.

Cicero S. D. Terentiæ ſuæ. 6

NEC ſæpe eſt, cui litteras demus: nec rem habemus ullam, quam ſcribere uelimus. Ex tuis litteris, quas proxime accepi, cognoui prædium nullum uenire potuiſſe. quare uideatis uelim, quo modo ſatisfiat ei, cui ſcitis me ſatis

ſcripta eſt Lentulo & Marcello cos. cũ iam in Græciã ad Pompeiũ tráiſſet.

ſatisfieri uelle. Quod noſtra tibi gratias agit; id ego non miror te mereri, ut ea tibi merito tuo gratias agere poſſit. Pollicem, ſi adhuc non eſt profectus, quamprimũ ſac extrudas. Cura ut ualeas idibus Quinct.

Exponit, quæ fuerit moleſtiarum cauſſa, quoq. modo liberatus ſit: deinde ſcribit de ſua ad Pompeium nauigatione.

Cicero s. D. Terentię ſuæ: 7

OMNES *moleſtias, & ſollicitudines, quibus & te miſerrimam habui, id quod mihi moleſtiſſimum eſt, Tulliolamque, quæ nobis noſtra uita dulcior eſt, depoſui, & eieci. quid cauſſæ autem fuerit, poſtridie intellexi, quam a uobis diſceſſi.* χολὴν ἄκρατον *noctu eieci. ſtatim ita ſum leuatus, ut mihi deus aliquis medicinam feciſſe uideatur. cui quidem tu deo, quemadmodum ſoles, pie, & caſte ſatisfacias, id eſt* Apollini, & Aeſculapio. * Nauim *ſpero nos ualde bonam habere. in eam ſimul atque conſcendi, hæc ſcripſi. deinde conſcribam ad noſtros familiares multas epiſtolas: quibus te, &* Tulliolam *noſtrã diligẽtiſſime commẽdabo. Cohortarer uos, quo animo fortiore eſſetis, niſi uos fortiores cognoſcerem, quam quemquã uirum, & tamen eiuſmodi ſpero negotia eſſe, ut & uos iſtic commodiſſime ſperem eſſe, & me aliquando cum ſimilibus noſtri remp. deſenſurum. Tu primum ualetudinem tuam uelim cures: deinde, tibi ſi uidebitur, uillis ijs utare, quæ longiſſime aberunt a militibus. fundo* Arpinate *bene poteris uti cum familia urbana, ſi annona carior fuerit. Cicero belliſsimus tibi ſalutem plurimam dicit. Etiam atque etiam uale:* Datum VII. id. Iun:

Lentulo & Marcello coſ.

* qua in Græciã ad Pompeium tranſmitteret.

Rogat uxorem, ut ualetudinem curet. laudat eius diligentiam: eaq. ut deinceps utatur, mandat.

Cicero s. D. Terentiæ ſuæ: 8

Cæſare ii. Ser. Silio cos.

S i uales, bene eſt. ego quidem ualeo. Valetudinem tuam uelim cures diligentiſſime. nam mihi & ſcriptum, & nunciatum eſt, te in febrim ſubito incidiſſe. Quod celeriter me feciſti de Cæſaris litteris certiorem, feciſti mihi gratum. item poſthac, ſi quid opus erit, ſi quid acciderit noui, facies ut ſciam. Cura ut ualeas. Vale. Datum I. non. Iun.

Significat dolorem ſuum ex Dolabellæ, generi ſui, Tulliolæq. filiæ ualetudine.

Cicero s. D. Terentiæ ſuæ. 9

Iiſdem cos.

A D ceteras meas miſerias acceſſit dolor e Dolabellæ ualetudine, & Tulliæ. omnino de omnibus rebus nec quid conſilij capiam, nec quid faciam, ſcio. Tu uelim tuam, & Tulliæ ualetudinem cures. Vale.

Mandat, ut cum Attico colloquatur, ſi ueteras migrat.

Cicero s. D. Terentiæ ſuæ. 10

Cæſare dictatore iterū non dū creatis cos.

Q V I D fieri placeret, ſcripſi ad Pōponium, ſerius quam oportuit. cum eo ſi locuta eris, intelliges, quid fieri uelim. apertius ſcribi, quando ad illum ſcripſeram, neceſſe non fuit. de ea re, & de ceteris rebus quamprimū uelim nobis litteras mittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. VII. id. Quinct.

Tulliam ad ſe ueniſſe dicit, ſibi autem in animo eſſe, Ciceronem filium ad Cæſarem mittere.

Cicero s. D. Terentiæ ſuæ. 11

eodem anno.

S I uales, bene eſt: ego ualeo. Tullia noſtra uenit ad me prid. id. Iun. cuius ſumma uirtute, & ſingulari humanitate, grauiore etiam ſum dolore affectus, noſtra factum eſſe negligentia, ut longe alia fortuna eſſet, atque eius pietas, ac dignitas poſtulabat. Nobis erat in animo, Ciceronem ad Cæſarem* mittere. & cum eo Cn.

ep 17. l. xi. Att.

Sal-

Salluſtium. ſi profectus erit, faciam te certiorem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. XVII. Kal. Quinct.

Fere ſuum conſilium reprehendit, quod, uicto in Pharſalia Pompeio, in Italiam, redierit. monet uxorem, ne ad ipſum eat.

Cicero s. D. Terentiæ ſuæ. 12

Cæſare, & Seruilio coſ.

QVOD nos in Italiam ſaluos ueniſſe gaudes; perpetuo gaudeas uelim: ſed perturbati dolore animi, magnisq. iniurijs, metuo, ne id conſilii ceperimus, quod non facile explicare poſſimus. quare, quantum potes, adiuua. quid autem poſſis, mihi in mentem non uenit. In uia quod te des hoc tempore, nihil eſt. & longum eſt iter, & non tutum: & non uideo quid prodeſſe poſſis, ſi ueneris. Vale. Datum pridie non. Nou. Brundiſio.

Permittit uxori, ut de nuncio remittendo conſilium capiat ex tempore

Cicero s. D. Terentiæ ſuę. 13

Cæſare dict. iterum. non dū creatis coſ.

QVOD ſcripſi ad te proximis litteris de nūcio remittendo; quæ ſit iſtius uis hoc tempore, & quæ concitatio multitudinis, ignoro. ſi metuendus iratus eſt; quies tamen ab illo fortaſſe naſcetur. totum iudicabis quale ſit; &, quod in miſerrimis rebus minime miſerū putabis, id facies. Vale. VI. id. Quinct.

Rogat uxorem, & filiam, conſulerent & ipſæ, & cum amicis, ab urbe diſcedant, nec ne, aduentu Cæſaris.

Tullius s. D. Terentiæ, & pater Tulliolæ, duabus animis ſuis; & Cicero matri optimæ, ſuauiſſimæ ſorori. 14

Lentulo & Marcello coſ.

SI uos ualetis, nos ualemus. Veſtrum iam conſilium

eſt, nō ſolum meum, quid ſit, nobis faciendum. ſi ille Romam modeſte uenturus eſt: recte in præſentia domi eſſe poteſtis. ſin homo amens diripiẽdam urbem daturus eſt: uereor, ut* Dolabella ipſe ſatis uobis prodeſſe poſſit. etiam illud metuo, ne iam intercludamini, ut, cum uelitis, exire non liceat. Reliquum eſt, quod ipſæ optime conſiderabitis, ueſtri* ſimiles feminæ ſint ne Romæ. ſi enim nō ſunt: uidendum eſt, ut honeſte uos eſſe poſſitis. quo modo quidem nunc ſe res habet; modo ut hæc nobis loca tenere liceat, belliſſime uel mecum, uel in noſtris prædiis eſſe poteritis. Etiam illud uerendum eſt, ne breui tempore fames in urbe ſit. His de rebus uelim cum Pomponio, cum Camillo, cum quibus uobis uidebitur, cōſideretis: ad ſummam, animo forti ſitis. *Labienus rem meliorem fecit. adiuuat etiam Piſo, quod ab urbe diſcedit, & ſceleris condemnat *generum ſuum. Vos, meæ cariſſimæ animæ, quamſæpiſſime ad me ſcribite & uos quid agatis, & quid iſtic agatur. Quinctus pater, & filius, & Rufus uobis ſalutem dicunt. Valete. XII Kal. Quinct. Minturnis.

gener Ciceronis, qui cũ Cæſare erat. Att. ep. 13. l. 7.

ep. 18 iſto loco feminæ, dixit. uide ep. 14. l. 7 Att.

qui a Cæſare diſceſſerat. ep. 8. l. 16

Cæſarem, qui arma inferat patriæ.

*Dicit ſe mutaſſe conſilium de mittendo ad Cæſarem Cicerone filio. hæc autem epiſtola uidetur ſcripta poſt eã quæ XI. loco impreſſa eſt.

Tullius s. D. Terentiæ ſuæ. 15

SI uales bene eſt: ego ualeo. Conſtitueramus, ut ad te antea ſcripſeram, obuiam Ciceronem Cæſari mittere: ſed mutauimus conſilium, quia de illius aduentu nihil audiebamus. De ceteris rebus, etſi nihil erat noui, tamen, quid uelimus, & quid hoc tẽpore putemus opus eſſe, ex Sica poteris cognoſcere. *Tulliam adhuc mecum teneo. Valetudinẽ tuã cura diligẽter. Vale. XII. Kal. Quint.

epiſt. 11.

Argumentum eſt de litteris, & de Volumnia.

Tullius

Tullius s. D. Terentiæ ſuæ. 16

*S I uales bene eſt: ego ualeo. Etſi eiuſmodi tempora noſtra ſunt, ut nihil habeam, quod aut a te litterarum exſpectem, aut ipſe ad te ſcribam: tamen neſcio quo modo & ipſe ueſtras litteras exſpecto, & ſcribo ad uos, cũ habeo, qui ferat. Volumnia debuit in te officioſior eſſe, quam fuit, & id ipſum, quod fecit, potuit diligentius facere, & cautius. quamquam alia ſunt, quæ magis curemus, magisq. doleamus: quæ me ita conficiũt, ut ij uoluerunt, * qui me de mea ſententia detruſerunt. Cura ut ualeas. pridie non. Ian.*

anno ſexto ciuilis belli; Cæſare dictatore iterũ. ſine coſ.

* quorum conſilio in Italiam, poſt deuictum Pompeium, reuerſus.

Doloris in ex epiſtola.

Tullius s. D. Terentiæ ſuæ. 17

S I quid haberem, quod ad te ſcriberem; facerem id & pluribus uerbis, & ſæpius. nunc quæ ſunt negotia, uides. ego autẽ quemodo ſim affectus, ex Lepta, & Trebatio poteris cognoſcere. fac ut tuam, & Tulliæ ualetudinem cures. Vale.

ſcripta poſt reditum eius in Italiam, uicto Pompeio.

Monet uxorem & filiam ut mature conſiderent, an Romæ tuto eſſe poſſint, & cum dignitate.

Tullius s. D. Terentiæ, & pater ſuauiſſimæ filiæ; Cicero matri, & ſorori. 18

Lẽtulo, & Marcello coſ.

C O N S I D E R A N D V M *uobis etiã atque etiam animæ meæ, diligenter puto, quid faciatis, Romæ ne ſitis, an mecum in aliquo tuto loco. id non ſolum meum cõſiliũ eſt, ſed etiã ueſtrum. mihi ueniunt in mentem hæc; Romæ uos eſſe tuto poſſe per Dolabellã, eamq. rem poſſe nobis adiumento eſſe ſi qua uis, aut ſi quæ rapinæ fieri cœperint. ſed rurſus illud me mouet, quod uideo omnes bonos abeſſe Roma, & eos mulieres ſuas ſecum habere. hæc autem * regio, in qua ego ſum, noſtrorum eſt tum opidorum, tum etiam prædiorum: ut & mul-*

* Campania. ep. xi. lib. 16.

tum

tum eſſe mecum, & cum abieritis. commode etiam in noſtris prædijs eſſe poſſitis. mihi plane non ſatis cõſtat adhuc, utrum ſit melius. uos uidete, quid aliæ faciant* iſto loco feminæ, & ne, cum uelitis, exire liceat. id uelim diligenter etiam atque etiam uobiſcum, & cum amicis, conſideretis. Domus ut propugnacula, & præſidium habeat, Philotimo dicetis. Et uelim tabellarios inſtituatis certos, ut quotidie aliquas a uobis litteras accipiam. Maxime autem date operam, ut ualeatis, ſi nos uultis ualere. IIX Kal. Febr. Formijs.

iſta dignitate, qua uos eſtis ep. 14.

Dolorem ſignificat ex filiæ ualetudine & difficultatẽ, quo minus poſſit propius accedere.

Tullius s. D. Terentiæ ſuæ. 19

ſcripſit opinor, poſt reditum eius in Italiam, ſuperato in Pharſalia Pompeio.

IN maximis meis doloribus excruciat me ualetudo Tulliæ noſtræ: de qua nihil eſt, quod ad te plura ſcribã. tibi enim æque magnæ curæ eſſe certo ſcio. Quod me propius uultis accedere, uideo ita eſſe faciendum: etiam ante feciſſem: ſed me multa impedierunt, quæ ne nũc quidem exſpedita ſunt. a Pomponio exſpecto litteras, quas ad me quamprimum perferendas cures uelim. Da operã ut ualeas.

Mandat, ut in Tuſculano omnia ſint parata ad hoſpites accipiendos

Tullius s. D. Terentiæ ſuæ. 20

poſt reditum eius in Italiam, uicto Põpeio

IN Tuſculanum nos uenturos putamus aut nonis, aut poſtridie. ibi fac ut ſint omnia parata. plures enim fortaſſe nobiſcum erunt, & ut arbitror, diutius ibi commorabimur. labrum ſi in balneo non eſt, fac ut ſit: item cetera, quæ ſunt ad uictum, & ad ualetudinem neceſſaria. Vale. Kalendis Oct. de Venuſiõ.

Scribit ut, quæ tempus poſtulabit, prouideat, ſibiq. abſenti adminiſtret. litteraſq. mittat.

Tullius

Tullius s. D. Terentiæ ſuæ. 21

S I uales, bene eſt: ego ualeo. Da operam ut conuale ſcas; quod opus erit, ut res, tempusq. poſtulat, prouideas atque adminiſtres; & ad me de omnibus rebus quamſæpiſſime litteras mittas. Vale.

Dicit ſe tabellarios exſpectare, ut conſilium capere poſſit.

Tullius s. D. Terentiæ ſuæ. 22

S I uales, bene eſt: ego ualeo. Nos quotidie tabellarios ueſtros exſpectamus: q ſi uenerint, fortaſſe erimus certiores quid nobis faciendum ſit, faciemusq. te ſtatim certiorem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. kal. Sept.

Nondum ſe neque de Cæſaris aduentu, neque de eius litteris quidquam ſcire dicit.

Tullius s. D. Terentiæ ſuæ. 23

S I uales bene eſt; ego ualeo, Nos neque de Cæſaris aduentu, neque de litteris, quas Philotimus habere dicitur, quidquam adhuc certi habemus. ſi quid erit certi, faciam te ſtatim certiorem. Valetudinē tuā fac ut cures. Vale. I V. id. Sext. Pharnace deuicto, redeunte ad urbem Cæſare.

Scribit de litteris a Cæſare acceptis, de eius aduētu, de obuiam itione.

Tullius s. D. Terentiæ ſuæ. 24

S I uales, bene eſt, ego ualeo. Redditæ mihi iam tandem ſunt a Cæſare litteræ, ſatis liberales: & ipſe opinione celerius uenturus eſſe dicitur. cui utrum obuiam procedam, an hic eum exſpectem, cum conſtituero, faciā te certiorem. Tabellarios mihi uelim quamprimum remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. pridie id. Sext. ep. 15 lib. 12.

AD. SENATVM. ET. ALIOS

LIBER. XV

ARGVMENTVM.

Cū Parthi maximis copiis Euphratē, qui terminus erat imperii Roman., transiſſent, ſollicitus Cicero de ſua prouincia, itē de reliquis, quæ ab impetu belli nō longe abeſſent, monet, ut maiores exercitus ſummittantur.

M. Tullius M. F. Cicero procos. s. d. coss. præt. trib. pl. ſenatui. I

Sulpicio, & Marcello coss.

terminum imperii Romani.

ep. 3 & 4. Iuſtinus l. 41.

SI V O S *bene ualetis, bene eſt: ego quidem ualeo. Etſi non dubie mihi nū ciabatur, Parthos tranſiſſe** Euphratem *cum omnibus fere ſuis* copiis: *tamen, quod arbitrabar a* M. Bibulo *procos. certiora de his rebus ad uos ſcribi poſſe, ſtatue bam mihi non neceſſe eſſe publice ſcribere ea, quæ de alterius prouincia nunciarentur. poſtea uero quam certiſſimis auctoribus, legatis, nunciis, litteris ſum certior factus; uel quod tanta res erat, uel quod nondum audieramus Bibulum in Syriam ueniſſe, uel quia adminiſtratio huius belli mihi cum* Bibulo *pæne eſt communis; quæ ad me delata eſſent, ſcribenda ad uos putaui.* Regis Antiochi* *Commageni legati primi mihi nunciarunt, Parthorum magnas copias* Euphratem tranſire cœpiſſe. quo nuncio allato, cum eſſent nonnulli, qui ei regi minorem fidemq; habendam putarent; ſtatui exſpectandum eſſe, ſi quid certius afferretur.* Ad x i i i. Kal. Oct. *cum exercitum in Ciliciam ducerem, in finibus Lycaoniæ, &*

Cap-

Cappadociæ mihi litteræ redditæ ſunt a * Tarcondimo to, qui fideliſſimus ſocius trans Taurum, amiciſſimusq. populi R. exiſtimatur; * Pacorum, Orodis regis Partorũ filium, cum permagno equitatu Parthico tranſiſſe Euphratem, & caſtra poſuiſſe Tybæ; magnumq. tumultum eſſe in prouincia Syria excitatum. eodem die ab * Iamblico, phylarcho Arabum, quem homines opinantur bene ſentire, amicumq. eſſe reip. noſtræ, litteræ de iiſdem rebus mihi redditæ ſunt. His rebus allatis, etſi intelligebã ſocios infirme animatos eſſe, & nouarum rerum exſpectatione ſuſpenſos; ſperabam tamen eos, ad quos iam acceſſeram, quiq. noſtram conſuetudinem, integritatemq. perſpexerant, amiciores populo R. eſſe factos; * Ciliciam autem firmiorem fore, ſi æquitatis noſtræ particeps facta eſſet. & ob eam cauſſam; & ut opprimerentur ij, qui ex Cilicum gente in armis eſſent; & ut hoſtis is, qui eſſet in Syria, ſciret exercitum populi R. non modo non cedere his nunciis allatis, ſed etiam propius accedere; exercitum ad Taurum inſtitui ducere. ſed, ſi quid apud uos auctoritas mea ponderis habet, in iis præſertim rebus, quas uos audiſtis, ego pæne cerno; magnopere uos & hortor, & moneo, ut his prouinciis, ſerius uos quidem, quam decuit, ſed aliquando tamẽ, conſulatis. * nos quemadmodum inſtructos, & quibus præſidiis * munitos ad tanti belli opinionem miſeritis, non eſtis ignari. quod ego negotium, non ſtultitia obcæcatus, ſed uerecundia deterritus, non recuſaui. neque enim umquam ullum periculum tantum putaui, quod ſubterfugere mallem, quam ueſtræ auctoritati obtemperare. hoc autem tempore res ſeſe ſic habet, ut, niſi exercitum tantum, * quantum ad maximum bellum mittere ſoletis, ma-

Strabo. l. 14. Dio. l. 41. 47. 50.

ep. 18 l. 5. Att.

Iuſtinus l 42. cæſum a Ventidio Pacorum cum uniuerſo exercitu tradit.

Tarcõdimoti filio. Strabo. l. 14

in quã nondũ peruenerat, cũ tamen eſſet in prouincia ſua. uide ep. 67. l. 13.

ep. ſequenti. ep. 5. lib. 8.

quattuor legiones. nam ipſe duas tantũ habebat.

turé in has prouincias miſeritis; ſummum periculum ſit, ne amittendæ ſint omnes hæ prouinciæ, quibus uectigalia populi R. continentur. quamobrem autem in hoc prouinciali delectu ſpem habeatis aliquam, cauſſa nulla eſt. neque multi ſunt: & diffugiunt, qui ſunt, metu oblato: & quod genus hoc militum ſit, iudicauit, uir fortiſsimus, M. Bibulus in Aſia: qui, cum ei permiſiſſetis, delectum habere noluerit. nam ſociorum auxilia, propter acerbitatem, atque iniurias imperij noſtri, aut ita imbecilla ſunt, ut non multum nos iuuare poſſint; aut ita alienata a nobis, ut neque exſpectandum ab ijs, neque committendum ijs quidquam eſſe uideatur. regis Deiotari & uoluntatem, & copias, quantæcumque ſunt, noſtras eſſe duco. Cappadocia eſt inanis. reliqui reges, tyranniq. neque opibus ſatis firmi, nec uoluntate ſunt. mihi, in hac * paucitate militum, animus certe non deerit; ſpero, ne conſilium quidē. quid caſurū ſit, incertum eſt. utinam ſaluti noſtræ conſulere poſſimus: dignitati certe conſulemus. Valete.

duas legiones habebat. ep. 15 l. 5. Att.

Exponit quid in prouintia, audito Parthorum aduentu, egerit ad tuendam prouinciam, & ſocios in fide continēdos. addit de Ariobarzane rege ab inſidiis liberato.

Cicero procos. s. d. coss. præt. trib. pl. ſenatui. 2

Sulpicio, et Marcello cos. ep. 6 l. 3. & Att. ep. 13. l. 5.

S I uos bene ualetis, bene eſt: ego quidem ualeo. Cum pridie Kal. Sext. in prouinciam * ueniſſem; neque maturius propter itinerum, & nauigationum difficultatem uenire potuiſſem; maxime conuenire officio meo, reiq. pub. conducere putaui, parare eā, quæ ad exercitum, quæq. ad rem militarem pertinerent. quæ cum eſſent a me cura magis, & diligentia, quam * facultate, & copia, conſtituta; nuncijque, & litteræ de bello a Parthis in prouin-

de hoc modeſte queritur ep. antecedenti.

uinciam Syriā illato quotidie fere afferrentur; iter mihi faciendum per Lycaoniam, & per Iſauros, & per Cappadociam arbitratus ſum. erat enim magna ſuſpicio, Parthos, ſi ex Syria egredi, atque irrumpere in meam prouinciam conarentur, iter eos per Cappadociam, quod ea maxime pateret, eſſe facturos. itaque cum exercitu per* Cappadociæ partem eam, quæ cum Cilicia continens eſt, iter feci; caſtraq. ad Cybiſtra, quod opidum eſt ad montem Taurum, locaui: ut *Artuaſdes, rex Armenius, quocumque animo eſſet, ſciret non procul a ſuis finibus exercitum populi R. eſſe: & Deiotarum, fideliſſimum regem, atque amiciſſimum reip. noſtræ, maxime coniunctum haberem, hominem cuius & conſilio, & opibus adiuuari poſſet reſp. quo cum in loco caſtra haberem; equitatumq. in Ciliciam miſiſſem; ut & meus aduentus ijs ciuitatibus, quæ in ea parte eſſent, nunciatus, firmiores animos hominum faceret; & ego mature, quid ageretur in Syria, ſcire poſſem: tempus eius tridui, quod in ijs caſtris morabar, in magno officio, & neceſſario mihi ponendum putaui. cum enim ueſtra auctoritas interceſſiſſet, ut ego regem Ariobarzanem, *Euſeben, & *Philoromæum, tuerer; eiuſq. regis ſalutem, & incolumitatem regni defenderem; regi, regnoq. præſidio eſſem; adiunxiſſetiſque, ſalutem eius regis populo, ſenatuiq. magnæ curæ eſſe; quod nullo umquam de rege decretum eſſet a noſtro ordine: exiſtimaui me iudicium ueſtrum ad regem deferre debere, eiq. præſidium meum & fidem, & diligentiam polliceri: ut, quando ſalus ipſius, & incolumitas regni mihi commendata eſſet a uobis, diceret, ſi quid uellet. Quæ cum eſſem in conſilio meo cum rege locutus; initio

idem ſcribit ad Appium, ep. 6. l. 3.

cuius ſoror nupta erat Pacoro, regis Parthorū filio. Appianus in Parthico. infra ep. 3. infra, ep. 4.

ſic appellabatur a Romanis, Græcis nominibus ad Latinam conſuetudinē trāsductis, id eſt, pius, & amicus Romanorum. uide ep. 17. l. 2.

ille orationis ſuæ uobis maximas, ut debuit, deinde etiam mihi gratias egit; quod ei permagnum, & perhonorificum uidebatur, ſenatui, populoque R. tantæ curæ eſſe ſalutem ſuam, meq. tantam diligentiam adhibere, ut & mea fides, & commendationis ueſtræ auctoritas perſpici poſſet. atque ille primo, quod mihi maxime lætitiæ fuit, ita mecum locutus eſt, ut nullas inſidias neque uitæ ſuæ, neque regno diceret ſe aut intelligere fieri, aut etiam ſuſpicari. Cum ei ego gratulatus eſſem, idq. me gaudere dixiſſem, cohortatus ut recordaretur caſum illum interitus * paterni, & uigilanter ſe tueretur, atque admonitu ſenatus conſuleret ſaluti ſuæ: tum a me diſceſſit in opidum Cybiſtra. poſtero autem die cum Ariarathe, fratre ſuo, & cum paternis amicis, maioribus natu, ad me in caſtra uenit: perturbatusque, & flens, cum idem & frater faceret, & amici, meam fidem, ueſtram commendationem implorare cœpit. cum admirarer, quid accidiſſet noui; dixit, ad ſe indicia manifeſtarum inſidiarum eſſe delata; quæ eſſent ante aduentum meum occultata, quod ii, qui ea patefacere poſſent, propter metum reticuiſſent: eo autem tempore, ſpe mei præſidij, complures ea, quæ ſcirent, audacter ad ſe detuliſſe: in his amantiſſimum ſui, ſumma pietate præditum, fratrem dicere ea, quæ is me quoque audiente dicebat, ſe ſollicitatum eſſe, ut regnare uellet: id, uiuo fratre ſuo, accidere non potuiſſe; ſe tamen ante illud tempus eam rem numquam in medium propter periculi metum protuliſſe. Quæ cum eſſet locutus; monui regem, ut omnem diligentiam ad ſe conſeruandum adhiberet: amicosq. in patris eius * fide, atque iudicio probatos, hortatus ſum, regis ſui

* Videtur Ariobarzanes rex, cui ſenatus Cappadociæ regnũ largitus erat, in inſidijs interfectus. de quo Iuſtinus l. 38. & Hirt. de bel. Alex. & hic ep. 37. l. 2.

* dictionem, Fide, plerique ue

uitam, docti caſu acerbiſſimo patris eius, omni cura, cuſtodiaq. defenderent. Cum rex a me equitatum, cohortesq. de exercitu meo poſtularet: etſi intelligebam ueſtro s. c. non modo poſſe me id facere, ſed etiam debere; tamen. cum reſp. poſtularet, propter quotidianos ex Syria nuncios, ut quamprimum exercitum ad Ciliciæ fines adducerem; cumq. mihi rex, patefactis iam inſidijs, non egere exercitu populi R. ſed poſſe ſe ſuis opibus defendere uideretur; illum cohortatus ſum, ut in ſua uitæ conſeruanda primum regnare * diſceret; a quibus perſpexiſſet ſibi inſidias paratas, in eos uteretur iure regio; pœna afficeret eos, quos neceſſe eſſet; reliquos metu liberaret; præſidio exercitus mei ad eorum, qui in culpa eſſent, timorem potius, quam ad contentionem uteretur: fore autem, ut omnes, quando s. c. noſſent, intelligerent me regi, ſi opus eſſet, ex auctoritate ueſtra præſidio futurum. Ita, confirmato illo, ex eo loco caſtra moui, & iter in Ciliciam facere inſtitui; cum hac opinione e Cappadocia diſcederem, ut * conſilio ueſtro, caſu incredibili, ac pæne diuino, regem, quem uos honorificētiſſime appellaſſetis nullo poſtulante, quemq. meæ fidei cōmendaſſetis, & cuius ſalutem magnæ uobis curæ eſſe decreuiſſetis, meus aduentus præſentibus inſidijs liberaſſet. quod ad uos a me ſcribi, non alienum putaui: ut intelligeretis ex iis, quæ pæne acciderunt, uos multo ante, ne ea acciderent, prouidiſſe. Eoq. uos ſtudioſius feci certiores, quod in rege Ariobarzane ea mihi ſigna uideor uirtutis, ingenij, fidei, beneuolentiæq. erga uos perſpexiſſe, ut non ſine cauſſa tantam curam, diligentiamq. in * eius uos ſalutem uideamini contuliſſe. Vale.

teres libri non habent.

erat enim adoleſcens appellatus a ſenatu rex Cicerone conſule. ep. 17. lib. 2.

qui prouidiſtis multo ante, ne acciderent ea, quæ pœne acciderunt, facto S. C. de Ariobarzane.

de quo decreuiſtis. q̃d nullo umquā dere

Scribit de rumore Parthici belli, & affert excuſationẽ cur publice non ſcripſerit.

M. Cicero imp. s. d. M. Catoni. 3

CVM ad me legati, miſſi ab Antiocho* Commageno, ueniſſent in caſtra ad Iconium ante diem III. non. Sept. iiq. mihi nunciaſſent, regis Parthorum filium, quocum eſſet nupta* regis Armeniorum ſoror, ad Euphratem cum maximis Parthorum copiis, multarumq. præterea* gentium magna manu ueniſſe, * Euphratemq. iam tranſire cœpiſſe; dicique, Armenium regem in Cappadociam impetum eſſe facturum: putaui pro noſtra neceſſitudine me hoc ad te ſcribere oportere. publice propter duas cauſſas nihil ſcripſi. quod & ipſum Commagenum legati dicebant ad ſenatum ſtatim nuncios, litteraſq. miſiſſe: & exiſtimabam M.*Bibulum procos. qui circiter id. Sext, ab Epheſo in Syriam nauibus profectus erat, quod ſecundos uentos habuiſſet, iam in prouinciam ſuam perueniſſe; cuius litteris omnia* certiora perlatũ iri ad ſenatum putabam. Mihi, ut in eiuſmodi re, tantoq. bello, maximæ curæ eſt, ut, quæ copiis, & opibus tenere uix poſſumus, ea manſuetudine, & continentia noſtra, ſociorum fidelitate teneamus. Tu uelim, ut conſueſti, nos abſentes diligas, & defendas. Vale.

ep. 1. & 4.
Artnaſdis ep. 2
Arabum ep. 4.
Euphrates erat terminus Parthicæ prouinciæ.
quorum nupta erat filia Catonis. Plutar. in Bruto.
quia Syria, Bibuli ꝓuincia, Parthis finitima.

Narrat, quæ in prouincia geſſerit: pro quibus rebus a Catone petit, ut in ſenatu ſupplicationes ſibi decernat.

M. Cicero imp. s. d. M. Catoni. 4

SVMMA tua auctoritas fecit, meumq. perpetuum de tua ſingulari uirtute iudicium, ut magni mea intereſſe putarem, & res eas, quas geſſiſſem, tibi notas eſſe, & nõ ignorari a te, qua æquitate, & continentia tuerer ſocio cios prouinciamq. adminiſtrarem. his enim a te cognitis, arbitrabar facilius me tibi, quæ uellem, probaturum.

Cum

Cũ in prouinciã pridie Kal. Sext. ueniſſem ; & propter
anni tẽpus ad exercitũ mihi confeſtim eſſe eũdũ uiderẽ ;
biduũ* Laodiceæ fui, deinde Apameæ quattriduũ, triduũ
Synnadis, totidẽ dies Philomeli. quibus ĩ opidis cũ magni
cõuentus fuiſſent, multas ciuitates acerbiſſimis* tributis,
& grauiſſimus uſuris, & falſo ære alieno liberaui; cũq.
ante aduentũ meũ ſeditione quadã exercitus eſſet diſſipa
tus; quinque* cohortes ſine legato, ſine tribuno mil. deni
que etiã ſine cẽturione nullo apud Philomelũ conſediſſẽt;
reliquus exercitus eſſet in Lycaonia: M. Anneio legato
imperaui, ut eas quinque cohortes ad reliquũ exercitum
duceret ; coacto in unum locum exercitu, caſtra in
Lycaonia apud Iconium faceret . quod cum ab illo di-
ligenter eſſet actum ; ego in caſtra ad VII.
Kal. Sept. ueni, cum interea ſuperioribus diebus ex s.
c. & * euocatorum firmam manum, & equitatum ſatis
idoneum, & populorum liberorũ, regumq. ſociorum au
xilia uoluntaria comparauiſſem. interim cũ, exercitu lu
ſtrato, iter in Ciliciam facere cœpiſſem, Kal. Sept. lega
ti a rege* Commageno ad me miſſi, pertumultuoſe ne-
que tamen non uere, Parthos in Syriam tranſiſſe, nun-
ciauerunt . quo audito, uehementer ſum commotus cum
de Syria, tũ de mea prouincia, de reliqua denique Aſia.
itaque exercitum mihi ducendum per Cappadociæ regio
nem eam, quæ Ciliciam attingeret, putaui. nam ſi me
in Ciliciam demiſiſſem Ciliciam quidem ipſam propter
montis Amani naturam facile tenuiſſem; (duo ſunt
enim aditus in Ciliciam ex Syria , quorum uterque
paruis præſidiis propter anguſtias intercludi poteſt: nec
eſt quidquam Cilicia contra Syriam munitius) ſed me
Cappadocia mouebat , quæ patet a Syria, regesq.

Att. eſt. 16. lib. 5. & hic ep. 8. l. 3.

uide ep. 7. 8. & 10. l. 3.

puto ſignificari eas, de quibus ad Appium ſcribit ep. 6. l. 3.

quorum præfectus fuit Antonius. ep. 6. l. 3.

epiſt. 1. & 2.

babet finitimos:qui etiam ſi ſunt amici nobis,tamen aper te Parthis inimici eſſe non audent.itaque in Cappadocia extrema,non longe a Tauro,apud opidum Cybiſtra ca ſtra feci;ut & Ciliciam tuerer;& Cappadociam tenens noua finitimorum conſilia impedirem.Interea in hoc tan to motu,tantaq. exſpectatione maximi belli,rex Deiota rus,cui non ſine cauſſa plurimũ ſemper & meo,& tuo, & ſenatus iudicio tributum eſt,ut cum beneuolentia,& fide erga populum R. ſingulari,tum præſentia,magnitudine,& animi,& conſilii,legatos ad me miſit, ſe cum omnibus ſuis* copiis in mea caſtra eſſe uenturũ. Cuius e go ſtudio,officioq. commotus,egi ei per litteras gratias idq. ut maturaret,hortatus ſum.Cum autem ad Cybiſtra propter rationem belli quinque dies* eſſem commoratus regem Ariobarzanem,cuius ſalutem a ſenatu te aucto re commendatam habebam,præſentibus inſidijs* nec opi nantem liberaui:neque ſolum ei ſalui fui,ſed etiam cura ui,ut cum auctoritate regnaret.Metram,& eum, quem tu diligenter mihi commendaras,Athenæum, importuni tate Athenaidis exſilio multatos,maxima apud regẽ au ctoritate,gratiaq. conſtitui . Cumq. magnum bellum in Cappadocia concitaretur,ſi ſacerdos armis ſe,quod facturus putabatur,defenderet,adoleſcens & equitatu,& peditatu,& pecunia paratus,& toto, ijs qui nouari ali quid uolebant:perfeci,ut e regno ille diſcederet,rexq. ſi ne tumultu,ac ſine armis,omni auctoritate aulæ commu nita, regnum cum dignitate obtineret. Interea cognoui multorum litteris,atque nuncijs , magnas Parthorum copias , & Arabum ad opidum Antiochiam acceſſiſſe , magnumq. eorum equitatum , qui in Ciliciam tranſiſſet, ab* equitum meorum turmis,& a cohorte prætoria,quæ

cohortes xxx. equitum MM. uide ad Att. ep. 18. lib. 5. & 1. lib. 6.

ep. 18. l. 13.

erat

erat Epiphaneæ præſidii cauſſa, occidione occiſum. Qua re cum uiderem, a Cappadocia Parthorum copias auerſas, non longe a finibus eſſe Ciliciæ; quam potui maximis itineribus ad Amanum exercitum duxi. quo ut ueni; hoſtem ab Antiochia * receſſiſſe, Bibulum Antiochiæ eſſe cognoui; Deiotarumq. confeſtim, iam ad me uenientem cum magno, & firmo equitatu, & peditatu, & cũ omnibus ſuis copijs, certiorem feci, non uideri eſſe cauſſam, cur abeſſet a * regno: meq. ad eum ſi quid forte noui accidiſſet, ſtatim litteras, nunciosq. miſſurum eſſe. cumq. eo animo ueniſſem, ut utrique prouinciæ ſi ita tempus ferret, ſubuenirem: tamẽ id, quod iam ante ſtatueram uehementer intereſſe utriuſque prouinciæ, pacare * Amanum, & perpetuum hoſtem ex eo monte tollere, agere perrexi. cumq. me diſcedere ab eo monte ſimulaſſem, & alias partes Ciliciæ petere; abeſſemq. ab Amano iter unius diei, & caſtra apud Epiphaneam feciſſem: ad IV. id. Oct. Cum adueſperaſceret, expedito exercitu ita noctu iter feci, ut ad III. id. Oct. cum luceſceret, in Amanum adſcenderem: diſtributiſq. cohortibus, & auxilijs, cum aliis Quinctus frater legatus mecum ſimul, alijs C. Pontinius legatus, reliquis M. Anneius, & L. * Tullius, legati præeſſent pleroſq, nec opinantes oppreſſimus, qui occiſi, captiq. ſunt, intercluſi fuga. Eranam autem, quæ fuit non uici inſtar, ſed urbis, quod erat Amani caput, itemq. Sepyram, & Commorim, acriter, et diu repugnantibus, Pontinio illam partem Amani tenente, ex antelucano tempore uſque ad horam diei decimam, magna multitudine hoſtium occiſa, cepimus: caſtellaq. ſex capta; complura incendimus. his rebus ita geſtis, caſtra in radicibus Amani habuimus apud

Aras

quos in Ciliciam præmiſerat. uide ſupra, ep. 2.

Caſſio inſequẽte. uide ep. 20. lib. 5. Att.

Galatia.

ep. 10. l. 5.

Att. ep. 20. l. 5.

cuius auaritiã carpit, ep. ult. lib. 5. Att.

Vide ep.10.l.2 & Att.ep.20. l 5.

Aras Alexandri quattriduum: & in reliquijs Amani delendis, agriſq. uaſtandis, quæ pars eius montis meæ prouinciæ eſt, id tempus omne conſumpſimus. confectis his rebus, ad opidum Eleutherocilicum Pindeniſſum exercitum adduxi. quod cum eſſet altiſſimo, & munitiſſimo loco; ab ijsq. incoleretur, qui ne regibus quidem unquam paruiſſent; cum & fugitiuos reciperent, & Parthorum aduentum acerrime exſpectarent: ad exiſtimationem imperij pertinere arbitratus ſum, comprimere eorum audaciam, quo facilius etiam ceterorum animi, qui alieni eſſent ab imperio noſtro, frangerentur. uallo, & foſſa circumdedi: ſex caſtellis, caſtriſq. maximis ſæpſi: aggere, uineis, turribus oppugnaui: uſuſq. tormentis multis, multis ſagittarijs, magno labore meo, ſine ulla moleſtia, ſumptu ue ſociorum, ſeptimo quinquageſimo die rem confeci; ut, omnibus partibus urbis diſturbatis, aut incenſis, compulſi in poteſtatem meam peruenirent: His erant finitimi, pari ſcelere, & audacia, Tebarani. ab his, Pindeniſſo capto, obſides accepi: exercitum in hiberna dimiſi: Quinctum fratrem negotio præpoſui, ut in uicis aut captis, aut* male pacatis exercitus collocaretur. Nunc uelim tibi ſic perſuadeas, ſi de his rebus ad ſenatum* relatum ſit me exiſtimaturum ſummam mihi laudem tributam, ſi tu honorem meum ſententia tua comprobaris. idque, etſi talibus de rebus grauiſſimos homines & rogare ſolere, & rogari ſcio, tamen admonendum potius te a me, quam* rogandum, puto. Tu es enim is, qui me tuis ſententijs ſæpiſſime ornaſti; qui oratione, qui prædicatione, qui ſummis laudibus in ſenatu, in concionibus ad cælum extuliſti, cuius ego ſemper tanta eſ-*

unica turri. ep. 20. l. 5. Att.

ep. 20. l. 5. Att.

ut mihi ſupplicationes decernantur.

rogamus enim, quorum uoluntati non ualde confidimus: admonemus, quos optime [illegible]imatos erga

ſe uerborum pondera putaui, ut, uno uerbo tuo cum mea laude coniuncto, omnia conſequi me arbitrarer. Te denique memini, cum * *cuidam clariſſimo, atque optimo uiro ſupplicationem non decerneres, dicere, te decreturum, ſi referretur ob eas res, quas conſul in urbe geſſiſſet. Tu idem mihi ſupplicationem decreuiſti togato, non, ut multis, rep. bene geſta, ſed, ut nemini, rep. conſeruata. Mitto, quod inuidiam, quod pericula, quod omnes meas tempeſtates & ſubieris, & multo etiam magis, ſi* * *per me licuiſſet, ſubire paratiſſimus fueris; quod denique inimicum meum, tuum inimicum putaris: cuius etiam interitum, ut facile intelligerem, mihi quantum tribueres, Milonis cauſſa in ſenatu defendenda approbaris. A me autem hæc ſunt profecta, quæ ego in beneficij loco non pono, ſed in ueri teſtimonij, atque iudicij: non ut præſtantiſſimas tuas uirtutes tacitus admirarer, (quis enim id non facit?) ſed in omnibus orationibus, ſententijs dicendis, cauſſis agendis, omnibus ſcriptis,* * *græcis, latinis, omni denique uarietate litterarum mearum te non modo ijs, quos uidiſſemus, ſed ijs, de quibus audiſſemus, omnibus anteferrem. Quæ res fortaſſe, quid ſit, quod ego hoc neſcio quid gratulationis, & honoris a ſenatu, tanti æſtimem. agam iam tecum familiariter, ut eſt & ſtudijs, & officijs noſtris mutuis, & ſumma amicitia dignum, & neceſſitudine etiam paterna. Si quiſquam fuit umquam remotus & natura, & magis etiam, ut mihi quidem ſentire uideor, ratione, atque doctrina ab inani laude, & ſermonibus uulgi; ego profecto is ſum. teſtis eſt conſulatus meus: in quo, ſicut in reliqua uita, fateor ea me ſtudio-*

ſa

nos credimus. li 1. ep 9 pæne in extremo.

opinor. C. Antonio: cui decreta ſupplicatio. Dio. l. 37.

ob extinctam coniurationē. Quinct. in Piſonē. Phil. 14. & App. l. 2.

ſi armis cōtra Clodiū certare uoluiſſem.

uide Pedianū.

Græce etiā Cicero ſcripſit, ut Commentariū de conſulatu ſuo ep. 1. l. 2. Att.

ſe ſecutum,ex quibus uera gloria naſci poſſet, ipſam quidem gloriam per ſe numquã putaui expetendam:itaque

ep.2.l.5. Phil. xi.

*& * prouinciam ornatam,& ſpem non dubiam * triumphi neglexi. ſacerdotium denique, cum, quemadmodum*

ſi in prouinciã irem.

te exiſtimare arbitror,non difficillime conſequi poſſem non appetiui. idem poſt iniuriam acceptam, quam tu re*

exſilium ſuum ſignificat.

ip. calamitatem ſemper appellas,mea non modo non calamitatem,ſed etiam gloriam,ſtudui quam ornatiſſima ſenatus,populiq. R. de me iudicia intercedere. itaque &

uide orat.2.in Ant. & in principio de cla.or. & Plut.

**augur poſtea fieri uolui,quod antea neglexerã:& cũ honorem,qui a ſenatu tribui rebus bellicis ſolet, neglectum a me olim,nunc mihi*expetendum puto. Huic meæ uoluntati,in qua ineſt aliqua uis deſiderij ad ſanandũ*

ep.6.l.6.Att.

*uulnus iniuriæ,ut faueas,auditorque ſis, quod paullo ante me*negaram rogaturum,uehementer te rogo,ſed ita*

p.16.18. 47. lib. 13.

*ſi non ieiunum hoc neſcio quid,quod ego geſſi,& contemnendum uidebitur,ſed tale,atque tantum,ut multi, nequaquam paribus rebus *honores ſummos a ſenatu conſecuti ſint. Equidem etiam mihi illud animaduertiſſe ui-*

triumphum.

deor,(ſcis enim,quam attente te audire ſoleam) te non*

eum in ſenatu ſententiam dicis.

tam res geſtas,quã mores,inſtituta,atque uitam imperatorum ſpectare ſolere in habendis, aut non habendis,honoribus. quod ſi in mea cauſſa conſiderabis;reperies me

duabus legionibus ep.15.l. Att. & hic ep. 9.l.3.&.2.h.l.

**exercitu imbecillo contra metum maximi belli firmiſſimum præſidium habuiſſe æquitatem,& continentiã. his ego ſubſidijs ea ſum conſecutus,quæ nullis legionibus cõſequi potuiſſem:ut ex alieniſſimis ſocijs amiciſſimos, ex infideliſſimis firmiſſimos redderem;animosq. nouarũ rerũ exſpectatione ſuſpenſos,ad ueteris imperij beneuolẽtiam transducerem. Sed nimis hæc multa de me, præſertim ad te, a quo uno omniũ ſociorum querellæ au-*

dium-

diuntur. cognoſces ex ijs, qui meis inſtitutis ſe* recreatos putant, cumq. omnes uno prope conſenſu de me apud te ea, quæ mihi optatiſſima ſunt, prædicabunt: tum duæ maximæ clientelæ tuæ, Cyprus inſula, & Cappadociæ regnum, tecum de me loquentur: puto etiam regem Deiotarum, qui uni tibi eſt maxime neceſſarius. Quæ ſi etiam maiora ſunt; & in omnibus ſæculis pauciores uiri reperti ſunt, qui ſuas cupiditates, quam qui hoſtium copias, uincerent: eſt profecto tuum, cum ad res bellicas hæc, quæ rariora, & difficiliora sũt, genera uirtutis adiunxeris, ipſas etiã illas res geſtas* iuſtiores eſſe, & maiores, putare. Extremum illud eſt, ut, quaſi diffidens rogationi meæ, philoſophiam ad te allegem: qua nec mihi carior ulla umquam res in uita fuit, nec hominum generi maius a deis munus ullum eſt datum. hæc igitur, quæ mihi tecum communis eſt, ſocietas ſtudiorum, atque artiũ noſtrarum, quibus a pueritia dediti, ac deuincti ſoli* propemodum nos philoſophiam illam ueram, & antiquam quæ quibuſdam otij eſſe, ac deſidiæ uidetur, in forum, atque in remp. atque in ipſam aciem pæne deduximus, tecum agit de mea laude: cui* negari a Catone fas eſſe non puto. Quamobrem ſic tibi perſuadeas uelim ſi mihi tua ſententia tributus honos ex meis litteris fuerit, me exiſtimaturũ, cum auctoritate tua, tum beneuolentia erga me mihi, quod maxime cupierim, cõtigiſſe. Vale

cum Appii inſtitutis affiicti eſſent. Att. l. 5. ep. 16. & l. 6. ep. 1.

magis placeret, illuſtriores

uide proemiũ Paradoxorum.

negauit tamẽ, ut patet in ep. ſequenti, & xi. l 8 & 2. & 2. l. 7. Att.

Excuſat ſe, quod Ciceroni ſupplicationem non decreuerit; & tamen decretam gaudet; ſeq de illo honorificẽtius dicit ſenſiſſe, quam eos, qui ſupplicionem decreuerunt.

M. Cato s. d. M. Ciceroni imp. 5

QVOD & reſp. me, & noſtra amicitia hortatur, ut faciã libenter facio, ut tuam uirtutẽ,* innocentiam, diligentiam,

hoc addi dit.

quia poteſt eſſe uirtus ſine innocẽtia nec deſunt exẽpla

tiam, cognitam in maximis rebus togati, armati foris, pari induſtria adminiſtrari gaudeam: itaque, quod pro meo iudicio facere potui, ut innocentia, conſilioq. tuo defenſam prouinciam, ſeruatum Ariobarzanis cum ipſo rege regnum, ſociorum reuocatam ad ſtudium imperij noſtri uoluntatem, ſententia mea, & decreto laudarem, feci. * ſupplicationem decretam, ſi tu, qua in re nihil fortuito, ſed ſumma tua ratione, & continentia reip. prouiſum eſt, dijs immortalibus gratulari nos, quã tibi referre acceptum mauis; gaudeo. quod ſi triumphi prærogatiuam putas ſupplicationem; & iccirco caſum potius, quam te, laudari uis: neque ſupplicationem ſequitur ſemper triumphus: & triumpho multo clarius eſt, ſenatum iudicare, potius manſuetudine, & innocentia imperatoris prouinciam, quam ui militum, aut benignitate deorum, retentam, atque conſeruatam eſſe: quod ego mea ſententia cenſebam. Atque hæc ego iocirco ad te contra* conſuetudinem meam pluribus ſcripſi, ut, quod maxime uolo, exiſtimes me laborare, ut tibi perſuadeam, me & uoluiſſe de tua maieſtate, quod ampliſſimum ſum arbitratus; & quod tu maluiſti, factum eſſe gaudere. Vale, & nos dilige, & inſtituto itinere ſeueritatem, diligentiamq. ſociis, & reip. præſta.

uide Att. ep 1. & 2. l. 7.

excuſat ſe, qd ſupplicationẽ non decreuit. ep. xi. l 8.

Stoicorũ enim breuis oratio Stoicus autem Cato. in or. pro Mur.

Exponit, eximia cum Catonis laude, quantam uoluptatem ceperit ex eius ſententia, & ex gratulatione litterarũ petitque, ut ſibi in adipiſcendo triumpho adiutor ſit, aut ſaltem, ſi adipiſcatur, gaudeat.

Cicero s. D. Catoni. 5

LAETVS ſum laudari me, inquit Hector, * opinor apud Næuium, abs te pater laudato uiro. ea eſt enim profecto iucunda laus, quæ ab ijs proficiſcitur, qui ipſi in laude uixerunt. ego uero, uel gratulatione litterarum

opinor, ait, ne uideatur homo cõſularis, & pæne ſexagenarius, poetas lectitare.

rum tuarũ, uel teſtimonijs ſententiæ dictæ, nihil eſt, quod me non aſſecutum putem. idq. mihi tum ampliſſimum, tum gratiſſimum eſt, te libenter amicitiæ dediſſe, quod li quido ueritati dares. & , ſi non modo unus, uerum etiam multi Catones eſſent in ciuitate noſtra, in qua u num exſtitiſſe mirabile eſt: quem ego currum, aut quã lau ream cum tua laudatione conferrem? nam ad meum ſen ſum, & ad illud ſincerum, ac ſubtile iudicium nihil poteſt eſſe laudabilius, quam ea tua oratio, quæ eſt ad me per- ſcripta a meis neceſſariis. ſed cauſſam meæ uoluntatis (nõ enim dicã, cupiditatis) expoſui tibi ſuperioribus lit teris. quæ etiã ſi* parum iuſta tibi uiſa eſt, hanc tamẽ ha bet rationem, ut non nimis concupiſcendus honos, ſed ta men, ſi deferatur a ſenatu, minime aſpernandus eſſe ui- deatur. ſpero autem illum ordinem, pro meis ob remp. ſuſceptis laboribus, me non indignum* honore, uſi- tato præſertim, exiſtimaturum. quod ſi ita erit; tan- tum ex te peto, quod amiciſſime ſcribis; ut, cum tuo iudicio, quod ampliſſimum eſſe arbitraris, mihi tribue- ris; ſi id, quod maluero, acciderit, gaudeas. ſic enim fecif ſe te, & ſenſiſſe, & ſcripſiſſe uideo: resq. ipſa declarat, tibi illum honorem noſtrum ſupplicationis fuiſſe iucun- dum, quod ſcribendo* affuiſti. hæc enim S. C. non ignoro ab amiciſſimis eius, cuius de honore agitur, ſcribi ſolere Ego, ut ſpero, te propediem uidebo, atque utinam remp. meliore, quam* timeo. Vale.*

* plures erãt Catones, ſed unus uere Cato. nominatur enim C. Cato ep. 2. 4 5. lib. 1.

* quia ſupplicationem non decreuit.

* triumpho.

* Att ep. 1. li. 7.

* iam emergebat inter Cæſarem. & Pompeium diſcordia.

Gratulatur Marcello de fratre patruelẽ conſule deſignato: Petitq́ ab eo, ut ſibi quamprimũ, annuo imperio finito, ſucceſſor mittatur.

Cic. procos. S. D. M. Marcello cos. 7

T E & pietatis in tuos, & animi in remp. & clariſ ſimi atque optimi conſulatus, C. Marcello conſule fa* cto.

* ep. 4. 18.

ſto, fructum cepiſse, uehementer gaudeo. non dubito, quid præſentes ſentiant. nos quidem longinqui, & a te ipſo miſſi in * ultimas gentes, ad cælum mehercule te tollimus uerißimis, ac iuſtißimis laudibus. nam cum te a pueritia tua unice dilexerim; tuq. me in omni genere ſemper amplißimum eſse & uolueris, & iudicaris: tum hoc uel * tuo facto, uel populi R. de te iudicio, multo acrius, uehementiusq. diligo; maximaq. lætitia afficior, cum ab hominibus prudētißimis, uirisq. optimis, omnibus dictis, factis, ſtudiis, inſtitutis uel me tui * ſimilem eſse audio, uel te mei. unum uero ſi addis ad præclariſſimas res conſulatus tui, ut aut mihi ſuccedat quamprimum aliquis, aut ne quid accedat temporis ad id, quod * tu mihi & S. C. & lege finiſti: omnia me per te conſecutum putabo. Cura ut ualeas & me abſentem diligas, atque defendas. Quæ mihi de Parthis nunciata ſunt, quia non putabam a me * etiam nunc ſcribenda eſſe publice, propterea ne pro familiaritate quidem noſtra uolui ad te ſcribere; ne, cū ad conſulem ſcripſiſſem, publice uiderer ſcripſiſſe. Vale.

ultimas impe-ri Romani.

eius gratia cōſulem factū C. Marcellum, ſignificat.

idem in l. de cl. or.

Marcello enim & Sulpicio co:. iuſſit in prouinciam.

nondum enim ſatis certa.

C. Marcello de conſulatu gratulatur: ſuamq. illi dignitatem commendat.

Cicero procos. S. D. C.* Marcello cos. des. 8

MAXIMA ſum lætitia affectus, cum audiui te cōſulem factum eſſe: eumq. honorem tibi deos fortunare uolo, atque a te pro tua, parentisq. tui dignitate adminiſtrari. nam cum te ſemper dilexi, amauique, quod mei amantiſſimum cognoui in omni * uarietate rerum mearū tum patris tui pluribus beneficijs, uel defenſus triſtibus temporibus, uel ornatus ſecundis; neceſſe eſt ut & ſim totus ueſter, & eſſe debeam: cum præſertim matris tuæ grauiſſime

hic eſt, qui ex Octauia, Auguſti ſorore, Marcellum genuit: de quo Virg. lib. 6.

in honoribus, & laboribus, dixit ep. 4. l. 13. & ep. 22. eiuſdem libri, & hic in ea, quæ ſequitur.

grauiſſimæ, atque optimæ feminæ, maiora erga ſalutem, dignitatemq. meam ſtudia, quam erant a muliere poſtulanda, perſpexerim. quapropter a te peto maiorē in modum, ut me abſentem diligas atque defendas. Vale

Gratulatur C. Marcello de filio conſule facto. erat autem collega Ciceronis in auguratu: ac libros quoque de iure augurali compoſuit. lib. 2. de Diuin. & Cariſius.

Cicero Procos s. D. C. Marcello collegæ. 9

MARCELLVM* tuū conſulem factum, teq. ea lætitia affectum eſſe, quam maxime optaſti, mirum in modum gaudeo, idq. cum ipſius cauſſa, tum quod te omnibus ſecundiſſimis rebus digniſſimum iudico: cuius erga me ſingularem beneuolentiam uel in* labore meo, uel in* honore perſpexi totam denique domum ueſtram uel ſalutis, uel dignitatis meæ ſtudioſiſſimam, cupidiſſimamq. cognoui. Quare gratum mihi feceris, ſi uxori tuæ* Iuniæ, grauiſſimæ, atque optimæ feminæ, meis uerbis eris gratulatus. A te id, quod conſueſti, peto, me abſentem diligas, atque defendas. Vale

filium*.

ep. 4. & 29 l. 13.

matri conſulis deſignati.

Commendat ſtudioſe ſuam exiſtimationē conſuli Marcello in ſupplicatione decernenda.

M. Cicero imp. s. D. C. Marcello C. F. cos. 10

QVANDO id accidit, quod mihi maxime fuit optatum, ut omnium* Marcellorum, *Marcellinorum etiam, (mirificus enim generis, ac nominis ueſtri fuit erga me ſemper animus) quando ergo ita accidit, ut omnium ueſtrū* ſtudio tuus cōſulatus ſatisfacere poſſet, in quē meæ res geſtæ, *lausq., & *honor earum potiſſimum incideret, peto a te id, quod facillimum factu ſit, non aſpernante, ut confido, ſenatu: ut quam honorificentiſſimum

Marcellos, & Marcellinos gētiles fuiſſe Pedianus ſcribit. erga me. ut laudari, & honorari, te cōſule poſſent. ſupplicatione decernenda.

S. C. litteris meis recitatis, faciendum cures. Si mihi
459. *tecum minus* eſſet, quam, eſt cum tuis omnibus; allega-*
rem ad te illos, a quibus intelligis me precipue diligi. Pa-
tris tui beneficia in me ſunt ampliſſima. neque enim ſaluti
patruelis, M. Marcellus. Suetonius in Iulio. *meæ, neque honori amicior quiſquam dici poteſt. * fra-*
ter tuus quanti me faciat, ſemperq. fecerit, eſſe hominem,
qui ignoret, arbitror neminem. domus tua denique tota
me ſemper omnibus ſummis officijs proſecuta eſt. neque
uero tu in me diligendo cuiquam cōceſſiſti tuorum. Qua-
re a te peto maiorem in modum, ut me per te quamorna-
tiſſimum uelis eſſe, meamq. & in ſupplicatione decernē-
da, & in ceteris rebus exiſtimationem ſatis tibi eſſe cō-*
ep. xi. lib. 8. *mendatam putes.* Vale.

Agit gratias conſuli Marcello quod ſupplicationem ſibi decreuerit.

Cicero imp. s. d. C. Marcello cos. II

QVANTAE *tibi curæ meus honos fuerit, & quā*
idem exſtiteris conſul in me ornando, & amplificando,
qui fueras ſemper cum parentibus tuis, & cum tota do-
mo, etſi res ipſa loquebatur, cognoui tamen ex meorum*
cum decretam mihi ſupplicationē audirē. *omnium litteris. itaque nihil eſt tantum, quod ego nō tua*
cauſſa debeam, facturusq. ſim cū ſtudioſe, tum libēter. nā
magni intereſt, cui debeas: debere autem nemini malui,
quam tibi: cui me cum ſtudia communia, beneficia pa-
terna, tuaq. iam ante coniunxerant; tum accedit, mea qui-
dem ſententia, maximum uinculum, quod ita remp. geris,
atque geſſiſti, qua mihi carius nihil eſt, ut, quantum tibi
omnes boni debeant, quo minus tantundem ego unius de-
cum honorem tibi deos fortunare nolo, dixit ep 8. & 12. *beam, non recuſem, quamobrem tibi uelim ij ſint* exi-*
tus, quos mereris: quos fore confido. Ego, ſi me naui-
gatio non morabitur, quæ incurrebat in ipſos Eteſias,
prope-

propediem te, ut ſpero, uidebo. Vale.

Gratulatur de conſulatu, petitque, ut operam des, ne quid ſibi temporis ad annuũ prouinciale munus addatur.

Cic. imp. s. D. L. Paullo cos. des. 12

ETSI *mihi umquam fuit dubium, quin te populus R. pro tuis ſummis in remp. meritis, & pro* amplißima familiæ dignitate, ſummo ſtudio, cunctis ſuffragiis conſulem facturus eſſet: tamen incredibili lætitia ſum affectus, cum id mihi nunciatum eſt: eumq. honorẽ tibi deos fortunare uolo, a teq. ex tua, maiorumq. tuorum dignitate adminiſtrari. atque utinam præſens illum diem, mihi optatiſſimum uidere potuiſſem, proq. tuis amplißimis erga me ſtudiis, atque beneficiis tibi operam meam, ſtudiumq. nauare, quam mihi facultatem quando hic* nec opinatus, & improuiſus prouinciæ caſus eripuit: tamen ut te conſulem remp. pro tua dignitate gerentem uidere poßim, magnopere a te peto, ut operam des, efficias, quid mihi fiat iniuriæ, ne ue quid temporis ad meum annuum munus accedat. quod ſi feceris; magnus ad tua priſtina erga me ſtudia cumulus accedet.* Vale.

qui Catilinam lege Plautia interrogarat. Salluſtius. erat enim Aemilia gens patricia.

Acad. I. ſic locutus.

Petit ut de ſuis rebus geſtis quam honorificentißime decernendum curet: ſuamq. illi etiam ceteris in rebus exiſtimationem commendat.

M. Cicero imp. s. D. L. Paullo cos. 13

MAXIME *mihi fuit optatum, Romæ eſſe tecum multas ob cauſſas, ſed præcipue, ut & in petendo, & in gerendo conſulatu meum tibi debitum ſtudium perſpicere poſſes.* ac petitionis quidem tuæ ratio mihi ſemper fuit explorata; ſed tamen nauare operam uolebam. in conſulatu uero cupio equidem te minus habere negotii; ſed moleſte fero, me conſulem tuum ſtudium adoleſcentis perſpexiſſe, te meum, cum id ætatis ſim, perſpi-*

correctio ad id, quod dixerat, In petendo.

S. C. litteris meis recitatis, faciendum cures. Si mihi
459 tecum minus* eſſet, quam, eſt cum tuis omnibus; allegarem ad te illos, a quibus intelligis me precipue diligi. Patris tui beneficia in me ſunt ampliſſima. neque enim ſaluti meæ, neque honori amicior quiſquam dici poteſt. * frater tuus quanti me faciat, ſemperq. fecerit, eſſe hominem, qui ignoret, arbitror neminem. domus tua denique tota me ſemper omnibus ſummis officijs proſecuta eſt. neque uero tu in me diligendo cuiquam cõceſſiſti tuorum. Quare a te peto maiorem in modum, ut me per te quamornatiſſimum uelis eſſe, meamq. & in ſupplicatione decernẽda, & in ceteris rebus* exiſtimationem ſatis tibi eſſe cõmendatam putes. Vale.

patruelis, M. Marcellus. Suetonius in Iulio.

ep. 11. lib. 8.

Agit gratias conſuli Marcello quod ſupplicationem ſibi decreuerit.

Cicero imp. S. D. C. Marcello cos. II

QVANTAE tibi curæ meus honos fuerit, & quã idem exſtiteris conſul in me ornando, & amplificando, qui fueras ſemper cum parentibus tuis, & cum tota domo, etſi* res ipſa loquebatur, cognoui tamen ex meorum omnium litteris. itaque nihil eſt tantum, quod ego nõ tua cauſſa debeam, facturusq. ſim cũ ſtudioſe, tum libẽter. nã magni intereſt, cui debeas: debere autem nemini malui, quam tibi: cui me cum ſtudia communia, beneficia paterna, tuaq. iam ante coniunxerant; tum accedit, mea quidem ſententia, maximum uinculum, quod ita remp. geris, atque geſſiſti, qua mihi carius nihil eſt, ut, quantum tibi omnes boni debeant, quo minus tantundem ego unus debeam, non recuſem, quamobrem tibi uelim ij ſint* exitus, quos mereris: quos fore confido. Ego, ſi me nauigatio non morabitur, quæ incurrebat in ipſos Eteſias, prope-

cum decretam mihi ſupplicationẽ audirẽ.

cum honorem tibi deos fortunare uolo, dixit ep 8. & 12.

propediem te, ut ſpero, uidebo. Vale.

Gratulatur de conſulatu, petitque, ut operam det. ne quid ſibi temporis ad annuũ prouinciale munus addatur.

Cic. imp. s. d. L. Paullo cos. des. 12

E T S I *mihi unquam fuit dubium, quin te populus R. pro tuis ſummis in remp. meritis, & pro* ampliſſima familiæ dignitate, ſummo ſtudio, cunctis ſuffragiis conſulem facturus eſſet: tamen incredibili lætitia ſum affectus, cum id mihi nunciatum eſt: eumq. honorẽ tibi deos fortunare uolo, a teq. ex tua, maiorumq. tuorum dignitate adminiſtrari. atque utinam præſens illum diem, mihi optatiſſimum uidere potuiſſem, proq. tuis ampliſſimis erga me ſtudiis, atque beneficiis tibi operam meam, ſtudiumq. nauare, quam mihi facultatem quando hic* nec opinatus, & improuiſus prouinciæ caſus eripuit: tamen ut te conſulem remp. pro tua dignitate gerentem uidere poſſim, magnopere a te peto, ut operam des, efficias, quid mihi fiat iniuriæ, ne ue quid temporis ad meum annuum munus accedat. quod ſi feceris; magnus ad tua priſtina erga me ſtudia cumulus accedet.* Vale.

qui Catilinam lege Plautia interrogarat. Salluſtius. erat enim Aemilia gens patricia.

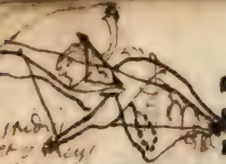
Acad. 1. ſic locutus.

Petit ut de ſuis rebus geſtis quam honorificentiſſime decernendum curet: ſuamq. illi etiam ceteris in rebus exiſtimationem commendat.

M. Cicero imp. s. d. L. Paullo cos. 13

M A X I M E *mihi fuit optatum, Romæ eſſe tecum multas ob cauſſas, ſed præcipue, ut & in petendo, & in gerendo conſulatu meum tibi debitum ſtudium perſpicere poſſes.* ac petitionis quidem tuæ ratio mihi ſemper fuit explorata; ſed tamen nauare operam uolebam. in conſulatu uero cupio equidem te minus habere negotii: ſed moleſte fero, me conſulem tuum ſtudium adoleſcentis perſpexiſſe, te meum, cum id ætatis ſim, perſpi-*

correctio ad id, quod dixerat, in petendo.

cere nō poſſe. ſed ita fato neſcio quo contigiſſe arbitror, ut tibi ad me ornādum ſemper detur facultas, mihi ad remunerandum nihil ſuppetat præter uoluntatem.* ornaſti conſulatum, ornaſti reditum meum. incidit meum tempus rerum gerendarum in ipſum conſulatum tuum. itaque cum & tua ſumma amplitudo, & dignitas, & meus magnus honos, magnaq. exiſtimatio poſtulare uideatur, ut a te pluribus uerbis contendam, ac petam, ut quam honorificentiſſimum s. c. de meis rebus * geſtis faciendum cures: non audeo uehementer a te contendere; ne aut ipſe tuæ perpetuæ conſuetudinis erga me oblitus eſſe uidear, aut te oblitum putem. quare, ut te uelle arbitror, ita faciam; atque ab eo, quem omnes * gentes ſciunt de me optime meritum, breuiter petam. Si alij conſules eſſent; ad te potiſſimum Paulle mitterem, ut eos mihi quam amiciſſimos redderes. nunc, cum tua ſumma poteſtas, ſummaq. auctoritas, notaq. omnibus noſtra neceſſitudo ſit; uehementer te rogo, ut & quam honorificentiſſime cures decernendum de meis rebus geſtis, & quam celerrime. dignas res eſſe & honore, & gratulatione, cognoſces ex ijs litteris, quas ad te, & ad * collegam, & ſenatum publice miſi: omniumq. mearum reliquarum rerum, maximeq. exiſtimationis meæ procurationem, * ſuſceptam, uelim habeas; in primisq. tibi curæ ſit, quod abs te ſuperioribus quoque litteris petiui; ne mihi tempus prorogetur. cupio te conſulem uidere, omniaque quæ ſpero, cum * abſens, tum etiam præſens te conſule aſſequi. Vale.

ſtudiis, & officiis tuis.

In Amano, ep. 4.

ſignificat prædicari a ſe etiā in prouincia, quantum Paullo debeat.

C. Marcellum, ex litteræ non exſtant.

quā antea ſuſcepiſti.

abſens ſupplicationes, præſens triūphū.

Significat ſe ea facturum Fabij cauſſa, quę Caſſius rogarat; dolet ſe Caſſium non uidiſſe, ad urbem ex prouincia redeuntem: rogat operam det, ne quid ſibi ad annuā prouinciam temporis prorogetur.

Ci-

Cicero s. d. C. Caſſio proquæs. 14

M. Fabivm quod mihi amicum tua commendatione das, nullum in eo facio quæſtum. multi enim anni ſunt, cum ille in ære meo eſt, & a me diligitur propter ſummam ſuam humanitatem, & obſeruãtiam. ſed tamẽ, quod te ab eo egregie diligi ſenſi, multo amicior ei ſum factus. itaque quamquam profecerunt litteræ tuæ; tamen aliquando plus commendationis apud me habuit animus ipſius erga te mihi perſpectus, & cognitus. Sed de Fabio faciemus ſtudioſe, quæ rogas. Tu, multis de cauſſis, uellem, me conuenire potuiſſes; primum, ut te, quem tamdiu plurimi facio, tanto interuallo uiderem: deinde, ut tibi, quod feci per litteras, poſſem præſens gratulari: tum: ut, quibus de rebus uellemus, tu tuis, ego meis, inter nos communicaremus; poſtremo, ut amicitia noſtra. quæ ſummis officiis ab utroque culta eſt, ſed lõgis* interuallis temporum interruptam conſuetudinẽ habuit, confirmaretur uehementius. id quando nõ accidit, utemur bono litterarum, & eadem fere abſentes, quæ ſi coram eſſemus, conſequemur. unus ſcilicet fructus, qui in te uidendo eſt, percipi litteris non poteſt. alter gratulationis eſt, is quidem exſilior, quam ſi tibi, te ipſum intuens, gratularer. ſed tamẽ & feci ante, & facio nunc, tibiq. cum pro rerum magnitudine, quas geſſiſti, tum pro opportunitate temporis gratulor, quod te de prouincia decedentem ſumma laus, & ſumma gratia prouinciæ proſecuta eſt. Tertium eſt, ut id, quod de noſtris rebus coram communicaſſemus inter nos, conficiamus idem litteris. Ego ceterarum rerum cauſſa tibi Romam properandum magnopere cenſeo.) nam & ea, quæ reliqui, tranquilla de te erant: & hoc tua recenti

quæſtor cum M. Craſſo in Syriam ierat.

puto eſſe quẽ lib 2. commendat Cœlio, & Papirio Pæto. ep. 25. l. 9 & Curio, ep. 59. l. 13.

triennio enim ante in Syriam quæſtor Caſſius ierat cũ Craſſo, & L. Domitio, & App. Claudio coſ.

Parthos, poſt necem Craſſi, deuicerat, Iuſt. l.42. Vell. l. 2.

*uictoria tanta clarum aduentum tuum fore intelligo; ſed, ſi quæ ſunt onera tuorum; ſi tanta ſunt, ut ea ſuſtinere poſſis; propera: nihil tibi erit lautius, nihil glorioſius: ſin maiora; conſidera, ne in alieniſſimum tempus cadat aduentus tuus. huius rei totum conſilium tuum eſt. tu enim ſcis, quid ſuſtinere poſſis. ſi potes; laudabile, atque populare eſt: ſin plane non potes; abſens hominũ ſermones facilius ſuſtinebis. De me autem idem te cum his ago litteris, quod ſuperioribus egi, ut omnes tuos neruos in eo contendas, ne quid mihi ad hanc prouinciam, quam & *ſenatus, & * populus annuam eſſe uoluit, temporis prorogetur. hoc a te ita contendo, ut in eo fortunas meas poſitas putẽ. habes *Paullũ noſtrũ noſtri cupidiſſimum: eſt *Curio: eſt *Furnius. ſic uelim enitare, quaſi in eo ſint mihi omnia. Extremum illud eſt de iis, quæ propoſueram, confirmatio noſtræ amicitiæ: de qua pluribus uerbis nihil opus eſt. tu puer me appetiſti: ego autẽ ſemper ornamento te mihi fore duxi. fuiſti etiã præſidio triſtiſſimis meis temporibus. acceſſit poſt tuum diſceſſum familiaritas mihi cũ Bruto *tuo maxima. itaque in ueſtro ingenio, & induſtria mihi plurimũ & ſuauitatis, & dignitatis conſtitutũ puto. id tu ut tuo ſtudio confirmes, te uehemẽter rogo, litterasq. ad me & continuo mittas, &, cum Romam ueneris, quamſæpiſſime. Vale.

Ideo dixit ep 7 Ex S C. & lege.

Paullum, conſulẽ deſignatũ. Curionem tribunum pl. deſignatum; item Furnium ep. 18 l. 5. Att.

Iunius ſoror uxor erat Caſſii Plut. in Bruto.

Probat ſuum conſilium de bello ciuili non renouãdo.

Cicero s. d. Caſſio. 15

ETSI* uterque noſtrum, ſpe pacis, & odio ciuilis ſanguinis, abeſſe a belli pertinacia uoluit: tamẽ, quando eius conſilij princeps ego fuiſſe uideor, plus fortaſſe tibi præſtare ipſe debeo, quam a te exſpectare. etſi, ut ſæpe ſoleo mecum recordari, ſermo familiaris meus

uterque enim, uicto in Theſſalia Pompeio, ſe Cæſari tradidit.

*tecum, & item mecum tuus adduxit utrumque noſtrũ ad id conſilium, ut uno prœlio putaremus ſi non totam cauſſam, at certe noſtrum * iudicium definiri conuenire. neque quiſquam hanc noſtram ſententiam uere umquam reprehendit, præter eos, qui arbitrantur melius eſſe deleri omnino remp. quam imminutam & debilitatam manere*

ut ſtatueremus deponenda ne eſſent arma, an retinenda.

ego autem ex interitu eius nullam ſpẽ ſcilicet mihi proponebam, ex reliquiis magnam. ſed ea ſunt conſecuta, ut magis mirum ſit accidere illa potuiſſe, quam nos non uidiſſe ea futura, nec, cum homines eſſemus, diuinare potuiſſe.*

elegans ter uſus parum, pro nimirum. ep 6 l. 1. & 21. l. 9. & Att. ep. 10. l. 13

*equidem fateor meam coniecturam hanc fuiſſe, ut, * illo quaſi quodam fatali prœlio facto, & uictores communi ſaluti conſulere uellent, & uicti ſuæ. utrumque autem poſitum eſſe arbitrabar in celeritate uictoris. quæ ſi fuiſſet, eandem clementiam experta eſſet * Africa, quam cognouit Aſia, quam etiam Achaia, & ut opinor, ipſo legato, ac deprecatore: amiſſis autem temporibus, quæ plurimum ualent, præſertim in bellis ciuilibus, interpoſitus annus alios induxit, ut uictoriam ſperarent, alios, ut ipſum, uinci, contemnerent. atque horum malorum omnium culpam fortuna ſuſtinet. quis enim aut Alexandrini belli tantam moram huic bello adiunctum iri, aut neſcio quem iſtum * Pharnacem Aſiæ terrorem illaturum putaret? nos tamen, in conſilio pari, caſu diſſimili uſi ſumus. tu enim eam partem petiſti, ut & conſilijs intereſſes, & quod maxime curam leuat, futura animo proſpicere poſſes: ego, qui feſtinaui, ut Cæſarem in Italia uidere, (ſic enim arbitrabamur) eumque, multis honeſtiſſimis uiris conſeruatis, redeuntem, ad pacem currentem, ut aiunt, incitarem, ab illo longiſſime & abſum, & abſui: uerſor autem in*

Pharſalico.

quæ tum bellũ Scipione duce reparabat.

Mithridatis filium, quẽ mox Cæſar unica pugna profligauit: unde illud, Veni, uidi, uici.

genitu Italiæ,& in urbis miſerrimis querellis:quibus a-liquid opis fortaſſe, ego pro mea, tu pro tua, pro ſua quiſque parte ferre potuiſſet,ſi auctor affuiſset. Quare uelim pro tua erga me perpetua beneuolētia ſcribas ad me,quid uideas,quid ſentias,quid exſpectandum,quid a-gendum nobis exiſtimes. magni erunt mihi tuæ litteræ. atque utinam primis illis, quas Luceria miſeras,* * *pa ruiſsem. ſine ulla enim moleſtia dignitatem meam reti-nuiſſem.* Vale.

Cæſar,quo au-ctore publicis uulneribus me deremur.

ſuadebas enim ut ab armis ab ſtinerem.

Iocatur in opiniones Epicureorum,id eſt in ipſum Caſſium,qui Epicuri ſectam ſequi cœperat.

Cicero s. D. Caſſio. 16

PVTO *te iā ſuppudere,cum hæc te tertia in epiſto la ante oppreſſit, quam tu ſcedulam, aut litteram. ſed non urgeo:longiores enim exſpectabo,uel potius* exi-gam. ego,ſi ſemper haberem, cui darem, uel ternas in hora darem. fit enim neſcio quid,ut quaſi coram adeſſe uideare,cum ſcribo aliquid ad te:neque id* κατ᾽ εἰδώλων φαντασίας, *ut dicunt tui * amici noui, qui putant etiam* διανοητικὰς φαντασίας *ſpectris* Catianis *excitari. nā, ne te fugiat,** Catius Inſuber Epicureus, *qui nuper eſt mortuus,quæ ille ** Gargettius, *& iam ante* Democritus εἴδωλα, *hic ſpectra nominat. his autē ſpectris etiam ſi oculi poſſent feriri,quod uelis ipſa currunt; animus, qui poſſit,ego non uideo. doceas tu me oportebit,cū ſaluus ueneris,in mea ne poteſtate ſit ſpectrum tuū,ut,ſimul ac mihi collibitum ſit de te cogitare,illud occurrat. neque ſolum de te, qui mihi hæres in medullis:ſed,ſi inſulā* Bri tanniā *cœpero cogitare,eius* εἴδωλον *mihi aduolabit ad pectus? ſed hæc poſterius. tento enim te;quo animo ac-cipias. ſi enim* ſtomachabere, & moleſte feres; plura dice-*

quaſi debitas.

Epicurei. ep. 19.

ſcripſit quædā Quinct. lib. 10 cap. 1. & Horatius ſat. 4. l. 2.

Epicurus. Gargettius appellatus, ex pago: de quo Laertius.

quod irridere uideat Epicu-

dicemus;poſtulabimusque,ex qua hæreſi ui hominibus armatis deiectus ſis,in eam reſtituare. in hoc interdicto non ſolet addi,In hoc anno. quare ſi iam biennium, aut triennium eſt,cum uirtuti nuncium remiſiſti,delenitus illecebris uoluptatis,in integro res nobis erit. Quamquã quicum loquor? cum uno fortiſſimo uiro:qui, poſtea quã forum attigiſti,nihil feciſti,niſi pleniſſimum ampliſſimæ dignitatis. in iſta ipſa αἱρέσει metuo ne plus neruorum ſit,quam ego putarim, ſi modo eam tu probas. Quid tibi in mentem uenit,inquies? Quia nihil habebam aliud quod ſcriberem. de rep.enim nihil ſcribere poſſum. neque enim,quod ſentio,libet ſcribere. Vale.

reorum ſententias.

perfecta metaphora, Nuncium remiſiſti, Delenitus illecebris uoluptatis.

Quæritur de tabellariorum importunitate: ſcribit de Syllæ morte,de rumoribus Hiſpanici belli, de Panſa, de Caſſii commoratione Brundiſina.

Cæſarianis omnia ex libidine adminiſtrantibus.

Cicero s. d. Caſſio. 17

PRAEPOSTEROS habes tabellarios: etſi me quidem non offendunt,ſed tamen,cum a me diſcedunt,flagitant litteras:cum ad me ueniunt,nullas afferunt. atque id ipſum facerent commodius, ſi mihi aliquid ſpatij ad ſcribendum darent:ſed petaſati ueniunt:comites ad portam exſpectare dicunt. ergo ignoſces: alteras habebis has breues: ſed exſpecta πάντα περὶ πάντων. etſi quid ego me tibi purgo,cum tui ad me inanes ueniant, ad te cum epiſtolis reuertantur? Nos hic,(tamen ad te ſcribã aliquid) P.* Syllam patrem mortuum, habebamus. alij, a latronibus,alij,cruditate,dicebant. populus non curabat. combuſtum enim eſſe conſtabat. hoc tu pro ſapientia tua feres æquo animo. quãquam πρόσωπον πόλεως amiſimus. Cæſarẽ putabant moleſte laturum,uerentẽ ne* haſta refrixiſſet. Mindius Marcellus, & Attius pigmentarius ualde gaudebant ſe aduerſarium perdidiſſe. De Hiſpa-

ep.20. lib. 12.

uide ep 19 li 10.1 9 & lib 2. de Oficiis. ꝑ quo extat Ciceronis oratio.

ad quam emebat Sylla Pompeiauorum bona. ep. 19.

Hiſpania nihil, ſed exſpectatio ualde magna rumores
Philip. 5. & Feſtus. triſtiores, ſed ἀδέσποτοι. Panſa noſter * paludatus ad
quia nuper Epicureus factus es. I I I. Kal. Ian. profectus eſt, ut quiuis intelligere poſ
ſet, id quod tu* nuper dubitare cepiſti, τὸ καλὸν δι᾽ αὑτὸ
cum gratia, & auctoritate ualeret apud Cæſarem. αἱρετὸν eſſe. nam, quod multos miſerijs* leuauit, & quod
ſe in his malis* hominem præbuit; mirabilis eũ uirorũ
bonorũ beneuolentia proſecuta eſt. Tu quod adhuc Brũ
Homo ſum. Ter. diſij moratus es, ualde probo, & gaudeo. & mehercu-
le puto te ſapienter facturum, ſi ἀκενόσπουδος fueris.
nobis quidem, qui te amamus, erit gratum. Et, amabo te,
cum dabis poſthac aliquid domum litterarum, mei memi
neris. ego numquam quemquam ad te, cum ſciam, ſine
meis litteris ire patiar. Vale.

Excuſat breuitatem epiſtolæ, feſtinatione tabellarii: ſcri
bit de ſtatu reip. de Hiſpania, de Caſſii abſentia.

Cicero s. D. Caſſio. 18

LONGIOR epiſtola fuiſſet, niſi eo ipſo tempo-
re petita eſſet a me, cum iam iretur ad te: longior etiam
ſi φλύαρον aliquem habuiſſet. nam σπουδάζειν ſine peri
culo uix poſſumus. ridere igitur; inquies, poſſumus. non
mehercule faciliime: ueruntamen aliam aberrationem a
moleſtiis nullam habemus.* ubi igitur, inquies, philoſo-
cur a philoſophia ſolatium. & oblectationem nõ petis? phia? tua quidẽ in culina, mea moleſta eſt. pudet enim ſer
uire. itaque facio, me alias res agere; ne conuicium Pla
tonis audiam. De Hiſpania nihil adhuc certi: nihil omni
no noui. Te abeſſe, mea cauſſa moleſte fero, tua gaudeo.
epiſt. 14. Sed flagitat tabellarius. ualebis igitur, meque, ut a pue-
ro feciſti, amabis.

Reſpondet ad duas epiſtolas, quæ ante proximam ſupe
riorem leguntur. maxime autem Epicurum, & Epicureos
quorum ipſe in numero erat, a ſtudio uirtutis, & iuſtitiæ
laudat.

Caſſius

Caſſius s d. Ciceroni. 19

Non mehercule in hac mea peregrinatione quidquam libentius facio, quam ſcribo ad te. uideor enim cũ præſente loqui, & iocari. nec tamen hoc uſu uenit propter ſpectra * Catiana: pro quo tibi proxima epiſtola tot ruſticos Stoicos* regeram, ut Catium Athenis natum eſſe dicas. Panſam noſtrum ſecunda uoluntate hominum * paludatum ex urbe exiſſe, cum ipſius cauſſa gaudeo, tum mehercule etiam omnium noſtrum. ſpero enim homines intellecturos, quanto ſit omnibus odio crudelitas, & quanto amori probitas, & clementia, atque ea, quæ maxime mali petant, & concupiſcant, ad bonos peruenire. difficile eſt enim hominibus perſuadere, τὸ καλὸν δι᾽ αὐτὸ αἱρετὸν eſſe: ἡδονὴν uero, & ἀταραξίαν, uirtute, iuſtitia, τῷ καλῷ parari, & uerum, & probabile eſt. ipſe enim Epicurus, a quo omnes Catii, & Amafinij, mali* uerborum interpretes, proficiſcuntur, dicit, οὐκ ἔστιν ἡδέως ἄνευ τοῦ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν. itaque & Panſa, qui ἡδονὴν ſequitur, uirtutem retinet: & ij, qui a uobis φιλήδονοι uocantur, ſunt φιλόκαλοι, καὶ φιλοδίκαιοι, omnesq. uirtutes & colunt, & retinent. itaque Sulla, cuius iudicium probare debemus, cũ diſſentire philoſophos uideret, non quæſiuit, quid bonum eſſet, & omnia bona* coemit. cuius ego mortẽ forti mehercule animo tuli. nec tamen Cæſar diutius nos eum deſiderare patietur. nam habet damnatos, quos pro illo nobis reſtituat: nec ipſe ſectorem deſiderabit, cum filium uiderit. Nunc, ut ad remp. redeam, quid in Hiſpaniis geratur, reſcribe. peream, niſi ſollicitus ſum, ac malo *ueterem, & clementem dominum habere, quam nouũ & crudelem experiri. ſcis, Cnæus quam ſit fatuus: ſcis:

epiſt. 18.

Pli. l. 13 c. 15. & Hor Sat l. 1. Ingerere, Sat. 5 ibidem.

Feſtus in dictione, Paludati.

Epicuri: cuius uerba ab honeſto, & iuſto detorquent.

emit in auctione, quidquid potuit de bonis proſcriptorum ciuiũ. dominãtibus primum Sylla, deinde Cæſare:

ep 17.

Cæſarem potius, quam Cũ. Pompeiũ, Magni filium:

ſcis, quo modo crudelitatem uirtutem putet: ſcis, quam ſe ſemper a nobis deriſum putet. uereor, ne nos ruſticè gladio uelit ἀντιμυκτηρίσαι. quid fiat, ſi me diligis, reſcribe. Hui quam uelim ſcire, utrum iſta ſollicito animo, an * ſoluto legas. ſciam enim eodem tempore, quid me facere oporteat. Ne longior ſim, uale: me, ut facis, ama. Si Cæſar uicit, celeriter me exſpecta.

hilari. triſtes enim curis detinentur.

Scribit, ſe ad illum mittere librum ſuum de perfecto oratore: laudat in Sabina gente fidem, & probitatem: petit ab eo creberrimas litteras.

Cicero S. D. C. Trebonio. 10

ORATOREM * meum (ſic enim inſcripſi) * Sabino tuo commendaui. natio me hominis impulit, ut ei recte putarem. niſi forte * candidatorum licentia hic quoque uſus, hoc ſubito cognomen arripuit. etſi modeſtus eius uultus, ſermoq. conſtans habere quiddam a Curibus uidebatur. Sed de Sabino ſatis. Tu, mi Treboni, quando ad amorem meũ aliquantulum diſcedẽs addidiſti; quo tolerabilius feramus igniculũ deſiderij tui, crebris nos litteris appellato, atque ita, ſi idem fiet a nobis. quamquam duæ cauſſæ ſunt, cur tu frequentior in iſto officio eſſe debeas, quam nos: primum, quod olim ſolebant, qui Romæ erant, ad prouinciales amicos de rep. ſcribere: nũc tu nobis ſcribas oportet: res enim publica iſtic eſt: deinde, quod nos alijs officijs tibi abſenti ſatisfacere poſſumus; tu nobis, niſi litteris, non uideo, qua re alia ſatisfacere poſſis. ſed cetera ſcribes ad nos poſtea: nunc hæc primo cupio cognoſcere; iter tuum cuiuſmodi ſit; ubi * Brutum noſtrũ uideris; quam diu ſimul fueris: deinde, cum proceſſeris lõgius, de bellicis rebus, de toto negotio: ut exiſtimare poſſimus, quo ſtatu ſimus. ego tantum me ſcire putabo, quantum ex tuis litteris habebo cognitum. Cura ut ualeat.

ep 18. lib. 6.

fortaſſe, gentis Albiæ ad Att. lib. 13. ep. 14. cũ ſe populo, ad magiſtratus petitionẽ, quæ ſita fictis cognominibus gratia, commendant.

ibat Trebonius in Aſiã ei a ſenatu decretã. ep. 16. lib. 12.

qui metu plebis ab Antonio cõcitatæ, militumq. ueteranorũ, urbe exceſſerat.

ſeas, meq. ames amore illo tuo ſingulari.

Rogat, ut ſui abſentis deſiderium crebris, & longis epiſtolis leniat, enumerans Trebonii erga ſe officia: exponit, de Caluo iam mortuo quid ſentiat.

Cicero s. D. Trebonio. 21

ET* EPISTOLAM *tuam legi libenter, & librũ libentiſſime. ſed tamen in ea uoluptate hunc accepi dolorem, quod, cum incendiſſes cupiditatem meam conſuetudinis augendæ noſtræ, (nam ad amorem quidem nihil poterat accedere) tum diſcedis a nobis, meq. tanto deſiderio afficis, ut unam mihi conſolationem relinquas, fore, ut utriuſque noſtrum abſentis deſiderium crebris, & lõgis epiſtolis leniatur. quod ego non modo de me tibi ſpõdere poſſum, ſed de te etiam mihi. nullam enim apud me reliquiſti dubitationem, quantum me amares. nam, ut illa omittam, quæ, ciuitate teſte, feciſti, cum mecum inimicitias communicaſti; cum me concionibus tuis defendiſti; cum quæſtor in mea, atque in publica cauſſa conſulum partes ſuſcepiſti; cum* tribuno pl. quæſtor non paruiſti, cui tuus præſertim collega pareret: ut hæc recentia, quæ meminero ſemper, obliuiſcar; quæ tua ſollicitudo de me in armis, quæ lætitia in* reditu, quæ cura, qui dolor, cum ad te curæ, & dolores mei perferrentur; Brundiſium denique te ad me uenturum fuiſſe, niſi ſubito in Hiſpaniam miſſus eſſes: ut hæc igitur omitmittam, quæ mihi tanti æſtimanda ſunt, quanti uitam æſtimo, et ſalutem meam: liber iſte, quem mihi miſiſti, quantam habet declarationem amoris tui? primum, quod tibi facetum uidetur, quidquid ego dixi; quod alijs fortaſſe non item: deinde, quod illa, ſiue faceta ſunt, ſiue* ſic, ſunt, narrante te, uenuſtiſſima: quin etiam, ante*

quam

Notes in margin:

non eam, quæ 16. lib. 12.

P. Clodio.

cum poſt Pharſalicam pugnã in Italiam rediit.

minuẽdi uim habet, Sic, ut

quam ad me ueniatur, riſus omnis pæne conſumitur. qui ſi in his ſcribendis nihil aliud, niſi, quod neceſſe fuit, de uno me tã diu cogitauiſſes, ferreus eſſem, ſi te non amarẽ: cum uero ea, quæ ſcriptura perſecutus es, ſine ſummo amore cogitare non potueris: non poſſum exiſtimare, plus quemquam a ſe ipſo, quam me a te, amari. cui quidem ego amori, utinam ceteris rebus poſſem, amore certe reſpondebo, quo tamen ipſo tibi confido futurum ſatis. Nunc ad epiſtolam uenio. cui copioſe, & ſuauiter ſcriptæ, nihil eſt quod multa reſpondeam. Primum enim ego illas* Caluo litteras miſi, non plus, quam has, quas nunc legis, exiſtimans exituras. aliter enim ſcribimus, quod eos ſolos, quibus mittimus; aliter quod multos lecturos putamus. deinde, ingenium eius melioribus extuli laudibus, quam tu id uere potuiſſe fieri putas. primum, quod ita iudicabam. acute mouebatur: genus quoddam ſequebatur, in quo iudicio lapſus, quo ualebat tamen, aſſequebatur, quod probaret; multæ erant, & reconditæ* litteræ: uis non erat: ad eam igitur adhortabar. in excitando autem, & in acuendo, plurimum ualet, ſi* laudes eum, quem cohortere. Habes de Caluo iudicium, & conſilium meum; conſilium, quod, cohortandi cauſſa, laudaui; iudicium, quod de ingenio eius ualde exiſtimaui bene. Reliquum, eſt, tuam* profectionem amore proſequar, reditũ ſpe exſpectem, abſentem memoria colam, omne deſiderium litteris mittendis, accipiendiſq. leniam. Tu uelim, tua in me ſtudia, & officia multum tecum recordere; quæ cũ tibi liceat, mihi nefas ſit obliuiſci; non modo uirum bonum me exiſtimabis, uerum etiam te a me amari plurimum* iudicabis. Vale.

apud Ter. in Heaut. Sic ſatis. & ep. 13. l. 15. Ant.

uide Tacitũ in dialogo de Oratoribus.

In lib de cl. or. id facit ep 1. l. 2. & ep 8 l. 13. & alibi ſæpiſſime.

In Hiſpaniam.

Si tua in me officia tecum recordaberis.

CICERO-

CICERONIS. EPISTOLARVM AD. TIRONEM

LIBER. XVI

ARGVMENTVM

Cum rediret Romam Cicero ex Cilicia, ægrum Tironē Patris reliquit: quem his fere omnibus epiſtolis rogat, ut ualetudinem curet.

Tullius, & Cicero F. & Q. s. d. Tironi humaniſſimo, & optimo. I

*VIDE quanta in te ſit ſuauitas: duas horas Thyrei fuimus: Xenomenes hoſpes tā te diligit, quā ſi uixerit tecū. is omnia pollicitus eſt, quæ tibi eſſent opus: *facturum puto. mihi placebat, ſi firmior eſſes, ut te Leucadē deportares, ut ibi te plane cō firmares. uidebis, quid *Curio, quid Lyſoni, quid medico placeat. uolebā ad te Marionē remittere; quē, cū meliuſcule tibi eſſet, ad me mitteres: ſed cogitaui unas litteras Marionē afferre poſſe, me autē crebras expectare. poteris igitur, & facies, ſi me diligis, ut quotidie ſit Acaſtus in portu. multi erūt, quibus recte litteras dare poſſis, qui ad me libēter perferāt. equidē Patras euntē neminē prætermittā. Ego omnē ſpem tui diligenter curādi in* Curio habeo. nihil poteſt illo fieri humanius, nihil noſtri amantius. ei te totum trade. malo te paullo poſt ualentem, quā ſtatim imbecillum uidere. cura igitur nihil aliud, niſi ut tu ualeas: cetera ego curabo. Etiam atque etiam uale. Leucade proficiſcens,* VII. id Nou.

ſimilis figura. ep 16. lib. 11. & Att. ep 4 l. x. & Phil v. ep. 29 l. 7. & ep. 17. lib. 13. Aſcaloni, ep. ... l. 13. & 9. li. l.

Attici amiciſſimo. ep. 17. l. 13. & Att. ep. 5 & 6. l. 8.

Scribit ſe aduerſis uentis Corcyræ teneri: hortaturq. Tironem ut ſe curet, nec niſi confirmatus nauiget.

Tul-

Tullius, & Cicero s. d. Tironi ſuo. 2

SEPTIMVM iam diem Corcyræ tenebamur, Quinctus autem pater, & filius Buthroti. ſolliciti eramus de tua ualetudine mirum in modum: nec mirabamur nihil a te litterarum. iiſdem enim uentis iſtinc nauigatur, quî ſi eſſent, nos Corcyræ non ſederemus. cura igitur te, & confirma; &, cum commode, & per ualetudinem, & per anni tempus nauigare poteris, ad nos amantiſſimos tuî ueni. nemo nos amat, qui te non diligat. carus omnibus, exſpectatusq. uenies. Cura ut ualeas, etiam atque etiam Tiro noſter. Vale. XV. Kal. Nou. Corcyræ.

nihil agentes. ſic Terentius, Sedere domi uirginem tam grandem.

Suum Tironis deſiderium ſignificat.

Tullius, & Cicero meus, & frater, & fratris F. s. d. Tironi ſuo. 3

PAVLLO facilius putaui poſſe me ferre deſideriū tui, ſed plane non fero. & quamquam magni ad* honorē noſtrum intereſt, quamprimum ad urbem me uenire: tamen peccaſſe mihi uideor, qui a te diſceſſerim. ſed quia tua uoluntas ea uidebatur eſſe, ut prorſus, niſi confirmato corpore, nolles nauigare, approbaui tuum conſilium: neque nunc muto, ſi tu in eadem es ſententia. ſin poſtea quam cibum cepiſti, uideris tibi me poſſe conſequi: tuum cōſilium eſt. Marionem ad te eo miſi, ut aut tecū ad me quamprimum ueniret, aut, ſi tu morarere, ſtatim ad me rediret. tu autem hoc tibi perſuade, ſi commodo ualetudinis tuæ fieri poſſit, nihil me malle, quam te eſſe mecum: ſin intelliges opus eſſe, te Patris conualeſcendi cauſſa paullum commorari; nihil me malle, quam te ualere. ſi ſtatim nauigas, nos Leucade conſequere. ſin te confirmare uis; & comites, & tempeſtates, & nauem idoneam ut habeas, diligenter uidebis. unum illud, mi Tiro, ui-

* triumphum cogitabat; ſed, cum ne diſcordiæ ciuiles impedirent, uerebatur, id quod euenit.

dem, ſi me amas, ne te Marionis aduentus, & hæ litteræ moueant. quod ualetudini tuæ maxime conducet, ſi feceris; maxime obtemperaris uoluntati meæ. hæc pro tuo * ingenio cõſidera. nos ita te deſideramus ut amemus. amor, ut ualete uideamus, hortatur; deſiderium, ut quàm primũ. illud igitur potius. cura ergo potiſſimũ, ut ualeas. de tuis * innumerabilibus in me officiis erit hoc gratiſſimum. I I I. non. Nou. Vale.

ut tibi faciendum uidebitur, ita facies.

ep. 6. 7.

Scribit de ſua ſollicitudine, ſuoq. ad Alyziam acceſſu: rogat, ut ualetudinem diligenter curet.

Tullius s. D. Tironi ſuo. 4

NON queo ad te, nec lubet ſcribere, quo animo ſim * affectus: tantum ſcribo, & tibi, & mihi maxime uoluptati fore, ſi te firmum quàmprimũ uidero. tertio die abs te ad Alyziam acceſſeramus. is locus eſt * citra Leucadẽ ſtadia C X X. Leucade aut te ipſum, aut tuas litteras a Marione putabam me accepturum. Quãtum me diligis, tantum fac ut ualeas, uel quantum te a me ſcis diligi. Nonis Nou. Alyzia.

quia ſine te ſũ

nondum Leucadem acceſſeramus.

Rogat, ut omni cura ualetudini ſeruiat.

Tullius, & Cicero, & Q. pater, &
~~Q. pater, &~~ Q. F. 5

NOS apud Alyziam, ex quo loco tibi litteras ante dederamus, unum diem commorati ſumus, quod Quintus nos conſecutus non erat: is dies fuit non. Nou. inde ante lucem proficiſcentes * ante diem I I X. id. Nou. has litteras dedimus. Tu, ſi nos omnes amas, & præcipue me, magiſtrum tuum, confirma te. ego ualde ſuſpenſo animo exſpecto, primum te ſcilicet, deinde Marionem cum tuis litteris. omnes cupimus, ego in primis, quamprimum te uidere, ſed, mi Tiro, ualentem. qua-

Gell. l. xv. cap. 28. uide ep. 22. 23. & Phil. 14.

niſi ut ſaluus ſis. ſic habeto, mi Tiro, neminem eſſe, qui me amet, quin idem te amet. & cum tua, & mea maxime intereſt te ualere; tum multis eſt curæ. adhuc, dum mihi nullo loco deeſſe uis, numquam te confirmare potuiſti. nunc te nihil impedit: omnia depone: corpori ſerui. quantam diligentiam in ualetudinem tuam contuleris, tanti me fieri a te iudicabo. Vale, mi Tiro; uale, uale, & ſalue. Lepta tibi ſalutem dicit, & omnes. Vale. VII. id. Nou. Leucade.

[florem, C. Cœlio, de quo l. v. ep. ult.]

Idem argumentum, ut Tiro ualetudinem curet.

Tullius, & Cicero, & Q. Q. s. d. Tironi. 7

TERTIAM ad te hanc epiſtolam ſcripſi eadem die, magis inſtituti mei tenendi cauſſa, quia nactus eram, cui darem, quam quod haberem quid ſcriberem. igitur illa: quantum me diligis, tantum adhibe in te diligentiæ. ad tua * innumerabilia in me officia adde hoc, quod mihi erit gratiſſimum omnium. cum ualetudinis rationem, ut ſpero, habueris; habeto etiam nauigationis. in Italiam euntibus omnibus ad me litteras dabis, ut ego euntem* Patras neminem prætermitto. cura, cura te, mi Tiro. quando non contigit, ut ſimul nauigares; nihil eſt, quod feſtines; nec quidquam cures, niſi ut ualeas. Etiam atque etiam uale. VII. id. Nou. Actio,* ueſperi.

[ep. 3. & …]

[ubi Curius erat]

[ad hoc promontorium Antonius ab Augusto maritima pugna uictus eſt.]

Etiam Q. Cicero ſignificat, quantæ curæ ſibi Tironis ualetudo ſit.

Q. Cicero s. d. Tironi, 8

MAGNAE nobis eſt ſollicitudini ualetudo tua. nam tametſi qui ueniũt, ἀκίνδυνα μὲν, χρονιώτερα δὲ nunciant: tamen in magna conſolatione ingens ineſt ſollicitudo, ſi diutius a nobis abſuturus es, is, cuius uſum a

& ſuauitatem deſiderando ſentimus. attamen, quanquã uidere te tota cogitatione cupio; tamen te penitus rogo, ne te tam longæ nauigationi, & uiæ per hiemem, niſi bene firmum, committas; neue nauiges, niſi explorate. uix in ipſis tectis, & opidis frigus infirma ualetudine uitatur, ne dum in mari, & uia ſit facile abeſſe ab iniuria temporis.

ψύχος δὲ λεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον,

inquit Euripides. cui tu quantum credas, neſcio; ego certe ſingulos eius uerſus, ſingula teſtimonia puto. Effice, ſi me diligis, ut ualeas, & ut ad nos firmus, ac ualens quam primum uenias. Ama nos, & uale. Q. F. tibi ſalutem plurimam dicit.

hic uerſus in Euripidis tragœdiis, quæ nunc extant, non reperitur, multas nominant, quæ deſiderabantur, Stobæus, & Suidas. ep. 15. l. 13

Nauigationis deſcriptio & ad curandam ualetudinem beneuolentiæ plena cohortatio.

Tullius, & Cicero s. d. Tironi ſuo. 9

Nos a te, ut ſcis, diſceſſimus ad. IV. non. No. Leucadem uenimus ad IIX. id. Nou. ad VII. Actium. ibi propter tempeſtatem ad VI. id. morati ſumus. inde ad V. id. Corcyram belliſſime nauigauimus. Corcyræ fuimus uſque ad XVI. Kal. Dec. tempeſtatibus retenti. ad XV. Kal. a portu Corcyræorum ad * Caſſiopen ſtadia CXX proceſſimus. ibi retenti uentis ſumus uſque ad IX. Kal. interea, qui cupide profecti ſunt, multi naufragia fecerunt. nos eo die cenati ſoluimus. inde, auſtro leniſſimo, cælo ſereno, nocte illa, & die poſtero in Italiam ad Hydruntem ludibundi peruenimus: eodemq. uento poſtridie (id erat ad VII. Kal. Dec.) hora quarta Brundiſium uenimus: eodemq. tempore ſimul nobiſcum opidum

* de qua Plinius, & Strabo.

dam introiit Terentia, quæ te facit plurimi. Ad V. Kal. Dec. ſeruus Cn. Plancij Brundiſii tandem aliquando mihi a te exſpectatiſſimas litteras reddidit, datas Idibus Nou. quæ me moleſtia ualde leuauerunt; utinam omnino liberaſſent! ſed tamen * Aſclāpo medicus plane confirmat, propediem te ualentē fore. nunc quidē ego te hortor, ut omnē diligentiam adhibeas ad conualeſcendū. tuā prudentiam, temperantiam, amorem erga me noui. ſcio te omnia facturum, ut nobiſcum quamprimum ſis: ſed tamen ita uelim, ut ne quid properes. ſymphoniam * Lyſonis uelim uitaſſes, ne in quartam hebdomadem incideres. ſed quando pudori tuo maluiſti obſequi, quam ualetudini; reliqua cura. Curio miſi, ut medico * honos haberetur, & tibi daret, quod opus eſſet: me, cui iuſſiſſet, curaturum. equum, & mulum Brundiſij tibi reliqui. Romæ, uereor, ne ex Kal. Ian. magni tumultus ſint. nos agemus omnia modice. Reliquum eſt, ut te hoc rogem, & a te petam, ne temere nauiges. ſolent nautæ feſtinare quæſtus ſui cauſſa. cautus ſis, mi Tiro. mare magnum, & difficile tibi reſtat. ſi poteris, cum Meſcinio; (caute is ſolet nauigare) ſi minus, cum * honeſto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularius moueatur. in hoc omnem diligentiam ſi adhibueris, teq. nobis incolumen ſtiteris; omnia a te habebo. Etiam atque etiam noſter Tiro uale. Medico, Curio, Lyſoni de te ſcripſi diligentiſſime. Vale.

ep.20.l.13.

ep.19.l.13. ite 1.& 6.h.l.

de pecunia intellige, non de honore. & honoratium; præmium honoris cauſſa datum, uide ſupra, ep.6.

honeſto, hic nō ad mores, ſed ad dignitatem refertur.

Rogat ut præter ualetudinem nihil curet: addit de aduentu ſuo ad urbem, de ſtatu reip. ciuilibus diſcordiis perturbato, de triumpho ſuo, de præfectura Campana.

Tullius, & Cicero, Terentia, Tullia, Q.Q. s. D. Tironi. 10

ETSI opportunitatem operæ tuæ omnibus locis

deſidero: tamen non tam mea, quã tua cauſſa doleo te nõ ualere. ſed quando in quartanam conſerua uis eſt morbi: ſic enim ſcribit Curius: ſpero te, diligentia adhibita, etiã *firmiorem fore. modo fac id, quod humanitatis tuæ eſt, ne quid aliud cures hoc tempore, niſi ut quamcommodiſſime conualeſcas. non ignoro, quantum ex deſiderio labores: ſed erunt omnia facilia, ſi ualebis. feſtinare te nolo, ne nauſeæ moleſtiam ſuſcipias æger, & periculoſe hieme nauiges. Ego ad urbem acceſſi pridie non. Ian. obuiam mihi ſic eſt proditum, ut nihil fieri potuerit ornatius. ſed incidi in ipſam flammam ciuilis diſcordiæ uel potius belli: cui cum cuperem mederi, &, ut arbitror, poſſem; cupiditates *certorum hominum (nam ex utraque parte ſunt, qui pugnare cupiant) impedimento mihi fuerunt. omnino & ipſe Cæſar, amicus noſter, minaces ad ſenatum, et acerbas literas miſerat: et erat adhuc impudens, qui exercitum, & prouinciam inuito ſenatu teneret: & Curio meus illum incitabat.* Antonius quidem noſter, & *Caſſius, nulla ui* expulſi, ad Cæſarem cum Curione profecti erant, poſtea quam ſenatus conſulibus, prætoribus, tribunis pl. & nobis, qui proconſules ſumus, negotium dederat, ut curaremus* ne quid reſp. detrimẽti caperet. nũquã maiore in periculo ciuitas fuit: nũquã improbi ciues habuerunt paratiorẽ ducem. omnino ex hac quoque parte diligentiſſime comparatur. id fit auctoritate & ſtudio Pompeij noſtri, qui Cæſarem ſero cœpit timere. nobis inter has turbas ſenatus tamen frequens flagitauit triumphum: ſed* Lentulus cos. quo maius ſuum beneficium faceret, ſimulatque expediſſet quæ eſſent neceſſaria de rep. dixit ſe relaturũ. nos agimus nihil cupide, eoq́; eſt noſtra pluris auctoritas. Italiæ

regiones

quia pituitam & melancholicum humorem quartana conſtat exſiccari. Galenus in 1. de arte curat. ad Glauconem.

ep 1. l. 4. & 11. 8 lib.

tribuni pl. Cæſar comm. de bel. ci. l. 1. & pro Deiot.

quo uno uerſiculo, ſũma in ciues poteſtas cõmittebatur. Sall. in Ca. & Cæſ. l. 1. de be. ci & Phil 5. & Or. 1. in Cat.

Cruſcellus, de quo ep. 4. l. 2.

regiones deſcriptæ ſunt, quã quiſque partem* tueretur. nos Capuam ſumpſimus. Hæc te ſcire uolui. Tu etiam atque etiã cura ut ualeas, litterasq. ad me mittas, quotieſcũque habebis cui des. Etiã atq. etiã uale. Datũ prid. id. Iã

aduerſus Cæſarem. ep. ſequenti.

Deplorat ſtatum reip. & initia bellorum ciuilium exponit. tum ſuam in Tironem beneuolentiam ſignificat.

Tullius s. d. Tironi ſuo. II

QVO in diſcrimine uerſetur ſalus mea, & bonorũ omniũ, atque uniuerſæ reip. ex eo ſcire potes, quod domos noſtras, & patriam ipſam uel* diripiẽdã, uel inflammandam reliquimus. in cũ locũ res deducta eſt, ut, niſi quis deus uel caſus aliquis ſubuenerit, ſalui eſſe nequeamus. equidẽ, ut ueni ad urbẽ, nõ deſtiti oĩa, & ſentire, et dicere, et facere, quæ ad cõcordiã pertinerẽt. Sed mirus inuaſerat furor nõ ſolũ improbis, ſed etiã ijs, qui boni habẽtur, ut pugnare cuperẽt, me clamãte nihil eſſe bello ciuili miſerius. itaque cũ Cæſar amẽtia quadã raperetur, et, oblitus nominis, atque honorũ ſuorũ, Ariminũ, Piſaurũ, Anconã, Arretiũ occupaſſet; urbẽ* reliquimus; quã ſapiẽter, aut quã fortiter, nihil attinet diſputare. quo quidẽ in caſu ſimus, uides. feruntur omnino condiciones ab illo ut Põpeius eat in Hiſpaniã: delectus, qui ſunt habiti, & præſidia noſtra dimittãtur: ſe ulteriorẽ Galliã Domitio, *citeriorẽ Cõſidio Noniano (his enim obtigerũt) traditurũ: ad cõſulatus petitionẽ ſe uẽturũ: neque iã uelle* abſentis rationẽ haberi ſui: ſe præſente trinũdinũ petiturũ. accepimus cõdiciones, ſed ita, ut remoueat præſidia ex ijs locis, quæ occupauit, ut ſine metu de his ipſis cõdiciõnib. Romæ ſenatus haberi poſſit. id ille ſi fecerit, ſpes ẽ pacis, nõ honeſtæ, (leges enim imponũtur) ſed quiduis ẽ melius, quã ſic eſſe, ut ſumus. ſin autem ille ſuis cõdicioni-

epiſt. 1. 4. l.

hoc ſæpe in Pompeio reprehendit in ep. ad Atticum.

prætoria igitur ... facta.

quod ei lege permiſſũ erat, ipſo Pompeio conſule pugnã

ie. ep 6. l. 6.

bus ſtare uoluerit; bellū paratum eſt, eiuſmodi tamē, quod illē ſuſtinere nō poſſit, præſertim cū a ſuis cōdicionibus ipſe ſugerit: tātū modo ut eum intercludamus, ne ad urbē poſſit accedere: quod ſperabamus fieri poſſe. delectusq. enim magnos babebamus: putabamusq. illū metuere, ſi ad urbem ire cœpiſſet, ne Gallias amitteret, quas ambas habet inimiciſſimas preter* tranſpadanos. ex Hiſpaniaq. ſex legiones, & magna auxilia, Afranio, & Petreio ducibus habet a tergo. uidetur, ſi inſaniet, poſſe opprimi, modo ut urbe ſalua. maximam autē plagam accepit, quod is, qui ſummam auctoritatem in illius exercitu habebat, T. Labienus, ſocios ſceleris eſſe noluit. reliquit illum, & nobiſcum eſt: multiq. idem facturi eſſe dicuntur. Ego adhuc oræ maritimæ præſum a Formijs. nullum maius* negotium ſuſcipere uolui, quo plus apud illum meæ litteræ, cohortationesq. ad pacem ualerent. ſin autem erit bellum, uideo me caſtris, & certis legionibus præfuturum. Habeo etiam illam moleſtiam, quod Dolabella* noſter apud Cæſarem eſt. Hæc tibi nota eſſe uolui: quæ caue, te perturbent, & impediant ualetudinem tuam. Ego A. Varroni, quem cum amantiſſimum mei cognoui, tum etiam ualde tui ſtudioſum, diligentiſſime te commendaui; ut & ualetudinis tuæ rationem haberet, & nauigationis; & totum te ſuſciperet, ac tueretur. quem omnia facturum confido: recepit enim, & mecum locutus eſt ſuauiſſime. Tu quando eo tempore mecum eſſe non potuiſti, quo ego maxime operam, & fidelitatem deſiderarui tuam; caue feſtines, aut committas, ut aut æger, aut hieme nauiges. numquam ego ſero te ueniſſe putabo, ſi ſaluus ueneris. adhuc neminem uideram, qui te poſtea uidiſſet, quam M. Voluſius, a quo tuas litteras accepi-

quibus eſt antea ius Latii Pōpeius Strabo cōſul dediſſet, poſtea Cæſar & ædilis, & conſul de communicanda iis ciuitate laborauit, quod poſtremo dictator effecit. Suetonius.

Att. ep. xi. li. 7.

gener. ep. 26. lib. 2.

pi. quod non mirabar. neque enim meas puto ad te litteras tanta hieme perferri. ſed da operã, ut ualeas: & , ſi ualebis, cum recte nauigari poterit, tum nauiges. Cicero meus in Formiano erat, Terentia, & Tullia Romæ. Cura ut ualeas. IV. kal. Febr. Capua.

Narrat, quam periculoſum ſit Tironi, poſt morbum in uiam ſe dare; exigit [ ]. ſolitam eius operam in ſtudiis.

Tullius s. D. Tironi. 12

Ego uero cupio te ad me uenire: ſed uiam timeo. grauiſſime ægrotaſti: inedia, & purgationibus, & ui ipſius morbi conſumptus es. graues ſolent offenſiones eſſe ex grauibus morbis: ſi quæ culpa commiſſa eſt. iam, ad id biduũ, quod fueris in uia, dum in Cumanum uenis, accedent continuo ad reditum dies quinque. ego in Formiano ad III. Kal. eſſe uolo. ibi te ut firmum offendam, mi Tiro, effice. litterulæ meæ, ſiue noſtræ, tui deſiderio oblanguerunt; hac tamen epiſtola, quam Acaſtus attulit, oculos paullum ſuſtulerunt. Pompeius erat apud me, cum hæc ſcribebam: hilare, & libenter ei cupienti audire noſtra, dixi, ſine te omnia mea muta eſſe. tu, muſis noſtris para ut operas reddas.* noſtra ad diem dictam fient. docui enim te, fides ἔτυμον quod haberet. Fac plane ut ualeas: nos ad ſummum. Vale. XIV. Kal.

* promiſſam manumiſſionẽ intelligit. ep. 14.

Suam de Tironis ualetudine ſollicitudinẽ ſignificat.

Tullius s. D. Tironi. 13

Aegypta ad me uenit pridie id. Apr. is etſi mihi nunciauit te plane febri carere, & belle habere: tamen, quod negauit te potuiſſe ad me ſcribere, curam mihi attulit, & eo magis, quod Hermia, quẽ eodem die uenire oportuerat, nõ uenerat. incredibili ſum ſollicitudine de tua ualetudine: qua ſi me liberâris, ego te omni cura* liberabo. Plura ſcriberem, ſi iam putarem libenter te

* ideſt. manumiſſam te. ep. 14. & 12.

legere

legere poſſe. Ingenium tuum, quod ego maximi facio, confer ad te mihi, tibiq. conſeruandum. cura te etiam atque etiam diligenter. Vale. Scripta iam epiſtola, Hermia uenit. accepi tuam epiſtolam uacillantibus litterulis: nec mirũ, tã graui morbo. Ego ad te Aegyptã miſi, quod nec inhumanus eſt, & te uiſus eſt mihi diligere; ut is tecũ eſſet; & cum eo coquum, quo uterere. Iterum Vale.

Tirone aegrotante, litterarum ſuauitate, & fructu ſe carere dicit: eumq. rogat, ut omnem curam ad conualeſcendum adhibeat.

Tullius S. D. Tironi. 14

MENANDRVS *poſtridie ad me uenit, quã exſpectaram: itaque habui noctem plenam timoris, ac miſeriæ. Tuis litteris nihilo ſum factus certior, quo modo te haberes: ſed tamen ſum factus certus. Ego omni delectatione, litteriſq. omnibus careo: quas ante, quam te uidero, attingere non poſſum. Medico mercedis, quantum poſcet, promitti iubeto. id ſcripſi ad * Mũnium. Audio te animo angi, & medicum dicere, ex eo te laborare. ſi me diligis, excita ex ſomno tuas litteras, humanitatemque, propter quam mihi es cariſſimus. nunc opus eſt te animo ualere, ut corpore poſſis. id cum tua, tum mea cauſſa facias, a te peto. Acaſtũ retine, quo commodius tibi miniſtretur. conſerua te mihi. dies * promiſſorum adeſt: quem etiam * repræſentabo, ſi adueneris. Etiam atque etiam uale.* III. *id. hora.* III.

Aſclaponi. ep. 20 lib 13. uide ſcholium, & ep. 17 l. 13.

uide ep. 12 manumittã te etiã ante promiſſam diem.

Hortatio ad morbum depellendum.

Tullius S. D. Tironi. 15

OMNIA *a te data mihi putato, ſi te ualentem uidero. Summa cura exſpectabam aduentum Menandri, quem ad te miſeram. Cura, ſi me diligis, ut ualeas; & cũ te bene confirmaris, ad nos uenias. Vale.* IV. *id. Apr.*

Gratias agit, & gratulatur de Tirone manumiſſo.

Quin-

Quinctus s. D. Marco fratri. 16

De Tirone, mi Marce, ita te, meumq. Ciceronem, & meā Tulliol[illegible]um uideam, ut mihi gratiſſimum feciſti, cūm eum,* indignū illa fortuna, nobis amicum, quam ſeruum, eſſe maluiſti. mihi crede. tuis, & illius litteris perlectis, exſilui gaudio: & tibi & ago gratias, & gratulor. ſi enim mihi* Statij fidelitas eſt tantæ uoluptati: quāti eſſe in iſto hæc eadē bona debēt, additis litteris, ſermonibus, humanitate, quæ ſunt his ipſis commodis potiora? amo te omnibus equidē maximis de cauſſis, uerum etiam propter hanc,* uel quod mihi ſic, ut debuiſti, nunciaſti. te totum in litteris uidi. Sabini pueris & promiſi omnia, et faciam. Vale.

indignum qui ſeruiret.

ante manumiſ. ſi. ed 18. & 19. l. 2 ad Att.

hoc etiam nomine, ſic locutus ep. 13. l. 2. & 25. lib. 7.

Reprehendit Tironem, quia ſcripſerat, Valetudini fideliter inſeruiendo: eumq. rogat, ut omnino ualetudini inſeruiat.

Tullius s. D. Tironi. 17

VIDEO quid agas. tuas quoque epiſtolas uis referri in uolumina. ſed heus tu, qui κανών eſſe meorum ſcriptorum* ſoles, unde illud tam ἄκυρον: Valetudini fideliter inſeruiendo? unde in iſtum locum, Fideliter, uenit? cui uerbo domiciliū eſt proprium in officio, migrationes in alienū multæ. nā & doctrina, & domus, & ars, & ager etiā fidelis dici poteſt, ut ſit, quo modo Teophraſto placet, *uerecunda tranſlatio. Sed hæc coram. Demetrius uenit ad me. quo quidē comitatu ἀφωμίλησα, ſatis ſcis. tu eū uidelicet non potuiſti uidere: cras aderit: uidebis igitur: nam ego hinc perendie mane cogito. Valetudo tua me ualde ſollicitat; ſed inſerui, & fac omnia. tum te mecum eſſe, tum mihi cumulatiſſime ſatiſfacere putato. Cuſpio quod operam dediſti, mihi gratum eſt: ualde enim eius cauſſa uolo. Vale

ut in ſuū locū uerba i nigrāſe, non in alienū tranſiſſe uideantur. de Or. l. 3. & in Sen. e. uide Ariſt. l. de Arte poet. & l. 3. Rhet. Phalereum, Hermogenem, & alios.

Scripſerat

Scripſerat Cicero in titulo epiſtolæ, Tullius Tullio Tironi. quod Tiro omittendum reſcripſit ad inuidiam uitandam. de hoc, aliisq. de rebus ſcripta eſt hæc epiſtola.

Tullius s. D. Tironi. 18

QVID igitur? non ſic oportet? equidem cenſeo ſic addendum etiã, Suo. ſed, ſi placet, inuidia uitetur; quã quidẽ ego ſæpe contẽpſi. Tibi διαφόρησιν gaudeo profuiſſe. ſi uero etiã Tuſculanũ, dij boni, quanto mihi illud erit amabilius. ſed, ſi me amas; quod quidem aut facis, aut perbelle ſimulas; quod tamen in modũ procedit; ſed, ut eſt, indulge ualetudini tuæ: cui quidẽ tu adhuc, dum mihi deſeruis, ſeruiſti nõ ſatis. ea quid poſtulet, nõ ignoras, πέψιν, ἀκοπίαν, περίπατον σύμμετρον, τέρψιν, εὐλυσίαν κοιλίας. fac bellus reuertare. nõ modo te, ſed etiã Tuſculanũ noſtrum plus amem. Parhedrũ excita, ut hortũ ipſe conducat: ſic* olitorẽ ipſum cõmouebis. *helico nequiſſimus HS CC dabat, nullo aprico horto, nullo emiſſario, nulla maceria, nulla caſa. iſte nos tanta impenſa derideat? calface hominẽ, ut ego M. Othonẽ. itaque abutor coronis. De *Crabra quid agatur, etſi nunc quidẽ etiam nimiũ eſt aquæ, tamen uelim ſcire. Horologium mittam & libros, ſi erit ſudum. ſed tu nullos ne tecũ libellos? an pangis aliquid Sophocleũ? fac opus appareat. A. Ligurius, Cæſaris familiaris, mortuus eſt, bonus homo, & nobis amicus. Te quando exſpectemus, fac ut ſciam. Cura te diligenter. Vale.

ep 20. nõ Parhedrus, ſed quidam alius. aqua in agro Tuſculano, de qua in oratione ultima in Rullum, Frontinus de Aquæductibus, & P. Victor.

De litteris. de Demetrio, de Aufidiano nomine.

Tullius s. D. Tironi. 19

EXSPECTO tuas litteras de multis rebus, te ipſum multo magis. Demetrium redde noſtrũ, & aliud, ſi quid potes boni. de Aufidiano nomine nihil te hortor: ſcio tibi curæ eſſe: ſed tu cõfice: etſi ob eã rẽ moraris, accipio cauſ-

ep.32.l.7.

ſam: ſi te id nõ tenet, aduola. Litteras tuas ualde exſpecto. Vale.

De ualetudine curanda, de libris componendis, de olitore, de reditu Tironis.

Tullius s. D. Tironi. 20

SOLLICITAT, ita uiuã, me tua, mi Tiro, ualetudo: ſed confido, ſi diligentiã, quã instituiſti, adhibueris, cito te firmũ fore. libros cõpone, indice, cum Metrodoro lubebit: quando eius arbitratu uiuendum eſt. Cũ* olitore, ut uidetur. ep. 18 Tu potes Kalendis ſpectare gladiatores, poſtridie redire: & ita cenſeo. uerum, ut uidebitur. Cura te ſi me amas, diligenter. Vale.

Propenſionem animi, ſtudiumq. ad uirtutem ſignificat & de prædio empto gratulatur.

Cicero F. s. D. Tironi ſuo dulciſs. 21

CVM uehemẽter tabellarios exſpectarem quotidie, aliquando uenerunt poſt diẽ quadrageſimũ & ſextum, quã a nobis diſceſſerant: quorũ mihi fuit aduentus adoptatiſſimus. nã cũ maxima cepiſſem lætitia ex humaniſſimi, & cariſſimi patris epiſtola: tũ uero iucundiſſimæ tuæ litteræ cumulũ mihi gaudii attulerũt. itaque me iam nõ pænitebat, intercapidine ſcribẽdi feciſſe, ſed potius lætabar. fructũ enim magnũ humanitatis tuæ capiebã ex ſilẽtio mearũ litterarũ. uehemẽter igitur gaudeo te meam ſine dubitatione accepiſſe excuſationem. Gratos tibi optatosq. eſſe, qui de me rumores afferuntur, nõ dubito, mi dulciſſime Tiro: præſtaboque, & enitar, ut in dies magis magisq. hæc naſcens de me duplicetur opinio. quare quod pollicerís te buccinatorẽ fore exiſtimationis meæ; firmo id, cõſtantiq. animo facias licet. tantũ enim mihi dolorẽ, cruciatumq. attulerunt errata ætatis meæ, ut non ſolum animus a factis, ſed aures quoque a commemo-

ratio-

ratione abhorreant. cuius te ſollicitudinis, & doloris participẽ fuiſſe, notum exploratumq. eſt mihi. nec id mirũ. nã cũ omnia mea cauſſa uelles mihi ſucceſſa, tũ ẽt tua. ſociũ enim te meorũ cõmodorũ ſẽper eſſe uolui. quando igitur tum ex me doluiſti; nunc ut duplicetur tuũ ex me gaudium, præſtabo. * Cratippo me ſcito, non ut diſcipulum, ſed ut filium, eſſe coniunctiſſimum. nam cũ audio illum libenter; tum etiam eius propriam ſuauitatem uehementer amplector. ſum totos dies cũ eo, noctisq. ſæpenumero partẽ. exoro enim, ut mecum quamſæpiſſime cœnet. hac introducta conſuetudine, ſæpe, inſcientibus nobis, & cenantibus, obrepit, ſublataq. ſeueritate philoſophiæ, humaniſſime nobiſcum iocatur. quare da operam, ut hunc talem, tam iucundum, tam excellentem uirum uideas quamprimum. Nam quid ego de Bruttio dicam? quẽ nullo tempore a me patior diſcedere: cuius cum frugi, ſeueraq. eſt uita, tum etiam iucundiſſima conuictio. non eſt enim ſeiunctus iocus a philologia, & quotidiana συζητήσει. huic ego locum in proximo conduxi, & ut poſſum, ex meis anguſtijs illius ſuſtento tenuitatem. Præterea declamitare græce apud Caſſium inſtitui: latine autem apud Bruttium exerceri uolo. utor familiaribus, & quotidianis conuictoribus, quos Mytilenis Cratippus adduxit, hominibus & doctis, & illis probatiſſimis. multum etiam mecum eſt Epicrates, princeps Athenienſium: & Leonides, & horum ceteri ſimiles. τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς τάδε. De * Gorgia autem quod mihi ſcribis, erat quidem ille in quotidiana declamatione utilis. ſed omnia poſt poſui, * dummodo præceptis patris parerem. διαῤῥήδην enim ſcripſerat, ut eũ dimitterẽ ſtatim. tergiuerſari nolui; ne mea nimia σπουδὴ ſu-

ſpicionem

ep. 16. l. 3. erat hic princeps Philoſophorum in doctrina Peripatetica. de off. l. 1. & 3.

Plutarchus

ep. 1. l. 7.

ſpicionē ei aliquam importaret. deinde illud etiā mihi ſuccurrebat, graue eſſe me de iudicio patris iudicare. tuum tamen ſtudium, & conſilium gratum, acceptumq. eſt mihi. Excuſationem anguſtiarum tui temporis accipio: ſcio enim quam ſoleas eſſe occupatus. Emiſſe te prædium uehementer gaudeo: feliciterq. tibi rem iſtam euenire cupio. Hoc* loco me tibi gratulari, noli mirari. eodem enim fere loco tu quoque, emiſſe te, feciſti me certiorem. habes, ubi deponendæ tibi ſint urbanitates. ruſticus Romanus factus es. quo modo ego mihi nunc ante oculos tuum iucundiſſimum conſpectum propono. uideor enim uidere ementē te ruſticas res, cum uillico loquentem, in lacinia ſeruantem ex menſa ſecunda ſemina. ſed, quod ad rem pertinet, me tum tibi defuiſſe, æque, ac tu, doleo. ſed noli dubitare, mi Tiro, quin te ſubleuaturus ſim, ſi modo fortuna me; præſertim cum ſciam, communem nobis emptum eſſe iſtū fundum. De mandatis quod tibi curæ fuit, eſt mihi gratum: ſed peto a te, ut quamcelerrime mihi librarius mittatur, maxime quidem Græcus. multum enim mihi eripitur operæ in exſcribēdis* hypomnematis. Tu, uelim, in primis cures, ut ualeas, ut una συμφιλολογεῖν poſſimus. Antherum tibi commendo. Vale.

ep. 1. l 7. Locus enim gratulationis in principio litterarū ſolet eſſe. exemp.

Poematorū, dixit Cic. pro Gallio. Cariſius. ὑπόμνημα eſt, quod ex tempore. & ſine cura σύνταγμα autē, quod, adhibita induſtria ſcribitur.

Prima pars huius epiſtolæ eſt de ualetudine curanda, reliquæ uariis de rebus.

Tullius s. d. Tironi ſuo.

SPERO ex tuis litteris tibi melius eſſe, cupio quidem certe. cui quidem rei omni ratione cura ut inſeruias: et caue ſuſpiceris, contra uoluntatem meam te facere, quod non ſis mecum. mecum es, ſi te curas. quare malo, te ualetudini tuæ ſeruire, quam meis oculis, & auribus.

ribus. etſi enim & audio te, & uideo libẽter: tamen hoc multo erit, ſi ualebis, iucundius. Ego* hic ceſſo, quia ipſe nihil ſcribo: lego autẽ libẽtiſſime. tu iſtic, ſi quid librarij mea manu non intelligent, monſtrabis. una omnino interpoſitio difficilior eſt, quàm ne ipſe quidẽ facile* ſoleo, de quadrimo Catone. De triclinio cura, ut facis. Tertia aderit: modo ne Publius rogatus ſit. Demetrius iſte numquã omnino Phalereus fuit, ſed nunc plane Billienus eſt. Itaque te do uicarium, tu eũ obſeruabis. Etſi, Veruntamen De illis: noſti cętera. ſed tamẽ ſi quẽ cũ eo ſermonem habueris, ſcribes ad me, ut mihi naſcatur epiſtolę argumẽtũ, & ut tuas lõgiſſimas literas legã. Cura, mi Tiro ut ualeas. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

1. In agris. ep. 33. l. 12. Att.

ſubaudi. intelligere ut referatur ad uerbũ, intelligent.

Hortatur, ut poſſeſſionem conficiat: ſcribitq. ſibi eſſe in animo amicitiam Antonii conſeruare.

Tullius s. d. Tironi. 24

Tu uero confice* profeſſionem, ſi potes. etſi hęc pecunia ex eo genere eſt, ut profeſſionẽ nõ egeat. ueruntamẽ Balbus ad me ſcripſit, tãta ſe epiphora oppreſſum, ut loqui nõ poſſit. Antonius de lege quid egerit. liceat modo ruſticari. Ad* Bithynicũ ſcripſi. De Seruilio tu uideris, qui ſenectutem non contemnis. etſi Atticus noſter quia quõdã me cõmoueri πανικοῖς intellexit, idẽ ſemper putat, nec uidet quibus pręſidiis philoſophię ſęptus ſim. & hercle, quod timidus ipſe eſt, θορυβοποιεῖ. ego tamẽ Antonij inueteratã ſine ulla offenſione amicitiã retinere ſane uolo: ſcribamq; ad eum, ſed nõ ante, quã te uidero. nec tamẽ te auoco a ſyngrapha. γόνυ κνήμης. Cras expecto Leptam: etenim ad cuius rutam pulegio mihi tui ſermonis utendum eſt. Vale.

ep. 33. l. 13. Att.

ep. 17. lib 6.

adagium, propius eſt genu, quã tibia: id eſt: ſyngraphã prius cura: deinde ad me ueni. Theocr. Idyll. 15.

Argumentum huius epiſtolę eſt de rationibus.

Tullius

1. servum. 2. Roma, ubi Tiro erat. 3. [illegible] mei quos cuperem explicari 4. [illegible] consilij mei 5. [illegible] 7. solvat id quod debet. 8. assignatione pecuniæ quam servus Dolabella debebat facto divortio cum Tullia. 9. de pecunia [illegible] solvenda. 0. perscribe [illegible] 1. agat. 2. sed [illegible] 3. Cornelius Balbus Gaditanus. 4. [illegible] 5. Baianas. 6. fac ut sciam [illegible] 7. hoc verbum est [illegible] 8. [illegible] plebeie [illegible]

Tullius S. D. Tironi. 25

Et si mane Harpalum miseram: tamen, cum haberem, cui recte darem litteras, et si novi nihil erat, iisdem de rebus volui ad te sæpius scribere: non quin confiderem diligentiæ tuæ: sed rei me magnitudo movebat. Mihi prora et puppis, ut Græcorum proverbium est, fuit a me tui dimittendi, ut rationes nostras explicares. Offilio et Aurelio utique satisfiat. A Flamma, si non potes omnem, partem aliquam velim extorqueas, in primisque ut expedita sit pensio Kal. Ian. De attributione conficies: de repræsentatione videbis. De domesticis rebus hactenus. de publicis omnia mihi certa, quid Octauius, quid Antonius; quæ hominum opinio; quid futurum putes. ego vix teneor quin accurram. sed litteras tuas expecto. et scito Balbum tum fuisse Aquini, cum tibi est dictum, et postridie Hirtium. puto utrumque ad aquas. sed quod egerint. Dolabellæ procuratores fac ut admoneantur: appellabis etiam Papiam. Vale.

Litteras a Tirone quam creberrimas requirit. 26

Cicero F. S. D. Tironi suo.

Et si iusta, et idonea usus es excusatione intermissionis litterarum tuarum: tamen, id ne sæpius facias, rogo. nam, et si de rep. rumoribus, et nunciis certior fio, et de sua in me voluntate semper ad me perscribit pater: tamen de quavis minima re scripta a te ad me epistola semper fuit gratissima. quare cum in primis tuas desiderem litteras, noli committere, ut excusatione potius expleas officium scribendi, quam assiduitate litterarum. Vale.

hic est Flaminius Flamma, de quo in epistolis ad Att.

de pecunia mihi debita, ob dotem filiæ, cum qua divortium fecerat.

... 2 ... 3 · vigiliis · 482 · ... importat. ... nescio an ...

Suaviter Tironē accusat, quia lr̄as nō miserit, rogatq; et omnino etiam sine argumento scribat:

... vasa inania, quibus ... Itali ... vocāt.

Q. Cicero sal. D. Tironi suo. 27

Verberavi te cogitationis tacito dumtaxat cōvicio, qđ fasciculus alter ad me iam sine tuis lr̄is elatus est. nō potes effugere huius culpę poenam te patrono: Marcus est adhibendus: isq; diu, et multis lucubrationib' cōmentata orōne, vide, ut probare possit, te nō peccasse. plane te rogo, sicut olim mr̄em nr̄am facere memini, quę lagenas etiā inanes obsignabat, nē dicerētur inanes aliquę fuisse, quę furtim essent exsiccatę: sic tu, etiam si quod scribas non habebis, scribito tñ, ne furtum cessationis quęsivisse videaris. valde enī mihi semꝑ et vera et dulcia tuis epistolis nūciāt. Ama nos, et vale.

anulo; vide Pli. l. 33. c. 1.

Invehit in cōsules designatos Hirtiū, et Pansam: benevolentiā suam in Tironem significat.

Q. Cicero s. D. Tironi suo. 28

Mirificam mihi verberationem cessationis epistola dedisti. nam quę parcius fr̄ perscripserat, verecundia videlicet, et properatione, ea tu sine assentatione, ut erant, ad me scripsisti. et maxime de consulibus des., quos ego penitus novi libidinum, et languoris effeminatiss. plenos: qui nisi à gubernaculis recesserint, maximū ab universo naufragio periculum est. incredibile est, quę ego illos scio, oppositis Gallorū castris, in æstivis fecisse: quos ille latro, nisi aliquid firmius fuerit, societate vitiorū deliniet. res est aut tribuniciis, aut privatis cōsiliis munienda. nam isti duo vix sūt digni, quib' alteri Cesenā, alteri Cossutianarū tabernarū fundamēta credas. Te, ut dixi, fero in oculis. Ego vos ad III Kal. videbo; tuosq; oculos, etiā si te veniēs in medio foro videro, dissuaviabor. Me ama. Vale.

1 valde me verberasti (i. tacite reprehendisti) quia cessaveram in litteris ad me mittendis in cessatione.
2 scarsamente
3 modestia.
4 consules ... in Gallia.
5 ... effrenatas
6 ... rigoris.
7 administratione reip. translatio a navi.
8 ... vitantes ...
9 ... M. Antonius.
10 ... ep. 15. l. 10. Pansa.
11 ... Cossutianarum ... dilige: greca locutio: qua usus est et Phil. VI.

Finis epistolarū Fam.

VERBA GRAECA LATINIS EXPRESSA

EX LIBRO II.

ep 8, πολιτικώτερον: peritiorem adminiſtrandæ reip.

ep. 13, κωμικὸς μάρτυς: comicus teſtis.

EX LIBRO III

ep. 7. εὐγένεια: nobilitas.

eadem. παρ' ἐμοὶ γε καὶ ἄλλοι Οἵ κ' ἐμὲ τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς: apud me quidem & alij, qui me colent, maxime uero conſiliarius Iuppiter.

eadem. φιλαίτιος: querulus.

ep. 9. Επικούρειον: Epicureum.

EX LIBRO IV

ep. 4. εἰρωνεύεσθαι: diſſimulare.

eadem. εἰρωνευόμενος: ſimulans.

EX LIBRO VI

ep. 3. γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας: noctuam Athenas.

ep. 19. τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα; uirtutis uero ſudorẽ.

EX LIBRO VII

ep. 12. πολιτεύεσθαι: res publicã regi.

ep. 16. φιλοθέωρον: ſpectandi cupidum.

ep. 20. Νίκωνος περὶ πολυφαγίας: Niconis de edacitate.

ep. 25. γέλωτα Σαρδώνιον: riſum Sardonium.

ep. 26. δυσουρικὰ, καὶ δυσεντερικὰ πάθη: ueſicæ & uiſcerum tormina.

eadem. δυσεντερίαν: uiſcerum morbum.

eadem. λιτότητα: frugalitatem.
eadem. διάῤῥοια: profluuium.
ep. 29. χρήσει μὲν: uſu quidem.
eadem. κτήσει δὲ: mancipio autem
ep. 32. εὐτραπελία: feſtiuitas.
eadem. ἀκύθηρον: inuenuſtum.
eadem. ἀμφιβολία: ambiguum.
eadem. ὑπερβολή: ſuperlatio.
eadem. παράγραμμα: commutatio litteræ.
eadem. παρὰ προσδοκίαν. præter exſpectationem.
eadem. ἔντεχνα: artificioſa.

EX. LIBRO. IIX

ep. 3. σύνταγμα: opus.
eadem. διδασκαλίαν: diſciplinam.

EX. LIBRO. IX

ep. 1. ἕωλος: obſoleta.
eadem. λελυθότας: ſenſim.
eadem. πολιτείας: rerum publicarum rectiones.
ep. 3. γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας: noctuam Athenas.
ep. 4. περὶ δυνατῶν: de ijs, quæ fieri poſſunt.
eadem. κατὰ Διόδορον κρίνειν: ex Diodori ſententia iudicare.
eadem. περὶ ἀδυνάτων: ex ijs, quæ fieri non poſſunt
eadem. κρίσις: iudicium.
eadem. κατὰ Χρύσιππον δυνατὸν: e Chryſippi ſententia quod fieri poſſit.
ep. 7. σύν τε δύ' ἐρχομένω: ſimulq. duo euntes.
eadem. ἀποπροηγμένον: reiectum.
eadem. πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων: multi diſcipuli meliores magiſtris.
ep. 10. ὀβελίζει: ueru notat:

eadem. τοῦ ποιητοῦ: poetæ.
eadem. παρεμβεβλημένα: interiecti.
eadem. συμβιώτην: conuictorem.
ep. 16. ἀποφθεγμάτων: dictorum.
ep. 18. προλεγομένοις: antedicta.
ep. 20. ὀψιμαθεῖς: ſero diſcentes.
ep. 21. ἀπότευγμα: quod non ſucceſſit.
ep. 22. ὁ σοφὸς εὐθυῤῥήμων ἔσῃ: ſapiens rectiloquus eris.
ep. 24. συμπόσια: compotationes.
eadem. σύνδειπνα: concenationes.
ep. 25. Κύρου παιδείαν: Cyri diſciplinam.
ep. 26. ζήτημα: quæſtionem.

EX. LIBRO. X.

ep. 15. πτολίπορθον: urbis direptorem. Hom. in Od. 1. 81.

EX. LIBRO. XI

ep. 14. ὄργανον: inſtrumentum.
eadem. σκιαμαχίαι: umbratiles pugnæ.
ep. 25. λακωνισμὸν: breuitatem.
ep. 27. φιλοσοφούμενα: diſputationes de philoſophia.

EX. LIBRO. XII

ep. 13. Παλτοῖ: proprium nomen loci.
ep. 14. πατρίδα ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν: patriam meam magis amans.
ep. 16. εὐθυῤῥημονέστερος: apertior in loquendo.
ep. 20. πάντα περὶ πάντων: omnia de omnibus.
ep. 22. τυραννοκτόνοι: tyrannicidæ.

EX. LIBRO. XIII

ep. 1. ὑπομνηματισμόν: decretum, quod ad rei memoriam litteris mandatum ſit.

ep. 15. ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν: ſed meum numquam animum in pectore perſuadebat.

eadem. ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ: fortis esto, ut aliquis te & posterorum laudet.

eadem. ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα: ſic nebula inuoluit atra.

eadem μὴ μὰν ἀσπουδί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι: ne negligenter, & ſine gloria peream, ſed magno aliquo edito facinore: & posteris audiendo.

eadem. Εὐριπίδου: Eripidis.

eadem. Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός: odi ſapientem, qui non ſit ſibi ſapiens.

eadem. ἅμα πρόσσω, καὶ ὀπίσσω: ſimul ante, & pone.

eadem. αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων: ſemper antecellere, & principem eſſe aliorum.

ep. 53. διοίκησιν: iuriſdictionem.

ep. 56. ὑποθήκας: pignora.

ep. 67. τρεῖς διοικήσεις: tres iuriſdictiones.

EX. LIBRO. XIV

ep. 7. χολὴν ἄκρατον: bilem meram.

EX. LIBRO. XV

ep. 16. κατ' εἰδώλων φαντασίας: per ſpectrorum uiſa.

eadem. διανοητικὰς φαντασίας: intelligentiæ uiſa-

eadem.

eadem. εἴδωλον: imago.
eadem. αἱρέσει: ſecta.
ep. 17 πάντα περὶ πάντων: omnia de omnibus.
eadem. πρόσωπον πόλεως: faciem ciuitatis.
eadem. ἀδέσποτοι: ſine auctore.
eadem. τὸ καλὸν δι᾽ αὐτὸ αἱρετὸν: honeſtum per ſe optabile.
eadem. ἀκενόσπουδος: non inanis homo ſtudij.
ep. 18. φλύαρον: garrulum.
eadem. σπουδάζειν: ſerio agere.
ep. 19. τὸ καλὸν δι᾽ αὐτὸ αἱρετὸν: honeſtum per ſe expetendum.
eadem. ἡδονὴν: uoluptatem.
eadem. ἀταραξίαν: tranquillitatem.
eadem. τῷ καλῷ: honeſto.
eadem. οὐκ ἔστιν ἡδέως ἄνευ τοῦ καλῶς, καὶ δικαίως ζῆν: non poteſt iucunde, niſi honeſte, & iuſte, uiui.
eadem. φιλήδονοι: cupidi uoluptatis.
eadem. φιλόκαλοι, καὶ φιλοδίκαιοι: cupidi honeſti, & cupidi iuſti.
eadem. ἀντιμυκτηρίσαι: uiciſſim deridere.

EX. LIBRO. XVI

ep. 6. κακοστόμαχος: ſtomacho non bono.
ep. 8. ἀκίνδυνα μὲν, χρονιώτερα δὲ: tuta quidem, ſed diuturniora.
eadem. ψύχος δὲ λεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον: frigus autem tenui cuti inimiciſſimum.
ep. 12. ἔτυμον: notationem.
ep. 12. κανὼν: regula.
eadem. ἄκυρον: improprium.

eadem. διαφόρησιν: geſtationem.

eadem. πέψιν, ἀνοχίαν, περίπατον σύμμετρον, τέρψιν, εὐλυσίαν κοιλίας: concoctionem, hilaritatem, ambulationem modicam, oblectationem, facilitatem alui.

ep. 21. συζητήσεις: mutua queſtione.

eadem. τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς, τάδε: quæ igitur ad nos ſpectant, hæc ſunt.

eadem. διαῤῥήδην: aperter.

eadem. σπουδή: contentio.

eadem. συμφιλολογεῖν: de litteris inter nos diſputare.

ep. 23. πανικοῖς: panicis terroribus.

eadem. θορυβοποιεῖ: tumultuatur.

eadem. γόνυ κνήμης: genu tibia: ſubaudi, propius eſt.

INDEX EPISTOLARVM QVAE IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR

In quo illud animaduertendum
Quibus aſteriſci nota præfixa eſt,
Eas non Ciceronis, ſed aliorum eſſe.

Acilio Procoſ. lib. 13. ep 30.31.32.33.34. 35.36.37.38.39.
Allieno Procoſ. lib. 13. ep. 78.79.
Ampio Balbo. lib. 6. ep. 12. lib. 10. ep. 29.
Q. Anchario Procos. lib. 13. ep. 4.
C. Antonio M. F. Imp. lib. 5. ep. 5.
Appio Pulchro Imp. lib. 3. ep. 1.2.3.4.5.6. 7.8.9.10.11.12.13.
Appuleio proquæſtori, lib. 13: ep. 45.46.
* Aſinius Pollio Ciceroni, lib. 10. ep. 31.
Aucto Procoſ. lib. 13. ep. 50.
Baſilio. lib. 6. ep. 15.
Bithynico, lib. 6. ep. 17.
* Bithynicus Ciceroni. lib. 6. ep. 16.
D. Bruto imp. lib. XI. ep. 5.6.7.8.12.14.15. 16.17.18.21.22.24.25.
* D. Brutus M. Bruto et C. Caſſio, lib. XI. ep. 1.
* D. Brutus Coſ. deſig. Ciceroni. lib. 11. ep. 4.9. 10.11.13.19.20.23.26.
M. Bruto. lib. 13. ep. 10.11.12.13.14.

* M.

* M. Brutus & Caßius, M. Antonio Coſ. lib. XI. ep. 2. 3.
A. Cæcinæ, lib. 6. ep. 5. 6. 8.
* Cæcina Ciceroni, lib. 6. ep. 7.
C. Cæſari Imp. lib. 7. ep. 5. & lib. 13. ep. 15. 16.
P. Cæſio, lib. 13. ep. 51.
Caninio Salluſtio procoſ. lib. 2. ep. 17.
C. Caßio. lib. 12. ep. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. & lib. 15. ep. 14. 15. 16. 17. 18.
* Caßius procoſ. Ciceroni. lib. 12. ep. 11. 12. 13. & lib. 15. ep. 19.
M. Catoni, lib. 15. ep. 3. 4. 6.
* M. Cato Ciceroni, lib. 15. ep. 5.
* Cicero pater Terentiæ, & Tulliolæ, & Cicero filius Matri & Sorori, lib. 14. ep. 14. 18.
* Cicero filius Tironi, lib. 16. ep. 21. 25.
* Q. Cicero Tironi, lib. 16. ep. 8. 26. 27.
C. Cluuio lib. 13. ep. 7.
C. Cælio Caldo. lib. 2. ep. 19.
M. Cælio Rufo. lib. 2. ep. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
* M. Cælius Rufus Ciceroni, epiſtolis omnibus libri octaui.
Q. Cornificio collegæ. lib. 12. ep. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.
Coſ. præt. trib. pl. S. P. Q. R. lib. 15. ep. 1. 2.
Craßipedi, lib. 13. ep. 9.
L. Culleolo, lib. 13. ep. 41. 42.
C. Curioni, lib. 2. ep. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
Curio procoſ. lib. 13. ep. 49.
Man. Curio. lib. 7. ep. 28. 30. 31.

* Man. Curius Ciceroni, lib. 7. ep. 29.

C. Curtio Peduceano, lib. 13. ep. 59.

Dolabellæ, lib. 9. ep. 10. 11. 12. 13. 14.

* Dolabella Ciceroni, lib. 9. ep. 9.

Domitio, lib. 6. ep. 22.

M. Fabio Gallo, lib. 7. ep. 23. 24. 25. 26. 27.

T. Fabio. lib. 5. ep. 18.

T. Furfanio procoſ. lib. 6. ep. 8.

C. Furnio, lib. 10. 25. 26.

* Ser. Galba Ciceroni, lib. 10. ep. 30.

Q. Gallio, lib. 13. ep. 43. 44.

P. Lentulo Procoſ. lib. 1. ep. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

* Lentulus Ciceroni, lib. 12. ep. 14.

* Lentulus Coſ. præt. trib. pl. S. P. Pl. Q. R. lib. 12. ep. 15.

M. Lepido. lib. 10. 27.

* M. Lepidus Ciceroni, lib. 10. ep. 34.

* M. Lepidus, S. P. Pl. Q. R. lib. 10. ep. 35.

Leptæ. lib. 6. ep. 18. 19.

M. Licinio P. T. Craſſo. lib. 5. ep. 8.

Q. Ligario, lib. 6. ep. 13. 14.

L. Lucceio. Q. F. lib. 5. ep. 12. 13. 15.

* Lucceius Ciceroni, lib. 5. ep. 14.

C. Marcello coſ. des. lib. 15. ep. 8. 9. 10. 11.

M. Marcello, lib. 4. ep. 7. 8. 9. 10.

* Marcellus Ciceroni, lib. 4. ep. 11.

M. Mario, lib. 7. ep. 1. 2. 3. 4.

C. Matio. lib. 11. ep. 27.

* Matius Ciceroni, lib. 11. ep. 28.

C. Memmio. lib. 13. ep. 1. 2. 3.

L. Meſcinio, lib. 5. ep. 2.

Q. Metellus Q. F. Celer Ciceroni, lib. 5. e. 1.
Q. Metello celeri. lib. 5 ep. 2.
Q. Metellus Nepos Ciceroni, lib. 5. ep. 3.
Metello Nepoti, lib. 5. ep. 4.
C. Munatio C. F. lib. 13. ep. 60.
L. Munatio Planco. lib. 10. ep. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 10. 12. 13. 14. 16. 19. 20. 22. Vide Planco.
Nigidio Figulo, lib. 4. e. 13.
M. Oppio. lib. 11. ep. 29.
Papirio Paeto, lib. 9. ep. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26.
L. Paullo Coſ. deſ. lib. 15. ep. 12. 13.
Q. Philippo procoſ. lib. 13. ep. 73. 74.
Cn. Plancio, lib. 4. ep. 14. 15.
Planco. lib. 13. ep. 29. uide Munatio Planco.
Plancus Ciceroni, lib. 10. ep. 4. 7. 9. 11. 15. 17. 18. 21. 23. 24.
Plancus coſ. praet. tri. pl. S. P. Pl. Q. R. lib. 10. ep. 8.
Cn. Pompeio Cn. F. Magno, lib. 5. ep. 7.
Quattuoruiris & Decurionibus, lib. 13. ep. 76.
Quinctus Marco Ciceroni fratri, lib. 16. ep. 16
Quinctus Cicero Tironi. lib. 16. ep. 26. 27.
Regi. lib. 13. ep. 52.
Rufo. lib. 5. ep. 19. 20. uide Coelio, Sextilio, Titio.
M. Rutilio. lib. 13. ep. 8.
P. Seruilio Iſaurico. lib. 13. ep. 66, 67, 68, 69, 70, 71. 72.
C. Sextilio Rufo, lib. 13. ep. 48.
P. Sextio L. F. procoſ. lib. 5. ep. 6.
P. Sextio L. F. lib. 5. ep. 17.

Silio

Silio. lib. 13. ep. 47. 61. 62. 63. 64. 65.
P. Sulpicio Imp. lib. 13. ep. 77.
Ser. Sulpicio. lib. 4. ep. 1. 2. 3. 4. 6. & lib. 13. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28.
* Ser. Sulpicius Ciceroni. lib. 4. ep. 5. 12.
Terentiæ, & Tull. & Cic. lib. 14. ep. 1. 2. 3. 4.
Terentiæ, & Tulliolæ. lib. 14. ep. 14. 18.
Terentiæ. lib. 14. ep. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 16. 17. 19. 21. 22. 23. 24.
M. Terentio Varroni. lib. 9. ep. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
Q. Thermo proprӕt. lib. 2. ep. 18. & lib. 13. ep. 53. 54. 55. 56. 57.
Tironi, lib. 16. ep. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27.
Titio, lib. 5. ep. 16.
C. Titio. L. F. Rufo. lib. 13. ep. 58.
T. Titio. T. F. legato. lib. 13. ep. 75.
Toranio. lib. 6. ep. 20. 21.
A. Torquato. lib. 6. Ep. 1. 2. 3. 4.
C. Trebatio. lib. 7. ep. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22.
Trebanio, lib. 6. ep. 9. 10. 11.
C. Trebonio, lib. 10. ep. 28. & lib. 15. ep. 20. 21.
* C. Trebonius Ciceroni. 12. ep. 16.
L. Valerio Iuriſconſulto, lib. 1. ep. 10.
Q. Valerio. Q. F. Orcӕ. lib. 13. ep. 4. 5. 6.
Varroni. uide, Terentio.
* P. Vatinius Imp. Ciceroni. lib. 5. ep. 9. 10.
Vatinio Imp. lib. 5. ep. 11.
Volumnio. lib. 7. ep. 32. 33.

amplissime

Chi mi hai fatto rallegrare

suscipere liberos a qu

Chi leuasti me et astigliuoli

Gravius fui tua causa

Cer. Nubbei e seria dictu quodam

dictu aiit prius

... tie. Numquid enim prestantibus

in resp. gubernanda uiris lau

... sententia

... geminatio.

... gaudis

Edicere ... quibus

... fuori ... tes

[illegible]

... uol dire ... qui

dice e comandaio insieme et fugati

... del exercito.

Accusare ... riprendere ... dicosa

particulare in genitiuo di cosa

generale in ablatiuo.

Explere ... le mie voglie.

... mis optatis.

... alle mie uoglie

colligere exercitu ... rigidate raunagli

valorrei ... exercitu ... Intranti

... di fortuna cosa

~~... cosa ...~~

... adhuc ... iolio intendo

... hai fatto ... che fai questo.

... ragioni

[illegible] e[illegible] id [illegible] 483 R[illegible]

1 Paulo [illegible] 3
2 [illegible] 4
3 [illegible] 5
4 [illegible] 6
5 [illegible] 1
[illegible]
[illegible] 2
[illegible] 9
[illegible] oportunitate 10
[illegible] discrimine 11
[illegible] 8
[illegible] 15
[illegible] 14
[illegible] 13
[illegible] 22
[illegible] 17
[illegible] 20
[illegible] 19
[illegible] vero 12
[illegible] 18
[illegible] 16
[illegible] 25
[illegible] vero 24
[illegible] 21
[illegible] 26
[illegible] 27
[illegible] 28

Festa istituire . . .
Diem invente Crucis festi
Christianis esse sollenni-
ter hac ceremonia statuit.
Sollenne, quod nunc pro
ſ . . . . . instituit.

Festa di S. Antonio &c.
Feriæ Antonianæ, Fa-
bianæ, Paulline &c.

Figura e figurare.
Imago uel imago.
Item figura ... uel statum oratio
Configurare uel ad-
umbrare.

Facilità di peccato.
In ... .
. . . . , et
proclivitate incredibile
ad peccandum . . .
. . . . . .
. . . . . .
Religiosum fautores uel
Conditores uel Auctores.
qui monasticos ordines . . .
decrevint, et . . .
. . . . . .

Generi libro e stile nobile
. . . originem . . .
. . . originis . . .
. . . . . .

Gentilezza . . .
. . . . . .
Gran . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
Guastiano . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
Hæreses . . . opini-
onibus . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
Hæretica labe . . .
uel contaminatur.
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
Secernere se ab ecclesiæ
catholicæ corpore.
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Compiensur un corpe con ... sgratche, fatti Costumate. ... ulnam redimere ... Planeas

Semmana santa.
Hebdom ... maior vel magna.

Crere, o Pestris.
Preces ... Preces matutine. Preces ... Vesp... Nocturne.

Spedale degl' Infermi.
Valetudinarium publicum. ... Nosocomium.

Spedale de' Poveri pellegrini.
Xenodochium.

Humiltà. Humilmente. humile.
Modestia. Modeste. Submisse.
Deficientia pri D. ... ... insignis fuit.

Vergognosi poveri.
Quos inopia domo egred... ... ... fame potior est pudor.
Pauperes verecundi.
Quorum propter paupertatem ... ... misericordia, in ... genuo pudore a quaerendo deterrentur. ... ...

Digiunare e Digiuno.
Inediate ...
Inedias solemnes ...
Cibis abstinere.
Jejunia inire.
Jejunio corpus affligere.
Ciborum statis temporibus abstinentia.

Indulgentia.
Condonationes.
Expiationes publicae.
Indulgentia plenaria.

Inferno.
Aeterni cruciatus.
Aeterna supplicia.
Vbi impij scelati a coelestium consortio in perpetuis miserijs versantur.

In honore dell' Annuntiat...
Natiuità della Mad.
B. ... ...
... ... nascente dicatam.

Inquisitore. Inquisitione.
Haereticarum causarum quaesitor.
Sacri quaesitores.
Qui in causam ad fidem spectantium quaestioni praesunt.

Sacramento questionario [illegible]
Sacra quaestione [illegible]
lia
Quaestiones [illegible] in aliquo
exercere.

Religione. Entrar in Relig.
Dicate Deo familia
Mancipare se coenobijs.
Inter Franciscanos, uel Domi-
nicanos admitti, uel adscribi.
Addicere se Religioni
In Societate Jesu adscribi.
Capuccinorum ordini nomen
dare.
In familiam uel ordine Bene-
dictinorum adscribi, uel adscri.
Deo se in Religione dedicare
uouere uel addicere.
Religionis arctissimae se
sacram. religare
Monasticae se uitae addicere
Religiosorum uitam inire
Religiosorum castra sequi
In coenobium se religionis
causa conferre.

Invocar la Madonna.
Beatam uel Beatissimam
Dei matrem intimita
supplicatione propitiare.

Libero arbitrio.
libera hominis uoluntas.

[illegible]
Religio [illegible]
Domine [illegible]
[illegible], qui
[illegible]
[illegible]

[illegible]
Impedire scelere [illegible]
[illegible]

Maledetto.
Execratione dei [illegible]

Manna. [illegible]
illud [illegible]
[illegible]
mittuntur [illegible]

Citare o Addurre uno passim
o autore. laudare aliquem
textum uel auctorem.

In gran parte. magnam
partem uel magna ex
parte.

Gere [illegible]. Silent lites.
Dorm[illegible] lites.
[illegible] est.

Ricinino ancora. Nullo
dum [illegible].

Ne ancora. Nondum.

Poiche o da poi che. Postea-
[illegible] quam inierunt
magistratum huius. ([illegible]

Accommodato [illegible]
[illegible]
et [illegible]
In utrambe [illegible]. Cicer.
[illegible]
[illegible]
Virgil. [illegible]
[illegible]
novis. [illegible]

Tacquero tutti & Conticuere
omnes, intentiq. ora te-
nebant. Virgil.

Principale o gran parim
sofferse la calamità tro-
iana Enea.
Aeneas Troianae calam-
itatis pars magna fuit.
Virgil.

Principale o segnalatissimo
fra gli scrittori Romani
Asinio Pollione. Asini-
us Pollio non minima
pars Romani stili. Valer.

Calamitosissimo.
Vel hosti miserandus. Iro.

Precipitare in senso. Preci-
pitare (absolute)
Virg. Nox humida caelo pre-
cipitat (pro se precipitat)
Caesar. Hiems precipitave-
rat.
Cic. Sibi precipitans.

Rimembranza acerba.
Animus meminisse hor-
ret. Virgil.
Refugit animus eaque
reformidat dicere. Cic-
Cic.

Tanto stimo Platone, quanto
tutti gli altri.
Plato mihi unus instar
est omnium. Cic.

Lascivissimo o deditissimo
a tutti i brutti piaceri.
Porcus Troianus. Iuven.

Lautissimo convito.
Porcus Troianus. Iuv.

Scuole onde escono vale-
ntissimi soldati.
Equus Troianus. Cic.

Pericolosissimo luogo.
Statio malefida carinis.
Virg.

Prudenti o Più prudenti
nel consigliare.
Eventus melior sen-
tentia menti. Virg.

Doni di nimici sono
sempre sospetti.
Hostium munera non
munera. Prov.

~~Dop~~

Chi voleva una cosa ebbe un altra
Saziatur incertis Italiam in contraria unt. Virg.

Inganno ordinato a danno contra la nostra città.
Hec in nostros fabricata est machina muros. Virg.

Elegge le cose pessime per ottimissime.
Mens laeva. ~~Virg~~ Ovid.

Lacerare o Tagliare a pezzi.
Ferro foedare volucres. Vir.
Foedant et proterunt hostium copias. ~~Vir~~ Plaut.

Machinare inganni, insidie etc.
Struere insidias.
Ipse ipsum ut strueret. Vir.
Hec fallacia est fabrefacta a nobis. Plaut.
Si dicono, Struere vel fabricare inimicitias, fraudes, dolos etc.

Infelicissimo cosa: Quid iam misero mihi denique restat? Vir.

Poter mi si può dir mal'obligato.
Hec et maxime fortuna bonorum praebuit: vanum etiam mendacemque improba finget.

Qualche cosa fu anche io.
Et nos aliquod nomenque decusque gessimus.

Fama o gloria. Cic. quorum nomen eius fuerit et gloria (edita)
~~[illegible]~~ ... plurimum.

~~[illegible]~~ ... Nihil nimis. Ter.

Seguane qual che si vuole
Fuerit quod cumque. V.

Formare o Fare. Cic.
Virum bonum fingi virtus.

Mentire se ne ragiona.
Hec tandem quaedam audiit. Cic. si ... habetis.

Prima di questa luce comune
Cassus lumine. Poeta.

Inganno Ingannare Ingannatore.
Fallacia Pollicie Palla...

Fortuna. Cic. Sed hoc fortuna viderit.

Minacciare. Vir. Me premit ultro. Cic. Minatur.

Promettere. Fingere. Spirt. O
Dic multa et preclara in ... in utrum. fi. promittunt.)

Accusare, o Calunniare. Cic.
Cic. criminum rispondere non possum...
Si tamen hoc fieri vultis criminis est.

Spargere. Virg. Nam sunt ...

Strupenti d'equali voglia con-
dimai:

Cimettere in [illegible]
Cic. [illegible]
[illegible]
fug.

[illegible]
[illegible] composito [illegible]
[illegible]
Composita. Seren.
Compatto. Assimil.

Astuta inuentione.
Vlyssium commentu. [illegible]

Inuentor di [illegible]
Architectus [illegible]. Cic.

Innamoramenti. Amoris
[illegible]
[illegible] Cic.

Felicissima [illegible]
[illegible] flumina
[illegible]

Frar [illegible]. [illegible] duce
[illegible]

Festa come di S. Pietro [illegible]
Sollemnia mora.

Solito fare [illegible] in
[illegible] tempo. [illegible]
iter [illegible]. Cic.

Solito fare [illegible]
minato. Cic. [illegible]
[illegible] officium [illegible]
[illegible] Cic.

Sentimi agnire i casi il-
mentre che i dico. [illegible]
[illegible] refrens. Virgil.

Digiunare e Digiuno:
Cibaria [illegible] macerare:
[illegible] afflige[illegible]
Cibo abstinere.
Ieiunia inire.
Certis statis temporib.
abstinentia.

Incantato.
Maleficus [illegible] car-
minibusque [illegible]

Indulgentie.
Coronariae.
Expiationes publicae.
Indulgentie plenarie
[illegible]

Martirizare.
Sacra Martyrii corona
donari.
Martyrii laurea coronari.
Pro Christi con[illegible]
[illegible]
Illius [illegible]
martyrium perbibit [illegible]

Meditare. Deuiare.
Miracoli. [illegible]
[illegible]
[illegible] natura [illegible]
ordine effecta.
Mirandis operib. [illegible]

putra hominis conditionem in
vita debilitates

Meretrici convertite

Mulierculae e coeno turpitudinis
extractae
Mulieres sinemortibus ... ad ...
vitam turpes conditionem
mutauerit.
Mulieres prostitutae conversae
ad bona mente reductae
e libidinis coeno emersae.
Ad amore pudicitiae reuocatae.
Feminae quam fama notabat
ad frugem conversae.
A flagitiosa consuetudine
remotae mulierculae.
Meretricium deserere.
Multorum amoribus seruire
desierunt.
Turpi uitae multae salute
dixerunt.
A turpi quaestu ad pudorem
& castitatem monia se reuocarunt.

Frati di San Franc.° di S. Dom.°

Collegium sodalium D. Franc.
uel D. Dominici.
Familia sacra D. Francisci.
e disciplina D. Francisci
homines
Qui D. Francisci institu-
tuta profitentur.

In presentia di persone dottiss-
ime in alcun arte fare alcuna
cosa appartenente a quella.
Gestum in scena facere spe-
ctante Roscio. Sic.

Desperata è afatto la cosa.
Conclamatum est. Cicer.

Monaca e farsi monaca.
Virgines Christo consecra-
tae uel Deo addictae.
Perpetuae religioni et casti-
tati se addicere.
Coenobijs virginum se deuo-
uere.
Sacrarum virginum collegio
virginitate sua in per-
petuum Domino consecrare.

Peccato mortale.

Capitale crimen.
Facinus mortiferum.
Lethali noxae piaculo
obstrictus.
Lethale peccati uel
crimen.
Pestifera animorum ma-
cula.

Mortificarsi e mortificatione.

In semetipsum dum ac leno-
cinium obsistere.
Acriter sibimet imperare.
Mutare odium sui.
Abstrahere se a corpore et
cupiditatib. imperare.
Animum frangere.
Vitae asperitas.
Voluntaria corporis af-
flictatio.

Luna nuova, ò luna detta
prima. Luna silens. Plin. et
Cato.
Interlunium.
Dies silentis lunæ.
Lunæ coitus. Plinius.
Stos silente luna seri
iubent.
Notte oscura. nella quale non è lume di luna.
Nox illunis.
Nox in qua luna tenebris latet
~~Notte con lume di luna~~
~~Nox pelucida~~
Luna risplendente tutta
la notte.
Luna pernox. Plinius.
Mondane ò temporali cose.
Rerum fluxarum blandimenta.
Voluptatum illecebræ.
Res fugaces, periturae, caducae, que apud plerosque mortales summa putantur.
Spensierato dormire
In utramvis aurem dormire.
Ter.
Notte e sue parti.
Dal tramontar del sole fin che s'accende il lume: Crepusculum.
Dal portar de lumi fin che si ua à dormire: Primas fax.
Quando tutti sono in letto:
Nox concubia, vel Concubium.
Quando ciascun dorme:
Nox intempesta.
Il resto del tempo fino a mezza notte: Ad mediam noctem.
Da mezza notte al canto de galli: De media nocte
Quando i galli cantano:
Gallicinium.
Quando i galli han finito di cantare: Conticinium.
L'Alba. Diluculum. Aurora
Giorno chiaro. Mane.
Natale del signore.
Natalis Christi feria.
Solemne natalitium.
Theophania.
Natiuità di San Gio: Batta.
In eum diem incidunt S. Ioannis Baptistæ solemnia, cuius felicem letumque humano generi exortum totius ad se orbis terrarum antiquitas admiratione concelebrat.
Nouitio di San Domenico.
Tyro vel Candidatus Dominicanæ familiæ.
Qui in Dominicanos nomen dederunt.
Nouitiato. Tyrocinium.
Oratione fare. Deo precationibus adhibere. In diuinas precationes se effundere.
Precationes [illegible]

Ubbidienza rendere al Papa.
Paullo V uti ecclesiae universale pastori, et summo interris Dei Vicario paratam ad omne obsequium volunta tem pe studium Hemine Galliarum Regis solemni cum adoratione ac pedum osculo debuit.

Oration mentale
Tacita precatio.
Piae commentationes.
In contemplatione rerum coelestium animum expendere.

Ordinati.
Sacris initiari.
Diaconatu vel Sacerdotio inaugurari.
Per omnium gradus ordinem ad sacerdotij apicem eveni.

Original peccato.
Habitum labes.
Insitum natiuitate crimen.
Peccati inhaerentis contagio.
Primi hominis crimen in posteros homines letha li contagione transfusum.

Domenica delle palme.
Ramalia.
Palmaria.

Venerdi santo.
Parasceve.
Dies cui ab demato dicabantur solemnes agebantur ... quibus celebrates erat in o... humane generis summarum... intentas olim hoc tristissimo ... Christus expedit.

Corte. Aula. Regia.
Parrocchiano e Curato
Antistes sacrorum.
Curiones maximi.

Parrocchia.
Curia

Parrocchiani o huomini della parrocchia
Curiales.

Passione del Signore
Christi acerbissimi nexus vel mors, vel cruciatus vel tormenta.
Acerbissima Christi mors pro humano genere obita.

Precinta con l'amiotto.
Pallium vel Mallium cum binis ...

Compare, è tenere al battesimo
Sponsor, fideiussor, fideiussor. Patrinus.
e sacro fonte suscipere.

Peccare. Flagitia et im...citatis suscipere.

Peccato veniale e peccar venialmente.
Minora vitiola.
Minimae noxae.
Leviora peccata quae nostri crebrius quotidiana ...
Maxime levi, ... contrahere.

Pentecoste. Die quinquagesimi celebritas, quam Græci nomine Pentecosten uocant.
Pellegrinaggio et andare in pellegrinaggio.
Votiuæ peregrinationes.
Religionis causa aliquo proficisci.
Sacras peregrinationes obire.
Persecutioni della Chiesa
Vexationes Christianorum acerbe exercuit.
Sæuissimas in Christianos quæstiones exercuit.
Penitentia fare
Fletibus diuis numinis placandis operam dare.
Animi labes aliquo piaculo diluere.
Vitæ licentius actæ debita a se supplicia exigere.
Predestinatione. Præsensio atque prædestinatio diuina.
Predestinati. quos ad immortalitatem sua fata ducant.
Quos Deus ex infinita mortalium multitudine delegit, quibus aurum et castum ... terris. postea beati quo tempiterna fruentur in cielo.
Presuntione. Præceps consideratio.
Tenere il primo luogo
Animam ducere
Salmi. Diuina Dauidis carmina. Hymni sanctissimi Dauidis

Processione
Pompa solemnis.
Pompa sacra.
Publica supplicatio.
Duomo o Chiesa principale
Templum maximum.
Aedes princeps ciuitatis
Profetia Profeta Profetare
Vaticinia.
Vaticinationes
Predictiones.
Oracula.
Sancti vates.
Prophetico spiritu clari.
Vaticinii laude florentes.
Diuino afflatus spiritu multa uaticinatur.
Diuino afflatus numine uaticinium protulit.
Proponi un beato da cotiieza.
Proponere sub speciem communiter expetiendam.
Liberar dalla seruitù.
In libertatem asserere.
Manifesto. Medii morte teneetur. Virg.
Fauorire. Adspirat primo fortuna labori. Virg.
Fauore. Gaudens acclamationibus auris. Virg.
Ardire temerario. Insolentia dominatus extulerat animos. Cic.

Articolare il sacramento
Solutione ...
Fanciulle in pericolo ...
Quarum pudicitia ...
at in ... locasse.
...
... petit ...

Quaresima
...
Jeiunium ...
Quadragesima ...
Quadragesimale ...
...
Ma...
Quadraginta dies solemnis
jeiunij.
Settimana ...
Janua Christi ...
...
...

Tenebroso ...
Imbattere ...
Fermi ...
Nihil mihi longius est quam
ut te videam. ...
... est quid
quod quam videre ...
...
Quanto ...
Amo te si quis ...
si quisquam alius.

Smoderatamente
Valde eius causa ...
Sentire uno
Ostiam ...
Beatitudine eterna
In celesti et sempiterna dom
Dei talia bona ... manent
ut ea neque ... oculis
... comprehendi ... neque au
... percipi ; neque ulla
cogitatione queant ...
...
Paradiso ... Cum ex
infinita mortalium
multitudine Deus sele
... quos ...
... in ...
... beati ...
...
... in ...
Commincianza ...
... fundamentum
... non.
Fornir l'opera
Operi summum fastigi
um imponere ...
Rapito in estasi
Alienatus a sensibus.
Redentor nostro
Vindex et assertor nostræ
libertatis

Restitutio. Cenobio. Initi
nium.
Riforma. e Riformare.
Eludere [illegible] contine
[illegible] stirpes
Cœnobiorum disciplinam
instaurare
Legibus labentes [illegible]
[illegible] disciplinam exergiut
Clericam disciplinam corrigere
Restituere lapsam discipl.
inam.
Sancti Benedicti disciplinam
prope intermortuam ex-
citauit.
Rem ecclesiasticam inspicere
et ordinare.
Rinuntiare al mondo
Nuntium rebus humanis re-
mittere.
Rebus mortalib. ualere iubere.
Messa de morti. Dir messa
de morti. far l'esequie
Sacrum funebre.
Parentare [illegible] facere.
Iusta solemni Christianorum
ritu peragere.
Resurrettione di Christo.
Christi reditus ad uitam.
Dies anniuersarius Domini
reuiuiscentis.
Risurrettione e Risuscitare.
Reditus uel reuocatio
ad uitam.
In uitam redire uel reuocari.

Rogationi. Ambarualia.
Robigalia.
Ragionamenti frequentare
Sacra mysteria [illegible]
[illegible]
Sacra scrittura.
Sanctæ uel diuinæ
litteræ.
Sacri libri uel diuini
Sacrorum scriptorum
monumenta
Diuinorum librorum
monumenta.
Arcanæ sanctæ religi
onis litteræ.
Sacrificato è a Dio lo spiri
to tribolato.
Animus fractus, atque
propter criminis ad-
missi conscientiam
iusto timore deiectus,
Deo pro hostia est.
Sagrestano. chyphen. [illegible]
Sacranus.
Vestiarius.
Paramenti, calici etc.
Sacra supellex.
Sacer ornatus.
Sacra instrumenta.

Scandalo. Offensio.
Scandalizzare. Offendere.
[illegible] quidem sed a Pontificis Maximi auctoritate disiuncti.
Scrupolo e scrupoloso.
Obstrictus religione.
Angosciosi scrupoli ... male decepti.
Magnis conflictor sollicitudinis [illegible], [illegible] ex recordatione ... nullamque animo [illegible] ... paucis quiete capio.
Conscientiae stimuli.
Pavores, metus, fluctus aestusque sollicitudinum.
Infelix sui calumniandi miseria et poena.
Scrupolo hebbe a far quello.
Impetum retardavit scrupulus latentis in tam speciosa cogitatione piaculi.
Hiente scrupoloso.
Solutus [illegible] animus.
Liberar da scrupoli.
Conscientia [illegible] qui religione ... tenentur.

Senso literale della scrittura.
Historicus sensus.
Explanandi ratio historica.
Genus interpretandi historicum.
Inhaerens sententiae sacrorum librorum explanatio.
Simonia.
Sacrorum nundinatio.
Sacrilegus mercator sacerdotiorum.
Sonno del peccato.
Lethalis animi veternus.
Suffraganeo.
Coepiscopus.
Sospender dall' officio di sacerdote.
Officium sacerdotis alicui abrogare.
Sacerdotali honore aliquem privare.
Sacerdotali officio [illegible]bere.
Ab officio sacerdotis dejicere.
Talenti.
Egregia animi bona.
Del quasi talenta

Chiesa Cattedrale o Duomo.
Templum maximum,
uel princeps, uel summa.
Aedes primaria.

Testamento uecchio.
Prisce legis instituta.

Tonsura prima riceuere
Sacra tonsione affi.

Vespro.
Vespertine preces.

Vigilia di San Lorenzo.
Peruigilium Diui Laurentij.

Vigilia dell'Annuntiata.
Silentio noctis eius,
cui dies festus Angelice
salutationis illuxit.

Visita.
Aedes componendas.
Ad monasteria ordinanda.

Voto fare
Voto se deuincire, uel
obstringere
~~se ipsum perpetua sponsione uoti Deo consecrauit~~

Voto di castità fece.
Suum corpus perpetua sponsione uoti Deo consecrauit.
Sua Deo castitate uoto dicauit.
Se naturam se pudore perpetuo uoto obstrinxit.

Creatione di mondo.
Vniuersitatis huius molitio ex nihilo.

Original peccato.
Primi hominis crimen, omnes posteros homines lethali contagione transfusum.

Gloria o Beatitud. celeste.
Inenarrabilia quedam et sempiterna bonis in cęlo premia constituta.

Infernal pene o Dannatione eterna.
Malis in tartaro exquisitissima in omne ęternitate parata propter ea.

Giorno del giuditio.
extremus uoluentium seculorum dies, cum animae uita functę rursum corpora induerint, et Deus ipse Iudex in celeberrimo piorum impiorumque conuentu, lata sententia, planum faciet utram quisque classem, bonorum an malorum destineat.

Cadere e Consistiti [illegible]. Ubi aetas nostra cedit fasces que submittit. Cic.

Dottore utriusq; iuris. Iuris diuini humaniq; consultus.

Durare — Il uino non dura. Vinum non fert aetatem.

Fuggirsi per il bosco in [illegible]. Solum uertere.

Annouerato esser fra Cristiani. Christiano nomine censeri.

Languire per l'otio. L'otio senescere, consin.

Suaniscono i disegni. Consilia senescunt.

Suanisce o si sminuisce per il tempo la fama. Fama senescit.

Declina ò Va calando il uerno. Senescit hiems.

Manca o Vien meno la lode. Senescit laus. id est di floresçit.

Allenta il male o s'alleggerisce. Senescit morbus. i. relaxatur. Cic.

Dismettonsi i uitij. Senescunt uitia.

Danno ... [illegible] fraudi esse. Cic.

Disordinare o far disordine. Committere. Fam. ep. 26

Herbe, funghi et simili nati dalla terra. Terra nata. Cic.

Riamperar le forze. Vires reuocare. Cic.

Amicitia strettissima ho con Patrone. Cum Patrone mihi omnia sunt. Cic.

Amico meno sono di tutti i tuoi. Mihi minus est cum tuis omnibus. Cic.

Amicitia nissuna haueuo con Cornificio. Mihi nihil erat cum Cornificio. Cic.

Innanzi che io conoscessi Filone. Antequam Philonem cognouimus. Cic.

Piaceua a me. Mihi probabatur. Cic. Mihi arridebat.

Dato in protettione e raccomandato. Traditus et commendatus. Cic.

Suddetto o Predetto. Is. D. Cic.

Ruine di Roma. Urbis parietinae. Cic. Urbis cadauer. Seruius Sul.

Per questo rispetto, che. Ob eam rem, quod. Cic. Ob eam causam, quod. Cic.

Abbandonare o lasciare andare il sentiero di fabricare. / Abijcere edificationem. Cic.
Abijcere edificias de consilio. Cic.
Aedificationem deponere. Cic.
Ji ngegno per certo tutti. Constat inter omnes. Cic.
Offitio tu sei stato in leggier cosa. Officia nidecula fuita esse himum tui. Cic.
Darsi alla piacevolezza. Dare se ad lenitates. Cic.
Istanza grande fare. Magnopere contendere. Cic.
Ma non di meno. Sed tamen. pro sed tamen. l. 13. ep. 1.
Conviene che ci ridiamo della setta epicurea. Nationes quas homines ab Epicuro sequuntur, derideamus licet. Cic.
Forse costui si debbe scusar. Nescio an ignoscendum sit huic. Cic.
Pigliarsi molto a petto un negotio. Magnopere de re aliqua laborare. Cic.
Per non esser più lungo. Per concluderla. Ne multa. Cic. Ne multis. Ne dium. Ne pluribus. Ne longum faciam.
Da fratello, o Come fratello l'amo. Sic te amo, ut alterius fratres. Cic. Te germani fratris loco diligo. Cicer.
A casa mia venne. Jo mus ad me venit. Cic.
Quanto mi fusse a cuore quella cosa. Quanto laborares operare illius caussa. Cic.
Si tratta di cosa importantissima. Maxima res agitur. Cic. vel de re maxima.
Accedere ad pedes
Accedit ad animum.
Secundis avunb. andare
il.

Selectiora Vocabula et Phrases.

Non ho il modo a pagare.
Non sum solvendo.
Non posso portar il peso.
Non sum ferendo.
Non sono atto a portar tutto peso. subire tutto oneri.
Cader sotto il peso
oneri succumbere.
Arrendersi al nemico.
Attaccarla a uno o Ingannare.
Alicui imponere.
Ingannatore. Impostor.
Inganno. Impostura.
Consiglioti a far questo.
Auctor tibi sum, ut hoc facias. vel Hoc tibi auctor sum.
Desidero, o, mi è a cuore l'honor suo.
Sue dignitati faveo.
Voltare, o Impiegare ogni studio e diligenza in utile o riputatione d'alcuno.
Ad alicuius amplitudinem conferre omne consilium, studium, opera, operam, labore, diligentiam. l. 10. e.
Dove vai? Quo te perdis?
Faccia il bene per sé. ... civitat.

In nome di Dio cominciamo
Quod bene vertat, incipiamus.
Conservar l'amicitia
Amicitiam colere.
Sia certo V. S. ch'io ridurrò per certo
Sic te existimare volo.
Far honore e beneficio a uno.
Iudicium officiumque in aliquem conferre.
Reputo che V. S. habbia fatto a me qualunque cortesia ha fatta à suoi.
Quidquid officij in tuos contulisti, id ita accipio, ut in me ipsum te contulisse ... contulisse.
Per la nostra amicitia
Pro nostra necessitudine.
Conviene alla reputatione nostra
est nostre dignitatis.
Consiglio da ... intorno alla repubblica.
Senato da resp. ... re
Proposta fare al ... intorno alla rep.
Referre ad Senatum de rep.
Proposta fare al popolo d'una cosa.
Ferre ad populum de re aliqua.

~~molti~~

~~tempi 25~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Mancare nessun
amorevole offitio che fauor mio
ti mancherà.
Nullus neque officium, neq
studium meum desiderabis.
Benche io ha attente
cose ad ogni persona fare.
~~[illegible]~~ ipse nihilo mi-
nus ut ego abrim conse-
[illegible]
Hauer riguardo alla riputa-
tua. Suæ dignitatis ratione
habere.

Esser tutto ha il suo venerio
Omnium rerum [illegible] est. [illegible]
Dispensati. Animu dispondere.
Contentar tutti. Satisfacere
omnib.
Spesso — Non conuiene ma
me spesso. Mihi ipse
nu quam satis facio.
Tanto grande i benefitij che
tu m'hai fatti. Tanta est
magnitudo tuorum erga me
meritorum.
Condurre a fine il neg.
Rem perficere.
Per cagion mia non si rito-
gosse. De me non conque-
Chi vuoi sono queste cose
che io non faccio.
In causa hæ sunt,
quo minus faciã.

Esser molti contrario à uno.
ò Girare altri uita ò uno.
Aliquẽ oppugnare.
Amare è fauorire alcuno.
Alicujus causam velle.
Alicuius causa cupere.
Scrupolo mi fo a dar suo.
Religio mihi è [illegible] facere
Molto piu ~~[illegible]~~ d'ogni altri
multo mihi distimus
Quanto piu ueduto era
no è stato, tanto per
ta gli è stata questa per
tà di lode.
Optimo cuiq. hic adde
Studij patient maxime
Modo di uiuere. Vita
rationes.
Non mi permetteua l.
eti che io à [illegible]
Per ~~e~~ tato no audebat.
Continuare il tempo lea
do l'occasione degli amic
Tempus amicorum tempo-
ribus tras mittere.
Alquanto liberamente.
liberius.
Riprender uno. Aliquẽ
accusare
Non accade pregarlo ne
auuertirlo, talmente
si porta. Hec precibus
nec admoniti omib. reli-
quit locũ.
Far ogni sforzo in alcuna co
In re aliqua neruos omnes
contendere.

[illegible]

Dichiarato Publicato pri-
mo Pretore. Praetor pri-
mus renunciatus fuit.
Nessun huomo ho veduto.
Neminem vidi hominem.
Ior.
Senza far cosa alcuna tornò
a casa. Domum remeavit
infecta re.
Senza leggere Cicerone im-
parò lingua latina.
Cicerone non lecto, vel
non legendo, vel non
lecto Cicerone linguam
latinam didicit.
Quanto liberamente Cice-
rone riprendeva Pomp.º!
Liberius Cicero Pompeium
accusabat.
Non occorre negarlo né
avvertirlo. Nec precib.
nec admonitionib. reli-
quit locum.
Va dicendo. Dictitat.
In sermonib. dictitat.
In sermone quotidiano
dicit. (ic
Far ogni sforzo in alcuna
cosa. Niti omnes
in re aliqua contendere.
Valorosissimo difensore.
Acerrimus defensor

[illegible]

Di questa causa in fuori
Hac causa excepta.
Prendo quel poco che
se ne può cavare.
Quod dat accipimus.
Non può levarsi a lui di
testa.
Abscedere non potest.
Quanto all'esercito,
ei cede. De exercitu
vel quod attinet ad exer-
citum, cedit.
Dar da fare a uno.
Alicui negotium facess-
ere.
Tradurre in latino
Latinè reddere aliqd
Ottener non può chi-
mente in cosa, o ver
aliter non potest res
Per vigor di qual decreto
ex illo senatusconsulto
Per quanto commodam.
potrai fare. quod com-
[illegible]

Cantar con basso e solenne canzone. Graviter alterna carmina modulari. Vir.

Horrende guerre. Horrenda Martis Arma. Vir.

Per mare e per terra esser travagliato.

Terris et alto iactari. Vir. Terra marique. Cic.

Giunone. Regina Deum. Maria Vers. Celitum Regina. Celi regina. ex Vir.

Dio. Celi Rex. Virg.

Pietosissimo. Insignis pietate vir. Virg.

Travagliato esser dalle calamità. Volvere casus. Vir. Calamitatum moles quae ....

Vrbs laudationis exemplum est i Aeneid. Urbs antiqua Cic.

Se in alcun modo il celeste destino il permetta. Si qua fata sinant. Vir.

Da torto o a ragione. Quo iure, quaque iniuria. Ter.

Ringratiare. Agere gratias.

Tener obligo. Habere gratiam.

Render la pariglia o il contracambio, o Rimeritare. .... gratia.

Ricorrer a uno per ultimo rifugio. Nam quae ad aram confugere ac aliquem. Cic. .... Fuggirsi in Chiesa. Ad aram confugere.

Obligat homo m se. Ingre mes es. Cic.

Celebrato è per savio. Audit sapiens. Hor.

Lodato è per savio. Bene audit sapientie nomine.

Biasimato è come avaro. Male audit avaritie nomine.

Per altro era dotto. Cetera doctus erat.

In un modo dice dovessi condurre il Re. Regem omnino reducere oportere.

Passan felicemente le cose. Stant res.

Vacillano le cose. Inclinate res sunt.

Ruinate sono le cose. Iacent res.

Diede la sentinella in favor di Venere. Secundum Venere litē dedit.

Nutrio, or. Punio, or. Cic.
Sacrifico, or. Fin.
Stermino, or. Var.
impuno, or. Vir.

Ricercolano le cose nostre.
Res nostre aguntur.
De reb. nostris agitur.
Ne ua la uita. Salus agitur.
Vincasi uix e ciuelle.
Vectigalia exercere.
Metter denari a guadagno.
Pecunias occupare in nuctigus.

Verba deponentia termi-
nationis, eiusdem
Veneror et Amplexor, Testificatio, Ignoro, or.
Largio, or. Fabrico, or.
Altero et Alteror. Frustro et Frustror.
Assentio et Assentior. Fruiscor.
Fabrico et fabricor. Modero et Moderor.
Fluctuo et fluctuor. Delecto.
Impertio et Impertior. Delector.
Opinor et Opinor. Oblecto.
Fluco et Fluxor. Oblector.
Lacrymo et Lacrymor. Tasso et Savor.
Mutuo et Mutitor. Dispertio et or.
Ateius et Merior. Lauario, or.
Commercio, or. Sequestro, or.
Impuno et Impunor. Sorgo, or.
Oblivio et Oblivor. Remento, or.
Palpo et Palpor. Ruppio, or.
Populo et Populor. Velifico, or.
Reuerto et Reuertor, et Saltio, or.
alia nonnulla. Sabio, or.

Amici non vuole di Pompeo.
Pompeius noluit.
Prouede grandi parte.
Magnas ex parte.
Successe Acilio a Lucullo.
Lucullo Acilius successit.
Da costui in fuori nessuno è
temuto.
Hic unus timetur, ceteri nemo.

Pensaua questo cose fra
se stesso.
Haec lecus. Vir.
Conuien dunque che io
abbandoni? Me ne de-
sistere?
Abbandonar l'impresa.
Desistere ab incepto.

Innanzi che tutti mal tutti.
Antequam profectus est. Cic.
Hai conce bono le cose. exulce
rate sint res. Cic.
Bramate bono grande mi
le cose. exacerbentur res. Cic.
Adorare. Adjudicare donis
cum. Vir.
Sacrificare. Aris honorem
imponere. Virg.
Andar con questa magnif-
icenza. Ingenio incedere
ambulare. Iri in regal.
Maria Vergine. Maxima
celi columen. ex Catull.
Domina sollicitatis olym-
pi. ex Claudiano.
Virgo Maxima.
Comandar fatto. Diuinis
templis honore inducere
ex Virg.
Denari. Pace. ornamento
e in bidu. te. pecunia.
Formano o Formate d'uno

Alma. Vespine. Iuppiter
numen

Senato. Princeps ordo. Amplissimus ordo. Ce.

Plebe. Infimus ordo. Homines de plebe.

Ragionamm'o alcuno. Multa verba fecimus. Cic.

Venti spingon le vele. Impellunt animæ lintea. Hor.

Virgilio. Latinorum poetarum princeps. Latinus poeta. Mantuanus uates.

Italiano Homerus. Latinorum poetarum Homerus.

Cicerone. Orator latinus. oratorum latinorum oratorum princeps. Latinus Demosthenes. Romanæ eloquentiæ parens, uel princeps.

Bramoso di gloria. Gloriæ appetens.

Quindi tutti gli altri dependero. Præter cæteros auidus.

Infamia tor uia. Maculas delere.

Gastigato esser mentamente. Pœnas suo dignas scelere suscipere.

Frequenta dott' Aria. In Ariæ luce uersat. Ce.

Orabo lyricus uates latinus Pyndarus Venusinus uates.

Ouidio. Sulmonensis poeta. Sulmonensis uates.

Dio. Pater omnipotens. Virg. Mundi fabricator. Ouid. Omnium rerum opifex et rector.

Propor partitamente i capi d'un consiglio. Sententias diuidere.

Diuersamente sentirono o discordarono. In alia omnia iuerunt. In alia omnia transire uel discessere. Cic.

Contradissero tutti a le parole di lui. Eius orationi ab omnibus reclamatum est.

Vil' e dispreggabil' dij. Inobolares dij.

Dio. Diuum pater atque hominum rex. Vir. Magnus pater diuum. Pers. Qui res hominumque deumque æternis regit imperijs.

Vscir della uia dritta. Transuersum agi. Sa

~~[illegible]~~

Si come auuenne. Id quod est factum.
Molto più andauano. Multis partibus superiores ibant.
Molto maggiore è il sole della terra. Multis partibus maior est sol, quam terra.
Molto più voglio e desidero. Multis partibus malo.
Approuerianno il consiglio d'ottaviano. In Hortensij sententiam ibant.
Metter in punto o in ordine un' armata. Classem ornare.
Metter in ordine il desinare. Ornare prandium.
Tirare in lungo una contesa. Controuersiam ducere.
Cenare in casa d'alcuno. Apud aliquem cenare.
Esso — Riuolto l'animo d'esso à difender l'honor tuo. Animus hominis ad tuam dignitatem tuendam traductus.
Doppio combattimento. Concursus continuus.
Forza maggiore haueua. Plus firmamenti ac roboris habebat.

Pericolo sourastante. Periculum depellere.
Diminuir la lode uera, aggiugner la falsa. Laudes veras detrahere, falsas affingere.
Principio del ragionamento. Exordium orationis.
Offender leggiermente. Iniurijs tractare.
Viuer tutta la vita. Omnes annos exigere. Vir.
Padre di bei figliuoli. Pulchra prole parens.
Deliberar qualche d'ui eleggere. Explora quid optes Vir.
Accettare i comandamenti. Iussa capessere. Vir.
Beato essere o santo. Epulis accumbere diuum. ~~Vir.~~ ex Vir.
Signor de' uenti. ~~tempest~~ Ventorum potens. Vir.

Tenebre oscure occupando il mare. Ponto nox incubat atra. Vir.

Balenar. Crebris micat ignibus æther. Vir.

Minacciando inevitabil morte. Præsentemque intentant mortem. Vir.

Subbito. extemplo

Tremo Enea. Æneæ soluuntur frigore membra. Virg.

Di consentimento del Re fu fatto questo. Non inuito rege hoc factum est. Cic.

~~Appellarsi~~ Appellarsi al popolo sarà lecito. Ad populum prouocatio esto.

Ramanarsi dubbe il ~~popolo~~ Senatus est futurus.

Premere il popolo che appro- ... alcuna nota. Agere aliquid cum populo.

Senza offendere o trasgredir le leggi non può farsi. Salvis legibus fieri non potest.

Perfettamente beati. Terque quaterque beati.

Conviene che io non habbi potuto morire? Mene occumbere non potuisse?

Spianare una città: solo æquare urbem.

Opposto all' autorità del senato il Tribuno della plebe. Senatus autoritati tribunus plebis intercessit.

Procurerò o provederò con ogni pensiero fatica, diligenza e favore, che le cose si trattino quanto meglio sia possibile.
Ut quam rectissime res agantur omni mea cura, opera, diligentia, gratia prouidebo.

Temer douete, che a voi non sia cosa bruttissima. Videte ne vobis turpissimum sit.

Che diremo che, ò Che dirsi che pericola. quid quod in periculum vocatur?

Pericola grandissimamente la salute. Salus summa in periculum, ac discrimen vocatur. Vel salus ipsa ~~[illegible]~~

Minacciano rovina a tutta l'Asia. Imminet toti Asiæ.

In luogo mio ti metto. Do
tibi vicarium. Cic.
Conuersò molto dimesticamente
con Antonio. Antonio utor
ualde familiariter.
Haverlo essere appresso alcuno
Gratiosus esse apud aliquem.
Hauer un maestro. Praeceptori
operam dare.
Defraudato fu dalla speranza.
Spes me fefellit.
Se chi possono strigar questa difficultà
Ochij scolari in scuola grande.
Apparet ratiocinantis in guer-
re graue uatis. ep. Virgil.
Efficacissimo rimedio. Praesentissimum
remedium.
Honoratissimamente ti neanno
il nostro luogo. Pulcherrime
habemus.
Atterrare il consiglio d'uno.
Alicuius sententiam frangere.
Tirare in lungo la cosa.
Rem extrahere
Finzioni. Calumnie.
Vincer la lite Causam
obtinere
Riuoltar indietro la
prua. Proram auertit.
Virg. Pro auertitur.
Sicura al sicuro è la cosa.
Res est in uado.
Far d'ogni lana un peso.
Sacra profanis miscere.
Qualche santo ci aiuterà.
Deus aliquis ex improuiso apparebit.
Però auuenne ano hauemmo Curione.
Acerbus habuimus Curione.
Diffendere l'udienza dell'
ambasciatore. Legationes reijcere.
Ignobilissimo. Terrae
filius.
Venti. Astrei fratres
Ouid.
Gastigato sarai tuoi
misfatti.
Poena commissa lues. Vir.
Accender la guerra.
Facem belli subijcere.
Riguardo hauere alla
riputatione. Dignitatis rationem habere.
Prestissimamente.
Dictis citius. Vir. Dicto
ac facto. Ter. e uestigio. citius quadrigis.

Tempestoso mare. Irabile vel iracundum mare. Hor. Turgidum vel Inmens, vel turgidum mare.
Adirato. Tumidus.
Scrittore di prima classe. Classicus scriptor.
Ingiuriato. Iniuria lacessitus vel provocatus.
Scomunicare. Impetrines facere. Sacris interdicere.
Pagare i tributi. Vectigalia pensitare. Cic.
Cagione sono stati gli amici tuoi, che questo nō si facesse. Per amicos tuos actū est quo minus id fieret.
Da me non uscirà, che ciò non si faccia. Per me nō stabit, quo minus id fiat.
Sotto pretesto o coperta del popolo Romano, ma realmente di ... Populi Romani nomine ... re autem ... .
Consumare o mandar male il publico denaro. Publicam pecuniam dilapidare.
Ira. All'huomo adirato non mancan l'armi. Furor arma ministrat. Vir. Gl'irati fa ira ...

Armat ira manus. ...
Ascolta attentamente. Arrige aures. ... Ter.
Con ogni sforzo e studio. Velis equisque. Cic.
Briglia tirare. Adducere vel reprimere habenas.
Briglia allentare. Habenas dare vel immittere.
Convenuto sono meco del prezzo. Convenit mihi tecum pretium vel de pretio.
De pretio convenit inter nos.
Se ciò sia vero o no, pensino gli autori. Fides eius rei penes auctores sit. Sal.
Spargere il sangue per l'honor d'uno. Vitam pro alienius dignitate profundere.
Corrispondere al beneficio. Restorare, con uguali beneficij alcuno. Amicos meriti assequi.
Assicurar non si possa da la violenza. Nihil alii a vi praestare possit.
Plebe. Ignobile vulgus.
Tiranni superbi e fallaci. Vir. Reges et papa volant ... Vir.

Antiveder le persona. Vir
pietate gravis ac meritis Vir.
Alzarsi insino al cielo due
degli. Summum perveniant
in celum tollere. Ovid.
Gabelle. Vectigalia ad
utilitates ... dign-
tatem pertinentia.
Patti o Negotio de' Patti.
Scrittura
Riguardo diligente havere
O Diligenter curam habere
Ricchissimi. Ornatissimi.
Facoltà ò Ricchezze.
Rationes et copie. Cic.
Res et fortune.
Gabelle o Tribu... vecti-
galia reip. ...
Diligente et industrioso.
Homo et industrius.
Difendere alcuno dalla calamità.
Calamitatem alicui prohibere.
il Credito mancò. Fides concidit
Vita et honore. Salus et
dignitas.
~~Intricato negotio. ...~~
Molino da grano à acqua.
Moletrina. ex Vinis

~~...~~
Moletto, ò fatio so-
luto ò negotio. Pi-
...
re aliquid in pistri-
num. Cic.
in che ma... quanto maxi-
maxime.
Andare ad habitare al-
trove. Solum vertere.
Patria. Natale solum.
Battere il ferro mentre
che è caldo.
Cudere ferrum dum
fervet.
Accattar denari per
pagar debiti. Scoprire
un altar p coprirne un
altro. Versuram facere.
Uscir d'un intrigo minore
con entrare in un mag-
giore. Versura solvere.
Quanto quasi ... ...
è amo. ... quod
qui maxime.
Occasione dare. Ansam
dare vel prebere. Cic.
~~Quanto ... ...~~
~~...~~
~~...~~

Quanto quelli voglia
altra cosa cio mi sarà grat.
Iam mihi id gratum erit
quodquod gratissimum.
Cic.
Comunque la cosa passi.
Quoquomodo se res habeat.
Posso promettere. Habeo polli-
ceri. Cic.
L'occhio del padrone ingrassa
il cavallo. Dominus oculo
pinguescit equus.
Veletta o luogo eminente
Specula.

Tutti. Plenque omnes. Ter.
Abbandonato è il Re. Instituere.
Dare o Commettere il negotio a uno
Negotium ad aliquem deferre.
Leggiadria, Gratia, Eleganza
ornamento. Venus.

Sta sempre o spesso in bocca
vigneti. Vineta crepat
mera Hor.
Contraffare uno stolto.
Stultum agere. Cic.
Far offitio di buon cittadino.
Bonum civem agere. Cic.
Radicare o metter le barbe.
Radices agere.
Pregommi che io venissi.
Mecum egit, ut venirem.
Cic.

Fellicemente. Bene
vel preclare nobiscum
agendum. Cic.
Convincer uno col testi-
monio delle sue lettere.
Agere cum aliquo tabi-
lis obsignatis. Cic.
Danno il guasto a ogni
cosa. Agunt, ferunt.

Ruinato o spedito sono.
Actum est. Ter.
Fatica in vano. Actum
agis. Ter.
Attendi bene e con tutto
l'animo a questo.
Hoc age.
Attende ad altro, o stà il
capo ad altro.

Aliud agit.
Alias res agit. Cic.
Celebrar la festa.
Diem festum agere.
Crocifigger uno. Ali-
quem in crucem agere. Cic.
Starsene al giudicato
Stare re iudicata. Cic.
Osservare il giuramento.
Stare iureiurando
Osservar la promessa.
Stare promissis.

Per cagion di negligentia con rispetto. Negligentie nomine tibi suspectus sum. Cic.
Per amor mio o per cagion mia. Meo nomine.
Biasimar uno quasi egli non faccia il debito suo. Aliquem officium accusare. Cic.
Innocente sono. Culpa uaco. Cic.
~~[illegible]~~
Mostrar amore. Prae se fers amore.
Con le buone di gratia. Bonis uerbis quaeso.
Dio me ne guardi. Dij meliora.
Accusar uno. Agere aliquem reum.
Conuincere o far condennar uno. Reum peragere.
Muouer lite di furto a uno. Agere furti cum aliquo.
Pregare il popolo che co' suffragij approuasse ragioni alcuna cosa. Agere cum populo.
Minare una setella. Cuniculos ac arcem agere.
Viuere. Hauere uita. Vitam agere.
Hauer 20 anni. Agere annum uigesimum. Habere esse uiginti annos.
Tirar le calze. Animam agere.
Portatore — Ogni uolta che io ho hauuto commodità di portatore non ho scritto. Neminem [illegible] praetermisi, quem quidem ad te peruenturum putarem, cui litteras non dederim. Cic.
Al più tre uolte. Ter ad summum. Ter summum. Cic.
Basti fin qui di lettere. De litteris hactenus.
Ancora che io ti scriua. Non uereor, ne non scribendo te expleam.
Dissimulare o simular col uolto. Vultu fingere. Cicer. et Caesar.
Veramente o sinceramente dire alcuna cosa. Vera fronte aliquid dicere.
Sfacciatamente o sfacciatamente dire. Aperta fronte dicere.
Allegrotti mostra nel uolto, ma nell'animo ti duole. Spem uultu simulat, premit altum corde dolorem. Virg.
Ristorar le forze col mangiar. Victu reuocare uires.
Non sine quare. Non sine causa. Non abs re.
Quantità grande di oro. Maxima uis auri.
Chaudirse la fortuna i medendenij. Meis captatis fortuna respondet.

~~Memini quoddam venisse ad me qui [illegible] Ci. 10. 1. 2.~~
~~[illegible] quid [illegible] [illegible] ep. 9. 1. 2.~~
~~Quid mihi [illegible] [illegible] Marila.~~
~~[illegible] [illegible] [illegible] ep. 9. 1. 2.~~
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
~~[illegible] Ci. ep. 9. 1. 2.~~
~~Quibus verbis tibi [illegible] [illegible] Ci. ep. 9. 1. 2.~~

Pregoti quanto maggiormente posso. Te obsecro et obtestor. Cic.
Te rogo atque obsecro. Id.
Te oro atq. obsecro. Id.
Te imploro atq. obtestor. Id.

Corrisponda all'aspettation che di te hai mossa. Quam expectationem tui concitasti, hanc sustine ac tuere.

Primo luogo tenere.
Primas ferre.
Primas obtinere.

Primo luogo dare.
Primas concedere, vel dare.
Primas deferre alicui vel ad aliquem.

Chiamare in vano.
[illegible] [illegible] inclamare.

Afflitto esser dal male
Morbo tentari.

Cercar di minacciare uno.
Aliquem tentare.

Metter timore addosso a uno.
Alicui metum injicere

Penetrato haueua quell'opinione [illegible] animi. [illegible] [illegible] [illegible] premuserat.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Ricorderommi sempre de' beneficij da te riceuuti. Tuorum erga me meritorum memoriam nulla unquam delebit oblivio. Cic.

Aumenti grandi conseguirai di ricchezza ed onore. Magnae tibi accessiones fient fortunae et dignitatis. Cic.

Vecchiezza. Ingrauescens aetas. Cic.

Osseruerò il mio costume. Solemne meum seruabo. Cic.

Ho nome Fabio. Mihi nomen est Fabius, vel Fabij, vel Fabio, vel Fabium. Semius in 1 Aeneidos.

Con l'aiuto del Cielo od Dio. Diuis bene iuuantibus. [illegible]

Venuto son qua. Huc me attuli.

Primo luogo tiene. Primam duxit. [illegible] duxit.

Che mi dici? Ain' tu? Ain' tandem? Cic.

Matto. Captus mente.

Cieco. Captus oculis.

~~[illegible] [illegible]~~

Sordo. Captus auribus.

Peggiora il male, e va in peggio.
Ingravescit morbus.

Fieramente combattuto haueva.
Preliis usus erat secundis.

Conceduto gli fu di vederti.
Contigit ei, ut te videret.

Morire: A vita discedere.
e vita discedere
De vita decedere
E vita excedere
Vita excedere
Vita cedere Cic. omnia.

Felice progresso dia Dio al tuo patrimonio. Tuo patrimonio Deus fortunet.

Tanto quanto. Aeque, ac.

Ruinato stato. Afflictae fortune.

Fuor di speranza. Praeter spem.

Assalto dare all'esercito.
Inexpectus impetus fuere.

Non d'altro ti ragiona che di morti. Mea res mortes narrat.

Promettere feste al popolo.
Munera populo celebrare.

Il tempo non serve a fare o fuor far questo.
Id tibi non erit integrum.

Preparati contra una opinione.
Ad sententiam medicinam. Cic.

Distruttore di guerra ... occasio.

Passare un fiume.
superare flumen.

Esser grauissimo in guerra commesso.
Belli offensio grauissima.

Rimediare à mali.
Incommodis mederi.

Fine imporre. Modum statuere.

Fornire il tempo di militare.
Stipendia conficere.

Almeno. Aut certe.

Chiaro o indubitato.
Testatus.

In poche parole. Breu...

Ben per certo. Nihil ve...

Marauigliosamente.
Miris modis.

Quietamente e senza timore viuer. Animus fuit. Vis.

Sepelire uno. Cum... mere aliquem.

Fornire o consumare il giorno.
Diem consumere. Vir.
Conterere totos. Vir.
Comburere diem... Plaut.

Congetturar benissimo
Conietturam perspicere.
Freschi di forze soldati.
Integri milites.
Solamente di titolo fu console.
Titulo tenus consul fuit.
A danar contanti.
Praesente pecunia.
Numerata pecunia.
Altrimenti che non haueuo mostrato. Aliter atque ostenderam.
Comincio a spiegare
Ingredior ad explicandum.
Publicamente o Magnificamente celebrar le lodi.
Amplissimis laudibus alicuius laudes celebrare.
Pungente motto. Aculeatus iocus.
A niente mi serue.
Nulli mihi est usui.
Niente curarsi. Nihil penti habere.
Maggiormente odiare.
Vehementius odisse.

Verissima cosa. Vero nessun.
Passato al fine era il giorno. Die iste fere exacto ...
Rotta di ffenso ... le
Marauigliosa o Prodigiosa cosa. Portenti simile.
Taciturno. Harpocrates Catul.
Dalla sapienza pensa: hinc mente ... ...
Inginocchiarsi a' piedi d'ipso
Ad pedes alicuius accidere
Ad pedes se abiicere uel prosternere.
Ad pedes procumbere, procidere, uolui, prouoluere
Udir uolentieri una cosa. Secundis auribus accipere aliquid.
Bastonare uno. Virgis corpus caedere alicui. Plau.
Piccolissimo. Paruissimus Lucretius
Affrettarsi con diligenza grandemente. Anxius
Tutti quanti gli huomini quantus est hominum Catul.
Piccolissimo fanciullo.
Fruticulus puelli. Plau.

All' improviso. extempo-
re. Cic.
Senz' aiuto altrui, o di pro-
prio ingegno ho fatto questo.
Meo Marte feci hoc.
Tormenta spirito tu questo
pensiero. Graece cura
remordet Virg.
Imperio Romano. Res
p. Romana. Liv. alias ro
mana
Cede a te la nostra età.
Aetas nostra tibi fasces cedit
submittit. Cic.
Scommessa so che proverà.
Sponsionem facio, ni placat.
Scommetto so che non pro-
verà. Sponsionem facio,
si placat. ex Cic.
Gallo. Cristata lucis avis.
Martial.
Lucis praenuntius ales. Ovid.
Per passaggio, o semplice-
mente vedere una cosa.
Per transennam aliquid
inspicere. Cic.
Negligentemente o leggier-
mente fare una cosa.
Molli brachio aliquid agere.
Levi brachio agere. Cic.
Oscitanter. Cic.

Pena incorrere. In frau-
dem se induere. Lucret.
Incorrere o dare nella
rete o lacci. Induere
se in plagas, vel in
laqueos.
Danno o pericolo ti
apporterà. Tibi frau-
di erit. Cic.
Avvisare uno. Certiorem
facere aliquem. Cic.
non Certiorem reddere.
Imperio o stato Romano.
Romanus orbis. Ovid.
et alij.
Cristianesimo o stato
de' Cristiani.
Christianus orbis.
Mette tutto sopra ogni co-
sa. facci sforzo.
Mare terras, caelumque
fatigat. Vir.
Celas tenarus mittet.
omnem movet lapidem.
Tutto 'l mondo sottopiede,
e di tutto 'l mondo è pa-
[Cic] drone il Papa.
Quanta regione sol per
agitat, hisce unus imperat
Rom. Pontifex

Ispirato da Dio. supremę intelligentię actus; spiritu.

Romani. Romani rerum domini: gens togata.

Spiegar i sonti più il valor di Pompeo con parole.

Virtuti Pompeij nulla potest par oratio inueniri. Cic.

Soggetto ò Materia da scriuere. Scribendi argum. Cic.

errare. Peccatu̅ peccare.

Impazzare. Ire furore.

Sognare. Somnium somniare.

Farne cauarti col pane. latrantem stomachum pane lenire. Horat.

Sferzato spesso. Gymnasium flagrorum. Plaut.

Piacque a tutti. Omne tulit punctum. Horat.

Pugna dare a uno. Pugnis aliquem onerare. Plaut.

Assodare o stabilire. Clauo trabali figere. Prouerb.

Disfare il fatto. Dimenticar l'imparato. Penelopes telam texere. Prou.

Dimmi di gratia. Dic sodes.

Vedi se uuoi, o di gratia. Vide tis.

Ardentemente la gloria. Gloriam adamare. Cic.

In questo proposito, o di simil tenore scriue re più a lungo. In hac sententia scriberem plura. Cic.

Esortare uno. Aliquem inflam̃are. Cic.

Dimostrar l'amor suo. Amore̅ suu̅ testificari. Cic.

Licenza dare a uno. Veniam alicui dare. Cic.

Meretrice. Mulierculam meritoria. Vestalis Veneris.

Elaborata assai è questa compositione. Hec scriptio lucernam olet. Prouerb.

Cena magra o scarsa. Cęna sine sanguine. Prou.

Marauigliosamente. Miris modis. Virg.
Morte honorata cercan ferite. Pulcras petut per uulnera mortem. Virg.
Per l'una e per l'altra parte disputare. In utramque partes disputare.
Stato delle cose. quomodo se habeant negotia. Cic.
Pericolo — Nel medesimo pericolo ei. In eadem es naui. Prouerb.
Fertile terra. Benigna terra.
Mordace libro. Dentatus liber.
Adirato forte. Ira percitus.
Falsa moneta. Adulterini pecunia.
Lunghissima lettera. Loquacissima epistola
Indouinando lo. Presagit mihi animus
Perderai tutto 'l tempo o ogni fatica. Oranem ludes operam

Di dir sì o di nò. Aut aias, aut neges.
Cercator diligente di beneficij. Sacerdotiorum auceps.
Piglio sopra di me cotesta colpa. Istam culpam ego pre[illegible]stabo. Cic.
Giorno del giuditio. Dies ille formidolosus, quo die uniuersi mortales in iudicium uocabuntur, totius uite ratione redditur. Dies quo omnes ad Christi tribunal sisti muar.
Bere modemente. Moderatus uini haustus.
Chiamare a cena o desinare uno. Aliquem uocare. Cic.
Parco o scarso companatico. xenocmaij capsolus. Pron.
Sottigliezza o acutezza grandissima. Chrysippeum acumen.
Eloquentissimo. Suadae medulla. Ennius.
Suada. Suadela.
Senza fatica ogni cosa fai. Tibi dormienti omnia Deus conficit. Cic.

Rimetter uno nell'antica libertà. Aliquem in veterem libertatē vindicare.
Graui o seueri huomini. Catones.
Durare o tolerar fatiche. Labores exantlare.
Maggior romor faceuano che il vento non comportaua. Maiorem, quas suo flatu sonum edebant. Cur.
Fine o ultima parte del libro. extremus liber.
Principio o prima parte delle dita. Primi digiti
Sommità — Andare in punta di piedi. Summis pedibus ambulare.
Sapientissimo. Octauus sapiēs.
Gratiosissimo. quasta gratia.
Furiosissimo. quaedā furia.
Poeta eccellentissimo. Musa decima.
O felice fanciullo per ~~tuo~~ nuovo valore. Macte noua uirtute puer. Vir.
Anno 1619. Anno post Christū natū, uel A Virginis partu, uel A salute restituta, uel salutis per Christū resti-tute, millesimo secentesimo decimo nono.

Amare impatientemēte una donna. Mulierem deperire. Plau.
Di notte va attorno. Nocturnus obambulat.
La mattina venne. Matutinus venit.
La sera torna a casa. Vespertinus petit tectū.
Sdrucciole vie. lubrica uiarum.
+ Infelicissime strade. strata uiarum
Ogni cinque anni, ò Ogni quint'anno. Quinto quoque anno.
Tutti i più dotti disprezzano. Doctissimus quisque contemnit. Cic.
Scelerato huomo. Labes. Plaut.
Viuere. Vitā ac spiritum ducere. ~~Plau~~ Cic.
In potere de'corsali fu. In predonum potestate fuit.
O miseri tempi, o deprauati costumi! O tempora, o mores! Cic.
Christo. Christus, qui afflictū ac perditū genus humanū in veterem libertatē ac dignitatem vindicauit.

Innanzi a gli occhi nostri. Inspectantib. nobis. Cic
Pregoti per Dio. Per ego te Deum oro.
Dettare o Pronuntiar la formula del giuramento. Praeire verba iurisiurandi. Latini
Giurar di difendere il Maestro. Iurare in uerba magistri. Hor.
Assicuromi di non mandar troppo presto. Hinc uereor, ne nimis citò mittam. Cic.
Importanza del negotio. Rei magnitudo. Cic.
Desidero grandemente Magnopere uolo. Cic
Sapere alcuna cosa fatta in segreto. Aliquid rescire. Cic. Rescitscere aliqd. Ter
Studi piaceuoli, o quieti. Mansuetiores Musae. Cic.
Inganni te stesso, o t'inganni. Frustra es. Plaut.
Cauato ho il sesto di lingua. Fugit me ratio. Catull.
Sobrio. Siccus. Hor.
Oscurissimo scritto. Platonicis numeris obscurius. Prou.
Giuditio degli scritti altrui. Critice. Aristarchi.
Fatico in uano e molto in ciò. Hoc sapas nolim. Ter.

Abbandonerò i Giuditij & i consigli. Multam salutem & foro dicam et Curiae. Cic. l. 7. ep. 31.
Fatiche o trauagli grandissimi. Herculis labores.
Herculis [illegible] Plau-
Paese mutare. Caelum mutare. Horat.
Benefitij grandissimi t'ho fatto. Maxima merui in te officia. Cic.
Benefitio o seruitio fare a uno. De aliquo bene mereri. Cic.
Metter nel numero de' benefitij una cosa. Aliquid in benefitij loco numerare.
Ferie sono. Alcedonia sunt in foro. Plaut.
Volontà hemerita. Mala mens. Terent.
Innocente sono. Extra noxiam sum.
Scieltissima nobiltà. Flos nobilitatis. Cic. Flos equitum Romanorum.
Flos iuuentutis.
Flos aetatis.
Staffiere. A pedibus. uel Seruus ad pedes.

Fornire o compire un'opera.
Operi summus fastigium imponere. Prouer.
Opus omnib. numeris absoluere.
Caminare per hauere appetito.
Obsonare ambulando famem. Socratis dictum.
Promessa osseruare.
Promissis manere. Virg.
Promissis stare.
Promissa seruare.
Promissis satisfacere.
Promissa soluere.
Fidem prestare.
Fidem suam liberare.
Caldamente raccomandare.
De meliore nota commendare. Curius ad Cic. l. 7.
Al presente & In presens.
In presentia & In presentia. Vix latinum et In presentiam.
Condecienza d'affetti.
Sympathia.
Presupponiamo, ò Poniamo caso che così sia.
Ponamus ita esse.
Faciamus esse.
Sit ita sane.
Esto, ut tu dicis.
In uano habbiamo faticato.
Hic funis nihil attraxit. Prouerb.

Piano caminare.
Gradu testudineo ambulare. Prou.
Felice giorno. Albo calculo notandus dies.
Infelice giorno. Nigro calculo notandus dies.
Buono o sincero huomo.
Antiquus homo. Cic.
Diletta me grandemente questo
Id mihi est in amoribus.
Primo è nell'ordine.
Classem ducit. quint.
Lettera reputata di raccomandatione da chi la porta ma in contrario.
Bellerophontis litteræ.
Schioppo. Aenea fistula.
Sentpolo di conuenienza è naturale a costui. Huic est officium religio.
Giurare con formula determinata. Conceptis uerbis iurare.
Vittoria cedere. Palmam cedere.
Giudice nostro si facciamo.
Hister Palæmon e[st]o.
Vergine da uiro integra. Intemerata. Virg.
Non è più Vergine.
Eiusque reuiolata Virginitas. Tertull.

eius pudor est imminutus.
Plaut.
Auaritia. Auri sacra fames.
Vir. Auri amor. Vir.
Spensierato del tuo pericolo.
Securus periculi tui.
Per quanto potrò. Pro
mea parte. Pro vi-
rili. Pro uiribus.
Purissimamente adorare Dio.
Castissime Deum colere. Cic.
Campana. Aes campanum.
Velocissimo. Pegaso ve-
locior.
Odiar grandemente uno.
Odisse aliquem odio Vati-
niano. Prouerb.
Morire. E uita migrare.
In uiuis esse desinere.
extingui. e medio abire.
Vixisse. Fuisse.
e corporis uinculis euolare.
ex his tenebris in lucem
illam excedere.
A Deo euocari.
De uitae statione decedere.
ex hac turba et colluuione
discedere.
Ad illud diuinum animorum
concilium coetumque proficisci.
e custodia corporis euolare,
elabi, emitti.
Rebus humanis eximi.
Mortem cum uita commutauit.

si quid ei accident.
Si quid ei humanitus acci-
derit.
Naturae satisfacere.
Viuendi finem inue-
nire.
Diauoli. Inferi animarum
praedones.
Stima o Conto — esser te-
nuto in qualche stima.
Aliquo in numero haberi.
Cic.
Pronto hauere il denaro.
In numerato pecuniam
habere.
Pronto e preparato hauer
l'ingegno a ogni cosa.
Ingenium in numerato
habere. Quintil.
esse hominem omnium horarum.
Perfetto o Compito. Omnibus
numeris absolutus. Pli. iun.
Perfectum absolutumque
omnibus suis numeris et
partibus. Cic.
Arrolare o Mettere nel rolo
il nome d'alcuno. In nu-
meros nomen alicuius re-
ferre. Plin. iun.
Canonizzare uno. In diuo-
rum numerum aliquem
referre.
Apotheosin alicui decer-
nere.
Iuuenis. Antecursores. [illegible]

Venga questo male sopra di
lui. Hoc illorum capiti
sit.
Cedere o Arrendersi.
Digitum tollere.
Herbam porrigere.
Fasces submittere.
Sentirsi. Iactu mutare.
Teren.
Isocrate. Attica Siren.
Senofonte. Attica Musa.
Sofocle. Apis Attica.
Riprensore liberissimo delle
cose altrui. Momus.
Ripresa à torto cosa.
Veneris sandalium.
Virgilio. Plato poetarum
Alex. Severus.
Princeps carminum. Velleius.
Martianus. Homerus
Macrob.
Latinorum poetarum Iuppiter
Otioso stare. Sedere. Cic.
Ciascun anno. Quot quot
annis. Varr.
Ciascun mese. Quotquot
mensibus.
Erede del tutto. Heres ex
asse.
Aria buona. Celum salubre.
Aria cattiva o grossa.
Celi grauitas. Celum graue.
Cælum pestilens. &c.

Cartagine. Carthago urbs
in terris Romani imperij
æmula.
Voce grandiss.a Clamor
Stentoreus. ex Homer.
Usciti siamo della fanciul-
lezza. ex ephebis excessi-
mus. Ter.
ex pueris excessimus. Cic.
Chiamato o detto fusti ~~...~~ Re
e padre. Rexque paterque
audisti. Hor.
Riprensore severo. Pa-
truus. Cic.
Principali scrittori.
Primæ notæ scriptores
Benuenuta, o Bentornata,
o Buon giorno a V.S. &c.
Salue. Salue Iannes.
Salueto. Salue mi frater.
Iubeo Chremetem salvere
O Iacobe salue. Saluus
sis Antoni. O salue bone
vir. Curculio exoptate
salue. Saluum te aduenire
gaudeo. Venire te
saluum volupe est.
Plurima salute Parme-
nonem summum impartit Gnatho
O pater, pater mi salue.
Saluus atque fortunatus
semper sis. Risposte.
Salue. Et tu. Saluus sis
mi Paule. Deus tibi det

que uelis. Deus te bene amet. Et tu salue Paule.
In somma li può rispondere con tutte le proposte, o quasi tutte.

Bacio le mani a V.S. o stia sana. o A Dio &c.

Vale. Valeto. Valebis. Fac ualeas. Cura ut ualeas.
Da operam ut ualeas.
Valetudinem tuam cura diligenter.
Vale, et me mosque tibi commendatos habe.
Ama nos et uale.
Cura ut ualeas, et me, ut amas, ama.
Fac ualeas, meque mutuo diligas.
Tu me diliges, et ualebis.
Plura in epistolis Ciceronis ad Terentiam l. 14. ad Tyronem l. 16. Ad Atticum. Ad Q. Fratrem.

Saluta, o bacia le mani a V.S. il Signor tale.

Saluebis a Cicerone
Salue a Petro.
Salutat te Cicero meus.
Cicero tibi salutem plurimam dicit, uel adscribit.
Terentia te saluere iubet.
Terentia tibi salutem.
Terentia impertit tibi multam salutem.

Saluti, o Baci le mani V.S. da mia parte o a nome mio al Sig.r tale.

Tulliolae salutem dicito.
Multam illi salutem.
Dionysio plurimam salutem.
Dionysium iube saluere, uel uelim saluere iubeas.
Iubebis meo nomine saluere Paulum.
Saluta meis uerbis, uel meo nomine, uel a me Ioanne.
Salutem quib. uidebitur.
Saluta ~~quos~~ mihi istic quos uidebitur.
Communib. amicis a me multam salutem.
Plura suppeditabit Cicero, ~~Plinius~~, P. Man. Iustus Lipsius.

Prima memoria. Cicero. Pri-
mis memoriæ recordari ul-
timam.
Obligatissimo sono. Plurimis
officiis sustineo. Cic.
Gittomi nelle braccia di V.S.
Me totu[m] tibi commendo
atque trado. Cic.
Intieri cento anni. Per centum
toti annos. Virg.
Roma. Maurtia moenia. Virg.
Faccia diuina o belliss.a
Vultus, quo cælu[m], tempe-
statesq[ue] serenat. Virg.
Santo sarà. Votis uocabitur. Virg.
Signore esser di tutto 'l mondo.
L'Imperio Oceano terminare.
Virg.
Famosissimo essere. Famam
astris terminare. Virg.
Famam super æthera no-
tum esse. Id.
Pace sarà allora. Aspera
tum positis mitescent
secula bellis. Virg.
Dire ferro & compagib.
artis claudentur belli
portæ. Virg.
Mercurio. Maia genitus.
Vola. Volat ille per aera
magnum Remigio alaz. Vir.

Mansueti diuengono.
Ponunt ferocia corda.
Virg.
Per diuina uolontà. Vo-
lente Deo.
Considerare una cosa.
Corde uolutare aliquid.
Voluere aliquid. Virg.
Giorno si fece. Lux alma
data est. Virg.
Secondo il costume. De more
Virg.
Gridar dietro a un cignale.
Spumantis apri cursu[m]
clamore premere. Vir.
Diuina faccia e uoce ha.
Haud tibi uultus morta-
lis, nec uox hominem sonat.
Virg.
Propitio sia a noi. Sis felix.
Virg. Sis felix o, bonusque
nostris. Id.
Smarriti siamo. Ignari ho-
minumque locorumque
erramus. Virg.
Indomita gente. Gens
intractabile bello. Vir.
Accennaro i capi principali.
Summa sequar fastigia
rerum. Virg.

Sceleratissimo. Scelere ante alios immanior omnes. Virg.
Auaritia. Auri sacra fames. Virg.
Auri amor. Id.
Occulta sceleraggine. Caecum scelus. Virg.
Tesori segreti o occulti. Thesauri, ignotum argenti pondus et auri. Vir.
Cominciata rocca o fortella. Surgens arx. Virg.
Enumeratione delle miserie nostre. Annales nostrorum laborum. Virg.
Senza prima si fornì. Ante diem clauso componet vesper Olympo. Vir.
Ante me dies deficiet. Cic.
Vidire — se per auuentura il nome di Troia hauete udito. Venit si forte per aures Troiae nomen iit. Virg.
Interrompere il parlare a uno. Aliquem interfari. Virg. Cic. Plinius iun.
Infamia o Vituperio della resp. labes atque ignominia reip. Cic.
Speranza di rimedio apportare alla resp. Salutem reip. afferre. Cic.
Andare a fare un suo negotio. Negotium obire. Cic.
Opportuno mare a nauigare. Tempestiuum ad nauigandum mare. Cic.
Granai della repub. Frumentaria reip. subsidia. Cic.
Guernire di presidij fortissimi. Firmissimis presidijs adornare, vel munire. Cic.
Tutti i corsali furon fatti schiaui. Omnes qui ubique predones fuerunt, capti sunt. Cic.
Arrendersi a uno. Alicuius imperio ac potestati se dedere. Cic.
Valore o Brauura, o Prodezza. Bellandi uirtus. Cic.
Spianar città. Ciuitates delere. Cic. Ciuitates solo aequare.
Essendo queste cose così ci marauigliamo? Hic miramur. Cic.

Spese fare per i soldati. Sumptus facere in militem. Cic.
Sforzare uno. Vim alicui afferre. Cic.
Case de compagni. Societas secta. Cic.
Hor su inconsiderate. Age vero considerate. Cic.
Scrivere nelle storie una cosa. Memoriæ aliquid prodere. Cic.
~~Rimettomi nelle tue braccia. Me tibi totum commendo atque trado.~~
Per favore di te solo. Vnius tui studio. Cic. pro Tuo unius studio.
Sviano te i consigli altrui. Te aufert aliorum consilia. Cic.
Fuor di pericolo essere. Portum tenere. In portu navigare.
Aquila. Nuncia fulua Iouis. Cic. Iouis rin nata satelles. Iuu. Iouis famula. Iouis ministra.
Vivere. Auras vitales carpere. Virg.
Grato o Caro al Cielo. Haud inuisus cœlestib. Vir.

Corsali. Hostes omnium gentium. Cic.
Per particolar providenza divina. Diuino quodam auxilio. Cic.
Errare. Labi. Cic. Per errorem labi. Id.
Spero, o Confidomi che niente con paura farai. Non vereor ne quid timide facias. Cic.
Salui son tornati i compagni. Reduces sunt socij. Virg. et Cic.
eleggono la terra per riposarvi i cigni. Terram capere capiunt. Vir.
Gioventù Italiana. Italiæ pubes. Cic.
Bello e grazioso collo. Rosea ceruix. Vir.
Profumati capelli. Ambrosiæ comæ. Vir.
Illusion diabolica. Falsis nos ludit imaginibus humani generis hostis. ex Virgilio.
Fama è quel giorno le sparse per tutto. quò non illius diei fama peruasit?

In questo. In hoc genere. Cic.
Stato — questo o tale è lo stato mio. Hæc mea causa est. ut Cic. ep. 4. l. 2.
Fine della lettera. epistolę clausula. Cic.
In favor nostro è. A nobis est.
Sonare a raccolta.
Receptui canere.
Secondo il mio desiderio.
ex mea sententia. Cic.
Lettere ti mandai p Tratore.
Thratoni litteras ad te dedi. Cic.
Eleggere il luogo p il palazzo.
Optare locum tecto. Virg.
Utile è, o mette conto.
Operę est.
Operę pretium est.
Giugno. Aestas noua.
Luglio. Adulta ęstas.
Agosto. Aestas preceps.
Marzo. Ver nouum.
Aprile. Ver adultum.
Maggio. Ver preceps.
Prolongare il giorno di comparire in giudizio.
Vadimonium differre. Cic.
Determinare il giorno di comparire in giudizio.
Vadari. Cic.
Accoppiare i gladiatori.
Gladiatores componere. Cic.
Rubbamenti o furti.
Compilatio. Cic.
Stimoli assai. Multos tibi meo iudicio tribuo. Cic.
Non mi curo che tu mi scriua. Non curo mihi scribas. Cic.
Fa a modo di lui.
Da te homini. Cic.
Accarezzare uno.
Aliquem complecti. Cic.
Ne piu ne meno di dieci giorni fu in Athene.
Athenis decem ipsos dies fui. Cic.
Importa questo a me sommamente.
Meo mihi sunt omnia. Cic.
Far ballare o saltare uno pallegrezza. letitia aliquem efferre. Cic.

Venire in soccorso a uno.
Suppetias alicui venire. Ces.
Diana. Dea puerperiorum
venationumque preses.
Diavolo. Humani generis ho-
stis sempiternus.
Acque divise o in diverse
parte correnti. Aquarum
Diuortia. Cic.
Sette di filosofi o scuole.
ex communi sapientium
iugo doctrinarum facta di-
uortia. Cic. 1. de Orat.
Leggesti appresso Clitarco.
Ut Clitarchus tibi narrauit.
Per ispatio di 25 giorni
io davala batteria alla città.
Quinctum et uigesimum
iam diem oppidum ~~oppidum~~
oppugnabam. Cic.
Difficile opera. Spissum
opus. Cic.
Propositioni Dialettiche.
Axiomata. Pronuntia-
ata. Cic.
Impallatoè. De mentis
potestate exijt. Cic.
Bellissima parte dell' Italia.
Ocellus Italię. Cic.
Non si udì mai. Ne fando
quidem auditum est. Cic.

Guai a te se fai questo.
Non sine tuo magno
malo id facies.
Ipsilon. littera Pytha-
gorę.
Attentamente pensare a
una cosa. Unguem ro-
dere. Horat.
Minerva. Patrima uirgo.
Catul.
Racor le bagaglie.
Vasa colligere.
Sonare a raccolta.
Receptui canere.
Infasinato di piccola.
Litteris tinctus. Cic.
Consolare alcuno.
Alloqui aliquem. Var-
ro.
Humanità ò studi di
humanità.
Artes quę ad humani-
tatem pertinent. Cic.
Artes quibus puerilis
ętas ad humanitatem
informari solet. Cic.
Artes ingenuę.
Studia politioris hu-
manitatis.
Grosso d'ingegno sono.
e non sono indovino.
Dauus sum no Oedipus. Teren

Commosse ciò l'animo mio. Percussit animum. Ter.
Rustico. Ruris plenus.
Tutti. qui sunt, fuerunt omnes. Cic.
Pagare i creditori. Creditorib. respondere.
Prosa. Prosa. Oratio soluta. Oratio pedestris.
Senza fatica alcuna. Nullo negotio
Se altro non ti fosse, questo almeno ti sia segno dell'occupatione mie. Occupationum mearum vel hoc signum sit. Cic.
Pace fare o rappaci-ficarsi. Simultates deponere. Cic.
Testimonio bene o di poca autorità. Comicus testis. Cic.
Per qual cagione non debbo fare. quid est causæ cur non faciā?
Desidero. Mihi est in optatis. Cic
Abbraccio alcuno. Aliquem complecti. Cic.
Felice, per età, richezze &c. Florens ætate, opib. &c.
Dedicare un libro a uno. Librum ad aliquē mittere. Cic.
Increscemi a far questo. Id grauor facere. Cic.
Ben bene, o Molto bene consideraranno. etiā atq etiā considerabunt. Cic. Itemq atq itemm.
Se Dio hauesse fatto altro di lui. Siquid de eo factum esset. Cic.
Siquid illi humanitus accidisset. Id.
Abbate. Coenobiarcha. vel Monachorum antistes. vel Monachorum præfectus, vel Monachorum pater.
Assoluere dalla scommunica. Ecclesiæ communioni restituere. vel Vinculo ecclesiæ soluere.

Abbadessa. Antistita sacrarum virginum
Maxima in monasterio.
Accettation di persone. Personarum discrimen
Dal principio del mondo.
Ab ultima mundi origine.
Senso contrario allo spirito.
Inferiores animae vires.
Cupiditates. Libidines.
Aduento del Signore.
Dies dominici aduentui sacri.
Hebdomades anniversariae Christi nascentis memoriae signantes.
Quo tempore expectatio Virginis partus celebratur.
Aduersità e Tribolationi.
Res aduersae vel turbidae vel asperae, vel incommodae vel afflictae vel durae.
Casus aduersi.
Casus iniqui. Tempora.
Edificare o Dar buono essempio.
Bono exemplo esse.
Scandalezzare. Malo exemplo esse.
Agnus Dei. Cerei Agni coelestis imagines vel effigies: Agni e cera rite consecrata fieti.
Incerata in cera effigies.

Agni coelestis.
Diuinus Agnus in ceream effigie.
Angioli.
Beatae mentes.
Mentes illae coelestes ab omni concretione mortali segregatae.
Mentes ab omni admistione corporis purae.
Rinegar la fede, o diuenir heretico
Ad haereticorum castra transire.
Christi sacra deserere.
A Christiana religione deficere vel desciscere.
Apostata. Religionis desertor. foedifragus monachus.
Apparitione o Visione nobile.
Imago secundum quietem ei obuersata est.
Acqua benedetta.
Aqua lustralis, vel sacra vel piacularis.
Strumenti della passione.
Sacra redemptionis nostrae monumenta.
Articoli della fede.
Fidei Christianae capita.
Aiutare uno a ben morire.
In supremis quem animo firmare.
Succurrere cupienti in extremo certamine.
Confirmare aliquem in supremo vitae tempore, quo anima disceptat.

Digitized by Google

Assuntione della Madonna. Cui dies Diuae Dei Genitricis assumptioni sacratus est.

Udir Messa. Rem diuinam obire. Interesse rei diuinae, uel rei sacrae, uel diuino sacrificio.

Aue Maria. Angelica salutatio.

Assentia di uita. Vetus cultusq. in animis hominibus et asper.

Carnouale, o Giorn di Carnouale. Liberalia. Dionysia. Quibus dieb. homines effrenata licentia bacchantur. Lupercalia. Illud anni tempus, quo solent esse in licentiam, et fluere in luxum homines solent.

Battesimo. Salutare lauacrum. Sacrosanctum aeternae salutis fons.

Battezzare uno. Aliquem sacro baptismate uel salutari lauacro, uel salutari aqua, uel sacrosancto Christianorum ritu abluere: Sacro rore tingere: sancto ablutionis sacramento initiare: aqua lustrali tingere: sacro tingere lauacro

Pigritia, ò Otio è nella città. Desertorius ciuitate occupauit. Cic.

Otioso essere. Otio congelare. Cic. frigere.

Trafisse mi l'ultima f. cartina. Extrema pagella pupugit me. Cic.

Cosi Dio mi aiuti come lo sai. Ita uiuam putasti.

Quaresima, o Giorni quadragesimali. Cineralium tempus. Ieiunia cineralia. Dies poenitentiae dicti. Tempus maioris ieiunij. Maximum ieiunium. Hebdomades quae anniuersaria Christi morientis, reuiuiscentis memoriam praecurrunt.

Settimana Santa. Hebdomas maior, uel magna.

Passione del Signore. Christi uel Seruatoris acerbissima nex, mors, cruciatus, tormenta. Acerbissima Christi mors pro humano genere obita.

Battesimo cioè luogo o fonte del batt.º Sacer fons. Regenerationis lauacrum.

Giorno del battesimo.
Lustricus dies.

Benedisselo il Papa.
Pontifex Max bene illi precatus est: uel eum fausta cũ prece dimisit: uel sancta illũ benedictione affecit: uel sollemni precatione lustrauit.

Beneficio ecclesiastico.
Sacerdotiũ.

Domenica delle palme.
Ramalia.
Verbenalia.
Palmaria.

Venerdì santo.
Dies redempto orbi sacratus.
Dies, quo se pro nobis Christus in Cruce tradidit.
Solemnes tum fortè agebant feriæ, quibus celestes iras in omne genus humanum inuectas olim suo potissimum capite Christus excepit.

Resurrettione di Christo.
Christi reditus ad uitam.
Dies anniuersarius Domini reuiuiscentis, uel Christi uel Seruatoris rediuiui.

Cosi ua il mondo. Sic uiuitur.

Rassegnar l'essercito.
Exercitũ lustrare, recognoscere. Recensere.

Purificar l'essercito. exercitũ lustrare.

Piacere e buon tempo si da.
Genio indulget.

Defrauda la natura del suo bisogno.
Genium defraudat. sibi

Amico son di Cesare.
Caesari faueo. Cu.

Obligatissimo sono a Pompeo.
Pro Pompeio emori possum.

Bestemmiare. Bistemmi.
Diuinũ numen uerbo uiolare. Scelesta lingua Deũ uiolare
Impia uerba in Deũ iacere uel profundere.
Verborũ impietas.
Atroces uoces, quales multæ a nefarijs hominibus in Deum ac Dei prouidentiã iactantur.

Buon'opere e Bene operare. Piæ uel sanctæ actiones. Actiones

riechare uel ad pietate suscepte. Virtutis exercitatio. Pioru munerum usurpatio. Virtutum officiis fungi. Virtutis officium praestare.

Non fa altro che dormire. Nihil aliud quam dormit. Nihil aliud, nisi dormit.

Coscienza — Huomo di buona coscienza. Homo rectus. Homo extra culpa uiuens.

Buona memoria — Pietro buona memoria fece o disse. Petrus cui mortuo bene sit, uel cui Deus mortuo benefaciat, fecit, uel dixit. Cui mortuo placida contingat quies.

Breuiario. Codex precum horariarum. Breuiarium.

Giouane. Homo adolescens Cu.

Serua o fantesca. Mulier ancilla. Sallust.

Piacere o seruigio o cosa grata far a tutti. Ab omnibus gratiam inire. Cic. Ver.

Cielo, e Santi del Cielo. Celestis domus. Caelitum consilium. Superae sedes.

Ad illas oras, ubi placida quies et uita semper permaneat.

Calendario. Fasti. Diurnum.

Canonicato ricco. Pingue sacerdotium, uel opulentum. Canonicatus pinguis uel opulentus.

Canonizzare. In diuos referre. In sanctorum numerum uel ordine adscribere. Caelestes honores alicui decernere.

Essequie o Officio de morti. Funeralia. Funebris psalmodia alicui parentare.

Canto figurato. Symphonia.

Capitolo. Canonicorum senatus uel collegium.

Capuccio. Cucullus.

Cardinali. Patres purpurati. Ecclesiae summum consilium. Summum orbis Christiani consilium. Supremus ecclesiae senatus. Cardinalium collegium.

Indurato è l'animo a nuovo colore.
Animus ad nouum dolorem obduruit, uel calluit, uel occalluit, uel callum obduxit. Cicero.

Travagliami questo. Id sollicitum me habet. Cic. me sollicitat.

Infestano il mare i corsali. Praedones mare infestum habent. Cic. uel infestat.

Scutrilla d'ingegno. Ingenij acies. Cic.

Tanto imprudente che io facessi. Tam imprudens, qui facere. Cic.

Passar da un'alta fortuna a una cadente e quasi ruinata. Ex beata fortuna ad ruinata et prope iacente descendere. Cic.

Acquistar la gratia d'uno. Alicuius gratiam colligere.

Procacciar la gratia del Principe. Principis gratiam c[illegible]undire.

Felicissimo o ottimissimo huomo. Florentissimus homo.

Abbandonar se stesso. Se ipso deserere. Cic.

Animo — In [illegible] l'animo mio difficile a contentare. Hoc stomachi mei fastidium. Cic.

Mormorationi de maligni. Maleuolorum uoculae. Cic.

Volentieri sto ne luoghi uicini al mare. In maritimis facillime sum.

Paramenti sacerdotali. Sacra uestis.
Vestitus sacerdotis.
Ornatus sacrificantis.

Non mi dispiacerebbe. Non nollem. Cic.

In che modo conuiene? Qui conuenit? Cic.

In fauor di Pompeo. Pro Pompeio. Cic.

Quanto io sia alieno. Quam ab hominum. Cic.

Nessuna cosa maggiormente desidero. Nihil malo. Cic.

Casi di scienza leggere. Explicare quaestiones de moribus ad Christianam uitam conuenientes moderandam.
Officia hominis Christiani tradere.
Res ad Christianum officium pertinentes docere.
Suscipere doctrinam publicam, quid sit officium Christiani hominis.

explicare controversias, q̄
ad conscientiam ptinent:
que occurunt de finib. bonorum
et malorum in re Christiana.

Dottrina Christiana insegnare.
Docere, tradere, explicare,
exponere leges Christianas,
Cathechisticam disciplinam,
vel catechismum, vel Christia
ne disciplinæ elementa, vel
Christianæ fidei dogmata,
vel Christianæ fidei præcepti
ones, vel initia Christianæ
legis.
Instituere, expolire, excolere,
erudire, Informare
Instituere pueros, puerilitas,
rudes Christianis præceptis,
Christianis rudimentis,
fidei nostræ mysteriis,
Christiana cathechesi,
Christianæ doctrinæ rudi-
mentis, &c.

Cattolico si fece.
Catholica dogmata est am-
plexus.
Cum Catholica religione recō-
ciliatus est.
Se ad Catholica mysteria cō-
uertit.

Trasferir la calamità dalla
republica in se stesso. Cala-
mitates a repub. redimere.
Cic. ep. 16. lib. 2.

Dubbito che tu non m'
ami. Dubito, quin
me ames.
Vereor ut me ames.
Vereor ne nō me am
Consolava me questa
questa speranza.
Hac oblectabar spem
ni.

Celebrar la Messa.
Sacrificium, vel sacra,
vel rem diuinam facere
conficere, peragere.
Sacris operari.
Sacra peragere.
Calicem et hostiam im-
molare.
Solemnia Missarum
inire.

Coro in Chiesa.
Odeum a canticis.

Chiesa o Religion xpiana
Christiana respublica
Christianus orbis.
Christiana res.
Christi instituta.

Christiani.
Qui Christiano nomine
censentur.
Qui Christiana profes-
sione censentur.
Christianorum sacris
buti.
Qui xpi disciplina[m] fi[...]

Cristiano farsi. Conuertirsi a la fede de christiani.
Christo nomen dare.
Ad Christum se adiungere.
Christiana sacra suscipe.
Christianis sacris imbui.
Christianae militiae adscribi.
Cristo ci ricomperò. Christus hominum sanguine expiauit.
Patris numen humano generi interposito placauit,
aditumque nobis in celum patefecit:
seruile iugum a ceruicibus nostris depulit, uel deiecit.
Coadiutor del Vescouo. episcopus designatus.
Conuersi della Religion.
Administri rei domesticae.
Qui domestico opere exercentur.
Rei familiaris adiutores.
Ad domestica ministeria adscripti. Operum adiutores.
Cena domini. o Giouedì santo.
Dies cenae dominicae sacer.
Raccomandare alcuna cosa a Dio nell'oration
De re aliqua conuenire per preces et mentem Dominum:
Conuenire supliciter Deum.
Scherzare in collera.
In stomacho ridere. Cic.
Adirate lettere. stomachose litterae. Cic.

Innanzi che le cose minassero. Saluis rebus. Cic.
Aiutar la cadente republica.
Opem ferre occidenti reip. Cic.
Communicarsi.
Ad sacram synaxim uel mensam accedere.
Celeste epulum uel conuiuium inire uel pabulo Celesti nanciscî refici.
Sacrosancto Christi corpore pasci.
Celesti conuiuio expleri.
Electis animi sordibus diuinum conuiuium celebrare
Sacrosancta mysteria percipere.
Predicatore.
Orator euangelicus.
Euangelii praeco uel nuncius. pro cōcionib. est.
ecclesiastes, ei.
Predicare. De reb. diuinis ad populum dicere.
Euangelia explicare.
Ecclesiasten agere.
Concupiscentie et appetiti effrenati.
libidines uel cupiditates.
Indomitae animi cupiditates.
Effrenatae libidines.
Turbulente animi cōmotiones.

Confessare.
A confessionibus.
Qui ~~~~ confitenti aures
~~~~ dat.
~~~~ Conscientie uindex.
Qui dilecta confitentis
aures commouent.
Quo ad sacras confessio-
nes utimur.
Confessarsi.
Eluere animos peccatorum
sordibus.
Confessionis sacramento
animum purgare.
Satisfacere conscientie
labes ac uulnera.
expiare peccatorum sordes.
Vite noxas confessione
delere.
Apud sacerdotem pestilentie
uires euomere: uel
crimina exponere, uel
accusare.
Obire sacrum confessionis
mysterium.
Conscientie maculas poeni-
tentie sacramento eluere.
Confessione sordes conscientie
abstergere, uel macu-
las abolere.
Sacerdoti se ritu Catholico
aperire.
Contritione. Dolor ex flagi-
tiorum recordatione suscep-
tus.

Confessione generale.
Confessio omnium ante
acte uite.
Confessio ~~omnium~~ uni-
uerse uite.
Confessione generale fare.
Expiare lapsus uite, noxas.
Abstergere omnia peccata, que
sunt a puero admiserimus.
Totius uite flagitia sacra con-
fessione expiare.
Repetere confessione omnium
a pueritia peccatorum.
Exponere sacerdoti quicquid
offendit in uita commiseris.
Totius uite maculas confes-
sione eluere.
Animi labes, quas in omni
uita contraxeris, expiare.
Errorum omnium indicia
exponere.
Retroacta uita confes-
sione detergere.
Conuertirsi [redacted] dall'eresia.
Posita contumacia sinum in me-
ecclesie ... ceruices
è summa caligine ac tenebris in
lucem catholice ueritatis enatare.
fidem Catholicam restituere.
Ecclesie reconciliari.
Temeritatem opinionum in non-
nullis ... reijcere.
e falsarum opinionum ... trans-
ferre se in catholicam symbo-
Ad coetum recte sentientium redire
Repudiare falsarum commentorum
opinionum.

Stimoli di cosciencia.
Acres doloris morsus.
Tristis animi morsus. Mart.
Nec corsollicitant facta nefanda meum. Tibull.
Stulti malorum memoria torquentur. Cic.
Surda conscientie uerbera. ex Iuuenale.

Conuertirsi dalla mala uita.
Ad bonam frugem redire uel reduci.
e corruptis moribus ad emendatam uitam traduci.
e peccatorum uel scelerum gurgite extrahi.
Ab improba peccandi consuetudine se reuocare.
Ab impura et flagitiosa uita ad cultum Dei, timorem studiumque uirtutis conuerti.
A diaboli seruitute ad Christi Dni obsequium traduci.
e uitiorum uolutabro excitari.

Conuertirsi dal paganesmo.
Reiectis tenebris uanarum superstitionum, luce diuinitus immissa, ad Christiana religione se applicare.
Simulacrorum cultu abiecto, unius Christi cultui se consecrare.
Christianis se sacris addicere.
v. Christiano farsi.

Borse da corporali.
Sacrorum linteolorum thecę.

Creatore. vis diuina rerum omnium effectrix.

Crucifisso e Crucifiggere.
Signum pendentis Iesu.
Simulacrum Christi Domini in cruce pendentis.
In cruce agere, in ablativo.
Cruci affigere.
In crucem tollere.
supplicio crucis afficere.

Croce dil Signore.
Lignum in quo salus nostra ingemiscente rerum natura pependit.

Cotta, e Camisa. Cotte.
Linea uestis.
Linteati. linteis induti.
tunicis albis.

Pianeta. o Camisa bianca.
Cum ueste ornatus sacerdotali amictus.

Condannare all' inferno.
e Dannati.
Sempiternis suppliciis mactare.
In ęternas miserias et tenebras deycere.

Dar limosina.
Stipem conferre in egestes, uel mendicos.
Benigne facere egenis.

Dar la penitenza.
Piaculum imponere.
Satisfactionem iniungere.

Loratio latinus Pindarus.
Romane fidicen lyre. Hor.
Pindarus. Dyrceus cygnus. Hor.
Corona di lauro. Apollinaris laurea.
Natale. nel Ciel pianeta.
qui te nascentem placido
lumine uidit. ex Hor.
Roma. Roma principium urbium.
Mormorar d'uno p invidia.
Dente mordi et inuido in-
quem. Hor.
Aquila. Minister fulminis
ales.
Giouentù Rom.a Romana iuuen-
Hor.
~~Carne ...~~
Secondo l'occasione presentatai o dell'impresa
render grazie.
Pro tempore et pro
re consilium capere. (a/
C re nata. / Terent.
Pro re nata.
Dar la limosina. Stipem
conferre in egentes, uel
mendicos ostel egenos.
Benigne facere egenis et o.
Dar li penitentie. Piaculum
iniungere. Satisfactionem iniungere.

Inaura... Dauid ... x ...
t Mons. et facti Dauid ...
ueniatur Xpum representauit. Cl
Dedicatione della Chiesa.
Templum religionibus
consecratum uel dedicatum.
Solemnia ac sacra consecrationis.
Degradato esser (da l'...)
C(h)e. exauctoratus.
Sacerdotis dignitate in
ignominia spoliatus.
Cexauguirare.
Sacerdotio abdicare.
Diuoto. Religioni deditus. Religiosus. iustus
Pius. Sanctus.
Religiose uiuens castebr
Degens uita religiosa
beata pia deo.
Diuoto esser a un Santo.
Precipuo quodam cultu
D. Petrum uenerari.
In Sancti Pauli maxime
clientelam, fidemque confugere.
In idem ac patrocinio
D. Magdalene se contemp.
Religione magna sanctam Catharinam tenebat.
Joanni Baptiste eximio
cultu ac precipua religione deseruit.

Diavolo. Hostis hum-
ani generis.
Vati humani gene-
ris inimicus.
Giorno dell'Annuntiata.
Dies celestis ad Virgine
nuntio sacer.
Riesce a maraviglia
in tutte le arti liberali.
In omnib. ingenuis ar-
tib. ita versatur ut ex-
cellat. Cic.
Solo a te cedo. Tibi uni
concedo, preterea ne-
mini. Cic.
Per quanto si puo vedere.
Quod facile appareat.
Venir fare a uno, o
esserli servidore.
Colere et observare ali-
quem.
Servidore obligat.mo in sommo.
Tuus deditissimus tibi
sum.
Festa dell'Assuntione.
Dies Assumptę in celum
Virginis Genitricis sacer.
Quo die Assumptionis
Marię anniversaria
gratulatio celebratur.
quo die Assumptę in
celum Virginis memo-
ria recolitur.
Omnine monstro Virgi-
nis in celum adscendentis.
Festa di S. Caterina Ver. Mart.
quo die Catharinam
martyrem sacra vene-
ratur ecclesia.
Dies D. Catharinę fe-
stus vel sacer.
qua luce S. Cathari-
nę sacra natalitia
celebrantur.
Giorno delle Ceneri.
Cineralia.
Festa di S. Lorenzo,
Paolo, Fabiano, An-
tonio.
Laurentalia. Paulilia.
Divi Fabiani, Anto-
niane. ex P. Mario
Corrado De Copia Lat.
sermonis.
Ottava di S. Giovanni.
D. Joannis octodialia.
Corpus Dni. Dies quo
sanguistissimo sibi Eu-
charistię anniver-
sarium solemne colimus.

Scuola, onde sono usciti valent' huomini.
ex Isocratis ludo, tanquam ex equo Troiano, meri Principes exierunt. Cic. 2 de orat.

Superare o sopportare avversità o difficultà.
Labores vel aerumnas exantlare. Cic. et Lucil.

Invidie o Invidiatori sondentro.
Intus est equus Troianus. Cic.

Ocioso. Deum sic feriatum volumus cessatione torpere. Cic.

Scusa ammettere o cassare
excusationem accipere, agnoscere, probare.

Disciplina fare o darsi.
Voluntarias de se poenas verberib. sumere.
se flagellis caedere.
se voluntario cruciatu flagellis concidere.
Verberib. in suum corpus animadvertere, vel saevire.
Supplicium non leve de se voluntaria diverberatione sumere.

Dispensare alcuno. Contra ... vel legis gravitate ... solvere.
legibus vel lege aliquem solvere. Cic. ...

Dispensare uno dal Voto.
Voti religione aliquem solvere.

Tabernacolo del Santiss. Sacramento.
Sanctuarium augustissimo Christi corpori custodiendo, vel Eucharistiae asservandae.
Sacrosanctae Eucharistiae theca.

Chiesa cattolica.
Catholicorum castra.

Chiesa primitiva.
Ecclesia oriens vel nascens.
Christianorum tum primum adolescens Ecclesia.

Chiesa Romana.
Romanensis Romani ... orbis de ... cultus.

Limosina domandare, dar limosina fare.
Stipem quaeritare, colligere, corrogare conquirere, plebanio cogere.
Ostiatim victum petere.
Panem mendicatum ... ex ... vel ...

Alzare o Elevar l'hostia.
Vt extolleret sacerdos cœlestem hostiam populo venerandam.
Epifania. Regalia.
Eleggere o Papa esser fatto.
ad Pontificatum adsidere.
Delatam Ecclesiæ Rom. accepit administrationem.
Eremo. Inculta solitudo.
Importanti non è questione
negotio. Hæc res non est prius
Oster quam in matrimonium descendere sit.
Darsi piacere e buon tempo
Genio indulgere. Persius
Animo ingerere vel obligare
Negare alla natura il suo bisogno. Genium defraudare. Terentius
Gentili o Idolatri. ethnici.
Qui nulla Christianæ religionis disciplina imbuerunt.
Quos Deus vera sui cognitione non afflavit.
Veteres quorum animi densissimis errorum tenebris involuti ea, quæ nobis divinitus affulsit, veritatis luce caruerunt.
Esaminar la coscienza.
Quid quoque die egerim audierim, dixerim; de cogitationum, sensuum memoria repetere de seria facta, dicta, cogitata per diem diligentissime recognoscere.

Conscientiam excutere.
In se ipsum quotidie diligenter inquirere.
Explorare conscientiæ latebras; et diurna facta ad Christianæ religionis normam expendere; vel exigere.
Quotidiana perscrutatione intimos animorum recessus inspicere.
Quotidiano examine conscientiam explorare.
Senile mente. Varrone.
Varronis Musa silet. Cic.
Scommunicare uno.
A nostra societate & communione excludere.
Ab Ecclesiæ communione repellere.
Extra Ecclesiæ sortem eijcere.
Anathemate percellere vel insolvere
Communione removere, spoliare, dimovere, removere, eijcere.
Communione vel communione alicui interdicere
Ab Ecclesiæ corpore segregare.
Diras anathema in aliquem contorquere.
A sacris amovere.
Nominatim diris in aliquo carmine composito Stygiis inferorum devovere.

Scommunicato
Dirus. Detestatus. Abominatus. Sacer.
Extra luleng [illegible] eiectus [illegible].
Secchiella [illegible]
[illegible]
Sacco o [illegible] [illegible]
[illegible]
Dolersi della dispositiva d'uno
[illegible] Dolere uicem alicuius.
[illegible]
Vendicato ha le nostre ingiurie. contro [illegible]
Nostra uice ultus est [illegible]
Auuenne o Accadde [illegible]
[illegible] [illegible] est. [illegible]
Morire. Morte cu[illegible] uita commutare. [illegible]
Ruine delle città. [illegible] cadauera. [illegible]
Distruttione delle città.
[illegible]

Contra il tuo volere, o
[illegible] otteniuo[illegible]
[illegible] [illegible] atq. infestis
[illegible]
A nostro dispetto [illegible]
[illegible] Vobis inuitis atq. [illegible]
[illegible]
[illegible]
Hore auanzate alle cose pubbliche
importanti o à negotij
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] qui scribant
[illegible]
Humanità o Humane lettere.
Studia politioris humanitatis.
[illegible] quæ ad humanitatem pertinent. [illegible]
Artes, quibus [illegible] ad humanitatem informari solet. [illegible]
Politior humanitas.
Studia humanitatis.
Studia liberalia [illegible]
[illegible] studia.
liberalis uel ingenua doctrina.
[illegible] ingenuæ.

Humaniores Musæ:

Indouino non hò.
Damus num nō dedissem. Ter.

Enumeratione delle cose dette. ~~summare~~.
Enumerare o Raccapitolare.

Summa:.
Summatim recitare.
Breviter, vel summatim, vel in summa quadam repetere.
Per capita iterare ante dicta.
Per capita decurrere.

Primi e Principali autori.
Agminis nostri duces et imperatores. Macrob. [illegible] XV.

Tesoro o Denaro regio.
Gaza. Curt.

Muovere l'animo.
Percussit animum. Ter. et Ter. (quin percussit)

Rozzo. Inurbano. Goffo.
Ruris alumnus. Catul.
Rus merum. Plaut.
Inurbanus.

Tutti gli huomini del Mondo.
Qui sunt, qui erunt. Cic.

Domandare il denaro.
Creditori. Appellari creditores.

Pagare i Creditori o Sodisfar loro.
Restituendo ære creditoribus. Cic.

Cappella domestica.
Sacrarium. Lamprid.

Animo. Cor. Cicerone est non modo cor non habere, sed ne palatum quidem.

Prudente o Savio. Corculum Scipio Nasica dictus.

Eloquentissimo o Elegantissimo.
Cuius sermone Gratiæ videantur finxisse.
Cuius ore Musæ locutæ existimantur.

Plauto. Plautus, cuius sermone Musas, si Latine loquerentur, usuras esse putavit Fabius.

Senofonte. Xenophon, cuius ore Musas esse locutas existimat M. Tullius.

Platone. Plato, cuius sermone Jovem, si Græce loqui [illegible]

uelit. ~~Loculum~~ (inpium) Philosophi affirmamunt ex Cic.

Prosa. Prosa. soluta. oratio. Pedestris oratio.

Da che 'l mondo è mondo nostuno è stato ec.
Post hominum memoriam, uel Post homines natos, uel Ex quo homines esse coeperunt, uel Ab orbe condito nemo fuit &c. Cic. et alij.

Al tempo de' nostri antichi.
Patrum uel maiorum nostrorum memoria.

Al tempo nostro. Nostra memoria.

Rappresentare o fare ec. Spettare commedia o trag.a
Liuius fabulam dedit. Cic.
Ennius cum Thyesten fabulam docuisset, mortem obijt. Id.

Piacque la fauola.
Fabula stetit. ex Donato.

Esercizij spirituali e ec.
esercitij spirituali.
speculationib. mentis uel rijs speculi uel ex ...
Diuinarum rerum commentationes
Commentationib. spiritualib. exerceri.

Giudizio uniuersale.
Quo dies, in uita generis humani seu saeculorum, et pro ... apud diuinum tribunal causam dicet.
Quo omnium saeculorum morbi ...
Ille dies de omnino ... nostrij sententiam ...

Estrema untione uiene ec.
Sacro renungi oleo.
extremo delibutus uel inunctus oleo ad luctam cum ... aduersario.

Il male era nato.
Homo nata erat ...
Sematè molto è l'impio.
De imperio magna dimicatio facta est.

Morire. Diem suum obire. Sem...
Morte come fine ...
Vita excedere. Cic.

giove tutti i contenti.
omnis. omnes summe sit.
Tempo è Momento è Punto
qui ... Tarum.
...: Articulus ... Der.
In ipso articulo ...
...
...
Per l'amor ch'ella ...
non iuvate. qui illius ...
...
...
...
...
...
A tale hanno ... ut.
...
...
...
Rendere qual si ... che alcun
... committere ut
quis ...
... me. quod io
... accipiet.
... ...
... ...
... ... Adumbr
...
... manum
... adferre.
... imponere ...
Far il segno della ...
... ...
... digito in
... ... effingere
exprimere. ...
... denttenza.
... aliqui ...
...
Voluntarias ... ...
... ...
Caeteris ... ...
... ...
... ...
debita ... ...
... ...
...
Messa nouella dire.
Sacerdoti primitias
diuinae maiestati li-
bare ...
... diuinae maies-
... immolare.
... ...
...
Pergognarsi. ...
Dei ...
... ...
... ...
... ...
Stare. Martial.
... ...
... Plaut.
... molestia ...
... ...
... ... alcuna
... ...

[illegible] et studiorum [illegible] voluntatumque consensus. ut, [illegible] (i.e. [illegible] Amici) omnium
divinarum, humanarumque rerum cum benevolentia et charitate summa consensio.
Amor plus quam benevolentia. [illegible] est Animae rationalis [illegible] affectus
per quem ipsa aliquid cum desiderio quaerit, et afficit ad fruendum.
[illegible] Affinium inter se coniunctio.
Affines qui per propinquos alicuius nuptias sunt coniuncti.
Benevolentia. studium Amor. [illegible] ex ipso amore [illegible].
[illegible]. Mutua amicitia.
Consuetudo. Conversatione.
Familiaritas. consuetudo inter familiares.
[illegible], commercium familiaritas, i. consuetudine [illegible].
Necessitudo. familiaris amicitia, usus. al. Affinitas.
Necessarii. Cognati, Affines. al. quibus ubi familiariter [illegible].
Studium aliquid [illegible] diligentia al. Exercitatio. Amor, [illegible].
Studiosus. Assiduus in [illegible], diligens, [illegible] l. alicui [illegible]
[illegible] fautor [illegible]. litterarum cultor (studioso).
[illegible]. Amicitia
[illegible] [illegible] ut sanguine, coniuncti.
Suavitates ingenij. belle parti dell'ingegno
[illegible] quandoque pro [illegible] Ital. Maniera bella nel trat[tare]
Humanitas gentilezza cortesia.
Amorevolezza prontezza a far servitio. benignità gentil. officio
Convenire. i. Adire, alloqui,
[illegible] i. Congressio. Colloquium [illegible].
[illegible] i. Res, [illegible]. [illegible]. Le cose, Forma e ma
niera, [illegible] di cose. stato conditione, Partito di uno

[illegible]
[illegible]

[illegible]

Ubi litteras de demum lib. 16 ep. 5
... qui mihi amicus est ... 450
Id erat. 460 providebit
Iam doleo 470
... est ... ut nihil ... 470
... 241
... propterea
Gratulor mihi 101
Gratias in ... 101
Postumius ... Marcellus ... a
P. Magio ... familiari eius. 102
Humanus ... 101
... 150 ... 121
... mei ... 196
... meo ... 78
... 204
... habet 380
Dare ... Cic.
Mandare ad uxores. Cic.
... litteras ad ... Flor.
... ad amicum ... Cic.
De domo deducere. l. 10 ep. 12

A. praeab. E. pro E.x sine accentu scribes fabius. Pariter Adverbia omnia. Praeter Quod et Quàm quae docti apice suprascripto notant.
Abijcio, Abjicio. Etc. cum y.
Abundare sine h.
Accensus, non Adcensus.
Accerso pro arceo.
Arcera pro vehiculo, ab Arca.
Actium cum et, promontorium Epiri.
Adolescens cum o.
Adscisco, non Ascisco. item Adaugeo, Adhaereo. Adhaeo. Adhibeo, Adscribo cum D.
Affero, Affirmo, Afficio, Appropero, Allicio, Attero, etc. D in consonante aliam.
Ascanius, sine D.
Aeditimus ut Aedituus. ut dicendum non satis constat. secundum magis probat Varro.
Aemilius cum I. non cum y.
Aerumna, cum, ae. ut prius, e.
Aetherius sicut Aerius cum, I.
Aequam quam dico.
Africa cum I.
Aggredior. Afficio, Affinis. Affinem mutata 2a. lrã [illegible].
Agragentum cum, A, 4a. lrã. urbs Siciliae.

Ahenobarbus, non Aenob. Domitiorum cognomen.
Alia flamen cum simplic. L, Poetae uero metri causa alteram L, addunt. Servius.
Alica sine, h, species frumenti.
Alitus nitidus, teste Diomede, quam Altus. quamuis Licino interdum; Al[illegible]
Allectus, non adlectus.
Alucinor cum, L, simplici. Ita Au[illegible] quasi a luce aberrare.
Amfractus nervus. & Anfractus.
Anceps, Ancus, Anguis.
Amoenus f, oe.
Annaeus & Aeneas. familia in Hispania.
Antlare, non, anclare. [illegible]
Anus cum H, simplici ab Ano
Apenninus unica P. duplici [illegible] alij scribunt Appenninus.
Apollo unica P.
Apuleus et Apuleius [illegible] P
Arena sine H. Servius.
Arista et sine H.
Artus a, um; non Arctus lib: [illegible]
Assiduus non Adsiduus
Attuli non adtuli.
Auctor prius cons. cum et alij Autor [illegible] priores deducunt ab Augeo, alij Auco, ut ab αυτος.
Aulas simplic. L.
Aurifex et Aurufex.

B

Bœtica provincia.

Baliares et Baliaricus, f. I.

Balneum, ut Balneus veteres.

Bellua cum LL.

Bibliotheca, ut Bybliot

Blesus cognomen Semproniorum

Bracchia cum CC. græca ethym.

Britannia cum T, et NN.

Brundisium non Brundusium.

Bruttij dupl. TT. Italiæ populi.

Buccina quasi vocina, cum C,

~~Bub~~ Byzacium, et Byzantium.

C

Cacsunius Charta Chorus

Charon pas græca.

Cœcilius cum Ae.

Cœnnaa cum Ae, ...

Cœlebs cum Ae quasi cœlo digna agat vitam.

Cælium cum Ae, librinet. et lap.

Cœsius color.

Cœlo pro scalpo cum Ae.

Cœnum pro limo.

Cœrimoniæ, cum Ae. et I à ... ut in Cœntib Livius, et Val. Max.

Cœruleus quasi Cœluleus.

Cæsena urbs Italiæ cum Ae.

Cæsius cum Ae.

Cœstus cum Ae. arma pugilum.

Calpurnius cum P à Calpo Numæ

Calidonia cum I Aetoliæ oppidum.

Caledonia, s. calydonia, silua olim

Camara verius, quam Camera

Lucretius.

Charthaginienses per 3 syllabas

Carus, caritasque sine H.

Catullus Valeriorum cognomen cum LL

Catulus Lutatiorum cogn. cum L.

Cautha cum ... quasi Cavitha.

Cedrus sine Ae. græca ethim.

Cellas sine diph. et cum ll.

~~Cenatio diph~~.

Ceras sine diph.

Cerialia f. I. non Cerealia

Cena sine diph Isidorus ... ἀπὸ κοινὸς derivat: ... scribendum f. oe.

Cetus sine de Cingulis Veneris.

Cetera sine diph.

Circumuicino f. M.

Cius non Sius: à quo Aduenta cius ... lle.

Cloaca f. C.

Cneus prenomen cum Ae.

Cocus non Coquus.

Coepi pro ... cum oe.

Collega non colega.

Comittatio cum M. et SS. ...

Comprehendo sine oe.

Coniecio cum C.

Condemno, non Condeingno.

Conditio f. C.

Coniux à Iugo.

Connubium cum H H.
Consiliaro cum J.
Contamino, as unica M.
Contummo, as. cum M. M.
Conuicium cum C.
Culcita non Culcitra.
Cum, Cuius Cur. non Quum &c.
Cunctari, non Contari Festus.

D.

Definitio malo quam Deffinitio.
Designator potius quam Dissignator.
Delectus a lego. et De.
Delicie cum C. a Delicatus.
Delmatae non Dalmatae.
Diminuo non dimin. At Prisc. placet Dimminuo a Dis.
Desidero cum J.
Dioecesis. Gr. Διοίκησις.
Ditiscere quam Discerare.
Dolabellas non Dolob. cogn. Cornel.
Domitius, et Domitianus cum J.
Duntaxat. cum M.

E.

Ecloga a Gr. ἐκλογή.
Effertus non ~~effarctus~~ efarctus.
Epistola non Epistula.
Etruscus sine H.
Eulogium non Elogium lib. vet. et Greca con natura.
Exitatio, et Exsatura, ratione compositionis et libr. vet.
Exscribo non Excribo.
Exsilio non Exilio.
Exsoluo cum s. ratione composit.
Exspecto cum s.
Exsto non Exto.
Extruo. cum s.
Exsudo cum s.
~~Exsulto cum s.~~
Exsulo quasi Ex solo eiectus.
Exsupero. cum s.
Exsurgo. cum s.
Extorris potius quam Exterris.

F.

Fabricius cum C.
Fabrium non Fabrorum ut Fabatte cicero.
Facillimus, et Difficillimus cum
Falisci populi non Phalisci
Faex cum ae libri veteres
Fannius dupl. N N. familia.
Fecundus sine Diphth. Varro.
Felix sine Diphth.
Femina item.
Fenus, et Fenerator. uel Festus
Fenum, item Varro quia qua erudit de etate sua se tempori u
Foen cum De.
Fescennius cum N N.
Fetiales cum T. greca contract.
Fetus sine Diphth.
Flameus color cum M. Fest.
Flaminius gentis Roman.
Flammeus cum M M.
Foedare quam Inquinare

Foedus cum oe.
Formosus non formonsus.
Frenum sine Diphth.
Fretum: item.

G.

Genitrix non Genetrix.
Glebae cum Ae.
Gothi cum H. populi.

H.

Hadrianus et Hadria cum H.
Haedi cum Ae. varro.
Italicas nattus cum ss. pr. contiet.
Hannibal cum H.
Hariolus cum H.
Haruspex item. ab Haruspice
corris septo.
Hasta cum H.
Haurio cum H. ab aurio.
Hecate cum H.
Hebea dolentis.
Helleo cum H. unica l.
Hernius cum HH.
Heres Hereditas sine ae.
Hibernum item J.
Hiberus cum H.
Hieras cum J. lib. vet.
Hilarius cum H. et J.
Hirtus cum J.
Histrio cum H.
Holus, Hedera cum H.
Horti item.
Huleus non Ileus. ἕλκος.

J

Ilade cum Ae. epitheton Iliaci magni Deum.
Ideas sine ae pro eo quod mente concipitur.
Iericho non Idurico libentr.
Illis non Illic.
Illustris non Inlustris.
Imber sine H.
Immo dupl. MM.
Innerissus gemina ss.
Incestus sine ae.
Inethoo, non inecho: Sextus.
Incrobesco, non Increbresco.
Indutiae cum J. Aulus Gell.
Inferior cum J. sit.
Imprimis potius quam Imprimis.
Internundinium, non Intern undinum, ut Interlunium, et Trinoctium non Triccrinus Gr.
Irritare cum R R.
Itius portus. Non Iccius.
IV pro IIII plerique veteres.
Jucundus non Iocundus Cicero.
Juppiter cum PP.
Jurisconsultus non incc. lapid.
Jurisdictio non Ditio.
Justicia cum C. non Justitia

K

Kaeso cum Ae. cognom. Fabiorum
Kalendae cum K. lib. lup. et gramm.

L.

Lacryma. cum y. et sine H

Lævius cum Ae.

Læna cum Æ. genus vestimenti

Lęnas cum œ. festus Lupici.

Lapicidina potius quam lapidicina.

Læg nas cum œ. in 2a syll.

Letum sine dipht. et H. Prisc.

Licinius non Licinnius.

Ligula a Doctis scribi, lingula a grammat.

Lipurrio dupl. RR. lib. vet.

Littere cum TT. lib. vet.

Litus cum T simplici. T. Pierius dixit ant. lib. et ex Analogia cum lido, unde lino sit. Lap. cc.

Lucilius unica L.

Lutatius unica T. Jam. Rom.

M.

Mæcenas cum æ in 1a syllaba Cilnioque cognomen.

Mænio cum Ae. a Mæreo. Var.

Mapalia, et Mappalia, pot. scribi literas.

Marcius, non Martius. a Marco. ut a Quincto Quinctilius et Quinctilianus.

Martialis a Marte cum T.

Massanissa, non Masinissa Numidæ Rex.

Mauretania, non Mauritania.

Maximillianus duplici LL.

Messalla duplici LL cogn. Valerio.

Mihi non Michi.

Mistus non Mixtus a Misceo.

Moechor cum oe, μοιχεύω.

Moenia cum oe. unde Moerus, et Munio oe in u, conversa, ut a poena punio; poeno puniens.

Moesia provincia cum oe eadem cum Mesia, uel Mysia.

Montuolus in lib. Antiqq. Vir. cum Monerius dixit Aen.

Monumentum, non Monimentum

Mucius non Mutius.

Multa non Mulcta lib. vet. Lap.

Murena sine dipht. lib. vet. lap. cogn. Liciniæ gentis.

N.

Næ pro certe. Gr. ναί

Nævius cum Ae.

Ne dum separatim scribi, ut Non multa, non nulla, nequaquam nihil. sic reliqua Non nunquam Nihil dum, Non dum, Nec dum, Ne dum.

Nefas, et similia cum F.

Neglego placet. non ut in Scriptis plerisque lapidibus, et libris Neglego, aut Neclego, ut Intelligo, Colligo, Deligo et similia.

Negotium cum T, componitur ab otium.

Nimio opere, una vox sicut Magnopere, Maximopere &c.

Non dum, diiunctim scribeñ.
Nummus cũ MM. et Arinimus apud Plautũ.
Numquam ex antiquũ libroru non Nunq. sic et Cuamquã.
Utrumq, quilinquam, quo cumque. Quotiescumque,
Namque. Quantulacumque,
Utrotamque e contra tũ.
invenitur Nunquã Tanquã.
Nuncius cũ C.

O

Obscenus sine dipht. quasi contra-numo: scena; quod in scena mul-tis Gentib. pronunciare vo. ticat.
Onus sine adspiratione.
Opidum, ut Oppidum pro varia origine. Var. quod opis caussa maniat, ubi unt et quod opus sit ad vitam gerendã, et ubi tuto habitent. Vel quod opera muni-fantes maneat.
Et Festus ex Cicerone dt quod etiam dicent. Vel dicta sunt opida ab oppone militũ.
Oportet unica P. lib. vet. & las.
Opprimor dupl. PP. cũ Scolari signat.
Opportune dupl. PP. lib. vet. et Analogia.
Orichalcum, non Auricalcũ.
Ostia urbs sine H.
Ostium sine H.
Otium cũ T. lib. vet. et Papir. gr.

Diiunctim

In. Primis diiunctim
Ne dum.
Non multus,
Non null.
Non nihil.
Non nunquã.
Nihil hum.
Non dum
Nec dum
Ne dum
Quo modo, quodam modo.
Quoquo modo.
Et Si quis, Prius quam.
Postea quam, Ante quã.
Propterea quod.

Coniunctim

Premefero, Postea
Quemadmodum Quare;
Quamobrem,
Sicut. Sanequam.
Sicuti Siquidem.
Velut Veluti
Quamprimũ Quodquid.
Quamplurimum,
Quamplures, Quandoctissimus
Perbelle Perdoctus, Admodum.
Propterea &c.
Ideo. Valdequam. Preterquã
Quilibet, Quivis &c.

P

[illegible]nea
[illegible] fere cum Ae, et sine accentu
[illegible] vet. et lapides oẽs.
[illegible] Ae lib. vet.
[illegible]nulas cum ae
Pannonias cum ae quod [illegible]
Paetus cum ae
Palestra cum ae.
Palpebrę, non Palpetrę.
Papirius cum i:
Parcimonia cum C. non Parsim^a. sicuti querimonia, Alimonia lapidibus attestantibus.
Parilia et Palilia dr à Pale Pastorum Dea l. in R. mutata. ut à partu ilię.
Parricida cum RR.
Patricius cum C.
Patritto, et similia, SS.
Paullum, et Paullulum ut serent. Scaurus sentit.
Paullus cum ll. cogn. Aemiliae gentis. Paulus tn in inscriptionibus quibusdam.
Pecunia per C. non per Q.
Pellego: Pellucet.
Pœnitus non Penitus.
Pęnarius, et Penuarius
Perennis, non Peremnis.
Phoebus cum oe.
Pignus, pigneris veteres dicebant Pignus, oris posteriores. verbū tn inde formatum servant: ut Pignero, Oppignero, Pignerator, Pigneraticius. sicut a generis Genero, a frigus Refrigero à Ueoris obliero, a Venoris [illegible]

Proœm, non proœsz ut placet [illegible]
Pęgus cum ae.
Poena cum oe
Polla cum ll. à polla deductum.
Pollio cum ll. cogn. Anniae gentis
Pomerium sine dipht. licet à Pone et Moeros dictum sit. i. Murus
Poplicola non Publicola. P. Valerii cogn. quasi q à populo coleretur.
Porcius cum C. à Porco, ut ab Asino Asinius
Postridie cum d, solum
Postumius sine H. et ra. etymologia
Pręduim, Pręmium.
Pręmefero unica dictione.
Pręsertim cum At.
Pręstinguere. non Pęstinguere, aut Pręstingere. vet. lib.
Prensus à Prendo, non Prehensus
Pretium sine dipht. alijs placet g[illegible]
Pro sine H, ut pro Juppiter.
Proconsul unica dictione.
Proelium cum oe.
Prosecinium, sine diphth. à sec[illegible]
Protenus; et quatenus potius [illegible] Protinus, et quatinus.
Pulcrum, quasi polcrum sine H. a polio, sicut fulcrum à fulcio sepulcrum à sepelio. alij tn Pulcher, et Pulcherrimus m[illegible]

Q

Quamobrem. Quemadmodum, sicut, sicuti, velut, veluti, Quamprimum &c. Perbellum &c. Admodum Propterea unica dictione, usu[illegible]
Quattuor, cum tt.
Querella cum ll.
Queror sine [illegible]
Quidquid, et quidquam nō quicquid, sicuti et quicque, et quidque.

Quinctius, Quinctilius, Quinctilianus et Quinctilis cum C, à quinque: laps.
Quoquomodo, et Quo modo unica dict. sicut Quodam modo. Si quis, Prius quam, Postea quam, Ante quam, Propterea quod.
Quotidie, quatenus, Quoto die, cum l, ut quotannis, quotannis.
Poetae Metri caussa cum tt. scribunt.
Quoties, non Quotiens, item Toties.

R

Rhegii popul.
Regium sine H. oppidum Ital.
Rhegium Italiae opid. cum H.
Religio unica l. poetae ll. scribunt.
Reliquiae unica l. Poetae non ll. scribunt
Reprehendo sine ae, et cum H.
Retulit in soluta oratione rett. in carm.
Robigo, non Rubigo, unde Robum
Rufus Rufinus, Rufinianus unica f.

S

Sacrosancta ut unica dict. et dual. scrib. possit, dicimus et sacrosanctius.
Seculum cum Ae.
Sallustianus ll geminata.
Sequela an Secuela dubium sit ambigo
Scena sine diphth.
Scholus cum H.
Scida Caris. alij Schidam dat.
Septemtrio cum M.
Sequuntur, non secuntur.
Serranus cum RR. Atilius cognom
Sidus cum J. ab Insidendo.
Sigillatim à sigillo, non singillatim
Silua cum J. atque lib. vet. et lapides
Siluanus et Silanus cum J.
Simeon cum J.
Siquidem coniunctim
Soboles cum vetere lib. vet.
Suboles à sub et oleo.
Solemne ant. lib. solenne ut probare Analogia sol...
Sollers dupl. ll.
Sollicitare cum ll. à sollers et ...
Sollissimus ll geminatis
Speleum sine diphth. atr. graec.
Squaleo, squalus, et squalor cum ...
unica. lib. vet. et lap.
Squama unica M.
Susenas unica f.
Sugambri pos. non Sicambri.
Sulphur cum ph. non cum f.
Sulpicius cum c.
Summitto, summotto, summoueo etc. cum M.
Supellex, unica P. dupl. ll.
Suspicio non suspitio.
Sylla potius quam Sulla ... antiqu.
Synhodus cum y et H.

T

Taedet cum ae.
Teter cum ae.
Tensa sine H.
Tento, non tempto.
Tercentum, non trecenta ...
sed trecenti ... monstrat.
Teutoni, non Teatones.
Thesaurus. Tiber, is cum J.
Tillius Cimber, non Tullius.
Torus sine H.
Transfero, et reliqua hinc cum H.S.
Triumphus cum Ph.
Tus sine H. Tuscia item
Tusculanus item Tuscolanus cum l. ...
Tyrannus.

V

Vaccinia. Valetudo. Velus sine ...
Veneo. Verrucosus. Vertex
Vindico, non uendico.
Virgilius à uirga. Vnguentarius
Volcanus, et Volcanalia, Volturnus.

X

Xanthippe.

Excerpta quædam ex P. Manutio et alijs

excusatio

[illegible] est tam in scribendo impiger, quam ego? Cic. l. 2. e. 1.

Præceptio

Amore incredibili se coactum ut præciperet Curioni, cuius virtuti admirita fortuna sit, Cicero significat. l. 2. e. 1.

Cohortatio

[illegible]uem cohortamur, eum laudare debemus. Ideo Cic. l. 2. ep. 1. Tanta est expectatio &c.

Laus.

Animum et Ingeniū sæpe Cicero in Curione laudat: nam sine ingenio temere, sine animo timide multa committuntur.

Curio. Vituperatio

Velleius Curionē audacē & ingeniosum uiro nequā, malorum publico facūdum vocat.

Divitiæ

Nemo copias admiratur, quas facillime sordidi homines atque improbi consequuntur: quibusque Africanos et Lælios multi venalicij, mercatoresque superarunt. quod egregiè Cicero de oratore scripsit.

Admonitio

Cum aliquem admonemus, artificij est subiungere, nos confidere, vel non dubitare. Cic. Epl. 2. ep. 3.

epistola

Sola res est, quæ homines absentes præsentes facit. Turpilius Comicus.

expectatio.

Cum expectatione nobis quasi cum acerrimo inimico pugnandum est: ijs autem, qui in nulla expectatione sunt, licet esse otiosis.

Cohortatio. Admonitio

Cum animi magnitudo, cohortationes interdum respuat, vel illa sit gravius vel breviter præcipimus, ut ep. 1. l. 2; vel amore nos coactos esse significamus: ut ibidē;

uel breuitatem excusamus quod homines nra sponte satis incitatos esse confidimus, ut ep. 4. l. 2.

Calamitas publica

Tempora et Mores simul nominat Cicero, ut publicas calamitates simul cum causa significet. ep. 5. l. 2. ep. 12. l. 3. lib. 2 de Diuin. et in Catil. or. 1.

Gratulatio

Quibus gratulamur, ijsdem in proximo loco bene precari solemus. ut ep. 7. l. 2. ep. 8. l. 15. ep. 11. lib. eiusdem.

Admonitio

In laude admonitio latere ...

Inuidia

Inuidia multa bonis. Veteris poetae dictus.

Cohortatio

Quos consilio ualere arbitramur, hos hortamur, ut se ipsos audiant: quos vero aliorum consilio egere credimus, ijs ut amicos audiant, hoc est, ut nos, con... Cic. ep. 7. l. 2. et Philip. 10

Hereditas. Patrimonium

Optima hereditas a patribus traditur liberis, omnique patrimonio praestantior, gloria uirtutis, rerumque gestarum. Cic. 1. de Off.

Liberis nostris satis amplum patrimonium nominis nostri ac nostrae memoriae relinquimus. Cic. pro Domo

Esame della Gram.ª

Grammatica quid est.
Grammaticę Partes q. et quę
Orthographia quid.
Prosodia
Etymologia
Syntaxis
Litterę quib. Lat. utit. 23
Vocales quę. cur Vocales
Consonantes cur Consonantes.
Syllaba ex duab. Vocalib.
Diphtongi quę
Dictiones vel Partes orõnis
octo quę
Declinabiles quę
Indeclinabiles quę
Nomen quid.
Substantivum quid
Adiectivum quid
Subst. Proprium
Subst. Appellativum
Subst. Collectivum
Adiectivum
Posit. Compar. Superl.
Nomin 3. declinat. Omnium

Verbum quid
Duplex Person. et Imp.
Personale quid
Impersonale q.d
Personale Act. P. N. C. D.
Impersonale ... A. P.
Pronomen quid
Participium quid
Temporis Pres. Pr. Fut.
Presentis terminat.
~~[illegible]~~ formatio
Perfecti terminatio
formatio
Futuri terminationes
formatio Fut. in Rus
formatio F. in Dus.
Prepositio quid
Accus.º quę serviunt
Ablat.º quę serviunt
Coniunctiones seludunt

Accidentia Nomemque | Tertij ordinis Act. et Pass.
Numeri 2 | Quarti ord. A. et Pass.
Casus 6 | Quinti ord. Act. et Pass.
Genera 5 | Sexti ordinis Activa et P.
Declinationes 4 | Vocativa Verba
Coniugationes 4 | N. que Neutra Primi ord.
Modi quinque | Neutra 2.
Tempora quinque | Neutra 3
Personae quae | Neutra 4
Ego Tu Nos Vos | Neutra 5
Musa Dominus etc. | Neutra 6
Vocativi cuius quae | Com. quid
Syntaxis vel Constr. quid. | Com. Activae et Passivae
Verbum cum Nomine | quae sint.
Adiect. cum Subst. | Deponens quid
Relat. qui Hic Iste Ille | Depon. Absoluta
Ipse Is idem cum Antec. | Depon. 1
Substant. continuata | Depon. 2
Responsio cum Interrog. | Depon. 3
Activum verbum quid | Depon. 4
Activa ord. ante et post | Depon. 5
Passiva ord. ante et post. | Depon. 6
A. 2 ordinis, et Pass. | Depon. 7.
Accusand. | Impersonale quid
Emend. etc. | Quotuplex
Affirmand. | Impers. Act. 1
Admoned. | Im. 2 ~~3. 4. 5. 6~~
| Meae tuae sua
| Meum tuum suum

Impers. 3.
Imperson. 4
Impers. 5.
Impers. 6
Imperson. pass. quid
[illegible] Dat Sibi ante se.

Status in loco quid.
Provincia 1. et 2. Roma sed
Tertiæ et Plur. Bab. Ath.
Flumin. Bibl. Mil. Dom.
Rure vel Ruri.
Italia &c
Motus ad locum qd
Provincia, Plus et Domus
Italia Africa &c.
Motus De loco quid.
Provincia Plus Domus
Italia Sicilia &c.
Motus e loco quid.
Provincia Plus Domus
Italia Hispania.
Persona cuius gratia fit.
Temporis Continuatio quid
Temporis species quando
Spatium vel Distantia loci
Digitus Pes Palmus Passus
Stadia Mille passus

Ablat.us Absolutus quid.
quando Se ende ba il Verbo
Instrumentum
Causa
Modus
Excessus
Pretium
Tanti quanti Pluris
Infinitus Ante se
Infinitus post se.
Futurum Activum Lat. et Italice
Fut. Pass. lat. Ital.
Futurum Defectivum
Futurum mixtum lat. Ital.
In verbis sine supinis
Futurum
Futurum Mixtum?
Verba cum particula
Famulatum Soleo &c
Coepi et Desino cum In-
Hoc debet fieri.

573

583

[illegible] in marg.
epta ad [illegible] 123.

Lettere di credenza
littere [illegible] mani

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

SANTIN
Restauro
74

Digitized by Google